

VĚSTNÍK

KATOLICKÉHO UČITELSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO

Ročník II.

Redaktor: JOSEF JANÁČEK, učitel v Chotěboři.

Za vydávání a redakci zodpovídá: Prof. ANTONÍN NOVÁK z Prahy.

Administrace: Praha II., Jindřišská ul. č. 20.

Rok 1923-1924.

Majitel: Zemský spolek katolického učitelstva československého v Čechách.

Tiskem Československé akciové tiskárny v Praze II., Spálená ul. č. 15.

Obsah II. ročníku:

- Eduard Brynych, biskup: O katolické škole 38, 54, 71, 83, 98, 115, 130, 150.
- J. Horušická: Modlitba 17.
- Zásady Komenského ve světle katolického učitelstva 71, 85.
- J. Hrbáček: Nepodceňujme se a nedejme se podceňovat 56, 73.
- Učitel a Orel 73.
- Otázka okresních škol. inspektorů 90.
- Proč upadá prospěch žactva 97.
- J. H.: Zvláštní zjev 105.
- Za † Jos. Kadlčákem 116.
- Přiznali se 117.
- Josef Janáček: Do nového ročníku 1.
- Žákovská samospráva 20, 36, 55.
- Sdružení katolických rodičů a přátel křesť. výchovy 56.
- Pojištění učitelstva u okresních nemocenských pokladen 65.
- Přetížení žactva na občanských školách 81.
- Jak vyhovět požadavkům individuální výchovy 119.
- Jak se naše děti rozpočítávají při hře 132.
- Alois Janáček Ing.: Sociální význam výchovný kázání Kristova na hoře 50, 67, 87, 99.
- Josef Jek: Upřímné slovo o tělesné výchově a ručních pracích 22, 51, 69.
- Josef Juda: Moravsko-slezskému učitelstvu katol. 33.
- O práci učitelské mimoškolní 104.
- Kapitola o teroru 113.
- Za chlebkem 129.
- Tu Felix Bohemia! 145.
- J. Novák Dr.: Úvod do pedagogiky 17.
- Ant. Podlena: O definitivě inspektorů 37.
- Karel Reban: Mravní a kulturní základy tělesné výchovy 135, 146.
- M. Roudnická: Školské besídky 134, 151.
- Sch.—: Vyučování občanské nauce a občanská výchova 40.
- Otakar Tauber Dr.: Mravouka a humanita 4.
- Ant. Trnka: K reformě střední školy 2, 19, 34, 53.
- V. N. H.: Kde se narodil M. Jan Hus 88, 101, 137, 148.
- Ze života starého autora 49, 66.
- Ubrali nejpotřebnějším 3.
- Vysoké školy pedagogické 5.
- Minimální program ministerstva školství a nár. osvěty 5.
- Časopisy pro mládež 6.
- Útok na zákon o volné konkurenci 23.
- Poradní komise při ministerstvu školství 120.
- Schválená změna stanov „Svazu“ 121, 139, 152.
- Zprávy spolkové a organizační: Str. 7, 24, 41, 57, 74, 90, 105, 123, 140, 154.
- Právní hlídka: Str. 10, 28, 43, 62, 76, 92, 109, 126, 142, 157. (Řídí J. Mašát).
- Drobné zprávy: Str. 11, 29, 43, 62, 78, 93, 110, 127, 143, 158.
- Literatura: Str. 13, 30, 48, 79, 95, 111.
- Hlídka mladých: Str. 105, 123, 140, 153.

VĚSTNÍK

KATOLICKÉHO UČITELSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO.

Vychází měsíčně s přestávkou o hlavních prázdninách vždy 20. dne v měsíci. Redakční uzávěrka 15. dne v měsíci. — Předplatné 10 Kč ročně. — Řídí redakční sbor pětičlenný. — Rukopisy se zasílají na adresu: Josef Janáček, učitel dívčí školy v Chotěboři. — Administrace: Praha-II., Jindřišská ul. č. 20. — Otevřené reklamace se nefrankují.

OBSAH: Do nového ročníku. — K reformě naší střední školy. — Ubrali nejpotřebnějším — učitelkám ručních prací. — Mravouka a humanita. — Vysoké školy paedagogické. — Minimální program ministerstva školství a národní osvěty pro podzimní zasedání N. S. — Časopisy pro mládež. — Zprávy spolkové a organizační. — Právní hlídka. — Drobné zprávy. — Literatura.

Do nového ročníku.

Věstník, jenž ještě loni neměl té cti býti mluvčím ústředí učitelských odborů, stává se jím letos a vstupuje do druhého léta svého trvání jako tribuna celoříšské organizace katolického učitelstva. Bratrským spojením dvou zemských organizací učitelstva katol. v utěšenou jednotu Ducha a Pravdy byl tento ideální cíl vpravdě křesťanský uskutečněn.

Tímto mohutným rozšířením oblasti, ke které má mluvit, vzrostly přirozeně také požadavky, které nyní na Věstník klademe. Jest na redakci, aby našla velké a vhodné prostředky, které by také Věstník učinily opravdu hodným reprezentantem sjednoceného tábora katol. učitelstva. Bylo by ovšem nespravedlivým žádat, aby Věstník ve druhém roce svého života v každém směru uspokojil. Přes to však redakční kruh slibuje svému čtenářstvu, že se přičiní ze všech sil, aby úroveň listu byla vysoká.

Záleží v první řadě také na členech Svazu katol. učitelstva, aby měli časopis takový, jakým jej chtějí mít. Věstník ve své původní intimní formě nestačil zmohutnělé organizaci a proto předkládáme tento ročník dvojnásob rozšířený proti loňsku. Doporučením časopisu, nejlepším jeho reklamou jsou jeho příspívatelé. Proto redakce navazuje styky se všemi známými literárními veličinami, od nichž nadíti se lze, že budou ochotny věnovati své síly a snahy rozkvětu a prohloubení naší současné školy, řešení moderních problémů

novodobé paedagogiky, že v mnohém posunou požadavek moderní náboženské školy o míle kupředu. Loňský ročník odkazoval na paedagogické články olomouckého časopisu „Vychovatelské listy“. Letošní ročník otevírá i těm dokořán své brány v přesvědčení, že právě časopis učitelský to musí býti, jenž svým hlasem k řešení otázek výchovných musí přispěti. Nebude tedy časopis náš jen mluvčím spolkovým, nýbrž bude také vážným hlasem o problémech, které o škole přinese den. Kde jinde mají katoličtí učitelé nalézt formulované stanovisko ke všemu, co je dnes potká, než ve svém časopise?

Občanská nauka a výchova, ruční práce, reformy školské, osobní otázky učitelské, kulturní poměry na našich školách atd. jsou věci, o nichž má katolický učitel své mínění naimnoze odlišné od mínění běžného dne a jest na něm, aby je projádl. Zůstaneme tedy nadále při starých složkách programových v našem Věstníku, slibující šířiti zájem o spolky katol. rodičů, registrovati učitelské a dětské časopisy a publikace, doplňovati seznam dobrých knih, přinášeti zprávy a pokyny organizační, vésti právní hlídku a zaskočiti radou a dobrým slovem všude, kde toho bude potřeba. Jest samozřejmé, že nadále zůstává povinností odborů pracovati v otázkách, jež si obraly k řešení, a jest si jen přát, aby se práce chopily oběma rukama a své rubriky vyplňovaly ne nedostatkem, ale návaľem lát-

ky. Konečně voláme k práci i členy, roztroušené po celé oblasti republiky. Přispívejte všichni a hleďte, abyste vhodnou prací učinili svůj časopis prvotřídním. Váš denní život provanut je cele školou, zachyťte vše, co se vám zdá býti pozoruhodným, a povězte to všem svým bratřím. Dopracujete se svých zkušeností v občanské nauce a výchově, ve výchově tělesné, v ručních výchovných pracích, máte své zkušenosti žákovskou samosprávou, pracujete v oboru jazykového, vlastivědného a jiného vyučování — a nás nechcete o svých plánech a pracích poučiti? Sbíráte místní pověsti, říkadla, zvyky, obyčeje, nápisy, pracujete na prvoučném učení svého kraje a myslíte, že nečeká celá řada vašich spolubratří na vaše pokyny ať metodické nebo praktické?

Napište, znovu pravím, napište a buďte

jisti, že najdete řadu vděčných následovníků, kteří čekají jen na vnější popud k práci. „L. L.“ napsaly kdysi, že katolíci mohou býti národem v národě. Že mají všechno své a od běžného dneška odlišné. Mají prý své dějiny, svou vědu, svou kulturu, všechno své. Nuže, ukažte také, že mají svou školu, vybudovanou v odlišných živlech, ale za to mnohem bližší všem předchůdcům a reformátorům pravé školy, dílny lidskosti, ať už se jmenují Komenský nebo jakkoli.

Ukažte, jak třeba těm slovům rozumět a v čem, ukažte prakticky, že najde nás čas připravený, až nebude pravdivým výrok Bechyňův o náboženských školách, jimž rozumíme ovšem docela jinak, než pan ministr. Dejte se do práce všichni a Bůh jí ve všem požehnej!

Josef Janáček, redaktor.

K reformě naší střední školy.

(Přednáška, již na sjezdu katol. inteligence proslovil řed. Ant. Trnka.)

Zdalo by se snad zbytečné mluvit ještě dnes o známém návrhu reformy střední školy, když bylo o něm již tolik mluveno a psáno v kruzích odborných i v širší veřejnosti, na schůzích i v časopisech a denních listech, takže věc jest osvětlena se všech stran s takovou důkladností, jako málokterý předmět, který se kdy dostal do veřejné diskuse. Ale projevují-li i přes to všechny strany a složky národa neutuchající zájem o reformu střední školy, nesmí zájem ten ustávat i v našich řadách katolických, zvláště v řadách katolické inteligence, která vyšla z dosavadní, mnozí jiště ještě ze starší školy střední, a která může proto srovnávat poměry dřívější s nynějšími návrhy a pak usouditi, je-li třeba tak náhlého úplného převratu ve středním školství, či spíše volného vývoje, který by zajistil trvalost nových zařízení, vyšlých ze zkušeností, získaných u nás i jinde. Víte dobře, kolik nových věcí bylo zavedeno za kratičkou dobu naší samostatnosti v různých oborech a kolik jich už zase bylo změněno.

To lze však učiniti jen s reformami, jichž správnost či nesprávnost se pozná již za kratší dobu a kde může se chyba napravit bez zvláštních následků pro běžný chod života.

Jinak tomu jest s velkou reformou školství, jejíž úspěšnost nebo nezdar může se prokázati teprve po dlouholeté zkušenosti. A protože má škola rozhodující vliv na kulturní i sociální a hospodářský stav celého národa, jest tu třeba velké prozíravosti a naprosto nestranného soudu o předmětech a vadách

dosavadního školství, než se přikročí k tak radikální reformě, jaká se právě u nás chystá.

Ač nepochybuji, že hlavní jádro této radikální reformy jest váženému shromáždění jistě známo, přece si dovoluji nejhlavnější části jeho pro snažší orientaci krátce uvést.

Střední škola má býti jednotná, t. j. má jeden základ tří nižších tříd pro všechny žáky a tento stupeň střední školy má býti úplně shodný s povinnou školou měšťanskou, aby její žactvo mohlo přestoupiti hned do vyšší střední školy. Ta jest čtyřletá a štěpí se ve dvě větve, v jednu převahou humanitní a v druhou převahou reální. Po ukončení 4. ročníku může žák vstoupiti do praktického života, na př. do úřadu, ale nemůže vstoupiti na vysokou školu. Pro vysokoškolské studium jest prodělati na střední škole další pátou třídu, která se dělí v pět skupin, které připravují žáka na odborné studium vysokoškolské; jedna z nich — paedagogická — určena pro vyšší vzdělání učitelstva národních škol, ač i z té může si absolvent zvoliti kterýkoli odbor studia vysokoškolského. — Tolik stručně o obsahu minist. návrhu. Přejdu k vlastnímu referátu. Za posledních 60 let prodělali jsme již několik reform školských.

Když v letech padesátých minulého století vybudovány byly naše gymnasia a reálky, ozýval se záhy stesk (jako dnes), že se mají děti příliš brzy rozhodnouti pro směr studií a pak se ukáže, že nevolily správně. Proto v letech 60. zřízen byl nový útvar niž-

ších středních škol, čtyřletý společný základ k vyšší reálce a gymnasiu, od třetí třídy částečně se štěpící tím, že příští realisté měli místo řečtiny francouzštinu. Z takového nižšího reálného gymnasia odcházeli žáci dále do čistých vyšších gymnasií a reálků. Ale tu se brzy poznalo, že s přestupem na vyšší střední školu do jiného města jsou spojeny velké obtíže, než se žák vpravil do nového prostředí a nových poměrů. Přišlo se k poznání, že plný zdar střední školy závisí i na tom, je-li nižší střední škola jednotně spojena s vyšší. Proto nižší reál. gymnasia byla rozšiřována o vyšší oddělení (většinou gymnasijní) nebo měněna v čisté reálky a gymnasia, a kde to města nemohla podniknouti a stát rakouský nechtěl, byla krátce zrušena.

Zmiňuji se o této věci proto, že jsme dnes na nejlepší cestě dopustiti se téže chyby, chceme-li, aby z měšťanské školy zřízené na nejrůznějších místech a v různém prostředí (tu zemědělském, tam průmyslovém nebo jiném), žáci přestupovali do vyšší střední školy jako kdysi z nižšího reál. gymnasia na

vyšší střední školu a k tomu účelu dokonce přizpůsobujeme nižší střední školu škole měšťanské. —

Jinou reformou školskou bylo zřízení šestiletých dívčích lyceí asi před 15 lety. S jakým nadšením a s jakými nadějemi byly školy ty uvítány a dnes není snad už jediné. — Nejnovější útvar střední školy jsou nynější reálná gymnasia různých typů. Jest to vlastně pokus jednotné školy střední, že absolventi mohou studovati na universitě i technice. Pro tuto výhodu zatlačena dosavadní gymnasia do pozadí a stará reálná gymnasia přijala všeobecně tuto novou úpravu. Ale přece již ozývají se zase hlasy, že tato reálná gymnasia nepodávají tak úplného všeobecného vzdělání jako čistá gymnasia na základě studia klasických jazyků a jako reálka v matem., deskriptivě a kreslení. A tak přichází nová velká reforma školy střední, která má vyrovnati různé nevýhody dosavadních typů, jenže do jejich okruhu zabírá se nyní i škola měšťanská, což pokládám za osudný omyl. (Pokračování.)

Ubrali nejpotřebnějším — učitelkám ručních prací.

Učitelkám ženských ručních prací se stala křivda. Byla jim zákonem z 13. července 1922, č. 251 zvýšena učitelská povinnost a sníženy platy. Bylo povinností školních úřadů, aby jim přikázaly takový počet hodin, který by jim zaručoval požitky podle skupiny D na obecných a zrychlenějšího postupu v této skupině na měšťanských školách tak, aby jim byl ponechán alespoň ten skrovný příjím, který měly po okleštění zákonem v prosinci 1921. Školní úřady však, až na výjimky toto opatření neučinily a učitelkám ženských ručních prací vyměřily neúprosně ty požitky, které jim náležely podle nahoře citovaného zákona, bez přechodního stavu, kterým by byly chráněny poškození existence bez své vlastní viny. Nebylo ani dbáno ustanovení čl. XIV., odst. 3. zákona, kterým se učitelstvu zaručuje, že celkové požitky jeho po 1. červnu 1922 nesmějí býti menší, než před tímto datem, ovšem i po okleštění z prosince r. 1921.

Mimo to byly jim sníženy celkové požitky podle nové výměry hodin. Toto snížení nastává také i v případech, kdy po platnosti zákona ze dne 13. července 1922 se zruší některé oddělení vyučování ženským ručním pracím. Zákon stanoví, že učitelky

ženských ručních prací, které učí na měšťanské škole a byly zařazeny do skupiny C, mají od 1. června 1922 nárok na skupinu D, se zrychleným postupem o dvě leta. Každý by se domníval, že toto ustanovení platí pro budoucnost, a vzhledem ke čl. XIV. citovaného zákona, kterým se stanoví, že nemá míti nikdo požitky nižší, není pochyby o této tendenci. Ministerstvo školství a národní osvěty vydalo však výnos ze dne 7. dubna 1923, č. 42.105-I., kterým přímočaře nařizuje zpětné přeložení do nižších stupňů a tříd těch učitelek, které podle dřívějších zákonů nabývaly nároku na výhodnější zařazení, než jim poskytuje zákon nynější.

Ministerstvo školství a národní osvěty šlo však ještě dále. Podle dřívějších zákonů postupovaly učitelky ženských ručních prací a domácích nauk tím způsobem, že dostávaly sice procentuální plat plných požitků (25%, 50%, 75%) podle počtu hodin, ale postupovaly podle všeobecných ustanovení tak, že dosahovaly těchto procentuálních požitků v týchž obdobích, jako ostatní zaměstnanci dosáhli požitků plných, což bylo zcela spravedlivé.

Ministerský výnos ustanovil sice v textu, v § 9., že leta, podle minulých předpisů plat-

ně pro takový postup započítaná, zůstanou i v budoucnosti nezkrácena, ale k výnosu jsou připojeny tabulky, které svědčí o úplném opaku. Podle těchto tabulek se má přepočísti odsloužená doba učitelek ženských ručních prací i za leta minulá, což znamená pohromu stavu.

Nyní docházejí učitelkám ženských ručních prací dekrety, které šíří mezi nimi rozhořčení. Tento stav jest nejen nezákonný,

ale také nelidský. Pohroma, která byla připravena stavu, musí mít důsledky i ve škole, zvláště když si všimneme i okolnosti, že přeplatky za minulou dobu mají býti vráceny, a že tyto učitelky po celou řadu měsíců nemají dostati slušné žádné, nebo obmezené na 200 až 300 Kč měsíčně. Je to unikum, aby zákon měl zpětnou platnost, jednalo-li se o zhoršení platových podmínek.

Dr. Ot. Tauber:

Mravouka a humanita.

Již filosof Protagoras (* 485 před Kr.) učil: „Člověk měřítkem všeho.“ Francouzský filosof Comte († 1857) přejal tuto zásadu, že člověk (homo) cílem všeho a založil náboženství humanity. Humanismus nám však nevysvětlí, odkud je člověk, co je v něm hodno lásky, čím jej učiniti zcela šťastným, co je nejvyšším cílem člověka. Nedává nám vyššího zdůvodnění lásky k bližnímu, ani nedává správného názoru o člověku. Člověk chce a musí vědět, proč má bližního milovati, proč s ním cítiti, proč má povinnost se obětovati! Není-li cíle věčného, proč pracovati, aby několik jedinců se mělo dobře, a také navždy zemřelo? Pouhý přirozený cit k bližnímu nenadchne k heroismu, zvláště, když člověk se v bližních zklamal, došel nevědku a zloby, když byl okraden, a když vidí, že jiní nedělají nic.

Cit vzájemnosti přirozeně selhal a učenci Müller v „Social. Monatshefte“ a Falloux v „La crise de Moral“ snesli materiál až příliš průkazný, že pouhá lidská vzájemnost zklamala a neudržela trvale žádné organisace. Ano, i my hlásáme solidaritu, ale solidaritu křesťanskou, jež vidí v člověku bratra Kristova, úd jednoho těla, dítě Boží a dědice věčného blaha, člena jedné rodiny, jejíž otec je Bůh. Idea humanity, bratrství a solidarity má pravý smysl jen v křesťanství.

Kristus řekl: „Co jste učinili jednomu z nejmenších bratří mých, mně jste učinili.“ „Milujte se, jako jsem já miloval vás.“ „Já za vás umřel, vy se oběťte za bratry své.“ Tyto pohnutky mocně působí! Pěkné deklamovánky o altruismu, humanitě nenadchnou. Dr. Pelikán napsal v „Nár. L.“ 1923 toto: „Humanita, pozitivismus a věda nevyvodí příkazů mravních a nepoloží základů mravnosti.“ Francouzská revoluce vynesla starou ideu bratrství, ale nenaučila

lásce. Jediný příklad Kristův o milosrdném samaritánu vznítí více dobra, než folianty spisů o humanitě. Humanismus bez Boha vede k „nadčlověčství“ jedinců. Jim se má kde kdo kořiti, a co ostatní? Moderní humanismus je sport buržoá, pozlátka, pouhá estetická záliba. Člověk není cílem sobě a proto ani lidstvo není nejvyšším cílem člověku. Člověka třeba milovati pro Boha, že je obrazem Božím a Bohem vykopen, že je chrámem Božím. Dr. Dursch dí ve své Pedagogice: „Kristus se stal člověkem a kdo se Mu stává podobným, stává se i plně humaním.“ (139.) V křesťanství nejvyšší Ideál božský se jeví v úchvatné plnosti člověčenství a přece se zvedá nad vše časné, a to má mohutný význam výchovný. Nynější humanismus je vlastně materialismus, je to zase jen království z tohoto světa. Grillparzer napsal: „Od náboženství k humanitě a humanity k nationalitě a od nationalitě k bestialitě.“ Válka mu dala za pravdu. Egoismus a altruismus třeba spojit s křesťáskou láskou k bližnímu. Sekretář presidentův, Škrach, řekl v Praze v přednášce: „Člověk může býti člověku ideálem jen pod zorným úhlem věčnosti. Nejvyšším ideálem je Bůh. Bez náboženství nemožno řešiti mravní otázky.“ Je-li člověk na světě jen k vůli člověku, potom je-li sociálně bezcenným, možno jej odstraniti a jsme v barbarství. Darwin navrhl utratiti lidi a děti neduživé. Jen hledisko metafysické dává každému životu lidskému absolutní hodnotu. Čistě lidská humanitní morálka nemá autority. Jen v křesťanství se jeví láska jako povinnost. Kristus velel, milovati všechny lidi a národy, tož k čemu náhražka humanity! Kam tato nevěrecká humanita vede, ozřejmil výrok

nevěrece Huxleye: „Chci raději milovati stádo opic, než lidi. V nich je méně zloby.“ Žádný humanista neřekne: „Neselžu, kdy-

bych měl dáti i hlavu na špalek,“ jak řekl sv. Alfons. Proto zpět ke studnici vody živé, ke Kristu!

Vysoké školy paedagogické.

Tento honosný název byl dán dvouletému kursu, zřízenému Obcí Učitelskou. Inspektor Jos. Keprta chválí jej jako velkou vy-
moženost a přimlouvá se, aby jej stát pře-
vzal do své správy neb aspoň podpořil větší
subvencí.

Máme o těchto „vysokých školách“ své
mínění. Nejsou a nebudou dlouho vysokými
školami, poněvadž nejsou včleněny v rámec
školský, nemají řádné osnovy a neposkytují
odborného vzdělání.

Když min. Šusta r. 1921 chtěl zříditi dvou-
letou akademii, byl jeho návrh učitelstvem
odmítnut, protože docenty měli býti středo-
školští profesori. Na „vysoké škole paed-
agogické“ přednášejí sice docenti vysokoškol-
ští, ale podávají takovou tříšt naukovou, že
si z toho posluchač-učitel málo vybere. Páni
odborníci proberou si totiž některou část
svých „publik“ a nestarají se vůbec, aby pro-
branou látku zaokrouhlili. Není také divu.
Nebývá zaokrouhlena ani na universitě, která
má tak starou tradici. Na universitě se dává
jen návod k studiu, protože se předpokládá
soukromá iniciativa. Na paed. škole jsou
učitelé ponecháni v labyrintu „rozumových“
výkladů a nemajíce předběžného středoškol-
ského vzdělání, nedovedou často na nahoze-
né problémy navázat další soukromé stu-
dium.

Pan insp. dr. Keprta sice chválí první u-
kázky vědeckých prací posluchačů, ale platí
to jen v oboru pokusné paedagogiky, v níž
mnozí již dříve pracovali.

Mnoho se čeká od nového zkušebního
řádu. Podle něho mohou se ke zkoušce hlá-
siti posluchači, kteří prokáží, že po zkoušce
dospělosti na střední škole, nebo na učitel-
ském ústavě byli zapsáni jako řádní poslu-
chači aspoň čtyři semestry na vysoké škole
paedagogické, poslouchali nejméně 10 hodin
týdně přednášky z předepsaných oborů věd-
ních, vykonali přísná kolokvia z dějin filo-
sofie a z biologie, po případě z anatomie a
fysiologie, a účastnili se příslušných cvičení
praktických. Vlastní zkouška, jež je písemná
a ústní, bude se konati z psychologie a ze
speciálních oborů paedagogických, po pří-
padě paedologických, před zkušební komisí,
složenou ze členů učitelského sboru vysoké
školy paedagogické a z některých osvědče-
ných odborníků. Zkoušky podle nového zku-
šebního řádu dosud konány nebyly, neboť
zkušební řád byl vypracován teprve před
prázdninami, kdy se skončilo první přede-
psané dvouleté studijní období. Rozumí se,
že tyto zkoušky mají docela soukromý ráz;
státní správa školská není při nich nijak sú-
častněna a nepřiznává jim nijakého oprávně-
ní. Pro přípravu ke zkouškám odborným
dobře lze doporučiti kursy.

Minimální program ministerstva školství a národní osvěty pro podzimní zasedání N. S.

„Právo Lidu“ otisklo podle informací na
příslušném místě (min. Bechyně zůstal v
redakčním svazku „Práva lidu“) tento pro-
gram, s jehož provedením prý možno po-
čítati:

„Osnova zákona o spoluužívání kostelů,
která je částečnou úpravou církevních po-
měrů v našem státě.

Osnova zákona o správě školské ve Vel-
ké Praze. Dosud je správa školská ve Velké
Praze roztržštěna mezi pět okresních škol-
ních výborů a řadu místních školních rad.
Zákonem má věc býti uspořádána.

Osnova zákona, jímž se upravuje vyučo-
vání šití prádla, dámských i dětských šatů,
vyučování ve vaření a v naukách o zruč-
nostech domácích. Jedná se v podstatě o po-
drobné provedení zákona ze dne 17. února
[1923, čís. 75 Sb. z. a n., zejména také v ohle-
du finančním.

Osnova zákona, jímž se prodlužuje s ně-
jakými změnami zákon z 21. prosince 1922,
čís. 410 Sb. z. a n. o jednorázových výpo-
mocích nestátním pensistům-učitelům na Slo-
vensku. Dosavadní výpomoci citovaným zá-
konem byly povoleny jen do konce roku

1923. Zákon navrhuje povolení jich také na rok 1924—26.

Osnova zákona o jednorázových výpomocích nestátních pensistů učitelských na Podkarpatské Rusi. Na toto území se úprava dosud nevztahovala. Jedná se v podstatě o rozšíření těchto výpomocí nestátním pensistům také na území Podkarpatské Rusi.

Osnova zákona o zřízení evangelické bohoslovecké fakulty v Bratislavě. Osnovou má být upraveno theologické studium pro kněžstvo evangelických církví na Slovensku.

Osnova zákona o pomocných školách. Školy ty (třídy) jsou dosud udržovány většinou obcemi a v podstatě jedná se o to, aby náklad na ně byl rozdělen tak, jako je tomu při školství ostatním a aby upraveno bylo postavení učitelů.

Osnova zákona o vyučování náboženství a občanské nauce na školách středních a ústavu učitelských. Zákonem má být zaveden jednotný stav, který dnes na jednotlivých školách spočívá na nestejných zákonných základech.

Osnova zákona o zřizování soukromých škol středních a ústavů učitelských. Jest nutno unifikovati značně odlišné normy, které platí v zemích historických a na území Slovenska a Podkarpatské Rusi, jakož i upravití pravomoc státní správy.

Osnova zákona, jímž se upravuje učňovské školství. Touto osnovou navrhuje se již dlouho žádaná úprava našeho živnostenského školství, zejména sjednocení administrativní a otázka nákladů.

Osnova zákona o organizaci střední školy. Obsahovati bude pracovní výsledky komise, která se zabývá výtěžky rozsáhlé veřejné diskuse, kterou ministerstvo školství

publikováním svého návrhu na reformu školské organizace vyvolalo.

Osnova zákona o veřejné péči osvětové. Jedná se v podstatě o novelisaci zákona o kursech občanské výchovy, resp. o jeho doplnění a zejména o rozšíření tohoto zákona na Slovensku.

Osnova zákona o organizaci archivnictví v R. Čs. Vyplývá z potřeby, aby archivnictví došlo co nejdříve náležité zákonné úpravy.

Aby se naši členové některých bodů nelekali, přičiňujeme svoje poznámky.

Pokud se týče osnovy zákona o spoluz užívání kostelů, je v titulu více než ve vlastní předloze. Jedná se o osnovu, smlouvenou s lidovým klubem, podle níž stát převezme zrušené a neužívané kostely do své správy a bude je propůjčovatí nekatolíkům. Ani jeden katolický chrám nebude vydán k spoluz užívání a ty kostely, jichž se zmocnili sektáři, musí být vráceny. Poslední volby ukázaly, že si můžeme dupnouti, přijdou-li socialisté se svými neomalenými požadavky.

Také o zavedení občanské nauky a výchovy na střední školy a učitelské ústavy bude ještě jednáno. Ustanovení Malého školského zákona a dvou hodinách povinného náboženství musilo by platit i zde. Při té příležitosti musí být uspokojivě vyřízena otázka slučování tříd, kde se nejasné stylisace zákona využívá jen proti katolíkům.

Osnova reformy střední školy a učitelských ústavů byla předložena zvláštní komisi odborníků, v níž za katolický lid zasedá dr. Kratochvíl z Brna a dr. Kudrnovský z Prahy. Naše stanovisko bylo formulováno na sjezdu učitelstva v Měšt. besedě.

Časopisy pro mládež.

Náš „Dětský svět“ patří přes veškeru nepřízeň vládní k nejrozšířenějším časopisům dětským. Naši poslanci se postarali o to, aby byl „Dětský svět“ trpěn spolu s ostatními časopisy na školách. Jinak musily by být zakázány všechny napořád. Pro informaci otiskujeme jména ostatních nekatolických časopisů pro mládež: „Malý čtenář“, „Mladý svět“, „Zlatá brána“, „Vzkříšení“, „Úsvit“,

„Klas“, „Mladá stráž“, „Krajem Pernštýna“. Komunisté rozšiřují časopis „Kohoutek“, naplněný záští k občanským řádům a náboženství. Přece však nebyl tento časopis pronásledován tak, jako náš „Dětský svět“. Doporučujte jej všude a dejte jej též do čítárny školní, jsou-li tam jiné časopisy dětské. Zakázali-li náš časopis, musí být odstraněny všechny.

ZPRÁVY SPOLKOVÉ A ORGANISAČNÍ.

V. valná schůze »Svazu křesť. učitelstva čsl.«

Pravidlem koná se valná schůze na začátku prázdnin. Tentokrát bylo ji nutno odložit, aby byl získán čas na vypracování stanov „Zemského spolku“ a „Říšského svazu“ a docíleno souhlasu Moravanů. Když ztroskotaly všechny pokusy o získání rozkolníků, bylo přikročeno k založení zemských spolků. V Čechách zřekly se katolické učitelky své těžce vybudované a dobře pracující „Jednoty“ a přičlenily se k zemskému spolku. Na Moravě jednoty takové — bohužel — dosud ještě dosaženo nebylo, ale jistě i tu k ní dojde, až budou zřízeny při novém „Říšském svazu“ odborové skupiny.

Valná hromada a sjezd katol. učitelstva konány byly ve dnech svatováclavských spolu se sjezdem katolické inteligence. Slavnosti zahájeny byly divadelním představením Vrchlického „Bratří“ v sále strahovském. — Tamtéž konal se sjezd, na němž o reformě střední školy mluvil gymn. ředitel J. Trnka z Jičína. — Večer byly promítány dp. Průšou světelné obrazy ze života sv. Václava. Sjezd byl učitelstvem dosti četně obeslán. Bohužel mnozí museli ještě ten den odejti, protože nemohli dostat dovolené.

Valná hromada byla v sobotu odpoledne. Dopoledne sešel se širší výbor a probral všechny programové body: změnu stanov, připojení k „Říšskému svazu“ a otázku společného „Věstníku“. Poněvadž bratří Moravané nepřijeli, odpadla projektovaná schůzka říš. výboru.

Na valné hromadě referoval předseda spolku prof. A. Novák o činnosti spolkové za uplynulý správní rok. Spolek vyšel z dobře připravené „palácové revoluce“ beze ztrát, poněvadž členstvo až na malé výjimky zůstalo spolků věrno. Spolková činnost nebyla rovněž ohrožena, jak vykazuje zpráva jednatele. Též finanční stav spolku je velice dobrý, třebaže jsme svým nákladem vydali spolkový „Věstník“.

Popud k sjednocovací akci vyšel od Moravanů. Přes to, že jsme vyšli těmito snahami s největší benevolencí vstříc a svolili jsme dokonce i k likvidaci spolku, smiřovačky ztroskotaly. Kdyby Moravané přijali náš unifikační návrh (Říšská rada), byli bychom dnes dále. Ale nelitujeme toho, protože se ukázalo, kde je zlá vůle. Nyní nutno jít přes dissidenty a netřeba se tím znepokojovati, poněvadž oba zmíněné spolky nemají ani desetinu členů našeho zemského spolku a z těch je jen mizivé procento učitelů aktivních. Výbor

se usnesl na stálé a opakované výpady „Křesťanské školy“ vůbec neodpovídati, protože se odsuzují samy.

Poté probrány stanovy zemské i říšské, jak byly smlouveny dohodou obou spolků.

Pro „Svaz“ přijato na žádost Moravanů jméno „Zemský spolek katol. učitelstva“. Nově konstituovaný říšský spolek ponese jméno „Říšský svaz katol. učitelstva čsl.“ Důležité změny stanov byly předem členům oznámeny. Až budou schváleny úřadem, otiskneme je ve „Věstníku“.

„Věstník“ potřebuje řádné redakce, neboť bude po dohodě s Moravany říšským orgánem a bude mít 12—16 stran.

Otázka předplatného a vydavatele nebyla ještě sjednána. Obtíž je v tom, že náš Zemský spolek, který až dosud časopis vydával svým nákladem, chce ho členstvu dávat za sníženou cenu, což ovšem zatím není možno též pro Moravu, dokud se to nesmluví v říšském výboru. Do redakce byl přijat za Čechy kol. J. Janáček, učitel v Chotěboři (náměstí). Redaktory pro Prahu zůstávají prof. Novák a prof. Vojáček.

Poté podána zpráva jednatele a pokladní a provedeny volby. O tom v příštím čísle.

Z Moravy. Předsednictvo spolku českého učitelstva katol. na Moravě a ve Slezsku zasílá všem krajským odborům následující spolkovou direktivu pro příští období a žádá, aby byla všemu členstvu publikována a dle daného pracována. 1. Jak předseda, tak i sekretariát bývají dotazováni od různých lidových korporací v příčině obsazování míst katolickými učiteli a učitelkami; je tudíž nutno, aby členové a členky, již chtějí změnití místa, oznámili své adresy předsedovi i do sekretariátu, aby mohli býti vybidnuti k hlášení. Také budou místa taková oznamována ve „Věstníku svazu“. Kdo se přihlásí, udej služební hodnost, vykonané zkoušky (kdy a které), učitelské i fysické stáří. 2. Je nutno, aby se ukázněné členstvo přihlásilo k veřejné práci a to nejen aby bylo pomocno při založení redakce, ale aby jako dopisovatelé přihlásili se pro právní hlídku, pro časové otázky, týkající se škol obecných i měšť., učitelek žen, ručních prací a mateřských škol atd. 3. Necht členové kroužků získávají členy a přihlašují je v sekretariátě. Sešli jsme se v Kroměříži jak s učiteli, tak s učitelkami, již pracují v našich intencích, členy naší organizace však nejsou. Takoví budouť důtklavě k přihlášení vybidnuti. 4. Necht

členové spolku si uvědomí, že valná hromada je akt čistě úřední; má-li býti seriosně a ukázněně se všemi formalitami stručně zakončena a má-li vyznítí jménem omlazeného nadšení a vzbuditi u všech upřímný souhlas a chuť ku spolkovému životu, pak nesmí padnouti ani jedno slovo zbytečné. Teprve po vyřízení programu může se uplatniti volný rozhovor, řízený schváleným pro případ ten jednacím řádem. Proto je třeba vymluviti se na schůzích kraj. odborů; tam každý nechť přednese svá přání, své bolesti a tužby, jež tlumočí předse- da předsedovi ústředí. 5. Po prázdninách, nechť se ve všech kraj. odborech zahájí pilná práce. Možno-li, konejte se periodicky měsíční schůze, neboť vždy je dosti námětů k stavovským hovorům. Také v případě naléhavé potřeby buď zavolán z ústředí předseda nebo jeho delegát, aby debatu vyslechl a byl radou i skutkem nápomocen. 6. Ve všech okresních výborech školských máme své lidové zástupce. Na ty nechť se členové v potřebách obracejí. Způsobené krivdy našim členům buďtež oznamovány sekretariátu, který věc předá — je-li vážná — našim poslancům. 7. Každý člen kraj. odboru musí býti zároveň členem ústřední organizace. Nechť zašlou předsedové úplný seznam členstva do sekretariátu. Případné změny působistě je každý člen povinen oznámiti do sekretariátu. 8. Na konec žádáme, aby důležitější návrhy a stížnosti byly ihned předsedou kraj. odboru ústřednímu výboru oznamovány. V Lipníku, dne 5. srpna 1923. — Předsednictvo.

Svaz slovenského učitelstva. V Bratislavě konalo se valné shromáždění Slovenské obce učitelské a Ústředního spolku pokrokového učitelstva. Obě tyto organizace ohlásily splnutí. Přijaly nový název Svaz slovenského učitelstva. Předsedou svazu zvolen poslanec M. Orišek a místopředsedou senátor Josef Babka. Ve přijatých resolucích se žádá m. j. urychlení školské reformy, zavedení universitních kursů pro učitele, parita učitelstva se státním úřednictvem, přiznání mimořádných drahotných výpomocí nestátním učitelům až do provedení postátnění škol na Slovensku a splnění některých jiných stavovských požadavků. Odpoledne konalo se manifestační shromáždění učitelstva a občanstva za postátnění škol na Slovensku, kterého se zúčastnil kromě jiných také poslanec dr. Dérer a posl. Ulrich. Přednostu školského referátu, min. rada Mašek, který zastupoval ministra školství a národní osvěty Bechyně, přečetl jeho přepis. Na konec svého připsu ministr praví, že nový organizační útvar slovenského učitelstva jest skvělým zjevem opravdové školské jednoty a počátkem nového období jeho organizačního a stavovského života. — Pan

ministr patrně neví, že je na Slovensku ještě Hanckův Zemský učitelský spolek katolicko-autonomistický, který čítá více členů, než oba sjednocené spolky pokrokové. — „Československá Republika“ si líbuje, že „obě učitelské organizace na Slovensku, které v boji s autonomistickým Hanckovým svazem sl. učitelstva zbytečně tříštily svoje síly, budou sloučeny v jednu organizaci pokrokového učitelstva na Slovensku“. Sloučení českých a moravských učitelů v „Říšském svazu katol. učitelstva“ je protiváhou slučování pokrokové. Také na Slováky je v našem „Svazu“ pamatováno a čekáme, že se i Z. U. S. přihlásí do „Říšského svazu“, aby bylo čeleno pokrokovým, podporovaným všemožně vládou.

V neděli dne 30. září sloužil njdp. arcibiskup dr. Fr. Kordač pro spolek mši svatou v kapli svatováclavské. Členové přistoupili tu k sv. přijímání. Odpoledne konal se v Měšť. Besedě sjezd, na němž referoval dr. Josef Novák, pí. řed. Schmutzerová a prof. A. Novák o otázkách, školy se týkajících. Bylo usneseno vydati co nejdříve příručku obč. nauky a výchovy a přijata resoluce o reformě střední školy. — Katol. učitelstvo, organizované ve Svazu křesťanského učitelstva čsl., spolu s korporacemi, sdruženými v Říšském poradním sboru katolické inteligence, pokládá výchovu náboženskou za tak důležitou pro vývoj charakteru, že by pokládalo za těžkou poruchu školní výchovy, kdyby zákonem byla vylučována z vyšších tříd středních škol. Nesouhlasí s tím, aby měšťanská škola byla ztožněna s nižší školou střední. Nadaným žákům měšťanských škol nechť je, jako dosud, umožněno pokračovati ve studiích na střední škole. Přimlouvá se dále za společný základ střední školy, ale žádá, aby při rozvětvení jejím byl ostřeji odlišen směr humanitní a reální. Vyslovuje se pro reorganizaci učitel- ských ústavů, aby tyto svojí vědeckou úrovní dosáhly nejméně výše střední školy. Vyššího vzdělání mohli by kandidáti dosáhnouti na jedno- neb dvouleté paedagogické akademii. Zároveň se přimlouvá, aby bylo i zde prohloubeno odborné vědecké vzdělání v různých předmětech.

Členské příspěvky zůstávají i na rok 1923-1924 nezměněny vzhledem k tomu, že rozvětvená oblast celoříšské organizace si bude vyžadovati značného nákladu. Budou tedy nadále členské příspěvky činit u kolegů v X.—IX. platové třídě 30 Kč, v VIII. třídě 40 Kč, v VII. tř. 50 Kč. Industriální učitelky a učitelky mateřských škol a pensisté všech kategorií mají snížený čl. příspěvek jako loni na 24 Kč, jak bylo usneseno na valné hromadě v Praze 29. září 1923. Příspěvek platí se složným lístkem

přímo ústředí, nebo se odevzdá pokladníkovi odboru, jenž další expedici příspěvků hromadně obstará. Prosíme tedy všechny své členy, aby vyplnili co nejdříve svou organizační povinnost, aby také vedení spolku mohlo svým úkolům čestně dostáti. Odbory mají právo vybíratí od svých členů také příspěvky místní, jichž výši si stanoví výbor odboru dle místní odborové potřeby. Připomínáme to z toho důvodu, protože širší výkonný výbor usnesl se věnovati 10 Kč z členských příspěvků na tisk, takže podíl, který připadne ze zbytku odborům, bude tentokráte menší. Stalo se to z toho důvodu, protože Věstník bude 16tistránkový a bude posílán členům spolku zdarma.

Právní hlídka. Zařazujeme do letošního ročníku opět hlídku právní s poradnou učitelskou. Do této hlídky odkazujeme všechna pojednání, týkající se právního postavení školy a učitelstva. Budeme tu uveřejňovati i odpovědi na došlé dotazy členů, kteří potřebují rychlé a nutné porady. Hlásí se nám řada pracovníků, kteří tomuto oboru chtějí věnovat svou poctivou práci. Zejména odboru kolínskému zůstává nadále povinnost míti tuto rubriku v patrnosti. Žádáme tedy členy, aby se ve svých pochybnostech obraceli s důvěrou na redakci, která právníké zodpovězení jejich dotazů rychle obstará; bude-li nutné vyřízení okamžité, učiní tak dopisem.

Ustavující schůze širšího výboru Svazu křesť. učitelstva v Čechách byla v neděli, dne 14. října 1923 o 10. hod. dopol. v Praze u sv. Arny. Na počátku schůze přednesla slečna ředitelka Schmutzerová referát o občanské nauce a výchově za přítomnosti milých hostů, ct. školských Sester de Notre Dame a z řádu sv. Voršily a slečen kandidátek učitelství. Přednáška vysoce zajímavá s cennými praktickými pokyny. Doufáme, že bude otištěna v našem Věstníku. Po přednášce po odchodu hostů bylo pokračováno ve výborové schůzi. Zvolení funkcionáři: Předseda: kol. Alois Brynych, řídící učitel z Uhlířské Lhoty, nyní v. v. v Krakovanech; místopředsedové: kol. Emilie Schmutzerová, ředitelka mět. škol v Praze a prof. Ant. Novák z Prahy-Vysočan; jednatel: kol. slečna Buddlovská Růžena z Prahy; pokladník: slečna Roudnická Marie z Prahy-Žižkova; revisori účtů: kol. slečna M. Šejnová z Čes. Budějovic a prof. Richard Vojáček, z Prahy. Na to jednáno o Věstníku katolického učitelstva. Redaktorem zvolen kol. Josef Janáček z Chotěboře, do redakční rady za náš spolek: kolegové: prof. R. Vojáček a prof. Ant. Novák. — Poněvadž dáváme Věstník k dispozici jako ústřední orgán Říšskému Svazu katolického učitelstva čsl. a zároveň Zemskému spolku

moravskému, ponechává se bratřím Moravanům jmenování dvou členů do redakční rady a ustanovení redaktora pro moravskou rubriku. Předplatné na Věstník stanoveno na Kč 10.— ročně. Zároveň usneseno dávatí Věstník zdarma všem řádně platícím členům zemského spolku v Čechách. Moravský zemský spolek rozhodne v této věci pro své členy samostatně. Nebude-li za své členy platiti, budou muset Moravané odebíratí Věstník za normální roční předplatné Kč 10.—, neboť konstatováno, že každý v Říšském Svazu organizovaný člen má závazně míti Věstník. — Přenesena pravomoc širšího výboru na užší výbor na dobu do nejbližší schůze ústředního výboru. — Předsedající prof. Novák sdělil: omluvu p. předsedy Brynych, že pro rodinné záležitosti tentokrát nemohl přijeti, ale pro budoucnost že bude cele náš; ochotu Smíškových kursů pro měst. školy přijímatí naše členy do kursů. Budou vždy ve středu, v sobotu a v neděli; na Německobrodsku zavádějí zvláštní příspěvek Kč 10.— pro odbor. Při volných návrzích byl čilý rozhovor o kvalifikačních tabulkách učitelských. Usnesení odročeno do příští schůze.

První pracovní konference katolických kandidátů a kandidátek učitelství, sdružených v „Odborové sekci učitelské“ při Ústředí katol. učitelstva čsl. konána byla ve dnech 9.—13. července 1923 v Kroměříži za velikého účastenství učitelského dorostu i učitelstva katolického. Zasluhu o zdar konference mají horiví kandidáti Ginter a Novák. Na konferenci byla schválena resoluce následujícího znění: „Katoličtí kandidáti a kandidátky učitelství, shromáždění na své první pracovní konferenci v Kroměříži při sjezdu katol. učitelstva českého z Moravy a Slezska dne 12. července 1923, usnášejí se na této resoluci: 1. a) Žádáme, aby ředitelství katolických učitelských ústavů plně podporovala odborové hnutí katolických kandidátů a kandidátek učitelství a odstranila vše, co mu stojí v cestě v rozvoji na těchto ústavech. Na ústavy katolické přijímání buďtež chovanci a chovanky opravdového přesvědčení katolického; b) Výchova na těchto ústavech děj se ve smyslu křesťanském tak, aby odpovídala potřebě doby a potřebě budoucího povolání chovanců; c) Internáty katolických učit. ústavů starejšej se řádně o své chovance. 2. Katolické organizované učitelstvo budiž ve stálém styku jak s vedením učitelského dorostu, tak s kandidáty na ústavech soukromých i státních.“

Odbor německobrodský. Dne 11. října konala se ustavující schůze německobrodského odboru „Svazu katol. učitelstva.“ Svolavatelem schůze byl p. Josef Janáček, jenž k tomu byl

splnomocněn ústředím Svazu. Při schůzce katol. učitelstva v Hradci Králové hovořilo se o rozlehlosti odboru východočeského (pardubického), takže není možno, aby se všichni členové schůzi účastnili. Schůze bývaly vždy v Pardubicích a bylo tudíž s velikými oběťmi spojeno, jeti na ně až z Chotěboře, Německého Brodu a ještě dále. Bylo proto rozhodnuto rozdělit tento odbor a zříditi nový: — německobrodský. Panu Janáčkovi dány k dispozici adresy členů, kteří působí v tomto kraji, aby se o ustavení odboru postaral. Činí tak tedy, svoláváje tuto schůzi. Od několika pozvaných přišla omluvenka, že nemohou se schůze zúčastniti, majíce vyučování. Někteří pozvaní nebyli kleny a dosud neodhodlali se jimi se státi, ač smýšlením k nám patří. Nechápu dosud, že je příkazem svědomí přihlásiti se do organizace katolické. I odborné organizace mají za dnešních poměrů povahu hluboce kulturní. O tom přesvědčují nás orgnisace pokrokových učitelů. Vždyť podepsali spolu s Volnou Myšlenkou a jinými ještě — výzvu k protitaboru proti sjezdu katolíků v Hradci Králové a poznati to můžeme z časopisů pokrokových učitelů, jež často srší záští proti všemu, co je katolické. Dá Bůh, že se v té věci vyjasní a že se v brzké době přihlásí do naší organizace všichni, již zachovali si pravou viru. Na nás jest, uvědomovati kolegy katolického smýšlení, aby rozmnožili naše řady. Na to přikročeno k volbám funkcionářů. Předsedou zvolen p. Josef Janáček, učitel v Chotěboři, za místopředsedu navržen p. T. Mareš, říd. uč. v. v. v Humpolci, jednatelkou zvolena Marie Navrátilová, učitelka v Uhelné Příbrami, pokladní sl. Terezie Císařová, učitelka v Chotěboři. Pan Josef Janáček jako nově zvolený předseda pokračuje ve vedení schůze. Hovořeno o členských příspěvcích. Zůstanou, jak

byly dříve: pro XI.—X. hodnostní třídu Kč 30.—, pro IX.—VIII. tř. Kč 40.— a pro VII.—VI. tř. Kč 50.—; pro učitele ve výslužbě 24 Kč. — Mimo to bude třeba, aby odbor měl své peníze na různá odborová vydání. Proto stanoveno, aby se pokladníku odboru zaplatilo po 10 Kč, učitelé ve výsl. 5 Kč na tato vydání. Příspěvek pro zemský Svaz posílají se bude složným listkem, jenž bude vložen ve Věstníku. Pan předseda podává zprávy o prázdninové činnosti Svazu. U příležitosti sjezdu katolíků v Hradci Králové měli též katoličtí učitelé svou schůzi, již poctil svou návštěvou J. M. nejd. p. biskup dr. Kašpar. Předseda upozorňuje na změny stanov, jež přijaty valnou hromadou. Na výborové schůze dojížděti budou delegáti z jednotlivých odborů. Za delegáta zvolen byl p. Josef Janáček. Hovořeno též o Věstníku. Uváděny v něm budou též práce paedagogické. Předseda vybídl, aby členové do něho přispívali, podávali různé zajímavé věci o školství, jež bývají v časopisech cizích, zvláště francouzských a j. Přihlásili se též někteří noví členové, jichž jména oznámena budou ústředí. Mluveno o občanské nauce, která učitel katolík může hodiny pro ni určené využiti právě k využití momentů náboženských. Osnova sama doporučuje příklady biblické. Také o nově zavedených ručních pracech chlapeckých rozpředen hovor. Při volných návrzích smluvili se členové o tom, aby příští schůze bývaly pořádány v Něm. Brodu a to vždy v neděli. Hledíme rozšiřovati „Dětský Svět“ a „Šťastnou rodinu“ a čeliti tak záplavě různých časopisů, jež dotýkají se drze citů náboženských, jako „Kohoutek“, „Úsvit“ a mnohé jiné.

Upozorňujeme členy na insertní přílohu firmy Ol. Pazdírek z Brna v tomto čísle.

Objednávejte své potřeby u firem, které v našem Věstníku inserují.

PRÁVNÍ HLÍDKA.

1. Žáku není ještě 14 let, ale chodil již celých 8 školních let do školy. Musí navštěvovati školu až do 14. roku věku, nebo měl býti propuštěn již loni na konci roku?

Odpověď: Povinnost školní počíná se životním rokem šestým dokonaným a trvá do dokonaného životního roku 14. (§ 21. ř. šk. a v. ř. šk. zák. z 2./V. 1883) a § 11. zák. z 15.-VII. 1922 a vynesení min. z 27./III. 1923. Od počátku školní povinnosti (zač. škol. roku po dokonaném 6. roku) čítati jest 8 školních let plných.

2. Na jakém zákonitém podkladě by moh-

ly naše odbory žádat, aby jim ředitelství škol propůjčilo místnosti (tělocvičny, kreslírny, třídy) ke schůzi spolkové neb rodičů, když organizacím pokrokovým je propůjčuje?

Odpověď: Propůjčili-li ředit. škol (vlastně místní škol. rada) místnosti pokrokovým, musí je propůjčiti i lidovcům. Samosprávnost občanská v republice naší jest zákl. zákony zaručena.

3. Na chlapecké měšť. škole s IV. ročníky je nedostatek sil. Podělením vyučovacích hodin vznikly by hodiny přespočetné. Mohou býti přibrány k vyučování na měšť. škole i síly z

obecné školy? Jaké z toho plynou pro ně výhody či nevýhody?

Od pověď: Jsou-li školy spojeny pod společnou správou, mohou býti přibrány i síly z obecné školy, které nemají plný, zákonitý počet vyučovacích týdenních hodin na své obecné škole. Překročí-li se jim vyučovací míra jejich počtu hodin vyučovacích, náleží jim za každou hodinu přespočetnou remuneratione. Do plného počtu vyuč. hodin jim odměna nenáleží. Učitelstvo z obecné školy buď povoláno jen tehdy, když učitelstvo z měšť. školy napřed samo bylo plným počtem hodin poděleno a nestačuje si. Učitelstvo z obec. škol (nezkoušené pro měšť.) vyučuje předmětům vedlejším jako zpěvu, tělocviku, obč. nauce, krasopisu a pod. a učitelstvu z měšť. školy přidělí se na učebním kursu předměty odborné.

4. Kříže ze škol odstraněny býti neměly. Na základě § 1. ř. z. z 2./V. 1883, který zní: Školy obecné zřízeny jsou k tomu, aby děti v mravnosti a nábožnosti vychovávaly. — A § 16. m. n. z 12./III. 1880 č. 40. z. z. výzdoba školních síní má býti v soulasu s jejich účelem — byly kříže do škol zavěšeny s obrazem mocnářovým. Říšský zákon § 1. z 2./V. 1883 ani § 16. z 1883 zrušen zákonem republiky z 10./IV. 1919 č. 31. nebyl; pouze § 48. „O právním postavení učitelů“ a změna obrazu mocnářova v obraz presidentův se stala zákonem 26./XI. 1918 č. I. 1579-4. Na zavěšování křížů ani na jejich odstranění ze škol republika žádný zákon nevydala. (Vynesení zsr. z 1./XII. 1918 č. 6560 výzdoba učeb. síní odpovídá smyslu umělecké výchovy a požadavkům výchovy — nedotýká se křížů). Účel škol i výzdoba zůstal v platnosti, tudíž, kde kříže byly, neměl práva ani učitel, ani místní školní rada kříž odstraňovati; zejména tam ne, kde byla absolutní většina dětí řím.-katolického vyznání a kde menšině jistě nepřekážel.

5. Na některých školách označují v rubrice „Náboženství“ na úřed. listinách vyznání římsko-katolické jako náboženství: římské. Toto označení není zákonné a ohradte se proti tomu v konferencích. Úřední titul jest: římsko-katolické.

Věsník ministerstva školství a nár. osvěty, roč. V., sešit 10. (Říjen 1923) má tento obsah: Výnosy ministerské: číslo 118. Vydávání vysvědčení dospělosti na středních školách pro cizí příslušníce. — 119. Přímé zasílání zpráv, týkajících se sociální péče o studentstvo škol středních a odborných. — 120. Drahotní příspěvky zaměstnancům ženám na děti. — 121. Nákup přístrojů ústavy vysokých škol, za účelem podávání posudků pro soudní šetření. — 122. Poštovné při úředních dopisech ve věcech soukromých a veřejných. — 123. Tiskopis pro třídní knihu na školách pomocných. — 124. Přijímání žactva do veřejných škol obecných a občanských ve školním roce. — 125. Šekové vklady u poštovní spořitelny ve Vídni. — 126. Správa a dozor na soukromých učelištích obchodních, jazykových, pro krasopis, těsnopis a psaní na stroji. — 127. Členství žactva v organizacích úředně nepovolených. — 128. Rušení automobilové jízdy školní mládeží. — 129. Způsob přijímání žáků do pomocných tříd. — 130. Opatrování učebních pomůcek a potřeb pro vyučování ručním pracím na školách obecných a občanských. — 131. Generální prodloužení platnosti zproštění, povolených pro případ mobilisace v roce 1923, též pro eventuelní případ mobilisace, vyhlášené v době od 1. ledna do 31. července 1924. — 132. Vydávání školních zpráv na školách pomocných a na školách pro děti nevidomé, hluchoněmé, mravně vadné a tělesně zmrzačené. — 133. Úprava způsobu, jímž se přidělují národním školám zdarma učebnice. Státním nakladatelstvím vydávané. — 134. Péče o přespolní studenty ze strany ředitelství škol středních a odborných. — Výnosy zemské školní rady v Praze: číslo 18. Přihlížení k potřebám živnostenského školství při překládání učitelstva škol národních. — 19. Příspěvky pro nemocenskou pokladnu za výpomocné zřízence na středních školách a učitelských ústavech. — 20. Uznání žákovských průkazek pro jízdy do škol. Vyhlášky ministerstva a zemských školních rad. — Část osobní. — Konkursy. — Schválené učebnice a učební pomůcky.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Do Prahy přibyl nový papežský vyslanec, nuncius Marmaggi. Při nástupní audienci přinesl president Masaryk tato památná slova: „Bylo vždy mým přesvědčením, že život jak jednotlivcův tak i národů má spočívat na základě v prav-

dě náboženském. Můžete býti jisti, že vláda republiky neopomene ničeho, aby mohla spolupracovati v tomto směru s Vaší Excellencí.“ — Pan president touží míti základy v pravdě náboženské a jeho ministr vyučování vyslovuje

herostratovsky okřídlený výrok: „Dříve zanikne stát, než bude zavedena konfesijní škola. Církevní škola jest neštěstím národa.“ (Stalo se koncem srpna roku 1923). Jak tedy chce pan ministr stavět národ na základy v pravdě náboženské v ideálu svého presidenta?

Spojování tříd v hodinách náboženských. Pan arcibiskup dr. Kordač uveřejnil jménem čsl. episkopátu protest proti výkladu malého školského zákona v neprospěch vyučování katolickému náboženství, které jest přece předmětem povinným. Pan arcibiskup žádal, aby se učilo náboženství dle zákona 2 hodiny týdně, aby se neslučovaly třídy, jako při předmětech nepovinných, aby se nepřidělovaly katechetům třídy od sebe odlehlé. Žádal i zamezení agitace proti výuce náboženské na školách. Dostalo se mu v „Právu Lidu“ polooficiální a nevěcné odpovědi, která svědčí jen o tom, jak nevázně se nazírá v okolí ministra školství na školské otázky. Ač není ještě vydáno prováděcí nařízení k malému školskému zákonu, oktrojují se hodiny náboženství, jako by bylo nepovinným předmětem. Malý školský zákon mluví jen všeobecně, ale duch jeho je takový, že restrinkce tříd může se týkat jen předmětů nepovinných. Zemská školní rada dala přes to důvěrné pokyny, aby se i náboženské hodiny stahovaly. Je to nezákonnost, a nezbude než provést demonstracní proces u nejv. správ. soudu, aby podobné přehmaty byly jednou pro vždy zakříknuty.

Nepriateľ Cirkvi — brání katolíckej školy. Svobodní murari v Portugalsku chceli zoškoliť vyhoditi vyučovanie viery — ale narazili na tak neočakávaný odpor samých učiteľov (ktorí sú väčšinou katolíci) a verejnosti, že z toho nebude nič. Teraz si už žiadajú katolíci vlastné školy a ich uznanie od štátu. V tom ich podporujú i otvorení liberáli. Ale celé Portugalsko sa zadívalo, keď slávny portugalský básnik Juanqueiro — pred revolúciou vodca pokrokov! — tiež povstal na obranu katol. škôl. Má teraz 73 roky — oklamal sa v slobodnomurárskej republike, a premenil svoje náhľady o viere a o Cirkvi od základu. Hľa, čo píše bývalý odporca viery v novinách „Diario de Noticias“: „Portugalská republika alebo sa stane znova veriacou, alebo jej nebude. Prirodzená kresťanská nábožnosť portugalského národa najväčšia je sila národnej duše; ona žije v katolíckej Cirkvi a v katolíckej službe Božej. My musíme tú nábožnosť čistou a živou zachovať, lebo je ona ten svätý plamen, ktorý nás hreje a osväcuje. My by sme museli dať do rúk všetkých našich detí a vrezať do duší všetkých Portugalcov poklad milosti a Božský život, kto-

rý kázali jeho básnici a svätí; museli by sme všetci preniknutí byť tou istou hlbokou nábožnosťou. Já neuznávam školy bez Boha a bez viery.“ — Človek, čo vyše tridsať rokov kázal boj proti viere a Cirkvi, spoznal, že národ bez Boha a bez viery odsúzený je zahynúť.

Celoroční kursy pro učitelství na školách občanských (odb. I.) na Král. Vinohradech, div. reál. gymnasium, Korunní tř. č. 4 (schválené min. šk. a nár. osv. 30./XI. 1922 č. 99.873), 1. Zahájení 1. listopadu 1923 o 3. hodině odp.; zakončení 28. června 1924. 2. Doba přednášek: středa, sobota 2—7 (14—19), neděle 8—1 h. (8 až 13 hod.) 3. Docenti: R. Bačkovský, prof. stát. paedag. v Praze, zeměpis (4 hod.); R. Částka, prof. st. reálky v Praze, čes. gram. (3 hod.); dr. Josef Pešek, prof. akad. gymn. v Praze II., dějepis (4 hod.); dr. J. Holub, prof. st. paedag. v Praze, paedagogika a čes. literatura (2 a 3 hodiny). 4. Kolejné (snížené) Kč 65.— (podle počtu posluchačů) měsíčně; za jednotlivou hodinu týdně Kč 6.— měs.; zápisné Kč 6.—. 5. Dojíždějící požívají slevy na drahách (žák. legitimaci nutno předložiti ředitelství k vidování). 6. O absolvování kursů se vydávají vysvědčení frekventační. 7. Def. přihlášku možno učiniti zasláním náležitě vyplněného připomenutého listu přihlašovacího (bod 1.—6.) a zápisného Kč 6.—. Informace ústní i písemné (známka na odpověď nutna) udílí a přihlášky přijímá ředitel kursů denně 8—12 (Dívčí reál. gym. na Kr. Vinohradech, Korunní tř. 4., ředitelna). — Ant. Smíšek, ředitel.

Všechny naše čtenáře, jmenovitě pak členy našeho Svazu zdvořile upozorňujeme na insert „Národní pojišťovny“ v tomto čísle, již doporučujeme vřele přízni těch, kteří hodlají se jakkoliv pojištit. Národní pojišťovna jako ústav katolický a veskrze solidní získala si za dobu svého trvání plně důvěru všech a spokojenosti svým kulatním jednáním a velice výhodnými podmínkami, jimiž pojištěncům vychází vždy vstříc. Podotýkáme, že ústav péstuje všechna odvětví, takže netřeba již obracet se na ústavy německo-židovské nebo tuzemské, ale našim snahám kulturním zcela protivně. Dokažme svým zájmem, že máme smysl pro hospodářské zabezpečení našich politických úspěchů, a tím pro další rozvoj našeho hnutí. Našemu jedinému ústavu pojišťovacímu přejeme v činnosti mnoho zdarů!

Zkoušky učitelské způsobilosti pro školy obecné, občanské a pro esperanto budou: v Hradci Král. 12. listopadu 1923. Přihlášky do 27. října 1923 u ředitelství zkušební komise; v Příboře, přihlášky se přijímají do 25. října 1923. Doba zkoušky bude oznámena každému zkušenci zvláště.

Umřel svatý člověk.

V sobotu po sv. Václavu rozloučil se s tímto světem olomoucký arcibiskup Antonín Cyril Stojan, člověk bohabojný a svatý. Dobrotou srdce a štědrostí stal se apoštolem sobě svěřených duší; svou unionistickou činností zasloužil si název apoštola Slovanů. Až se seberou všechny historky z jeho života, bude z nich legenda o slovanském světcí XX. století. Tatíček Stojan bude u milého Pána Boha za svůj národ orodovat.

Řevnivost mezi spolky jest také znamením slabé ctnosti. Nemáme přece novat činnost našeho spolku, ani podceňovat, co konají spolky jiné. Všelika škorpění a shlížení na odlišné spolky ponechme Kocourkovu. Jsou-li to spolky katolické, radujeme se z jejich činnosti a je-li naše činnost slabší, těšme se, že na téže lísce pracují s námi nejzdatnější dělníci. Jde o rozšíření království Božího, ne o titěrné osobní zájmy! Potírat, snižovat, pomlouvat, dokonce rozbíjet jiné spolky, zůstane vždy znamením velké společenské nevyspělosti.

P. A. Stork, T. J.

Z Příbramě. Státní učitelský ústav v Příbrami oslaví v srpnu 1924 padesátileté jubileum svého trvání. Aby přípravné práce včas mohly býti zahájeny, žádáme všech abiturientů interních i externích, jakož i těch, kdož na ústavě studovali a tento z jakýchkoliv příčin opustiti, o laskavé okamžité oznámení přesných adres prof. Karlu Štverákovi v Příbrami II.-130.

Knihy a časopisy. Dobrá kniha jest nezbytným průvodcem každého člověka, učitele zvláště. Naléztí však dobrou knihu jest právě tak těžké, jako hledati dobrého přítele. I v té věci nechceme nechati členstvo bez porady. Pražský odbor bude nadále nejen doplňovati knihy mládeži doporučení hodné, nýbrž bude vám dobrým rádcem v tom, jak máte i vy své knihovny doplňovati, aby vám sloužily k osvětlení i studiu. — Cizojazyčné časopisy a noviny přinášejí leccos zajímavého o škole a pro školu. Chceme to věděti všichni, abychom věděli, jak jiní národové řeší školní otázky, které v dnešní době jsou si jako bratr bratru podobny. Proč nám nesdělíte své poznání vy, kteří cizí knihy a časopisy čtete? Z lásky ke svým bratřím šířte obzory i v těchto věcech až za hranice malého českého světa!

Čítárna Československého paedagogického ústavu J. A. Komenského v Praze. Všem, kdo jsou znalí cizích jazyků a sledují otázky školské, poskytuje vhodnou příležitost k této práci čítárna Čs. paedagogického ústavu J. A. Komenského, kde je vyloženo vedle 35 paedagogických a 54 jiných odborných časopisů českých ještě 70 paedagogických časopisů německých, 7 anglických a amerických, 15 francouzských (též belgických a švýcarských), 2 italské, 2 bulharské, 6 chorvatských, 4 srbské, 1 slovinský, 11 polských, 11 ruských, 2 esperantské a 1 idistický. Vedle těchto 220 časopisů je přístupna i velika příruční knihovna encyklopedií paedagogických a sbírka paedagogických výstřížků z hlavních denních listů. Čítárna jest umístěna v krásném sále býv. paláce Praha III., Letenská 6, I. patro a jest otevřena kromě nedělí a svátků denně od 2—6 hodin odpoledne.

LITERATURA.

„Dědictví Komenského“ v Praze vydalo spisek dr. W. Sterna, univ. profesora v Hamburku: Paedologie kulturním požadavkem. Není věnován celému rozsahu paedologie, nýbrž jen úseku, který se týká nadání. Ve všeobecném úvodě poukazuje dr. Stern na důležitost paedologie, která, ač mladá, mnoho vykonala za podmínek nepříznivých; a veliké ještě úkoly na ni čekají, vyžadující úmorné práce.

Pak přechází spisovatel k vlastní věci, k problému nadání. Již v předmluvě naznačuje směr své práce. Jest třeba dopomáhati všem cenným silám v národě k nejvyššímu rozvoji, prováděti vlasteneckou oekonomii s lidmi a

zajišťovati co možná nejplodnější rozčlenění povolání v národě. Mají-li děti duševně slabé nárok na oddělené vyučování, totéž musíme přiznati zvláště nadaným. Otázka nadání jest velmi důležitá a třeba ji úsilovně řešiti. Z těchto základních názorů pak autor vychází a poukazuje k tomu, jak slabší vlohy bývají přetěžovány a naopak, zvláštní nadání vtěsňuje se do mezí, vyměřených všem jako obecná míra bez ohledu na rozdíl schopností. Tím připavuje se jednotlivcům mnohá hořká chvíle. Jedněm při nejlepší vůli není možno požadovaným úkolům dostáti, druhí jsou zase ve svém rozvoji zdržováni. Musí proto býti každému vykázána působnost podle jeho schopno-

sti, aby se mohl plně uplatnit a podle sil svých přispět k obecnému dobru.

Toho možno docílit tehdy, jestliže od mládí, od počátku školní docházky bude se provádět rozdělení jedinců na psychologickém základě na slabé, normální a zvláště nadané. Pak bude též možno, aby byl podpořen vzestup nadaných.

REDAKČNÍ:

„Věstník“ náš má být jako loni obrazem hnutí našeho organizovaného učitelstva. Jest potřebí, aby nahradil našim členům to, co snad ztrácejí na časopisech organizací pokrokových, jež opustili, a jež jejich členství v důsledku příslušnosti k naší organizaci odmítají. Dokonalým jest časopis jen ten, který má dokonale rozvrženu dělbů práce. Není úkolem redaktora, aby sám časopis vyplňoval, jak tomu často bývá. Redaktor jest jen nositelem jednotného směru a ducha časopisu. V jeho rukou se mají soustřeďovati nitky spolkového, veřejného i duchovního života všech jeho čtenářů. Nemůže tedy redakce učiniti nic případnějšího, než znovu odkázat členstvo k úvodníku, v němž si vytyčuje široký program s prosbou, aby veškeré členstvo pomohlo redakci tento úkol uskutečňovati. Nestáčí tedy jen posílat organizační zprávy, které mají hybnou moc dobrých příkladů; jest třeba mít na paměti, že třeba uveřejňovat veškeré projevy duševní, naší školy se týkající. Pak textová část „Věstníku“ bude vyplněna studiemi a pojednáními paedagogicko-didaktickými, řešením všech problémů školních s vysokého stanoviska katolického názoru světového. Organizační a spolkové zprávy bude podávati jednak Ústředí, jednak jednotlivé odbory samy. V platnosti zůstávají všechny rubriky „Věstníku“ jako loni. Připomínáme jen Odborům usnesení loňské schůze širšího výkonného výboru, ve které se zásadně stanovilo, že jednotlivé odbory obstarají práci v četných rubrikách „Věstníku“. — Kolínský přejal rubriku právní, pražský registruje seznam knih pro mládež. (Redakce upozorní i na knihy nekatolické, pokud budou nezávadné), pražský odbor slíbil též vésti záznam školské hlídky z různých časopisů pro drobné a zajímavé noticky ve „Věstníku“, aby členové věděli o všem, co se píše o nás a pro nás; plzeňský chce pečovati o paedagogickou stránku „Věstníku“ a obstarávati rubriku „Rodina a škola“. Ústředí také vyplní své úkoly. — Nuže, hlase se k práci nejen slovem. Činy čekáme, ne jednou, ale stále, počtem a hloubkou rostoucí. Prosim i jiné odbory, aby nezůstaly pozadu. A co bratři Moravané? Ať

i jejich práce stane se průbojnou, abychom všichni svorně táhli pluh ohromného díla na liše života katolického učitelstva. Čekáme intenzivní práci od vás ode všech tak, jak jí doba vyžaduje.

Redakce.

ADMINISTRAČNÍ:

Členové »Svazu křesť. učitelů v Čechách«, kteří zaplatili řádně roční svůj příspěvek, dostávají tento Věstník zdarma, neboť Svaz platí za ně předplatné.

Roční předplatné nečlenů jest Kč 10.—

Členové spolku českého učitelstva katolického na Moravě a ve Slezsku zaplatí předplatné Kč 10.— buď přímo naší administraci na složenku Svazu, která bude po dohodě s předsednictvem moravským k některému z příštích čísel přiložena, nebo budou platiti prostřednictvím svého spolku.

Administrace Věstníku je v Praze II., Jindřišská ul. č. 20. Úřaduje se od 9—12 a od 15 do 17 hod. mimo neděle a svátky. Sem buďtež zasílány peněžní obnosy, dotazy, adresy nových odběratelů, změny adres, objednávky insertů, reklamace a pod.

Dámské a pánské látky,

jakož i veškeré tkalcovské výrobky obdržíte nejlevněji u firmy:

Tkalcovna „Vzájemnost“ v Hronově.

Dopíše si ihned pro vzorv, jež Vám budou zdarma a vyplacené odevlány.

.... HUMPOLECKÁ SUKNA
MODNÍ LÁTKY PÁNSKÉ I DÁMSKÉ
NABÍZÍ FIRMA
HEZINA A SPOL., HUMPOLEC.
VÝROBA SUKEN A MODNÍCH LÁTEK.
.... VZORKY IHNEDE NA POŽÁDÁNÍ.

Levné ošacení celé rodiny.

Učitelstvu, kněžím, státním úředníkům, zřizovatelům a jiným zaměstnancům, gázistům mimo hodnostní třídu, železnic, zřizovatelům zašleme 20 metrů skutečně dobrých, bezchybných, zaručené stálobytrných zbytků košacení dělí dospělých a sluce: 5 m dobrého moder. šatového barchetu, 5 m tlustého h. e. l. flanelu na košile, 5 m pěkného restrého kretonu na šaty, 5 m dobrého plátna na košile celkem 20 metrů, které jsou ve směr zaruč dobré jakosti, citáme pouze 126 Kč i s poštovým, přilážky jiné nečítáme. Dobrou zaplatíte 66 Kč, druhých 60 Kč ve dvou po sobě jdoucích splátkách měsíčních.

Každé rodině vše doporučujeme! Vzorky zasílati nemožno, barvu může každý určit. Objednejte i nadále s důvěrou u firmy:

Josef Stolin a spol., Náchod.

Objednali jste již
**KALENDÁŘE
NA ROK 1924?**

Vydali jsme letos pět druhů v krásné úpravě
po Kč 7.— mimo porta, každý jiného obsahu,
a sice:

**VENKOVAN,
TŘEBÍZSKÝ,
ČESKOSLOVENSKÁ ŽENA,
VZKŘÍŠENÍ.
SVATÝ ANTONÍN.**

Mimo to vydali jsme 2 kalendáře velké, kombin.,
v tuhých deskách s plátěným hřbetem

BESEDA

díl I. a II. po Kč 15.—.

Kalendáře obsahují množství povídek, článků
poučných i ilustrací. Svátky a neděle jsou
vyznačeny červeným tiskem.

Při objednávce nejméně 12 kusů 30 proc. slevy.

Objednávky obratem vyřídí

Nakladatelství

**Československé akciové tiskárny
v Praze I.,
ulice Karoliny Světlé č. 43.**

Právě vyšel první sešit

**Sebraných spisů
Jindř. Š. Baara,**

které zahájeny byly dosud nikde netištěnou
prací

„Paní komisarka“.

Žánrový obraz chodského kraje z bouřlivého
osmačtyřicátého roku,

Cena sešitu o 32 stranách Kč 1'80.

Předplatné na 10 sešitů Kč 18'—.

Zároveň vyšel též komplet ve vkusné
obálce Art. Scheinera za Kč 30'—.

Kdo závazně se přihlásí k odběru všech
dalších svazků, obdrží 10 proc. slevy z ceny
krámské.

Zašlete ihned přihlášku!

1. sešit na ukázkou ochotně zašle:

Nakladatelství

**Československé akciové tiskárny
v Praze I., ul. Karoliny Světlé č. 43.**

Rozšiřujte
mezi katolickou mládeží

„DĚTSKÝ SVĚT“

nejoblíbenější časopis pro mládež.

*Vychází již pátý rok za redakce
odb. učitele J. Chudáčka.*

Přináší povídky, básně, poučné člán-
ky, hádanky, kukátko děda Vševeda,
esperanto a t. d., jakož i krásné
obrázky.

*Předplatné na celý rok
pouhých Kč 8'—.*

Na deset placených výtisků jeden
výtisk zdarma.

Ukázková čísla na požádání
ochotně zašle:

Nakladatelství

**Československé akc. tiskárny,
Praha I., ul. Karol. Světlé č. 43.**

**Veškeré
knihy a časopisy
české i cizí,**

jakož i hudebniny atd.

v nejkratší době obstará
a dodá

**knihkupectví
„U zlatého klasu“,**

**Praha II., Spálená ul. 15.
Telefon 3059.**

Filiálka:

**Praha I., ul. Kar. Světlé 43.
Telefon 6154.**

NÁRODNÍ POJIŠŤOVNA

AKC. SPOL. V PRAZE, SPÁLENÁ ULICE ČÍS. 15.
PLNĚ SPLACENÝ AKC. KAPITÁL 4 MIL. KČ. RESERVNI FONDY Kč 1,200.000.

Pěstuje: Pojistění životní ve všech kombinacích, proti škodám
požárním, krupobitním, krádeží vloupáním, zákon. povinného
ručení, tělesných úrazů, rozbití a prasknutí solinových a
zrcadlových tabulí, prasknutí zvonů za výhodných podmínek.
Informace obratem zdarma!

Schopní a důvěryhodní zástupci a akviziční úředníci se přijmou.

Osvědči-li se po zkušební době, též na pevný měsíční plat.
Začátečníci se zapracují. — Přijaty budou jen osoby bez-
vadné minulosti, povolání nynější nerozhoduje.

Moravsko-slovenská banka

V Praze II, Národní třída č. 8.

Telefon č. 30.160, 30.420.

Účet pošt. spoř. č. 22.971.

Třídní loterie.

Veškeré bankovní transakce.

Nákup a prodej cenných papírů.

Centrála: Olomouc.

Filiálky: Opava, Brno, Bratislava, Hlučín, Žilina, Šaštín, Zohor, Uh. Brod.

PRVNÍ ČESKÁ
VZÁJEMNÁ POJIŠŤOVNA
(ZALOŽ. R. 1827.)

SOUDRUŽNÝ ÚSTAV
ČESKÁ VZÁJEMNÁ
ŽIVOTNÍ POJIŠŤOVNA

VEŠKERÁ POJIŠŤOVACÍ ODVĚTVÍ

TELEFON } 65
7376

PRAHA, SPÁLENÁ UL.

TELEFON 5094

3

Pp. učitelé zpěvu a hudby!

Doporučujeme následující hudebně-pedagogické publikace, čímž poskytneme vhodnou příležitost zjednat si bez dlouhého úmorného hledání nejlepší pomůcky pro vyučování zpěvu a hudby vůbec.

Pěvecká část.

Školy zpěvu.

Pihert—Pazdírek: Praktická škola zpěvu.

III vydání, velmi oblíbené dílo, určené ke vzdělání zpěváků pro kůr, pěvecké jednoty, k potřebě učitelů zpěvu ve vyšších třídách škol obecných, občanských a středních, pro průpravný učitelství i pro samouky.

4 svazky po Kč 6.—

Adolf Cmíral: Jaro.

Škola zpěvu pro mládež škol měšťanských a středních.

Díl I. Vydání pro učitele Kč 25.—

„ Vydání pro žáky Kč 8.—

Díl II. Vydání pro žáky Kč 11.40

Učebnice schválena minist. školství a nár. osvěty.

Fr. Sládek: Škola zpěvu

pro školy obecné, měšťanské i střední Kč 18.80

Max Kobližek: Nová škola zpěvu I. díl.

Pro školy střední, občanské i pro vyšší stupně škol obecných. Kč 15.—

Schválena výn. min. školství a nár. osvěty ze dne 4. července 1921 č. 41499.

tlče. 10. Štědrý večer. 11. Vánoce. 12. Ukolébavka. 13. Sněženka. 14. Čtverák větřík. 15. Plseň májová. 16. Do kola. 17. Lesní studánka. 18. Lesní zvonky. 19. Macek. 20. Žáby na rybníce. 21. Rybka. 22. Květy zátiší. 23. Klekáníčko. 24. Před spaním. 25. Dobrou noc. 26. Mezi horami. 27. Spívej sl, slávičku. 28. Bože, věčný správce všeho. 29. Pevně dřímáš. 30. Ku konci školního roku.

Tyto „Dětské sbory“ patří k nejzdařilejším pracem Poláškovým. Jsou psány přísně v duchu dětské poesie, pojí se úzce k duši dítěte a dětské naivnosti, provedením přístupné a co hlavního, oplývají invencí, která najde u dětí příznivý ohlas. Nechť jsou zpívány s takovou láskou, s jakou je psal autor.

Cena partitury Kč 15.—, jednotlivé hlasy po Kč 5.—

Opatřte pro školní knihovnu! Budete uchráněni rozpaků při evetuelně nutném vystoupení žakovského sboru!

Poměrně v krátké době docíleno značných úspěchů pěveckou sbírkou

„Zpěvem k srdci!“

Jest to sbírka sborů smíšených, mužských a ženských bez průvodu v úpravě malých kapesních partitur.

Do sbírky pojaty jsou mnohé sbory příležitostné, slavnostní, vlastenecké, harmonisované písně národní atd. Umělá píseň je zastoupena četnými skladateli českými. Sbírkou vychází v sešitovém vydání a po čase bude možno z jednotlivých sešitů utvořit velmi cenný sborník. Cena jednotlivého sešitu Kč 3.60. — Vyžádejte si prospekt neb ukázkovou zásilku!

L i t e r a t u r a .

GR. ČERNUŠÁK, prof. st. hud. konservatoře v Brně:

Všeobecný hudební dějepis, díl I. Kč 30.—

Kniha, kterou předkládáme česk. čtenářstvu, je výsledkem několikaleté učitelské činnosti spisovatelovy jako učitele dějin na brněnské konservatoři. Pracována jest na současné vědecké literatuře tohoto oboru, jejíž rychlé pokroky snaží se shrnouti způsobem dostupným každému prostředně vzdělanému hudebníku. Přináší velmi četné údaje literární, zvláště o takových otázkách, jež za dnešního stavu bádání nelze rozřešiti definitivně, čímž umožňuje čtenáři samostatnou orientaci o věcech speciálního zájmu. Nechce však pouze zprostředkovat mrtvé vědění, nýbrž nabádá k přímému styku s uměleckým odkazem minulosti a usnadňuje jej, uvádějc novější vydání starých hudebních památek. Četné notové příklady doplňují výklad. Kniha se přimyká postupem a rozdělením osnově konservatoří a bude spolehlivou pomůckou ke státním zkouškám. Vydáváme zatím díl I., jenž obsahuje látku do polovice XVIII. stol. Druhý díl je v rukopise připraven a vyjde o prázdninách 1924.

ED. RUND: Teoreticko-metodicko-praktická škola na housle se zřetelem k hudební osnově pro ústavy učit., dosud 16 seš. po Kč 5.—

**Žádejte prospekt zásilek na výběr a speciální seznamy
hudebnin všech oborů.**

Ol. Pazdírek, Brno, Česká ul. č. 32.

VĚSTNÍK

KATOLICKÉHO UČITELSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO.

Vychází měsíčně s přestávkou o hlavních prázdninách vždy 20. dne v měsíci. Redakční uzávěrka 15 dne v měsíci. — Předplatné 10 Kč ročně. — Řídí redakční sbor pětičlenný. — Rukopisy se zasílají na adresu: Josef Janáček, učitel dívčí školy v Chotěboři. — Administrace: Praha-II., Jindřišská ul. č. 20. — Otevřené reklamace se nefrankují.

OBSAH: Modlitba. — Dr. J. s. Novák: Úvod do paedagogiky. — K reformě naší střední školy. — Josef Janáček: Zákovská samospráva na škole obecné. — Josef Jek: Upřímné slovo o tělesné výchově a ručních výchovných pracích. — Útok na zákon o volné konkurenci. — Zprávy spolkové a organizační. — Právní hlídka. — Drobné zprávy. — Literatura.

J. Horušícká.

MODLITBA

v kapli sv. Václava dne 30./IX. 1923.

V kapli tvé jsme shromážděni,
svatý kníže, slyš!
Proseb našich vyplnění
zda nám vyprosíš?
Duch tvůj s nebe k nám se níží,
vrací se v svou říš',
po čem naše duše touží,
kéž dnes všechno zvíš!
Děti lidu tvého chceme
k Bohu; vésti blíž,
ale dítek mnoho, tolik,
a nás málo již!

Vyprosíš nám, svatý kníže,
k práci nových sil,
bychom dětem věnovali
každou krůpěj žil.
Vyprosíš nám, svatý kníže,
slunce lásky jas,
ať nám srdce Ježíšovo
v temnu září zas!
Vyprosíš nám, svatý kníže,
jenž tu s námi dlí,
aby v srdci Ježíšově
byla naše říš'!

Dr. Jos. Novák:

Úvod do paedagogiky.

Duševní přeměna chovancova za výchovy.

Duševní stav dětský, vyznačený zvláštnostmi a odchylkami výše popsány, přechází za výchovy v pevnou tvářnost ustálené osobnosti. Přejít ten neděje se spojitě, nýbrž v periodách, z nichž každá má zvláštní rozumnou, citovou i volní náplň. Celé mládí jest neustáleno a i duševní mohutnosti jsou takové. Krystalisace v pevnou konečnou tvářnost nastupuje tak, že každá perioda věku jest vyhrazena jedné síle duševní, která se v ní

bouřlivě projeví, dá vývoji mocný popud a vtiskne mu převážně svůj ráz.

Až do tří let se vyvíjejí smysly a dítě žije jen životem smyslovým, bez reflexe. Dítě nemá tehdy spořádaných představ a jest proto neustáleno; nemá mravních zásad, čímž jest způsobena jeho svéhlavost. Jest ještě neschopno vnitřní duševní práce (myšlení třeba fantastického) a žádá, aby bylo baveno od dospělých; chce vše viděti, slyšeti a stále se pohybuje. Tehdy jest mu nepostrádatelnou družkou matka, která

ukojuje jeho zvědavost. Zásoba jeho představ postupně roste a na konci období objevuje se vědomí osobnosti.

Období od tří až do sedmi či osmi let jest vyhrazeno mohutnému vývoji představ a jejich reprodukci. Dítě již srovnává a rozlišuje vjemy a tvoří skupiny představ (ovšem zatím pomocí asociace), což svědčí o počátku duševního života. O tom svědčí rovněž mocná obrazotvornost, která dítěti pomáhá, aby se mohlo zaměstnávat samo. Dítě má tisíce nápadů a chce všechno vědět a do svého fantastického duševního světa zařadit.

Naslouchá proto rádo pohádkám, kde jest jeho fantasi popřáno volné pole. V jednání nastupuje rozvaha a nestálost mizí. V tomto období po prvé se objevuje pocit cti. Dítě je citlivé, pro chválu i hanu. I počátky mravního citu se objevují. Společenský pud jej odtrhuje od matky, dítě vyhledává společnost sobě rovných a jest schopno účasti na radosti i žalu druhých.

V době výchovy školní prodělá dítě vývoj několika stadií, kterých však časově nelze přesně oddělit. Mozek v této době nabývá plné váhy a jest relativně v poměru k tělu největší, ač sám roste ještě až do 20 let. Do školy přináší si dítě málo představ určitých. Škola však je učí přesně pozorovati a reprodukovati, čehož dříve u něho nebylo. Proto dítě začíná sebe kontrolovati a o sobě myslet. Ve škole se podrobuje cizí autoritě, zprvu bez reflexe, později nerado. Objevuje se u něho s rostoucím množstvím přesnějších představ i schopnost, tvořiti z nich řady a reprodukovati je, čili mechanická paměť. Období toto právě stojí pod vlivem mechanické paměti. Dítě se zmocňuje samolibosti a touží po samostatnosti.

Proto opouští společnost dospělých a spolčuje se se stejnými věkem v stádo ovládané stádovými instinkty, pohyblivostí, divokostí a hádavostí. Ježto se stýkají hoši stejného věku, vzniká u nich ctižádost a závodění. Dívky jsou jemnější a mají-li vážné učitele, podrobují se bez reflexe. Lépe pozorují než hoši, jsou ještěnější a žárlí na přízeň učitelovu.

V dalším období vývoje vstupuje do popředí rozum a mravní názor, které začínají určovati jednání. Dítě přestává spojovati představy pouze mechanicky pamětí a užívá na místo toho již spojování logického. Myšlení není už výtvorem mechanické paměti nebo fantasie. Proto začne dítě v

tomto období mluvit „rozumně“. Též jednání začíná býti vědomé, kdežto dříve se řídilo pouze instinkty.

Nyní mravní vědomí již začíná řídit jednání, ač jest spíše napodobováním než mravností. Samostatnost se projevuje tvořením. Uvolňuje se energie, ač výkonnost jest pro malou vytrvalost malá. Z okolnosti, že dítě snadno tvoří pojmy a soudy, vzniká lehkomyšlnost a z pocitu neodvislosti jáství. Proto jest hoch v této periodě svéhlavý a spíše se dá tělesně potrestati, než by poslechl. Když někdo omezuje jeho samostatnost, domýšlí se, že se mu ubližuje, podezírá a závidí. Děvče jest mravnější, probouzí se v něm už budoucí žena, chce se líbiti, strojí se úpravněji a jest trpělivější než hoši.

Perioda rozumového vzepětí jest na přechodu z let dětských do jinošských a dívčích. Na konci jejím rozum už ovládne myšlení, pojmy se tvoří lehce, úsudková paměť se vyvíjí. Hoch jest schopen abstrakce, determinace i kombinace. I obrazotvornost jest už abstraktnější. Hoch počíná mysleti úmyslně. Jeho mravní názor se jasně a vůle nabývá síly řídit jednání. Praktické ideje počínají už dávat jednání směr. Žák v této době si už uvědomuje výkony svých vzorů a hledí je napodobiti.

Přechod do let jinošských vyznačuje se přechodem velice bouřlivým, který jest znám pod názvem let „klackovitých“. Možná říci s Goethem: „Rány ohlašují příchod slunce.“ Výstřelky označují, že začíná vyrůstat muž. Ve věku 14—15 let zmocňuje se hochů zvláštní duševní stav, který se projevuje hrubostí a hlučností. Jest to stav chorobný, který podle toho dlužno i léčiti, a předchází nastoupením puberty. Hoši se odtrhnou tehdy od jednoduchých a účelných instinktů, které dříve řídily jednání, a nevědí, jak mají zaměstnati nové síly, které náhle v duši vznikly.

V kritickém období tomto spolupůsobí na rozháranost povahy hochovy náhle vystoupivší sociální pudy. Ve třídě, v níž dříve každý jednal a zodpovídal za sebe a kde byli hoši nakloněni, ať ze snahy zalíbiti se učiteli nebo z pomstychtivosti, žalovati jeden na druhého, nastupuje poednou vědomí solidarity. Třída tvoří sociální jednotku se svým pojmem třídní čestnosti a prohřešení na třídní vzájemnosti patří k činům neihaněbnějším. Místo ethiky egoistické, která ovládala chovance dříve, nastoupila ethika třídní. Dobro a zlo jest opak ceněno jen s hlediska ethiky třídní. V této době lze pozorovati, jak často nejšpatnější charakteru dostanou se působce-

mím sociálních pudů a jejich nejasnosti k vládě ve třídě.

Třídní vědomí obrací se obyčejně proti učitel, hlavně pak tomu, který nedovede ovládnouti tyto sociální pudy a chce násilím nad třídou vládnouti. Při posuzování let „klackovitých“ nesmí se dále zapomínati, že v této době objevuje se v povaze hochovč element povahy muže, t. j. mužná neodvislost a samostatnost, které jako všecky stránky povahy vystupují při svém vzniku bouřlivě a neukázněně. Co však v této periodě nejmocněji působí, jest pud aktivity. Hoch chce jednati, ale jeho rozum ještě nestačí, aby snažení dostalo se vhodné látky. Proto jedná, jen aby jednal. Obyčejně jest jeho akce namířena proti učitel, kterého považuje za omezovatele své svobody. Pokládá to za hrdinství, ale se stejnou horlivostí by konal dobré, kdyby to bylo spojeno s vynaložením námahy, odvahy a i trochu hluku.

Hoch v této době pocítí touhu, aby byl uznáván jako osobnost, a když uvažuje o sobě, poznává, jak jest nedokonalý. St. Hall ve svém spise „Adolescence“ praví o hochovi v tomto věku: „Najednou pozná, že jeho boty nejsou čištěny, vlasy učešány a jeho úbor není nejnovější módy.“ Ale i v ohledu duševním jeví se něco podobného. Cítí nedostatky a touží po soustředění duševním. Brzy jedná podle toho, brzy podle onoho nápadu, nerozumí si. Jeho rozum nestačí dosud, aby urovnal různé směry ducha v jednotu. O hoších toho věku platí slova Stanleyova: „Hoši jsou prazvláštní bytostí, nevinní jako andělé, hrdí jako knížata, smělí jako bohatýři, ješitní jako pávi, vzdorovití jako oslové, nevázaní jako hříbata a dráždiví jako mladá

děvčátka.“ V klackovitosti a hrubosti tohoto období nesmí paedagog viděti vědomou rebelii, která se má násilím potlačit. Jest to chorobný stav, který dlužno léčiti. Netřeba vše v této době bráti tragicky. „Kdo ve 14 letech nebyl dobrým indianem, nebude nikdy gentlemanem,“ napsal jeden americký paedagog.

I dívky mají svá „klackovitá“ léta, úměrná jiné tělesné i duševní soustavě jejich. Projevují se různými výstřednostmi, náladovostí, tajnůstkářstvím, dráždivostí a pod. V erotickém ohledu vystupuje u dívek nápadně citlivost, něžnost, blouznění a nepokoj. U hochů přejdou klackovitá léta obyčejně beze škody, chyby a poklesky nezanechávají hlubokého vlivu na povahu. U dívek však chybný krok v tomto kritickém období bývá často zaplacen shroucením duševním a dalekosáhlými škodlivými důsledky. (Foerster.)

Po chorobě let přechodních nastupuje v povaze chovancově uklidnění. Rozum získává na mohutnosti a jasně se. mravní city ovládají vždy silněji jednání. Na myšlení počíná vykonávati vliv budoucí povolání a postavení ve společnosti. Chovanec způsobem myšlení a cítění již se přibližuje skoro úplně dospělým, jejichž snahám začíná rozuměti. Proto se též horlivě účastní na životě dospělých. Cítí s národem a jeho boji, napodobuje vynikající muže a počíná i sám samostatně tvořiti. Vstupuje též duševně do politického života a účastní se ho živě a radikálně. Politické strany i kulturní hnutí získávají ve studentu výborného agitátora, který fanaticky plní povinnosti hnutí. Jest to poslední veliké kvašení ve vývoji duševním v ohledu nerotickém a výsledkem jeho jest osobnost dospělého člověka s určitou charakteristickou náplní.

K reformě naší střední školy.

Přednáška iž na sjezdu katol. inteligence proslovil řed. Ant. Trnka.)

Dosavadní škola měšťanská jest podle mého soudu nejlepším a nejosvědčenějším útvarům školy pro nejširší vrstvy národa. Hlavní její předností jest, že každý její ročník podává žactvu určitě zaokrouhlenou část všobecného vzdělání, při čemž přihlíží se hlavně k praktickému životu. Tak již žák z I. třídy odnáší si celkem, v menším ovšem rozsahu, to, co se v II. a III. rozšiřuje a prohlubuje. Měšťanská škola, majíc zvláštní svůj účel, má také svou osobitou osnovu a metodu. Tím vším liší se úplně od nižší školy

střední, která jak osnovou, tak — a hlavně — methodou připravuje žactvo pro vyšší střední školu a ta pro školu vysokou. Má tedy každá z obou škol svůj vlastní cíl a musí tedy voliti i vlastní prostředky, jak cíle toho dosáhnouti.

Přecházejí ovšem dosti často žáci z měšťanských škol za jistých podmínek do střední a žáci po dokončení nižší střední školy do života praktického a obojí se tu i tam dobře uplatňují, mají-li schopnosti a pílí. Ale z toho nenásleduje, že by jedna škola mohla

nahradiť druhou tak, že by dostaly stejnou osnovu učební. Obě musily by ztratit právě to, co je nyní při jejich dosavadním určení rozlišuje: měšťanská svůj ráz výchovy pro praktický život, škola střední svou vědeckou metodu. Správně celou věc vystihuje brožurka, vydaná r. 1922 Říšským svazem učitelstva měšťanských škol, kde se praví: „Měšťanskou školu nemůže nahradit nižší střední škola. Měšťanská škola připravuje pro život praktický, ale nižší střední škola (reálka, gymnasium, reál. gymnasium) připravuje pro vyšší stupeň střední školy a ten zase je přípravou pro studium na školách vysokých. Měšťanská škola dává žactvu ucelenější výběr učiva než nižší střední škola (rozuměj: pro praktický život). Počty živnostenské a kupecké se na měšťanské škole probírají důkladněji. Na měšťanské škole se učí jedním písemností, směnkářství, účetnictví, rýsování podle modelů, tělovědě, zdravotnictví, geologii, tomu všemu se neučí na nižší střední škole.“

Střední škola, má-li dojít cíle, nemůže se zdržovat žactvem málo nadaným nebo nenadaným. Měšťanská škola může být zřizována i v menších místech nežli nákladná škola střední, jejímž sídlem bývá obyčejně větší město. Proto může jen měšťanská škola poskytovat vyššího vzdělání kruhům nejširším.“ Tolik učitelé škol měšťanských.

Že se jejich mínění za rok obrátilo, nic na věci nemění. Věc jest správně vystižena a tak ji pojímá velká většina školských odborníků (až snad na učitelstvo škol obecných a měšťanských) a převážná většina veřejnosti. Jest tedy jisto, že škola střední ne-

může nahradit měšťanské, ale také měšťanská ne školy střední.

Základem minist. návrhu na organizaci občanské a střední školy jest zřetel k hospodářským a sociálním poměrům. Chybou jest, že se tu nezdůrazňuje také zřetel kulturní, který ministerstvo školství pokládá jistě za nejpřednější, kdežto právě zastanci návrhu (strany sociální a učitelstvo škol obecných i měšťanských) vytyčují jen zřetel sociální a hospodářský.

Jest dobrá myšlenka zavést povinnou návštěvu škol měšťanských, aby se dostalo vzdělání vyššího co nejširším vrstvám lidovým. Ale jak to možno provést do všech důsledků? Kolik nových škol měšťanských musilo by se zříditi, aby se vyhovělo všeobecně onomu požadavku! Kde vzít tolik učitelstva, když už dnes se nedostává učitelů odborných! Jak obrovský by to byl náklad, kterého by stát neunesl! Vždyť zcela vážně se tvrdí v novinách, že se bude musit rozšířit železniční spojení, železniční síť nyníších drah, aby žák i z nejzapadlejší vesnice mohl dojíždět do nejbližší školy měšťanské..

Jako další důvod sociální se uvádí: Zavedením povinné návštěvy škol měšťanských a stotožněním nebo splynutím jejím s nižší střední školou, bude prý škola vůbec zlidověna a bude zrušen aristokratismus školy střední.

Tázeme se: Kdo studoval a studuje na našich středních školách? Sotva 10 procent žactva jest ze zámožných a bohatých rodin, asi 10 procent z majetných rodin a vše ostatní z rodin dělnických, maloroľnických, řemeslnických a ze stavu středního.

Josef Janáček:

Žákovská samospráva na škole obecné.

Jako praktické cvičení občanské nauky a výchovy na obecných školách doporučí se v osnovách, příručkách i soukromých radách zavedení žákovské samosprávy ve všech třídách obecné školy.

Jest třeba kriticky s paedagogického hlediska ocenit vhodnost či nevhodnost tohoto zřízení školního, a to tím spíše, že na středních školách samospráva úplně zklamala a dožila se, řekl bych, téměř úplného fiaska.

A přece jsou mnozí pamětníci toho nadšení, s jakým uváděna byla samospráva do škol jako vrchol dokonalosti osvobozené školy. Netrvalo však dlouho — pouhé dva roky —

a bylo nutno pozměnit toto moderní heslo, ba ve většině případů je nadobro ze školy vystěhovati.

Jest tedy třeba na počátku úvahy ujasnit si, co si pod pojmem samosprávy představuji, jaké byly asi příčiny jejího sloučení tam, kde se zaváděla, která půda a jaké prostředí pro samosprávu jest asi nejvhodnější, a dle toho se rozhodne, zda máme zavádět, nebo nezavádět ji také na našich školách a v našich třídách.

Upozorňuji předem na negativní stránku tohoto pojmu. Nerozumím totiž pod samosprávou obvyklé rozdělení úkolů mezi žáky,

jak se to od nepaměti praktikovalo na školách tím způsobem, že se určili hospodáři k utírání tabule, otevírání oken, rozdávání sešitů atd. Odsuzovati takové zřízení by nebylo moudré, už z toho důvodu, že hoví v plné míře pudu po činnosti dětí, jemuž musíme ve škole co nejvíce vyjítí vstříc. Ač i tu jsou některé úkoly, jež bych z různých výchovných důvodů nikdy svým žákům nesvěřoval, jako dohled před učením, nebo v přestávkách, na spolužáky ve třídě. Ne z toho důvodu snad, že hoví až příliš pohodlnosti učitelově, jako spíše proto, že nikdy svého poslání nevykoná a vede ještě k většímu často nepokoji a po návratu učitelově k nepříjemnému dohovořování, končícímu buď máchnutím ruky, nebo trestem, o němž nemůžeme vždy tvrdit, zda jest objektivně spravedlivým. Nemluvím ani o tom, že se tím sejí nesváry mezi žactvo právě tak, jako žalování a konec konců dohled není nikdy slastnou věcí. — Pro jiné úkoly nemluví ohledy bezpečnostní a zdravotnické — jako přikládání do peci, otevírání oken. — V zásadě však takové rozdělení prací doporučuji co nejvřeleji, zejména, je-li hodně rozsáhlé a je-li poděleno co největší procento dětí — nejen naši miláčkové nebo ti, kteří nejvíc se dovedou cpát do popředí.

Jak si představuji tedy samosprávu? Samosprávou nebo autonomií školní, dětskou, rozumím ustavení výboru několika žáků na základě svobodné volby všech spolužáků po vzoru autonomních organizací spolkových nebo obecních.

Takovým způsobem byla také ustavena správa třídy na mnoha středních školách. Dělo se tak jednak z toho důvodu, aby co nejvíce byl ve škole uplatněn princip aktivity v domnění, že působí hluboce výchovně na žáky a jednak z toho důvodu, že pojem svobodné školy ve svobodném státě nesl s sebou představu o možnosti školní sebevlády se strany žactva.

Ustavily se tedy školní výbory, často až s nebezpečně rozsáhlou pravomocí, kterou si velmi často diktovali žáci sami a na profesorském sboru v četných případech i proti jeho námitkám vydobyli.

Volili si předsedu svého výboru a jiné nezhytné spolkové funkcionáře. Uvažovali se v dohled na chodbách, ve třídách, chtěli mít kontrolu docházky školní a dožadovat se omluv od spolužáků, zaváděly se smírčí soudy, pokuty jako tresty. Předsedové osobovali si právo intervence u věcech svých nadřízených. Poněvadž pak všechny tyto věci týkaly se více méně školní kázně, do-

žadovaly se některé výbory i zastoupení v konferencích pro mravné chování s poradním hlasem. Ba v mnohých případech i v poradách klasifikačních, běželo-li zejména o záchranu některého odsouzence k propadnutí.

V těchto bodech ovšem dostávala se samospráva na nebezpečné cesty, protože překračovala okruh práva dozorcích a nadřízených orgánů — učitelů. Do těch si učitelé zasahovali nedali a ten moment ve většině případů — ne všude — znamená důvod shroucení celé té ideálně myšlené instituce.

Výbor sám brzo poznal, že přejal na svá bedra jen tu nepříjemnější stránku práce, často dost odiosní — jako dohled a tresty. To příjemnější jim ušlo a nebylo naděje, že za stávajících poměrů se toto zřízení opraví, a proto se nehlučně, samy sebou, bez okolků a dlouhých likvidací výbory rozešly — a příštím rokem už ani nikoho nenapadlo je uváděti v život.

Na jiných školách bylo příčinou rozpuštění porušení kázně, které v zápětí za ustavenou samosprávou běželo, protože svobodou rozuměla se přechasto zvůle, zákonem a řádem školním nijak neomezená, a na takových ústavech zmizela co nejdříve. Neměla-li škola učitelům přerůst přes hlavu, bylo nutno šroub kázně hodně přitáhnout, aby se vykolejovaná škola vrátila do staré, vyšlapané cesty.

Domnívám se však, že v principu byly jediné dvě veliké příčiny, pro něž samospráva žákovská stala se věcí pochybnou a nadále zůstane problémem. Příčiny ty jsou: v první řadě nevyspělost mravního a svobodně rozumějícího charakteru, ve druhé pak nedostatečné vymezení pořádku a svobodného jednání přesně ohraničenými pravidly a zákony denního pořádku.

Aby mi bylo dobře rozuměno! Není přece věcí nijaké diskuse, že charakter žáka každého od obecné školy počínaje a konče často vysokou školou, není daleko ještě vyvinut. Podléhá proměnám. Na obecné škole vyšlapávají se mu cestičky, na střední kladou se mu základy a na vysoké se jakž takž rozumově podepírá a utužuje. Teprve člověk, který má pro většinu svého počínání pevně stanovené normy svého mravního jednání, teprve ten, jenž má většinu zákonů omezujících jeho nezákonnost zvůle a nepořádku zlého nitra, teprve ten má právo svobodně, rozuměj v mezích těchto zákonů, —

neb pravá svoboda jest jen v mezích mravního zákona, — teprve ten má právo určovati své jednání a sobě vládnouti. Umí-li vládnouti sobě, bude moci vládnouti jiným — teprve tehdy by byl zralý pro samosprávu v tom pravém slova smyslu. Protože však na škole toho asi nebude nikdy, nenastane-li druhá možnost, o níž ještě promluvíme, — totiž o přesně ustanovených zákonech — nebude pro samosprávu na našich školách půda připravena, ne-li vůbec, tedy jistě ne tak brzo.

Namítnete mi. Ano, správné jsou tyto vývody, ale my musíme právě mládež vychovávat k tomuto sebeurčení svobodně mravního charakteru. To se stane jen tenkrát, když mu dáme příležitost, aby s sebou vládl a vládl také jinými.

Josef Jek:

Upřímné slovo o tělesné výchově a ručních výchovných pracích.

Pan, president Masaryk pravil ve výroční den samostatnosti — 28. října t. r. — ve svém poselství: Školství a vzdělání nesmí hověti jednostrannému intelektualismu; pěstění charakteru a vzdělání umělecké nejsou méně důležité. Tento jednostranný intelektuální kult našeho (a velké většiny evropského školství) jest už drahně tvrdým oříškem všem upřímným učitelům, kteří rádi řeší výchovné problémy. V něm také musíme spatřovati příčinu, proč kurs tělesné výchovy tělocvikem, školou pěstovaným, a ručními pracemi tak rapidně stoupá. Výnos stihá výnos — a přece jak tvrdá a bolestná jest praxe!

Ohražují se předem proti výtce, že bych byl snad menším idealistou než všichni ti, kteří toho dobrého dovedou učitelé tolik poradit. Dívám-li se však skepticky a snad trochu s úsměškem na všechn ten shon, je toho příčina v tom, že stojím uprostřed denního toho znoje práce a víru, a vím, co to znamená. všechna nařízení do poslední písmenky poslušně provádět.

Tak na př.: tělesná výchova, tělocvik! Když si tak vzpomenu, jak se to krásně cvičnému učiteli na učitelském ústavě kázalo v tělocvičně, vypravené nad pomyšlení dokonale vším náradím, vytopené v zimě, a s oddělenými šatnami, vodovodem, sprchami před — 20 až 30 žáky! Tak a tak to musí býti — a bude! Inu, tam to tak bylo..

Pravda! Dejte mu příležitost, aby vládl sám svým jednáním, a až se tomu naučí, ať vladne také jiným — ale jen v mezích těch, ve kterých se tomu sám také naučil. Nemůžeme přece žádati, aby žák sám požadoval zákonitého jednání od svého spolužáka, nemaje ani sám dostatečné záruky, že by za daných okolností sám vždy stejně jednal. Proto se setkáte při zavedené samosprávě, že žák, předseda výboru, musí býti citelněji potrestán, dopustiv se téhož poklesku, jako jiný jeho podřízený, — je to právě tak směšné, jako když starosta obce vydá nařízení bezpečnostní, jež sám denně porušuje. Ani takový dospělý, vyvinutý člověk by nebyl pro tento úřad zralý, tím méně po stránce mravní svobody nedostatečně vyvinuté dítě. (Pokrač.)

Když se však zamyslím nad sebe novějšími metodikami, i toho Agathona Hellera — a pak porovnáám skutečnost!

Jmenujte mi na svém okrese školu, která má aspoň setinu těch prostředků k tělesné výchově, jako ta škola cvičná! A tělocvičny? Téměř všechny školy využívaly „dobrodiní“ zákona, který jim tělocvičnu lehce při stavbě odpouštěl. Kousek dvorka a na něm položená lešení, kam se kdysi mohla nastrčiti hrazda, to je celý váš inventář. Místní školní rady jen mávají bolestně rukou a vy to jejich odmítání uznáváte, protože nestačíte natahovati ruky pro jiné věci.

Tak a teď si představte, že s hotovým plánem pro první a pro všechny hodiny chcete se vyjít se svými žáky ven na hřiště nebo pole. Dvorek na to rozhodně nestačí. Máte to v mysli pěkně uspořádáno podle pokynů páně profesorových, jak si to zařídíte, aby hodina volným tempem rostla do vrcholného vzruchu, dostoupila největšího napětí a pak sestupovala až do úplného uklidnění. Tak a teď je tu máte — 76 hlav (šestasedmdesát!) Neschází vám ani jediná. Ustupujete hodně daleko a přece konce nedohlédnete. Mluvíte, křičíte a vítr odnáší vaši námahu. Čtyři třídy, děvčata i hoši, vám pomáhají, abyste byl nesrozumitelným ještě více. — A tomu se říká učit tělocviku! Vidím i vás ve službě školní prošetivčel, jak se pokoušíte o to a ono. Pořadová — řada se

kymáci a nelze ji udržeti. Prostná — ať mluví pan Heller sebe nadšeněji, jak je to bezútešné a fádň! Chlapci se ohlížejí po míči a dáte-li jim jej, přešlapuje polovička dlouhou chvilí a hrajete přece hodně rušně a pomáháte sám.

Nedůvěřuji si. Jsem snad neumělcem a příliš mlád a nezkušený a proto nenápadně se dívám po hřišti, abych aspoň kopíroval, co dobrého uvidím.

A hle! Tam se hodil třiceti hochům na pospas míč. Kopou. To je týden za týdnem, hodinu za hodinou. Pohyb prý je nejlepším tělocvikem. V pravém cípu na trávníku učinila děvčata deset pohybů k línému tanci — a jsou hotova. V severní části dvě řady kluků zapochodovaly na místě — jen jednou za ten celý čas a teď pohnou několikrát trupem a hrají stále totéž „honění“ nebo „na třetího“. Jiného nic. — Řemeslo! Tak to dělá úředník, jenž si nese s sebou do úřadu v kapse dýmku s tabákem, aby se obveselil při práci. —

A myslíte, že bych učinil těmto učitelům výtku z nesvědomitosti? Křivdil bych jim. Vžijte se do jejich postavení, kdo žijete v těch tělocvičnách, anebo u zelených stolů. Učte třeba na měšťanské škole pět hodin za sebou mluvnicku, zeměpisu a dějepisu — a pak přijďte na šestou po obědě do tělocviku. Zlobte se se šedesáti mozky celé dopoledne — a pak mějte chuť na tvrdé tělo.

Vím, přijdete s tisícerými radami a pokyny. Znáám je všechny, Agathon Heller jich zná také mnoho a zase většinou jen pro ty tělocvičny.

Přijďte před můj šik a podívejte se na tu drobotinu. Není ještě tolik zimy a polovička řad se vám třese a má husí kůže. Přiběhli bosi, bez čepic, v rozbitém kabátě, v košili, bez límce a čekají, kdy jim pokynete, aby běželi ke svým kozám doma a na pastvě. Tam si udělají ohýnek, proženou se, zahřejí.

Kdosi radil, chodit tedy pochodem na procházku. Šel jsem čtyřikrát a jiní také. Po páté slyšel jsem lidi, kopající na poli bram-

bory: „Tihle učitelé mají přece jen časy! Pořád jen po „špacírech“. — A mně při těch slovech vyhrkly skoro slzy do očí.

Chodili jsme přece, pokud to šlo. Nebylo to snad podle osnov, ale bylo to rozumné. Hůř, když se přivalila zima, déšť a plískanice.

Cvičte tedy ve třídě! snad vám někdo poradí. Podívejte se na tu vrstvu blátivého prachu na zemi, plného nemocí. Podívejte se po třídě, v níž sedí jeden žák druhému téměř až na zádech, a přejdou vás takové vražedné pokusy. A kázat o dobrém chování přece nebudete! Co by vám zbylo na občanskou nauku? Svízel a horší už řemeslo je tahle tělesná výchova.

„Co děláte, když přijde inspektor?“ ptal jsem se na zkoušku jednoho učitele. „Co? Chlapci vstanou a třetí pažemi vzlhnou a dopředu, jak to nejdéle dovedou. Sednou a já řeknu inspektorovi: „Pane inspektore, tomu jsem naučil hochy pro vás, až přijdete. Ostratní hodiny si něco čtenie, protože cvičit není možné.“ Bude-li něco namítat, řeknu mu, aby mi tedy ukázal, co by dělal on, aby s tím vystačil na celou zimu a neotrávil sebe a děti.“ Hodně upřímnosti je v tom pravdu. Vím sice, že by toho ve skutečnosti tento učitel neučinil a namáhal by se aspoň pro tu chvíli, seč by byl. — Tim hůř! Protože by tu slabost současně nedostatečnosti systému tělovýchovného milosrdně svým sebezapřením zakryl. — — — Slunečné jaro nás zase vyžene ven z toho začarovaného kruhu patělocviku.

Tak vypadá tělocvik v sídle okresního školního inspektora. Co by vám pověděli ti, kteří jsou trochu „z ruky“ a mají prostředků ještě méně než my? Pověděli by toho víc, ale — museli by býti hodně upřímní. Řekli by vám třeba, že pustí prostě děti domů, alespoň někdy.

Proč to všechno povídám? Protože je málo upřímnosti mezi námi. Na konferencích krásně hovoříme, pobádáme, odporujeme a nevíme, že nasazujeme jeden druhému na nos brýle mámení a klamu.

Útok na zákon o volné konkurenci.

Dr. Kepřta uveřejnil v „Čsl. republice“ dva články, v nichž dělal náladu pro zrušení čl. IV. obsazovacího zákona, nazýváje ho neudržitelným. Články p. dra Kepřty budily zdání, jako by ani učitelstvo nebylo s článkem IV. spokojeno. Se zákonem není spokojeno 620 členů organizace městského

učitelstva a brání se proti 13.000 členů organizací venkovských, kteří za zákonem stojí.

S těmi 5000 žádostmi to není tak zlé. To by se musel hlásit do Prahy každý sedmý učitel, zatím se hlásí asi každý stý. Ale to všichni učitelé z Prahy zámyslně žádají na

všechna místa v Praze, dosáhne se veliké cifry a budí se tak nálada proti zákonu. To nejsou prostředky důstojné.

Psali jsme již o agitaci proti obsazovacímu zákonu a zdůvodnili též, že k zrušení čl. IV. lidová strana souhlasu nedá. Za posledních pět let bylo školními úřady napáchano tolik křivd a nespravedlivostí proti katolicky organisovaným učitelům, že ve IV. článku vidíme aspoň částečnou záruku spravedlivého postupu při obsazování míst. Budeme překročování zákona stíhat instanční cestou, aby úřady naučily se ctít zákon.

Pan dr. Kepřta upozorňuje na průlom do zákona, učiněný výnosem ze dne 13. července 1922, č. 226. To je však právě výstrahou.

Kde je zákon v praxi neproveditelný, na př. v území menšinovém, tam mohou školní úřady učiniti výjimku. Proto však není třeba rušit IV. článek, jak chce Kepřta. Nemůže-li býti vyhověno přání katolických rodičů po katolických učitelích — dříve prý zanikne stát, než budou povoleny konfesijní školy, řekl ministr Bechyně — ať nerozhodují o obsazování míst politické strany. Jak by tomu teprve bylo, kdyby byl článek IV. zrušen! Známe to „volné uvážení“ školních úřadů, obsazených z valné části nevěreckými inspektory. Pan dr. Kepřta píše: „Prospěch školy a dětí, jenž je veřejným zájmem celého národa a státu a jenž vždycky stojí a musí státi nad zájmem jednotlivých osob, stran a společenských skupin, musí býti nepřekročitelnou hranicí pro působnost a vliv všech

soukromých zájmů osobních, stavovských, politických a náboženských. Politické a náboženské vlivy a zájmy jednotlivých politických stran, osob, náboženských společností a skupin měly by býti při obsazování učitelských míst vyloučeny, což ostatně vyplývá z ustanovení ústavní listiny o svobodě svědomí a přesvědčení a z pojmu demokratického státu vůbec. Jedině objektivní odborný posudek příslušného školského orgánu, jenž jest k tomu kompetentní, má býti základem pro oceňování způsobilosti žadatelů vy pro školskou službu na určitém místě.“ Současně však tvrdí pan Kepřta, že „soukromé zájmy jednotlivých žadatelů a učitelského stavu lze respektovati a uznávati potud, pokud nepůsobí nepříznivě na prospěch školy a dětí“.

Jest jisto, že učitel katolík může se zdarem působiti v obci převážně katolické, evangelík opět v obci evangelické, bezvěrec ve škole s většinou dětí bezkonfesijních. Bylo by tedy v zájmu školy, národa i státu a konečně i v zájmu dotyčného učitele, aby byl poslán mezi souvěrce. Kolika konfliktům dalo by se takto předejít! A přece nechť úřady vycházejí oprávněnému volání katolíků po katolických učitelích vstříc. Nuže, ať platí právo starešinské! To platí též pro chystané župní zřízení i pro případ, že by stát převzal náklad na učitelstvo národních škol a chtěl přesazovat učitele jako státní zaměstnance pouhým jmenováním bez účasti občanstva. Tolik demokratičnosti v republikánském zřízení si lid přece snad uhájí.

ZPRÁVY SPOLKOVÉ A ORGANISAČNÍ.

Jednatelská zpráva,

přednesená na valné schůzi „Svazu křesť. učitelstva československého“ dne 29. září 1923.

Po loňské valné schůzi našeho „Svazu“, po zdařilém několikadenním kursu se zdálo, že naši členové oddají se zaslouženému prázdninovému odpočinku. Ale v tomto zdánlivě klidném období se připravoval přímý útok na činnost našeho „Svazu“. Z malicherných a zbytečných příčin nově vyvolán v život mrtvý „Svaz katolického učitelstva“, jehož vedení se ujal dosavadní sekretář našeho „Svazu“, p. řed. Špaček, a místopředseda odb. uč. K. Ježek. Hned počátkem školního roku, když v první výborové schůzi se ostře vyměnily názory obou stran, byly o události uvědoměny odbory. Obratem docházela písemná ujištění, že všechny odbory trvají neochvějně při „Svazu“, po-

nevadź opravdu není a nebylo příčiny zdržovati či dokonce rušiti dílo tak pracně vybudované. Jméno spolku, jehož změna odhlašována valnou schůzí, musilo býti podrženo. „Křesťanská škola“, dosavadní orgán spolku, byl pro stálé útoky na funkcionáře spolkové našimi členy odřikán a s urychlením konány přípravy k vydávání našeho samostatného „Věstníku“, jehož 1. číslo vyšlo ve vánočním týdnu 1922. Členům posíláno zdarma, nečlenům za nepatrné předplatné 5 Kč ročně. Látkou: zásobován „Věstník“ všemi odbory. Zejména cenné pokyny v právní hlídce vypracovány některými pilnými členy kolínského odboru. Po ustálení počtu odběratelů tisklo se asi 900 čísel. Bude jistě snahou příštího výboru, aby „Věstník“ nejen rozšířil, ale i obsahově zdokonalil. O to necht se postarají

odborní pravidelnými zprávami o své činnosti i jednotlivci hojnými a zajímavými příspěvky ze své praxe či ze zpráv časopiseckých.

Časopis náš „*Dětský svět*“, vydávaný nyní naklad. Českosl. akc. tiskárny, se zdokonalil po stránce technické i obsahové za výborné redakce p. odb. uč. Chudáčka. Počet odběratelů vzrostl téměř na 20.000.

Pod firmou „*Svazu*“ vydána byla pro II. školní rok čítanka s názvem „*Prvosienky*“; kniha vznikla zásluhou pí. řed. E. Schmutzerové, která se vzácnou péčí a láskou sebrala a uspořádala cenný materiál a získala i výbornou ilustrátorku, sl. prof. Schmutzerovou, která vyzdobila knížечku opravdu rozlomilými obrázky. Kniha laskavě vydalo „*Dědictví svatojanské*“. Kniha byla již před několika měsíci zadána ke schválení min. škol. a nár. osvěty. Akce zdržena a oddálena tím, že na tit. listě uveden místo autora-jednotlivce redakční kroužek „*Svazu křesť. učitelstva*“. Náprava může být provedena až při vydání druhém. Bude jistě v zájmu všech katolických dětí i učitelstva, aby mohlo být vydáno co nejdříve s přiměřenou opravou, aby naše čítanka řádně schválená mohla být rozšířena v našich školách.

Výbor „*Svazu*“ pokusil se také uspořádati přípravný kurs I. odboru měšť. škol. Všechno bylo již připraveno, ale pro malý počet přihlášek byl kurs odřeknut.

Letošní rok dal vznik „*Sdružením katolických rodičů a přátel křesť. výchovy*“, kteréžto spolky za krátkého svého trvání rozvíjejí v mnohých osadách mnohoslibnou činnost a jsou také učitelstvem našeho smýšlení horlivě podporovány. Náš „*Svaz*“ přidružil se k nim jako člen zakládající. Orgánem jejich je výborně řízený časopis „*Šťastná rodina*“, který zasluhuje hojného rozšíření.

„*Svaz*“ účastnil se svými delegáty téměř všech pracovních schůzí katolického studentstva v Praze i po venkově, vyslal člena do ústředního výboru „*Sdružení katol. mládeže*“ a udržoval občasně styky s kandidáty katol. učitelských ústavů.

Odbory „*Svazu*“ vyvíjely velice intenzivní činnost v místech své působnosti a zvláště v některých oborech, jak ještě bude patrné ze zpráv delegátů jednotlivých odborů.

Člen ústřed. výboru, pí. řed. Schmutzerová, byla zvolena členem měst. rady pražské, prof. Novák vyslán ústřed. výborem do výkonného výboru „*Českosl. strany lidové*“, sl. posl. Rozsypalová, čestný člen „*Svazu*“, zastupuje a vždy laskavě tlumočí naše potřeby svému poslaneckému klubu, jehož všichni členové s oběma pány ministry v čele vycházejí vždy

ochotně vstříc naším žádostem a neúnavně se zastávají našich jakkoli postižených členů. Zakročeno letos ve více než 20 případech, v mnohých velmi úspěšně. Budiž za to naší poslanecké delegaci upřímný dík! V několika výborových schůzích a na zemské konferenci referovala sl. posl. Rozsypalová velmi obšírně o osnovách obč. nauky a výchovy a podala velmi cenné pokyny, jak si počínati v praxi s tímto předmětem, aby na konci ustanovené pokusné doby mohlo i naše učitelstvo podati cenné posudky pro či proti. Bylo by však vroucím přáním katolického učitelstva, aby povolané hlavy a obratná pera z našich řad ujal se sepsání vhodné příručky pro nový předmět.

Po celý rok, zejména přičiněním našich bratří moravských, daly se pokusy o sblížení se všemi odštěpnými učitelskými spolky katolickými v Čechách. Jen proto svoláni byli zástupci všech spolků do Čes. Třebové 28. března, aby smluveno příměří a podána ruka ke společné práci. Bohužel, akce se nepodařila; ale nebyli jsme to my, kteří nepřijali nabízené ruky. Zástupce moravského spolku katol. učitelstva vítali jsme ve svém středu znovu na zemské konferenci 21. května. Nyní již definitivně smluvena cesta k sloučení obou bratrských spolků a úmluva dokončena našimi delegáty na sjezdu katol. učitelstva mor. v Kroměříži. A tak již v nejbližších měsících změní se „*Svaz*“ v „*Zemský spolek katol. učitelstva v Čechách*“, aby v této podobě sešel se při společné práci s Moravany v „*Říšském svazu katolického učitelstva*“. Návrhy obojích stanov vypracovala komise našeho „*Svazu*“.

K vyřizování záležitostí spolkových vykonány v tomto správním roce 4 schůze širšího výboru, 14 schůzí užšího výboru a 1 zemská konference; praesidiální schůze konány dle potřeby.

Delegáty našimi obeslán byl sjezd katolíků v Hradci Králové, kdež také smluveno rozdělení odboru: pardubického ve vhodnější oddíly, a sjezd učitelstva mor. v Kroměříži.

Členů má náš spolek 635.

Vykonávání běžné agendy svěřeno svědomitému p. sekretáři dp. Svatkovi. Za propůjčení místností k výborovým schůzím vděčíme pp. redaktorům „*Lidu*“. Budiž jim za ochotu vysloven dík. „*Svaz*“ náš zaujal již zcela čestné místo mezi kulturními institucemi katolickými v Čechách; proto byly také p. kan. Hanušem vyžádány důležité údaje o „*Svazu*“ a jeho činnosti pro jistý světový almanach cizozemský.

Tak v mezích možností snažili jsme se rozřešiti všechny uložené úkoly. Prosíme tudíž, aby slavná valná schůze tuto zprávu

lozavě schválila a končíme přáním, aby příští „Zemský spolek katol. učitelstva“ spolu s „Říšským svazem“ rozkvétl na prospěch našeho československého školství a tím i na prospěch a ke zdaru naší milé vlasti. Zdař Bůh!

Stav pokladny „Svazu“
dne 30. června 1923.

Přijato od 1. ledna 1923:

Na příspěvcích	Kč 4.266.—
Za „Dětský svět“	Kč 616.—
Za „Věstník“	Kč 893.—
Různé	Kč 3.40

Celkem . . . Kč 5.778.40

Vydáno od 1. ledna 1923:

Za „Dětský svět“	Kč 1.032.—
Za „Věstník“	Kč 5.870.—
Různá vydání	Kč 4.429.42

Uhrnem . . . Kč 11.331.42

V pošt. úřadě šekovým	Kč 17.055.44
V záložně	Kč 3.263.54
Na hotovosti	Kč 356.66
Za fotografie	Kč 26.—

Celkem . . . Kč 20.701.64

29./9. 1923.

R. Budčlovská,
t. č. zástupce pokladní.

Ze schůze organizace katol. učitelstva na Moravě. Schůze ústředního výboru konala se dne 3. t. m. v Přerově. 1. Usneseno bylo věnovati k uctění věčně blahé památky zesnulého p. arcibiskupa 200 Kč ze spolkové pokladny na „Stojanov“. 2. Říšskému svazu německých katol. kolegů, kteří dle dopisu sledovali sjezd v Kroměříži s velkým zájmem a touží po styku s námi za příčinou obrany víry, odpoví se příznivě. 3. Sjezd kroměřížský finančně probrán vykazuje na příjmech 4046 Kč, na vydáních 5839 Kč. Za příčinou hrazení výloh asi 60 katolickým kandidátům učitelství jeví se schodek 1793 Kč. 4. Všem řečníkům budou hrazeny cestovní výlohy, jichž hrazení odmítá přítomný člen výboru p. Praxl. 5. Dále byly přečteny a projednány stanovy Říšského svazu. 6. Redakční rada bude zatím v sekretariátu v Brně, dle přihlášek a ochoty spolupracovníků z Moravy upraví se ve Věstníku počet stránek pro Moravu. 7. Do přípravného správního říšského výboru katol. učitelstva zvoleni byli již v roce 1922 učitelé Bartoš, Otáhal a Vičánek. 8. Lidovým poslancům se znovu dopíše, aby o tušených nebo stávajících předlohách, týkajících se uzákonění o vyučování a výchově, oznamovali urychleně

katol. učitelstvu, aby včas mohlo toto podati své dobrozdání. Takový nešťastný present: „vyučovati ručním pracem“ bez příprav osnov a peněz byl naložen učitelstvu letošním školním rokem. 9. Konečně pohovořeno bylo o § 4. zákona v příčině obsazování míst dle staršinství a o jmenování definitivních inspektorů. Náhledy pro a proti zůstaly v rovnováze.

Užší výbor Svazu křesť. učitelstva čsl. konal schůzi v neděli dne 11. listopadu o půl 10. hod. dopol. za předsednictví předsedy kol. Brynychy. Přípis pana ministra Šrámka byl vzat s povděkem na vědomí. — Po referátu kol. Nováka o přípisu Moravanů usneseno: Svaz předá Věstník v majetek budoucího Říšského svazu katolického učitelstva, když tento, eventuelně v něm sdružené zemské spolky převezmou risiko s jeho vydáváním. Podrobnosti vyjedná přípravný výbor Říšského svazu. — Na sjezd katolických inteligentů francouzských delegování: pí. Pečínková-Dlouhá a dr. Dvorník. — Jednáno o vysokoškolských kursech. Vysloven náhled, že pro odborné učitelství jsou nejlepší kursy Smiškovy. — Usneseno domáhati se zrušení kvalifikačních komisí a společně s Ústředním sdružením katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy zdemokratisování místních rad školních i ostatních vyšších školních úřadů. — Do výboru Sdružení katolické mládeže delegován jako poradce tajemník Svatek. — Usneseno připojití se k požadavkům Ústředního sdružení katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy stran náboženství na vyšších středních školách a učitelských ústavech. — Doporučuje se všem členům odebírání „Lidových listů“. — Schůze ústředního širšího výboru bude v prosinci. — Konstatováno, že „Věstníku“ přibývá utěšeně odběratelů z Čech i z Moravy z kruhů učitelů a učitelek, jejichž adres jsme ani neměli. Též duchovenstvo se zajímá o náš časopis.

Z Ústředního S. K. U. K tomuto číslu přikládáme složenky. Prosíme své členy, aby je — nejlépe hned — vyplnili a zapravili jimi členský příspěvek. Kdo odkládá, zapomíná. Členským příspěvkem (výši máte uvedenu v prvním čísle) zapravujete i předplatné na Věstník. Pan tajemník Svatek pošle měsíčně seznam členů, kteří příspěvek zaplatili, odborům a poukáže jim i procentní část, odboru z příspěvku, příslušející. — Nečleny prosíme, aby složenkou zaplatili předplatné na Věstník. — Nové členy hlaste ihned sekretariátu. Konejte aspoň měsíčně odborové schůze s věcným a vážným programem a podávejte redaktorovi zprávy o své činnosti! — Rozšiřujte „Dětský

svět"! Dětský náš měsíčník získává si větší a větší oblibu. Chotěboř stoupla ze 13 na 63 odběratelů. R.

O Věstníku říšského svazu. Věstník svazu je říšským orgánem a je povinen každý člen naší organizace jej odebírat. Ostatní Věstníky se nedoporučují. Všichni členové katol. spolku učitelského na Moravě se vyzývají, aby přehmaty pokrokového učitelstva, o nichž se musí za příčinou odpomoci veřejně publikovati, oznamovali sekretariátu v Brně. Mimo to je povinen každý člen stavovské a obranné člunky, hodící se do naší rubriky „z Moravy“, uveřejňovati. Práce budtež do 10. každého měsíce zasílány do sekretariátu v Brně, kde je zřízena redakční rada. Zároveň žádá znovu podepsaný sekretariát, aby dodatečné seznamy nových členek a členů byly ihned zaslány. — (Pozn. V Šakvicích na Hustopečsku snažně prosí, aby se tam hlásil o místo řídícího starší katolický učitel.) — Sekretariát, organizace katol. učitelů a učitelek čs. v Brně, Nová 8.

Členům na uvážení! Organizované katolické učitelstvo má v programu nábožensko-morální výchovu. K ní náleží zajisté i plnění náboženských povinností v neděli a ve svátek, jež zavazuje také dívky k účasti na mši svaté. Ta předpokládá také nějaký dozor na děti. Dozoru zákonitého bylo učitelstvo zproštěno. Ačkoli katecheta na třech i čtyřech školách ustanovený na obstarání dozoru na třech místech nestačí, poznal jsem pouze řídící zjev, že by i katolicky organizovaný učitel neb učitelka přišli na dozor při školní mši svaté. Konstatuji tento fakt, jež mi potvrdilo i několik spolubratří. My, katecheté, v dnešních dobách jsme zvyklí už na všechno a snažíme se býti soběstační a nehledati pomoci nikde; ale snad přece některý katolický, nebo, chcete-li, jen „křesťanský“ učitel se nad tím zjevem trochu pozastaví. — Václav Vajs, katecheta v Praze. Stesk pana katechety jest jistě oprávněn, ovšem jen tam, kde jest pravdivý. Známe na-proti tomu mnoho případů, kde katoličtí učitelé a učitelky dali i konferenčně protokolovati, že budou nadále dobrovolně vykonávati dozor při bohoslužbách. Prosíme proto své členy, aby se dohodli se svým p. katechetou o dozoru a střídali se při školních bohoslužbách. Vyžaduje toho i kolegiálnost, tím spíše křesťanská láska. R.

Na vysvětlenou. Jest naší povinností oznámiti naší členářské obci i katolické veřejnosti, že náš i moravský spolek dvakrát vyběhl dosud odštěpené spolky katol. učitelů, totiž „Jednotu katol. učitelů“ (při „Vlasti“) a „Svaz katolických učitelů“, aby likvidovaly jako náš „Svaz“ a vstoupily do nově utvořeného spolku

zemského. Nedostali jsme odpovědi, ale v „Čechu“ bylo oznámeno, že spolky ty budou trvati dále. Náš Zemský spolek nebude dále v té věci na nikoho naléhati, poněvadž udělal, co bylo možno. O tom jsou přesvědčeni i bratři z Moravy, kteří na valné hromadě prohlásili, že v novém říšském „Svazu“ mohou býti organizováni katoličtí učitelé jedině a pouze prostřednictvím zemských spolků. Oba zmíněné spolky trvají tedy dále. „Jednota katol. učitelstva“ měla 27. srpna 1923 valnou hromadu, při níž zvoleni: Josef Kafka, em. říd. učitel, předsedou; Ant. Suchoradský, arcib. notář, em. katecheta, I. místopředsedou; Tomáš Josef Jiroušek, redaktor, II. místopředsedou; Ant. Vetešník, ředitel ústavu hluchoněmých, jednatelem a Bohuslav Šubrt, správce knihtiskárny družstva Vlast, pokladníkem. — Do výboru byli zvoleni: P. T. pp. Jan Blíženec, mistr knihařský; Jiljí Březina, em. ředitel škol; Josef Hrubý, řídící učitel; František Jelínek, řídící učitel; Jan Kalivoda, profesor reál. škol; Václav Špaček, em. řídící učitel; slečna Terezie Uhlavská, úřednice, a Josef Vinopal, správce okres. chorobince. — Za náhradníky výboru byli zvoleni: P. T. pp.: slečna Albina Fortymová, em. učitelka; Frant. Košák, arcib. notář a katecheta; Jan Voborský, vrchní oficiál zem. polit. správy; Jan Staněk, majitel zlatnického závodu; Ant. Zelmitius, učitel, a Em. Žák, gymn. profesor. — Za revisory účtů byli zvoleni: vldp. prof. Schindler, a úředník pan Frant. Hubáček. O počtu členů, o finančním stavu spolku, o jeho organizační činnosti nebylo ve „Vychovateli“ rešerováno. Kdo čteš, rozuměj. Referát o valné hromadě „Svazu katolického učitelstva“ rovněž přinese, bude-li uveřejněn.

Svaz křesť. učitelstva československého. Východočeský odbor SKUČSl. se sídlem v Pardubicích usnesl se na schůzi v Hradci Král. na rozdělení ve tři odbory teritoriálně přístupnější a to: královéhradecký pro obvod župy hradecké; pardubický pro obvod župy pardubické; německobrodský pro nejvýchodnější cíp župy pražské. Severnější východní okresy pražské župy připojí se k odboru kolínskému a některé okresy z porčí Cidlina k odboru jičínskému. Kolegům, kteří převzali péči o ustavení nových odborů, zaslány byly ze sekretariátu seznamy členů z jejich oblastí. Na konferenci v Hradci Králové zavládlo přesvědčení, že zmenšení obvodů jednotlivých odborů usnadní organizační práci i spolkovou činnost. Umožní se i častější schůze plenární, které se stanou členům pramenem poučení, povzbuzení a útěchy v nynějších protivenstvích, jimž jsou neohroženi naši členové namnoze vystaveni.

Katecheta čes. občanky v něm. městě má české exhorty v kostele, k tomu 20 vyučov. hodin týdně ve škole občanské a obecné. Plat bere 845 Kč měsíčně, z platu srážky 10 procent jako vysokoškolák.

Odpověď: Zvláštní učitelé nábož., ustanovení ve školní službě škol. úřady definitivně nebo zatím, kteří vyučují aspoň 21 hodin týdně, budou mít počáteční službu jako literární učitelé obecných škol v počáteční službě. Po ukončení počáteční služby náleží jim plné požitky liter. učitelů a def. neb zatím učitelům náboženství na školách občanských plné požitky učitelů občanských škol.

Zvláštním učt. nábož., dosazeným def. nebo zatím škol. úřady, kteří vyučují méně než 21 hodin, náleží od 1./6. 1922 toliko procentuelní část z požitků zvl. učitelů nábož. ve výměře stanovené v § 5. odst. 2. v souvislosti s § 8. odst. 1. zákona. Do výměry hodin jest započítati také cesty podle čl. VI. zák., nikoli exhorty ani jiná cvičení náboženská (čl. V. odst. 2. zák.) — Za zkoušku na některé střední škole a vykonaná bohoslovecká léta studijní do postupu započtena byla 2 léta, nikoli však již 2 léta ve smyslu § 5. odst. 3. zákona.

Učitel z obecné školy dívčí vyučuje také na měst. škole a IV. ročníku (učeb. kursu). Z celkové povinnosti vyučovací 27 hodin jsou 4 hodiny v kurse. Mohou se hodiny ty počítat v kurse či jako přespočetné? Kterí učitelé mají nárok — dočasně zastupující či zvlášť na kurse jmenování?

Odpověď: Normální míra učebné povinnosti učitelů, kteří jsou ustanoveni zároveň na škole obecné i na občanské škole a na školách těchto pravidelně vyučují, jest jako při učitelích občanských škol 24 hodin týdně. Normální míra učebné povinnosti učitelů, kteří jsouce definitivně nebo zatím ustanoveni dočasně zcela zastupují učitele na jiné škole, řídí se onou školou, na níž se služba v substituci koná. Jde-li o zastupování toliko částečné (převzetím některých hodin) řídí se normální míra učebné povinnosti zástupcovy školou, z níž byl k zastupování povolán. Substituční odměny náležejí toliko učitelům, k substituci povolaným ze školy obecné na občanskou v téže školní obci — pokud zastupují substituovaného učitele zcela. Řádná výměra hodin učitelů jest úhrnný počet týdenních hodin učebných, jež byly učitelům přikázány dohromady na jedné nebo několika obecných

obecných školách bez rozdílu kategorie, pokud hodiny tyto souvisí přímo s jeho ustanovením definitivně neb zatím. O hodinách, ve kterých takový učitel mimo svou řádnou výměru hodin učí v substituci, platí čl. X. odst. 3. zák.

Učitelům náboženství. S mnoha stran slyšíme stesky na nespravedlivě výměrné cestné výpomocným učitelům náboženství z duchovní správy. Sdělte tajemníkovi přesně fakta, jak dalece jste nespravedlivou úpravou dotčeni, k případné intervenci.

I. Učitel, dříve dobře kvalifikovaný, dostal nyní kvalifikaci dobrou, ale pro správu školy kvalifikaci dostatečnou. Může podat protest, do kdy a kam?

Odpověď: Kvalifikace pro správu školy dostatečná zbavuje učitele staršího práva obdržeti místo ředitelské nebo správce školy. — Odvolati se může k okres. škol. výboru do 14 dnů po obdržení posudku. Kdyby ošv. nevyhověl, zašle odvolání cestou úřední do 14 dnů k zemské školní radě.

II. Učitel, dříve dobrý, obdržel nyní kvalifikaci dostatečnou. Tento kolega musí podati ihned rozkladnou stížnost do 14 dnů k okres. škol. výboru*) a, kdyby ten nevyhověl, odvolá se k zemské školní radě. Kvalifikace dostatečná zbavuje učitele postupu i místa každého. Kdyby žádosti jeho vyhověno nebylo ani zsr., zažádá v stížnosti odvolací k ministerstvu, aby k němu poslána byla inspekce zemská. K té připraví všecka svá vysvědčení a doklady o učitelské způsobilosti od začátku služby vůbec. Pro oba případy rozhodují zák. z 9./IV. 1920, č. 306 Sb. z. a 31./XII. 1920 čís. 40.897.

Obsah Věstníku ministerstva školství a národní osvěty. — Listopadové číslo r. 1923. — Část normativní: Zákony a nařízení: 31. Vyhláška ministerstva školství a národní osvěty ze dne 26. září 1923, č. 190 Sb. z. a n., o úřední příslušnosti při aktuárských zkouškách aktuárských úředníků vysokých škol na Slovensku. — 32. Vládní nařízení ze dne 11. října 1923, č. 196 Sb. z. a n., kterým se zřizují obory úřednické služby na státních školách zemědělských a závodech k nim přičleněných, stanoví se předepsané předběžné vzdělání pro jednotlivé obory této služby, kterým se zařazují úředníci těchto oborů do skupin časového postupu a stanoví se úřední tituly pro ně, jakož i upravuje se služební

*) Případy persekuce katol. učitelstva se množí, kolegové, oznamujte vše naší organizaci.
J. Mašát.

poměr zřízenců (podúředníků a zřízenců) a kancelářských pomocných sil na státních zemědělských školách. — 33. Vládní nařízení ze dne 18. října 1923, č. 205 Sb. z. a n., že vysvědčení na odchodnou tříleté cvičné dílny při státní průmyslové škole v Bratislavě nahrazují průkaz řádného ukončení učebního poměru pro živnost zámečnickou a živnost truhlářskou. — Výnosy ministerské: 135. Domovské právo profesorů ad personam a zatímních profesorů. — 136. Učebná osnova trojtřídní odborné školy pokračovací pro učednice ženské živnosti krejčovské. — 137. Propočítání služební doby asistentů a konstruktérů na vysokých školách. — 138. Propůjčování školních učeben vojenské správě. — 139. Schvalování učebnic, vydaných v cizozemsku. — 140. Kvitanční kolek z vdovského odbytého. — 141. Opětne ustanovování bývalých výpomocných a zatímních učitelů ve službě školní. — 142. Osvobozování posluchačů-cizinců od školného na vysokých školách směru technického. — 143. Náhrada jízdného při jízdách ve vlacích, nemajících kompetentní vozové třídy. — 144. Zvýšené drahotní měsíční přídavky státních zaměstnanců na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. — 145. Zatímní změna § 14 stu-

dijního řádu pro školy akademie výtvarných umění v Praze. — 146. Nepřípustnost diktování učiva na středních školách a ústavech učitelských. — 147. Učiliště v oboru ministerstva zemědělství podle § 6 zákona ze dne 20. prosince 1922, č. 394 Sb. z. a n. — 148. Vysvědčení dospělosti abiturientů čsl. oddělení Carnotova lycea v Dijoně. — 149. Úprava textu vysvědčení učitelské způsobilosti kandidátů učitelství na obchodních akademiích. — 150. Zachovávání úřední cesty. — 151. Pokyny pro vypracování rozpočtových návrhů středních škol a ústavů učitelských na správní rok 1925. — 152. Odměny za správu vyučování na živnostenských a kupeckých školách pokračovacích ve školním roce 1923-24. — Část vyhlásková. Zemská školní rada v Praze: Výnosy: 21. Mimořádné výpomoci učitelstvu škol národních. — Část vyhlásková. — Zemská školní rada v Brně: Část vyhlásková. — Zemská školní rada v Opavě: Výnosy: 5. Konkursní lhůta k podávání žádostí za místa učitelská. — Část vyhlásková. — Část osobní. — Konkursy. — Schválené učebnice a učebné pomůcky. — Publikace. — Část informační. — Sommaire.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Uprázdňená místa profesorská. Počátkem školního roku 1924-25 obsadí se ve státní službě na českých středních školách v Čechách tato profesorská místa (s povinností vyučovatí až do maximálního úvazku i na jiných středních školách téhož města bez nároku na zvláštní remuneraci): L s případnými předměty — rg. Rokycany, ČN. — g. České Budějovice, rg. Dvůr Král. n. L., r. Tábor, Č Fr — r. České Budějovice, r. Louny, Fr N — rg. Roudnice, M F — rg. Klatovy, M G nebo M fg — r. České Budějovice, Ch s příp. předměty — rg. Kolín — ref. — rg. Litomyšl. Při udělení míst bude vzat zřetel jen k těm žadatelům, kteří se v žádosti zaváží, že na udělené místo včas a bezpodmínečně nastoupí, jinak bude postupováno ve smyslu min. nařízení ze dne 6. října 1920, č. 57.746. Žádosti buďtež podány do dne 15. prosince 1923 ředitelství ústavu, kde je místo uprázdňeno a to cestou úřední. (Ze Zemské školní rady v Praze.)

Slovo o občanské nauce a výchově. To bylo slávy, když se otevíraly školní brány novému předmětu. Už máme, co nabídnouti rodičům a dětem místo odmítnutého náboženství! Občanská nauka nahradí všem dětem bez roz-

dílu „nesnášenlivou“ a „nepokrokovou“ výchovu náboženskou... Jak chladivě působí asi takový úsudek „Rudého Práva“, které s opovržením odmítá pro komunistické děti výchovu občanskou v té formě, jak jim jí dává státní ministerstvo a státem schvalované příručky! Nejzajímavější na věci jest, že „R. P.“ s rozhořčením vybírá věty, které s jeho stanoviska politického a kulturního jsou nesnášenlivé, nepřijatelné. Kdyby bylo tolik upřímnosti ve všech občanských vrstvách jen politicky organizovaných, byla by občanská nauka se svým kazatelstvím o politických stranách na hromadě. Pravdu má „R. P.“ O politice se toho naučí dítě od 14—20 let tolik, až je bude hlava brnět. R.

O členství žactva v organizacích, úředně nepovolených. Zjistilo se, že žactvo některých škol tvořilo bez vědomí a souhlasu ředitelství kroužky a organizace mládeže a že mělo účast ve spolcích úředně nepovolených. Ředitelství škol středních, obchodních, průmyslových, odborných a rodinných se ukládá, aby žactvo před podobným jednáním důrazně varovalo. Členství v SSS. a jednotách orelských není zakázáno, protože jsou to organizace úředně povolené.

Z naší korespondence. Kolega K. Ž. projevilsouhlas s některými vývody článku „Vysoké školy paedagogické“. Je sám posluchačem této školy a proto jeho kritiku vítáme. Nemáme prý vys. školy paedag. podceňovat. Pilný a snaživý posluchač může si vybrati na této škole dosti. Není také na závadu, že posluchači nemají středoškolského vzdělání. (Pisatel článku to nevytýkal učitelstvu, nýbrž docentům, kteří vyšli ze středních škol, se středoškolskými žáky na universitě pracují a na tento typus jsou zvyklí.) Proseděti klasické gymnasium neznamená všechno. Nesmíme se podceňovati. Mezi učiteli je dosti lidí nadaných a talentovaných. Systém není všechno. Vysoké školy paedagogické jsou ostatně jen pokus. Látka se teprve shledává, usoustavňuje. Bude to průprava pro příští stát. školy paedag., ať již se jmenují jakkoliv. Také otázka postátnění je důležitá, protože pokrok. kolegové platí 100 Kč, my katol. učitelé 200 Kč. (Proč? Jste přece také organizováni a náš spolek je rovnocenný s Č. O. U.!) Nesmíme se vylučovat z národa! — (To, co jsme z dopisu vynechali, je nesprávná interpretace článku). — Dáváme členstvu k bedlivému uvážení, zda máme se domáhat reorganizace učitelských ústavů a dvouletého kursu při střední a vysoké škole, či máme-li volati po zvláštní vysoké škole, jak ji repres. dnes vysoká škola paedagogická. Výsledky ankety uveřejníme.

Světová konference učitelská pořádána byla od 28. června do 6. července v San Francisku. Účast z Evropy byla pro drahotní poměry slabá. Řešily se tu otázky výchovné a pacifistické. Bylo zdůrazněno vynikající postavení učitelstva při výchově k světovému míru. To státi se může jen na základě výchovy národní, kdy národ svůj nemusím odmítat a zapírat, abych se dostal do společnosti národů, ale mám a musím jej zušlechtit, povznést, aby ostatní toužili po spojení s námi. O působení učitelstva bylo předneseno plno krásných myšlenek jako: „Láska učitelova a jeho duch činí školu dobrou“. To dávno je prokázáno u nás tou skutečností, že naši nadšení a obětaví starší učitelé dodělávali se u mládeže těch nejkrásnějších výsledků i ve

starých, nevhodných budovách školních při nedostatku učebních pomůcek a přeplněných třídách. „Národní bohatství netvoří ani to várný, ani obchody a peněžní ústavy, ale školy a učitelé.“ Však již Jan Amos Komenský napsal ve své Didaktice ve 30. kapitole, kde napomíná všech stavů země: „Kdyby někdo přišel o radu, jak řeky splavnými učiněny býti mohou, města opevněna, vojsko statečné, zajisté by přiložili ruce k dílu. A školy jsou daleko více, z nich vycházejí mladíci, kteří celé vlasti podporou býti mohou. Neohlédněte se na náklad, ten mnohonásobně vám nahrazen bude.“ „Nár. demokracie“ poznamenává vhodně: „Tento světový kongres učitelský musíme jen vítati, neboť jeho volání a práce ke snášlivosti a míru mezi všemi národy je upřímná a opravdová. K tomu nutno však poznamenati, že dříve musí býti pracováno k snášlivosti a přátelství v národě. Chce-li tedy vedení učitelstva jíti za hesly světového sjezdu učitelského, musí začíti doma. Jako ve světovém poslání nemá býti brán zřetel k různosti národní a náboženské, nesmí tak býti činěno ani uvnitř národa. Kde vystrkává se upřílišněně sympatie k jedné vrstvě anebo pracuje se až nenávistně vůči jednomu náboženství, to není práce pro snášlivost a přátelství v národě, ale je v odporu k hlásaným myšlenkám na světovém sjezdu učitelském o míru mezi národy.“ Katoličtí učitelé, prosti nenávisti i předsudků, mohou veliké myšlenky míru přispěti.

Humoristické říkání posílá kterýsi učitel do „Čsl. novin“. Chce patrně na sebe upozorniti p. ministra Bechyně a podkuřuje mu, až se práší. Obč. nauka a výchova učí prý děti lásce ke květinám, které se zbůhdarma ničí — o Božím Těle. Teprve historie prý docení zásluhy ministra Bechyně, jichž si vydobyl prosazením občanské nauky přes veliký odpor nepřátel světla všeho druhu. Pátráme, co velikého spáchal min. Bechyně a dovídáme se, že nový tento předmět zavádí ve škole a b s t i n e n c i, což má „epochální význam v našem školství a kultuře vůbec.“ Pan min. Bechyně bude mít na konec zásluhu o to, že se země točí kolem své osy.

LITERATURA.

Prvý díl příručního díla zeměpisného. Illustrovaný zeměpis všech dílů světa, za spolupráce J. Čermáka, V. Dvorského, B. Horáka, Fr. Kolářky, Vl. Nováky, Fr. Štůly a Vl.

Urbana (vydává Fr. Machát v Ústí, nakladatelství učitelském v Praze VII.) byl sešitem 4. ukončen. Jest proti vydání I. značně rozšířen (má 448 stran). Obsahuje dějiny zeměvědy,

pojmy a rozdělení zeměpisu, zeměpis matematický, fyzikální, biologický a všeobecný zeměpis člověka. Výklady doprovázeny jsou 274 obrázky a mapami a 10 barevnými přílohami. — Dosud vydaná část druhého dílu obsahuje počátek oblastního zeměpisu. V 5. sešitě ukončen jest zeměpis jižní Evropy a počíná zeměpis Evropy západní a severní. Výprava spisu, obrazové přílohy (v 5. sešitě šest barevných) i obrázky v textu jsou vzorně provedeny.

A. u. g. B a r t o š: Škola práce. Vydalo Státní nakladatelství v Praze 1923. Cena Kč 3.—.

Autor, známý ředitel Jedličkova ústavu pro mrzáčky v Praze, podává v této neveliké knize řadu zkušeností o ručních pracích. Jest k napsání tohoto spisu způsobilším, než-li kdokoliv jiný, neboť v ústavě Jedličkově hned za ředitelování Bakulova tvořily ruční práce chlapecké podstatnou část, ba řekl bych skoro nejpodstatnější část veškerého vyučování i výchovy. — Autor správně naznačuje, že při zavádění ručních prací do škol nesmí jíti prostě o vytvoření nového předmětu učebního, o jakousi novou disciplinu (jako před 100 lety byly Kindermannovy Industrie-Schulen), ušlechť pokládá zavedení ručních prací za první počátek činné školy se všemi přednostmi jejími. Pak probírá, jak možno ručních prací užiti při jednotlivých předmětech a naznačuje, jak lze jednotlivé předměty často velmi primitivními pomůckami zhotoviti. Knihu tuto doporučujeme.

Chčk.

Katolická vychovatelka. Několik pokynů pro katolické vychovatelky, zejména řeholnice. Podle různých pramenů vydáno pět školské sekce de Notre Dame mateřince Horažďevického. V Praze 1923. Cena 4 Kč. Pročítaje tuto knihu vzpomněl jsem si na příručku, kterou vydávají Školští bratři pro své členy. Mají obě tyto příručky velkou cenu tím, že ti, kdož je sestavovali, dovedli otevřítí svůj zrak i k novým proudům paedagogickým, ale jsouce v klidnějším prostředí, dovedli pojmouti tyto proudy klidněji nežli my, světské učitelé. A tato sebranost myslí, řekl bych důslednost, má veliký význam. A další cena této příručky je v tom, že nezapomíná ani na duši a zušlechťení učitelky. Pro mnoho vzácných zkušeností knihu doporučujeme. Neškodilo by udati při II. vydání prameny tohoto díla.

Chčk.

O Betlemech. Kulturně historická studie se zvláštním zřetelem k zemím koruny svato-václavské a uherskému Slovensku. Napsal Karol Procházka. V Praze 1908. Nákladem Cyrillo-Methodějského nakladatelství. Upozorňujeme-li dnes na tuto důkladnou studii o Betlemech,

činíme tak jednak proto, že letos připadá 700. výročí jeslíček, jednak i proto, že v naší literatuře nemáme díla druhého, jež by důkladněji vyčerpávalo látku, této věci se týkající.

Chčk.

Nové naše mapy. Nic ve škole nehlásá výmluvněji naší státní neodvislosti jako nové naše mapy: mapa republiky československé a mapa Slovenska, vydané r. 1920 v pěkné úpravě našim vojenským kartografickým ústavem. Jsou kresleny podle osvědčených vzorů německých (Justus-Perthes-Gotha). Měřítko 1:1.000.000 je šťastně voleno. Neodborník si stěží učiní představu, s jakými obtížemi náš vojenský zeměpisný ústav pracoval. V květnu letošního roku byly vydány Čechy, Morava a Slezsko (korunní země) v měřítku 1:200.000 nákladem Ústř. nakl. a knihkup. učit. čsl. v Praze. Na mapě již užito úředně stanoveného názvosloví. Cena — 120 Kč nenapjatá a 290 Kč napjatá — je přiměřená. Konečně vydána byla nová nástěnná mapa Evropy od prof. dr. Štúry v měřítku 1:3.000.000. Je to sad nejlépe provedená mapa. Skládá se ze šesti dílů a je provedena v devíti barvách. Také Hockeova historická mapa. — Vývoj čsl. státu — je, zvláště na středních školách, vítanou pomůckou. (Nepodlepená stojí 35 Kč, podlepená 120 Kč.) Vydalo ji Státní nakladatelství. —ák.

REDAKČNÍ

Knihy redakci zaslané. Jako část bohaté „Knihovny našeho lidu“ vydává Občanská tiskárna v Brně spisy K. Frant. Křena. Máme v ruce první svazek: *Z h a n á c k ý c h g r u n t ů a m l ý n ů*. (Cena 10 Kč.) Jméno dubanského kaplana Křena (vlastně Zgoda) jest známo ze všech moravských novin a je vám již předem zárukou, že v jeho společnosti ztrávíte příjemné hanácké večery. — Táž tiskárna vydala 100 vánočních písní a koled, jež upravil a sestavil Ferd. Zítka. Celá sbírka dělí se na 3 části; v první části jsou písně jednohlasé, v druhé dvojhlasé, v třetí troj- až čtyřhlasé. Výběr koled jest tentokrát neobyčejně šťastný, hlavně pro zpěvnou a svěží melodii, a velikou předností této příručky jsou i četné případné písně umělé (Beethoven, Smetana, Bendl a j.). Nejen písně pro jeden hlas, ale i skladby vícehlasé pohybují se v tóninách, jež nevyžadují značného rozsahu hlasového a proto i mládeži jsou zdolatelné, ač harmonisačně znějí velice sytě. Lze cennou tuto pomůcku jen vřele doporučiti. Cena Kč 10.—.

Jednatelská zpráva odboru kolínského bude až v čísle příštím. Pište jen po jedné straně a perem!

Redakce došel příspěpis jednoho z členů moravských, který se pozastavuje nad výrokem našeho redaktora, uvedeným v poslední části programového úvodníku, a nad nepříznivou kritikou vysokého studia paedagogického. — Upozorňujeme jen, že výrok o katolické výlučnosti ze středu ostatního pokrokového světa proneslo, ovšem ve zlém smyslu, kdysi „Právo lidu“, a ne „Lidové listy“, jak bylo uvedeno. Přes to však plně podtrhujeme znova větu, že katolíci mají všechno své a od běžného dneška (neboť, co není dnes katolické, je t. zv. pokrokářské a katolicitě nepřátelské) odlišné. Ten smysl má náš výrok a tak byl také tlumočen. V tom smyslu mají katolíci svou vědu, svou kulturu a své dějiny, své nazírání umělecké, diktované normami náboženskými, hluboce do mravního života zasahujícími. — Či můžeme přijmouti filosofii dějin, hlásanou dnešní oficiosní vědou? Můžeme dáti placet všem t. zv. „vědeckým pravdám“, hlásaným tolika disciplinami církvi nepřátelskými, podepřenými sterými sofismaty neudržitelných systémů? Nuže! Nač mluvíme stále o katolickém umění, katolickém národě, katolické škole, proč se dokonce zakládají katolické university? Katolíci v našem národě jsou něco zvláštního — ale ne cizího, nýbrž jsou elementem, pevnou tradicí s nejslavnější minulostí národa spjatým. Není to, jak se pan kolega domnívá, dědictví passivity, slabosti a ubohosti (dokonce!), nýbrž to je právě plus aktivity katolicismu, jak o ní svého času mluvil trochu Durych, plus aktivity, podepřené nezměnitelnými normami vědecké, i jakékoliv jiné práce, vedoucí vždy k pravdě a proto s tímto světem se nesnášející. — Posudek o vysoké škole paedagogické je skutečně tvrdý, ale ne v každé příčině nepravdivý; posměšný nechtěl být v žádném směru. Je přece věcí diskuse, dosud daleko neukončené, jak dalece jest učiteli toto vysoké studium prospěšno, studium, které se může sdělit jen s několika vyvolenými, jimž je možno, jako vám, dojížděti do místa školního. Píli, touhu po vzdělání nepodceňujeme, ale jsme spravedliví a proto také nepřeceňujeme. Vždyť to přece uznáváme všichni, že vzdělání učitel. ústavů moderní škole nedostačuje — myslíme, že reorganisace těchto ústavů, matky všech učitelů, by bylo mnohem více potřebí, než takové vysoké školy, protože jest potřebí uschopnění všeobecně učitele pro šťastnější krok do života a jeho zápolení s tvrdým dneškem. Přečtěte si o tom resoluci, přijatou na sjezdu katol. inteligence v Praze v 1. čísle Věstníků Odborné a vědecké

vzdělání, praktické uschopnění kandidátů rozšířením všech učitelských ústavů v akademie to by bylo ideálem zatím pro všechny a ne jen pro některé, abychom se skutečně vyrovnali všem středním školám a svým učitelско-практиkým prohloubením je ještě předstihli. Tím také přece nezabýváme nijak spravedlivých požadavků hmotných. R.

Některé příspěvky bylo nutno odložit do příštího čísla. Prosím o laskavé strpení. — Příspěvky posílejte na adresu: Josef Janáček, učitel v Chotěboři (Náměstí). R.

ADMINISTRAČNÍ.

K tomuto číslu jsou přiloženy složky »Svazu křesť. učitelstva čsl.«

Moravané, račtež jich užití na zaplacení předplatného na »Věstník« v obnosu Kč 10.—.

Čechové, členové Svazu, zapravte jimi členský příspěvek dle sazby z č. 1. »Věstníku«.

Nečlenové, zaplaťte jimi předplatné na »Věstník«.

Kdo platí poštovní poukázkou, nechť pošle Kč 10.50 na dodavné.

Levné ošacení celé rodiny.

Učitelstvu, kněžím, státním úředníkům, zřízcům a jiným zaměstnancům, gázistům mimo hodnostářskou třídu, železníc, zřízcům a zřízcům 20 metrů skutečně dobrých, heziny, ch, zaručené stáobrevných zbytků košacení dětí dospělých a vše: 5 m dobrého moderní šatového barchetu, 5 m tlustého hezického flanelu na košile, 5 m pěkného ostrého kreťu na šaty, 5 m dobrého plátna a na kosle celkem 20 metrů, které jsou ve smyslu zaruč. dobré jak si cit me pouze 126 Kč s poštovým, přizávk jině nečítáme. Dobrou zaplatíte 66 Kč, druhých 60 Kč ve dvou po sobě jdoucích splátkách měsíčních.

Každé rodině více doporučíme! Vzorky zasílají nemožno barvu může každý určit. Objednávejte nadále s důvěrou u firmy:

Josef Stolin a spol., Náchod.

...	HUMPOLECKÁ SUKNA	...
MODNÍ LÁTKY PÁNSKÉ I DÁMSKÉ		
NABÍZÍ FIRMA		
HEZINA A SPOL., HUMPOLEC.		
VÝROBA SUKEN A MODNÍCH LÁTEK.		
...	VZORKY IHED NA POŽÁDÁNÍ.	...

Projekty, opravy, novostavby levně a solidně provádí B. V A R H A U T, stavitel, Praha — Dolní Krč čis. 154.

VĚSTNÍK

KATOLICKÉHO UČITELSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO.

Vychází měsíčně s přestávkou o hlavních prázdninách vždy 20. dne v měsíci. Redakční uzávěrka 15. dne v měsíci. — Předplatné 10 Kč ročně. — Řídí redakční sbor pětičlenný. — Rukopisy se zasílají na adresu: Josef Janáček, učitel dívčí školy v Chotěboři. — Administrace: Praha-II., Jindřišská ul. č. 20. — Otevřené reklamace se nefrankují.

OBSAH: Sekretář J. Juda: Moravsko-slezskému učitelstvu katolickému! — K reformě naší střední školy. Josef Janáček: Zakovská samospráva na škole obecné. — Říd. uč. Antonín Podlena: O definitivě inspektorské. — Biskup Brynych o katolické škole. — Vyučování občanské nauce a občanská výchova. Zpravy spolkové a organizační. — Právní hlídka. — Drobné zprávy. — Literatura. — Red. a administrační.

*Redakce a Svaz katolického učitelstva československého přeje všem svým členům
radostných vánočních svátků a Nového roku!*

Sekretář J. Juda:

Moravsko-slezskému učitelstvu katolickému!

Organisaci katolického učitelstva na Moravě a ve Slezsku nastala utvořením „Říšského svazu čsl. katol. učitelstva“ nová vděčná práce: starati se totiž o mluvčího a reprezentanta stavovského, o „Věstník Svazu“.

Stav, v jakém se ocitlo učitelstvo počátkem tohoto školního roku, vyžadoval nikoli měsíčního listu, ale hojně zásobeného týdeníku, aby stačil informovati svoje překvapené členstvo o nastalých reformách v učební osnově. Ty první čtvrtky v novém školním roce, kdy v Brně honily se čtyři učitelů z jednoho nakladatelství do druhého a marně žádaly poučení, pomůcek, literatury nebo rady a večer upocení a bezradni sedaly do vlaků, zůstanou v mrzuté paměti.

V té době nejopuštěnější ze všech byl katolický učitel moravský, kterému scházely řádný odborový list s nejjednoduššími zprávami o vládních nařízeních a bratrskými poradami lépe informovaných kolegů.

Tu cítili jsme všichni opravdovou potřebu dobře vypraveného a správně informovaného periodického tisku, duchem katolickým vedeného. A v této skutečné nouzi vyšli nám bratři z Čech daleko přes půl cesty vstříc; nabídli nám pomoc a předložili nám mluvčí-

ho spolkového, nově vypravený ústřední „Věstník“.

Naše přání bude jejich přáním, naše stesky, naše obrana a naše společná idea budou i jejich, staneme se tak útvarem se dvěma sice těly, ale jednou duší.

Kulturní poměry jak v Čechách, tak i na školách moravsko-slezských jsou stejně neутěšené; než my Moravané a Slezané máme za sebou svůj lid. Ve snaze vyhověti přání rodičů dítek jemu svěřených narazí zde často katolický učitel na mez zákonného nebo ministerského nařízení a proto je ve stálém boji svého katolického smýšlení s nařízeními svých představených. Jeho zkušenosti na poli kulturního boje školského jsou tudíž značné.

Reformy školské se snad ani v Čechách tak značně nerozšířily, jako na Moravě. Procento učitelů, kteří v nedokonalých dosud osnovách našich škol, s nedokonalými učebnicemi a v neúplných nařízeních školních úřadů vidí „Jakobův žebřík“ svého postupu, je veliké. A školní učebny, fungující jako pokusné králikárny, jsou zjevem dosti častým. Tedy v tomto oboru má učitel moravský dosti zkušeností.

Občanská nauka a výchova, vystupující v naší republice jako první a jedinečný dosud plod pokrokařské námahy české inteligence proti katolíkům, kopíruje se na Moravě podle vzorů z Čech.

Katolický učitel odkázán jest v této příčině na několik neustranných spisů universitních profesorů a v poslední době na občanskou nauku J. Skácela, vydanou orelským ústředím v Brně.

A konečně ty nešťastné ruční práce, mučidlo všech pořádku milovných učitelů, příštipky bez osnov, který připravuje učitele o spánek a ruší mu nervy a ubíjí veselou mysl!

Z nedostátku pomůcek pracuje se hlavně s blátem a jedná taková zmařená, zablácená hodina unaví učitele více než týden řádného učení.

A výsledky? — Kromě zalepených a poškrabaných lavic je to úbytek vědomostí početních a pravopisných a hodně uvolněná kázeň a ztrávená hodina.

Kolik látky je navrženo v těchto řádcích k „diskusi“, tolik můžeš, zkušený učiteli moravsko-slezský, napsati článků.

Což otázka pedagogická, otázka konfesiční školy, studie organizační, věci právní a stavovské, zdaž nejsou to všechno palčivé otázky, jež potřebují propracování v našem odborném listu.

Jak správně v úvodu do I. čísla tohoto listu poznamenal redaktor, jakost „Věstníku“ závisí ovšem jen a jen na odběratelích samých! Rovněž i my, moravsko-slezští učitelé, si zrovna na začátku uvědomíme, že bude o nás ve svazovém orgánu dbáno tolik, jak se budeme sami o sebe starati. A každý z nás, kteří budeme hledati v čísle to, čeho tam nebude, vzpomeň si, že dluží mu tím „Věstník“ jenom to, čeho on sám dosud nesplatil.

Vybudujme si tedy z našeho „Věstníku“ skutečně cennou ochranu svých nejušlechtlejších myšlenek a dojmů, ustanovme jej tajemníkem svých nejsvětějších snah, cílů, přání a stesků a, zočkejme štěp k nové chuti a vůni Moravy. Kéž dá Bůh dočkati se nám dobrých plodů, vždyť: „Pevné vůli, tužbě ušlechtilé, rádo dává nebe dojít cíle...“

K reformě naší střední školy.

(Přednáška, již na sjezdu katol. inteligence proslovil řed. Ant. Trnka.)

Bylo-li 75—80 procent žactva osvobozeno od nepatrného školného 60 Kč ročně, to ukazuje na skutečnou lidovost nynější střední školy. Tvzení, že se novou organizací školy měšťanské a střední sblíží všechny vrstvy národní, obsahuje výtku, jako by mezi žactvem školy střední rozdíl stavovské nebo majetkové vedly k nesouladu, což jest výtku nespravedlivá, jak můžete dosvědčiti vy všichni zde, kteří jste studovali, i my, kteří na těch školách učíme.

Po stránce hospodářské jest to ovšem jeden důvod, který mluví po zrovnocnění měšť. a nižší stř. školy; a to jest ten, že by rodiče mohli své dítě podržeti o 3 léta dle doma na škole měšťanské, než je dají na střední. Ale tento důvod platí jen částečně a to pro rodiče, kteří jsou z místa školy nebo z nejbližšího okolí, kdežto rodiče ze vzdálenějších míst musili by dáti své děti do bytu zrovna tak jako dnes.

Jiného důvodu hospodářského neznám. Uvádí se sice ten, že by sjednocením obou škol zkrátila se příprava ze střední školy na odborné o rok, ale zkrácení to draze by se zaplatilo neúspěchem na školách odborných, což by zakusili rovněž žáci škol mě-

šťanských, kdyby se jim změnila dosavadní osnova a metoda. S tím souhlasí mínění učitelů škol odborných (prof. Boh. Machytka z pražské obchodní akademie a prof. Dr. Josef Vodehnal z průmysl. školy smíchovské), kteří dokazují, že by sloučení nižší školy střední a školy měšťanské nebylo školám odborným na prospěch, a jsou pro zachování dosavadní jejich úpravy.

Snažil jsem se tímto náčrtem shrnouti v stručný přehled posudky o nejdůležitější části minist. reformního návrhu o sjednocení, po případě i splnutí nižší školy střední a měšťanské. Převážná většina hlasů je proti němu a uvádí důvody, jež bude těžko vyvrátiti. Na konec této části svého referátu uvádím hlas nad jiné povolaný, který vystihl ještě před zpracováním minist. návrhu stručně vše, co bylo pak dlouhými úvahami opět a opět dokazováno. Universitní profesor Dr. Kádner v anketě, svolané min. šk. a nár. osv. dne 3. června 1922, promluvil ve svém referátě o reformě střední školy také o sblížení nebo splnutí jejím s měšťanskou a pronesl mezi jiným toto:

„Je pravda, že taková navrhovaná jednota by byla něco svůdného a na pohled do-

cela demokratického, ale je také pravda, že se neosvědčily v cizině instituce toho druhu a je pravda také, že se proti splynutí škol středních a měšťanských v poslední době vyslovili i mnozí reformátoři cizí. Školy měšťanské vyvíjejí se přece u nás i v cizině, pokud tam vůbec existují, docela organicky, jako pokračování školy obecné, určené pro další vzdělání těch, kdo se chtějí věnovati povoláním praktickým a kdo nepotřebuje studia učeného. Jejich *raison d'être* a směr dalšího vývoje je tedy právě v tom, aby se hleděly co nejdříve přiblížiti oněm potřebám místním a krajovým a ještě více se tedy místně diferencovaly. Měšťanská škola v kraji zemědělském má a musí býti docela jinak zřízena než v průmyslovém. V tom jest soběstatečnost této kategorie školy, bohužel i u nás dosud nechápané a nedoceněné. Chtíti školu tu zbavovati tohoto úkolu a nutit ji do úpravy jiné, znamená přetěžovat ji dvěma úkoly docela disparátními, z nichž jeden, ne-li oba, by musely pak rozhodně trpět. Pak praví dále: »Nechci ani mluvit o klamném demokratismu, který nutí všechno žactvo bez ohledu nadání a příštího povolání do jedné šablony, nechci mluvit o tom, jakého ohromného nákladu finančního by vyžadovala podobná úprava: každý uvěří, jaké spousty nových škol musely by se otevřít všude po venkově, kdyby se tato úprava musela stát vskutku jednotnou, a kolika by tu bylo potřebí novostaveb a přístaveb, kdežto v obcích, kde by zůstaly jen nižší stupně obecných škol, zbyly by potom naninoze místnosti poloprázdné.«

Co se týká společného základu nové stř. školy, nejsou mínění ustálena; jsou tu návrhy na základ dvouletý, tříletý i čtyřletý. O tom, co by bylo výhodnější, nechci se tu šířiti. Podle mého přesvědčení byl by kratší základ výhodnější, neboť u koho se na př. po dvouletém studiu neukáže, pro který směr studií se hodí nebo má sklon, sotva přinese rozhodnutí rok třetí nebo čtvrtý. A potom, upřímně řečeno, mnoho bude na rozhodnutí působiti všeobecná konjunktura vyhlídek u toho neb onoho povolání, kde by se žák brzy zaopatřil. Kdyby se stanovil základ dvouletý, pak by se mohlo již s větším úsilím od třetí třídy pracovati v určitém směru studijním. Co se týká volby do některé větve vyšších tříd, v minist. návrhu není řečeno, zdali obě větve 4 vyšších tříd a zláště všechny větve páté vyšší třídy budou v každém městě, v němž jest střední škola. Jestliže nebudou, přirozeně volba se pro místní žactvo omezí, neboť půjde na vě-

tev, která bude v místě, a tím se celá reforma stává po této stránce ilusorní.

Důležitější jest otázka, které předměty budou zvoleny pro střední školu, v jakém poměru a rozsahu bude se jim vyučovati. Podle toho totiž bude se projevovati i duch celé školy. Po té stránce budí reformní návrh minist. samozřejmě zájem nejen odborníků, nýbrž i vrstev nejnižších. Jest to pochopitelné, uváží-li se, že škola má význam celonárodní a že jednotlivým složkám národa nemůže býti lhostejno, jaký má škola ráz a jaký duch ji proniká. Když dále uvážíme, že střední škola odchovává jádro inteligence, která přes všechno nyní tak moderní podceňování jejího významu jest a vždy zůstane vůdčím živlem národa, pak si vysvětlíme onen velký zápas o střední školu, který vlastně jest jenom zápasem různých názorů světových a který se projevuje hlavně bojem o náboženství a jazyky klasické.

Náboženství nejdříve bylo odstraněno z nejvyšších tříd (VI. počínajíc), nyní ponechává se jako povinný předmět jen pro první tři třídy a to patrně jen z toho důvodu, že zákonem jest zavedeno do škol měšťanských a těm má se rovnati nižší škola střední. Tak odstraňuje se náboženství ze střední školy, kdy mládež dospívá věku nejnebezpečnějšího, neboť, ačkoliv se připouští jako nepovinný předmět (20 žáků do odděl.), nemá to významu, ježto při počtu předmětů povinných i jiných nepovinných žáci se nebudou do náboženství hlásiti. Lékaři i učitelé dobře znají vliv těchto let nejen na duševní schopnosti, nýbrž i na zesílení vášní a při tom na zeslabení odolnosti proti zlému.

V tomto věku prokazuje náboženská výchova dospívajícímu jinochu a dívce služby neocenitelné v mravním životě, zvláště pak — řekněme to otevřeně — v životě pohlavním. Jest pravda, že mládež v letech dospívání a prvního vyspění (od 14 do 18 let) většinou chová se ve škole bezvadně, ale jak jest to v jejich nitru, co duší jejich zmítá, učitel světský i nejzkušenější dozví se zřídka, protože žák přece jen z přirozeného studu se nepřizná. Za to lékaři konstatují o mravním životě mládeže, zvláště ve velkých městech, věci truchlivé. Jediným prostředkem proti takovým poměrům, jedinou ochranou věku jinošského a dívčího jest prohlubování života náboženského a pevná víra a z ní plynoucí posila mravního života. A míněním, že lze výchovu náboženskou nahraditi morálkou laickou, není jistě potřebí se zde obírat.

(Pokračování.)

Žakovská samospráva na škole obecné.

Řekl bych, že právě velká svoboda v jednání jest toho příčinou, že toto zařízení selhává, neboť dítě tím více jest vystavováno konfliktům sobě protivných snah, které tím více vyžadují zralé úvahy, pudům vzdorující vůle a vyspělého rozumu. Neboť tolik přiznati musíme, že všechna ustanovení okolního řádu, řádu zvykového, pořádku ve škole jsou hodně všeobecná a dítě ani celý den jim nepodléhá, vymykajíc se jejich závazkům po větší část dne a podléhající kázní rodinné.

Proto se setkáváme ku podivu zpravidla s tím zajímavým zjevem, že nejvyspělejší samosprávu mají právě ty školy, na nichž podle běžného názoru se shledává nejméně svobody, a to jsou školy klášterní a internáty. Tolik přece přiznati musíme, že vlastně všechna moderní hesla samosprávného řízení školního mají svou kolébku ve školách církevních, ať již jsou to školy jesusitské (a ty zejména), jakékoliv jiné.

Dotýkám se tu druhé příčiny, pro niž samospráva ztroskotává, jejíž klad jest právě opdmínkou života svobodné žakovské správy u škol klášterních. Znam ze své zkušenosti podrobně jen různé kategorie škol jesusitských — v Praze, na Velehradě, v Liberci a myslím, že tomu jest obdobně i u jiných klášterních škol řádových, kde žáci bydlí současně v internátě. Bylo tomu zejména v minulosti, kdy tyto instituce a s nimi všechna jejich zřízení byla časově všeobecně moderní.

Vzpomenu-li si, jak podrobně, na první pohled až malicherně, jest na takovém místě každý krok a čin, každá minutka času přesně odměřena a něčím zaplněna, musím říci, že právě v tomto přesném ohrazení všeho konání jest přednost těchto škol, neboť se tím umožňuje chovanci jednati ne jinak, než dobře.

Představte si, že všichni do jednoho vědí, že na zaznění zvonku musí zanechat práce, spánku, zábavy, či čeho jiného. Mají čas přesně vyměřen pro studium, spánek, jídlo, zábavu. Vědí, který den mohou na procházku, ba dokonce, kdy mohou a kdy je zapověděno mluvit, kudy mají chodit a kudy ne; a pak uznáte, že za takových okolností byla volba takového žakovského manuoduktora, prefekta, prokuratora a jiných funkcionářů na místě. Ba řekl bych, za takových okolností byla docela prostředkem moderním. Proč? Protože tento žakovský představený neurčuje si vý-

hodu nebo zločinu sám, nýbrž má je přesně určeny už denním pořádkem. Proto si vysvětlíte, že ve všech institucích, kde je takový pořádek, jest zavedena i samospráva více nebo méně rozvětvena, právě podle množství přesných pravidel. Mám tu na mysli semináře, internáty, koleje i pensionáty.

Někdo snad namítne, že taková výchova nijak nehoví rozvoji mravního charakteru a svobody vůle. I hovi! Byla by to kapitlola zvláštní sama o sobě. Připomínám však, že v duchu moderního nazírání současného učitelstva jest vlastně taková škola nejmodernějším typem. Otevřete jen osnovy, příručky a pokyny k občanské nauce a výchově. I pokrokový učitel mi musí dáti za pravdu, najde-li tam černé na bílém, že všechny dobré vlastnosti (neříkám ctnosti, protože „pokrok“ o nich nemůže ani mluvit), jsou prostě osvojeným zvykem. A jak chcete jinak zvykat mládí dobru a mravnosti, ne-li, když dáte mu přesně vytýčený řád a nutíte je, aby dobře a mravně jednalo tisíckrát za den.

Katolický učitel jde ovšem dál a uzná, že takové zvyky by měly jen vratké postavení, kdyby se jim nedostalo nadpřirozeného posvěcení ctností, již nabýváme jen milostí boží, a proto také ti, kteří se nepovznou k této božské ctnosti křesťanské, ani z ústavů si pravého vychování neodnášejí; ale to už jsou lidé s velmi zlou vůlí.

A tak abych uzavřel své vývody, připomínám ony stati, v nichž osvětluji své pojetí samosprávy školní a poukazuji na dvě hlavní příčiny jejího ztroskotání na středních školách, nedostatečně vyvinutý charakter mravní a nedostatečně omezenou svobodu zákonem, a z toho vyvozují, že nejpříznivější půdou pro samosprávu jest taková škola, kde mládež se přesně ohrazeným denním pořádkem vede k mravným návykům a ke ctnosti, milostí posvěcené.

V duchu těchto vývodů mi připadá ne- snadný úkol rozluštit otázku: zaváděti či nezaváděti.

Než o věci rozhodnu, musím připomenouti, že třeba od sebe rozložit dva pojmy naší školy. Máte-li při své otázce na mysli školu obecnou, kde ve smyslu jednotné výchovy jest učitel sám jediným svým pánem, pak připustím samosprávu jen za těch podmínek, které jsem nahoře uvedl. Je to možné jen tam, kde máš kázeň pevnou a zajištěnou, kde máš dobrého ducha ve třídě a

sám neomezenou autoritu. Není-li těchto podmínek, nezaváděj, nebo ztroskotáš.

Chceš-li samosprávu zavést, nezačínej hned na začátku školního roku, protože bys byl z chaosu bezhlavý. Zaveď si pořádek, stanov jej přesněji než jest ve školním řádě, nelekej se ani sebe podrobnějších pravidel a odvážíš-li se takové úmorné práce, radím ti i zavedení samosprávy žákovské. Ovšem, že kompetence jednotlivých činitelů bude podle školního stupně v nárocích vystupňována.

Jinak jest tomu ovšem na škole měšťanské, kde jest zaveden systém učitelů odborných. Tu by bylo na místě, aby byl učitelem třídním vždy ten, jenž má ve třídě největší počet hodin a jest se žáky proto v nejčastějším styku. Přijdeš-li jako třídní učitel do své třídy někdy až za dva dny, jest zavádění samosprávy, zejména v ohledu kázeň-

ském, téměř ilusorním. Víť každý dobře, že zkušenosti, jak snadno se denní podrobnosti školní zapomínají a jak těžko se ve škole rozhoduje o sporu, který se rozvířil včera.

Jednou důležitou podmínkou tedy jest, že věnuješ čas svým žákům po určitý čas denně a že přirozeně nezměnně zůstává základna pevné kázně. Poněvadž však v nižších třídách jest přebytek žactva a třídy trpí přeplněním různorodých živlů z nejvzdálenějších škol, nezdá se mi zejména tu samospráva na místě, poněvadž předpokládá autoritativní ovládnutí zástupů, což při velikém počtu a neznalosti individuality většiny není možno.

A tak zavedeme snad samosprávu na třídách vyšších, druhou počínajíc, dají-li se předpokládati podmínky shora kriticky posouzené.

Říd. uč. Antonín Podlena:

O definitivě inspektorské.

Je-li v létě teplo a vlhko, rostou houby. Souvislost jevů je zde očividna a dokázána.

Jindy nesouvisí určité události a jevy spolu tak zřejmě a očividně, leč souvisí přece. Tak je tomu také u otázky definitivy inspektorské a — protekce mládí, které je nutnou složkou překotného „modernismu“.

Žijeme v době žákovské samosprávy a slýcháme i s vysokých míst názory, že na důležitá místa patří jen lidé energičtí, čilí, zdatní. I dříve mívaly cenu tyto vlastnosti, jenže k nim jako podmínkám pro dosažení důležitých funkcí náležela i zkušenost, rozhled, životní i odborná praxe, jistá usedlost, znalost lidí, ucelený charakter, čili zkrátka vlastnosti stáří. Jejich kurs nyní poklesl na úkor „energie a čilosti“, které jsou ovšem přívlastky mládí, a tak vidíme na velmi mnohých důležitých místech lidi mladé, kteří by se ještě dlouho měli spokojiti s místy podřízenějšími. Takových postupů, kdy se „bere několik schodů najednou“, je nyní příliš mnoho, ba více, než je všeobecnému dobru zdrávo. (Srovnajme s tím i útoky pražských pánů na zákon o volné konkurenci, tuto vymoženost doby teprve nedávno minulé!) A tím právě možno si vysvětliti to množství ukvapených „reforem“, nepromyšlených akcí a — řekněme přímo — kotrmelců, se kterými se setkáváme na každém kroku.

Za takových okolností a poměrů se ovšem stává, že i okresními školními inspektory

jmenování jsou většinou pánové poměrně mladí, a tu jsme u pramene volání po definitivě. Vážných důvodů pro ni je ovšem několik na př. úprava poměrů hmotných a právních je nevyhnutelná, leč jsou i závazné důvody proti ní a tak se rodí nová — krise. Ta se buď povleče do nekonečna, nebo se rozřeší snadno archvle a — bude z toho nových krisí hned několik.

Což máme těch krisí ještě málo?

Tu by se tedy dalo mnoho té vzácné energie uspořiti mladým i starým ve prospěch lepší věci a sice takto: Podmínkou pro dosažení úřadu inspektorského budiž vedle podmínek dosavadních napříště i určitá stáří. Řekněme 50 nebo 54 let. Tím se nikomu neublíží (provedené jmenování podrží platnost), odborný dozor tím získá a krise inspektorské definitivy se odstraní. Neboť pro starší pány je šestiletí dosti dlouhou dobou, než aby se namáhali o definitivu, mladší se dočkají také a jiným do toho nic není!

Poznámka: O chystané definitivě okresních školních inspektorů rozhovořují se členové naší téměř na všech schůzích členských. Hlas některých se ozývá i důrazným voláním po usku-tečnění a zdůvodňují je docela správně asi tímto předpokladem.

Kdyby se přistoupilo zásadně k jmenování definitivních okresních školních inspektorů, ucelena by byla směrnice paed. na delší dobu a neměnila by se podle osobních koniček často se střídajících dozorcích orgánů. I kvalifikace by mohla býti spravedlivější a objektivnější, poněvadž by byla

založena na dlouholetém, všestranném ocenění podřízeného.

Snad by byli definitivní inspektoři i neodvislejší od pokrok. organizací, které začasť vykonávají na ně veliký vliv. Nemohl by si takový učitel, pišící v předsíni inspektorské kanceláře, tak velkopanský „foukat“ na učitelského plebejce, jenž přijde prosit o trochu ohledu na svou osobu při obsazování zatímního místa, protože má k tomu závažné důvody. A víte, co se stane? Že taková vdaná učitka, s mužem bez výdětku, s dítětem 1½ roku starým, bydlící v H. K., musí v zimě, v létě, ráno kol 6. hodiny býti vlakem na místě, že je večer v 7 hodin teprve doma, přes poledne že se nenají, neohlížeje, protože lidumilný pan

správce školy ji nechce dát vytopiti ani kabinet. Což rodina doma? Buďte jisti, že z luxu tato učitelka jistě neučí. A přece bydlí doma vedle školy, kde učí dvě síly s v o b o d n é, které jsou tam na svém prvním místě. Proč je to? Inu proto, že všechno jest jejich, jen ne tato učitelka, a přijde-li prosit, zdá se pánům, že si chce moc poroučet!

Kdyby bylo jisto, že se inspektoři v tomto ohledu osamostatní a povznesou nad všechny strany jako objektivní státní úředníci, byli bychom i my pro jejich def. jmenování. Ale mělo-li by zůstat při starém, mohl by něčí pašalíkat trvat až nepříjemně dlouho.
R.

Biskup Brynych o katolické škole.

Na diecézním sjezdě katolíků pronesl biskup Brynych řeč o důvodech, které mluví pro náboženskou školu katolickou, a načrtl zásady, na nichž jest třeba školu budovati. Poněvadž vývody jeho jsou vysoce zajímavé a jeho slova téměř prorocky platí i pro dnešek, vyjímáme ji z díla dra. Novotného: Biskup Brynych. Upozorňujeme na to, jak veliký biskup dobře znal své protivníky a jak ostře, logicky vyjasněné a jako pravý pastýř odpovídá na jejich výpady, které jako by dnes z úst nepřátel církve byly vzaty.
R.

„Slavné předsednictvo katolického sjezdu! Drazí přátelé!

Mám mluvit o otázce nejdůležitější, o otázce školské. Nebudiž nikomu divno, proč právě biskup chce mluvit o školství. Myslím, že jsem se bez příčiny k této řeči neodhodlal. Bylť jsem zajisté i já učitelem ve škole obecné a to v jednotřídkách vesničských i ve městě zdejším, ve škole ve mnohé třídy rozdělené. Přišel jsem jako učitel do školy před provedením nového školského zákona — tedy ještě do školy staré — a vyučoval jsem ve škole nové. Nad to pak byl jsem učitelem budoucích učitelů, jakožto profesor katechetiky a methodiky.

Tolik chtěl jsem předem říci na svou omluvu. Domnívám se, že nebude škoditi, jestliže i katolický biskup, králové-hradecký biskup, český biskup veřejně o školství promluví.

Pravím katolický biskup. — Komu totiž, ne-li katolickému biskupovi, na předním místě náleží veřejně ohlásiti katolické zásady o vyučování i vychovávání, o škole?

Jest to tím více zapotřebí, poněvadž tak mnozí, slovem „klerikalismus“ ustrašení, se domnívají, že katolíci nechťi nic menšího, než

školou udržovati lid v nevědomosti a slepé poslušnosti.

Pravím králové-hradecký biskup. — Ve zdejším městě Hradci Králové ustavil se totiž spolek katolických učitelů. Oznamuji, že já osobně ani o vznik ani o provedení této myšlenky žádných zásluh takměř nemám. Spolek ten povstal jen proto, že katolíci učitelové a učitelky s bolestí hledí na zhoubné působení liberalismu na mládež. Hrdinské tyto povahy sešly se ve spolek, aby se posílily v přesvědčení, že mládež jen náležitým vychováním náboženským nabývá pevného základu pro mravnost a blaho.

Řekl jsem: „hrdinské povahy“. Jest to jistě hrdinstvím nedati se zaleknouti stráškem „poroby učitelského stavu“ a vydati se posměchu a potupě, jakých jsme se v novinách náboženství nepřátelských dočetli. A proto myslím, že mluvím ze srdce všech zde přítomných, když jako náčelník křesťanských vojí diecése naší volám: Vzdejte čest! (Výborně! Výborně! Sláva katolickým učitelům!)

Pravím český biskup. — Kde se až i ve sněmovně ozve hlas, že by škola katolická nebyla s to vychovati mládež, která by svou vlast nezištně milovala a horlivě ku povznesení národa českého pracovala, tam je za jisté čas svrchovaný, aby promluvil biskup, Čech rodem, jazykem, srdcem, prací a skutky. (Bouřlivý potlesk.)

Tolik tedy na omluvu, proč z vůle pp. pořadatelů tohoto našeho sjezdu řeč o škole převzal biskup sám. Nemýlím se snad, tvrdím-li, že i v myslí mužů, kteří uznávají blahý vliv náboženství na výchovu mládeže, nenalézá škola přesně katolická tolik ocenění, jak by zasloužila. Myslím, u lepších jest toho příčinou spíše nedorozumění, nežli vášeň a nepřátelství; a proto k odstranění

takového nedorozumění chci nyní promluvit o škole, jakou podle zásad přesně katolických býti má, čili předložím zásady katolické církve o škole.

První zásadu katolické církve o škole vyslovují větou: Škola budiž pramenem dokonale vzdělanosti.

Co jest vzdělanost? Myslím, že to připustí všichni, že to jest jakési ušlechťení, povznesení a zdokonalení člověka.

V naší kathedrále vidíme obrazy svatých na skle v oknech. Je-li tma, nevyniká obraz; jestliže však je proniknut světlem, ukazuje se v celé ušlechtilosti. — Takovým něčím, jak to světlo pro ten obraz na skle, je vzdělanost ve smyslu katolickém pro obraz Boží — pro člověka.

Člověk totiž nejprve potřebuje vzdělání rozumu. Světlem pak rozumu je pravda. Pravdou nazval kdosi všechno to, co skutečně jest, čili co bytuje. A co tedy jest? — Jsou to především věci kolem nás, které smysly poznati můžeme — řekněme příroda hmotná se svými nehmotnými silami. Jest tu pak koruna všeho toho — člověk, bytost, která o sobě ví a dle jistých zákonů myslí. Poznání přírody a člověka jest pak zajisté nějakým světlem pro člověka, a to tím více, anť se právě tím to, co v nás myslí, náš rozum bystří.

Ale s pouhým poznáním tvorstva nespokojí se nikdy žádný velký duch, — Odkud to vše pochází, co poznávám? Kdo jest toho Původcem? To jest to, co každého myslícího tvora musí zajímati, Jaký a kdo jest ten, kterému lidstvo říká Bůh?

„Já jsem, který jsem“ — tak dle úctyhodné knihy praví sám o sobě. Co to jest? Já jsem, který to, že jsem, mám od sebe od věčnosti; a to ostatní, o čem říkáte, že to také jest, jest to jen vůlí a mocí mou.

Nuže! Poznání toho, který jest sám od sebe — poznání Boha, to jest teprv to, co jest pravým světlem rozumu. Pouhé poznání tvorů není pravdou úplnou, celou. Bez poznání Boha není pravého vzdělání rozumu. On jest, který jest, on vlastně jest Pravdou. A skutečně. Kniha Písem dí o něm: „Bůh jest pravda.“

Poznání Boha a jeho tvorů — poznání pravdy — čili pravda takto pojatá, to jest pramen vzdělanosti dle zásad katolických.

Pánové! Katolická církev chce, aby duch lidský nehleděl jen k zemi. Ona mu praví: Jako orel nes se vzhůru, výš a výše vystupuj a neumdlévej, až Nejvyššího uzří oko tvé. A katolická církev praví to i obecnému lidu i dětem — a právě tím dělá z dětí učen-

ce — a co má za to? Ti, kteří sami po způsobu zeměplazů jen po té zemi se vlekou, o poslední příčině všech věcí nepřemýšlejí, ti křičí: Církev zatemňuje! Úsudek o tom ponechávám ctěnému shromáždění. (Výborně a hlučné projevy souhlasu.)

Ačkoliv však pravda dle zásad našich jest světlem (rozumu) pro obraz Boží a základem vzdělání, nepostačuje ona sama. Člověk má totiž i vůli. — Co asi ty obrazy v kathedrálách našich činí tak milými? Je to jen to, že jsou světlem proniknuty? Nikoliv, nýbrž i to, že pomocí toho světla září v nich veleba jakási, které se říká svatost. Ani největší spustlík neubrání se takovému dojmu. A co je svatost? Je to především sjednocení vůle lidské s vůlí Boží.

Za dob našich mluví se o mravnosti, která prý je možná, ba prý i lepší, je-li bez Boha. Ale co je mravnost? Je to zachování jistých zákonů. Dal jsem si je sám? Nikoliv! V duši mé jsou, výchovou byly jen probuzeny. Od vyšší bytosti je mám, to mi jasně povídá svědomí. Nejsou-li ale od Boha, pak kdo má právo ukládati mi odříkání se rozkoše a přemáhání sobectví? Nikdo na světě. Tenkrát důsledným je anarchista, divoch, barbar, jenž jen svůj pud následuje. Tenkrát klesá člověk pod samo zvíře, které aspoň pudem svým se spravuje, ale člověk, jenž by sám sobě byl zákonem, dravce a němého tvořa horším se učiniti může.

Co jest tedy dále to, čím krom pravdy ušlechťuje se člověk? Jest to zachovávání zákonů Božích, jest to ušlechťení vůle mravností čili konáním dobra. A kdo jest ten původně dobrý? — Jest opět Bůh.

Konečně má člověk krom rozumu a vůle ještě to, čemu říkáme srdce — čili ta schopnost, pomocí které můžeme míti v tom neb onom zálibu.

A tu pravím, že k ušlechťení, ke vzdělání člověka náleží i ušlechťení srdce — záliba v kráse.

Kdosi z velkých mudrců tázal se: Co jest krása? A odpověděl si: Krása je odlesk pravdy; ale tuším, plný výměr krásy že zní: Krása je odlesk pravdy a dobra.

Vidíme obraz. Jest odleskem toho, co jest, čili odleskem pravdy. Jest na př. vyobrazením něčeho, co v přírodě skutečně jest, ale jest odleskem zlého, budí zálibu ve zvířecí nízké lahodě, strhuje ke zlému — to, prosím, dle názoru katolického není krásou, která by mohla ušlechťiti.

To jest tedy, velectění, základní zásada katolická o vzdělání člověka. Jen ten obraz

Boží, který proniknut pravdou, dobrem a krásou, vlastně však Bohem, jest ušlechtilým.

Kdo má vyšší, ušlechtlejší zásady, přístup blíží a vyloží je poctivě. Nás však — nemaje nic lepšího — nechť radovati se z toho, že máme církev, která tak vysoký pojem o vzdělanosti má. Nechť radovati se nás, že drahá nám církev tuto vzdělanost žádá od školy, že v tomto smyslu vyslovuje jako základní zásadu o škole větu: Škola budiž pramenem dokonalé vzdělanosti. Namítej: „Ze všeho již předem čouhá náboženství.“

Ano, pravdu říká: Aby škola byla pramenem dokonalé vzdělanosti, musí býti náboženskou.

A proč? Protože dokonale vzdělaným býti jest proniknut býti Bohem, jakožto nestvořenou pravdou, nejdokonalejším dobrem a nejušlechtlejší krásou.

Proto žádá katolická církev nejen aby ve škole nic od Boha neodvádělo, nýbrž aby vše k Bohu vedlo. Nemůžeme tedy nežádati,

aby se ve škole nepěstoval indifferentismus čili úplné mlčení o Bohu. Neboť, bude-li se o něm mlčeti, nepoznají ho žáci. Sklesli by pod pohany, kteří Boha úsilovně poznati hleděli. Tím více se ohraditi musíme proti tomu, aby se ve škole vyučovalo v duchu úplné nevěry v Boha osobního, ať se to jmenuje materialismus, pantheismus nebo atheismus. Proč? Protože atheismus je vyhlášení člověka za takového, který není vázán žádným zákonem ani nikomu není zodpověden; jest to v důsledcích heslo: Ni Bůh, ni pán. Jest to zničení mravnosti, návrat k barbarství a spouště,

Nepostačuje nám, aby žák někdy něco o Bohu a o poměru člověka k němu slyšel a od učitele jednoho. Jako jen proniknutí celého člověka Bohem jest dokonalým vzděláním, jejížto celé vyučování proniknuto jest Bohem, a pak proto, že, mlčení o Bohu při jistých předmětech školních jest indiferentismus. (Pokračování.)

Vyučování občanské nauce a občanská výchova.

Z kruhů mladšího učitelstva našeho docházejí dotazy stran vyučování občanské nauce. Vyhovujeme jejich přání a podáváme tuto stručně několik rad.

Občanská výchova není pro svědomitého učitele ničím novým. Což nevychovali jsme dosud? To přece bylo nám vždy svatým příkazem: položiti školou základ k výchově dětí na řádné občany. Co mladší z nás zarazí jest, že hodin tomuto předmětu věnovaných používají někteří tendenčně k tomu, aby — prý! — nahradili morálku náboženskou a dokázali její zbytečnost. Tato úmyslnost nesmí nás zastrášiti; jedním nástrojem lze vyráběti předměty nejdokonalejší i bezcenné, vznešené i nízké. Nám tyto hodiny budou jednak hodinami opravdové, ušlechtilé výchovy, a vedle toho příležitostí vštěpovati mládeži nutné poučky pro praktický život.

Rámcová osnova ve 4. čísle roč. 1923 »Věstníku min. škol. a nár. osvěty« podává nám k oběmu možnost; vždyť sama připomíná, »že možno užití i námětů náboženských« — a my víme předobře, že všeliká mravouka bez základu náboženského jest stavbou na písku, a víme, že opravdovější paedagogové a politiko- vé ve státech, kde měla nahraditi laická morálka mravouku náboženskou, nahlíží, že nutno opět zavést náboženství do škol, aby se povznesl stát a ubylo zločinnosti.

Svrchu uvedená úřední osnova je spíše pouhým návrhem než přesným předpisem.

Obsahuje některé požadavky, jdoucí nad cíl školy a nad chápavost dětského věku. Musíme dovésti usouditi, co jest možné a co užitečné. Problémy, k jejichž řešení osnova Wasserbauerova navrhuje učitelům studovati dějiny filosofie, zajisté nejsou luštitelné na škole obecné, ba ani na střední, jsouce spornými i ve filosofických systémech.

My vybereme věci přístupné a užitečné dětskému věku a podáme je — mňkolik v suchých poučkách; nýbrž na základě příkladů, z nichž nejúčinnější budou ty, jež budeme čerpatí ze života dětí.

Z příruček pro tento předmět lze nám použiti těchto:

Občanská nauka. Pro školní potřebu napsal Aug. Prachař. V Brně. Cena Kč 3.—. Praktický, zkušený učitel přehledně, jasně a školnímu věku přiměřeně předkládá poučky o zřízení politickém a o povinnostech občanských.

Dobrá příručka pro občanské školy jest Občanská nauka a mravouka pro školu i dům. Napsal O. Svoboda. Cena 4 Kč. Mimo pochýbený úvod doplňuje učitele, co stručněji podává Prachař.

Občanská výchova a nauka ve škole domácí. Sbírka příkladů. I., II. a III. stupňů. Ledr-Horčíčka. Některé slati jsou pěkné, některé tendenční, jiné svým slohem nepřístupné.

Sebevýchova mládeže. Kniha pro mládež. Napsal Dr. Fr. V. Föster. Jméno věhlasného pedagoga, opravdového znalce mladé duše, již samo je knize doporučením. Od 13 let může být v rukou dětí. Ale i pro menší lze mnohých ze článků užít, mnohé upravit. Jen málo je vychovatelů, kteří dovedou vníknouti v duši dětskou a tak zábavně vštěpovati jí mravní zásady. Tato kniha vykoná nám cenné služby.

Konečně, kdy o pohlavním poučení tolik

se mluví a škole se doporučuje, měli bychom všichni důkladně prostudovati spis Fösterův: **Pohlavní mravouka a výchova.**

Litujeme hluboce, že z našich spisovatelů v oboru občanské výchovy žádný ani z daleka nedosahuje úrovně děl Fösterových — tolik přístupných a při tom tolik hlubokých!

V poslední době ohlásily denní listy, že Ústředí orelské na Moravě vydá rovněž **Občanskou nauku** pro svůj dorost. Příležitostně budeme o ní obšírněji referovati. Sch.

ZPRÁVY SPOLKOVÉ A ORGANISAČNÍ.

Jednatelská zpráva kolínského odboru za rok 1923. Odbor medlouho teprve ustavený konal v mezích své možnosti práce, stanovami vyčleně a směřující k dobru členstva, k šíření uvědomění katolického mezi rodiči a k posílení náboženského života vůbec. Výborových schůzí konáno od 10. prosince 1922 do 24. června 1923 pět. Při výboru zřízena právní hlídka. Do ní zvoleni: řídící učitel Alois Brynych z Uhlířské Lhoty, uč. Fr. Říha z Kam. Zboží, uč. J. Robl z Kouřimě a uč. M. Roudnická z Kolína. P. předsedou Brynychem udělena právní porada správci školy p. Václavu Vlkovi z Nových Dvorů ohledně služeb, postupu, jednatelkou Roudnickou p. řediteli Glabaznovi z Mokřých Lázů o nové úpravě pensijních požitků a sl. ind. uč. B. Spengrové z Č. Budějovic o právu modlit se s dětmi ve škole. Odb. uč. L. Mayerové z Č. Budějovic nemohla býti udělena porada, ježto není v zákonech ani ve vyrašení z. š. r. ustanovení o ponechání přídatků členům rodiny. K návrhu p. říd. Brynychy zakoupil odbor promítací stroj, aby přednášky odboru mohly býti provázeny obrazy. Stroj stál 1840 Kč a cena jest uhražována z výtěžku přednášek. Dosud uhrazeno 1230 Kč. Stroj záhy použito; v Kolíně pořádány totiž přednášky „Pašijové hry v Horní Ammergavě“ a „Pronásledování křesťanů“ a to: odpolední pro dětské besídky a večer pro dospělé a přednášky provázeny světelnými obrazy. Peněžní úspěch byl velmi utěšený. Potom byl promítací stroj ve službách organizace lidové strany v Záboří nad L., kde promítány světelné obrazy, při přednáškách „Norimberk“, „Lurdy“, „Sv. Václav“ a „Pronásledování křesťanů“. Ústředí odevzdána práce p. říd. Brynychy pro „Věstník“ a zaslán seznam rodičů katol. dětí v Kolíně, aby jim mohlo býti doručeno ukázkové číslo časopisu „Šťastná rodina“. — Časopis jest v Kolíně hojně rozšířen a čten. Odevzdána dále kritika 1.—8. čísla „Časopisu české obce učitelské“ od nejmenované odborné

učit. z Kolína. Dne 4. února pořádána odborem veřejná schůze, propagující založení spolku „Sdružení katol. rodičů“ v Kolíně. Promluvil p. předseda odboru, říd. uč. Brynych, a řečí bohatou vědeckými doklady přesvědčil přítomné, jakou cenu má pro člověka poklad víry a jak již v útlém srdci dětském musí tkviti její první kořínky. Do „Věstníku“ zaslána zpráva o schůzi. Jednatelka podala vysvětlení nově založenému odboru lounskému o potřebných krocích při ustavení odboru a schválení stanov. Informovala ústředí o založení odboru královéhradeckého, jehož členové jsou dosud v odboru pardubickém. Zrevidováno členstvo dle toho, kdo si ponechal a kdo vrátil časopis spolkový. Odbor kolínský má 43 členy. Dne 2. dubna konala se v Kolíně pracovní konference katol. stud., již se zúčastnila pokladní, sl. uč. Peterová z Kolína. Podala zprávu o přednášce dp. Čulíka: „Jak prohloubiti náboženský život“. Lze tak činiti pozitivním konáním povinností, bezúhonným vystupováním na veřejnosti, zakládáním náboženských spolků, vstupováním do stavu kněžského, četbou katolické literatury a denním stykem s Bohem; odporučeny knihy „Život podle Božského Srdce Páně“, Eucharistie, Osobní Bůh a náboženství; dále promluvil p. inž. Janáček o poslání studentstva na poli sociálním. Vykládal o poměru Ústředí k organizacím a důležitosti „mikulášského daru“. Ve studentské konferenci v Přerově zastupoval odbor p. katecheta J. Vrzal z Kutné Hory. Do redakce „Lidových listů“ zasláno svolání p. předsedy A. Brynychy k učitelstvu a rodičům. K výzvě předsedy plzeňského odboru kol. J. Chudáčka získala jednatelka spolupracovníky pro „Šťastnou rodinu“ a sice p. říd. Brynychy a odb. uč. M. Zelenkovou, která se uvolila i k recenzi knih pro mládež. Učitelského sjezdu v Praze ve dnech 21. května zúčastnil se celý výbor. Sdružení katol. rodičů založeno v okrese kolínském v Ovčárech. 11. června pořádána

sdužením katol. rodičů v Kolíně přednáška dp Mašiny z Kutné Hory na thema: „Proč se organisujeme“. Řeč jeho zanechala mocný dojem v srdcích posluchačů. Dne 17. června založeno ve Velimi pí. ředitelkou E. Schmutzerovou z Prahy Sdružení katol. rodičů. Ve dvouhodinové nadšené a procítěné přednášce podala pí. ředitelka rodičům mnoho cenných pokynů výchovných. Řeč její byla vyslechnuta se vzornou pozorností. Po celý školní rok cvičena ve chrámě sv. Víta v Kolíně V. školní mládež v církevním zpěvu za vedení ředit. kůru sl. Šubrové a jednatelky odboru. Dne 26. srpna uspořádalo Sdružení katol. rodičů v Kolíně školskou neděli, na niž promluvil vldp. rada Tylínek. M. Roudnická.

Odbor lounský. Katoličtí učitelé v župě lounské konali schůzi v Kladně dne 18. listopadu 1923. Vzaty na vědomí zprávy z ústředí, týkající se organizačních změn. Hlavním předmětem schůze byl rozhovor o občanské nauce. Kol. Anna Čermáková, odb. uč. z Velvar, podala obsah některých příruček, zejména učebnic: Jos. Černý, Nauka občanská a mravouka ve šk. nár.; Ot. Chlup a Jos. Heinrich, Občanská nauka a mravouka; Miloš Slaví Skořepa, Úvod do přirozené morálky. Potom referovala slečna o svých zkušenostech z praxe a uvedla jiné prameny, z nichž lze čerpat. Přítomní sdělovali rovněž své zkušenosti. Usneseno stráždati material pro příručku, psanou v duchu katolickém. — Zapsala Marie Frýdová.

Odbor německobrodský. Schůze německobrodského odboru konala se dne 2. prosince v Německém Brodě. Pan předseda vítá nejprve přítomné a předčítá omluvenky těch, kteří z různých příčin nemohli se schůze zúčastniti. Promlouvá pak o tom, jakého hrdinství je dnes třeba k tomu, hlásiti se do katolické organizace učitelské. Vždyť vidíme, jak mnozí jsou pro své přesvědčení pronásledováni od pokrokových kolegů a co úsměšků a podceňování jest jim pro ně sněsti. A proto mnozí dosud váhají a nemohou se odhodlati k tomu, aby se k nám přidali a s námi pracovali, jak jim svědomí káže. — Připomíná pak některé důležité otázky dneška. Zmiňuje se zejména o konfesijních školách. Zvěcnělý biskup dr. Ed. Brynych měl již před 20 lety přednášku o důležitosti konfesijní školy, jež bude v našem „Věstníku“ postupně uveřejněna, neboť se pro dnešní poměry u nás velmi dobře hodí. Dokažuje v této přednášce potřebu a správnost katolické školy s katolickým učitelem pro katolické děti. Ačkoli je doba, kdy se skuteční tento požadavek, který i my zastáváme, ještě asi daleko, naší povinností jest, připravovati

cestu této škole. — Dále zmiňuje se p. předseda o našem poměru k politickým stranám. Nejsme politickou organizací, ale je přirozeno, že za dnešních okolností uvědomělý katolík a tedy i katolický učitel nemůže býti členem jiné politické organizace, než čsl. strany lidové. Povzbuzuje přítomné, aby pokud je to možno, odebírali „Lidové Listy“, v nichž také najdou zprávy o činnosti „Svazu“, poněvadž „Věstník“ nemá takového rozsahu, aby mohl každou zprávu uveřejniti. Debatováno též o kvalifikačních tabulkách. Projeven náhled, pracovati o to, aby učitelé, pokud jsou členy okresních školních výborů, byli též členy kvalifikační komise, aby se tak do nich dostali i naši zástupci. Pan předseda opět žádá, bychom projevili svá přání ohledně „Věstníku“, sami do něho přispívali a pečovali s ním o to, aby úroveň jeho byla vysoká. — Hovořeno o tělesné výchově, o ručních pracích výchov. a občanské nauce a výchově. Všichni souhlasí plně se článkem o tělesné výchově, jenž uveřejněn byl v posledním čísle „Věstníku“. — Poukazováno ve schůzi i na to, že žáci jsou ručními pracemi přetíženi, takže jiné předměty zanedbávají. Co se týče občam. nauky a výchovy, budeme „Věstníkem“ upozorněni na vhodné pomůcky. — Schůze našeho odboru svolávány budou na neděli nebo — pokud možno — na svátky a to na dopoledne. — Zapsala Marie Navrátilová, jednatelka.

Hradec Králové. Na základě usnesení, učiněného na sjezdě v Hradci Králové o rozdělení východočeského odboru, konala se ustavující schůze nového odboru královéhradeckého dne 2. listopadu 1923. Poněvadž nejsou dosud definitivně schváleny stanovy, byl zvolen při té příležitosti zatímtní výbor. Předsedou odboru zvolen p. kol. Ad. Brož z Úpice, místopředsedou kol. C. Štěrba z Josefova, jednatelkou kol. F. Janáčková z Hradce Králové II., pokladní kol. B. Hloušková ze Svob. Dvorů u Hradce Král. Kol. předseda přednesl za živé účasti všech členů podrobnou zprávu o dosud konaných schůzích delegátů a o schůzích širšího výboru. Všechna usnesení vzata na vědomí. Pohovořeno pak o různých současných problémech školy, při čemž projevili členové pohotovost a ochotu poraditi a ulehčiti těžkou práci učitelskou tomu, kdo se snaží býti svědomitý. Zejména nové reformy jsou mnohým těžkým oríškem. Ukázalo se, že nás není tak málo a že těch odvážných jest dost a dost. Jen příkladu potřeba. Vůbec Hradec se svými okolními okresy jest velmi živnou půdou pro katol. učitelstvo a odbor slibuje býti úderným vojskem českého východu. — Janáčková, jednatelka.

Předsedy krajských odborů org. katol. učitelstva na Moravě a ve Slezsku žádá znovu sekretariát (Brno, Nová ul. 8), aby vyzvali své členy k redakční spolupráci. Nechtě trvale přispívají naši členové cennými časovými články tak, aby členové čtouce, měli z každé práce užitek. Také je třeba, aby některý zkušený, zákonů znalý člen přihlásil se k řešení právních věcí. Žádáme, aby vždy zaslány byly ze schůze stručně a jadrně psané zprávy, jakož i časové přednášky k všeobecnému prospěchu. Rovněž i v členáři cizích časopisů a děl mohou z čerpaného referovati o cizím školství a nejnovějším bádání. Nezapomeňme také upozorniti na dobré spisy pro mládež! Nabízí se vám volné slovo pro zdravou kritiku, která najde ohlasu v srdci čtoucího a hne krví myšlenkovou. Máme na Moravě a ve Slezsku 12 pracovitých a čilých krajských odborů, máme i čilou jednotu katol. učitelek v Olomouci; všechny vás zveme ke spolupráci. A kdyby z každé jednoty pravidelně měsíčně jen jeden dobrý příspěvek docházel, můžeme míti v době poměrně krátké místo měsíčníku čtrnáctideník — Upozorňujeme, že všechny práce, kritiky a zprávy musí býti do 1. každého měsíce do sekretariátu zaslány, aby mohly býti dále expedovány. Důležité a bezodkladné

věci mohou býti zaslány také přímo redaktoru kol. Jos. Janáčkovi, učiteli v Chotěboři, Náměstí. Chtějte, nebo chtěti je mocí! — Redakční kroužek z Moravy.

Předsedům a jednatelům krajských odborů na Moravě a ve Slezsku! Račte sbírat a zasílati adresy katolických učitelů a učitelek, kterým by mohla býti expedována výzva k přistoupení do naší organizace a odebírání našeho »Věstníku« do sekretariátu katol. učitelstva v Brně, Nová ul. č. 8.

V Tuřanech (Velké Brno) je uprázdněno 5 míst učitelských. Blíží se sl. Albína Křížová, odborná učitelka v Tuřanech. (Přeji si tam katolických učitelů.)

Změna ústředních stanov Svazu křesť. učitelů, která byla provedena na valné hromadě dne 29. září 1923 v Praze, nebude míti žádného vlivu na organizaci krajských odborů Svazu (budoucího Zemského spolku katolických učitelů v Čechách), naopak, rozšíří jejich práva, pokud se týče vysílání zástupců do ústředního výboru a vůbec pozdvihne znamenitě význam odborů. Jen třeba získati co nejvíce nových členů mezi kolegyňami a kolegy, kteří zůstali věrni katolickému náboženství a církvi, ale dosud jsou ještě neznámými Nikodemy. Jsou jich nesmírné zástupy.

PRÁVNÍ HLÍDKA.

Kříže ze škol neměly býti odstraněny. Vynes. zřr. 1. XII. 1918, č. 6560: Výzdoba škol. sání odpovídá smyslu umělecké výchovy, nedotýká se křížů. Prostý dřevěný kříž, bude jako umělecký Myslbekův podporovati paedagogickou účelnost — budit vzor lásky, dobra a krásna. Zavěšují-li se do škol obrazy vynikajících lidí, kteří svým jednáním přiblížiti se hleděli vzoru dokonalosti — Kristu. — čím více sluší do škol zavěšovati kříž — symbol lidství nejčistšího, nejdokonalejšího?

Proti kříži nemohou býti ani vyznání jiná, na příklad československé neb česko-bratrské — symbol křesťanství — kříž — nemůže urážeti cit žáků a žákyň těchto vyznání. Jedině by překážel snad dětem bezvěreckým, a těch je na školách tak mizivá menšina, že jistě na místě jest respektovati právo a cit veliké většiny. Takovou mizivou menšinou byli ve školách Židé a i těm kříž nepřekážel. Že překáží nejvíce jen a jediné bezvěreckému učitelstvu, je dobře známo, ale učitel musí vědět, že děti ve škole nejsou pro něho, nýbrž on pro děti, jako lid není pro úředníka, nýbrž úředník pro občany.

Podle výnosu ministersva ze dne 17. srpna 1921 klade se důraz na svorné spolupůsobení s domem otcovským, šetřit práva na svobodu i náboženskou, šetřit citu žactva i rodičů, dbáti místních poměrů. Podle výnosu toho má učitelský sbor v konferenci své se vysloviti, v protokolu odůvodniti, opis protokolu do 4 dnů postoupiti místnímu škol. výboru a ten, připojiv své dobrozdání, do 4 neděl zaslati okresnímu škol. výboru, který rozhodne, posoudiv paedagogickou účelnost.

Úředně zjištěný počet žactva dle vyznání, přání žactva a rodičů. jsou místní poměry, jediné a závazné k rozhodování. Kde na okrese, v místě a škole je převážná většina katolíků (na některých okresích přes 90 procent) musí přání jejich býti respektováno a plněno.

Mnohde se stalo, že pokrokové učitelstvo, jehož vlivem složeny jsou mšv. a ošv. z příslušníků různých politických stran a jiných vyznání neb bez vyznání — považovalo sebe a tyto instituce za místní poměry — jejich dobrozdání, usnesení a hlasování na závazné a rozhodující. To byl omyl a dlužno jej napravit.

I. Dotaz: Přespolní učitelka, která do školy dojíždí už časně ráno a odjíždí až večer, nemá přes poledne útluk. Ráda by něco pojedla a leccos si na příští den připravila. Ve třídě zůstává »na poledne« 60 dětí. Prosila správce školy, aby jí poskytl útluk v kabinetě, který by se mohl vytápěti za tím účelem, jako to bývá ve sborovnách na vícetýdňích školách. Správce školy nechce vyjítí požadavku vstříc. Kam se má jmenovaná obrátit a kde najde k tomu i zákonitý podklad?

Odpověď: Jedná se o učitelku literární, či industriální? Zatímni, definitivní či výpomocně ustanovenou? Lidskost a kolegiální slušnost vyžadují, aby jí správce školy na tu dobu vzal k sobě do bytu. Nebude přece svůj oběd vykládat ve třídě před dětmi. O vytápění kabinetu může požádat místní školní radu. Je-li na té škole ustanovena a bytu v místě nalézti nemůže a bydlí v jiném místě, má nárok na spolupůsobení školní v hledání bytu. Odepře-li místní rada, oznam to okres. škol. výboru.

II. Dotaz: Zastupující učitel, jenž zastupuje cele učitele na měst. škole, vykonal nyní zkoušku učitelské způsobilosti na obecnou školu. Byl vyzván, aby podal žádost za zařazení do XI. třídy 1. stupně a za jmenování definitivním bez určení místa. Nyní však mu bylo soukromě sděleno, i od členů okres. výboru, že jeho žádost nebude asi kladně vyřízena pokud, pokud bude učitelem zastupujícím. Zařazení a jmenování prý se stane teprve tenkrát, až dosáhne místa zatímního učitele na dosud neobsazeném místě nebo definitivy. Bude prý bez zpětné platnosti. Je to možné a pravdivé? Čím se má hájit, kdyby skutečně byla věc tak vyřízena? Jmenovaný je ženat a má dítě. Nemůže přece pořad dostávat začáteční plat.

Odpověď: Učitele bez zkoušky způsobilosti pro měst. školy lze povolávat na měst. školu jen výjimečně. Od účinnosti zákona (§ 16. zák. č. 274-1919 Sb. z. a n.) nemohou býti ani zařazení, ani jmenování definitivními bez určení služebního místa podle čl. I. a III. zák. č. 306-1920 Sb. z. a n. výpomocní zástupci oněch definitiv. neb zatímních, kteří pro nemoc nebo jiné příčiny požívají dovolené dočasné a kterým se vyplácejí služby. příjmy s jejich místem spojené zcela nebo částečně. Zastupující učitelé ustanovují se zpravidla zatímně a všemi práv. nároky učitelů zatímních příslušné kategorie. O tom, mají-li se místa tato obsaditi učitelé zatímními nebo zastupujícími, rozhoduje zemská školní rada. Za dočasně uprázdněná místa pokládají se i definitivní nebo zatímní místa po učitelích, ustanovených

na jednoroč. učeb. kursech při školách měst. nebo na pomocných třídách, pokud se požitky z jejich definit. nebo zatímních míst nevyplácejí, dále místa úmrtím nebo pensionováním uprázdněná, místa nově zřízená, místa uprázdněná příkázáním učitelů na jiná volná místa, dále uprázdněná tím, že učitelé byli ustanoveni zatímně nebo výpomocně na školách jiné kategorie. Kvalifikovaní i nekvalifikovaní výpomocně ustanovení učitelé zastupující mají nárok na odměnu po dobu skutečné služby v substituci. Doba v substituci je započítatelná do penze a do postupu platového i pro definitiv. ustanovení bez určení místa. Substituční přídatky náležejí toliko učitelům definitiv. nebo zatímně na určitých místech ustanoveným a povoláním k substituci, nenáležejí těm, kteří zastávajíce místo vlastní, zároveň vyučují na vlastní škole jako zástupci jiného učitele. — Vyčkat vyřízení žádosti, pak případ lépe objasnit a dovolávat se porady.

Přijímání žactva do veřej. škol obc. a obecných ve školním roce. Podle § 22. zákona ze dne 14. května 1869, č. 62 ř. z., přijímají se žáci do národních škol v Čechách, na Moravě a ve Slezsku jen na začátku školního roku, leč že by se s rodiči přestěhovali. Toliko výjimkou může okresní (městský) školní výbor, a je-li věc pilná, místní školní rada povolovati, aby některé dítě bylo přijato do školy ve školním roce.

Úprava právních poměrů industriálních učitelů. Které industriální učitelky chtějí se domáhati úpravy svých poměrů (započítání let, zařazení do stupnic platových, definitiva a pod.) a přejí si intervence sekretariátu nebo porady, nechť hned v prvním dopisu uvedou přesně své právní poměry (zkoušky způsobilosti, data ustanovení, počet tříd, hodin týdních, délku cest, nynější platovou stupnici atd.), asi jako je to v osobním výkazu. Sekretariát »Svazu křesť. učitelstva čsl.« v Praze II., Jindřišská ul. č. 20, dle toho poradí, případně intervenuje.

Cestné katechetů z duchovní správy. Sekretariát »Svazu křesť. učitelstva čsl.« v Praze intervenoval v několika případech s úspěchem. Při žádosti o poradu nebo intervenci budiž vylíčen stav stran cestného, při sporu o vzdálenosti i poslední úředně zjištěné nebo uznané vzdálenosti.

Upozorňujeme členy spolku, že úvahy dra Jos. Nováka, jež byly otištěny loni i letos ve »Věstníku« jako »Úvod do pedagogiky«, vyjdou v nejbližší době samostatně. Cena spisku bude velmi nízká.

Věk.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Otázka učitelské kvalifikace. Thema toto bylo nadhozeno již na první schůzi výborové a schůzi delegátů v září a znovu přivedeno na přetřes na schůzi užšího výboru dne 11. listopadu 1923. Kvalifikační otázka učitelská jest živelním thematem dneška a sama obec pokrokového učitelstva se jí zabývá. Číslo 12. „Českého učitele“ počíná se úvodníkem, který docela správně poukazuje na to, že základní princip jest tu pochybený, protože není jednotný, ba že je na všech, třeba blízkých okresech rozdílný. V kvalifikační komisi má rozhodné slovo inspektor (ovšem jen inspektor „pokrokový“) a jeho osobní nebo často předpojatý soud rozhoduje o osudu celé učitelské rodiny. Není to ani na prospěch školy, ani na prospěch učitelů. Vede k omezování svobody učitelské při volbě metody i prostředků učebních, ohledy na osobní koníčky inspektorovi váží učitelů ruce, vedou školu často k směšné šabloně. „Český učitel“ vyslovuje požadavek sjednocení kvalifikační linie na konferenci okres. inspektorů, k níž by byli přibráni i pracovníci učitelů. — Na schůzi našeho výboru převládlo přesvědčení, že by bylo nejlépe kvalifikační komise vůbec zrušiti, protože jejich význam jest stejně jen figurální a ilusorní. Tohoto ostrého odsouzení dostalo se komisím proto, že v nich vidíme i osobního nepřítele učitelstva katolického, které vydáno tím spíše na milost a nemilost svých pokrokových kolegů, kteří v komisi uplatňují svou přítomnost hlasováním. Vždyť se stávají i tak křiklavé přehmaty, že učitel, jemuž není možno nejmenší vady vytýknout, člověk inteligentní, jemuž škola byla alfou a omegou denního života a jenž byl po celou dobu své praxe dobře kvalifikován a dostal pochvalné dekrety, je najednou kvalifikován dostatečně a pro správu školy označen jako neschopný, jen aby byl „odstřelen“ a nemohl soutěžit o místo ředitelské v místě, kde působí. Snad na ně čekal někdo jiný... Připojujeme se k hlasu „Č. učitel.“ Nelze-li najednou odstraniti tento nespravedlivý a zásadě spravedlivé demokracie neodpovídající systém, třeba jej zreformovat. Souhlasíme s ujednacením linie a pevným vytyčením bodů kvalifikačních. Za sebe pak vyslovujeme ještě požadavek, aby do kval. komisí okresních přibráni byli všichni členové okresního výboru, aby se dostalo spravedlivého zastání učitelům všech kulturních směrů, aby snad osobní, kulturní a polit. názor učitelům nestal se kamenem úrazu při kvalifikaci. R.

K stížnosti katol. uč. moravského podal po-

slanec Bezděk tento dotaz na pana ministra školství a národní osvěty: Od nového školního roku 1923-24 zavedeno bylo na školách národních a občanských vyučování novému předmětu: ručním pracem. Vyučování tomuto předmětu bylo nařízeno beze všech osnov a beze všeho návodu učitelstva. Učitelstvo jest bezradno, neví, čemu má vlastně učit. Na převážné většině škol není k vyučování tomuto předmětu vhodné místnosti. V přeplněných učirnách, zejména na venkově, nelze bez ohrožení zdraví — a jak nedávné neštěstí dokázalo — bez ohrožení života žáků vyučovati. — Pořádž není stanoveno nic, čemu vlastně se má v tomto předmětu vyučovati, vyučuje si každý učitel, čemu chce. Není nikde nic také stanoveno o materiálu k ručním pracem. Mnohde žádají učitelé od žáků materiál, který jest velice drahý (na př. kůži atd.). Rodičové dítek sotva uhradí dítkám psací a ostatní potřeby školní a nemohou kupovati drahý materiál k ručním pracem. Místní školní rady rovněž nemají v rozpočtech svých zařaden žádný peníz na opatření tohoto materiálu pro chudé dítky školní. — Tak vzrůstá na všech stranách veliká rozmrzelost a vyučování tohoto předmětu miji se cíle, který byl zákonem předpokládán. Vinu toho nesou hlavně školní úřady, které nepostaraly se o to, aby včas pro tento nový předmět byly vydány učebné osnovy, nepostaraly se o to, aby učitelstvu dostalo se patřičného návodu a výcviku na různých krajských kursech. Toto zanedbávání povinnosti odnáší nyní škola, žáci, učitelé i rodiče. Jest nejvýše na čase, aby v tomto ohledu zjednána byla náprava. Taži se tudíž podepsaní: 1. Jsou panu ministrowi tyto poměry známy? 2. Co hodlá pan ministr učiniti, aby náprava byla ihned zjednána?

Prováděcí nařízení k »malému školskému zákonu« nebyla dosud vydána. Pokrokové kolegové však je mají již před půl rokem opsána. Obdrželi je od svých vlivuplných přátel »ex offio«, aby se některými články potěšili.

Oznámení z Moravy. Členem spolku čsl. učitelstva katolického na Moravě a ve Slezsku může se státi každý učitel, učitelka nebo katecheta, působící na Moravě nebo ve Slezsku, je-li katolického vyznání a chce-li ve smyslu světového názoru katolického působiti. Přihlásiti se musí v sekretariátě katol. učitelstva v Brně, Nová ul. č. 8. Roční příspěvek je 20 Kč. Zároveň je přihlášený povinen současně se ohlásiti do krajského odboru vlastního nebo

nejbližšího okresu. Rovněž je povinen odebírat *»Věstník katol. učitelstva čsl.«*, který vychází z administrace Praha II., Jindřišská ul. č. 20 a předplácí se 10 Kč.

Vyučování neodporuj vědecké pravdě!
Obrnění touto osvícenou zásadou, kterou »pokrok« stále zametá před nesvým prahem, vezměte do rukou *»Dějepis pro měšťanské školy, díl III.«*! Napsala jej M. Gebaurová ve spolku s Jirákem a Reitlerem. Vydalo Komenium v Praze. Gebaurová poučuje tu na str. 20. žáčky třetí třídy měšťanské školy o době obrozenské na Slovensku. V tom jejím povídání vidíte, jak se dá pravda »vědecká« kroutit jako had, když ji dostane do rukou spisovatel, jenž má na katolíky spaden. Píše tam doslovně: »Slováci neměli Bílé hory a proto jejich národní vědomí nekleslo ani v době, kdy v Čechách i na Moravě bylo v nejhlubším úpadku. Měli školy, v nichž se vyučovalo jazykem českým: čili jak oni říkali československým nebo bibličtinou. Zvláště dobré školy měli evangelíci (podtrženo spisovatelkou), většinou potomci husitů a Českých bratří.« (Sic!) Evangelíci, husité a Čeští bratři — to je všem třem autorům jedno a totéž. Že by byli měli také katolíci své školy, o tom nevěděl ani jeden z nich, nebo snad tím nechtěli — »kazit« děti. — Při tom ovšem nemůže přece jen toto společenstvo zamlčet, že měli katolíci své »Učené slovenské tovaryšstvo«. — Kde se však vzalo, když neměli ti katolíci škol?! — O něco níže se píše: »...r. 1835 zavedena byla maďarština na gymnasiích jako řeč vyučovací. Marně se tomu vzpíraly evangelické obce slovenské.« — To vypadá asi tak, jako by Slováci katolíci byli vítali tu maďarštinu s otevřenou náručí a zpívali Te Deum! — Smíchu se neubrání rozumný člověk, čte-li, jak zaujatě a hloupě řeší tyto tři patronové problém zavedené slovenštiny jako spisovného jazyka. Uvedu zase vlastní slova jejich: »V této době bylo Ludvíkem Štúrem vysloveno heslo: »Píšme slovensky!«, které vedlo k utvoření samostatné spisovné řeči slovenské.« (Tedy Štúr byl otcem slovenštiny, protože to byl evangelík! Bernolák, katolický kněz, ten má o ni zásluhy jen tak pro poznámkový tiskový petič.) O něm se píše v knize: Myšlenku tuto (spisovný jazyk slovenský) uskutečnit usiloval (na konci XVIII. stol.) katol. kněz Ant. Bernolák... založil v Trnavě »Učené tovaryšstvo slovenské«, které mělo vydávat slovenské knihy.« Víte, proč napsali o Bernolákovi že to byl katol. kněz? Porozumíte hned, jen čtete: »Vydáno bylo několik knížek náboženských a hospodářských, t. zv. bernoláčtinou, t. j. nářečím západoslovenským. Sna ha Bernolá k o v a vznikla

z nevěraživosti jeho ko »kacířskému« jazyku českému a ze snahy přiblížit Slováky úzce k Maďarům a rozšířit mezi nimi znalost maďarštiny.« — To je tedy ta objektivní vědecká pravda! Bernolák učil Slováky slovenštině, aby z nich nadělal Maďarony; ale Štúr, ten měl důvody docela jiné; ten prý byl přesvědčen, že lid slovenský snadněji se probudí k národnímu vědomí, bude-li se mu mluvit a psát vlastním jeho nářečím. Spisovným jazykem slovenským chtěl sjednotit slovenské katolíky a evangelíky a připoutat k národu odrodilou šlechtu. Také mínil, že Maďari nebudou Slovákům vytýkat zahraničního spojení (s Čechy).« — V říkání o politických stranách mají páni spisovatelé u odstavce: »Strana lidová«, jen tuto noticku: »Mezi politickými stranami jsou i strany, které chtějí hájit zákonů náboženských. Bylo několik takových stran, nyní jest jedna a jmenuje se česko-slovenská strana lidová. Má své sloupence zejména na Moravě a na Slovensku. (!) Její deník jmenuje se »Čech«.« (!) Kniha vyšla roku 1922 se schválením ministerstva a užívá se jí jako učebné knihy na většině měšťanských škol. R.

Jesličková výstava. V těchto dnech byla péčí Lidové Akademie otevřena v sále Klementinském jubil. jesličková výstava, jež má podati ucelený obraz českého kultu jesličkového v dobách minulých i přítomných. Upozorňujeme na zmíněnou výstavu členy našeho spolku a doporučíme jim vřele, aby uspořádali sem se svěřenými jim dětmi hromadné vycházky. —o—

V rozpočtovém výboru naskytla se našim zástupcům příležitost poukázat na neuctěšené poměry ve školství. Zejména posl. Roudnický podrobil tyto záměry sžravé kritice a vylíčil na určitých případech muka, jež zakoušejí v dnešní škole katolické děti, i pronásledování, jemuž je vystaveno katolické učitelstvo od některých okres. inspektorů a školních úřadů. Podrobný referát byl otištěn v »L. L.« —o—

»Rudé Právo« píše k posledním výnosům ministerstva školství: »Snahy ministerstva neustále směřují k byrokratizování našeho školství, k poúlačení každého volného projevu na školách nejen národních, ale i středních. Reforma střední školy nenastává a veřejnost je kojena sliby nebo nanejdříve rámcovými anketami; místo vnitřního uvolnění školského systému vládní kruhy se snaží vytvořit nejen ze žáků (pověstný § 22. Šustův trvá dosud), ale i z učitelů bezduché automaty, kteří by bez reptání poslouchali rozkazů shora. Dokazuje nám to výnos mín. školství a nár. osvěty ze 27. října, jímž se profesorům na školách střed-

diktování učiva. Mají se držeti přesně schválených a ústavech učitelských přísně zakazuje

Naším zítřkům. Máme ještě v dobré paměti útok pokrokového učitelstva na náš dětský časopis „Dětský svět“. Boj o náš měsíčník šel tak daleko, že byla jeho kolportáž na škole v některých okresech zakázána. Po to všem přichází pokrokový učitel třímaje v ruce křiklavou reklamou vypravený list: Naším zítřkům. Dostali jste ho na všech školách; prohlédněte hned první stránky, kde se skvějí tyto perly v článku: Či bude škola? „V Rakousku zápasovalo učitelstvo, občanstvo, stát i církev o školu. Vítězila církev, která byla se státem těsně spjata. Proto také nebylo v české škole za Rakouska svobody. Pravdě se učiti nesmělo, dějiny byly falšovány, duše dětská opájena nepravdami a pověrami. Stav rakouské školy lahodil církvím, ale zvláště církvi římské, protože ona měla všude přednost. Církev římská opanovala tak školu naši za Rakouska, že jsme vlastně měli školu církevní, příkrášlenou názviskem „obecná“ neb i „národní“ atd. Škola v republice nesmí míti ani zdání školy stranické, zvláště ne školy církevní. I všechn vnější znak církevnosti ze školy má zmizeti. Proto jednalo učitelstvo zcela správně, když odstranilo z učeben školních krucifixy a kalichy. Krucifix je vnějším znakem, který by mohl viseti ve škole ryze římsko-katolické. Kalich je odznakem, který by mohl viseti ve škole ryze evangelické, (československé). Ve škole „obecné“ a „národní“ nemá viseti odznak žádné církve, protože do ní chodí se vzdělávati dítky občanstva všech vyznání náboženských i dítky rodičů bez vyznání.“ Při tom se dovolává pan redaktor učitelského nadšení, kolegiality, pokroku, idealismu a vyzývá učitelstvo, aby rozřezalo vložený aršek s následujícím vyzváním k odběru pro rodiče: „Tatínku, maminko, kdo vám má zaplatit vaše starosti? Jen hodné děti to dovedou. Pošlete p. učiteli 6 Kč 50 h, objedná vám časopis, kde se dočtete, jak se z dětí dočkatí radosti!“ Kolegové, všimněte si, kdo se tento urážlivý pamflet rozšiřoval a hleďte, aby počínání takové bylo uvedeno na pravou míru! Na mnohých školách zřizují se ze žákovských příspěvků peněžitéch i čítárny třídní s Úsvitem, Vzkříšením, Kohoutkem atd. Pořídte si i vy, kolegové, čítárny týmně způsobem s časopisy dětskými našeho směru. Máte přece „Dětský svět“, „Květy mládeže“, „Dorost“ atd. Budete i z nich míti rozsáhlou čítárnu. Rozložte ty časopisy, — které si děti snadno společně pro celou třídu předplatí — po oknech, nebo na sto-

lek. Ať si je čtou v prázdných chvílích před učením a v době polední. Nelekejte se pokřiku ustrašeného pokroku. Mohou-li to oni dělat na školách v Chotěboři, Německém Brodě, se svými časopisy, číňte tak dle jejich příkladu. Ať má „Dětský svět“ místo 20 — 40.000 odběratelů.

O našem sjednocení píše v moravském „Našinci“ šéfredaktor Světlík. Vítá jednotnou organizaci a její „Věstník“ těmito slovy: „Vítáme „Věstník“ co nejvřeleji, ale litujeme, že katolické učitelky moravské dosud váhají s rozhodnutím, mají-li či nemají-li se připojit k celonárodní organizaci, k tak zvanému Říšskému (lépe by bylo „národnímu“) svazu katolického učitelstva. Nechť katolické učitelky na Moravě si uvědomí, že bez národního svazu katolického učitelstva nebudou s to, aby uhájily svoje persekované členky, které dnes úžasně trpí pod terorem volnomyšlenkářských inspektorů! Kéž naše učitelstvo katolické následuje naši mládež, studentstvo a Orelstvo, nechá všeho kanonismu a konečně vytvoří organizaci mohutnou, celonárodní, která jediná bude míti dosti síly, aby byla vítěznou nositelkou ideje křesťanské školy.“

Republikánská strana odmítá Bechyňovu reformu středních škol. Předsednictvo strany republikánské usneslo se na tomto projevu: „Reforma školství, o které se u nás jedná, musí míti na zřeteli zájem jak nejširších vrstev občanstva, tak nejvyšší cíle národní kultury a nesmí býti proto provedena ukvapeně, ani se nesmí státi předmětem boje tříd všech politických stran. Toto vše vytčeno jest jasně v programu naší strany, schváleném loňského roku. Škola občanská budiž zachována, rozšířena a osnova jejíž budiž upravena podle potřeb a poměrů jednotlivých krajů. Zvláště na Slovensku musí občanská škola teprve přijíti k platnosti a rozvoji a přinést své ovoce. Vzdělání učitelstva budiž co nejdůkladnější. Střední škola má vzdělávat nejen rozum, nýbrž také vychovávat srdce a vůli v zásadách zdravého nacionalismu, demokracie a humanity. To jest možné jen ve vztahu střední školy ke kultuře minulosti a zejména ke kultuře starých demokracií řecké a římské. Proto nevylučuje náš program vyučování klasickým jazykům, nýbrž žádá snížení počtu vyučovacích hodin řečtiny a účelné upravení vyučování latině vedle intensivního vyučování jazykům živým. Reforma školská, zákonem provedená, musí nám předem dávatí záruku, že úroveň národní kultury nebude snížena.“

Dokument své nekulturnosti podalo pokrokové učitelstvo na královéhradeckém okrese.

U prázdninách konal se v Hradci Králové manifestační kulturně náboženský sjezd katolíků (tedy žádné politické strany). Na plakát, jímž se svolával protitábor proti katolíkům, podepsaly se vedle všech pol. stran také organizace učitelské a táhly s nimi ruku v ruce s barnumským plakátem: „Řím musí býti Čechem souzen a odsouzen“ na náměstí. Tam spolu sverně byly do církve katolické jako vždycky. — Kdo protestoval proti sjezdu, evangelíků v Praze? Kdo na nich chtěl se dopustit podobného kulturního násilí? — —

LITERATURA.

Občanská nauka. Jak sděleno, vyšla tiskem dlouho očekávaná, potřebná příručka „Občanská nauka“, psaná v duchu katolickém. Příručku tuto sepsal bratr zemský vzdělavatel Orla Josef Skácel a vyšla v nakladatelství Ústřední Rady Orla Čsl. Cena pouze 6 Kč. — Příručka byla poslána všem předplatitelům. Další výtisky budou se posílati pouze za předem zaslaný peníz. Z celkového nákladu zůstává jen malý počet; je proto nutno, aby interese tito potřebnou příručku ihned si objednali.

REDAKČNÍ A ADMINISTRACNÍ

Prosím, aby mi byly rukopisy doručovány pokud možno, již počít. měsíce. Redakci uzavírám kolem 6. každého měsíce. Rukopisy došlé po tomto dni těžko naleznou místa. Schůze členské svolávejte tištěnými listy, které obdržíte v sekretariátu. Ve „Věstníku“ jich oznamovati nemůžeme, snad v „Lidových L.“ pro organis. rubriku nezapomeňte podat stručné a obsažné zprávy, o čem jste jednali. Od mnohých organisací práci čekám. Některé pracovníky jsem vyzval, aby jejich odbor vyplnil úkol, k němuž se přihlásil, ale dosud marně.

Nezapomeňte použití šeků! K čemu? Najdete na poslední straně 2. čísla. Příspěvky řiďte se heslem: „Méně polemiky a více pozitivní práce!“ — Neopouštějte svých kolegů v boji! Poradte si navzájem ve „Věstníku“ a semkněte se v pevný pracovní kruh. Přinesem každý své drobné zrno, jež zvlaženo — vzroste. Povinnosti své školní musíme stejně činiti zadosť, byť bychom s mnohým nesouhlasili. Jest třeba školu naplniti svým duchem, a novoty učiniti katol. učitelů přijatelné. Jak to učiniti, jak dále naváděti, ukáže nám redaktorův článek v „Lidových listech“ ze dne 4. a 5. prosince. Kdo má své návrhy k rozhovorům, v 2. i dnešním čísle nadhozeným, podej hned návrh k další úvaze. — Pokračo-

vání přerušených prací ze 2. čísla bude v číslech dalších. R.

Složeny »Svazu«, přiložené k 2. č. »Věstníku« račtež použiti:

1. **Členové »Svazu křesť. učitelstva«** na zaplacení členských příspěvků. Sazba pro aktivní kolegy dle hodnotných tříd, jak otištěno v 1. čísle »Věstníku«. Pensisté-členové platí ročně 24.— Kč., rovněž industriální učitelky a katecheti z duchovní zprávy.

2. **Odběratelé, nečlenové »Svazu«** na zaplacení předplatného Kč 10.— na II. roč. »Věstníku«, rovněž tak členové Zemského Spolku na Moravě.

Předplatné bylo letos stanoveno pod výrobní cenu. »Svaz« přináší tím veliké oběti hnutí katolického učitelstva. Proto prosíme o včasné zaslání předplatného.

Získávejte stále nové odběratele a zašlete nám adresy kolegyní a kolegů, kteří zůstali katolíky, abyhom jim poslali »Věstník« na ukázkou.

K dnešnímu číslu jest přiloženo pozvání k upisování IV. emise akcií Moravsko-slovenské banky. — Upisujte hojně akcie této banky!

Levné ošacení celé rodiny.

Učitelstvu, kněžím, státním úředníkům, zřizencům a jiným zaměstnancům, gážístům mimo hodnotní třídu, železníc, zřizencům zašleme 20 metrů skutečně dobých, bezchybných, zaručeně stáloborných zbytků košacení dětí dospělých a sice: 5 m dobrého moderního šatového barchetu, 5 m tlustého hečelého flanelu na košile, 5 m pěkného pestrého kretu na šaty, 5 m dobrého plátna a na kosi celkem 20 metrů, které jsou velmi s zárukou dobré jakosti cit. me. pouze 126 Kč s poštovným, přizázkou jiné nečítáme. Dobrou zaplatíte 66 Kč, druhých 60 Kč ve dvou po sobě jdoucích splátkách měsíčních.

Každé rodině vše doporučíme! Vzorky zasílati nemůžeme barvu může každý určit. Objednejte i nadále s důvěrou u firmy:

Josef Stolin a spol., Náchod.

...	HUMPOLECKÁ SUKNA	...
MODNÍ LÁTKY PÁNSKÉ I DÁMSKÉ		
NABÍZÍ FIRMA		
HEZINA A SPOL., HUMPOLEC.		
VÝROBA SUKEN A MODNÍCH LÁTEK.		
...	VZORKY IHNEDE NA POŽÁDÁNÍ.	...

Projekty, opravy, novostavby

levně a solidně provádí

B. V A R H A U T,

stavitel,

Praha — Dolní Krč č. 154.

VĚSTNÍK

KATOLICKÉHO UČITELSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO.

Vychází měsíčně s přestávkou o hlavních prázdninách vždy 20. dne v měsíci. Redakční uzávěrka 15. dne v měsíci. — Předplatné 10 Kč ročně. — Řídí redakční sbor pětičlenný. — Rukopisy se zasílají na adresu: Josef Janáček, učitel dívčí školy v Chotěboři. — Administrace: Praha-II., Jindřišská ul. č. 20. — Otevřené reklamace se nefrankují.

OBSAH: Ze života starého kantora. — Ing. Alois Janáček: Sociálně výchovný význam Kristova kázání na hoře. — Josef Jek: Upřímné slovo o tělesné výchově a ručních pracích. — K reformě naší střední školy. — Biskup Brynych o katolické škole. — Josef Janáček: Zákovská samospráva na škole obecné. — J. Hrbáček: Nepodceňujme se a nedejme se podceňovati. — Josef Janáček: Sdružení katol. rodičů a přátel křesťanské výchovy. — Zprávy spolkové a organizační. — Právní hlídka. — Drobné zprávy. — Redakční a administrační.

Ze života starého kantora.

(Kulturní črta.)

P. R. Laskavostí pana katechety Zamazala z Mariánských Hor byl nám doručen vlastní životopis učitele Josefa Pospěcha. Poněvadž je to velmi zajímavý kulturní dokument z těžkého života učitelského, popovídáme mu rádi ve „Věstniku“ místa.

Narodil jsem se dne 13. května roku 1825 ve Střebovicích ve Slezsku. Městys je posud přiřazen do Poruby, má však svou vlastní školu a krásný filiální kostel. Dle doslechu jedná prý se též o to, aby měli také svého faráře. Když jsem dvanáctým rokem místní školu vychodil, měl tehdejší učitel Havrland mého otce k tomu, aby mě dal do škol, že prý mám k tomu schopnosti.

Otec, chudý domkář, jenž byl z rukou práce živ, byl napřed na rozpacích, co dělat, jelikož se obával, že nebude s to výlohy s tím spojené nésti; než konečně přece se rozhodl, ale až o mém čtrnáctém roce, že mě dá studovati. Zavezl mě tedy do Opavy, kde jsem na „k. k. Kreishauptschule“ do druhé německé třídy v druhém běhu, tedy na začátku března 1839, přijat byl. Českých škol tehdy ještě nebylo. Ve školním roce 1839-1840 prošel jsem s dobrým prospěchem třídu třetí a chtěl jsem pak vstoupiti do gymnasia. Tehdáž však platilo nařízení, podle něhož, kdo byl přes 14 roků stár, nebyl do gymnasia přijat. Psalo se sice do Brna o dispens, ale marně. Při té „Kreishauptschule“ byla ještě třída čtvrtá, která pozů-

stávala ze dvou ročníků a byla podobná dnešní reálce. Kdo tedy nechtěl nebo nemohl studovati gymnasiu, prošel oba ročníky té čtvrté německé a mohl pak hříti praktikantem v kanceláři nebo při myslivectví, chtěl-li býti učitelem, musel kromě toho projíti ještě šest měsíců trvajících tak zvaný „Praeparandenkurs“. Protože do tohoto šestiměsíčního „Praeparandenkursu“ chodili také studenti z gymnasia, kteří chtěli po domcích privátně vyučovati a byli již 15 roků staří, přednášelo se každodenně jenom hodinu, od 11 do 12.

Já jsem tehdy studoval první ročník té čtvrté třídy a zároveň „Praeparandenkurs“, a na všech vysvědčeních z obou ročníků i z toho „Praeparandenkursu“ mám známky „durchaus sehr gut“. Tak jsem se stal učitelem.

Kdo však chtěl tehdejšího času býti učitelem, musel býti také hudebníkem, a to jsem já nebyl. Dal mne tedy můj otec do Polanky u Klimkovic k učiteli Majerovi, který byl dříve učitelem ve Střebovicích a byl výtečným hudebníkem. Tam jsem pobyl od prázdnin 1842 do 7. března 1843 a za ten čas jsem sotva základy hudby seznal. Za to jsou moji synové lepšími hudebníky než já. Protože jsem byl slabým hudebníkem, netroufal jsem si ucházeti se o školu farní a tak jsem zůstal na jednotřídní filiální škole v Modhoticích.

Od 7. března 1843 do 7. listopadu 1844 byl jsem osobním podučitelem ve Slatině u Bílovce. Tam říkali učiteli „preceptor“ a nadučiteli „rektor“. Rektorem tam byl jistý Max Hurdes. Ten mi slíbil ročně 12 zlatých stříbra. Tenkrát byla v Rakousku dvojí valuta a sice „vídeňské číslo“ nebo „šajny“ a „konvenční mince“ nebo stříbro. Jeden zlatý stříbra platil 1½ zlatých šajnů, tedy 12 zlatých stříbra bylo 18 zlatých šajnů.

Za ten čas, co jsem tam byl preceptorem, totiž 1 rok a 8 měsíců, dostal jsem 9 zlatých 45 krejcarů šajnu a těch bych ještě nebyl dostal, ale než jsem odešel, dal jsem si udělat kabát a rektor musel krejčímu zaplatit. Ve Slatině byla jednotřídní škola a vyučovalo se v ní česky i německy. Na jedné straně seděli Češi, na druhé Němci. Rektor byl Němec, já jsem místo něho učil a on jenom někdy přišel do školy se podívat. Když spatřil některého nepokojného žáka, šel k němu a říkal: „A co ty? Ty lumpák, ty darebák, ty uč, ty umíš nyc!“

Co se týká německé mluvnice a pravopisu, tu jsem se mohl měřit s každým, ale z české mluvnice a pravopisu jsem věděl tolik, kolik jsem si z národní školy zapamatoval, a toho ovšem nebylo mnoho. Musel jsem tedy pilně studovat. Byli jsme tam praeceptoři dva. Já jsem učil doma a druhý chodil excurrando do Tísku a Bravíného. Teď tam již mají školy v místě. Do Bravíného ze Slatiny bylo přes hodinu cesty. Teď je to přifařeno do Bílovce. Někdy jsem musel já jít excurrando a tu jsem si vzal k obědu obyčejně kousek chleba. Jednou mi dala rektorka do chleba kousek medu, neboť rektor měl také včely. Já jsem chléb strčil do kapsy a šel. Teplo bylo, med se roz-

pustil a tek l po kabátě. Když jsem to pozoroval, bylo již pozdě. Vyprat se to nedalo, a co mi tedy zbývalo jiného, než dát kabát krejčímu, aby to vystříhl a vsadil nový kousek. Vyučovalo se v jedné chalupě, much tam bylo jako včel ve včelíně. Ty se sletěly všechny na můj kabát od medu, takže jsem se měl co ohánět.

Mnohý z nynějších mladých učitelů snad řekne: „Z čeho pak ses šatil, když za 1 rok a 8 měsíců, jak píšeš, dostals 9 zlatých 45 krejcarů šajnů?“

Tehdáž byl ve Slatině farář P. Kvasnica, veliký, tlustý pán, největší mezi kněžími v celé diecési. Tomu jsem všechno opisoval. matriky, kostelní a chudinské účty a jiné věci. Při tamější škole bylo také kostelnictví a proto já jako osobní podučitel musel jsem také býti kostelníkem. Musel jsem každý den ráno jít do fary pro klíče od kostela a zepřítat se, mám-li již zvonit. Po mši jsem musel zase klíče zanést do fary. Kolikrát přišlo jít v noci k nemocnému. Tu jsem musel vstát a třeba o půlnoci jít do kostela a tam všechno přichystat, než kněz přijde. S tímto panem farářem jsme jeli jedenkrát v noci v zimě na saních k nemocnému. Když jsme jeli zpátky, vysypal nás vozka do závěje a pan farář, obr, padl na mne. Když se vyhrabal ze sněhu, vyhraboval mne a volal: „Kde jste?“ Když byl v Bílovci jarmark a já jsem po mši svatě donesl klíče do fary, ptával se mne pan farář „Máte peníze na jarmark?“ „Kde bych je, velebný pane, vzal?“ odpovídal jsem. „Tu máte!“ říkal kněz a dal mi obyčejně 5 zlatých. Z toho jsem se tedy šatil a jiné potřeby platil.

(Pokračování.)

Ing. Alois Janáček:

Sociálně výchovný význam Kristova kázání na hoře.

Jsme syny materialistického století, aniž si to uvědomujeme. A hmotářské pokolení dalo i krásným slovům hmotný smysl. Vysloví-li někdo před námi slovo „sociální“, mluví-li o úpravě „sociálních poměrů“, neubráníme se pomyšlení na peníze, mzdu, banku, továrnu, bursu, dělníka, stroj — na všechny ty vymoženosti hmotářských dvou století, neboť i dělník v dnešním smyslu „vynalezen“ teprve v roce 18 set a něco... Tak úzce souvisí naše myšlení se žaludkem.

Modernímu člověku zdá se paradoxní myšlenka, že by se v úvahách o úpravě svých

hmotných a sociálních poměrů měl vrátiti k tomu, jenž pravil: „... nestarejte se, co budete jísti anebo čím se budete odívati!“

A není přece jiné cesty.

Sociologové učinili vše, co jejich učené hlavy mohly učiniti. Zákonodárci napjali všechny své síly, aby napravili křivdy násilných zákonů.

Všichni věřili, že se podaří odstraniti žebračka s povrchu zemského.

A zatím...?

Po pětileté činnosti sociální a po zkušenostech v ostatních socialistických státech

s politováním sledujeme, že nikdy nebyl úpadek společnosti — a zejména nejslabších jejích členů — tak žalostný, jako za vlády socialistických messiášů.

Dělník má co jísti, nezahyne zcela, není-li zaměstnán. Ale všichni se hrozí jeho mravního úpadku. Není radosti, není lásky. Je jenom nenávisť, chlad a únava — největší sociální nemoc.

Věda, politika, konference mezinárodní, ligy mravnostní a sociální, Masarykovy a ženské, proti tuberkulóze a skrofulóze, ligy na ochranu zvířat a první pomoci — to vše nic nepomáhá. Nepomáhá Armáda spásy, ani methodisti, nic není platen Červený kříž, ani československá církev. Mravní bída roste.

Rockefeller, Baťa, Ford, Stinnes, Lenin, Trocký, Tábor, Hus, Masaryk... Všecko není nic platno.

Země s největší národohospodářskou literaturou, Německo, umírá hladu. Snad věda, věda, věda! — Ach, běda!

Dali jsme si ji do ústavy a přece nemůže pomoci. Co tedy dělati?

„Hleďte nejprve Království Božího a spravedlnosti jeho, a to ostatní bude vám přidáno!“

Zdá se, že tato tisíciletá slova jsou klíčem k dnešní situaci. Že je to skoro k smíchu? Co bylo Kristu do našich výrobních potíží?!

Jaká to obtížná, paradoxní cesta!

Buďte dokonalí, buďte lidmi a křesťany!

V tom je kořen sociální otázky.

Ne, že to ostatní, rozuměj hmotné zabezpečení a uspořádání lidské společnosti, bude bez námahy. — Jistě se však podaří, přijde samo sebou. — a bude definitivní.

To je však sociální program na století. Každé léčení, zvláště pak léčení tak zákeřné nemoci, jako jest ta, již trpí dnešní lidská společnost, trvá dlouho a musí jít až na kořen neduhu.

Že otázka uspořádání lidské společnosti jest ve své podstatě otázkou mravní, jest pravda známá ode dvou tisíc let. V nové

době však „vynalezena“ byla mnohými vědeckými autoritami znovu. Mezi ně patří i náš pan prezident, jenž ve své „Sociální otázce“ a i v jiných pracích znovu na tuto okolnost poukázal.

Žalostný neúspěch našich sociálních reforem přesvědčil nás, že se nutno pro ně dříve, jak se říká, „převychovat“. A je to svatá pravda.

Ku podivu stěhuje se pomalu, ale jistě, řešení sociálních problémů z parlamentů do školních síní. Na čem si zlámala vaz národohospodářská věda, to má uskutečnit učitel, lépe vychovatel. To ví a uznává, až na několik připálených komunistů, kteří dodnes věří v revoluci, každý rozumný člověk.

Tato že je dnes nejdůležitější otázkou, jak dostojí škola této své sociálně-reformační povinnosti? A v tom se dnes — věřím, že ne na dlouho — zase rozcházíme.

Už to, že socialisté upustili od svého revolučnického a na jeho místo postavili vývoj a výchovu sociální, jest více než zázrak v srdcích téhož pokolení, jež v zázraky nevěří. Pozorujeme-li s tohoto stanoviska nově zavedený předmět do národních škol, tak zv. občanskou nauku, zdá se, že je to první nesmělý a nepodařený pokus sociální výchovy. Cíl její jasně definován. Má vésti k získání nezbytně potřebných občanských ctností. Rozumí se, že její osnovy, příručky nesou v sobě všechn ten zmatek, nejistotu, úzkost a nepřátelství včerejších revolučníků.

Při tom nepřihlížím k praxi, podle níž se působením některých pokrokových učitelů zvrhá tato myšlenka v protikatolické štvání.

Prázdná hlava odjakživa zneuctí každou lepší myšlenku. Nejsem sám paedagogem, ale známy jsou mi příklady z denního tisku, dle nichž někteří učitelé při hodinách občanské nauky diktují dětem poučení o hornické stávkě a komunistické stanovisko k ní. To ovšem není sociální výchova. (Pokračování.)

Josef Jek:

Upřímné slovo o tělesné výchově a ručních pracích.

Nepřesvědčí mne nikdo, že tělocvik za tak stísněných okolností má smyslu. Je to právě taková „tělovýchova“, jako když některá tělocvičná jednota nemá nářadí a dře někde za stodolou podle tištěného pořadu prostná sletová a pak pořádá „tělocvičnou“ akademii. Systému je třeba! Systém však

vyžaduje usoustavněné všestrannosti a ne holých, prázdných, unavených, bezradných rukou.

Tělovýchově se daří v ukázněném tělese, nejvýše patnáctičlenném, a v dobré tělocvičně; ovšem musí býti řízena člověkem, který má pro ni a jen pro ni smysl. Jinak je

to mučírna dětí a učitele, zbytečné zabíjení času.

V době, kdy vznikaly mé úvahy o tělesné výchově a její školácké nedostatečnosti, vyrojilo se v učitelských listech celé stádo drobných pokynů o tom, jak zařídit tělocvik ve třídě.

Četl jsem je téměř všechny. Kdosi je přednesl i v paedagogickém rozhovoru konferenčním (v listopadu) a neubránil se sám ironickým poznámkám při jich čtení. Většinou jsou ty návrhy hodně naivní a podobného rázu jako taneční hodiny novopečených mužů a žen.

Hesla: sedění, výstup z lavice, vstup cizí osoby atd. nejsou bez užitečnosti a hodí se jako výborný cvik k nudě a zabítí hodiny. Ostatně vždyť o nic jiného neběží, než poraditi, jak předepsanou hodinu účelně a bez vzdechů v boží bázni strávit. Nejsem tedy tak zlomyslný, abych neúčelnou kritikou vyražel kolegům zbraň z ruky a chuť k práci.

Chválím vám všem tyto pokusy hybné výchovy a otkávání těla, ale mám zase obavy o to, co budete dělati v té občanské nauce, až vám osnova přijde s týmiž kapitolami a hesly. K tomu ke všemu ještě přijde ministerstvo s příkazem povinné tělesné výchovy. V takových poměrech! Na základě téhle úvahy může napsati nadšený pokrokový borec, že jsou katolíci proti tělesné výchově vůbec!

II.

Nevýslovně šťastně voleným darem k potírání učitelstva byl výmysl, zavést vyučování ručních prací chlapeckých na naše školy. Podotýkám, že vím o všech těch tisícových důvodech, které vedly k uskutečnění tohoto „ideálu“, o němž se mluvilo v tolika irasovitých přednáškách. Jsou všechny pravdivé a závažné.

A jak snadné se zdály ty ruční práce, když vám takový nadšenec předvedl celou výstavu žákovských prací a nadšeně s poetickým pathosem hovořil o své práci!

Co dokázali jedni (ovšem s 5—10 žáky a v dílně, zařízené tak asi, jako ji má zařízenou pan Otakar Brož), to mohou dokázati všichni. Není přece možno, aby se tomu napřed pomaloučku zaučovali a na to se zařizovali — najednou všichni a všude, „vem, kde vem“.

Nezapomenu nikdy těch prvních „slastných“ úterních odpolední, kdy jsme všichni, hlavy v hromadě, lapali rady jeden od druhého. Všichni jednotně se shodovali v tom, že za daných poměrů pracovati není mož-

no. „Protokolovat, ano, protokolovat se to musí při každé konferenci, abychom ukázali, že nemůžeme takhle pracovat.“ — A když přišla konference, myslíte, že se to protokolovalo? Tiž, kteří nařikali a hrdinně křičeli do světa, přednášeli své návody a návrhy, co a jak by se dalo dělat.

Pokrokové časopisy učitelské chlácholily své svěřence asi v tom smyslu: „Nesmíte nařikati. Vždyť jsme po tom toužili taková desíletí! Vždyť jsou to naše ideály! Chutě do díla, všechno se přelomí a půjde to!“ A tak se láteří jen v koutě a veřejně v listech a na schůzích se pějí laudy na bič, pod kterým učitel úpí.

Přiznávám se bez mučení, že ze všech předmětů nejméně se těším na ruční práce, ba úterek je den, kdy mám náladu nejhorší. A není to maličkostí přemýšlet, čím byste zaměstnali šedesát párů rukou. Snad jsem proto špatným učitelem, ale rád bych viděl výtečníka, jenž by mi, ne jen ústy, ale prakticky, ne jednou, ale celý rok ukazoval, jak a co robít.

U nás ve městě jsou továrny s deseti dělníky, které čtyři dny v týdnu stojí; a já mám „továrnu“ se šedesáti muži a mám pro ně vymýšlet „ze vzduchu“ práci..“

Kdosi radil skládati z papíru. Poručil jsem, aby si děti přinesly starý papír. Leč ani těch několik listů novin nemají v rodinách. Noviny vůbec nečtou. Koupil jsem tedy sám u papírníka (za své) staré noviny.

Za dvě hodiny toho chlapci naskládali, že jsem nevěděl, co s tím. Nalepovali jsme barevné papíry. I ty jsem většinou pořídil sám; ale za dvoje ruční práce to hochy nudilo. Báł jsem se už těch nůžek, které si nezbedníci jako kytku strkali do dirky u kabátu. Maminka prý již doma hubuje, proč dítě ty nůžky do školy tahá.

Téměř 100 Kč jsem dal v učitelském nakladatelství za příručky, abych se poučil. Leč teď po vánocích jsem právě tak bezradný jako dřív. Jeden radí lýko. Kde je vzít? Koupit? A kdo? Já? Místní rada? A všem? Usmějete se! Lepenkový papír? Obchodníci už se na děti ohořují, protože věčně „courají“ pro prázdné krabice. Pruty? Jak líto je mi těch stromků a vrh. Pokrokový učitel jeden se kdysi rozčiloval nad barbarstvím církve, která ničí tolik břízek o Božím Těle a tolik smrčků o vánocích. — A teď jsem viděl, jak celé otepi ulámaných nejkrásnějších větví vláčely děti do školy — na ruční práce. Kaštany, žaludy? Jsou sevrklé. Brambory mě zaměstnaly jen jednou a víckrát jich nechci vidět, protože bych si byl sám zlomil

na stupínku nohu, uklouznuv na vystřeleném očku. Šišky, hlínu a co ještě jiného mi radí všechny ty příručky! Lituji té stokoruny, za které jsem svému klukovi mohl koupit na zimu pár bot nebo kalhoty. Nic mi nepora-

díli ti odborníci. Sám materiálu nemám a děti si ani to nejlacinější a nejjednodušší nepřinesou. Čekají, až co pan učitel! Ten má však hlavu ustaranou a kapsu prázdnou! (Pokračování.)

K reformě naší střední školy.

(Přednáška, již na sjezdu katol. inteligence proslovil řed. Ant. Trnka.)

Že jazyky klasické měly a mají mnoho odpůrců i mezi inteligencí, jest známo; ale myslím, že jen proto, že nebyl jejich význam nejen pro vzdělání všeobecné i tak zvané formální, ale i pro život praktický dosti oceňován. Ještě význam latiny byl jakžtakž uznáván, ale řečtina měla z plánu vyučovacího vůbec vymizeti. Bohužel řídili jsme se spíše vzorem ciziny, než vlastním úsudkem. Nám při nové organizaci měla býti vzorem Francie, kde byl také boj o střední školu a očekávalo se, že odpůrci řečtiny zvítězí, což bylo by jistě pro naše odpůrce řečtiny mocným důkazem správnosti jejich názoru. Proti tomu očekávání zvítězila ve Francii rozvaha a ponechána latina i řečtina jako základní předměty klasického gymnasia. To bylo u nás asi hlavním důvodem, proč ponecháno řečtině alespoň trochu života v osnově stře-
doškolské. Pravím: jen trochu života, neboť řečtina zařazena mezi cizí jazyky, z nichž některý si žák může voliti. Při tradičním předsudku o nesnadnosti a úplné zbytečnosti řečtiny pro praktický život (ač ve skutečnosti potřebuje jí každá věda, ať je to theologie, medicína, filosofie, historie nebo matematika) bude počet přihlášek do řečtiny tak nepatrný, že prospěch, plynoucí pro kulturu národa ze studia řečtiny, nebude vůbec žádný. Doporučím co nejvřeleji každému z vás brožurku prof. Dra Fr. Novotného: »Střední škola bez klasických jazyků«, obsahující přednášku jeho na sjezdu profesorů vysok. škol, kde tak přesvědčivě jest dokázána důležitost obou klasických jazyků, že v jednomyslně přijaté resoluci se žádá za povolení klasického vzdělání na jednom z
školy.

Dříve, než se zmíním o ostatních předmětech a vzájemném jejich poměru, chci připomenouti, že cílem školy není jenom vzdělávati rozum, to jest hromaditi vědomosti v žákově hlavě, nýbrž — což jest ještě důležitější — vychovati žáka, t. j. zušlechťovati cit a siliti jeho vůli k dobrému, aby se stal člověkem povahy mravně ušlechtilé a zásad pevných, člověkem, majícím smysl pro

vše dobré a krásné. Prostředkem k tomu mají býti jistou měrou všechny předměty, ale zřejmo, že jedny více vzdělávají rozum, druhé vychovávají cit a vůli. Pro harmonický vývoj všech schopností duševních je třeba, aby poměr vyučovacích předmětů se zřetelem na to byl přiměřeně upraven. O náboženství a klasických jazycích, které mají po přednosti význam výchovný, se stala již zmínka. Podobného rázu je především jazyk mateřský a také jiné jazyky a dějepis; zkrátka předměty, které se zovou obyčejně humanitní. Proti nim stojí předměty reálné, které po přednosti podávají vědomosti, potřebné pro praktický život. A tu v rozvrhu předmětů nové střední školy pozorovati je převahu těchto nad oněmi. Zejména (mimo náboženství a klas. jazyky) jest macešsky odbyt dějepis.

Důležitou věcí jest také počet vyučovacích předmětů a čas jim věnovaný. Jest dávno snahou paedagogů, by počet vyučovacích předmětů nebyl větší než pět denně, tedy počet vyučovacích hodin 30 týdně. Tuto zásadu zdánlivě provádí reformní náš návrh, ale ve skutečnosti rozmnožuje denní počet předmětů na 6 a zkracuje časovou hodinu na 50 minut i s přestávkou, tedy dobu k práci snižuje na 45 a 40 minut. Co v té době se dá ve škole dokázati, jsou smutné zkušenosti z doby válečné. Rozmnožení předmětů a zkrácení vyučovací hodiny dělo na škodu propracování učebné látky a přípravy žákovy. Plně by svému účeloveli jen žáci nejnadanější. Žák průběhem k přípravě na pět předmětů odečítám předměty, připravovati: manuální, ať aspoň půl třetí hodiny. Po-
névadž by k tomu přistupoval některý předmět nepovinný, soukromé učení hudbě, měl by žák denní práce se školou hodně přes 8 hodin, více, než se žádá na dospělém pracovníku rukou, ač duševní práce vyčerpává síly nejen duševní, nýbrž i tělesné. Práce pak ve škole byla by v posledním předměte přímo úmorná pro učitele i žáky, když již

nyní lze pozorovati u žáků ochablost při 4. a 5. hodině.

Bylo by ještě uvést mnoho o této věci. Nemluvím na př. o přeplnění středních škol, až by nastal příliv ze škol občanských. Bylo by nutno zřizovati nové, ačkoli dnes již se neví, kam s lidmi, kteří absolvovali střední, po případě vysokou školu, zvláště když také množství dívek každý rok vychodí střední školu. Nemluvím také o tom, že za čas nastane naprostý nedostatek dorostu v živnostech, řemeslech, obchodech, v hospodářství, zkrátka všude tam, kde se koná práce rukama.

Biskup Brynych o katolické škole.

Učí-li se žák jazykům, nechť se obdivuje moci a moudrosti svého Stvořitele, který právě tím povýšil člověka nad zvíře, že člověk myslí, úsudky tvoří a větami pronáší, a to, co myslí, pak i ústrojí tělesným s jinými sděluje.

Učí-li se počtářství, ať se učí znáti toho, který zákony počtářské vštípl do ducha lidského a na základě těchto zákonů svět veškerý, běh země a těles nebeských podivuhodně sestrojil.

Učí-li se přírodu znáti, nechť se diví všemohoucímu Původci podivuhodných sil přírodních k jistému účelu pracujících, nechť se klaní Tomu, jehož moc i moudrost, dobrota a láska září z ústrojí jak jednotlivých údů organismu, tak i z celé jeho soustavy.

Tento náš požadavek plnili největší přírodozpytci. Na př. slavný hvězdář Keppler vždy posmekl, kdykoliv jméno Bůh vyslovil. To pocítil Linné, který jak známo, vystihl podivuhodný řád v rostlinstvu, ať pravil: „Boha, jen jako zezadu kmitnouti viděl jsem a užasl jsem.“

A konečně učí-li se žák dějepisu, nechť není mu jen nahodilou nakupeninou lidských činů — často právě těch nejhorších — ale ať poznává žák i tu, že ten, který je Původcem člověka, v život národů též zasahá, aby ukázal svou moc, moudrost, spravedlnost, lásku a milosrdenství.

Ale s pouhým poznáním Boha nelze se spokojiti, jako pouhé poznání pravdy není ještě vzdělaností.

Veškeré vyučování má směřovati k tomu, aby vůle Bohu, jakožto nejvyššímu dobru podrobena byla, čili aby vůle žáků plnila věčný jeho zákon vždy, volila to, co jest dobré.

I když totiž člověk pozná, co jest dobré, ano když pozná, že dobré jest to, co zákon

Návrh na reformu střední a občanské školy obsahuje ještě celou řadu důležitých otázek. Mělo by se na př. promluvit také o otázce maturitní zkoušky, která se v návrhu stává jen jakousi postupnou zkouškou, méně prospívajících žáků k vyšším studiím; mělo by se dále promluvit o specialisaci V. třídy, o otázce vyššího vzdělání učitelstva škol národních, ale čas pokročil a musím skončit. Doporučím jen ještě katolické inteligenci, aby si co nejvřeleji všímala středoškolské reformy a bedlivě sledovala její vývoj.

Boží přikazuje, přece kloní se vůle ku konání toho, co jest zlé. — Již latinský básník řekl: Video meliora proboque, deteriora sequor. — Vidím, co jest lepší a schvaluji to, avšak to, co horší jest, činím. Nikdo z nás neupře, že tuto smutnou pravdu každý sám na sobě zkusil. — Za novější Bohu odcizené doby se často slýchá, že dobré má se konati proto, že jest dobré bez ohledu na Boha nebo na trest neb odplatu. — Krásně zní ta věta napohled. Ale vyplynula vlastně z lidské pýchy, která myslí, že člověk vlastní silou bez Boha může býti dobrý a při tom nebere ohledu na nepopíratelnou slabost lidskou. Básník Schiller, zkusiv sám na sobě slabost přirozenosti naší, pravil: Ó, ctnosti, podrž si svůj věnec a nech mne hřešiti. — To jest jinými slovy: Za tu chválu, že je to krásné — býti ctnostným, nebudu přemáhati zlé náklonnosti své.

Proto katolickou zásadou jest: V konání dobrého čili toho, co Bůh poroučí, buď vůle podporována Bohem.

Zlo sluj hříchem proti Bohu a veden buď žák k jeho se zdržování proto, že to od Boha oddaluje, že to Bůh trestá, že to je nevděk proti Bohu. Dobro se konej, že to Bůh odplatí, že se tím prokazuje vděčnost k Bohu a že se to s Bohem, budoucí i nynější blažeností naší sjednocuje.

Velectění! Kdo měl někdy příležitost pozorovati dítě a do nitra jeho nahlédnouti, kdo vedl duchovně jinocha, v němž ozvalo se pokušení, ten ví, že marné bývá všecko jiné mluvení, jen myšlenka: „Bůh tě vidí! Kterak bys mohl takto hřešiti před Bohem“ — pomohla mu k věnci vítězství.

Konečně, poněvadž i srdce vzděláváno býti má, díme: Veškeré vyučování ať budí zálibu

v odlesku Boha, jakožto věčné pravdy a nejvyššího dobra.

Odstraňuj se od žáka vše, co svět sice krásou nazývá, ale co výronem je lži nebo bludu, co strhuje ke zlému. Ať je to zpěv, ať je to kresba nebo malba, ať je to báseň nebo úkon řečnický, vše budiž odleskem Boha; pak je to vpravdě krásou, jen pak to vzdělává a ušlechťuje.

To jsou hlavní zásady naše, které žádají školu náboženskou.

Tážu se, proč asi nyní ve světě tolik odporu proti škole náboženské, když tak vznesené jsou její zásady? U mnohých nic jiného než opakování toho, co čtli v novinách; u mnohých však nic jiného, než ta smutná vlastnost naší přirozenosti: Video meliora proboque — deteriora sequor.

Ale zase právě proto ti, kteří ta meliora sequi chtějí, rozhodně milují školu náboženskou. — Jen odpor proti Bohu budí odpor proti škole náboženské.

Kdyby ze srdcí lidských vymizel odpor tento, který v kořeni svém pýchou jest, jako jednými ústy a jako jedním srdcem volali by národové k zákonodárcům: Dejte nám školu náboženskou!

A tu přicházíme k něčemu, co obzvláště zase nerado slýcháno bývá, a to jest: Škola, má-li vésti k dokonalé vzdělanosti, musí býti konfesní.

Vím, že toto slovo mnohého již předem zaráží. Což nemáte dost na Bohu vůbec —

Josef Janáček:

Žákovská samospráva na škole obecné.

Pro příklad uvádím povšechný typ samosprávného vedení žactva na měšťanské škole u nás a neříkám zrovna, že je nejvzornější.

Žákům se rozdaly lístky a volili po případném poučení o nestrannosti povinnosti volební svého starostu, dva náměstky, dva pořadatele, pokladníka a tajemníka.

Zvolení funkcionáři dostali lístky a sešítky k zápiskům s pravidly a předpisy. Starosta jako dobrý duch celé třídy vede s náměstky dozor ve třídě. Nesmí býti příliš malicherný a přísný. Ostatně při sebe větší blahovůli jeho budete se při jeho udáních muset se žáky dohadovat a možná, že právě z toho důvodu upustíte brzo od jeho ustanovení. Výbor ustanovuje pro hrubé poklesky pokuty peněžité, o nichž vede pokladník záznam. Sbírá i příspěvky dobrovolné, které se v pololetí a na konci roku odvedou slepčům nebo sirotkům. Tajemník vede seznam

tak se namítá — k čemu ty články víry, k čemu ta příkrost konfesní? V Bohu přece věří všechna náboženství. A mnohým zdá se, že námitka tato jest vrcholem moudrosti. Ve skutečnosti však jest hotovou nemoudrostí čili zásadou, zdravému rozumu se protivící.

Má-li totiž škola proniknuta býti Bohem, jenž jest pravdou, dobrem a krásou, musí:

1. Poskytovat pevně přesvědčení, že Bůh sebevědomá osoba, skutečně jest. Jest ovšem pravda, že lze i jen rozumem domoci se přesvědčení, že Bůh jest, ale naproti tomu vidíme nejen na národech nějakého vzdělání před Kristem požívavších, ale nyní i na lidech učených i neučených, že kde opuštěn Kristus, tam mizí i radostné a pevné přesvědčení o jsoucnosti Boží. Kde není Krista, tam dnes pochybovačnost, tam skepsis až i o Bohu, tam duše, která tak horoucně lační po Bohu. bídne živoří asi jako suchotinář v ohledu tělesném. — Proč valná část našeho lidu ještě nezvratně věří v Boha, proč právě duše lidu našeho odpočívá a plesá v Bohu svém? Proto, že to jest lid křesťanský.

Jen křesťanství totiž je soustavou dokázanou. Kristus vstal z mrtvých! Toť událost dějepisná, které zvrátiti nelze. Stvrzují ji svědkové nepředpojatí, dříve pochybující, očima: sluchem, ba i hmatem přesvědčení svědkové, kteří přesvědčivše se, smrtí spečetili svědectví své. Nad to jest i ve světských dějinách v Josefu Flaviovi událost ta zaznamenána. (Pokračování.)

scházejících, který denně předkládá. Přijímá i písemné omluvenky, aby je všechny předložil třídnímu učiteli. Úkol pořadatelů je jasný. Tabule, pořádek, voda, čistota, sešity a hospodářská stránka třídy jest jejich starostí.

To jest asi hrubý nástin vnějšku, který jest v různých třídách individuálně řešen, rozšiřován nebo doplňován.

Kdo má chuť zkouseti toto zřízení, zkus. Při pevné kázni, menším počtu žactva a jasném cíli a pořádku dá se leckterých dobrých momentů využít. — Ale zázraků od samosprávy ani po stránce výchovné ani kázeňské nečekejte. Spíše vás donutí k tomu, že budete nuceni pouta kázně pevněji stáhnouti.

Pokusíte-li se o zavedení, sdělte s námi své výsledky a své názory v této i jiných otázkách, které se stávají dnes ožehavé.

Nepodceňujme se a nedejme se podceňovati!

(Příspěvek k diskusi o vysoké škole pedagogické.)

Často čteme články, kdež se líčí vzdělání učitele jakožto méně cenné, nežli vzdělání inteligenta, který absolvoval gymnasium, reálku, nebo jinou střední školu. Pisatelé článků takových mívají ovšem hlavně na zřeteli učitele, kteří svým jednáním snad vskutku nedávají znáti, že studovali a píšící o nich, své posudky paušalisují, to jest, stylisují tak, že člověk, neznalý poměrů, vztahuje je na veškeré učitelstvo. Že tato okolnost nám vážnosti nepřidá, jest jisto.

Víme, že jest dosti příkladů, kdy učitelé, obyčejně vedeni snahou potírati vše, co jest katolické, dopouštějí se takových přehmatů, že časopisy jsou nuceny je pranýřovati. Při takové příležitosti často se pak stane, že se dotknou i úrovně vzdělání oněch učitelů způsobem takovým, že se v očích obecnosti snižuje učitelstvo veškeré, tedy i to, které jest smýšlení katolického. Nedovolme tedy, by učitelstvo konalo to, co nás pak všechny zlehčuje!

Správně projevil kolega K. Ž., nesouhlas s místem článku „Vysoké školy pedagogické“, že učitelé, nemajíce prý předběžného středoškolského vzdělání, nedovedou na nahozené problémy navázati další soukromé studium. (Viz poslední čísla!) Cožpak, chodíce na učitelský ústav, nestudovali jsme školu, stojící na témže stupni jako jiné střední školy? Za čtyři roky musili jsme se zajiště něčemu naučiti. Nevadí, že jsme se ne-

učili latině a řečtině. Učili jsme se tomu, čeho pro své povolání potřebujeme. Řekne o sobě nebo dovoli aspoň o sobě říci hospodářský správce, který absolvoval střední hospodářskou školu (3 ročníky!), že jeho vzdělání jest nedostatečné? Něco podobného považoval by jistě za urážku. Což úředník, který absolvoval obchodní akademii nebo vyšší průmyslovou školu? Neučili se rovněž ani latině, ani řečtině, nýbrž jen věcem k svému povolání potřebným a přece se zřídka stane, že by se jim vytýkal nedostatek vzdělání! To se může státi jen nám, učitelům.

Můžeme směle říci, že vzdělání oněch stavů jest vskutku jen jednostranné, naše však nikoli. Vždyť na ústavech učitelských učili jsme se mnohému z oboru hospodářství, tak z účetnictví, a fysiky, atd., stejně jako oni. Pak nutno bráti zřetel i k tomu, že absolventi škol hospodářských, obchodních akademií, škol průmyslových a podobných zřídka kdy po absolvování školy sáhnou ještě ku knize poučné a pakliže přece, tedy jen k takové, jež se vztahuje jen k jejich oboru.

Učitel naproti tomu, i když jest velmi málo dbalý, přece ještě vždy spíše chopí se knihy, pojednávající o různých oborech lidské vzdělanosti, než oni. Vždyť musí se připravovati k další zkoušce učitelské, musí se připravovati na vyučování a připravuje se k občasným přednáškám.

Josef Janáček:

Sdružení katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy.

Nikdo na světě není ve své apoštolské práci tak opuštěn a osamocen jako katolický učitel. Jak tíživě naň doléhá tato osamocenost ve sboru až desetičlenném, v němž jest sám jediný jinak organisován než většina! A terror a úzkoprsost většiny, protikatolická zášť, nelekající se ani osobní nešetrnosti, jsou nejtrpčím údělem učitelského pracovníka. Vidím vám všem do duše, vy opuštění. Vidím, jakého hrdinství od vás žádáme, nutíce vás k pevné odhodlanosti a statečnosti.

Potřebujete spojenců. Jako nejlepšího podporce označil vám na poslední schůzi předseda kolega Brynych ty, pro něž vlastně pracujete: katolické rodiče.

Nejlepší odměny se vám dostane, když ve středu milých rodičů poznáte, že si váží vaší práce, že se těší nad tím, že vedete děti v duchu katolickém. Mezi nimi složíte s beder tíhu své osamocenosti a najdete u nich v nejtrpčí ohroženosti oporu a zastání.

Také my potřebujeme většinu, silnou údernou i obrannou většinu.

Která bude mocnější: učitelská nebo rodičovská?

Myslím, že ta, která má na prvním místě právo mluvit za své děti — a to jsou rodiče.

Nikde, kde jest katolický učitel, nemělo by scházeti Sdružení katolických rodičů. Za-

kládejte je všude! Nemají jen účel získati posily a nadpřirozených milostí k výchovné práci, nýbrž otevírají katolickému učitelovi bohaté pole mimoškolní činnosti k poučení a ke styku s rodiči.

Jak máte Sdružení zakládati, o tom vás poučí ochotně náš pan sekretář, dp. František Svatek, Praha II., Jindřišská 20. Dopište mu, ochotně vám poradí a v činnost vás uvede.

Přál bych si mluviti hodně vřele, abych vás pro tento významný prostředek boje za katolickou školu a ozdravení našich rodin získal. Význam Sdružení poznáte v krátké budoucnosti, až nebude obce, v níž by Sdružení scházelo.

Buďte mezi prvními, kteří chápou velikost doby a užijí velikých prostředků.

R.

ZPRÁVY SPOLKOVÉ A ORGANISAČNÍ.

Dvě významné schůze katolického učitelstva. Vánočních prázdnin použilo katolické učitelstvo ke svému významnému sněmování. Dne 23. prosince, před Štědrým dnem, konal v Praze širší výkonný výbor Zem. spolku katolického učitelstva vážnou poradou o věcech, hýbajících dnes hladinou učitelského spolkového života, a nedlouho potom 29. prosince, sešli se moravští kolegové v Přerově, aby i oni pověděli své názory na problémy dnešní školy. — Také o jejich schůzi podává zprávu p. sekretář Juda v dnešním čísle „Věstníku“. Širší výborové schůzi byli přítomni v Praze jako hosté p. prof. dr. Stejskal, za Mar. družinu učitelek vldp. Dreiseitl T. J. a později vldp. Stork a vldp. Lepka T. J. Z politických našich upřímných přátel byla mezi námi neúnavná paní posl. Rozsypalová. — Schůzi řídil předseda Zem. spolku katol. učitelstva p. řídící Brynych. Po uvítání hostů a přečtení protokolu kol. Brynych uvedl v rozhovor otázku občanské nauky a výchovy. Dle jeho názorů nespočívá nebezpečí tak v materiální, jako spíše v subjektivní stránce předmětu. To jest, že ho může býti nezodpovědnými učiteli zneužito k útokům proti náboženství, zejména katolickému. Že se tak skutečně děje, o tom smeseno dokladů s dostatek v nedávné době v denních listech. I samy příručky mluví o této možnosti. Známe příručku Cahovu, v níž předváděn ideál studenta v jeho odporu ke svaté zpovědi. I Novotný prosycen jest duchem nevěry. Všechny příručky nesené jsou stejným duchem. Jest třeba se brániti. Nezůstaneme na polí obrany osamocení. — Je to v prvé řadě katol. učitel, jenž hledá pevné opory v jednotné, úderné organizaci. Jen té posvátné a počtem silné celostátní jednoty jest nezbytně potřebí. Zvláště vroucně rozhovuje se kol. Brynych a katol. rodičích jako druhém elementu obranném. Jest potřebí, aby kolegové všude zakládali Sdružení katol. rodičů a přátel výchovy, poněvadž v nich najdou pevnou oporu ve všech těžkých chvílích. Obracejte se o dotazy na se-

kretaire tohoto hnutí, dp. Svatka v Praze, Jindřišská 20. — Tisku zůstaven jest dvojitý úkol: obranný i tvořivý. Tisk má jednak hromaditi ukázky absurdního zneužití obě, nauky pokrok, učitelů a na druhé straně ukazovati, jak my si přejeme nový předmět míti jiným duchem naplněn. Je potřebí započítati katolickému učitelstvu co nejdříve příručku, již by mohlo s dobrým svědomím použiti. Úkol ten by chtěl realizovat kol. Brynych tak, aby se kolem „Věstníku“ utvořil kruh vážných pracovníků, kteří už svými pracemi prokázali vůli a schopnost v té věci pracovati, kteří by pak zpracovali nové dílo, vyhovující i v ohledu náboženském, národním i kulturním. Navrhuje i určité osoby, jako prof. Novák, sl. ředitelku Schmutzerovou, pp. Chudáček a Janáček, a použito by se i rady našich brožur a časopisů, přispěli by i jiní literáti katoličtí a naši umělci by pomohli knihu umělecky vypravit do světa. O námětech kol. Brynych rozptýlen čilý rozhovor, jehož účastník se kol. Adolf Brož, prof. Novák, red. Janáček, P. Dreiseitl. Prof. Novák žádá, aby svěřeno bylo vypracování nové příručky kol. Chudáčkovi, jenž na věci již pracuje. Přijato jen zásadní stanovisko, aby kol. Chudáček byl upozorněn na ostatní pracovníky a vyžádal si jejich spolupráci. — Kol. Brož žádá, aby se pracovalo o to všemi prostředky, aby nový tento předmět z rozvrhu zmizel, poněvadž jeho zneužití nezamezíme a práce naší malé hrstky úsilí odpůrců nebude paralyzovati. Vyzývá kolegy, aby sbírali materiál, jenž by ukázal, kam a do jakých konců učení laické morálce vede. Domnívá se, že nám pak nakonec ještě zakázati příručku používat. Uvádí toho příklady na svém okrese. Okolnost ta dává nový směr hovoru o používání učebnic a stanoveno přirozeně domáhati se schválení své knihy jako pomocné pro učitele. Zástupce jičínského odboru by si přál mít i knihu podobnou „Dětem Marcelovým“ pro děti. Snad kol. Hruška by vyšel svou prací učitelstvu a dětem vstříc. — Delegátka z Če-

ských Budějovic přednáší názory svého odboru o této věci. Uznány za správné a budou tlumočeny ostatnímu členstvu ve „Věstníku“ jako direktiva k posouzení nových snah. Dalším bodem programu bylo pojednání věcné a obsahové strany „Věstníku“. Promluvil k tomu bodu kol. red. Janáček. O administraci podává referát dp. sekret. Svátek. Kol. redaktor uznává své nedostatky osobní, ví o svém redaktorském provisoriu, ale přes to snaží se věnovati „Věstníku“ všechny své síly, sehnati mu dost přispěvatelů a vyzvednouti úroveň „Věstníku“ tak, aby svou seriosností předčil odborné listy pokrokové. Prosí členy, aby mu v té práci pomáhali. Poukazuje na to, jak přispívati třeba do jednotlivých rubrik. Příspěvky textové a některé hlavní části budou honorovány. — „Věstníku“ dlužíme všichni práci, ne kritiku. Té je dost u nepřátel, kteří si nás už začínají všimati. Pěstujme více pozitivní práce než polemiky. Zdravá kritika není ovšem vyloučena. Jen chutí k práci nesmíme kolegům brát. Víme, že leccos v dnešní škole je přeplněno reformami. Ukažte ty nedostatky a hned poradte, jak přes to jest si počínati, abychom svůj úkol vyplnili. Některé odděly neposílají zpráv. Zaslужují výtky. Do právní poradny posílejte hojně dotazů. Kol. Mašát velmi ochotně a rád pomůže a poradí. Členové si málo všímají drobných zpráv a na četné nesmysly pokrok. kolegů nereagují. Naše redakce by měly posílati „Věstníku“ své práce a tiskoviny. Vyšly dvě naše občanské nauky. Redakci neposlána ani jedna. Po stránce časopisecké je redakce vybavena chudě. — Posílejte recenze knih, kterých používáte sami a upozorňujte na věci, jichž třeba se varovati. — Dp. Svátek udává ve své zprávě počet odběratelů a poukazuje na jejich potěšitelný vzrůst. Poněvadž čas pokročil, nebylo možno další body programu vyříditi. Kol. Brynych jen stručně ještě pojednal o užití skioptikonu a jeho důležitosti. Zkušenosti o dětských besídkách jsou tak důležité, že je předneseme na zvláštní schůzi o velikonočních a zatím direktivou k přípravě na tuto schůzi budou myšlenky nadhozené delegátkou z Budějovic a stručný výtah z přednášky kol. Roudnické. — Poněvadž režie „Věstníku“ značně převyšuje příjem a předplatné stanoveno nízké, budou i členové platiti předplatné aspoň Kč 5.— Ti, kdo dosud neposlali členského příspěvku, nechť pošlou členský příspěvek a 5 Kč šekem za dvě čísla. — Užšímu výboru opět dána výkonná moc ve věcech širšího výboru na 3 měsíce. Došlo schválení stanov od n.ř.d. konsistoře s některými změnami. — Ministerstvo školství žádá, aby spolek jmenoval ze svého členstva poradce do osobních a odbor-

ných komisí. Delegáti byli zvoleni a oznámeni ministerstvu. — Kdy bude nejbližší schůze, bude ještě oznámeno. Delegáti mají po svém návratu o výsledku porad podrobně referovati.
R.

Z Moravy. Členská schůze katol. učitelstva z Moravy a Slezska. Členové katolického učitelstva sešli se o svátcích vánočních dne 29. prosince m. r. k pracovní schůzi do Přerova. Schůze nebyla tak čteně navštívena, jak se předpokládalo, neboť sněhové bouře, vánice a závěje překazily dobrou vůli mnohých. Přišli však ti nejvěrnější a nejotlužilejší. Také z poslanců a znalců školské politiky přišel jediný — nejosvědčenější znalec školských poměrů a přítel učitelstva, poslanec dp. Rýpar. Jak sám pravil, přišel proto, aby sdělil s učitelstvem svoje vlastní zkušenosti a je v přímém styku s učitelstvem doplnil. Předseda Bartoš klade na program promluvit o ručních pracích. Odborný učitel Vařeka podává zkušenosti ze školy strážnické. Sděluje o kursu pro ruční práce tam pořádaném, kde kladly se překážky aspirantům katolickým. Řídící učitel Valášek z Vlkoše podává rovněž zprávu o tamním kursu. Předseda Bartoš k otázce o subvencích na tyto kursy dokládá, že konají se z ochoty inspektorů, nikoli z popudů vládních. Kdežto kolega Vičánek pro ruční práce se nerozehřívá, horuje pro ně cvičný učitel Prazl nadšenými gesty, poukazuje přitom na výchovný moment ethický. Mnozí z přítomných vidí v zavedení tohoto předmětu přechodný směr socialistické výchovy k práci, učiní z dítěte dělníka; také částečně časové tlumení myšlenkových proudů. Závěrečnými slovy profesora dra Koukla z Brčlavy, že na ruční práce má se pohlížeti se stanoviska estetického, byla debata o ručních pracích vyčerpána. — Druhým bodem programu byl hovor o občanské nauce. Odborný učitel Hrbáček z Přerova poukazuje, že občanská nauka není novým předmětem. Již v předválečné době byla na školních zprávách známka z „dějepisu a občanské nauky“. Učitel Vičánek potvrzuje známý kompromis pokrokových: pod rouškou nauky občanské vpašovali do škol mravní výchovu laickou. I čítanka na to poukazuje; články mravoučné byly vymýceny. Kolega K. Pavlík souhlasí s předřečníky a neschvaluje vyučování ve zvláštních hodinách; vyučovati tomuto předmětu mělo by se v hodinách dějepisných a mravně poučovati příležitostně, vhodně a kdy doba káže. — Odborný učitel Hrbáček řeší problém svérázně: Předmět tento nebyl zaveden na středních školách, z čehož patrně, že není ani obecné škole žádoucí. — Předseda Bartoš konče debatu připomíná, že marné je učení a marná výchova.

nejde-li ze srdce k srdci, jinak zůstává jalovým slovem. Týž nenahlíží, proč na nejnovějších školních zprávách není známky z mravů; tím se i rodiče znepokojují, známka z výchovy nenahradí vynechané známky z mravů. Doporučiv některé dobré spisy občanské nauky, prohlásuje jednání za skončené a přechází k dalšímu bodu o staršinství při obsazování míst. Oznamuje předem, že novelou má býti tento zákon upraven a zlepšen. Poslanec dp. Rýpar připomíná, že v Čechách je většina pro volnou konkurenci. Jako dokladem o nesprávném pojmání zákona stěžuje si řídící učitel Šnajdr z Dubčan dle osobních zkušeností: „Jednou byl pro místo, o něž žádal, služebními lety starý, po druhé měl nedostatečný počet služebních let. Uvádí případ, kde jmenován byl učitel přesloužilce s 45 služebními lety. Kol. Vičánek navrhuje modus vivendi k obsazování míst: 1. Omeziti hranici stáří žadatelů do 35 roků služby. 2. Uznati právo poplatníků I. instance (obcí a míst. škol. výborů) při obsazování. 3. Konečně přihlížeti ke kvalifikaci, rodinným poměrům, fys. stáří a j. — Předseda Bartoš schvaluje návrh Vičánkuv, který se předloží lidovým poslancům a jako člen zemské školní rady dotvrzuje, že nejvyšší školská instance v Brně korektně obsazuje místa podle souhrnu veškerých předností a vlastností žadatele. Odborný učitel Vařeka horlí proti svévolnému vypisování míst okresními inspektory na místa měšťanských škol. Buď vypisují všechna místa pro odborné učitele nebo všechna pro učitelky. Také místa ředitelská obsazují se bez ohledu na služební stáří. Přítomní nenamítají ničeho proti tomu, bude-li se odborným učitelům nadpočítávat 5 let. — K definitivě školních inspektorů nejevili přítomní zájmu, spíše schvalovali sestátí, kterým stává se inspektor od organizací pokrokového učitelstva neodvislý; a budou-li inspektori ustanoveni dle politického klíče, neprospeje-li, neuškodí tato změna katolickému učitelstvu. Dále byla vedena rozprava o zkoušených a nezkoušených učitelích na měšťanských školách, vysloveno politování, že katecheti tamtéž působící jako vysokoškoláci berou menší plat než jejich kolegové. Stejně bylo odsouzeno i přetěžování žactva, zvláště hodinami industriálního vyučování. V příčině kvalifikačních tabulek vysloveno přání, aby vypuštěn byl 4. stupeň; k tomu připojen dodatek kol. Vičánka, aby příště naše organizace měly právo, do okresních školních výborů, zemských školních rad a kvalifikačních komisí vysílati zástupce. Odborný učitel Vařeka praví: „Nemile se dotýká kolegů, když v kvalifikační komisi rozhoduje o dobrém a pilném

učiteli — učitel pohodlný; proto mají tam zasedati jenom učitelé nejpilnější, nejlepší a nejpoctivější!“ — Předseda Bartoš oznamuje, že dle min. nařízení má i naše organizace podati návrhy, jak nově upravit bývalé okresní a zemské konference. K vypracování odpovědi zvolena trojice z přítomných. — Odborný učitel Hrbáček konečně žádá, aby v denních listech nebylo sumárně napadáno učitelstvo. zvláště, aby nebyly stále vyčítány platy; neděje se tak proti ostatním, stejně postaveným zřízcům státním, proč právě proti učitelstvu? — Poslanec dp. Rýpar sledoval pozorně pořad jednání přítomných, zasahoval příležitostně do debat, udílel případně dobré rady a zakončil krátkým doslovem: „Příčinou zvýšení platů učitelstvu byly strany sociální, tytéž strany, které opět jednohlasně hlasovali pro odbourání platů. lidové poslanci stáli stranou beze styků s učitelstvem. Poněvadž není v ministerstvu školství našich lidí, je třeba, aby při vývinu některé z kulturních otázek katoličtí učitelé stáli pohotově a předem poslali svým poslancům stavovské návrhy, stejně, jako činili a činí pokrokoví učitelé. — Ruční práce asi nezmizí z rozvrhů hodin; je to pokus s vychovávacím momentem, jímž se má buditi ruční cvik a smysl pro pořádek. Proto stavba nových škol musí míti v plánu dílny, kde budou vyučovati zvláštní učitelé. Také industriální vyučování má míti výchovný cíl pro hospodářskou a hospodyňskou práci na zřeteli. Malý školský zákon má veliký význam pro Slovensko; pracoval se velmi dlouho a byl debatami mnohokrátě změněn. Původně měl obsahovati i náboženství i laickou morálku. — Snahou lidových poslanců není do něho pojata suverenita státu nad školou, nýbrž uznána suverenita rodičů. Prováděcí nařízení budou vydána s tříletou platností. Nechť katolické učitelstvo dobře si všimá zákonů a nařízení; na nevhodné nechť poslance upozorní. Dle Malého školského zákona je umožněno zakládati rodinné školy, pro něž zařízeny jsou v Praze jednoroční kursy. Do těchto kursů měly by se přihlašovati mladší klášterní sestry. — Se srdečným blahopřáním k Novému roku rozšli se přítomní do všech oblastí Moravy a Slezska. J.

K otázce občanské nauky a výchovy mám tlumočiti tyto názory budějovického odboru: Občanskou nauku a výchovu nepokládáme za absolutní zlo. Předmětu lze dobře užití ve prospěch snah opravdové mravnosti. Vše záleží na učitelově osobnosti, jeho směru a pramenech a pomůckách, z nichž čerpá. Při výchově mravní úspěšně bude si počínati jen ten, kdo je sám charakterem a pro charakternost

dovede svým příkladem nadehnouti, přesvědčiti a strhnouti k následování. Předpokladem mravní výchovy jest tedy sebevzdělání a sebevýchova učitelova. Mravnost přirozená jest cestou k mravnosti, založené na náboženství. Shoda rozumu, lidského svědomí a přirozenosti s Desaterem je pádným důkazem duše od přírody křesťanské a vhodnosti zákona božího pro člověka. Ovšem nesmí se občanské nauky zneužívatí proti Bohu; a nutno tedy dokázati, že sama o sobě nestačí, zejména ne vlastními prostředky. Na příkladech ukazujeme stále dětem potřebu morálky náboženské. Jihočeský odbor zabýval se podrobně občanskou naukou a výchovou na své prázdninové členské valné hromadě a na jedné členské schůzi. Katolickým rodičům vysvětlena věc při besedě s nimi. I budoucně bude třeba pozorně si předmětu všimati a těžiti ze zkušeností. Přáli bychom si: 1. dobré učebnice mravouky, sice přirozeně zdůvodněné, ale souhlasné s náboženstvím (Skácelova se nám líbí, ale čekali jsme, že se bude zabývatí také obč. výchovou a ne jen naukou); 2. po příkladu chystaného časopisu pro obč. nauku a výchovu (od 1. ledna ve státním naklad.), nechť i spolkový „Věstník“ sbírá materiál a přináší vzorné ukázky propracovaných temat, pokyny a rady; 3. ustanovení zákona na ochranu náboženské svobody a snášlivosti budiž vybojován praktický význam v učebnicích i v chování učitelů.

Důležité upozornění zejména mladším kolegům! Na Hlučínsku ve Slezsku jest vypsáno 5 definitivních míst pro I. odbor, 5 pro II. odbor a 6 míst pro III. odbor. Pak 2 místa správců jednotřídních škol, konečně 81 místo definitivních učitelů. Naskytá se tedy možnost, zejména mladším kolegům, buď se zkouškou odbornou nebo učitelské způsobilostí, dosáhnouti definitivního místa v tomto katolickém území. Hlučínsko jest místem poctěné práce a je tu lidová strana mezi prvními. Měli by tu tedy nadšení pracovníci příležitost zavděčiti se katolickému lidu hlučínskému! V lednovém Věstníku ministerském bude podrobné vypsání míst. Kteří z kolegů by tedy jevilí zájem o tato místa, nechť se s dotazem obrátí na redaktora Věstníku našeho, jenž potřebné informace obstará. Učiňte tak urychleně. Neopomeňte sdělit služební své stáří a okolnosti žádost podporující. Přiložte zpětné porto! Konkursní lhůta končí 15. února.

R.

ZE SVAZU KŘESŤANSKÉHO UČITELSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO V ČECHÁCH.

Členské příspěvky platí se přímo do Prahy ústřednímu pokladníkovi složenkou. Ústřední

pokladník odvede příslušný obnos na »Věstník« a zbytek rozdělí ústřední pokladně a pokladnám odborů. Obnosy, patřící odborům, budou pokladníkům odborů poukázány, a to čtvrtletně. — Žádáme za včasné zaplacení členských příspěvků dle následující tabulky: Industriální učitelky, pensisté a učitelé náboženství z duchovní správy Kč 24.—; kol. v X. a IX. platební třídě Kč 30.—; v VIII. tř. Kč 40.—; v VII. tř. Kč 50.—. Těm členům, kteří nepoukáží na složenku, která byla přiložena ke 2. číslu »Věstníku«, členský příspěvek do 15. února 1924, pošleme jako tiskopis novou složenku. Odbory žádáme, aby připomínaly členstvu platební povinnost.

Ústřední výbor Svazu křesťanského učitelstva konal schůzi v neděli, dne 23. prosince 1923, o 2. hodině odpo. u sv. Anny v Praze. Schůzi řídil předseda kol. Brynych. Zahájiv schůzi přivítal Msgra dra Frant. Stejskala, zástupce arcib. Ordinariátu a hosty: vdp. super. Štorka a P. Dreisseilla T. J. a konstatoval, že jsou přítomni členové výboru: kol. Roudnická Marie, Roudnická Bož., Rozsypalová, Budělovská, Pokorná, Ratajová, Tittlová, Brynych, Novák, Janáček, Brož, Schwarzer a tajemník. Omluvili se kol.: Schmulzerová, Čermáková, Kynčlová, Trnka, Chudáček, Říha a jiní kolínští a budějovičtí delegáti. Na to zahájil předseda rozhovor: O zavedení občanské nauky a výchovy do škol. Vylíčil nynější stav výuky té na školách zpravidla katolickým nepříznivý. Pokrokoví učitelé, nepřátelské příručky atd. K nápravě mohou působiti: katoličtí učitelé a učitelky aspoň ve svých třídách; katoličtí rodičové (Sdružení katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy) svou obrannou činností proti nepřístojnostem nepřátelských učitelů a pozitivní činností: poučováním o povinnosti náboženské výchovy dětí v rodině a ve škole, prohlubováním náboženského vzdělání rodičů a pěstováním vpravdě křesťanského života v rodinách, všeobecným sdružováním katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy; zakřiknutí několik jednotlivců-pracovníků je snadno; budou-li mít katoličtí učitelé za sebou sta a tisíce katolických rodičů a jiných přátel křesťanské výchovy, dostane se jim v nich nejvydatnější pomoci a ochrany. — Dalším vydatným pomocníkem musí býti tisk katolický svou činností obrannou a pozitivní. Obrannou nechť koná tisk politický. Jemu budtež dodávány bezpečné zprávy o přehmatech a útocích proti katolíkům ve škole. Naši žurnalisté mnoho nám mohou prospěti. Positivní činnost: spisováním brožur a příruček i učebnic o občanské nauce a výchově, psaním pozitivních článků do

«Věstníku» a jiných časopisů. V tom směru skládá naděje v kol. slč. Schmutzerovou, Nováka, Chudáčka, Janáčka, kteří by psali a v umělce, kteří by tiskopisy účelně ilustrovali a vyzdobili. V debatě přednesla kol. Ratajová náhled budějovického odboru v této otázce. Projev její přijat s pochvalou. — Prof. Novák: Budovat na tomto předmětu, dát našim členům a nestranným jiným kolegům dobré vůle dobré příručky a učebnice; kol. Chudáček pracuje na učebnici; brožury budou dobré pro jednotlivé speciální otázky; peníze na to se musí opatřit. — Dp. Dreisseitl poukazuje na 47 pražských a 417 venkovských učitelů z Mariánské Družiny, snad by se mohla svolat plenární schůze katol. učitelstva a pak schůzka pracovníků. — Kol. Brož: Pokrokaři byli čerství. Vydali rychle a mnoho příruček; nutno sbírat nepříznivé zjevy řádně osvědčené a zakročit, po případě i politicky; žádat, aby bylo zrušeno konferenční rozhodování o pomůckách, modlitbě; budiž každá kniha pomocná zanesena v konferenčním protokole; slyšel z politických kruhů, neosvědčili-li se občanská nauka a výchova, že bude zrušena. Prof. Novák: těžko se bude rušit, když pokrokové kruhy z ní dělají politikum. Kol. red. Janáček: Správné je nejen kritizovat, nýbrž pozitivně pracovat, tvořit; třeba nám volnosti k užití pomůcek a cesty, jak uznám za dobré. Prof. Schwarzer upozorňuje na prof. Hrušku: Urychleně jednat, po případě doplnit a rozšířit Skácelovu příručku. — Po resumé předsedy usneseno: 1. svěřit hlavní péči o tiskovou pozitivní akci kolegovi Chudáčkovi, s dodatkem prof. Nováka, by hotovou věc předložil širšímu výboru s odborníky; 2. požádati důrazně všech, ny členy Svazu a krajinské odbory, aby ve svém působišti úsilovně pracovali k založení Sdružení katolických rodičů ve všech farnostech a pilně pečovali o čilý život v nich i jako pedagogičtí rádce. — Red. Janáček referoval o Věstníku s hlediska redakčního; aby Věstník prospíval, třeba mezi členstvem všeobecné obětavosti a radosti k práci, vytýčit vysoký cíl za katolickými výchovnými ideály a najít spolu-pracovníky a přispívatele, opatřit časopisy a knihy i cizojazyčné. Prof. Novák: Cizojazyčné i naše časopisy jsou drahé, ale něco se musí stát. Předseda poděkoval redaktorovi za jeho péči a práci. Tajemník podal zprávu o finančním stavu Věstníku; proti loňsku přibýlo o 50 procent odběratelů. Nutno zvýšit předplatné o 5 Kč, aby byl při nynější obsáhlosti finančně zajištěn. Schváleno, aby členové Svazu v Čechách doplatili každý 5 Kč a za Moravany, kteří si platí 10 Kč přímo sami, aby doplatil jejich zemský spolek 5 Kč. — Přednáška slč.

Roudnické o »dětských besídkách« odložena byla pro svou důležitost do příští schůze. — Na to promluvil předseda o skioptikonu jako vzdělávací pomůcce. Uvedl své zkušenosti a doporučil všem odborům, aby si skioptikon opatřily, pokud stačí jejich finanční prostředky. Na to přijato 16 nových členů. Tajemník sdělil schválení stanov Zemského spolku katolického učitelstva nejdůstojnějším arcib. Ordinariátem a navrhl, aby byly stanovy upraveny dle rad ku schválení připojených. Přijato a do komise k poslední redakci změny stanov zvoleni: slč. Budělovská, prof. Novák a tajemník. Do administrativní komise zvoleni: slč. Roudnická, slč. Budělovská, prof. Novák, prof. Vojáček a tajemník. Povedou finanční stránku Věstníku odloučeně od financí spolkových, aby bylo připraveno předání Věstníku v majetek chystaného Říšského Svazu katol. učitelstva čsl. jehož stanovy byly Ordinariátem rovněž schváleny. Na návrh tajemníka byla dána plná moc výkonnému výboru (užšímu výboru) k vedení záležitostí spolkových, pokud spadají do pravomoci ústředního výboru, a to na dobu do nejbližší schůze širšího výboru a pod zodpovědností témuž. Týká se to zejména vydávání knihovny Svazu a přijímání nových členů.

Sekretariát Svazu křesť. učitelstva čsl. úřaduje v Praze II., Jindřišská ul. č. 20, I. posch. v prvním dvoře v zadu, denně. Návštěvy jsou vítány od půl deváté do půl jedenácté hodiny dopoledne. V nutných případech jsou návštěvy možny i v jiných hodinách dopoledne i odpoledne. V nejn nutnějších případech i za poledne a večer.

Členové, založte všude Sdružení katolických rodičů a přátel křesť. výchovy, jak doporučuje ústř. výbor Svazu, a to v dohodě s duchovní správou, a vezměte na sebe funkci pedagogického rádce. Informace a přípravné tiskopisy vám pošle a stanovy na zem. polit. správu podá: Sekretariát Ústředního Sdružení katol. rodičů a přátel křesťanské výchovy v Praze II., Jindřišská ul. č. 20.

Prosíme všechny členy, aby poslali sekretariátu Svazu na korespondenčním lístku svou přesnou adresu, služební dobu vpočítatelnou do pense, hodnotní třídu a stupeň platu, kolikátý rok jsou v nynějším platebním stupni a jiné okolnosti. Chceme dokonale vypravit matriku členstva.

Uprázdňená místa řidičů učitelů ve dvou obcích v kraji blízko středoškolského města mohou dostat učitelé se služební dobou od 29 let výše. Bližší informace podá do 8. února Sekretariát »Svazu křesť. učitel. v Praze.«

PRÁVNÍ HLÍDKA.

Které zákony republikou vydané ublížily nejvíce náboženské výchově dětí ve školách.

1. Vynes. zř. z 1./XII. 1918: Náboženská svoboda — výzdoba škol, siní odpověď smyslu umělecké výchovy. (Tohoto zákona chytilo se pokrokové učitelstvo). odstraňovalo kříže ze škol a neprávem — proti vůli dětí, rodičů a katol. rad i na okresích, kde ve školách i v obcích bylo přes 90 procent katolíků; nerespektovalo a nešetřilo nábož. citů žactva ani rodičů, zavádělo nábož. nesvobodu ve školách. K důvodu hlavnímu, že prostý, dřevěný kříž ve škole zavěšený podporuje uměleckou výchovu (jako na př. umělecký Myslbekův), nebylo přihlíženo.

2. Vynes. zř. z 7./XII. 1918: Náboženské úkony — účast dětí dobrovolná. (Je-li náboženství na školách obec. a občanských předmětem povinným, samozřejmě měla i účast na náboženských úkonech zůstatí povinnou. Dítě, které přijalo křest, vstoupilo do církve, má plnit i její příkázání.)

3. Vynes. zř. z 9./V. 1919: Náboženské úkony — účast a dozor učitelstva dobrovolné. (Je-li učitel povinen dozírat na děti ve škole i mimo školu, je povinen vykonávat dozor i při náboženských úkonech, když se jich děti hromadně účastní.)

4. Vynes. zř. z 10./IV. 1919: Učitelem způsobilý bez ohledu na náboženské vyznání. (Je-li v platnosti § 1. základ. říš. zák. z roku 1883 o nábož.-mravní výchově ve školách, odporuje se mu. ustanovováním učitelů bezvěrců na školách s většinou dětí určitého náboženského vyznání. Učitel bezvěrec hodil by se do škol s většinou dětí bezvěreckých, a i tam k menšině konfesijní zachovávat by musil šetrnost a takt.)

5. Vyn. zř. z 21./V. 1919: Náboženské úkony (modlitba, pozdrav) nesmí býti zakazovány ani příkazovány. (Ale pokrokové učitelstvo skoro všude zakazovalo a určité po-

zdravy nařizovalo.)

6. Vyn. min. škol. z 17./X. 1920: Zproštění od povinnosti vyučování náboženství. Ošv. protokolárně zjistit důvody žádostí — rozpor mezi výchovou a školou. (Bylo by zajímavé zvědět tyto důvody a rozpory. Často děti samy rodiče přemluvíly, jen aby měly prázdnou.)

7. Zákon z 6./XI. 1920: Zrušení ošv. a ustanovení ošv. dle poměrného zastoupení. (Vlivem učitelstva zvolení skoro všude členové bez vyznání nebo jiných vyznání, kteří rozhodovali pak o věcech, jejich náboženského přesvědčení se netýkajících.)

8. Zákon z 11./VIII. 1919 a z 15./IV. 1920: Interkonfesijní zákon, podle něhož do 14 dnů po narození dítěte určí rodiče náboženské vyznání a mohou je změnit do 14 let — po 14. roce dítě samo o sobě rozhodne. (Přihlásí-li rodiče dítě k určité konfesi po narození, a dítě po 14. roce má právo samo o sobě rozhodovati, neměli by mítí rodiče práva do 14 let změny zavádět.)

9. Zák. z 18./IV. 1921: Tělocvičny školní nesmějí se používat k úkonům náboženským. (Změněn zák. z 25./V. 1921 č. 43.320.)

10. Zák. z 7./XI. 1921: Náboženská agitace. Škola měžž interkonfesijní ráz. (Agitovalo se pro školu ne náboženskou, nýbrž proti náboženství, pro školu bezkonfesijní.)

Rok 1922 ustal již ve vydávání zákonů, které by náboženské výchově ublížovati mohly, rok 1923 na stávajícím stavu taktéž ničeho nezměnil.

Co přinese rok 1924?

Klub lidových poslanců, církev římskokatolická celá, úřady školní budou se zajisté starati o to, aby v republice zavládla skutečná náboženská svoboda, nastal pokoj lidem dobré vůle, snášlivost, klid a práce a ve školách ke blahu celé republiky. Řídí J. Mašát.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Otázka dětských časopisů.

Jest trapné učiteli katolického smýšlení, vidí-li, kterak jeho kolegové, kteří o sobě říkají, že jsou pokrokoví, kolportují se vším úsilím mezi žáky spoustu dětských časopisů, které často nemají jiného účelu, nežli plnit kapsy protikatolických nakladatelů. Proč jsou tak zv. pokrovní učitelé tak ochotní pomá-

hati podnikatelům k nabytí bohatství? Věc snadno pochopíme, uvědomíme-li si, kterak tak zv. pokrovní pracovníci, v prvě řadě tedy přemnozí učitelé, jsou ochotni sloužiti každému, kdo o sobě říká, že šíří osvětu, i kdyby měla k pravé osvětě hodně daleko. Podnikavý nakladatel rozešle desetitisíce letáků a ukázkových čísel a učitelé, dočtou-li se v nich ně-

čeho o Husovi, o českých protestantských pánech ze 17. století a jiných podobných lidech, kteří vlasti přinesli jen neštěstí, plni nadšení vyzývají žáky k odehrávání. Učitelé dobře vědí, že sešity budou čísti též rodiče žáků a těší se již proto, jak krásně se bude takto šířiti nenávisť ke katolicismu. Žáci odehrávají ovšem dětské časopisy často jen proto, aby se svým učitelům zavděčili.

Učitel smýšlení katolického má povinnost brániti všemu, co na myšlenku katolickou útočí, tedy také brániti rozšiřování protikatolických dětských časopisů. Jak má však vésti boj, by dosáhl úspěchu? — Stejnou zbraní, jakou bojuje nevěra, totiž tiskem, a to vpravdě katolickým. Budou-li námi šířeny dětské časopisy, psané v duchu katolickém, zmizí jistě časopisy protikatolické. Rodiče žáků poznají rozdíl ve kvalitě a nedovolí, by do jich domácností se déle vnášel jed nevěry. Povinností našich nakladatelů jest ovšem, by známost o dětských časopisech a knihách náležitě šířili insercí a zasíláním ukázkových čísel. J. H.

Potemkinovy vesnice.

Na některých měšťanských školách stalo se zvykem, že rodičům oznamují se výsledky čtvrtletního třídění žactva. Neškodilo by věru vydávati školní zprávy čtvrtletně. Odpadla by vysvědčení pololetní a zbytečná sdělování výsledků na přání rodičů.

Po takovém oznámení navštívila mne matka, jejíž hoch dostal ve III. tř. měšť. ze 2 hlavních předmětů nedostatečně. Z její řeči jsem poznal, že příčinou nedostatečného prospěchu jest přetížení žactva i vliv učitelův. Místo dosavadních 30 vyučovacích hodin mají dnes žáci III. tř. 33 hodiny, tedy denně po 6—7 vyuč. hodinách, k tomu žáci přesporní denně 2—4 hodiny nucené procházky. Unaven, usedá hoch k úlohám, jichž jest dosti, má-li vyhověti. Na spánek zbývá mu 7—8 hodin, takže vstává s povzdechem: „Ještě jsem se nevyspal.“

Máme právo žádati na dětech úkolů nepotřebných? „Byly dva dny prázdná, to si přece trochu odpočinul.“ namítám matka. Ta však vypravuje: „Můj hoch seděl celý den u slohové úlohy, nemyslete však, že jednal se mu o pěkný obsah — tu by mu byl otec trochu pomohl! — ale maloval iniciálky a pokresloval okraje, jak mají přísně nařízeno. Tak to dělá od počátku roku, jako by pro jiné neměl smyslu. Pro malování zanedbává ostatní.“

Těžko bylo rozsuzovati. Musil jsem však uznati, že matka měla částečně pravdu. Neboť, jak jsem se přesvědčil, malovati na špatném papíře, špatnými barvami a náčiním, jaké za-

opatřiti si mohou chudší venkovští žáci, vyžaduje od svědomitého hochu příliš mnoho času. Lehce se učitelé nařizuje, před rozkazem třeba však uvážiti, co žák zmůže. „Prý práce předloženy při schůzi učitelského okrsku a vzbudily obdiv.“ Dobrá! Efektivní kousek, avšak pouhé Potemkinovy vesnice! Nikdo do očí poctivě referentu neřekl, že může tak učitel činiti jen na úkor předmětů ostatních, třeba i vlastního odboru, že žáci jsou přetíženi.

Cím se dá vysvětliti, že ze 42 hochů III. tř. 15 žáků, t. j. 35 procent má po 1—3 nedostatečných? Takový jest výsledek jednostranné práce! Jsem toho dalek, abych nepřál dotyčným učitelům, že se to líbilo řediteli, a že ho chválili v okrsku. Působím na měšťanské škole od r. 1901. Mohl jsem býti ředitelem. Za 5 roků budu moci jíti do pense. Mohu si tedy dovoliti posouditi nestranně „novou“ věc a říci, že býti „dobrým učitelem“ neznamená donucovati žactvo k práci zbytečné. Má-li žák zvláštní nadání a zálibu v ilustrování, vykoná vše ve chvíli, když ho povzbudíme. Za úkol však žádati můžeme jen to, nač stačí průměrný žák.

Tak posuzuji i diktování učiva na měšť. školách. Hoši píší celé hodiny poznámky zeměpisné, dějepisné, literaturu; o jiném nemám zkušenosti. Řekli byste, že to nemožno! I na třídní knize zaznamenáno to bývá za látku učelnou! Co se napsalo, tomu učí se žáci zpaměti! Potemkinovy vesnice! Přehlíží se, že nemá ceny, co napíše žák nedbale, čeho učitel nekontroluje. Hoši opisují též po školním vyučování, co spolužák z rozkazu učitelova napsal na tabuli, píší maďarsky místo česky, jen když pan učitel nebude trestat. „Vždyť nezáleží ani na obsahu, ani na formě, jen když mám hodně tlustší poznámky!“ Tak hoši mluvili. Tak se píše někde dnes i občanská nauka a snad i více! Potemkinovy vesnice, přetížení žactva novými učebnými předměty a hodinami.

Pořadatelům žákovských představení, to jest školám, spolkům a orelským tělocvičným jednotám, doporučíme dětskou zpěvohru Jindřicha Hrbáčka „Mariusja i Duňa“. Práce tato byla kritikou v časopisech učitelských, hudebních i jiných příznivě přijata. Jest zcela jinak pracována nežli obvyklé hry „se zpěvy“, jichž pořadatelé žákovských představení dosud byli nuceni používat. „Hudební výchova“ o ní píše: „Mariusja i Duňa“ má vážnou snahu přiblížiti se formou i hudebním obsahem duši dítěte. Nejde tu o úryvkovitě sebrané a řaděné melodie, jak obyčejně v žákovských hrách bývá, ale o hudbu, která se dobře přimyká k ději. Provedení je poměrně snadné. Notový

materiál v opise — doprovod orch. neb klavírní a libretto (tištěné) lze obdržeti u skladatele v Přerově. — Knihy redakci zaslané: František Hanzelka: Zlatý prsten. Sbírka povídek. Vyšlo v edici Obrození, Nový Jičín.

Ústřední spolek čsl. profesorů nepochopenul jediné příležitosti, kde šlo o to, spojit se s nepřáteli katolicí a otkáti se o stranu lidovou. Když pak řada našich poslů ztratila trpělivost a ze spolku vystoupila, bývá organizace profesorská na poplach a nazývá ty, kdož ze spolku vystoupili, příživníky. Mají patrně někteří páni podivné ponětí o tom, co je to charakter.

-o-

REDAKČNÍ A ADMINISTRACNÍ.

Některé práce bylo nutno odložit. Prosim o laskavé strpení. Příspěvky raďte psát jen po jedné straně! R.

Předplatné na II. ročník Věstníku bylo upraveno na 15 Kč ročně.

Členové Svazu v Čechách platí přímo 5 Kč a Svaz za ně 10 Kč.

Členové Spolku katolického učitelstva na Moravě a ve Slezsku platí přímo 10 Kč a jejich spolek za ně 5 Kč.

Nečlenové z Čech i z Moravy platí přímo administraci celé předplatné 15 Kč.

K únorovému číslu přiložíme složenky Svazu k doplacení předplatného.

Kdo platí poštovní poukázkou, musí poslati o 50 haléřů více na dodavné.

Projekty, opravy, novostavby

levně a solidně provádí

B. V A R H A U T,

stavitel

Praha — Dolní Krč č. 154.

... HUMPOLECKÁ SUKNA ...

MODNÍ LÁTKY PÁNSKÉ I DÁMSKÉ

NABÍZÍ FIRMA

HEZINA A SPOL., HUMPOLEC.

VÝROBA SUKEN A MODNÍCH LÁTEK.

... VZORKY IHNEH NA POŽÁDÁNÍ. ...

Levné ošacení celé rodiny.

Učitelstvu, kněžím, státním úředníkům, zřizencům a jiným zaměstnancům, gážístům mimo hodnostní třídu, železníc. zřizencům zašleme 20 metrů skutečně dobrých, hezkybyných, zaručeně stálobarevných zbytků k ošacení dětí i dospělých a sice: 5 m dobrého moderního šatového barchetu, 5 m tlustého hřejivého flanelu na košile, 5 m pěkného pestrého kretonu na šaty, 5 m dobrého plátna na košile celkem 20 metrů, které jsou ve směs zaruč. dobré jakosti, čímž pouze 126 Kč i s poštovným, přirážky jiné nečítáme. Dobrou zaplatíte 66 Kč, druhých 60 Kč ve dvou po sobě jdoucích splátkách měsíčních.

Každé rodině více doporučujeme! Vzorků zaslati nemožno, barvu může každý určit. Objednejte i nadále s důvěrou u firmy:

Josef Stolin a spol., Náchod.

Moravsko-slovenská banka

V Praze II, Národní třída č. 8.

Telefon č. 30.160, 30.420.

Účet pošt. spoř. č. 22.971.

Třídní loterie.

Veškeré bankovní transakce.

Nákup a prodej cenných papírů.

Centrála: Olomouc.

Filiálky: Opava, Brno, Bratislava, Hlučín, Žilina, Šaštín, Zohor, Uh. Brod.

VĚSTNÍK

KATOLICKÉHO UČITELSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO.

Vychází měsíčně s přestávkou o hlavních prázdninách vždy 20. dne v měsíci. Redakční uzávěrka 15. dne v měsíci. — Předplatné 10 Kč ročně. — Řídí redakční sbor pětičlenný. — Rukopisy se zasílají na adresu: Josef Janáček, učitel dívčí školy v Chotěboři. — Administrace: Praha-II., Jindřišská ul. č. 20. — Otevřené reklamace se nefrankují.

OBSAH: Pojištění učitelstva u okresních nemocenských pokladen. — Ze života starého kantora. — Ing. Alois Janáček: Sociálně výchovný význam Kristova kázání na hoře. — Josef Jek: Upřímné slovo o tělesné výchově a ručních pracích. — Biskup Brynův o katolické škole. — Jana Horušická: Zásady Komenského ve světle zásad katol. učitelstva. — J. Hrbáček: Nepodceňujme se a nedejme se podceňovati. — J. H.: Učitel a Orel. — Zpravy spolkové a organizační. — Právní hlídka. — Drobné zprávy. — Literatura. — Redakční. — Administrační.

Pojištění učitelstva u okresních nemocenských pokladen.

Poslední dobou objevují se plány, uzákoniti povinnost nemocenského pojištění učitelstva a úřednictva u okresních nemocenských pokladen. Je pochopitelné, kdo asi toto pojištění tak úsilovně ředrují. Jsou to ti, jichž doménou se pokladny staly, a pro něž byly, jako všechny jiné ústavy téhož druhu, zaopatřovací ústavem politických činníků ze stran socialistických.

Rozhlédněte se po všech okresních pokladnách jen ve svých okresech! Koho najdete v nich čele a koho najdete tu zaměstnána, jako úřednickou sílu? Prsty u jedné ruky vám obyčejně stačí k výpočtu těch sil kvalifikovaných. Není ovšem kvalifikace vším, ale je jedním z předních požadavků.

Tato stranickou politikou zabarvená správa pokladen není jedinou bolavou stránkou, o níž slyšíte stížnosti kdekoliv. Pořádek v úřadování, často i finanční hospodaření není zrovna na nejlepším stupni.

Jsem toho sám svědkem, jak nemocenská pokladna vymáhala nezaplacené příspěvky, ušlé za několik let ze smluvní síly na poštovním úřadě v H. Sáhodlouhým šetřením se shledalo, že příspěvky a přihláška byly zapraveny a zanikly v nepořádkách a špatném vedení. — A za to měl býti poštovní úřad jako zaměstnavatel dvakrát exekvován!

Tyto důvody zesilují také hlas, volající po nových volbách do okresních nemocenských pokladen; ovšem z týchž důvodů se jim socialisté zuby nehty brání a proto také hledí

si zabezpečiti nový platíci, ale výhod co nejméně užívající materiál, úřednictvo a učitelstvo. Představte si ten ohromný příliv peněz, který by pochroumané hospodářství zase uvedl do pořádku! A rozšíření oblasti pojištěnců znamenalo by nutně zvýšení agendy, která by měla v zápětí požadavek rozšíření počet sil pracovních. Našlo by se zase leckde teplé místočko pro mnohého, který na ně čeká.

Z těchto všech důvodů všeobecných i z příčin jen speciálně našeho stavu se týkajících bude se učitelstvo ze všech sil brániti, uzákonění povinnosti pojišťovací u okresních pokladen.

Učitelstvo nemá prázdných chutí státi se zachraňovatelem finančně zbědovaných pokladen, které by na svou režii potřebovaly učitelských grošíků.

Jen ať vezmou okresní školní inspektoři tužku do ruky a počítají jen dle starých zkušeností, nabytých z pojištění zatímních učitelů beze zkoušky způsobilosti. Jest známo, že zatímní učitelé beze zkoušek jsou na mnohých okresech povinni pojištěním. Počítejte tedy, kolik jest na jednom okrese takových učitelů! Kolik tisíc se do roka za tyto učitele zaplatí pojistného!

Najděte, kolik učitelů pojištěných onemocní! Kolik korun pokladna z toho vkladu vrátí! Musíte uvážiti, že takovému onemocnělému neplatí celý plat, nýbrž jeho procentní částku stanovy určenou a že se mu služné zastaví.

Nebylo by to i zde lacinější, kdyby se takovému onemocnělému ponechal jeho celý plat a na jeho místo poslal se zástupce se stejným platem? Kdyby celý měsíc stonal, stálo by to kol 1.200 Kč — a takových případů nemoci u mladých učitelů jest na okrese asi tak pět za deset let. Možná, že ani tolik jich není. Byla by to zajímavá statistika. Představte si ještě k tomu situaci mladého učitele, jako se stalo na hlineckém obvodu v chrudimském okrese předloni při pověstných srážkách. Prováděcí předpis se asi o dva měsíce opozdil. Srazilo se mladým jako ostatním za tři měsíce najednou a k tomu přišla ještě nemocenská pokladna s půlletní srážkou 105 Kč. Týž učitel dostal vyplaceno něco kol 400 Kč za celý měsíc a ty zaplatil jen za stravu. (Snídaně, obědy a večeře.) Na byt si musel vypůjčit a víc nesměl utratit.

Tímhle by chtěly teď nemocenské pokladny počastovat všechno učitelstvo. Ono totiž jest těch srážkových rubrik málo v našich výplatních listinách . . .

Uvažte však ještě četné jiné okolnosti! Tu malou důvěru k nemocenským lékařům z důvodů lidsky pochopitelných. Tu závislost nemocného učitele na milosti takového inspektora pokladny, který by čerta pochopil, kdy je učitel s to vzít školní břemeno práce na sebe, aby je vlekl dál.

K učitelské práci jest potřebí trochu více než zdravé ruky a nohy.

A konec konců by bylo velmi málo těch učitelů, kteří by tohoto »sociálního« dobrodini využili, že známé zásady: »Potáhnu, pokud to půjde. Vždyť to nějak vydržím a o prázdninách se zase trochu dám do pořádku.« Tak by houževnatost, tradiční v učitelských povahách, šetřila pokladnám na výdaje pro ty,

kteří onemocní prostě tehdy, když je psí počasí nebo málo práce.

Voláme odborné pracovníky sociální z klubu čsl. strany lidové, aby se postavili na stráž za katolické učitelstvo a prosíme je, aby ulámali hroty všemu, co by pod rouškou sociálnosti mělo sociálně učitelstvu více ublížiti než prospěti.

Učitelstvo samo by se se vším souborem státního zaměstnanectva přirozeně bránilo důsledkům takového zákona, který by takový závazek v sobě obsahoval, jak bylo uvedeno.

Přiznáváme plně, že problém nemocenského pojištění jest akutní i pro zaměstnance státní, byť měli po dobu nemoci i zajištěn plat. Je to z toho důvodu, že tu prostě není nikdy zašetřeného rezervního fondu, který by mimořádné výdaje, s léčením spojené, mohl uvést s příjmem do pořádku. Ale pojištění takového, které by se podobalo zahrnutí do pravomoci okresních pokladen, si jistě úřednictvo přát nemůže.

Ostatně lidový zástupce posl. Čuřík, dobrý přítel lidových stát. zaměstnanců, uklidňuje rozčeřené hladiny vysvětlením v »Lid. Listech«, jímž uvádí na pravou míru poplašné zvonění, které se se všech stran ozvalo.

Vysvětluje smysl svého pozměňovacího návrhu příslušného zákona a popírá, že by měl takový smysl, jaký se mu přikládá, že by měl důsledky, jichž se státní úřednictvo obává. Slibuje též, že podrobněji ještě okolnosti samé lidovému úřednictvu vysvětlí.

Jsme mu za to vděční a věříme, že bude s ostatními členy klubu lidových zástupců čelit všemu, co by svými důsledky nějak učitelstvo a státní zaměstnance poškodilo.

Ze života starého kantora.

(Kulturní črta.)

Od 8. listopadu 1844 do konce září 1847 jsem byl podučitelem ve Skřípově u Opavy. Tam jsem měl ročně 48 zlatých stříbra ze školního fondu a z toho jsem se musel stravovat. Platil jsem rektorovi 2 zlaté měsíčně za stravu a 2 zlaté měsíčně mi zůstaly na šatstvo a jiné potřeby. Zase asi řekne mnohý z mladých učitelů: „Jakápak ta strava mohla býti za dva zlaté měsíčně?“ Byla opravdu všelijaká. Tak na příklad ve Slatině dostával rektor od každého sedláka pecen chleba. My jsme byli podučiteli dva a dvě děvečky. Přes celý rok, den jako den, jsme měli k snídani s děvečkami v kuchyni zasmaženou polévku

s chlebem a v neděli vařené mléko s chlebem. Ve světnici rektorově jsme se ani neukázali. Ve třídě jsme spávali. Ve Skřípově byly zase zvláštní večeře. Doprostřed stolu nasypala se hromada zemáků s mundurem. Každý z okolosedících z té hromady bral a loupal před sebe na hromádku. Pak se donesla mísa, na ni se vylila kýška a z té každý lžící k zemákům přistřebával. Nebyl-li v tom sběhlý, udělal z kýšky chodník od mísy k sobě.

Ve Skřípově byl farářem P. Václav Zahradník, který se za rok dostal do Bránek, a do Skřípova přišel P. Vincenc Janolík.

Ten, když jsem ze Skřípova odcházel, mi napsal do vysvědčení: „Dieses Zeugnis des Herren Johann Pospěch wird vom Gefertigten durchgängig mit dem Beifügen bestätigt, dass obbenannten Schulhief wegen seinem exemplarischen Lebenswandel einer besondern Anempfehlung sich würdig gemacht hat.“ Tehdy šlo všecko „zu deutsch“. Ze Skřípova jsem chodil každodenně — v zimě, v létě — excurrando do Hrabské, do osady přifažené do Skřípova. Teď tam již také mají svou vlastní školu a svého učitele.

Od 1. října 1847 do 9. prosince 1849 jsem byl samostatným podučitelem v Malé Lhotce ve farnosti Veselá u Val. Meziříčí. Tam jsem dostával školní plat, sypané obilí a máslo, což činilo dohromady 70 zlatých stříbra ročně. Když jsem se do Malé Lhotky dostal, byl P. Zahradník ještě v Brankách. Ten, když uslyšel, že jsem se do Lhotky přistěhoval, hned poslal pro mne, abych k němu přišel, a pak jsem každé svátky býval u něho. Také jemu jsem všechno opisoval. Zemřel v Brankách.

Z Malé Lhoty jsem se stěhoval dne 10. prosince 1849 do Bininy, farnost Val. Meziříčí. Tam jsem měl ročně 150 zlatých a sice: školní plat, sypané obilí a máslo. V roce 1851 jsem tam pojal za manželku Karolinu, dceru Viléma Schoefra, mistra soukenického v Krásně, která zemřela 28. dubna 1855. Dne 5. května 1852 narodila se nám dcera Johana Nep., dne 4. března 1855 Anděla. V roce 1856 pojal jsem za manželku Josefínu, dceru Valentína Večeře, mistra soukenického v Krásně.

V roce 1858 dostal jsem se do Malhotic, kde jsem vyučoval až do roku 1889, tedy 31 rok, a od těch dob jsem, chvála Bohu, až do dnešního dne na odpočinku. (Již zemřel. P. r.). Že jsem za ten čas všelicos zkusil, dobrého i zlého, samo sebou se rozumí.

V Malhoticích narodil se syn Josef dne 16. jedna 1861, na kněžství byl vysvěcen dne 5. července 1884 a zemřel dne 22. září 1893.

Innocenc, narozen dne 22. října 1862, jest učitelem od roku 1882.

Jaroslav, narozen 20. srpna 1865, vysvěcen na kněžství dne 5. července 1889.

Ing. Alois Janáček:

Sociálně výchovný význam Kristova kázání na hoře.

Nenávisti je na světě dost, tu není třeba uměle pěstovat. Nový předmět, jenž má při-

Adolf, narozen 29. května 1867, vysvěcen na kněžství dne 6. července 1891.

Dne 12. července 1869 narodila se dcera Zdenka, zemřela 18. června 1899.

Když jsem se v roce 1858 do Malhotic přistěhoval, bydlel jsem po 8 roků v staré škole, dřevěné to chalupě na konci vesnice. číslo 80. Tam byla pro učitele jen malá světnička. Děti v létě spávaly s děvečkou na půdě, ale hůře bylo v zimě. V roce 1866 dostala obec nařízení, vystavěti školu novou. Přijela od hejtmanství z Hranic komise, aby vyhledala v osadě místo, kde by škola státi mohla; na konci vesnice prý státi nemůže. Ovšem to nebylo tak snadno. Konečně uvolil se jeden občan, že kousek své zahrady k tomu účelu odstoupí. Ačkoli místo to pro školu nebylo vhodné, protože voda na tom místě spádu nemá, ačkoli ve sklepě tedy voda stojí a ve světnici v přízemí je vlhko. tedy nezdravo, přece bez ohledu na můj protest škola tam postavena byla.

Až do roku 1871 jsem měl služného 200 zlatých stříbra ročně. To se vyplácelo učitelům v obci a to všelijak. Já jsem musel k obecnímu pokladníkovi poslat kolikrát, než jsem několik zlatých dostal. Až v roce 1871 převzal stát školy do své správy, a tu se vyplácelo učitelům služné v berním úřadě měsíčně napřed. To bylo trojí: 400, 500 a 600 zlatých ročně, pak funkční příplatek a pětileté příplatky pro stáří. Chtěl-li však starší učitel ty příplatky pro stáří dostat, musel vykonat doplňovací zkoušku ze země- a dějepisu, přírodopisu, fysiky a tělocviku. Ačkoli já jsem z těchto předmětů měl známky na vysvědčení z Opavy, musel jsem také tuto zkoušku konati. Byl jsem tedy v Olomouci v červnu 1872 a měl jsem až do toho času 400 zlatých ročně a od 1. července 1872 jsem dostával také ty příplatky pro stáří, takže jsem v roce 1889 se 750 zlatými čili 1.500 Kč odešel na odpočinek.

Než se to stalo, svolal tehdejší nadučitel v Kelči, František Křička, učitelskou schůzi v Malhoticích, při které bylo asi 40 učitelů. Při té příležitosti měl jmenovaný Křička řeč na rozloučenou a od představenstva obce jsem dostal diplom čestného občanství — a tak jsem se se školou a s přítomnými učiteli rozloučil.

blížití dnešní školu jejím sociálním úkolům, byl zaveden, ale tím není o cíli a methodě

těto sociální výchovy dosud řečeno ničeho.

Stále jest nejasno, k jakým ctnostem přede vším máme vychovávat, a pak jakým způsobem máme cíle toho dosáhnouti.

Jako laik ve věcech výchovu mohu ukázati jen na první část otázky.

Je třeba nalézt ideály společenské, sociální výchovy.

Kdo je povolán je definovati?

Za jakých podmínek lze dosáhnouti království Božího zde na zemi? Královstvím Božím na zemi rozumíme takový stav společnosti lidské, v níž se těší spokojenosti, radosti a průměrnému blahobytu nejširší vrstvy lidové.

Když položili svého času podobnou otázku učedníci Kristu, kdo jsou ti, kteří budou občany jeho království, odpověděl jim Kristus v kázání na hoře devaterých blahosla-venstvím.

Kázání na hoře jest největším pokladem lidského ducha. Božský vychovatel definoval v něm devatero paedagogických ideálů, jejichž naplněním stáváme se nejenom členy království ve smyslu metafysickém, jež však také jako kolektivní občanské ctnosti dovedou znovuzřídit, přetvořit a zabezpečiti sociální řády zde na zemi.

Mluví-li se dnes o sepsání příručky občanské nauky ve smyslu katolickém, pak třeba založiti ji na skále posvátné Hory.

Hledají se prameny, pátrá se v historiích všech národů divokých i kultivovaných, by se našly blednoucí stíny mravních zásad zhynulých kultur.

A zatím pod Horou blahoslavenství vyvěrá nepřeborný pramen sociální obrody a nad ní vychází slunce božského ředitele světa.

Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je království nebeské.

Hloupost lidská, která jest hlubší nežli všechna moře, označuje skutečně věřící syny a příslušníky Kristova království tímto šlechtickým titulem „chudých duchem“. Nezáleží na tom, že ve své ubohosti domnívá se tupiti. Dítě, blázen a hlupák pronášejí často největší pravdy. Nevědouce, klanějí se duševní velikosti.

Jak známo, prohlásil Ježíš fariseům, kteří mu vytýkali, že se dává lidem jerusalemským vítati jako král: „Kdyby tito mlčeli, kameny budou volati!“

Máť zajisté v očích Božích, věříme, větší cenu takový pokrokový osvícenec, než jerusalemský kámen. Proto jest na něm, aby volal.

A kdo jsou ti chudí duchem?

Giovanni Papini ve svém „Životě Kristově“ podává tento výklad:

„Chudí duchem jsou ti, kteří mají plné a bolestné vědomí své duševní chudoby, nedokonalosti vlastní duše, nepatrnosti dobra, které je v nás všech, bídy mravní, v níž tkví většina lidí. Jediné chudí, kteří vědí, že jsou opravdu chudí, trpí svou chudobou a poněvadž jí trpí, snaží se, aby z ní vyvázli!“

Tedy z tohoto vědomí vlastní chudoby rodí se teprve činná touha po jejím odstranění, to jest v ohledu mravním touha po dokonalosti a v ohledu sociálním reformní snaha.

Chudí duchem byli všichni ti, s jejichž jménem je spjat pokrok náboženský, vědecký i sociální.

Ještě lépe věc vynikne, všimneme-li si těch, kteří nejsou chudí duchem. Chudým duchem na př. není onen zvláštní psychologický typ, který se u nás po převratě objevil, totiž t. zv. pokrokový učitel. Ten se totiž naopak cítí býti velmi spokojen svou dokonalostí mravní i duševní. Zdá se mu, že jest na vrcholu vědeckého poznání. Pod ním jsou všechny překonané pověry náboženské a nad ním už není nic.

Od tohoto jalového pokolení nelze očekávati ani náboženského, ani vědeckého, tím méně sociálního pokroku a obrození. Snaha po dokonalosti rodí se z vědomí vlastní nicoty.

Tohle je chudoba na duchu.

Zní to paradoxně, ale jest jisto, že hloubku intelligence u člověka lze bezpečně měřiti podle toho, čím více zná věcí, o kterých neví a jichž neumí vysvětliti.

Člověk, který prohlašuje, že ví všechno, podobá se nafouklé měchuřině, a to je nejhloupější tvor toho času na zemi.

Chudoba duchem nesmí však býti majetkem pouze těch, kteří obsáhli veškeré po- znání lidské v celé hloubce a šířce; ona musí se státi kolektivní ctností, jako potrava ducha.

Sleduji cíl ukázati, jak prospívá naplnění ideálů v osmeru blahoslavenství zde na zemi, k upevnění sociálního míru a k zdokonalení společnosti lidské.

Jest chudoba duchem takovou sociální ctností?

Zajisté!

Sledujme jen, jaké škody způsobil společnosti právě nedostatek chudoby duchem!

Všecko procovství mravní i sociální, které je největší překážkou dorozumění mezi

společenskými třídami, pramení z nedostatku chudoby duchem.

Nadutost zvrátila pravý poměr člověka k člověku, syna k otci.

Úpadek umění a jeho rozvrat předcházelo vymření chudých. Vlády a veřejného mínění chopili se nadutci a mluvkové, poněvadž lidé nedovedou nyní správně odměřiti své skutečné schopnosti.

Všecek společenský život úpí pod násilím, neoborných, nezkušených rukou.

Nivelisace vzdělání a všecko, co s ní souvisí v sociálním našem životě, má příčinu na poli mravním, v nedostatku spravedlivého oceňování, v nedostatku chudoby duchem.

Každý se cítí nejlépe způsobilým zastávati nejzodpovědnější úřady veřejné. A to je prapříčina všech chyb a vši korupce, úpadku demokracie, úpadku společnosti.

Toto všecko musí býti odvráceno sociální výchovou k chudobě duchem. Dosavadní tendence vývoje našeho

školství po převratě sledují bohužel cíle opačné. Není divu, když otěže politiky nesou a nesly ruce, které nestačily na svůj úkol. Bude jistě příznakem na věky výmluvným pro nadutost našeho pokolení pasus naší ústavy, v němž se praví s přízvukem dobře povědomým z pokrokových schůzí a hospod: „...vyučování nechť neodporuje výsledkům vědeckého bádání!“

Jako omluva bude však na věky také připojeno, že tato slova si vynutili pilníkafi...

Tyto tendence mají, pokud ovšem lze laikovi zabývati se nekonečnou novinářskou reformou střední školy, i nové reformní snahy středoškolské.

To všecko jest však jen novým dokladem pro to, jak úsilovně musí, vědomi si svých povinností před národem, katolický vychovatel pěstovati v nové generaci chudobu duchem, to jest pokornou touhu po dokonalosti, jež jest prvním sociálním a křesťanským pokrokem. (Pokračování.)

Joscf Jek:

Upřímné slovo o tělesné výchově a ručních pracích.

Co tomu říká hygiena školní, když se ve třídě, kde má se zítra učit, víří prach! A což teprve těch tříštěk na zemi! Školník při sebe větší svědomitosti není s to důkladně zamésti potmě 5—6 tříd, když odejdeme. Nehledím tu na učitele. Ten je mučedníkem odedávna. Poslouchat však bušení 60 kladívek, to je i pro zdravé nervy přespříliš. Měl-li bych s těmi kladívky pracovati ještě půl roku, zblázním se.

Že pak děti i vinou ručních prací jsou přetěžovány, to řeklo už více lidí a zkušenějších než já. Měli byste vy ještě chuť k práci, když čekáte od 4 hodin do půl 7. na vlak, a přijdete v devět hodin domů? Do postele byste si vlezli. A což ti, kteří jdou za tmy 2 až 3 hodiny pěšky domů?

Nenařkejme, že se vědecká úroveň žactva menší, ale udeřme přímo na tyhle bezhlavé reformy, které nám otravují práci a rodičům ubíjejí děti na zdraví tělesném i duševním.

My jsme se ve škole ručním pracím neučili, a přece co jsme měli různých těch domečků. Až nás s tím maminky vyhazovaly. Není tedy třeba děti učit hrát si ve škole. Doma mají příležitosti až dost — a lepší, protože jsou dva nebo tři a nejsou nuceni dýchat prach, vířený šedesáti soudruhy a uhýbat se tolika rukám, které si navzájem překáží.

Vím, máte mnoho a mnoho pěkného říci o ručních pracích. Ponechávám to všem, kteří pěkně rádi povídají. Bylo potřebí říci také pravdu, tak, jak ji žijeme a jak nás obklopuje, aby ti, kteří se pod jejím břemenem ohýbají, nemysleli, že jsou snad sami jen tak špatnými učiteli.

Zkušební komise v Hradci Králové dala i o ručních pracích písemnou práci paedagogickou. Kolik mladých učitelů řeklo v té práci asi pravdu tak, jako ji říkají mezi sebou? Asi málo!

Nezbývá teď, než aby ti, jimž se věci daří, nám pověděli, co a jak dělají, co se jim aspoň jednou podařilo, abychom sami se pokusili zahnat také časem tuto šedivinu z denního našeho trápení. Prorokuji pěknou budoucnost této výchově dělnické. Ale až bude předmět ten dobrovolný, nevázaný na určitou hodinu, až budou proň dílny, do kterých si bude moci zaskočit žák, kdy bude chtít. A učitelé ať se střídají v dozoru, aby z toho něco měli, a ještě lépe bude, až odborná síla bude mít jen dílnu na starosti.

Ale chtějte dílnu! To je jako, byste poručili, že musí obce do roku 1930 pořídit ve školách tělocvičny! Pokud není polovina těchto požadavků splněna, potud ruční práce budou týráním učitelů i dětí.

Biskup Brynych o katolické škole.

A proto nížádná chytrost ani věda, nížádná zloba ani nevědomost nemůže zvrátiti křesťanství, Kristus vstal z mrtvých; vše jest dokázáno, čemu o Bohu učil. A co z dalšího oboru pravdy to nejdůležitější, i to jest dokázáno. Totiž: Smrt je počátkem života nového, člověk bude věčně žíti. Život tento jest jen přípravou života budoucího.

A zmíníme-li se aspoň, že není učení, jež by vznešenější zákon mravní podávalo, než čisté křesťanství, pak snad chápete, proč chceme školu Bohem dle nauky křesťanské proniknutou, proč chceme školu křesťanskou.

Ale proč tedy nesnesou se jednotlivá vyznání křesťanská, čili jednotlivé konfesce křesťanské vedle sebe? Proč chcete školu katolickou? Vždyť snad přece aspoň křesťané v téhož Boha věří, ba i v téhož Krista?

Ani to není správné a pochlází i toto tvrzení z neznalosti jednotlivých vyznání. Tu odvádí od pravdy uměle u nás vypěstovaná nechut ke katolictví a náklonnost k protestantismu. Citem pravdy se nedoděláš, ten zavádí na zcestí. Rozumu užívej, to jest ten panovník v duši tvé, jemuž má podroben býti cit i vůle. Nuže! A co praví rozum citu nebo vášni neotročící o Bohu křesťanských konfessí?

Kalvín, původce vyznání helvetského, učil, že Bůh jistě lidi předurčil pro nebe. Jiné pro peklo a že jejich činy na tom ničeho změnit nemohou. Za to mu řekl Luther — původce nynějších augspurských — že Kalvín dělá z Boha tyрана. Nuže: Je stejný ten Bůh helvetský a lutheránský? Není! Naproti tomu zase Luther učil, že jen víra prospívá ke spasení a skutků dobrých že třeba není. — K tomu zase pravíme my: Toto učení dělá z Boha osobu, které na mravnosti a tedy na činech lidských také nezáleží.

Jest to tedy opravdu tentýž Bůh, jež vyznávají jednotlivé konfesce? Není!

Což divu tedy, že my katolíci tu zásadu máme: Jen jeden jest Bůh, jen jedna jest pravda. A tou jedinou pravdou nechť proniknuta jest škola. A tuto jedinou, nezměnnou a nezměněnou pravdu a toho jediného, vždy a pro všechny stejného Boha hlásá mi to původní, od Krista skrze Petra a s ním sjednocené apoštoly a tudíž skrze nástupce Petrova a s ním sjednocené nástupce apoštolů hlásané a přispěním Ducha sv. v čistotě udržované křesťanství katolické.

A proto, poněvadž nám záleží na tom, aby pravdou čistou proniknuta byla škola, a

proto, poněvadž, kde v myslích není pravdy čisté, není dokonalého vzdělání, žádáme školu Bohem dle katolického učení proniknutou. Žádáme školu katolickou.

Ale ovšem pravíme zase, jediným poznáním pravdy není poslouženo. Škola nemá jen učiti, nýbrž i vychovávat, to jest vůli žáků k plnění zákona Božího přivoditi. A tu jest přesvědčením naším, že veliké, opravdu božské náboženství naše slabé vůli naší i nad přirozené posily poskytuje a to tou měrou, jako žádné jiné náboženství. Mírníme tu nejen slovo Boží a modlitbu, ale obzvláště svátosti. Naším svatosvatým, zkušeností stvrzeným přesvědčením jest, že řádným a častějším přijímáním svátostí vůle u přemohých se tak upevní, že po dlouhá leta dovede vítězně přemáhati těžkou vlnu, ba že i zdokonaluje. Což divu, že k výchově mládeže žádáme pomoci našeho náboženství; což divu, že si přejeme, aby škola i k vůli výchově čili upevnění vůle v dobrém byla konfessní, katolickou, ne polovičatě, ale přesně a upřímně katolickou.

A poněvadž k zákonům Božím patří i předpisy o bohopoctě, stojíme též o to, aby děti navedeny byly Boha ctíti dle zákona naším náboženstvím stanoveného, tedy na prvním místě obětí těla i krve Kristovy; pak ovšem všemi náboženstvím naším předepsanými úkony, pobožnostmi vnitřními i zevnějšími.

3. A že i pro obor krásy, jižto se duch lidský vzdělává, ducha svého náboženství žádáme, to asi není divno tomu, kdo na př. pohlédne na velebný v gothickém slohu zbudovaný a upravený chrám. Patrně tu, ať se tu ryzí ozývá zpěv, ať se tu koná oběť slavná, ať se hledí jen na budovu samu, tu že právě jest odlesk pravdy a dobra, jest to odlesk Boha dle naší — jak říkají — konfesce,

Zde sice vše Bohu v posvátné bázni se koří, a přece se raduje předtuchou oslavy nebeské, zde krása ta sice pozemská je, ale k nábožnosti nutí, vzhůru povznáší. Nuže! Nic jiného není účelem školy katolické; než aby duše chovanců našich takovým velebným a svatým chrámem Božím byla. Kdo moudrý chtěl by, aby raději byla obrazem v jistém sice smyslu krásného, ale dolů táhnoucího domu, jenž odleskem jest pyšného odporu proti Bohu, odleskem rozkoše od Boha odtrhující?

Velectěné shromáždění! Devatenácté set let působí církve na národy evropské. Vím,

že po těch devatenáct set let bouře času a lidských vášní dotkly se i já. Nezapírám, že až i na samých náčelnících jejích uvázla nějaká skvrna slabostí lidských. Ale suďte spravedlivě o celku. Táže se, proč asi Evropa předčila vzdělaností všechny díly světa, proč asi pevně drží ona prapor osvěty jako vůdkyně v rukou svých? — Proto, že byla křesťansko-katolickou. Proč na př. římsko-řecká vzdělanost pohanská, proč na př. nynější čínská daleko zůstala za evropskou? Protože Evropa byla katolickou. Ptejte se, kdo z divokých aneb aspoň nevzdělaných národů evropských učinil národy kulturní? Církev katolická! Jako soudcové Bohu přísahou zavázání, kteří chtějí překonatí vášeň zlou i náklonnost dobrou, zkoumejte dějiny a odpoví vám na př. protestant Müller. Bez papežů byla by Evropa zemí divochů.

Hledáte-li učence, filosofy filology, matematiky, astronomy — hledejte je v církvi katolické a naleznete je. Hledejte hrdiny ctnosti na jevišti světovém, hledejte je v úkrytu cely klášterní anebo v chaloupce odlehlé — naleznete je v církvi katolické.

V každém století, i když země se chvěla rykem válečným, když pustly mravy a surovost řádila, vždy najdete v církvi katolické hrdiny lásky, pokory, čistoty, tichosti. Z temných mračen, jež odchýlením se od katol. náboženství stahovaly se nad národy, září přece v každém století hvězdy světců našich, hvězdy velikánů v ctnosti.

A proč zase na druhé straně všechny zjevy římsko-pohanské vzdělanosti? Proč na příkl. ochromena mravnost pochybovačstvím o životě věčném, proč rozpoutána požívatost, jakožto jediný cíl života, odkud poskvrnění manželství, odkud rozklad společnosti?

Proč vidíme zjevy tyto dnes v životě národů? Proto, že jsme smíšeninou křesťanství s pohanstvím pode jménem liberalismu. Kde v rodině, v obci, v říši převládá dnes pohanství, tam to jistě znáti jest na úpadku mravů, pořádku, spokojenosti ano v celku až

i blahobytu. Liberalismus se neosvědčil, než jako reakce, návrat k pohanství, které co do mravného vlivu na národy nikdy s katolickým křesťanstvím měřiti se nemůže.

A proto voláme: Pryč s polovičatostí, pryč s tou smíšeninou z našich škol, pryč s tím pohanstvím, pryč s reakcí. Pokrokem bylo, jest a bude čisté křesťanství a proto to jediné proniknej školu naši. Tento pramen dokonalé vzdělanosti plyň hojně a nezábráně ze studnice školy naší.

Vyslovivše přesvědčení své, že škola, má-li býti pramenem dokonalé vzdělanosti, musí býti náboženskou a konfessní, přicházíme k další zásadě katolické o škole: **Škola je po právu přirozeným i dle zásad křesťanských zastupitelkou rodičů.**

Prvními vzdělavateli dětí jsou rodiče. Stvořitelem samým dáno jest jim to právo, avšak uložena i povinnost. To jasně hlásá přirozenost naše sama. Jen nejvýstřednější nevěra, která vůbec nižádného zákona člověku daného neuznává, klesla tak daleko, že — majíc za svůj cíl jediné smyslnou rozkoš — rodičům toto právo bere a této rozkošníkům a sobcům nepohodlné povinnosti je zbavuje a žádá, aby stát děti rodičům bral a je po způsobu zvířátek společně vychovával. Jsou to poslední důsledky liberalismu od Boha odpadlého, důsledky, které žádají svobodu vášní lidských a proto i manželství i rodinu a tudíž i vychovávání dětí rodiči odstraniti chtějí, ač i u zvířat shledáváme, že matky svá mláďata vychovávají. Do jaké propasti spousty a hovadilosti přivede člověka jako osvěta a svoboda velebený, důsledně provedený odpad od věčné pravdy, jak ji hlásá náboženství! Když tyto konce velebeného liberalismu vidíme, tím více lne me k vznešenému náboženství, které hájí posvátnost rodiny i Bohem dané právo rodičů na vychovávání dětí.

(Pokračování.)

Jana Horušícká:

Zásady Komenského ve světle zásad katol. učitelstva.

Je známo, že Komenský, ztrativ záhy své rodiče, byl vychováván u sestry otcovy ve Strážnici a teprve v 16. roce dán na studie do škol latinských. V „Předchůdci vševědy“ trpce si stěžuje na převrácené vyučování ve školách, kde paměť cvičena na úkor ostatních schopností duševních, ale zároveň i na nedbalost svých pěstounů. Praví: „Nebo hned

jako pachole obou rodičů jsa zbaven, poručníků nedbalostí tak jsem byl zanedbán, že teprve šestnáctého roku věku mého dostalo se mi počátků latinských okusiti. Avšak dobrotivostí Boží bylo důkazem, že okus ten přirozené touhy žízeň tak roznítil, že od té chvíle neustával jsem snažiti se a usilovati, kterak by škoda ztracené mladosti byla na-

hrazena a již ne při mně toliko, než při jiných. Nebo zželelo se mi zároveň i osudu jiných zvláště v národě mém, v pěstování literního umění trochu líná! Často tedy opravdově na mysli přemítal jsem, jak by co možná nejvíce lidí netoliko k milování svobodných studií bylo povzbuzeno, než i jakým nákladů a prací ukrácením by školy byly otevřeny, v nichž by mládež metodou snadnější k znamenitému prospěchu v učenosti mohla býti přivedena.“

Zřejmo z toho, že Komenský již v jinošském věku pojal úmysl vyučování na školách zlepšiti.

Dožaduje se, aby vyučování dostalo se všem bez rozdílu, hochům i dívkám, bohatým i chudým. Tato zásada Komenského se již dávno plně uplatňuje.

Dobu vychovávací a vyučovací rozdělil Komenský na čtyři období po 6 letech. V prvních šesti letech nechť vychovává dítě matka, učic je správnému poznávání a pojmenování věcí je obklopujících, vedouc je k Bohu a k rozeznávání toho, což dobré jest a zlé. K tomu hned podává návod v „Informatorium školy mateřské“, které sepsal r. 1632. V něm píše: „V útlém tom věku, co dítě cítí, chutná, slyší, vidí a co v srdíčko a rozumek mu vstípeno, kořínky jsou dalšího vzrůstu jeho duševního a budoucí jeho povahy. Jest zajisté dům otcovský školka, z níž pláňata do školy se přesazují, která pak rychleji, zdárněji a zdravěji prospívají, byla-li k nim dříve rozumná a laskavá péče obrácena.“ Školou mateřskou míní tu tedy ne nynější opatrovny, ale klín matky, první vychovatelky a učitelky svého robátka. Ano, matky jsou a buďtež vždy nejen prvními, ale stálými vychovatelkami svých dětí a my nemáme vroucnějšího přání, než aby matičky naše považovaly své děti za dar, ba, lépe bych řekla, za Bohem jim propůjčený klenot, jež pilným broušením, pěstěním a k dobru nabádáním mají vychovati ke slávě Boží, ke cti národa a vlasti a sobě k radosti a útěše. Není větší, světlejší povinnosti ženy-matky, než výchova dítěte. Kde rozumná láska je spojena s vážnou přísností, tam dovede matka včas odstraniti z duší a srdéček dětských trnité výhonky neposlušnosti, zloby, vzdorovitosti, svéhlavosti a sobectví, tam nevybují tento plevel v křiklavé necnosti, které v dospělejším věku těžko již napraviti.

Než bohužel sociální poměry nedovolují často matkám věnovati se dítkám zcela a po celý den a tu je zastupuje vychovatelka, pěstounka v opatrovně, ve škole mateřské.

A tu nezapomínejme, že proti všem zla zárodkům nejlépe možno bojovati, když se nám podaří nadchnouti mladé ty dušičky pro dobro a ctnost. První pak ze všech ctností, z níž ostatní jako z bohatého zřídla vyvěrají, jest zbožnost. Ó, pěstujme ji v těch útlých srdcích vznětme v dušičkách jejich víru živou, k dětských, onu zbožnost, pravou, upřímnou, ráž plyne z nekonečné lásky k Bohu všemocnému, vedme je k tomu, kterýž pravil: „Nechte maličkých přijíti ke mně!“

Druhým výborným průvodcím v životě jest práce. Když jsem byla ještě pěstounkou, kolikrát se stalo, že mi přinesla matka do opatrovny dítě i poněkud churavé; nechťelo prý doma zůstat, prý musí jíti do školky pracovat. Někdy jsem navrhovala, že si půjdeme raději hráti do zahrádky, ale to bylo protestu! Ať si jdou hráti ty malé (totiž 3leté), ony (4 až 5leté, velké) budou prý pracovati. My totiž vyšívaly, proplétaly, skládaly a podobné práce konaly. Z toho zřejmo, že chuť k práci dětem vrozena, třeba ji jen náležitě povzbuditi.

Od šesti do dvanácti let budiž dítě podle Komenského vyučováno na škole obecné, do 18 na škole střední a od 18—24 na vysokých školách. Tato zásada dnes poněkud pozměněna. Ke škole obecné připojena nyní škola měšťanská. Komenský žádá, aby veškeré učivo stálým opakováním pevně v mysli a paměti utkvělo. A toho na školách měšťanských (mluvím ze zkušenosti vlastní) postrádám. Učivo realii, na př. dějepisu, je tak rozsáhlé, že sotva učitel stačí je za rok probrati. Na soustavné opakování naprosto nezbývá času ani učiteli, ani žactvu, které je učivem přetíženo. Mnohem prospěšnější by žactvu bylo, kdyby učebnice byly méně rozsáhlé, z učiva pak podáváno to nejdůležitější, ale toto náležitě pak v paměť uloženo, aby trvalým zůstalo majetkem mládeže. A především, aby z učiva podáváno to, co duši zušlechťuje a mysl povznáší.

Dále Komenský výslovně praví: „Aby, čemu děti se mají učiti i smysly svými, zrakem, sluchem, hmatem, čichem, ba i chutí poznávaly, rozumem si osvojily a rozumíce tomu, slovu učitelovu uvěřily. Ale zároveň dokládá, že jsou tu věci, na které lidský rozum nedostačuje, které týkají se věčna, věcí napřírozených, o kterých jen z Písma sv. vědomost míti můžeme.“ Jako hlavní požadavek klade, aby veškeré vyučování soustřeďovalo se kolem Boha a Bůh aby byl středem, centrem veškerého učení. Praví v „Hlubině bezpečnosti“: „Nebo slavnější jest Bůh než všeho světa vzácnost a sláva, mou-

„dřejší než všeho světa umění a subtilnost, bohatší než všeho světa pokladové a zboží“, a dále že „centrem milosrdenství božího je Kristus, že kdo do centra toho trefiti chce, ze všech tvorů i sám ze sebe vyjítí musí.“

Aby Bůh byl středem veškerého vyučování školního, aby všechny ty poznatky vědecké (náboženství a pravá věda se nikterak nevyklučují) k Bohu vedly, to i vroucným přáním naším, ale bohužel není toho v nynější době, kdy mnohé věci vykládají se tak, že dítě spíše od Boha odvracejí; a často ocitá se tu žák v rozporu duševním, který nemůže zůstat bez následků na vývin jeho povahy, neboť místo, aby, jak rozumná výchova toho žádá, všechny prostředky a poučky vychovatelské, veškeré vedení směřovalo k jediné-

mu cíli, žák tu veden jinak katolickou matkou a otcem a ve škole učitelem náboženství a jinak učitelem jino- nebo bezvěrcem. A tu se ocitá v trapném rozporu. Komu věřit? Kdo mluví pravdu? Ke komu se přikloniti? Než tento nesprávný směr výchovy vede dítě i k přetvářce, neupřímnosti. Chtíc se zalíbiti tu učiteli, tu katechetovi, přetváruje se dítě a jedná před každým z nich tak, jak tuší, že ten či onen si toho přeje, ano, často i před vlastními rodiči ukrývá své nitro, tají, jakými pochybnostmi zmítána jeho duše. Že takováto výchova dvojatá může nám vychovati jen lidi více méně bezcharakterní, rameňáče, lidi bez vnitřního přesvědčení, jest beze sporu.

(Pokračování.)

J. Hrbáček:

Nepodceňujme se a nedejme se podceňovati!

(Příspěvek k diskusi o vysoké škole paedagogické.)

Dlužno též uvážiti, že velká část učitelstva studovala celé gymnasium nebo celou reálku a pak že šla teprve na učitelský ústav ke zkoušce dospělosti. Nemohou tedy rozhodně ti, kteří tak rádi tvrdí, že učitelé nemají středoškolského vzdělání, mluvit o všem učitelstvu paušálně. Všimneme-li si pak učitelských schematistů, vidíme, že mnoho a mnoho učitelů vzdělávalo se i po ukončení školních studií na kursech pro živnostenské školy pokračovací, mnozí pak vykonali státní zkoušky z hudby, někteří i jiné zkoušky.

Nesmí se pak zapomínati, že se ti učitelé, kteří chtěli vyučovati na měšťanské škole, připravují systematickým studiem pilně po 2 až 3 leta k odborné zkoušce. Což jejich vzdělání není rovněž rovnocenné s tím, jež má absolvent jiné střední školy? Nejsou také vzácné případy, že odborný učitel měšťanské školy má zkoušku ze dvou nebo dokon-

ce tří odborů. Nuže — jeho úmorné, leta trvající studium nebylo k ničemu?

Chybou jest, že naši t. zv. pokrokoví kolegové, kteří rádi píší o všem možném, nepíší o tomto zjevu. Nečiní-li tak oni, činme tak my, učitelé katoličtí! Ukažme, že náš pokrok je pravý. Nedejme se snižovati! Netrpme, by se o nás užívalo potupného názvu kantor. Tak byli nazýváni učitelé před 100 lety, kdy neměli ani z daleka vzdělání, jež se na učitelstvu žádá dnes.

Státnímu nebo jinému úředníkovi, který má vzdělání daleko menší než učitel, tedy pouhou školu obchodní, průmyslovou nebo dokonce jen nižší střední nebo měšťanskou (někdy také jen obecnou), nikdo tohoto nedostatku nevytýká. Nedejme si ničeho vytýkati tedy ani my! Dbejme ovšem zároveň toho, by zmizely zjevy, které učitelstvo v očích soudního obecního skutečně zlehčují!

J. H.:

Učitel a Orel.

Myšlenka orelská, jedna z nejučinnějších složek katolického hnutí, není ve škole propagována tak, jak toho zasluhuje. Není také divu. Chovají-li se k ní nepřátelsky Dělnické těl. jednoty, Federované DTJ., Sokolové t. zv. pokrokové politické strany, Volná Myšlenka a ostatní více méně vážné složky boje protikatolického, jistě že ani učitelstvo, které o sobě říká, že je pokrokové, nezůstane za nimi pozadu. Že v intencích „pokroku“

pracuje v tomto ohledu až příliš, víme velmi dobře jak z vlastní praxe, tak ze zpráv časopisů. Bojují-li však oni proti Orlu, jest povinností nás, katolických učitelů, Orlu ze všech sil pomáhati. Pamatujme, že hnutí katolické může zvítěziti nad nevěrectvím a luteránstvím pouze tehdy, používají-li jeho stoupenci těchto zbraní, jakých používají protivníci, to jest proti tisku tisk, proti slovu slovo, proti činnosti tělovýchovné a vzdělá-

vací opět stejnou činnost. Podporujeme proto myšlenku orelskou nejen tím, že se staneme členy Orla, ale v Orlu také pak skutečně pracujeme. Zúčastníme se cvičení, přednášejme Orlům, organizujeme a vedme je! Hlavně se však zasloužíme o Orla, budeme-li jevíti zájem o jeho žactvo a dorost. Vždyť mnohé z rodin smýšlení katolického nedávají svých dětí do jednot orelských jen proto, že vedoucími činiteli nejsou tu učitelé. Kdyby učitelé hnutí orelského více se účastnili, vzrostly by jednoty orelské jistě velice. So-

kol za svou popularitu vděčí v první řadě pokrokovému učitelstvu. Však také učitele ke spolupráci přímo vyzývá a nejsou-li mu dostatek po vůli, tedy jim jejich jednání — a často právě nikoli jemně — vytýká (viz případy ze sokolských časopisů z poslední doby). Bude-li mít tedy Orel opět oporu v nás, katolických učitelích, poroste. Propagujeme ho ve školách, propagujeme ho v rodinách, propagujeme ho ve společnosti! Zaslouží si naší součinnosti v míře nejvyšší.

ZPRÁVY SPOLKOVÉ A ORGANISAČNÍ.

Slavnostní recepce, konané v neděli dne 10. února na paměť korunovace sv. Otce Pia XI. u J. E. pana apoštolského nuncia Msgra. Marmaggiho, zúčastnili se jako zástupci našeho spolku odb. učit. Růž. Budějovská a prof. Rich. Vojáček.

Zpráva jihočeského odboru Svazu. Od poslední valné hromady, konané v době prázdninové v srpnu 1923, sešel se odbor ku pěti členským schůzím, a ku dvěma schůzím výborovým. První členská schůze konala se na počátku školního roku, dne 23. září, při níž duch. rádce dp. K. Rehan přednášel na téma: „Láska ku povolání!“ V přednášce vystihl dp. velmi krásně úlohu katol. vychovatele, jeho práci, etrasti, překážky i povinnosti. Dokazuje, že všechny nesnáze lze přemoci láskou a to nejen přirozenou, nýbrž láskou nadpřirozenou, kteréž nejlepším vzorem jest Ježíš Kristus. — Doporučuje časté cvičení a upevňování v této lásce, v lásce k Bohu i k duši dítěte. A dodává: „Tak započneme nový rok práce! Učme se od nejlepšího paedagoga-Krista, následujme Jej, a budeme spokojeni se svým povoláním, jakož i vděční za to, Bohu, že můžeme býti tolik užiteční k Jeho slávě a ku blahu dětí!“ O svátcích vánočních uspořádal odbor větší schůzi členskou, na níž referoval předseda odboru, říd. učitel p. Fr. Duha o zpěvu a hudbě na venkovském kůru chrámovém. Po přednášce rozproudila se čilá debata o zpěvu a kostelních písních vůbec. Za účelem sebevzdělání uspořádal též odbor kurs několika poučných přednášek, při kterých přihlíženo bylo hlavně k methodám vědeckého studia vědecké práce. Dne 23. prosince navštívili členové ústav paedologický, zřízený při pomocné škole pro děti duševně zatížené. Odbor zúčastnil se též besedy rodičů s katolickým učitelstvem a přispěl k této přednáškami. Na schůzích probírány byly též pomůcky k vyučování občanské nauce. —

Předsedkyně i delegátky odboru zúčastnily se valné hromady Svazu křesť. učit. konané 29. září 1923 v Praze, ustavující schůze Ústř. výb. říšského Svazu křesť. uč., dne 14. října 1923 a členské schůze, dne 23. prosince 1923 v Praze. — Zapsala: M. Šejnová, t. č. jednatelka.

K dětským besídkám. Přiznáváme plně jejich důležitost a pokládáme je za předchůdce, po případě prozatím za náhradu konfesních škol. Prosíme, aby učitelstvo, zvláště dámy, přinesly pro katolické děti obět času a sil, které stojí práce v besídkách. Lásky, trpělivosti a obětavosti jest třeba k ní nade vše. Dáváme přednost besídkám, v nichž jest dětí méně a schůzky častější, aby se vyvinul užší styk vedoucích sil s dětmi a silnější výchovný vliv. Každá besídka potřebuje dobrého vůdce, kněze, a mimo to 1—2 laické síly. Kde celou besídku má na starosti jediná osoba, snadno se brzo unaví a jejím odchodem končí existence besídky, není-li postaráno již předem o náhradu. Vychováváme děti k praktické víře a lásce; konejme s nimi pobožnosti (společné sv. přijímání o významných svátcích), dětské pobožnosti (jesličkové, eucharistické, mariánské), dětská duchovní cvičení pro mládež školu opouštějící, dejme jim příležitost ke skutkům lásky k Bohu a bližnímu (čištění a výzdoba kostela, hotovení kostelního prádla při ručních pracích, divadla s lidumilným účelem. U nás v Budějovicích větší dívky z besídky po dvě leta vykonávaly úklid v diecesním církevním museu.) Spojme besídku s ligou Benjaminů a Tarsiciů (sekretář p. Čihák). Pěstujme dobrou četbu (knihovničky a časopisy). Konejme s dětmi vycházky, pouti a cesty, návštěvy katol. ústavů charitativních. Besídkám se nedaří tam, kde katol. děti mají několik podobných věcí: besídku, Orla, Mariánskou družinu a pod. Nelze děti tak často odváděti z rodiny a tak učiti je záhy spolkaření.

Dětské povrchnosti a lehkomyšlnosti nelze čelit ustavičným vystupováním na veřejnost v zábavách, akademích, cvičeních a podobně. Generace křesťanů hluboké víry a nadpřirozeného života vyrostle jen ze soustavné a důsledně pěstěného vnitřního života již z mládí. -- Co se týče skioptikonu, podotýkáme, že ho lze velmi krásně použít, jen by si bylo přáti, aby Sdružení katol. mládeže, jež diapositivы půjčuje, bylo bohatěji zásobeno a mohlo všestranně vyhovět. Dobré věci lze vybrati i z jiných půjčoven. — Ref. budějovického odboru.

SVAZ KŘESŤANSKÉHO UČITELSTVA ČSL. V ČECHÁCH.

Z výborových schůzí. Druhá schůze užšího výboru byla dne 26. ledna 1924. Přítomni dámy a pp.: Schmutzerová, Roudnická Marie, Budělovská, Novák, Vojáček a tajemník. Po přečtení a schválení protokolu 1. užší výborové schůze referoval předsedající prof. Novák o vydávání knihovny Svazu. Řed. Schmutzerová a prof. Vojáček radí, aby se vyžádal rozpočet na tuto knihovnu nejen u Českoslov. akciové tiskárny, nýbrž i u jiných. Předs. sděluje, že sazba pro 1. č. knihovny stojí z I. ročníku „Věstníku“ v Čsl. akc. tiskárně, takže těžko dáti 1. číslo jinam. Doufá, že rozpočet Čsl. akc. tiskárny bude uspokojující. Usneseno, aby v 1. sešitu knihovny byla vydána kromě „Úvodu do paedagogiky“ od dra Josefa Nováka, též „Methodika“ od téhož autora, a to v tužší obálce. Pokladní, sle. Roudnická sděluje, že výlohy Svazu jsou veliké. Nutno šetřit, upomínat o členské příspěvky i o předplatné. Předsedající navrhuje, aby se dvakrát ročně zasílaly členům a odběratelům neplativším výpisy z jejich účtu na jejich útraty. Schváleno. — Usneseno na návrh pokladní, aby jmění spolku bylo uloženo z největší částí do Moravsko-slovenské banky, filiálky v Praze, aby bylo docíleno lepšího zúrokování. Rovněž schváleno zakoupení vhodné pokladní knihy. Tajemník referoval o agendě spolkové. Mezi jiným intervenováno v několika případech u úřadů: započítání pomocné literární služby industriální učitelce a udělení definitivy ad personam, vyplacení cestného jistému p. faráři za cesty do škol, informace o cestném do škol k vyučování náboženství, žádosti katol. rodičů o katolické učitele. Předsedající navrhuje: 1. Aby byla smluvena schůzka s katolickými učiteli moravskými a 2. aby schůze užšího výboru byla pravidelně vždy druhou sobotu v měsíci o 6. hodině večer ve Spálené ul. č. 15, a aby bylo k ní zváno pouze v novinách. Schváleno a schůze skončena. — Třetí užší výborová schůze konala se 9. února 1924. Přítomni: dámy

a pánové: Schmutzerová, Roudnická M., Budělovská, Čermáková, Vojáček, tajemník a později Novák. Schůzi zahájila místopředsedkyně pí. řed. Schmutzerová. Protokol druhé užší výborové schůze přečten a schválen, Tajemník referuje o agendě spolku a předkládá důležitéjší přípisy: z Bělčic, z Úpice, z Č. Budějovic, z Chotěboře, z Kutnohorska, z Kolínska, z Plzeňska a z Kladenska. Vyřízení vzata na vědomí a usneseno přání a zájmy členů a stran co nejvíce podporovati. Od 28. ledna do 9. února bylo jednacích aktů 52 mimo Věstník a intervence. Když řízení schůze převzal místopředseda prof. Novák, pokračovalo se v jednání o změně rozvrhu hodin k vůli přeložení hodiny náboženské, když katecheta z duchovní správy byl zaneprázdněn funkcí z duchovní správy, dále o vyučování geometrii a o nové soustavě tělocvičné, o schválení (státním) učebnic katolického náboženství, o stescích pana řed. Janáčka, že přispívání články a organizačními zprávami ochablo a z Moravy skoro docela přestalo, o potřebě katolického dorostu učitelského, mužského i ženského, pro zatímní místa v různých okresích školních, načež učiněna přiměřená usnesení. Dále usneseno, aby prohlášení proti pokrokářům napsal profesor Novák. Předsedající sděluje o praxi státních recensentů učebnic, zejména od katolických spisovatelů, což vzbudilo rozhořčení, a o potřebě, aby členové činili výpisky protikatolických míst ze státně schválených učebnic protikatolických spisovatelů, a tyto výpisky (řádné citáty s udáním knihy, strany atd.) příležitostně zasílali sekretariátu Svazu k uschování do spolkového archivu. Vzato na vědomí, že rukopis „Methodiky“ od dra Josefa Nováka je hotov a že možno začít se sazbou. Slečna pokladní sděluje, že provedla uložení jmění spolku do Moravsko-slovenské banky, filiálky v Praze, čímž spolek získá ročně na 700 Kč. — K recepci u p. nuncia na den 10. února delegován prof. Vojáček. — Na to schůze skončena. — Čtvrtá užší výborová schůze bude v sobotu, dne 8 března 1924 o 6. hodině večer. — Tajemník.

Členská matrika Svazu co nejpodrobnější, je nejvyš potřebna. Proto vzal užší výbor v poslední schůzi s uspokojením na vědomí zprávu, že četní členové posílají ochotně svá služební data. Ale bohužel — mnoho jich ještě schází. Proto prosím o pět ně: Sdělte sekretariátu služební data, jak bývají v osobním výkazu a jak jsem žádal v lednovém čísle na straně 61. Připojte, chtěli-li byste brzo nebo později změnití své místo a do které asi krajiny. Povedeme vás v evidenci a když by se přiměřené místo pro vás naskytlo, sami vám

sdělime. Dostáváme z četných školních obcí od katolíků vyzvání, abychom opatřili k nim žadatele-katolíka. Budeme tedy mít snad vždy nějaká místa v záznamu. — Tajemník.

Odbor královéhradecký. Dne 16. prosince 1923 konána byla schůze královéhradeckého odboru v místnostech Adalbertina v Hradci Králové za účasti uspokojující. Schůzi řídil obětavý náš předseda, kol. Adolf Brož. Jednáno bylo v přátelském rozhovoru o aktuálních otázkách stavovských i paedagogických. Debata rozpráda se hlavně o těchto stěžejních bodech:

Občanská nauka a výchova a přetíženi žactva. Všeobecně bylo si stěžováno do toho, že žáci jsou zavedením nových předmětů velmi přetíženi, takže jsou vyučováním vysilováni duševně i tělesně. Přitom je třeba uvážit i tu okolnost, že nově zavedené předměty nikterak nezvyšují úroveň celkového praktického vzdělání obecné ceny, takže doones neutuchají nářky středoškolských profesorů i odborných učitelů na měšť. školách, že ani dnešní dorost z národních škol vycházející nemá potřebných znalostí základních.

Jak tomu teprve bude, až bude nucen učitel věnovati pozornost a vynalézavost svých sil na stero jiných věcí v obč. nauce a ruč. pracích, které tak málo s tím se vším souvisí!

Obsahově konečně není občanská nauka nic jiného, než čemu už před jejím zavedením každý učitel učil, využívaje vhodné příležitosti v jiných předmětech k mravnímu poučení a výchově žactva. Jest konečně i z praktického života všeobecně známo, že mravní naučení nepůsobí nutně a bezprostředně jako nějaká chemikálie, nýbrž, že její úspěch vyžaduje, aby ho použito bylo ve správně voleném oka-

mžiku. A tuto možnost obč. nauka vlastně učitelé bře.

Kázání, na něž se nutně zvrhne, na dítě nepůsobí, takže dnešní stav zkušeností s obč. naukou jest ten, že jest to předmět zbytečný, nepřinášející užitku, trapný jak pro žáka, tak pro učitele.

Výchovné ruční práce. Jednomyslně poukazováno bylo na schůzi k tomu, že i tento nový předmět není zrovna šťastný ve svém realizování. Ve většině případů chápán jest šablonovitě a zvrhl se na pouhé hračkaření. Zdůrazněna proto nutnost přihlížeti v hodinách ručních prací více k praktické stránce a všimati si věcí pro skutečný život potřebných.

Ruční práce ženská a ind. učitelky. V debatě poukazováno především na venkově upravené rozvrhy hodin, v nichž jsou pravidelně ruční práce tak zařazeny, že musejí učitelky ruč. prací chodit z jedné školy na druhou, z obce do obce. Vysloveno přání, aby napříště při sdělávání rozvrhů přihlíženo bylo k tomu, aby usnadněno bylo ind. učitelkám jejich obtížné povolání aspoň v tom, aby odpadlo zbytečné cestování, účelným spojováním hodin ruč. prací v jedné škole na týž den v týdnu.

Dále zdůrazněn požadavek, aby v zimě dovoleno bylo propouštět děti z ruč. prací před čtvrtou hodinou odpolední s ohledem na zrak, obtěžovaný soumrakem.

Všeobecného souhlasu dostalo se nakonec radě, aby nebyly alespoň teď v zimě děti ponechávány po škole, poněvadž se pak dítě opozdí a došlo také už letos k několika politování hodným případům přepadení. Příští schůze stanovena byla na 3. únor 1924.

PRÁVNÍ HLÍDKA.

Všechny členy, kteří se dožadují rady v „Právní hlídce“, prosíme, aby své dotazy formulovali určitě a přesně. Uveďte přesně všechny okolnosti a podrobnosti, jichž znalost nemůžete předpokládati. Na dotaz neurčitý můžete dostat jen neurčitou odpověď. . R.

1. Dotaz pod značkou „Věstník Rak!“: Jsem narozen na území republiky čsl., nyní jsem příslušníkem čsl. republiky na Valčicku. Dříve farář, nyní katecheta s 12 služeb. roky z doby Rakouska. Minist. školství započítalo mi z minulosti jen 5 roků jako skutečnému katechetovi v čsl. republice. Je to tak u všech stavů u nás? (Případ nejasný, schází určitá data a okolnosti. Proto těžko radit.)

Odpověď: a) Definitiv. učitelé náboženství na občan. školách náležejí plné požitky odborných učitelů. b) Zvláštním učitelům nábož. dosazeným definitivně, kteří vyučují méně než 21 hodin, náleží od 1. června 1922 toliko procenta dle § 5. odst. 2. s § 8. odst. 1. Do výměry hodin započítají se také cesty, nikoli exhorty. c) Požitky všech učitelů náboženství se nově vyměří, započte se veškerá služební doba, která jim byla započtena do postupu dle dosud platných předpisů: § 2., 17. a 37. zák. č. 274-1919, 457-1919, 462-1919, č. 222-1920, 666-1920, 165-1922. d) Máte-li 12 služebních let se zkouškou na škole střední a se studiem bohosloveckými, jste v IX. hod. třídě 3 stupeň v místě se 70

proc. míst. přídav. 1. j. roční služné 14,877,65 Kč, měsíčně 1239,80 Kč, po srážkách 13,522 Kč 80 hal., měs. 1126 Kč 90 hal. Či jste s 5 služebníky: lety v X. hod. třídě, 2 st., se služným ročních 11,848 Kč 80 hal., měs. 987 Kč 40 hal., po srážce ročních 10,884 Kč, měs. 907 Kč?

2. Dotaz: Mám 18 služebních let, jsem v VIII. hod. tř. 2 st. jako katecheta. Byl jsem přijat do služby nyní po 60. roce. Mám jít nyní do penze? Kolik bych, prosím, obdržel penze?

Odpověď: Vynes. min. o přechodném použití pensionovaných č. 730.762 z 25. srpna 1921. Svoluje se na přechodnou dobu od 1921-2 až 1925-6 povolati k službě pensisty na smlouvu. Pensijní požitky zůstanou jim nezmenšeny, ale také nezvýšeny, za výkon jejich služby bude jim vyplacena roční remuneration 8400 Kč (nyní s 20 proc. srážkou dle výn. min. ze 7. dubna 1923 č. 3351, A nyní dle zák. ze 7. dubna 1923, č. 42.105-1., pak odst. 2-3, 37. dle skupiny D) stát. úřed. Penze dle VIII.-2. ročních Kč 7642,75, měs. 621 Kč 90 haléřů.

3. Dotaz: Odbornému učiteli, majícímu zkoušku z němčiny pro obecné školy, přikázalo ředitelství na začátku škol. roku 1923-4 k doplnění jeho povinné míry vyuč. hodin (23) vyučování v I. oddělení němčiny (3 hodiny týdně) na teže dívčí měšť. škole a odborné učitelce, mající zkoušku z němčiny pro měšť. vyučování v II. a III. oddělení (6 hodin týdně) k doplnění její míry povinnosti vyučovací (také 23 hodin). Nyní po pololetí okresní škol. výbor poslal ředitelství školy poukaz, ve kterém je berní úřad vybídnut aby oné učitelce zkoušené pro měšť. školy vyplatil odměnu za vyučování němčině za I. pololetí a v poukaze podotkl, že učiteli, který vyučoval do plnosti své vyučovací povinnosti (23 hodin) v jednom oddělení, jakožto zkoušenému pro školy obecné, dle dosavadních předpisů odměna nepřísluší, ježto vyučoval němčině jako předmětu vyučovacímu toliko pro školy obecné. V místě ani okolí se na obec. školách němčině nevyučuje, a na měšť. škole začíná učebná látka — osnovy — tak jako na obecných s prvopočátky. Může se dotčený učitel odvolati? Jak? Na základě kterých zákonů?

Odpověď: Ano! K zemské školní radě odvoláním na 3 K kolků a 50 hal. kolkem na příloze — onom poukaze. Okresní školní výbor má v poukaze pravdu, že dotčený učitel vyučoval němčině jako předmětu vyučovacímu pro školy obecné — ale za to dotčený učitel nemůže, že učiti musí dle schválených osnov té školy. Zákon z 8. června 1923 č. 51.377 praví však, že zkouška pro obecné stačí pro měšťanky — a proto ředitelství bylo oprávněno vyučování mu přidělit. Zákon ze 7. dubna 1923 č. 42.105 praví sice, že odměna za vyučování

nepovinným předmětům náleží jen těm, kteří mají pro toto vyučování zkoušku způsobilosti. předepsanou pro příslušnou kategorii škol.

Ale nelze srovnati, aby uznáný za způsobilého k vyučování, nebyl uznán za způsobilého resp. právního bráti za toto vyučování plat. — Dále nelze srovnati, aby učitel zkoušenému pro obecné přikázaly se hodiny němčiny k doplnění jeho míry vyučovací povinnosti (23 hod.) bezplatně a na druhé straně učitelce, zkoušené pro měšť., z těchže důvodů (také 23 h.) za plat. — Byla-li do plnosti míry vyučovací (23 hod.) za 6 hodin němčiny honorována učitelka, musí býti honorován i učitel z těchže důvodů, aspoň částkou, která obec. školám přísluší. Jinak by vzniklo domnění, že honoruje se jen zkouška a ne práce — vyučování. Případ je zajímavý, sdělte nám výsledek odvolání.

Doplňovací maturity.

Chce-li abiturient učitelského ústavu býti řádným posluchačem na universitě, musí vykonati maturitní zkoušku na gymnasiu. Absolventi reálky mohou býti řádnými posluchači na universitě, vykonají-li doplňovací zkoušku z latiny na gymnasiu. Toliko ti realisté, kteří studují na přírodovědecké fakultě university mathemaniku a deskriptivu, mají právo skládati státní zkoušky, aniž by zkoušku z latiny doplňovali.

Mimořádným posluchačem na universitě může býti každý abiturient učitelského ústavu. Dnes však se při zápise žádá potvrzení inspektorovo, že má učitel v uvedené hodiny, které si dává zapsati, opravdu prázdnou. Nezapíše však nikoho, kdo nemůže do Prahy dojížděti, takže dnes již nejde to, co šlo dříve: dáti se zapsati jen formálně a býti bůhví kde.

Úlev pro abiturienta učitelského ústavu při vykonání maturity na střední škole vlastně není. Naopak zkouška je ztížena. Toliko učitelé měšťanské školy nekonají zkoušky z těch předmětů, ze kterých jsou zkoušeni pro školy měšťanské a z filosofické propeutiky. Jen učitelé měšťanské školy, zkoušení z matematiky, musí zkoušku také skládati z analytické geometrie jako jiní.

Zkoušky jsou dvoje: předběžné a vlastní maturita. Oboje jsou ústní i písemné.

Předběžné zkoušky ústní se skládají z češtiny, dějepisu a zeměpisu, filosofické propeutiky, zoologie, botaniky, geologie, mineralogie, hygieny, fyziky, chemie, písemné

pak z latiny (a to překlad z češtiny do latiny beze všech pomůcek) a z matematiky. Žádá se při nich učebná látka pro celé vyšší gymnasium (nebo reálku).

Tyto předběžné zkoušky s povolením ministerstva možno konati jednotlivě po celý rok, avšak musí býti hotovy do písemných maturit.

Písemná maturita je z latiny, řečtiny (nebo franciny) a češtiny. Z latiny a řečtiny překlad do češtiny s pomocí slovníku. Ústní maturita se dělá z češtiny, vlastivědy, matematiky, z latiny a řečtiny (nebo franciny). Na rozdíl od abiturientů gymnasia dostane externista z každé řeči dva autory, z nichž

jeden musí býti z těch, kteří se čtou v oktávě.

Ministerstvo také povolilo kolegovi, aby předběžné zkoušky vykonal do prázdnin a vlastní maturitní (ústní i písemná) až v září. Také ovšem v únorovém období možno maturovati. Vůbec, pokud jde o termín, vychází ministerstvo vždy vstříc. Rovněž profesori a ředitelé ústavů.

Na Moravě chtějí také předběžnou zkoušku z řečtiny, a to překlad z češtiny do řečtiny. Myslím však, že by na žádost ministerstva i na Moravě toto zrušilo.

Žádost o připuštění k maturitě se podává prostřednictvím ředitelství gymnasia k zemské školní radě. „Čsl. Noviny“.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Důležité upozornění Kolegové a kolegyně, kteří žádáte o místa ať učitelská či inspektorská, pošlete nám své nationale. s udáním stáří, služebních let, kvalifikace a zvláštních přání. Budeme ty, kdož se přihlásí, upozorňovati na uprázdněná místa.

Úbytek učitelů na měšťanských školách. Následkem famosní úpravy platové, kterou jsou trestáni ti, kdož udělali zkoušky na měšťanku, menším platem než nezkoušení, ubývá přihlásek. Dle tabulky v „Čsl. Sam.“ nepřihlásilo se učitelů z I. odboru na podzim 1923 ani polovina, z II. odboru jen tři sedminy, z III. odboru méně než čtvrtina počtu přihlášených z jara 1922. Učitelky z II. odboru přihlásily se v celé republice jen 4 (pětina přihlášených z jara 1922). Bylo by na čase tuto ostudu odstranit.

Tajná kvalifikace. Byla za Rakouska a je i za republiky. Je to kvalifikace pokrokové maffie v ministerstvu i v zem. školní radě. — Proto si vyžadují tyto úřady také přiznání k určité konfesi, ač stát jinak vystupuje akonfesně.

Privatistům na školách měšťanských byla prominuta zkouška z náboženství. Ministerstvo školství a národní osvěty rozhodlo dne 16. prosince 1923, č. 149.461, že není zapotřebí, aby zkouška z náboženství byla konána, a že není v té věci zapotřebí činiti zvláštní opatření stran osvození dospělých osob při zkouškách z učiva školy měšťanské nebo z jednorozhodného kursu učebního od zkoušky z náboženství, ježto věc ta jest upravena předpisy § 4 a 9, nařízení vlády ze dne 26. října 1922, č. 336. Jest ovšem nutno, aby v žádostech o povolení zkoušky z učiva školy měšťanské nebo z jednorozhodného kur-

su učebního byla uvedena též žádost o zproštění od konání zkoušky z náboženství, jestliže žadatel přísluší k některé církvi nebo náboženské společnosti státem uznané. Z toho plyne také, že ti privatisté, kteří jsou bez konfese nebo náležitě vyznání státem neuznanému, nemusejí zproštění zkoušky z náboženství žádati, aniž ji konati.

Ještě k volné konkurenci. Aby se nemohlo zneužívat IV. článku zmíněného zákona ke škodě školy, rozhodly nejvyšší úřady, aby tento článek platil jen do 35 let služebních. Bylo to nutno zejména v Praze. Na útok „Čes. učitele“ odpovídá zem. školní rada, že okresní výbory školní ve Velké Praze nevypisovaly konkursy na uprázdněná místa učitelská na návrh zastupců učitelského stavu, kteří toto své jednání odůvodňovali tvrzením, že zákon o obsazování učitelských míst bude co nejdříve novelisován. Na tuto nezákonnost bylo presidium zemské školní rady upozorněno ze řad venkovského učitelstva. Presidium ihned zahájilo vyšetřování, z jakých důvodů se místa nevypisují. Po vyšetření věci nařídilo, aby všechna uprázdněná místa ve Velké Praze byla bezpodmínečně do určité doby vypsána.

Dokument duševní ubohosti. Zemský učit. spolek na Moravě a po něm některé jednoty učitelské usnášejí se na tomto projevu: Učitelstvo co nejvážněji upozorňuje, že praxí, která se uplatňuje při provádění zákona na ochranu republiky, veškerá vzdělávací, kulturní i osvětová práce učitelská jest stlačována, čímž zdravý vývoj národního života jest ohrožen. „Učitelstvo důrazně upozorňuje, že touto praxí, která nehájí státu ve smyslu a duchu zákona, nýbrž ponechává volné pole reakci

rozpíná vosti, jest znemožňována převýchova českého člověka podle odkazu tvůrců českých dějin a zakladatelů osvobozené republiky. Učitelstvo žádá, aby oprávnění činitelé v politických stranách i všech osvětových korporacích sledovali případy odsouzení občanů čsl. republiky pro projevy, které jsou vědecky (snad Herben, Machar, Jirásek!) zdůvodněny, censurou propuštěny a přes to soudně stíhány a trestány. Dovolává se v zájmu demokracie a v zájmu pokračování a dokončování revoluce v hlavách i srdcích českého člověka, aby svoboda projevu ústavní listinou každému občanu zaručená byla chráněna a nebyla oklešťována bezpodstatným stíháním a trestáním. Přes tuto tendenční praxi jest učitelstvo odhodláno pravdy hájiti do důsledku ve vědomí, že spravedlivá věc národa nemůže býti potlačena a že kulturní práce jest a bude učitelstvem vedena duchem tvůrců českých dějin.“ Máme za to, že učitelstvo pokrokové se musí nejprve převychovat samo a pak mít v účtě zákony, na kterých se usnesly zákonodárné sbory republiky.

LITERATURA.

Dr. Josef Kratochvíl: Přehledné dějiny filosofie. (V Brně 1924; nákladem knihkupectví Masarykovy university Barvič a Novotný, cena Kč 20.—) Význam a důležitost dějin filosofie uznává se dnes všeobecně a studium jejich netušeně vzrůstá, neboť prohlubují se tak nejen vědomosti o myšlenkové povaze dob minulých, nýbrž též velmi mnoho se získává pro život současný. Dějiny filosofie jsou velkou laboratoří vědeckou, v níž tvoří se vlastní filosofie. Chceme-li v myšlení svém postupovati účelně a správně, musíme znáti myšlenky, intuice, hypotézy, ba i pouhé nápady svých předchůdců. Kdo se naučí dobře rozlišovati slova od věcí, kdo dovede odhaliti hloubky domnělé a symboly klamné, ten brzo pozná, že četné záhady filosofické dají se převést na několik základních rozporů a že všechny soustavy filosofické pospolu značí nádherný rozhovor o pravdě. — V české literatuře filosofické nemáme dosud přehledných dějin filosofie. Proto dílo vrchního universitního knihovníka dra Kratochvíla nutno vítati s velkou radostí. Podává nejenom jasný a přesný přehled do dějin filosofie, nýbrž nad to ještě každou kapitolu provází výběr příslušné literatury. Tím stává se spis Kratochvílův nezbytnou příručkou pro studující filosofie, kterým podává stejně zdařilý vhled do reje otázek a problémů filosofických, jako dobrého průvodce odbornou literaturou. Nad to ide-

ální hledisko celého spisu — totiž zduchovení a povznesení českého života — doporučii knihu dra Kratochvíla co nejlépe. Cena Kč 20.— při pěkné úpravě a dobrém papíru jest velmi uspokojivá. Doporučíme práci dra Kratochvíla jako katolického učence, jenž svými pracemi tak průbojně na sebe upozornil. Jeho práce tím spíše vás bude zajímati, poněvadž dr. Kratochvíl — jak známo — stojí celou duší za hnutím tak zv. novoidealistickým, které nachází v táboře katolickém některé odpůrce.

Velmi platné služby dle úsudku odborníků koná při přípravě dětí na sv. zpověď a sv. přijímání spisek „Příprava dítek školních na sv. zpověď a sv. přijímání“. Napsal Tomáš Blatenský, známý spisovatel brožur: „Bílá hora“, „Dvě církve na soudu dějin“, „Pravda o Janu Husovi“. — Každé dítě školní mělo by míti tento výtečný spisek. Cena 60 hal, poštou 1 Kč, 10 kusů 6 Kč, 100 kusů 60 Kč franko, přiloží se složenka. Zasílá Rada katolíků v Českých Budějovicích, Kněžská ulice čís. 7.

Laciný kalendář na rok 1924 si opatříte, objednáte-li si kalendář „Vzkříšení“ na rok 1923 neb kalendář „Sv. Antonín“ na rok 1920 nebo 1921, nebo 1922. Dostanete každý z nich po 3.50 Kč franko s vlož. kalendariem (měsíce leden až prosinoc) na r. 1924, takže vám úplně nahradí nový kalendář na r. 1924, jenž letos stojí 7 Kč i více. V tuctech dává se mimo to sleva 30 proc. (ale objednatel platí v tuctech porto a obal). Kalendář „Sv. Antonín“ na rok 1919 dostanete s vloženým kalendariem na rok 1924 za 3 Kč, v tuctech sleva 30 procent. Tyto kalendáře zbyly z prodeje předešlých let. Adresa: Župní sekretariát československé strany lidové v Čes. Budějovicích, Hroznová ulice. — Pospěšte si s objednávkou!

Zábavná dílna. Redakce Vladimíra Mangla v Rudě na Moravě vychází jako první sešit pětisešitového díla „Zábavná dílna“. Jest to časopis, věnovaný poučení učitelstva o ručních pracích výchovných, a snaží se učitele orientovati o nové práci. Vyjímáme z jeho obsahu pro posouzení nadpisy některých statí: Návrh osnovy ručních prací. Ruční práce na dolním stupni. Lineotisk. Vrubařezba. Vazba knih. Naše loutkové divadlo. — Již z obsahu je patrna snaha vnést i teoreticky i prakticky do chaosu systém. Zkouší se leccos a dává se návod. Jednou vadou však jest, že přece jen se nepočítá s přílišnou drahotou materiálu, s nímž nutno pracovati. Vzadu jest připojen ceník různých materiálů pro ruční práce. Číslo stojí 2 Kč. Vychází pětkrát ročně.

REDAKCE.

Rukopisy pro Věstník pište jen po jedné straně.

ADMINISTRACE.

Použijte složenek přiložených k tomuto číslu na zaplacení členských příspěvků »Svazu« nebo předplatného na Věstník.

Předplatné na II. ročník Věstníku bylo upraveno na 15 Kč ročně.

Členové Svazu v Čechách platí přímo 5 Kč a Svaz za ně 10 Kč.

Členové Spolku katolického učitelstva na Moravě a ve Slezsku platí přímo 10 Kč a jejich spolek za ně 5 Kč.

Nečlenové z Čech i z Moravy platí přímo administraci celé předplatné 15 Kč.

Kdo platí poštovní poukázkou, musí poslati o 50 haléřů více na dodavné.

Členové založte všude Sdružení katol. rodičů

a přátel křesť. výchovy, jak doporučuje ústř. výbor Svazu, a to v dohodě s duchovní správou, a vezměte na sebe funkci paedagogického rádce. Informace a přípravné tiskopisy vám pošle a stanovky na zem polit. správu podá: Sekretariát Ústředního Sdružení katol. rodičů a přátel křesťanské výchovy v Praze II., Jindřišská ul. č. 20.

Projekty, opravy, novostavby

levně a solidně provádí

B. V A R H A U T,

stavitel

Praha — Dolní Krč čis. 154.

... HUMPOLECKÁ SUKNA ...

MODNÍ LÁTKY PÁNSKÉ I DÁMSKÉ

NABÍZÍ FIRMA

HEZINA A SPOL., HUMPOLEC.

VÝROBA SUKEN A MODNÍCH LÁTEK.

... VZORKY IHNEDE NA POŽÁDÁNÍ. ...

Levné ošacení celé rodiny.

Učitelstvu, kněžím, státním úředníkům, zřizencům a jiným zaměstnancům, gázištům mimo hodnostní třídu, železnic. zřizencům zašleme 20 metrů skutečně dobrých, bezchybných, zaručeně stálobarevných zbytků košacení dětí i dospělých a sice: 5 m dobrého moder šatového barchetu, 5 m tlustého hřejivého flanelu na košile, 5 m pěkného pestrého kretonu na šaty, 5 m dobrého plátynka na kosiče celkem 20 metrů, které jsou ve směs zaruč. dobré jakosti, citáme pouze 126 Kč i s poštovnými, přiznávkou jiné nečítáme. Dobrou zaplatíte 66 Kč, druhých 60 Kč ve dvou po sobě jdoucích splátkách měsíčních.

Každé rodině vřele doporučujeme!
Vzorků zasílati nemožno, barvu může každý určit. Objednejte i nadále s důvěrou u firmy:

Josef Stolin a spol., Náchod.

Moravsko-slovenská banka

V Praze II., Národní třída č. 8.

Telefon č. 30.160, 30.420.

Účet pošt. spoř. č. 22.971.

Třídní loterie.

Veškeré bankovní transakce.

Nákup a prodej cenných papírů.

Centrála: Olomouc.

Filiálky: Opava, Brno, Bratislava, Hlučín, Žilina, Šaštín, Zohor, Uh. Brod.

VĚSTNÍK

KATOLICKÉHO UČITELSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO.

Vychází měsíčně s přestávkou o hlavních prázdninách vždy 20. dne v měsíci. Redakční uzávěrka 15. dne v měsíci. — Předplatné 15 Kč ročně. — Řídí redakční sbor pětičlenný. — Rukopisy se zasílají na adresu: Josef Janáček, učitel dívčí školy v Chotěboři. — Administrace: Praha-II., Jindřišská ul. č. 20. — Otevřené reklamace se nefrankují.

OBSAH: Josef Janáček: Přetížení žactva na občanských školách. — Biskup Brynych o katolické škole. — Jana Horušická: Zásady Komenského ve světle zásad katol. učitelstva. — Ing. Alois Janáček: Sociálně výchovný význam Kristova kázání na hoře. — V. N. H.: Kde se narodil Mistr Jan Hus? — Jindřich Hrbáček: Otázka školních inspektorů. — Zprávy spolkové a organizační. — Právní hlídka. — Drobné zprávy. — Literatura.

Josef Janáček:

Přetížení žactva na občanských školách.

Abychom přesně zjistili, v čem záleží přetížení našich dětí prací školní, jest třeba 1. přehledně určití okolnosti, které časově omezují žáka na naší — a tedy také na všech venkovských občanských školách — takže nemá dostatek času potřebného k domácímu opakování a 2. stanovití vzhledem k této časové omezenosti jen stránkové množství učiva, které musí si žák doma v paměť vštípit, nehledíc ani k věcné obtížnosti lekcí kterých nauk a partií učebních ani k mimořádným úkolům, které často zaberou ještě více času než učení samo.

Na základě těchto věcí pak 3. zdravým rozumem uvážiti, je-li to možné, aby dítě prostředně nadané — neboť tento průměr musíme mítí stále na mysli — aspoň z větší části vyhovělo požadavkům školním.

Materiál sebraný jest nahromaděn pečlivým šetřením v I. A třídě měšťanské školy v Chotěboři. Možná, že okolnosti, které k prvnímu bodu uvádím, jsou v jiných městech a v jiných třídách ještě tíživější.

Moje třída má celkem 59 žáků.

Z tohoto počtu jsou pouze 24 žáci z místní školní obce, tedy 40.67 procent. Ostatních 35 žáků = 59.33 proc. je z okolí.

Z cizích žáků dojíždí 12 hochů do školy vlakem, 47 chodí pěšky, povozem jen jeden a to jen v nejhorší plískanici.

Z docházejících žáků mají do školy přes čtvrt hodiny 4 hoši; přes hodinu 7 hochů;

dvě hodiny 10 hochů. Přes dvě až tři hodiny má 5 žáků. Cestu konají všichni denně a jen nejhorší plískanice je zdrží doma.

Jest tedy vzdálených žáků 26, s dojíždějícími 38. U těchto 38 chlapců musíme již počítati s časovým zdržením, opožděním cestou, s rozptýlením, únavou a roztržitostí, která jistě práci dom oddaluje na daleké lokte a často i nadobro znechucuje.

Zvláštního ohledu zasluhují t. zv. „vlakari“. Povážíme-li, že nádraží jest od školy dobrých 20 minut vzdáleno a připočteme-li ještě cestu, kterou musí vykonati někteří hoši od vlaku domů (2 jdou ještě 1 km cesty, tedy dobrou čtvrt hodiny, 4 musí jíti půl hodiny a 2 dokonce ještě celou hodinu), musí nám býti těchto utrmácených obětí školy líto z toho důvodu, že — jak se přiznávám — při klasifikaci a opakování na tyto okolnosti vůbec nebéřeme zřetele.

A ještě snad by bylo toto břímě snesitelné, kdyby při menším rozpětí hodinovém nebo při omezení počtu předmětů bylo možno připravití rozvrh hodin tak, aby mohli tito žáci použití nejvhodnějšího vlakového spojení na cestu k domovu. Ale představte si, že jest denně do 1. hodiny (13.) škola. Jednou týdně i od 2—4 hodin. Denně odpoledne jsou nepovinné předměty od 2—3 hodin a tak pravidelné školní zaneprázdnění plně zatíženého žáka jest denně 6, někdy i 7 hodin!

Poněvadž z 12 jezdicích žáků jezdí 11 žáků směrem k Hlinsku, přicházejí zejména tito v úvahu. Nejvhodnější vlak, jehož mohou použít, jest vlak, vyjíždějící ve 14.40 z Chotěboře.

To znamená asi tolik: a) Čas od 13—14.40 jest úplně ztracen. Nikdo mi nenamluví, že by se mohl hoch ve společnosti ostatních vážně učit, zejména, mají-li všichni jezdicí z celé školy jednu místnost dohromady a dohlédne-li na ně tu a tam jen školník.

b) Chodí-li takový žák do nepovinného předmětu, musí počítati s blahovůlí učitelovou, který jej propustí o půl hodiny dříve, aby pak nemusel trávit čas čekáním až do 19.10 večer! Jak se k tomu stavějí dozorčí školní orgány, nevím.

c) Jednou týdně — v úterý — jen pro ruční práce — musí těchto 11 (!) hochů čekat až do 19.10 hodin, a to jich jede 6 jednu stanici, 3 dvě stanice, 2 dokonce tři stanice. Čili: tito hoši přijedou ten den kolem deváté hodiny večer domů. Jsou tedy asi od 6. hodiny ranní do 9. hodiny večerní zabaveni školou!

Kdybych byl nejpilnějším žákem na světě, byl bych rád, že se dostanu ten den do postele, vždyť v ostatní dny přijde těchto jedenáct přetížených stejně až kol 5. hodiny domů.

Na otázku, kdy se mohou doma učit, udalo z celého počtu 28 žáků, že se učí odpoledne, 31 večer. Ráno se neučí nikdo.

Těchto jedenáct se učí večer proto, že 29 z nich musí doma opatrovat nedorostlé děti nebo dohnati zanedbané práce v domácnosti, protože otec i matka jsou na výdělku. Někteří dokonce sami si vaří. Ostatní se učí večer proto, že pozdě přijdou domů.

To jsou tedy vesměs okolnosti, které závažně omezují čas dětí, takže se nemohou věnovati své povinnosti, jak by měly.

Odmyslete si všechny nepříznivé podmínky a počítejte průměrně denní cesty každému žákovi půl hodiny; 6 hodin jest ve škole, někdy víc, půl hodiny snad věnuje písemnému cvičení, 1 hodinu učení — a vyjde najevo, že normálně jest školou zaměstnán hoch 8 hodin denně! Je to dělník a ne školák — a štěstí ještě, že 95 procent dětí nebere všechny ty povinnosti tak plně vážně, jak by zasluhovaly. Připočtete domácí práce, pochůzky a cesty, a uvidíte, kolik času zbude dítěti na hru a kolik dokonce na četbu . . .

Uvažme další věc, mnohem závažnější, svědčící o tom, jak nesmyslná tíha spočívá na žácích v rozsahové části učiva.

Hoši užívají těchto knih: katechismu (má 164 strany), přírodopisu (188 stran), fysiky (95 stran), dějepisu (100 stran), zeměpisu (96 stran).

V roce připadá (beze svátků a prvního a posledního týdne) na náboženství 70 hodin, přírodopis 72 hodiny, fysiku 71 hodina, zeměpis a dějepis 111 hodin.

Odečtete z toho jen pětinu času na opakování — a to jest málo — a vyplyne z toho, že musí učitel probrat z hodiny na hodinu: z náboženství asi 3 strany, z přírodopisu 3 a půl strany, z fysiky skoro 2 strany, zeměpisu a dějepisu celé 2 strany.

Představte si, že se sejdou v jeden den: počty (cvičení, učení ze sešitu), přírodopis (3 a půl strany), čeština (sešit), fysika (dvě strany) a náboženství (3 strany). — Hoch musí jen z knih dobře ovládnout 8 a půl strany učiva! Což, když jeden den únavou zanedbá, lehkomyšlně se učí, což, když dáme opakování? — To jest jistě trochu mnoho.

Na řadu předmětů není knih a pomůcek. Z poznámek se musí učit počtům, měřictví, češtině. V přírodopise, fysice, náboženství, francouzštině a němčině z knihy i z poznámek. A jak těžko se to z těch poznámek učí! Víme to, kdo jsme studovali v době nějaké novoty, sami nejlépe.

Knihy, jichž se používá, a věcná stránka učiva by byly dalším oddílem bolestných stesků. Každý ten spisovatel by rád pověděl krátce a stručně co nejvíce. Kniha je hutná, nezáživná a nudná, často nepřehledná a učení z ní pravou mukou. Vezměte si na zkoušku jen dějepis od Gebaurové pro III. ročník a prolistujte stati od roku 1848—1919. Ani v oktávě gymnasiální jsem se tolika podrobnostem učit nemusel . . . Jaký to nakonec chaos! . . .

Když tedy vezmeme v úvahu jen tyto okolnosti a máme spolu na paměti, že jsou to obtíže nejnižší třídy měšťanské školy, uznáme všichni, že je toho mnoho. Každý nepředpojatý člověk pochopí, že budeme-li takhle zatěžovati při povinné docházce do občanské školy jednu, druhou a další generace, nevychováme z dětí zdravých a statných občanů, nýbrž umorčené a nedokrevné, rozumné sice a moudré, ale bledé lidičky, kteří ze svého dětství neměli ničeho.

Je na těch, kteří tyto tíživé stíny vidí, aby přiložili ruku k rozumné nápravě.

Bude potřebí omeziti rozsah učiva, omeziti počet hodin, zastaviti překotné zavádění nových předmětů do školy, upravit školskví

aby se netísnilo ve třídě 59—80 žáků, 200—300, aby bylo možno účelně a rozpracovat.

Ou to věci, které dají ještě mnoho přemýšlení, nevyřeší se obratem ruky, ale řešití musí, nechceme-li podlomiti zdraví dětí a učitele, který konec konců pod tímhle nencem klesá až k úpadu. Ať nám to potvrdí, kteří vlekou ten svůj pluh ve školské zářitě táhnou a zarytě mlčí. Spočítejte ty úsilí, na zdraví podlomené učitele a bude vidět, kteří o věci rozhodujete, i jich s těmi trochu líto . . .

Estáčí ovšem naříkati na přetížení žactva; je potřebí věnovati trochu více úvaze, aby se dalo věci odpomoci. Rozhodně jistě se lehčejších cest by byla ona, snížení týdenních hodin vyučovacích tak, aby byl rozvrh učiva upravit přiměřeně pro dítě dojíždějící nebo jezdící. Kde se nedaří zasáhnout, aby nebyla ztráta příliš velká?

Ujímáme se na těch předmětech, které tento stav způsobily. Proto dáváme povolaným lidem tyto návrhy:

1. Vyloučte z učebního plánu povinné předměty ruční práce; nechť zůstanou jednotný povinný předmět tam, kde to jsou podmínky — dílny, ať jakékoliv vázanosti rozvrhové. Mluví pro to různé důvody: Není materiálu, není zručnosti učitelů, není dost odborně vzdělaného učitelstva v tom směru, mástrojů a dílen; látka se brzo vyčerpá. Žáci práce se zvrhnou v jednotnou šarži (na naší škole se na příklad provádí velkým jen a jen lupenkaření).

2. Žáci, přijďte se podívat na těch 59 nápisů, které jsou na nepohodlných lavicích, na kterých žák řeže a vdechuje do plic celé gramy dřevěného prachu a dřevěných pilin. Mluví Bohu, že moje dítě ještě nemusí do školy chodit. To je péče o zdraví dítěte? Je se o to, aby padalo světlo s levé strany a v ručních pracích se nutí zírat zblízka na jasné náčrty na prkénku. Jaká to zvrátnost!

Něco se dělati musí a já prohlašuji každou ruční práci ve třídě při hromadné práci všech dětí za zločin na zdraví dítěte a budou za to zodpovědní ti, kteří včas neustoupili, když bylo voláno!

Poněvadž děti se musí pro ruční práce dlouho zdržet u vlaku (do 7 hodin), konají cestu za tmy domů a jsou rády, když se jim vyhnou.

Mnohého zájem o ruční práci odvrátí od učení vůbec a rodiče si naříkají, že si dítě doma jen hraje a — jak se vymlouvá — prý pro školu.

Při dnešní finanční tísní znamenají ruční práce pro rodiče nepřiležitost, často značné vydání a budí se v nich odpor proti tomu předmětu. (Děti dávají po 5 Kč a 10 Kč za prkénka a na sešit si nepřinesou.) Učitel vyžaduje sám mnoho peněz za příručky, které mu však poradí málo nebo nic nebo mu vykládají věci naprosto neuskutečnitelné.

Učitelstvo je pracemi znechuceno, protože si v nich za dva roky užene nervos; je bezradno, ježto neví, co počít, je bez osnov.

Ruční práce jest možno přičleniti ke kreslení, k němuž jako doplněk patří, a jest je možno v létě a na jaře prováděti při tělocviku v zahradě tam, kde není tělocvična.

Ušetříme tím dětem 2 hodiny týdně.

Další předmět, jenž by se mohl omezit, jest občanská nauka a výchova. Dávno už ozývalo se volání, že by jedna hodina tomuto předmětu úplně stačila. Vždyť by se výhradně nauková část mohla přičleniti k zeměpisu a dějepisu, jako tomu bylo dříve. Získala by se tím nová hodina. Takto upravený počet hodin již by spíše odpovídal rozvržení na jednotlivé dny v týdnu. Muselo by se ovšem přikročit i k důkladné přehlídce učebnic, aby odpovídaly rozumové vyspělosti a schopnosti žactva; neříkám nivelisovat, ale upravit tak, abychom nežádali nemožností.

Je potřebí, aby všichni, kdož o věci pracují, snesli kaménky ku stavbě a úpravě nové školy, šetřící zdraví našich dětí!

Biskup Brynych o katolické škole.

Ujímáme se v době, ve které se již objevují známky jednotlivých nauk. Z důsledků je zřetelněji viděti pravdu nebo blud. Myšlenky nauk svých se nelekáme. A proto říkáme: Rodiče mají právo děti své vychovávat a svěřují děti své škole, aby je vyučovala. A proto katoličtí rodiče mají právo žádati od školy, aby je v duchu víry katolické vychovávala.

Nutiti rodiče katolické, aby dávali děti na vychovávání škole, která je chce vychovávat a vzdělávat jinak, jest bezprávné a násilím, spáchaným na přirozeném právu rodičů. A jestliže kde pod jménem liberalismu toto násilí na rodičích se páše, není to svobodomyšlnost, je to zotročení. Jestliže někde státní liberalismus vlekl na popraviště vyznavače katolicismu, odnímal jim život a

statek, nuže, liberalismus, který zmocňuje se dětí proti přesvědčení rodičů, jest popravčím, který konfiskuje statek nejdražší.

A jako vůbec liberalismus od Boha odpadlý všechny pojmy o pravdě a právu na hlavu staví, tak je to i s větou, kterou tak často slyšíme: Jestliže by byla škola konfesní, tu celá řada mužů i žen, kteří se chtějí věnovati stavu učitelskému, ale nemají přesvědčení té určité konfese, jest z něho vyloučena. Opravdu! To jest právo na hlavu postaviti. Dám příklady: Jestliže v kostelích dosud katolických smí se kázati jen katolicky, tu celá řada protestantských kazatelů jest vyloučena z práva na fary katolické. — Anebo: Jestliže jsem nemocen a mám právo život svůj svěřiti lékaři, který je nejen zkušený, ale i dle zásad mého náboženství svědomitý, pak celá řada těch, kteří by mne chtěli léčiti, jest vyloučena. — Anebo: Má-li na př. katolický otec šlechtic vzíti si do domu učitele, který je věřícím katolíkem, pak celá řada liberálních, protestantských, židovských informátorů je vyloučena. Zkrátka tedy: Bez porušení přirozeného práva rodičů nelze rodičům katolickým děti bráti a strkati je do škol, ve kterých se v duchu katolickém neučí. A obzvláště ne tam, kde katolíci musí na školy platiti.

Ovšem, nemají rodiče jen právo, nýbrž mají i povinnost dětem o výchování a vzdělání se starati. Dle našeho vznešeného náboženství není — jak to v pohanství bylo a jest — otec tyranem dítěte. Rodiče mají právo a povinnost — pravíme my. Mají povinnost zákonem Božím vyměřenou. Ano, neostýchám se říci — bude to jen ke cti našeho náboženství — protože rodiče mají povinnost, má dítě právo.

Táži se tedy: Kdopak je povolán k tomu, aby zastupoval rodiče v katolické výchově dětí a spolu hájil právo rodičů katolických na školu katolickou? A kdo jest k tomu povolán, aby hájil a vymáhal právo dětí rodičů katolických na výchování katolické, když na př. rodiče umřeli anebo nedbají? Bez ostychu pravím: Moderní stát k tomu vůbec není. Proč?

Protože státy nynější nejsou státy křesťanskými, katolickými, nýbrž státy liberálními. Liberalismus pak je soustava, která chce člověka osvoboditi již i od zákonů Božích; liberalismus jest v kořeni svém atheismem. — A proto ve státě liberálním pramenem práva, ano i zákonů mravních, není Bůh, není Kristus, ale vůle lidu, vlastně vůle většiny sborů zákonodárných, sněmoven. A odtud plyne, že stát opravdu liberální může robiti zákony

zákonům Božím odporující a páchatí násilí na svědomí křesťanů, obzvláště katolíků. Odtud to pochází, že stát, čím více je liberální, tím více vypuzuje Boha a Krista ze školy. Jestliže to většina sněmovny odhlasuje, stane se právem zásada, že rodiče katolíci mají děti své dáti do škol atheistických.

Připouštím, že všechny státy, co se týká školství, samy všech důsledků bezbožectva liberalismu se lekají. A proto robí zákony, dle kterých na př. dětem se ještě o náboženství mluvíti může do té míry, do které stát dovolí. Za to ale ve školách jiných jest volno hlásati i atheismus.

Nuže! Což divu, že osvícení, uvědomělí katolíci volají k takovým zákonodárcům a státům: Právo naše na výchování dětí šlape se nohama. Našemu svědomí děje se násilí. Pod jménem liberálů stáváte se tyrany katolíků. A proto žádáme, abyste pro nás katolíky zařídili školu katolickým náboženstvím veskrz proniknutou.

A tak — tuším — musili by učiniti liberální zákonodárci, kdyby byli opravdu svobodomyslnými. Bohužel, liberalismus svobodomyslností není. On chce, aby všichni smýšleli jako on, a kdo nechce, ten se přinutí nebo aspoň potupí.

Když pak ale katolíci mají svatosvaté právo na školu katolickou a stát katolický není, což jiného z toho všeho vyplývá, než že obzvláště nyní musí katolíci o to státi, aby jejich církve na učení a výchovávání žáků ve školách takový vliv měla, aby se jim dostalo vzdělání dokonalého v duchu katolickém. Původně státy ponechávaly vyučování a vychovávání církvi.

Uznávaly a ctily v církvi velikou, Bohem lidstvu poslanou učitelku národů. (Jděte, učte všechny národy...) Viděly, že církve vede lidi nejprve k životu věčnému, ale viděly též, že výborně vychovává pro život časný.

Nepopíratelné faktum dějin skvělým jest svědectvím, že kde zářil oltář, tam zářila i osvěta; kde poznáván byl podle katolického učení Bůh, tam slyneli lidé i poznáním věcí stvořených. Podnes misionář, jde-li k divochům, nestaví jen oltář, nýbrž spolu s ním i školu; a kde činí z lidí křesťany, činí z nich lidi civilisované a tak tomu bylo vždy. A čím více zakořenila se církev v myslích národů, tím více stoupalo se od škol farních ke školám kollegiálním čili středním až na výši universit a to vše bylo dílem církve, ovšem od státu podporované.

(Pokračování.)

Zásady Komenského ve světle zásad katol. učitelstva.

A druhá vada, že dítě — zvláště na školách měšťanských a středních, kde vychováno různě smýšlejícími učiteli, kde náhled jednoho druhému odporuje — ztrácí důvěru a úctu ke všem a přec důvěra a úcta chovancova jest první podmínkou zdárné výchovy.

Dle Komenského má dítě býti vyučováno v jazyce mateřském, kterážto zásada za jediné správnou všeobecně uznána, nejen vzhledem k snadnějšímu pochopení, porozumění a osvojení si učiva, ale i vzhledem k tomu, aby dítě zachováno bylo svému národu. Láska k lidu, jehož krev v našich žilách koluje, láska k vlasti, v níž těla našich předků práchnivějí, Bohem samým v srdce lidská vložena a slzami Kristovými, prolitými nad odbojným Jerusalemem, posvěcena. Lásku tuto pěstovati jest z prvních úkolů školy. A přece právě škola to byla, které přímo dán rozkaz posvátné tyto city v duši dětské potlačiti, umrtviti. Nařízení císaře Josefa II., kterým do všech škol zavedena němčina, mělo ten účel, národy rakouské poněmčiti. „Za 50 let,“ tak bylo hlášáno, „budeme míti v Rakousku jeden jen národ, národ německý!“ Jakého násilí a teroru užíváno proti českým rodičům a jejich dětem v tak zvaném uzavřeném území, jakým způsobem lákány české děti do německých škol, o tom bývalí učitelé menšinových škol mnoho by mohli vyprávěti. A na Slovensku za vlády maďarské jediným úkolem škol obecných bylo naučiti děti maďarskému jazyku. A když obecné školy ve snahách maďarisace došti rychle nepokračovaly, přibrány na pomoc opatrovníky nebo, jak jim říkají, óvody a tam dosazovány za pěstounky Maďarky, které slova slovensky neuměly, jen aby nemohly k té drobotině slovácké v její mateřštině promluvíti, aby ubožátka již v nejútlejším věku o tu sladkou mateřštinu byla připravena. Myslíte, že tak činili z lásky k naší krvi? Ba ne. Ale sobě si chtěli naše děti přivlastniti, jimi svůj národ rozmnožiti. A výsledek? Poturčenec horší Turka . . . Než šlechtěných charakterů přelejvárný tyto nevychovaly. Zásada dle Komenského obměněná: „České dítě patří do české školy!“ jediné jest v ohledu národnostní výchovy správná.

A tu se ptám: Může-li české dítě správně jen v české škole býti vychováno, poněvadž všechny složky vychovávací a předněty, jako řeč, zeměpis, dějepis, výtvarné umění, soustavně k jednomu cíli směřují, vychová-

vati totiž národu zdárné vlastence a vlastenky, čeho dožadovati se máme v nynější době pro naše děti v ohledu náboženském? Platí-li zásada Komenského, že české dítě patří do české, německé do německé školy atd., pak tímž právem a z těchže důvodů patří i protestantské dítě do protestantské, česko-bratrské do česko-bratrské, bezvěrecké do bezvěrecké, ale rovněž i katolické dítě do katolické školy, neboť jen tak může škola s domovem pracovati stejným směrem na vývinu řádné povahy; a já jsem pevně přesvědčena o tom, kdybychom měli své katolické školy, kde by vyučovali dobří katoličtí učitelé, kteří by nejen slovem a z povinnosti, nebo lépe bych snad řekla, z ohledu na své představené (jak to bývávalo), ale z vlastního, opravdového přesvědčení, vlastním příkladem mládeži ve všem dobrém vzorným, plně křesťanským životem příklad dávali, že by školy naše byly nejpevnější oporou naší mladé republiky, že by z vychovanců našich škol vyšla mravní elita národa, která by jej opět obrodila, mravně povznesla, zušlechtila.

My, katolíci, nepotřebujeme ničeho jiného, nežli abychom dle zásad svého náboženství také žili, neboť čemu nás naše náboženství učí, jest tak dokonalé, že musí k dokonalosti vésti.

Aby lenost ze škol vypudil, užil Komenský divadel, sestavených z učiva školního, a tu na jednom místě praví: „I že ve školách našich pohanská moudrost a výmluvnost převládá nad kázní křesťanskou, což ovšem jest nízkost a jest se nám všem tisícikráte po tom roztoužiti, aby za své vzaly souložné ty pelech moudrosti světské, než aby jimi braly škodu, jež chce duchem svým míti naplněné Kristus.“

Pro školy katolické musili bychom míti (a na to již nyní třeba pomýšleti) učebnice, které by byly psány v duchu katolickém, vedly k prohloubení života duchovního, proti nikomu nešťvaly, ale učivo přesně dle pravdy podávaly v tom rozsahu, ve kterém by je rozumek dětský pojmuti mohl.

Nynější učebnice až směšně úzkostlivě se vyhýbají slovu Bůh; nemáme v nich téměř básní obsahu náboženského, máme učiti, co je legenda, ale ukázky legend v čítankách nenajdeme; probíráme dobu obrozenskou, ale poučení o našich kněžích-buditelích, ukázky z jejich prací marně v učebnicích hledáme, leda že se někde o jejich jméno zavadí, aniž

by připojeno bylo, čím byli. Zapomíná se, čím ještě nám, kteří na menšinových školách jsme pracovali, byly vlasteneckým duchem dýšící básně, jako „Tři doby země české“ nebo „Pěvec v cizině“ a j.

Za to však je v čítankách i učebnicích mnoho článků, kde plno ostrých hrotů namířeno proti katolíkům; katolicismus jediné viněn pohromou bělohorskou, úpadkem národa. Za to protestanté velebeni jako jediní nosiči kultury na Slovensku, jediní, kdož národ náš od zahynutí vysvobodili. Že porážku na Bílé Hoře přivodili protestantští páni, kteří ne pro náboženství, ne pro národ, ale pro své zájmy, proto, aby svou moc proti Ferdinandovi uhájili a upevnili, proto, že hrabě Thurn pomsty hledal, že sesazen z výnosného purkrabství karlsštejského, proti panovníkovi se vzbouřili, ale vyvolavše odboj neměli té statečnosti vlastenecké, aby také nesli všechna břemena, výlohy a zodpovědnost, spojené s nepředloženým a nepřipraveným svým činem, a když jejich vinou bitva na Bílé Hoře, kde jediní Moravané statečně do posledního vydechnutí vytrvali, prohrána, ne aby v dobře opevněné Praze hleděli se brániti, až by snad pomoc jejich souvěrců z Němce přišla, ale hned s podařeným svým „zimním“ králem Bedřichem Falckým uprchli, ponechavše Prahu a vlast bez ochrany, bez záštity, — o tom se nemluví. Že čeští emigranti dopomohli německým protestantům za 30leté války k vítězství a že tito, uzavírajíce mírovou smlouvu westfálskou, za několik tisíc dolarů své české protestantské a českokobratrské přátele zradili, upustivše od požadavku, aby emigrantům českým povolen návrat do vlasti, což trpce jim Komenský vyčítá, nerado se doznává. A že němečtí pastoři, jsouce voláni do českých krajů, u nás němečtí šířili, rovněž se nepřipouští. Ukrutnosti za války a po válce způsobené jen katolíkům se připisují, a že s nimi stejným způsobem, ba mnohem i horším jednáno bylo, o tom ani slova. Nevyčítám ani neomlouvám, jsemť toho náhledu a přání, aby křesťan katolík vždy jednal dle příkladu Kristova, jenž s kříže za své nepřátele se modlil, aby jednal dle příkladu našeho svatého knížete Václava, jenž přemoženému nepříteli pravil: „Jdi s pokojem a měj na svém dosti!“ Ale chybováno-li, chybováno na stranách obou a je nespravedlivě svalovati věc na bedra jedněch, aniž spravedlivě chyby jedněch zveličovati, druhých umlčovati a staré boje do časů přítomných zanášeti. Proč šířiti a vštepovati nesvornost a zášť už do srdcí dětských a zlehčovati a zesměšňovati vymýšle-

nými báchorkami především nás katolíky, jak n. př. činí v dětském časopise Naše Polabí v č. 3. v čl. „O bezhlavém rytíři“, který i našim dětem doporučen? Svůj dobrý časopis pro děti „Dětský svět“ už máme, ale nemáme svých učebnic a domáháme-li se katolických škol, pak nutno — opakuji — již nyní starati se o učebnice, které by neodporovaly pravdě a neodporovaly katolickému duchu.

Sledujíc smýšlení Komenského, nemohu dále pochopiti, kterak se naň mohou odvolávat, kdož horují pro školu bezvěreckou, laickou. Třebaže nebyl katolíkem, přece s katolickými zásadami spíše se srovnává nežli s bezvěreckými.

Ve spise „Přemýšlování o dokonalosti křesťanské“ praví o církvi: „Vidí-li manžel před sebou věrnou svou manželku nebo manželka svého manžela, jehož srdečně miluje, soudí z toho, jaká jest láska mezi nebeským ženichem a chotí jeho církví. Pohlédne-li otec na své dítky milé, rozjímá, jak nebeský Otec na ty jest lakav, kteří v kázni synovské před ním krácejí.“ A v témž spise: „Co v církvi nebo v nebi zvláštního bytí má, to zde útrpnostmi musí vypulcerováno býti. A protož, blahoslavení, kteříž kázni Páně nepohrdají, neb ač kázeň přítomná nezdá se býti potěšná než smutná, ale potomť rozkošné ovoce přináší těm, kteříž by pocvičení byli. Nýbrž i v časných věcech mnohým protivensství prospěla.“ A „zdaž pak pro tento přítomný život v Krista doufáme? Však bychom nejbídnější byli ze všech lidí. Jinde, ó jinde jest odplata naše a mzda naše, kterouž nám chová ten, jenž nás před věky zamiloval.“

Jedna věc jest zajímavá, Nigrin, jeden z přátel Komenského, který přestoupil k víře katolické, poslal mu spis Valeriana Magni, člena řádu kapucínského, který vystoupil proti pravidlu víry biblistů r. 1614 a pak vydal posouzení těch, kdož jeho spisek starší vyvraceli a tím zároveň pravidlo víry katolické. Komenský požádán o posouzení, třikráte prý jej přečetl a vida, k jak velikým věcem směřuje, prosil Boha co nejpokorněji, aby poslal-li mu Magna s novým světlem pravdy, ráčil oči jeho otevřít, pakli ne, aby zachoval jej při pravdě své. Jako zde, i v „Kšaftě umírající matky“ jsou místa, kde zdá se, že hlubokého, zbožňovaného toho myslitele víra jeho úplně neuspokojovala, že hledal prohloubení.

Komenský, vida roztráštěnost národa pro víru, nejednou projevil vroucí přání o sjednocení národa u víře. Toho i my bychom si z té duše přáli, aby nejen náš, ale všichni

národové světa byli sjednoceni v lásce Kristově. Prozatím přáli bychom si, aspoň smírného spolužití, stejného práva všem a proto usilujeme o náboženské školy, v nichž by šlechtným způsobem závoděno bylo o to, aby dívky vychovávány tak, aby nám z nich vyrostli poctiví, ušlechtilí, opravdoví muži a

ženy, kteří by byli chloubou a silnou oporou národa, kteří by neměli na mysli jen nízké, sobecké cíle života pozemského, ale jichž duše by se orlím letem vznášela na křídlech ideálů vždy výše, vždy blíže ke slunci pravdy věčné, vysoko nad rmut a kal pozemského žití.

Ing. Alois Janáček:

Sociálně výchovný význam Kristova kázání na hoře.

Blahoslavení tišší, neboť oni zemí vládnouti budou.

Zdá se, že doba vypjaté demokracie nepřije tichým. Chápeme-li ve svých úvahách vládu nad zemí ve smyslu fysickém, pak přišla do rukou křičících. Tišší jsou odsouzeni k nečinnosti a poroučejí ti, kteří dovedou křičet. Čím více, tím líp. Dnešní člověk, který se usmívá tomu, že křikem židů sesuly se hradby jerišké, je nucen pozorovati, jak organizovaným křikem pohnou se dnes daleko větší mocnosti, nežli je maltou spojený kámen.

Moderní socialistická škola, má-li vychovávat člověka tak, aby se v tom všeobecném křiku dovedl uplatnit, nezbytně musí ho zbaviti jeho přirozené tichosti. Není zajisté bědnějšího údělu pro člověka a i celé stavy, než v demokratickém státě mlčeti a býti zticha.

Nejbídnějším tvorem je dnes svatoušek, který se dovede na nejbídnější urážku líbezně usmát anebo nastavit levou tvář, udeříš-li ho do pravé. Moderní pedagogika nehledá takových vzorů. To je prý slabost vůle. Nuže, přáteli, zkuste to býti jednou takhle sláb!

Jistě snažší je v návalu hněvu a v jalovém výbuchu zuřivosti se mstít, nežli silou svého ducha přemoci hněv a odpustit. Představme si tuto tichost promítnutu do našeho sociálního a hospodářského života!

Kdo nahlédl trošku do života, třeba našeho venkova, zajisté potvrdí se mnou, že největších hospodářských škod v něm natropila právě neústupnost a msta.

Kolik existencí jen zmařeno, kolik nenávisti a zla způsobeno, kolik slz prolito, proto jenom, že nemají lidé dosti silné vůle, aby byli tišší.... Kolika soudům a hospodářsky vysilujícím procesům, kolika hádkám, škorpění, pomlouvám a zlým vůli, nespokojenosti, neštěstí a nepřátelství by se předešlo, kdy bychom dovedli býti tišší!

Jak zjednodušeny a zmírněny byly by rozpře a společenské boje veřejné!

Dnes sice ještě platí silné lokty, dnes ještě obdivujeme starověkého divocha, jenž pro urážku svého kmene dovedl vyvraždití polovičku lidského pokolení, ale chováme-li v srdci svém pevnou víru, že vývoj člověka a lidské společnosti směřuje od barbara k Bohu, pak nezbyvá nic jiného, než pěstovati křesťanskou tichost v srdcích nového pokolení.

Tiší nechť vládnou zemí!

Dnešek se sice této ctnosti směje, ale to jenom proto, že ďábel tichých nenávidí. Nelze zajisté ďábla vymítiti Belzebubem...

Blahoslavení ti, kteří pláči, neboť potěšení budou.

Pláče a nářku neposuzujeme a bolesti zajisté neměříme dle vnějších dojmů, nýbrž podle vnitřních pohnutek. Nebylo snad ještě v lidstvu tolik nářkem naplněné doby, jako jest ta, již prožíváme. Nařiká se všeobecně a nařiká se na všechno, nejvíce však na zbědované hospodářské poměry. Tento druh nářku jest dokonce politickým programem nejsilnějších stran ve státě. Přes to není možno spatřovati v těchto krokodilích slzách moderního člověka živého pramene sociálního obrození, poněvadž je vyluzuje ze srdcí buď vypočítavost anebo závist.

Božský Spasitel doporučil však ženám jerusalemským, aby plakaly nad sebou a svými dětmi.

Takový sociální pláč má dva prameny: chudobu a lásku. Pláč jest údělem chudoby, a duchovní pláč, který má Kristus na mysli, jest údělem lidí chudých duchem. Jest provázen a způsoben poznáním vlastní nedokonalosti, opomenutého dobra, lítostí nad způsobeným zlem, bolestnou touhou po dokonalosti.

Pláč však jest také údělem srdcí milujících. Je to srdečné pochopení utrpení druhého, je to sdělovaná bolest bližního — a jest to zároveň první uvědomění našich sociálních povinností vůči němu.

Tento pláč, zrovna tak jako chudoba duchem, není patrně tak často vytýkaný pasi-

onism křesťanství, naopak je to impuls k činnorodé práci za dokonalost, jest to tvrdá skořápka, jež chrániti má jádro křesťanského řádu světového před poškozením. Tato otázka nemá však význam pouze theoretický. Je nutno, aby dostalo se jí praktického roucha vychovatelské zásady, abychom vědomě a účelně čeliti mohli opačnému pojetí života, jež se dnes na školách a ve školních učebnicích uplatňuje. Je-li dnes cílem výchovy antický člověk, který se raduje ze světa, jest pyšný na své svaly, ruce a nohy, jest především spokojen sám sebou, pak má býti cílem křesťanské výchovy věčný nespokojenec. Člověk nespokojený se svým stavem mravním, se svými vědomostmi, vzděláním, zbožností, dokonalostí, chováním. Tento nepokoj není slabostí, on jest zárukou pokroku v každém ohledu a tedy i pokroku sociálního.

V. N. H.:

Kde se narodil Mistr Jan Hus?

(Psáno se zvláštním zřetelem ke sporu o Husovo rodiště a sociologické přednášce Dr. E. Chalupného, konané 19. ledna 1924.)

V říjnu a listopadu loňského roku a pak v druhé polovici prosince rozvířila veřejnost naši, jak víme, sporná otázka o Husovo rodiště. Prof. Jindřich Vančura vyslovil totiž v týdeníku „Střed“ domněnku, historickými doklady opřenou, že se totiž český t. zv. reformátor M. J. Hus nenarodil v jihočeském městečku Husinci, kraje prachatického, jak se až dosud věřilo, ale ve vesničce u Klecan nedaleko Prahy. Tento zajímavý a přece těžký problém zaujal zcela nejen naši veřejnost, ale i přední naše dva historiky, takto náčelníky dvou odlišných názírání na dějiny národní, totiž prof. Novotného a prof. Pekaře; kromě těchto dvou hlavních, zajímal se o tuto otázku vedle Vančury též J. Prokeš ve „Venkovu“ a pak Dr. F. M. Bartoš, známý autor „Světce temna“. Na poli sociologickém začal spor řešiti Dr. E. Chalupný, ovšem takovou methodou, jakou žádný kritik se stanoviska jak historického, tak také sociologického připustiti nemůže. Zmíním se o ní tedy až na konci.

Začnu přednáškou prof. V. Novotného, proslovenou 8. listopadu 1923 na schůzi historického spolku a Společnosti Husova muzea na téma: Kde se narodil Mistr Jan Hus. — Na začátku stěžuje si Novotný na nešťastnou proň okolnost, jako by prý on byl pokládán za prvního podlamovatele víry v prachatické Husovo rodiště. Ukazuje na tu nemístnost, jak některé časopisy samy řekly,

Blahoslavení ti, kteří lační a žízní po spravedlnosti, neboť nasycení budou.

Zrovna tak jako pláč roste i duchovní hlad a žízeň na stromě duchovní chudoby. Ti, kdož rádi nazývají křesťanství slaboštvím, nikdy nečetli těchto slov, jež jsou lapidárním vyjádřením jeho aktivity.

Všecka dosavadní blahoslavenství dala by se shrnouti v jedno, neboť jako červená nit vine se jimi ona nepokojná touha po dokonalosti. Tuto touhu vzbuditi v srdci mládeže, toť z nejdůležitějších úkolů sociální výchovy. Jejím výsledkem jest tedy zcela něco jiného, než jest sociální typ, kterého dosahuje dnešní výchova, něco, co je hodně blízké dnes tak nemodernímu idealistovi.

Blahoslavení, jež následují, vytyčují této snaze po dokonalosti cíl a pro náš případ sociální program. (Pokračování.)

že Novotný vnesl do veřejnosti, že sám dost jistě nevěří, že byl Husinec jihočeský Husovým rodištěm. Já sám se zcela dobře pamatuji, jak již na gymnasiu se nám připomínalo, třeba ne zrovna od profesora historie, že právě Novotný to byl, který začal pochybovat o prachatickém Husinci; takové pověsti šly ostatně s více stran, tedy něco pravdy na tom bylo a tak i zcela určitá věta Novotného v prvním díle jeho Husa nikdy se nepokládala za zcela všeobecně platnou. Ostatně prof. Novotný jest všeobecně znám svými neuvěřitelnými postoji i k jiným otázkám, jak se zmíním na př. i při „škole“ prachatické.

Dosud známe pouze čtyři svědectví z doby prvního století po smrti Husově: Je to jednak známá „Historica bohemica“ od Eneáše Sylvia, dále svědectví norimberského kronikáře Meisterlina, jenž z Eneáše opisoval a tedy nemá pro nás platnosti základní, potom zpráva ebrašského převora Niblinga (kterou se snaží Novotný snížit v platnosti, stejně jako Bartoš, ale nevede se jim to, jak ukáží) a dnes pozoruhodný pramen z doby vzhledem k Husovi současné, totiž Pálčova „Antihusa“.

První jsem uvedl historii Sylviovu. Je napsána r. 1458, tedy 43 let po smrti Husově. Spisovatel tam píše, že Hus r. 1412 po vypuzení z Prahy neustával svolávat lid a kázati mu u vsí, z níž pocházel a po níž jméno měl, a to se svolením jejího pána, jenž Hu-

sovu nerozumu přál. Výslovně tam stojí: „Ipse Praga excedens a p u d v i l l a n i, unde sibi origo fuit ac cognomen, pertinente loci domino, qui eius insaniae favebat, vocare plebes ac docere non destitit.“ Vančura k tomu zcela prostě poznamenal, že Eneáš nahodile, nekriticky spojuje tu název rodiště Husova se jménem statečného zemana Mikuláše z Husi, stoupence Husova, purkrabího na královském hradě Husi, ke kterémužto panství Husinec náležel. Tu „nahodilost“ Vančurovu Novotný vyvrací jen v tom smysle, že Mikuláš nebyl, jsa pánem Husince, jeho majetníkem, ale jen vladařem. To je konec konců věc vedlejší. — Ale Pekař zcela správně při tom upozornil, jak naprosto nekriticky oba tito naši historikové vztahují Sylviova slova jen a jen na Husinec prachatický. Palacký a snad také Sedlák postupovali podobně, poněvadž tu působila silná tradice. A také od doby Palackého se tato these běře všude, až na Novotného, jako jeden z četných omylů. Podíváme-li se na slova Sylviova znovu, přijďme i k jiné zajímavosti. Nejen že se tam nemluví o prachatickém Husinci ale ono se tam nemluví ani o Mikuláši z Husi. Novotný ve svém pokračování správně přiznává, že zpráva Sylviova byla smyšlenkou v tom ohledu, že dříve, že Hus kázal ve svém rodišti. Kdežto historické zprávy se o tom vůbec nezmiňují (v té době), tradice, která to přináší, jest pozdní a nespolehlivá, poněvadž mohla vzniknouti pod dojmem zprávy Sylviovy a také jiné okolnosti (Husova lípa v Chlístově na Tábořsku dle Hájka) jsou proti tomuto tvrzení Eneášovu. Stejně také není zpráv, že by Hus byl býval měl nějakých styků s Mikulášem z Husi. Sylviova zpráva to zde neříká, to si kombinuje teprve Vančura a Novotný. Ve zprávě se mluví nanejvýš o vsi, podle níž Hus vzal své jméno a to ukazuje na Husinec u Klecan, skutečně ves a ne na jihočeské městečko Husinec. Pekař dobře ukázal, jak značné byly tehdy rozdíly mezi vsí a městečkem, rozdíly třídní, poněvadž městečko předpokládalo na př. právo trhové, rozmanitá řemesla, rozmanitá mnohdy privilegia, zkrátka kategorii městskou povýšenou, vznešenější oproti prosté selské vsi. Takové rozdíly byly skutečně ve středověku velice silně patrné, třeba prakse, skutečnost, velikost, osídlení byla leckde stejná, takže se městečko vzezřením mnoho od obce nelišilo. Zajímavé jest, že všechny prameny, až na Pálčova „Antihusa“, zcela zřetelně mluví o vesnici, vsi v tomto případě, a Nibling dokonce přidává, že leží blízko

Prahy, a to vše ukazuje jasně na Husinec u Klecan, obzvláště když nejlepší znatel místopisu Sedláček přesvědčil, že Husinec jihočeský od prvopočátku byl vysazen jako městečko a ne jako ves, poněvadž o tom tak praví nejstarší historická zpráva. O rozdílu vsi a města se nejlépe přesvědčí ten, kdo aspoň trochu se obíral dějinami agrárními nebo sociálními. Novotný to ví také; ale aby tento mohutný výklad oslabil, vytasil se antithesí, že prý chce Eneáš Sylvius vědomě Husa snížit, poněvadž, jak víme, stojí na stanovisku příkře protihusitském (známé je na příklad jeho rčení o kůži Žižkově). Pekař jest proti tomu, a jsa vybídnut Novotným, zcela správně a přesvědčivě své mínění dokázal tím, že zpráva Sylviova, v souvislosti čtená, sama vyjeví, že tu o nic podobného nešlo, poněvadž, až na některé výjimky, překládá Sylvius termíny technické správně. A i kdyby přece v tomto případě se byl dopustil chyby, jistě by ji byl opravil Jan Hůska, překladatel r. 1487, tedy ve století ještě Husově, anebo Konáč z Hodíškova, pravověrný husita, překladatel z r. 1510, který často i v těchto místech Eneáše opravil, jmenovitě všude tam, kde chtěl Husa snížit, třeba si počínal mnohdy dosti neopatrně a nešikovně. Novotný při řečených překladařích praví, že jim označení „ves“ nevedlo a sice proto, že buď dobře znali tradici o původu Husově a tedy jim Sylvius niterak nevedl a nebrali tedy ohledu, anebo ji neznali a pak překládali to, co měli před sebou. Že by Hůska a Konáč, a zvláště husita Konáč, tak brzo po smrti Husově ani nevěděli, odkud Mistr pocházel, jest zhola nemožné a věděli-li to, pak pravověrný opravovatel Konáč by jistě nebyl na to zapomněl. To dobře jinak Pekař dokázal, ale Novotný stojí na svém a žádného důkazu nevidí. Je prý zcela dobře možno a snad více než pravděpodobno (to výrazové stupňování u Novotného je velmi zajímavé), že v 15. stol. Husinec nad Blanicí platil za rodiště Husovo, aniž se vědělo, že je městečkem. To je logika prapodivná a domácím pánem jejím jest prof. Novotný. Napřed uzná terminologické rozdíly, i prameny samy dobře to vědí, ale ihned, když potřebuje, zase to popře a rafinovaně převrací. Plete sem i jiné „příklady“, neznalost husineckého kostela, desátky a podobně, špatný vzrůst nebo snad pokles městečka atd. To jsou, ví dobře, jen jeho dohady, ale ne důkazy, jak si myslí.

Pokračování.

Otázka okresních školních inspektorů.

Všiml jsem si již několikrát, že naše katolické časopisy uveřejnily články, kde bylo ať více či méně určitě projevováno přání, aby okresními školními inspektory nebyli ustanovováni učitelé měšťanských škol, ale pouze profesori středoškolské. Všech podobných článků nelze ovšem brát za bernou minci, neboť nebyly psány odborníky, kteří by rozuměli škole a jejím otázkám; ale objevil se takový článek i v minulém ročníku „Našince“, kterýžto list jest psán přece v duchu naprosto vážném.

Uvažme proto, jak je možno, že byly napsány články, které chtějí dáti vedoucím činitelům podnět k tomu, by nám byl vzat i ten jediný kousek kariéry, který vůbec máme, možno-li ovšem vůbec dosažení funkce okresního školního inspektora kariérou nazvat. Jsou pisatelé k těmto článkům oprávněni? Mají vůbec vážné důvody k tomu, aby nás takto přímo podceňovali? Není třeba, aby jim bylo dáno patřičné vysvětlení a tím se předešlo možnému nedorozumění?

Nedivme se, že zmíněné články objevily se právě v našem katolickém tisku! Uvážíme-li poměry, ve kterých se naše tak zvané národní školství nachází, pochopíme, že katolická veřejnost jest dotčena nanejvýš nemile. Škola pracuje velmi často přímo k tomu, by vychovala mládež ve zcela jiném duchu, než v jakém si jejího vychování přejí jak rodičové děti, tak vlastně i většina národa m. rodu. (Poznamenávám, že toto přání většiny národa nemá býti respektováno jen proto, že jest právě přáním většiny, ale že jest též přáním, zakládajícím se na zdravé myšlence.) Jaký jest pak následek toho, že škola pracuje jinak, než jak by bylo třeba? — Nenávist širokých vrstev národa proti všemu, co se

školou souvisí. Jest pak dobře známo, že nenávist nevybírá mnoho mezi zbraněmi. Užije první, jež jest právě po ruce.

Veřejnost ví, že mnohé reformy, které byly ve škole zavedeny jen proto, aby byl jimi zasažen katolicismus, byly navrženy přímo učitelstvem. Jest planou výmluva učitelů, že občanské nauce a výchově vyučují proto, že vyučování bylo nadřazenými úřady přikázáno. Ve skutečnosti byl předmět zaveden právě jen na nátlak učitelstva. Učitelstvo po něm volalo na svých schůzích a dožadovalo se ho jak v tisku odborovém, tak denním. Katolická veřejnost toho všeho ovšem učitelstvu nezapomene, ba ona toho ani zapomenouti nemůže. Nesmíme se proto pak ovšem ani diviti, že učitelstvo nemá v ní zastánce ani svých ani jiných, často přímo životních zájmů. Proto snad nechť jednotlivci dopřátí učitelstvu ani toho, by se stali někteří z jeho řad okresními inspektory.

Funkce inspektorská není ve skutečnosti závidění hodna, neboť přináší mimo spousty práce někdy též více než dosti nepříjemností. Silná učitelská t. zv. pokroková organizace nutí inspektora k činům, jež se někdy i jemu samému, byť ani nebyl katolíkem, zdají příliš povážlivé. Nevyhoví-li inspektor organizaci, neobstojí s ní; vyhoví-li jí, jest útočeno na něho s jiné strany. Z ohledu finančního neznamená inspektorství vůbec ničeho.

Řekne snad proto někdo, proč se tedy učitelé měšťanských škol o funkce inspektorské vůbec ucházejí. Láká je snad zvučný titul? Tento důvod nebude jistě nikdo brátí vážně, uvážíme-li, co máme dnes různých těch inspektorů, z nichž mnozí mají, myslím, vzdělání jen z venkovské jednotřídky . . .

Pokračování.

ZPRÁVY SPOLKOVÉ A ORGANISAČNÍ.

Z výborových schůzí Svazu. Dne 27. února 1924 projednána v mimořádné schůzi užšího výboru otázka přetěžování žactva na obecných a měšťanských školách velikým počtem hodin. Po obšírné debatě schválen návrh zásad, které se doporučují členstvu a všem katolickým učitelům a učitelkám k zastávání ve sborech učitelských. Návrh byl otištěn v „Lidových Listech“. Potom debatováno o stížnostech, že školní úřady a mnozí školní inspektoři chovají se nepřívětivě, ba nepřátelsky proti katolickému učitelstvu. Našinci musí si často instanční

cestou hájiti svého zákonitého práva. Usneseno domáhati se všemi dovolenými prostředky rovného práva pro katolické učitelstvo. — III. řádná schůze užšího výboru dne 8. března projednala běžné záležitosti spolkové a otázku poměru dorostu učitelského k naší stavovské organizaci. Zástupce kandidátů bude pozván do schůze širšího výboru Svazu, která má býti dle dosavadních disposic v sobotu, dne 12. dubna 1924 odpoledne.

Kolegyním a kolegům! Prosíme o služební data: služební leta vpočítatelná do kompeten-

ce, hodnostní třídu a stupeň, přání stran změny místa atd.

Organisace a učitelský dorost. Od předsedy přípravné sekce učitelské při Ústředí katolického studentstva čsl. došel nás dopis v mnohém sice nesprávný, ale poněvadž jsme daleci toho, pollačovatí jakýkoliv svobodný projev, uveřejňujeme jej s několika poznámkami:

Olázka »Učitelské sekce« při Ústředí katol. studentstva čsl.

Když jsme zakládali Sociální Studentské Sdružení ve Sv. Janě pod Skalou, neměli jsme v úmyslu jen sdružení katolické studentstvo z ústavu a pracovatí jako v jiných SSS. Toho snad nebylo třeba na ústavu katolickém, kde studenti mají býti katoličtí a kde, jsouce tehdy organizováni v Jednotě Orla, intenzivně pracovali. Chtěli jsme něco více.

Viděli jsme, že mezi námi jsou ještě takoví, pro které zajisté katolická veřejnost ústavu nevybudovala, kteří po převratu za okolností pro ně příznivých postavili před ústavem »Husův halvan«. Viděli jsme, že nijakých opatření činitelů za to zodpovědní neučinili; ředitelství ústavu přijímalo chovance, nečiníce rozdílu v náboženském chování (přesvědčení) žadatelů, a veřejnost katolická neříkala ničeho, když z ústavu vycházeli učitelé vesměs katolické věci nepřátelští. Poměry takové byly a dosud jsou téměř na všech učitelských ústavech, podle jména katolických. Na úkor žadatelů z rodin katolických, z řad našeho Orelstva, přijímání jsou Sokolové a Sokolky, a lidé v náboženství lhostejní.

Potom i výchova na těchto ústavech nebyla a není leckde nejsprávnější; nedovedla se přizpůsobiti potřebám doby a nehleděla k budoucímu povolání chovanců. Nebralo se ohledu téměř nikde na to, zda jsou či nejsou chovanci a chovanky spokojeni s řádem domácím a zda jim vyhovují poměry v internátech. A to byly jedny z příčin, jichž následky nás nutily k nějakému rozhodnému kroku.

Vymohli jsme si na Ústředí katolického studentstva čsl., aby naše SSS. a všechna jiná, která pod stejnou ideou spojíme, tvořila »Sekci učitelskou« při katol. studentstvu. S nemalými obtížemi vydali jsme letáky, psali do »Jitry« a za nedlouho soustředili jsme přes 300 katolických kandidátů a kandidátek z Olomouce, Řepína, Kučného Hory, Budějovic, Čáslavě, Chrudimě, Kroměříže a Sv. Jana pod Skalou. Jezdili jsme po schůzích a snažili jsme se získati pro věc přátele, za jejichž pomoci řešiti jsme chtěli těžké problémy.

Šli jsme k těm nejbližším, od kterých jsme čekali nejdříve pomoc-

nou ruku, k organizovaným katolickým učitelům. Mysleli jsme, že budou mítí radost, až uvidí, že za nimi jdou jiní, ne jednotlivci, ale mnozí a ne bojácně, nýbrž hrdě, uvědoměle, v semknutém šiku a všichni mladí, kteří v bratrském přátelství stisknou jejich zemdlenou ruku a pomohou nésti jejich štit. Chtěli jsme rozmnožiti jejich řady a oni i jiní nás nepřijali. Až na jednotlivé přátele neměli jsme nikoho; mladí dali jsme se v boj a nepřišel starší, aby ukázal nám cestu. Stojíme nyní osamoceni, bez prostředků; čekají nás sta a my nemůžeme se pro věc exponovati.

Tolik jako odpověď na dotazy mnohých. —
J. Novák.

Až potud tedy mluví pan Novák. Je potřeba upozorniti na některé přestřelky milého kolegy, abychom si dobře rozuměli. Mladí jest problémem všem organizacím akutním, jak to patrně z četných projevů pokrokového učitelského a ze založených odborů »mladých«. Nelze nám rozsuzovati, jak dalece výtky, činěné katolickým ústavům, jsou oprávněné, ale jisto jest, že vedle výchovy ústavní musí se kandidáti chopiti sebevýchovy stavovské pevnou rukou a odbory v SSS. by tomu cíli sloužily účelně. Ovšem, musí to býti výchova budující a ne kritisující a bořící stavbu, kterou Svaz učitelského s takovým sebezapřením buduje.

Je třeba přinéstí vážně své požadavky tak, jak to upřímní katoličtí studenti mají ve zvyku, aby se na nich mohlo budovat.

Milí přátelé, musíte býti trochu přímí sami k sobě a musíte si upřímně říci, že vám jde ze srdce snaha o jednotu — pevnou a semknutou — kol našeho Svazu. Vždyť máte možnost sejíti se se svolením ředitelství a můžete se již ve 3. a 4. ročníku státí našimi č e k a t e l i. Máte již přípravný odbor učitelské sekce, máte tolik přihlášek z tolika ústavů — a Svaz o nich ví teprve z vašeho rozhořčeného volání a obvinění, že vám nepodal pomocné ruky, že vás dokonce odmítl...

Tak je to, přátelé, a ne hned volat a hubovat! Negativní práce boří a ničí a až z ústavů vyjdete, uvidíte, jaká je to Herkulova práce, budovat organizaci učitelského katolického proti náporu pokrokových kolegů.

Jsem vám, mladí přátelé drazí, tou radou: Pozvete k sobě někoho z nás, napište panu sekretáři Svátkovi v Praze II., Jindřišská 20, a on sám vám obstará referenta, jenž ochotně a rád naváže styky, a uvidíte, jak krásné květy přinese tato jednota ducha. »Věstník« bude vám otevřen od prvního do posledního listu. Co podnětů můžete dát a co dotazů můžete mít! O velikonočních se koná schůze širšího výboru, delegujte za sebe někoho jako hosta, ať hlumoch

vaše požadavky, a uvidíte, jak rádi půjdeme s vámi připravovat cesty do života.

Kolegové z plzeňského našeho odboru rádi k vám zajedou a ruce vám podají obě.

Váš redaktor Janáček.

Ještě k přetěžování žactva. Známa anketa o přetěžování žactva dala něvěreckým učitelům příležitost k úpornému boji protináboženskému. Aby v té věci bylo naše členstvo informováno, upozorňujeme na skryté motivy jednání našich učitelů. V konferencích učitelských sborů mají se podávat návrhy na zjednání nápravy a odstranění stížností na přespřílišné zatížení dětí prací. A tu se nejčastěji shledáváme s návrhem, který v různých obměnách zní asi takto: Vzhledem k tomu, že atd., budiž z rozvrhu školního odstraněno náboženství vůbec, nebo budiž mu ponechána jen jedna vyučovací hodina na učení dogmatické. Mravoučné učení a výchova budiž přičleněna k obč. nauce, která bude omezena také jen na jednu hodinu, takže se jí ponechá jen část výchovná; část pak nauková budiž přičleněna k dějepisu a zeměpisu. Připomínáme, že toto je jen poradní hlas, ale má mu být dán důraz jednotností přání všeho učitelstva, aby konečně došlo

splnění Kristovo: »Ven ze škol vyženou vás.« — Tendence je jasná. Chce náboženství odstranit úplně a z občanské nauky učiniti to, co z ní mítí chtěli, totiž bez naukového přívěsku tak zvanou »laickou morálku«. Podnikali by přirozeně naši členové zbytečnou práci, kdyby chtěli poučovati své kolegy o směšnosti jejich počínání, chtítí a totožniti základy laické výchovy s výchovou náboženskou, výchovy přirozené s výchovou nadpřirozenou a nahražovati dokonce jednu druhou. Nejlépe učiní, dají-li k usnesení své velum na znamení nesouhlasu. Proti ručním pracím, které jsou opravdovou mukou mnohých škol, dětí i učitelů, se jeví všude živelný odpor, zejména z příčin zdravotních. Psaní Čes. Učitele na jich obranu jest dělání nálady z pochopitelných i nepochopitelných důvodů. Kdo mezi učitelstvem žije, ví, že poklesla nadobro nálada i u nejnadšenějších. Navrhujeme, jak vidno z usnesení výboru, i omezení tělocviku, zejména tam, kde není tělocvičny; tam je stejně, zvláště v zimě, tělocvik předmětem pochybené ceny. Bylo o tom psáno ve »Věstníku« již dost a dost. Uplatněte tudíž všude svůj hlas a postavte se proti všemu, co by znamenalo poškození katolických dětí a jejich rodičů. R.

PŘÁVNÍ HLÍDKA.

»Křesťanská Škola« v č. 2., str. 23. se táže, proč nebylo ve »Věstníku« uvedeno také nařízení ze 17. srpna 1921 č. 37.715 (Šustovo), které zhoršilo vynesení z 9. května 1919 (Habrmannovo) a dedukuje, že o modlitbě rozhoduje učitelská porada; když se tato usnese většinou hlasů, že se modlitba konati nemá; pak prý se nesmí modlit ani ten učitel, který by se modlití chtěl. Dále list vytýká, že »Věstník« nezmínil se o »Malém školském zákoně«, který uznává suverenitu rodičů a ne státu; že suverenita rodičů záleží posud v tom, že rodiče nemusí posílati děti do náboženství, když nechtějí, naproti tomu, že když všichni rodičové si přejí, aby se konala ve škole modlitba, a učitelský sbor se usnese, že se konati nesmí, pak musí rodičové pěkně mlčet i modlitba se nekoná — zde že ta suverenita přestává. »Křesťanská Škola« vytýká »Věstníku« nedopatření, ba více než nedopatření, dotýká se i pro »Malý školský zákon« lidových poslanců a píše ke konci: »Kdyby zákon působil ještě více zla, než již způsobil, jistí pánové budou mluvit stále o jeho výhodách. Proč se tak děje, o tom raději pomlčíme...« Ba, věru, měla »Křesťanská Škola« pomlčet vůbec. Víme všichni, čím je nám Šusta a čím li-

dová strana. Víme také, proč jsme se o nařízení Šustově ve »Věstníku« nezmínili. Taktika musí býti v hlavě — a neprozrazuje se! Učitel, který prostudoval výnos Šustův v odst. 1., 2., 3., 4. i 5., ví dobře, že sbory pokrokového učitelstva se usnesly většinou o modlitbě v době, kdy platilo »nezakazovat a nepřikazovat« — usnesení nezákonné — a že usnesení to i Šustovým výnosem pozbylo platnosti pro body 3., 4. a 5. (třeba 4 dnů k mšr., 4 týdny k ošv. a ošv. = pedagogická účelnost). A jaké jsou výhody pro rodiče i do budoucna v odst. druhém, máme také prozrazovat? Ne, toho neučiníme! Každý katolický učitel vypíš svůj případ dopodrobna a bude v »Právní hlídce« ochotně udělena právní porada!

R o d a k e.

D o t a z: Kaplanem jsem byl ustanoven 1. září 1896, katechetou 1. října 1902. Leto kaplanské (6) se mi všechna čítají. Jsem nyní zařazen do VII.-4. a od 1. dubna 1925 dostanu příplatek 800 Kč. Kolik let mám do postupu, kolik by činila pense?

O d p o v ě ě: Dne 1. dubna 1924 v VII. hod. tř. 4. stup. = 32 let, dne 1. dubna 1925 v VII. h. tř. 4. stup. = 33 let, do 35 let 800 Kč přidavek. — Pense při 32 letech ročně 17.450 Kč 11 h.

mčs. 1.454 Kč 18 h, při užití paragrafu 10. (vysvědčení úředního lékaře o nemoci) v žádosti započítá se pense plně.

Dotaz: Zkoušky dospělosti jsem vykonala v r. 1910, způsobilosti 1914. Zákonem o překládání učitelstva na Slovensko jsem postižena; mám u sebe starého otce, který je na mne odkázán. Mohu se bránit přeložení?

Odpověď: Žádost k zemské školní radě s vysvědčením od okresního lékaře svým a otcovým.

Dotaz: Správní soud č. 7767. z 1923 rozhodl o započítání let t. zv. válečných při kompetenci o nějaké místo definitivní. V jakém smyslu se stalo, započítávají se válečná léta do kompetence či ne?

Odpověď: Nezaměňovat válečná léta a vojenskou službu! Všem učitelům byla válečná léta do postupu započítána. Vojenská služba se započítala těm učitelům, kteří o ni požádali žádostí s vojenskými doklady, že ve válce sloužili. Za každý rok, v němž učitel ztrávil v době válečné aspoň tři měsíce v činné službě vojenské, započítala zemská školní rada půl roku do

doby služební a doby pro výměru pensijních požitků (nikoli do postupu) dle vynesení zem. škol. rady ze 7. září 1923, č. II. A, 3038 ai 1923, č. 72.256 dle nařízení ministerstva zemské obrany z 10. prosince 1915 č. 36. Sb. z. a n. Jsou-li dva žadatelé stejně staří, má tento přednost (více služebních let).

J. Mašát.

Místním školním radám, zvláště v chudých obcích na vědomí

Správcům škol sráží se část aktivního přídavku na byt. Srážku tuto podržuje si zemský fond, ač není k tomu oprávněn. Místní školní rady, které mají za povinnost byty správce škol ve škole udržovati, mají také právo, aby se tato srážka z aktivního přídavku vyplácela jim. Kolegové-katolíci, kteří v místních školních radách zasedáte, přednoste věc v místní školní radě, aby podala žádosti k okresnímu výboru školnímu, že činí nárok na tento peníz. Okresní školní výbor zašle ji do Prahy a bude příznivě vyřízena. V mnohých obcích již tak učinili a pomohli chudým obcím slušným penízem ke zmírnění školních přírážek. J. Mašát.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Občanská nauka a ruční práce ve školách obecných a občanských. (Z odpovědí k dotazníku min. školství. — Píše odb. učitel J. M.). Tělocvíc změněn na tělovýchovu. Vyzdvižen cíl — zdravé a zdatné tělo dle zásady: Jen ve zdravém těle zdravý duch! Zavedením nových předmětů zvýšil se však počet vyučovacích hodin — zasáhla se hygiena. V mnohých školách, zvláště dívčích, seděla školní mládež v útlém věku 10 až 12 let až osm hodin ve škole a měla až třikrát v týdnu do 5 hodin. I na podzim a v zimě začínalo vyučování za tmy a končilo za tmy. Na školách venkovských vykonávaly k tomu ještě děti cestu až dvě hodiny pěšky do školy i ze školy za tmy. Slabý organismus dětí vyčerpával se tělesně i duševně až do únavy. Příprava na vyučování doma ubírala času i potřebnému odpočinku, dostavovala se nechut k jídlu, špatný spánek. Ráno nastupovalo znavené tělo novou cestu do školy. Čilost, chápavost, usuzování (při počtech a j. předmětech rozumových) se ztrácely, prospěch v hlavních předmětech vázl. Takový present věnován byl dětem, které se zrodily ve válce světové, uprostřed bídy a podvýživy, takového presentu se má dostat i školám středním, kde mládež při témže věku měla denně jen 5 vyučovacích hodin. Zvýšený počet vyučovacích hodin v podobných účincích jevil se také u učitelstva.

Pro nové předměty scházelo často i náležité předběžné vzdělání speciální (u ručních prací na školách chlapeckých zvláště), krátkodobé kursy přípravné nevyhověly. Uznává se, že s novými předměty mělo se začít předem na učitelských ústavech a potom teprve zavádět je do škol národních. Hodinové výklady mravních pravidel v občanské nauce: nebuď sobecký, buď nezištný, miluj pravdu, střež se lži a podobné ztratily dlouhodobým poučováním na paedagogické působivosti — zvrhly se v plané moralisování. Zapomnělo se, že základy občanských ctností má dítě neodposlouchat, nýbrž odpozorovat na vzorných příkladech školy, domova a okolí. Ne všude jevil se zájem o nové předměty i u rodičů. Uznávají, že občanské nauce učilo se již dříve ve školách, že to není nic nového, že občanská nauka přičleňovala se ke všem předmětům. Ruční práce pak, že vyžadují mimořádného nákladu na opatřování pomůcek (dřeva, lýka, papíru a pod.) a ty že se těžko v rodinách chudších (kde nemají často dítěti ani na knihy a sešity) shánějí. Mnohde dosadil učitel i ze své kapsy, jen aby rodičů proti tomuto vyučování v úsudku zadržel.

Živnostníci těžce nesou ztrátu vyučovacích hodin kreslení, předmětu každému živnostníku jistě tak potřebného.

V domácnostech hromadí děti materiál (dle úsudku rodičů skutečně malicherně hračkářský) v množství nepotřebném. Vytýká se škole však i mrhání zdravím dítěte a ubíjení těla a ducha příštího pokolení. Proto měž při rozhodování o těchto předmětech slovo i ministerstvo zdravotnictví, lékaři školní a statistika o zdravotním stavu dětí ve školách v celé republice.

Jsmo vždy stejní. V článku „Ze života starého kantora“ (ve 4. čísle) se dočítáme, že k dosažení místa v kanceláři nebo při myslivectví bývalo před 80 lety potřebí pouhého absolvování čtvrté třídy tehdejší hlavní školy; kdo chtěl však býti učitelem musel kromě toho mít ještě zvláštní kurs. Z poznámky té vidíme, že učitelé mívali vždy větší vzdělání, nežli tak mnozí úředníci, kteří se však nad učitele ještě rádi povyšovali. Proč tedy nehájili učitelé náležitě svého stavu a nechávali se zlehčovati lidmi, kteří měli vzdělání daleko nižší? — Patrně i tehdy sami ještě mluvili o nedostatečnosti svého vzdělání, tak jako o ní mluvívali i nyní. Úředník, který vychodil pouze obecnou nebo měšťanskou školu, nemluví o tomto svém nedostatku; ale mnohý učitel s maturitou na gymnasiu nebo učitelském ústavě, s ošklivou zkouškou pro měšť. školy, kde jen může, křičí, že není dostatečně vzdělán. — J. H.

Přč s výstředností Výstřednost jest takřka charakteristikou dnešní doby. Jsou jí postižení mladí i starí, bohatí i chudí. Někteří z postižených sice znají nebezpečí, ve kterém se nacházejí, mnozí ho však naprosto nechápou. Domnívají se, bláhovci, že výstřednost jest jakousi nutností dneška. Rovnováha světa byla porušena falešnými hesly a ideami. Nebezpečí smrti, které ještě před několika lety hrozilo lidstvu jak na frontách, tak v zázemí, pomínulo. Což tedy divu, že lidstvo chce užítí v míře nejvyšší všeho, co mu život může dát. Staré, zlaté pravidlo „Všeho s měrou!“ upadlo v zapomnutí. Místo něho se říká: „Co možná nejvíce!“ Ano, co možná nejvíce chce tak mnohý nahrabati bohatství, které mu má pak poskytnouti nejrozmanitějších požitků. Jest však přemrštěná touha po bohatství a požitcích zdravá? — Ani v nejmenším. V době, kdy kvete výstřední požitkářství, hyne kultura. Ba, v době takové není vůbec možná opravdová práce. Lidé vážných názorů životních nesmějí ovšem na výstřednost naší doby nazíratí netečně. Musí se snažiti, aby nastaly opět zdravé normální poměry. Výstředností utrpělo lidstvo stejně již mnoho, nesmí jí býti tedy ponecháno ještě déle na pospas. Učitel smýšlení vpravdě katolického má v tomto ohledu široké pole k práci, jež má přivoditi ozdravení poměrů. Vždyť stát náš

byl výstředností stížen snad více než kterýkoliv jiný. Styk s velkými a bohatými národy, jako jsou Angličané, Američané, Francouzi, vsugeroval nám domněnku, že můžeme si zaříditi svůj život také jaksi ve „velkém slohu.“ Chtěli jsme se rovnati způsobem svého života lidem, jichž bohatství jest pro českého člověka vlastně skoro až nepochopitelné. Vnesli jsme do českých střizlivých poměrů výstřední zábavy a výstřední sport cizozemských boháčů. Prospěli jsme si však tím? — Sotva. Necht proto učitel poukazuje na škodu způsobenou výstředností. Vykoná tak velký kus záslužné práce. Necht je apoštolem nového života, to jest života v každém směru správného. Odvrátí od výstřednosti dospělý jest ovšem velmi těžko; hledme proto před ní zachrániti aspoň mládež. Ano, dospěli jsme tak daleko, že i mládež výstředností je zachvácená. Trpí pak mládež hlavně horečkou sportovní. Odstraňujme ji proto při každé příležitosti. Poukazujme na nebezpečí, plynoucí z nemírného sportu; v něm má původ nemoc, nechť k práci, sesurování povahy. Odstraňujme z dosahu mládeže časopisy, které propagují přehnané pěstění sportu. Jen mírný sport ponechejme! Děvčata nechť jsou naváděna k střizlivosti v šatě. Okázalé strojení, které se dnes ujalo i mezi dětmi, není ani v nejmenším prospěšné. Děvče, které nosí rádo nádherné šaty, sotva bude vždy mítí dosti prostředků k tomu, by si je mohlo opatřiti. Co z toho však pochodí? Nespokojenost a po případě i touha, opatřiti si prostředky způsobem nečestným. Vytkl jsem jeden z úkolů, který by mělo učitelstvo řešiti. Najdou se takoví, kteří se chopí s chutí práce?

Z. Příbramě. Státní učitelský ústav v Příbrami oslaví v srpnu 1924 padesátileté jubileum svého trvání. Aby přípravné práce včas mohly býti zahájeny, žádáme všech abiturientů interních i externích, jakož i těch, kdož na ústavě studovali a jej z jakýchkoli příčin opustili, o laskavé okamžité oznámení přesných adres prof. Karlu Štverákovi v Příbrami II.-130.

Proč byly zavedeny? Každý snadno pozná, že mám na mysli nově zavedené předměty: občanskou nauku a výchovu a ruční práce chlapecké. Vždyť se stále o této otázce píše a mluví. Jest jistě dnes již jen velmi málo těch, kteří považují tyto nové předměty za prospěšné a účelné. Nebylo pro ně ostatně velkého nadšení ani v době, kdy se o jejich zavedení teprve začalo mluvit. Našli se sice idealisté, kteří od nových předmětů očekávali dokonce jakousi spásu národa, ale těch bylo málo. Učitelstvo vidělo, že občanská nauka a výchova má býti pouze prostředkem, který má nahraditi a odstraniti vyučování náboženství, ruční práce

pak že mají být jen ukázkou zdánlivého pokroku ve školství. Mnohý snad podotkne, že učitelstvo čekalo od těchto předmětů hodně mnoho a bude za podklad svých důvodů klásti stohy čísel učitelských časopisů, v nichž se neustále toužebně volalo po občanské nauce a výchově i po ručních pracích. Vše to nesmíme však bráti za směrodatné. Články o občanské nauce a výchově a rovněž tak články o ručních pracích netlumochily přání veškerého učitelstva, nýbrž pouze jeho nepatrného zlomku. Učitelstvo z velké většiny novým předmětům nepřálo již od první chvíle, kdy o nich doslechlo. Učitelstvo jim nepřálo, ale přece málokdo se ozval proti nim. Stav ten jest nepochopitelný těm, kteří neznají učitelstva blíže; kdo však ví, jak tisícové učitelů škol obecných a měšťanských jsou ovládáni několika „přepokrokovými“ jednotlivci, pochopí vše. Ano, občanskou nauku a výchovu a rovněž tak i ruční práce přálo si jen několik jednotlivců. Málo jich bylo, ale přece dokázali, co chtěli. V jejich intencích pracovaly učitelské konference a psaly učitelské časopisy, takže úřady vyhověly konečně jejich přání a nové předměty povolily. Jest třeba výslovně podotknouti, že předměty ty nebyly zavedeny, nýbrž učitelstvu, přesněji řečeno jeho předákům, povoleny. Proč si jich však tyto přáli? Inu proto, aby zatížili žáky vyučovacími hodinami tak, aby do nepovinného náboženství chodilo jich co nejméně. Zvláštních hodin pro tyto předměty potřeby nebylo. Občanské nauce mělo se podle předpisu již dávno učit v dějepise, výchově pak ve všech předmětech. Vyučování ručním pracím bylo by snad prospěšným, ale musili by jim vyučovati zvláštní učitelé, tak jako vyučují ženským ručním pracím učitelky industriální. Vše to dokazuje zbytečnost nových předmětů zcela jasně. J. H.

Školská statistika. „Lidové Listy“, čerpajíce z úředních statistických dat, uveřejňují percentuelní srovnání počtu žactva katol. vyznání s počtem učitelstva a poukazují právem na veliký nepoměr mezi oběma a na nebezpečí, které z toho katolickému dítěti hrozí. V Čechách jest 54.7 proc. učitelů katolíků, působících na českých školách a na ně připadá 72.25 procent katolického žactva. — Na Moravě jest počet žactva s učitelstvem katol. náboženství v poměru 91.17 procent k 71.2 proc. učitelů. Z těchto prostých čísel vyplývá bolestný fakt, že drtivá většina katolických dětí jest vychovávána učitelem bezvěrcem nebo jinověrcem, který své zásady bude jistě úsilovně vštěpovat, aby je zformoval dle svého bezvěreckého ideálu. Tyto číslíčky volají po katolické náboženské škole pro katolické děti. — R.

Kterýsi anglický plukovník prý se vyslovil, že žádný národ nevzpomíná svých porážek, kromě nás a Srbů. »Č. Uč.« k tomu poznamenává, že Čechové nemohou nikdy zapomenouti na Bílou Horu. »Stíny Bílé Hory straší naše klerikály dnem i nocí. Čech nikdy nezapomene, kdo byl v nejtěžších dobách katem národa a kdo mu ochotně kopal hrob. Byla to čistě římsko-katolická výchova, jež řídila útoky proti nám, římsko-katoličtí vůdové vedli krvelačné cizáky na bezbranné, a římsko-katoličtí páteři jim přisluhovali. Tito čistí spojenci psali kus české historie krví našeho lidu a nevinná krev volá o pomstu. Národ nezapomíná, a proto přání našich klerikálů zůstává jen zbožným přáním.« — Tak vykládá českou historii „Č. Učitel.“ Inu, s nevědomci a lháři jsou odedávna těžké řeči. —o—

Český ústřední spolek učitelů vysokoškolských vyslovuje politování nad tím, že rozpočet vysokých škol na rok 1924 byl snížen o 31½ milionu, tedy proti roku 1923 o celých 22%, kdežto celý rozpočet ministerstva školství byl snížen jen o 2½%, to jest o 22 milionů. Při velkém počtu posluchačů (přes 25.000, z nichž přes 5000 jest cizinců) není možno, aby vysoké školy československé, za Rakouska zanedbávané, po tak značném snížení rozpočtové úhrady udržely se na žádoucím stupni rozvoje. Český ústřední spolek učitelů vysokoškolských má za svou povinnost upozorniti na to veřejnost a žádati netoliko nápravu v příštím rozpočtu na rok 1925, nýbrž i opatření dalších potřebných prostředků pro rok 1924.

Škůdcové vlastních kolegů. Jak oděkují »Zprávy výboru ústř. svazu vysokoškoláků«, prohlásil v listopadové schůzi předseda, míst. rada Špringer, na naléhavý dotaz zástupce profesorů z Nitry: »Není vinou Svazu, že věc (t. j. nedostatečné odměňování profesorů za práci a zdoluhavé povyšování) nejde kupředu. Je to otázka speciální a ty si musí řešiti organizace samy. Mám dojem, že to jsou vaši vlastní kolegové na zodpovědných místech, kteří o vás rozhodují a vaše snahy a požadavky brzdí...« — Přiléhavěji, ale spolu pravdivěji to různým těm pánuům radům v min. školství dosud nikdo nepověděl. —o—

LITERATURA.

Nová kniha blahopřání. Sbírká různých přání a příležitostných proslovů. — Cena s poštovním Kč 6.60. Mnohý učitel a vychovatel bývá často žádán od mládeže, aby jí napsal přání k nějaké rodinné události, ať je to přání rodičům a příbuzným k jmeninám nebo naro-

zeninám, ať k Novému roku neb nějaké události rodinné neb i místní. Výběr takových přání nalezne jak vychovatel tak dospělejší mládež v této milé knížce, kde od deseti našich katolických spisovatelů přes 200 různých pěkných a případných přání sneseno a mládeži a vychovatelům na výběr podáno. Není příležitostné slavnosti, ke které by přání nebo proslov scházel. A aby mládež dobře přání přednesla, vydavatelstvo vpředu podává krátké a jasné pokyny, jak se má přednášet a jak si počínati. Aby mládež cvičila se i ve vzájemné lásce, přidáno ke konci přes 50 pěkných nápisů, přání do památníků. Doporučíme. — Zasilá Družstvo Vlast, Praha II., Žitná ul. č. 26 n.

Bible České vyšel právě ohjenný dvojsešit 57. a 58., jenž obsahuje dokončení »Velkých proroků: konec proroctví Ezechielova a celé proroctví Danielovo, dále z »Malých proroků: proroctví Oseášovo, Joelovo a část proroctví Amosova. Jak viděti, přiblížilo se veliké dílo opět velmi značně k nedalekému již svému dokončení, každý sešit vyžaduje velikého nákladu peněžitého a při malém počtu odběratelstva působí vydavatelstvu značné starosti; i jest nanejvýš žádoucí, aby přihlašovalo se hojně nových odběratelů. Přihlášky přijímá Administrace Bible České v Praze IV., 35.

REDAKCE.

Rukopisy pro Věstník pište jen po jedné straně.

ADMINISTRACE.

Předplatné na II. ročník Věstníku bylo upraveno na 15 Kč ročně.

Členové Svazu v Čechách platí přímo 5 Kč a Svaz za ně 10 Kč.

Členové Spolku katolického učitelstva na Moravě a ve Slezsku platí přímo 10 Kč a jejich spolek za ně 5 Kč.

Nečlenové z Čech i z Moravy platí přímo administraci celé předplatné 15 Kč.

Kdo platí poštovní poukázkou, musí poslati o 50 haléřů více na dodavné.

Členové založte všude Sdružení katol. rodičů

a přátel křesť. výchovy, jak doporučuje ústř. výbor Svazu, a to v dohodě s duchovní správou, a vezměte na sebe funkci paedagogického rádce. Informace a přípravné tiskopisy vám pošle a stanoviny na zem polit. správu podá: Sekretariát Ústředního Sdružení katol. rodičů a přátel křesťanské výchovy v Praze II., Jindřišská ul. č. 20.

KATOLICKÉ UČITELKY, POZOR!

Elegantní jarní novinky pláště, kostymů a šatů má již na skladě, též večerní toalety náš křesťanský závod. Žádný krám ani drahá reklama, domácí závod, vlastní výroba všeho druhu oděvů, proto ceny levné bez konkurence.

Přesvědčte se, že skutečně dobré látky, čistě vypracované a levně koupíte jen u

F. STRÁDALOVÉ, PRAHA II.,

Háčkova ul. 8, druhý dům od Sokolské tř.

Elegantní vlněný angl. kostym . . . Kč 240.—
Eleg. černý, neb v jiné barvě kostym Kč 300.—
Angl. apartní pláště Kč 175.—
Bohatě zdobené čistě vlněné šaty . Kč 165.—
Angl. prakt. štráfové moder. sukně Kč 35.—
Bluzy prací Kč 19.—
Velké zástěry kuchyňské Kč 20.—
Gloť spodničky prima Kč 35.—
Kombiné boh. vyš. Kč 46.—

Vše dle jarních moderních modelů zhotoveno, čistě vypracováno. Též šiji z přinesených látek kostymy, pláště již od 100 Kč. Mužská práce, šaty od 35 Kč výše. Objednávky během 24 hod.

Velký výběr smutečních oděvů.

Svůj k svému!

Projekty, opravy, novostavby

levně a solidně provádí

B. V A R H A U T,

stavitel

Praha — Dolní Krč čis. 154.

... HUMPOLECKÁ SUKNA ...

MODNÍ LÁTKY PÁNSKÉ I DÁMSKÉ

NABÍZÍ FIRMA

HEZINA A SPOL., HUMPOLEC.

VÝROBA SUKEN A MODNÍCH LÁTEK.

... VZORKY IHNEDE NA POŽÁDÁNÍ. ...

Levné ošacení celé rodiny.

Učitelstvu, kněžím, státním úředníkům, zřizencům a jiným zaměstnancům, gázistům mimo hodnostní třídu, železnič. zřizencům zašleme 20 metrů skutečně dobrých, bezchybných, zaručeně stálobarevných zbytků košacení dětí i dospělých a sice: 5 m dob.ého moder. šatového barchetu, 5 m tlustého hřejivého flanelu na košile, 5 m pěkného pestrého kretonu na šaty, 5 m dob.ého plátynka na košile celkem 20 metrů, které jsou ve směr zaruč. dob.é jakosti, čítáme pouze 126 Kč i s poštovným, přikládky jiné nechtáme. Dobrou zaplácíte 66 Kč, druhých 60 Kč ve dvou po sobě jdoucích splátkách měsíčních.

Každé rodině vše doporučujeme!
Vzorků zasílati nemožno, barvu muže každý určíti. Objednejte i nadále s důvěrou u firmy:

Josef Stolín a spol., Náchod.

VĚSTNÍK

KATOLICKÉHO UČITELSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO.

Vychází měsíčně s přestávkou o hlavních prázdninách vždy 20. dne v měsíci. Redakční uzávěrka 15. dne v měsíci. — Předplatné 15 Kč ročně. — Řídí redakční sbor pětičlenný. — Rukopisy se zasílají na adresu: Josef Janáček, učitel dívčí školy v Chotěboři. — Administrace: Praha-II., Jindřišská ul. č. 20. — Otevřené reklamace se nefrankují.

OBSAH: Jindřich Hrbáček: Proč upadá prospěch našeho žactva. — Biskup Brynych o katolické škole. — Ing. Alois Janáček: Sociálně výchovný význam Kristova kázání na hoře. — V. N. H.: Kde se narodil Mistr Jan Hus? — Josef Juda: O práci učitelské mimoškolní. — J. H.: Zvláštní zjev. — Zprávy spolkové a organizační. — Právní hlídka. — Drobné zprávy. — Literatura. — Redakční. — Administrační.

Jindřich Hrbáček:

Proč upadá prospěch našeho žactva.

Tak slabý prospěch, jako v letošním školním roce nebyl již dávno. Ba není, myslím, pamětníka, který by kdy něco podobného zažil. Neprospěch se jeví ve škole obecné, měšťanské i střední.

Leta válečná již dávno minula a nelze se proto vymlouvat na válku, jak se dělo ještě před 2—3 lety. Vše jde ve svých kolejích opět tak, jako chodávalo dříve a jak také choditi má. Vše tedy jde opět svou cestou, ale výsledků neviděti. A na špatný prospěch žáků stěžují si jak rodiče, tak učitelé. Učitel „pokrokář“ ovšem neví, které jsou příčiny tohoto úpadku, nebo možná to věděti ani nechce; ale učitel-katolík myslí jinak. Právě příčiny jsou mu buď známy docela, nebo je aspoň tuší.

O příčinách žakovského neprospěchu dá se jistě mluvíti a psáti mnoho. Předně upadla ve škole autorita. Autorita učitele, základ prospěchu žáků, upadala u nás v posledních letech ode dne ke dni. Na návrhy někdy i samých učitelů volili si žáci své starosty a výbory, čímž byla zavedena ve škole jakási samospráva. Ta by byla sice pěkná, kdyby rozhodovala srad jen o pořádku ve škole, ale ve skutečnosti způsobila více zla než dobra. Kázeň byla samosprávou porušena. Žáci slevili v poslušnosti k učitelům. Nač by byl jejich výbor, kdyby měli poslouchati ještě učitele! Skautink a některé těloc. jednoty, ve kterých žák přišel s učitelem do těsného

a dosud nebyvalého styku, způsobily rovněž, že žáci nejsou již tak poslušni svých učitelů, jak by bylo třeba. Že přílišné spolkaření zaneprazdňuje žáky tak, že nemají ani dosti času k přípravě na vyučování a že jejich zájem na vyučování se takto zeslabuje, o tom rovněž není sporu. „Orel“ nepřichází zde v úvalu, neboť žáci nebývají v něm tou měrou zaneprazdnění jako v některých jiných spolcích tělocvičných.

Příčinou neprospěchu žáků jest dále všeobecný úpadek mravnosti a přehnané pěstění sportu. Mravnost poklesla u dospělých a nedivme se tedy, že upadla i u dětí. Rovněž přehnaný sport přináší s sebou mnoho zla. Hoch jest lákán k pěstění sportu nerozmanitějším způsobem, takže mu dává posléze přednost přede vším ostatním. Může hoch soustřediti své myšlenky k něčemu vážnějšímu, má-li na mysli jen kopanou, běh o závod, řecko-římské zápasy a box? Může se věnovati knize, Inc-li k časopisu sportovnímu?

U žáků obecné a měšťanské školy padá též na váhu velký počet povinných předmětů. Žáci a žačky jsou mnoho hodin ve škole zaměstnání a chtějí-li tedy věnovati pak chvíli svému zotavení, nemají již volného času, ve kterém by se mohli připravovati na vyučování na příští den. Děti rády si hrají, hledají tedy jen příležitost, kde by si mohly pohrát. Což divu, že této se jim dnes dostává více než dosti. Hoch přijde ze školy domů a dá se

do lepení krabic, vyřezávání, vystřihování, Matka ho napomene k učení, ale hoch se vymlouvá, že pracuje „domácí úkol“. Co si má matka počít? Nemůže konati nic jiného, jediné diviti se, čemu všemu se nyní děti musí učit (i tomu, čeho někteří učitelé sami neumějí, nebo uměti ani nemohou).

Školní děti jsou dále odváděny od práce všelijakými „akcemi“, ať již dobročinnými, či jinými. Školy jsou přímo zaplavovány dětskými časopisy, reklamními plakáty, losy a různými tiskopisy, které jsou sice zdánlivě pěkné, ale ve skutečnosti žáky odvádějí od účelu, za kterým tito do školy přišli, to jest od učení.

Vše to, o čem jsem právě napsal, a ještě mnoho jiného, do školy nepatří. Dokud toho nebývalo, býval prospěch žáků lepší. Kdo však tyto novoty do školy zavedl? Učitelé katolíci? Asi sotva. Jest dobře známo, že

právě oni „nejpokrokovější“ kolegové, kteří nevědí již ani, co vše pro pokrok činiti, byli původci všeho toho, co jsem právě uvedl.

Učitelé obecných a měšťanských škol mohou se ovšem utěšovati, že neprospěch není jen na školách těchto, ale že jest i na školách středních. Smutná pravda. Ale jako jest třeba odvrátiti studující středních škol od hostinců, kaváren, kin, divadel, tanečních zábav a plesů, od nemírného lyžareni, bruslení a jiného sportu, tak třeba také působiti k tomu, aby se zlepšily poměry mezi žactvem škol obecných a měšťanských, aby konečně ustaly nářky na neprospěch. Stane se tak? Budou-li v tomto směru pracovati všichni lidé dobré vůle, můžeme se dočkati dobrého výsledku. Nelze dívati se na vše nečinně, neboť se nejedná o budoucnost jednotlivců, ale o budoucnost národa.

Biskup Brynych o katolické škole.

Viděť stát zajisté: Lepší občany mi nikdo nevychová než církev. Ale co ještě zvláště podotknouti musím, to jest to: Kde vládla křesťanská osvěta, tam žili národové i v blahobytu dle slov Kristových: „Hleďte...“

Bylo to něco, co podobá se dobře křesťanské rodině: Otec stará se více o časné věci dle zákonů Božích a jest v tom podporován matkou. Matka pečuje více o výchování dětí v duchu křesťanském a jest v tom podporována otcem. — Děti pak takto vedené — ctíce otce i matku — dospívají ve výborné členy společnosti lidské pro čas života vezdejšího a připravují se pro život věčný.

Ale od zavedení protestantismu změnily se tyto věci. Protestantismus dal všecku moc i nad církví knížatům — státu — a tudíž i nad školou. A ve státech katolických, kde úsilím panovníků odstraňován byl protestantismus, upevnily se poměry podobné. Stát zasahoval i do oboru církve, pokud vede k životu věčnému, a tím více i v působení její ve škole.

U nás vše stalo se státním: i náboženství i škola. Státní škola obecná byla do jisté míry konfessní, ano z vůle státu byla řízena kněžími jakožto orgány jeho.

Ale do škol vyšších drala se nevěra, liberalismus. A když valná část vzdělců stala se liberální, přišel rok 1868. Stát stal se státem liberálním a škola beztoho již státní, stala se liberální. A proto tedy nejsou a nikdy nebudou katolíci srozuměni s nynější úpravou školství. A v přesvědčení svém bohužel podporování jsou tím, že se libera-

lismus jako vychovatel národů neosvědčil. Rozklad společnosti, úpadek mravů i blahobytu — socialismus a anarchismus — to jsou jeho vychovanci.

Již i mírní liberálové praví: Zasáhli jsme v obor církve a uškodili jsme lidstvu. Není pomoci, než vrátiti škole Boha, Krista v plné míře.

Tuším, že jsem dostatečně osvětlil záhadu: Škola budiž zastupitelkou rodičů.

Ale tu se nám půjde vstříc s námitkou: Nyní jste přiznali, že chcete školu opanovati.

Nikoliv! Chceme jen, co nám náleží. A co náleží státu, rádi mu přejeme.

A co je tedy úlohou státu ohledem na školu? Stát má na starosti život časný. A právě proto, že proniknutí Bohem pro život věčný je základem spořádaného života časného, má stát:

1. církvi ponechati svobodu a volnost ve škole, ba její činnost podporovati;

2. poněvadž však stát má i zájmy, které se jeho oboru skutečně týkají, nechť si vytkne předměty, rozsah jejich a tomu podobné věci, aby škola též k jeho účelům směřovala. Jak nyní poměry jsou, nestojíme a nemůžeme ani o to státi, aby škola se vším všudy řízena byla církví a jejími orgány. Jest nyní život tak rozmanitý a stát se vyvinul tak, že by se církev odcizila až i svému poslání, kdyby ve všem školu spravovati chtěla, a kromě toho by velkou zodpovědnost na sebe uvalila.

Nebude na př. učiti přímo obchodnictví, vojenství, inženýrství atd. Ale vzhledem k poměrům našim díme: Obě moci, duchovní i státní, spravujte školu k cílům svým na základě zákonů Božích v srdečné vroucnosti vedle sebe.

Z této zásady jest pak i to viděti, že si přejeme školu konfessní, ale ne na úkor druhých konfessí. Naším učením jest, že pro uvarování většího zla může stát trpěti i učení s námi se neshodující, a proto přejeme každému státu uznanému vyznání jeho školu.

Ale co soudíme o škole beznáboženské nebo bezbožecké vůbec?

Tu ať za mne mluví jistojistě svobodomyšlný spoluzakladatel ústavy severních států

tů amerických Washington, který dí: Ačkoliv náboženským vyznáním svobodu dáváme, přece na tom státu musíme, aby každý americký občan aspoň v Boha a nesmrtelnost duše věřil...

Nejsem tedy, myslím, příliš velkým klerikálem, když pravím: Bezbožecké školy stát ať netrpí. A proč? Netrpí-li stát sekty, která na př. nechce dávat syny na vojnu, proč má trpěti školy, které vychovávají lidi pohrdající zákonem každým, neboť důsledný bezbožec nemůže uznati zákona žádného, jemu je cílem rozkoš a osobní prospěch. Odpusťte, že řeknu nové, ne právě hezké slovo: Důsledný bezbožec je také bezzákonec. Proti bezzákoncům nepomohou na konec ani kanony, poněvadž i oni mohou střileti z kanonů, vždyť pumy beztoho již pouštějí a do hlav státníků střilejí.

(Pokračování.)

Ing. Alois Janáček:

Sociálně výchovný význam Kristova kázání na hoře.

Blahoslavení milosrdní, neboť milosrdenství dojdou.

Milosrdenství jest náplní křesťanské filosofie a tudíž i jedním z hlavních cílů křesťanské sociální výchovy. V tomto směru jest jasný nejenom cíl, ale jest dána zároveň bezpečná cesta, kterou se k němu dostati. Písmo sv. samo jest v tomto směru nepřekonatelnou pokladnicí paedagogicky působivých detailů. Co jest však hlavní: pro pěstění této křesťanské ctnosti máme po ruce tisíciletou zkušenost církve na poli milosrdenství a máme možnost i praktického užití a demonstrace na katolických ústavech dobročinných.

Dnešní doba, která udělala i z jiných samozřejmých věcí „otázku“, zproblematisovala i oprávněnost a vhodnost milosrdenství, jakožto sociálního léku.

Tak na př. kapitalista, jehož mčšec má býti ohrožen prosbou nešťastných mrzáčků a slepců, podivuje se zcela upřímně tomu, že lidé už dávno nepřišli na myšlenku, odstraniti tuto nepřijemnou přítěž společnosti, tak asi, jako odstraňujeme chromého koně. Dalo by se to na př. provést, jako dnes téměř každá zvrhlost, jménem vědy. Milosrdenství je přece snad projevem slabosti ducha, je to něco protipřírodního.

Je-li jedněm milosrdenství přemrštěností, druhým nedostačuje. Vlivem socialismu ujalo se v nejširších vrstvách mínění, že přijímati milosrdenství jest ponižující.

Jest na př. samozřejmé, že za dob křesťanské éry ve světě byli také lidé bez zaměstnání; a že nebylo nijakých státních podpor v nezaměstnanosti, přece hladem nezemřeli, ježto žili z milosrdenství dobrých lidí. Dnes, kdy láska k bližnímu patří do starého železa, jest povinností státu o nezaměstnaného se starati. Společnost lidská, speciálně stát, má dnes dle všeobecného mínění jakousi povinnost zásadně rozřešiti otázku bídy, odstraniti bídu en bloc a učiniti zbytečnou každou individuální akci milosrdenství. Nechci říci, že by tohoto státního zasažení nebylo za dnešních poměrů třeba, ale chci tvrditi, že ani takovýto řád světový se bez milosrdenství neobejde. Neboť co je to jiného, když stát někomu něco dá, než milosrdenství, jenomže milosrdenství, zbavené svých morálních hodnot! Stát sám o sobě ničeho nemá. On jenom jednomu uzme a druhému dá. Jedni s klením odevzdávají daně a druzí s klením berou peněz ve formě státní podpory. V tom je tedy celý rozdíl.

Dnes nedovolává se chudý toho, že jest zástupcem Krista, jenž volá o milosrdenství; dnes se dovolává toho, že jest občanem státním.

Ku podivu! Ač tak rozvráceny jsou názory moderního člověka na milosrdenství, přece nejvíce se napodobuje podle církve právě ono.

U nás se objevila po převratě spousta institucí, organisujících milosrdenství a dobročinnost. Byť snad přednějším jejich úkolem,

než činití dobře, byla snaha odvrátiti mysl lidu od charitativní činnosti katolické církve, přece jenom jsou dokladem toho, že pouhou spravedlností a pouhou obětavostí státní to nejde, že vzájemné vztahy mezi lidmi musí nutně spočívatí také na něčem jiném, než na pouhých státních zákonech, že jest ještě jejich soustavu zaplniti láskou. A láska se nedá do zákonů světských spoutat, nadekretovat. Láska zůstane na věky doménou církve a náboženství.

Stejně věčná jest i mluva lásky, milosrdenství! Ono bude podle slibů Kristových i kriteriem naší hodnoty na soudě posledním.

Blahoslavení čistého srdce, neboť Boha viděti budou.

Čisté srdce jest prosto veškeré žádostivosti požitků. Nezná jiné touhy, než touhy po dokonalosti a nezná jiné radosti, než radost z vítězství nad zlem. Církev vždycky zdůrazňovala tuto ctnost a vždycky učila své věřící opovrhovati hmotou, zlem, světem, anebo při nejmenším doporučovala alespoň se osvobodit od jeho vlivu. Vidím již úsměv, jež vzbuzuje myšlenka, jak lze prohlásiti toto ultramontanství za cíl sociální výchovy. A přece nikdo neupře, že dnešní horečný hon za požitky, za jměním, zábavou potřebuje nějaké korekce. Touto korekcí může býti poznání pravé ceny těchto věcí, což zase není jinak možné, než zdůrazněním duchovních stránek života.

Jinými slovy: my máme při výchově naší mládeže zdůrazniti čistotu srdce a obrátiti její inysl výše, aby neviděla pouze jenom svět a jeho dary, ale aby viděla též Boha a zatoužila se mu podobati.

Žádostivost jest matkou celé řady sociálních hříchů. Žádostivost a nečistota zplodila u př. manželskou nevěru, volnou lásku a vše, co s ní souvisí v ohledu sociálním. Ona zplodila i ono přesvědčení, že manželství jest svazek pouze crotický, který lze a jest nutno rozdvojití, není-li v tomto směru zabezpečen. Rozluka manželská jest takový sociálně úpadkový zákon, který si vymyslili lidé nečistých srdcí!

Kdo má nečisté srdce, má nečisté i ruce.

Touha po moci a majetku jest příčinou veškeré korupce ve veřejném a sociálním životě.

Odmysleme si na př. z našeho politického a hospodářského života všechny ty korupční afairky a „aféry“, o nichž se ví, i ty, o kterých se neví! Oč lépe by bylo státu a jeho občanům, kdyby nebylo všech těchto nepo-

ctivosti, úpadků, úplatků, rozházených miliard!

Kdo chtěl by po tom po všem tvrditi, že zdánlivé ultramontanství božské učitelky národů není nic jiného, než Božím duchem vnuknutá cesta, jak přemoci určitou lidskou přirozenost?

Čistota srdce jest ochranou dívky, jest zárukou věrnosti manžela, spravedlnosti úředníkovi, poctivosti vůdců, nedotknutelnosti cizího majetku, jest vítězstvím křesťanského světa nad nečistým dneškem.

Blahoslavení pokojní, neboť synové Boží slouiti budou.

Pokoj je sociálním i mezinárodně politickým programem křesťanství. V ohledu sociálním mají přinéstí pokojní vyrovnání mezi kastami společenskými, v ohledu politickém pak vyrovnání mezi národy. Mír v každém směru jest ideálem křesť. sociologie. Kristus pravil sice kdysi, že nepřináší pokoj, ale meč. Kristus přinesl jednu válku a to válku proti válce v každém směru, v domácnosti, mezi bratřími, mezi občany, mezi zaměstnanými a zaměstnavateli, mezi národy. Pokojní mají uklidniti zemi a spravedlivě pak budou nazýváni syny Božími.

Tento visionářský mírový program lze uskutečniti jenom výchovou, neboť jest nutno upokojiti především každé srdce. Příčinou každé války jest především láska k sobě. Láska k sobě vede k lásce k majetku, pohodlí, pýše, k závisti, k nenávisti a tou — k válce.

Nestačí, když zákonodárci mezinárodními úmluvami vyřiznou vřed této sociální rakoviny, vytrženy býti musí i nejjemnější kořínky její, jež vedou do zátiší srdce každého člověka. Tam se musí světové pacifické dílo počítí, nemá-li hanebně zklamati.

Cvičice mladá srdce opovrhovati sama sebou, milovati všechny tvory, i ty, kteří nás nenávidí, zakládáme království pokoje.

Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské!

Trpěti pro spravedlnost, pokud se jí myslí vyznávání a plnění zákonů Božích, má dnes příležitost každý věřící katolík. Jakmile od věrnosti k nim ustoupí, přestane i pronásledování. Nejedná se tedy o nějakou zálibu v utrpení, nýbrž vlastně o neochvějnou věrnost ke spravedlnosti.

Věrnost zásadám jest znakem silného charakteru. Silný charakter jest pak nejspolehlivějším sociálním činitelem. Člověk, jenž ani

posměchem, ani násilím nedá se odvrátiti od plnění svých náboženských povinností, zaručuje, že vyplní spravedlivě i převzaté povinnosti vůči společnosti, když splnění závazků jest spojeno třeba s bolestnými obětmi a utrpením. Právě takových mužů a žen potřebuje a bude vždy potřebovati každý úřad, veřejná funkce, rodina, stát.

Je-li cílem křesťanské výchovy pěstovati takovéto hrdinné charaktery a hrdiny přesvědčení, je to cíl eminentně sociální!

Blahoslaveni jste, když pro mne budou vás tupiti a pronásledovati a lhouce, budou mluvit všeko zlé o vás. Radujte a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích. Tak zajisté pronásledovali proroky, kteří byli před vámi.

V tomto zaslíbení není snad, vzhledem k našim úvahám obsažen nějaký nový výchovný cíl, ale ono je dosti učiněním a zároveň upokojením pro všechny ty, kteří chtějí budou mravně sociální ideje uváděti do života veřejného.

Tak jako jakýmsi kriteriem pravosti náboženství katolického jest nám Kristem prokovaná nenávisť všech proselytů ďáblůvých, tak i v oboru sociálně politickém poznáme vždycky své místo podle toho, že jsme a budeme pro své společenské a politické názory nenáviděni všemi ostatními směry rukou společnou a nerozdílnou.

Z tohoto pronásledování čerpejme útěchu, že jsme se neodchýlili od správné cesty. Není

tolik bláta na světě, aby ucpalo ústa všech těch, kteří neustávají hlásati slova sociální spravedlnosti, míru a vyrovnání.

Každá tvůrčí politika musí býti politikou aktivity. Náš vůdce Msgr. Šrámek neustává zdůrazňovati její nutnost i v našich řadách, poukazuje na to, že se nářkem nic nespraví.

Není dnes potřeba si zakrývat skutečnost, že občanská nauka byla myšlena a zavedena v první řadě s intencemi protikatolickými. Nazývati dnešní stav věcí v tom směru ještě politickým úspěchem bylo by bláhovou dětinskostí, jež by neměla jiného výsledku, než že by uspala ještě více naši veřejnost. Přiznat se někdy k přechodnému ústupu jest také taktické! Ale hlavní, oč běží, jest to, že by nemělo nijakého praktického smyslu nařikati na protikatolickou namnoze praxi občanské nauky.

Obraťme zbraň proti nám namířenou na vlastní výboj! Dovolil jsem si skromně poukázati na jeden zdroj sociální, křesťanské výchovy. Obdrží-li občanská nauka v rukou katolického učitele tento charakter, může mnoho dobrého vykonati. Jest nanejvýše nutno, aby vědecké a methodické zpracování této látky ve vhodné příručce pro katol. občanskou nauku bylo co nejdříve uskutečněno. Ty, kdož svými zkušenostmi a vzděláním budou povoláni k jejímu vypracování, prosím, necht' nezapomenou využití sociál. výchovných pokladů z „Kázání na hoře“, nejen v zájmu církve, ale také v zájmu našeho milovaného národního státu.

V. N. H.:

Kde se narodil Mistr Jan Hus?

(Psáno se zvláštním zřetelem ke sporu o Husovo rodiště a sociologické přednášce Dr. E. Chalupného konané 19. ledna 1924.)

Rekl jsem, že Sylviova zpráva nemluví ani o Mikuláši z Husi, nýbrž jen o pánu toho místa, respektive vsi, z níž Hus pocházel a podle které jméno měl. Tato nebezpečná a nejistá these zavedla i Pekaře, třeba, jak připomíná, neklade ji jako jistou, ale pouze pravděpodobnou. Avšak ani této pravděpodobnosti přisvědčiti nelze. Kdybychom již chtěli brát ohled na pravděpodobnost, pak by výklad prof. Novotného o Mikuláši z Husi byl pravděpodobnější a jistější. Upozornil na to dobře Bartoš, ovšem v jiném smyslu: Kdyby si byla kritika položila otázku, již nadhodil Pekař, zda zpráva Sylviova nemůže se snad týkati Husince klecanského, byla by dospěla k témuž cíli, poněvadž ani zde není zpráv o nějaké kazatelské činnosti Husově, stejně jako na jihu. Také pána toho místa neznáme dosti

bezpečně. Silná pravděpodobnost z doby ovšem starší než z 15. stol. ukazuje na pražský panenský klášter sv. Jiří, tedy na pána, který by nebyl Husově pošetilosti kazatelské přál. A postupujeme-li rigorosně při Husinci jihočeském a jeho zastáncích, musíme to činiti také zde a odmítnouti Pekařovo tušení o ukvapenosti při vynášení rozsudku. Z kratičké věty Sylviovy nemůžeme přece vyčísti, jak to dělá Pekař, že zpravodajové Sylviovi položili jistě důraz na překvapující skutečnost, že to byl rádce a dvořan krále Václava a zároveň oddaný přítel Husův, pan Henrich Leř z Lažan, u něhož Hus jistou dobu pobýval, užívaje pobytu k putovním kázáním po vsích a městečkách v okolí a snad dokonce v dalekém okolí. To by bylo naprosto proti znění Sylviovu. Krakovec, na nějž Pekař

vzpomíná, neležel přece u vsi Husince klecanského a tento Husinec také panu Leflovi nenáležel. S žádnými předpoklady se tu pracovat nedá. Pekaře to příliš daleko zavedlo a nic tím nedokázal a proto ani já se o tom šířit nebudu. Ale na co důrazně upozorňuji, je to, že ve své odpovědi — teprve na tyto Pekařovy předpoklady — mínění Novotného (pokud se týče Mikuláše z Husi), které zprvu se nám zdálo nemožné, teď nás zcela přesvědčuje. O několik listů dále od uvedených slov Sylviových, při r. 1419, kde se vypravuje o bouřlivém vniknutí lidu do dvora králova, podotýká Eneáš Sylvius, že se tak stalo „vedením Mikuláše z Husi, muže urozeného, pána toho místa, o němž jsme řekli, že z něho Hus pocházel“ (ductore Nicolao, viro nobili, eius loci domino, unde Johanne Hus originem trahere diximus). Podíváme-li se po těchto slovech Eneášových na to, co dříve na počátku jsme řekli o Mikuláši z Husi, že totiž byl purkrabím na královském hradě Husi, k němuž jihočeský Husinec náležel (a to Pekař nepopírá), pak máme, jak myslím, vyřešenu z části spornou otázku rodiště Husova, že jím bylo městečko jihočeské na Prachaticku. Pekař má totiž pouhý předpoklad, Novotný má fakt, prameny doložené. Pan Lefl z Lažan a vše, co s tím souvisí, padá. Pekař to ovšem uznati nechce a osudnou větu Sylviovu pokládá za naprosto nevěrohodnou (odvolává se na znění předešlé, první věty Sylviovy v Novotného „Husovi“ II., 186, kde ji také Novotný měl za podezřelou bez ohledu na další slova Sylviova. Ale i tento Pekařův výklad je nesprávný a Novotný se dobře proti němu ohradil poukazem na dva rozdílné pojmy: zprávu o kazatelské činnosti Husově, spojené se jménem Mikuláše z Husi, a pak zprávu o rodišti Husově. Zprávu o kazatelské činnosti historikové zamítají, ale zprávu o rodišti Husově přijímají, jak Palacký, tak Sedlák a všichni ostatní, poněvadž při první zprávě o Husovi tvrdí Sylvius, že pocházejí z nepatrného místa, vzal příjím po vsi Hus, což znamená Husa. To nelze ovšem říci o vesnici u Klecan, ale o městečku nad Blaníci, jež náleželo ke hradu Husi. (Také řečený Mikuláš z Husi několikrát se nazývá Mikulášem z Husince). Běží jen o to, jak spraviti slova Sylviova, týkající se označení „vsi“. Kdyby tu byl jen tento pramen, pak bychom byli nuceni přisvědčiti Novotnému, že Sylvius nerozeznával městečko ode vsi, že snad chtěl Husa snížit a Konáč že to přehlédl anebo že nevědomě chybil v termínu technickém. Ale je tu i jiná zpráva historická, totiž svědectví ebrašského

převora Jana Niblinga, který píše asi v letech 1503—4, že znamenati sluší, že Jan Hus proto se nazývá Husem, poněvadž byl narozen v české vsi blízko Prahy. Přiznávám, že by toto svědectví mělo pro nás cenu pranepatrnou, kdybychom mohli s evidentní určitostí přijati to, co řekl Sylvius. Ten však, jak víme a jak i jiní ukázali, mezi nimi Novotný i Pekař, píše mnohde neurčitě, ledabyly, ba i zcela chybně a proto se jím sporná otázka nerozřešuje a také nekončí. Proto jsem při tom Mikuláši z Husi řekl, že máme spor rozřešen pouze z části. A stejně důležitě, ba důležitější než Sylviova zpráva jest svědectví Niblingovo. Zvítězil-li při Sylviovi Novotný, při Niblingovi zvítězil Pekař. Ukazuje na to, že převor ebrašský čerpal zprávy o koncilu kostnickém a o Husově historii ze zápisů starších, obsahujících leccos pozoruhodného. Ale Pekařovo mínění, jakoby si byl Nibling vědom nějakého nebezpečí, klásti rodiště Husovo do Prachaticka, nemůže zde míti platnosti. — Z neznalosti poměrů v Čechách ovšem Niblinga vinití nelze, jak to činí Novotný. Ebrach leží v Německu mezi Bamberkem a Würzburgem, nadaleko Čech. Ebrašský klášter měl četné styky s jihočeským klášterem nepomuckým. Cisterciaci z Nepomuku uprchli do Ebrachu po vypálení svého kláštera Husity a žili tam snad po desetiletí. Tedy jistě vše nejlépe znali a mohli Niblingovi nejlepší zprávy podati. Nebyly tedy jižní Čechy a Čechy vůbec nějakou neznámou nebo málo známou krajinou, že by snad znal jen Prahu a k ní libovolně položil Husinec, sídlo Mistrovo. Někteří z uprchlých mnichů se vrátili, žijíce snad z podpory kláštera ebrašského. Nepomucký klášter byl pak založen ve 12. stol. z Ebrachu. Zpráva Niblingova je tedy velmi důležitá a zcela určitá, ukazujíc ovšem na Husinec klecanský. Slova Niblingova nejsou také tak pozdní, ani ne 100 let po smrti Husově. A srovnáme-li její slova se slovy Sylviovými, poznáme, že převor nečerpal z Eneáše, jak by rád Novotný chtěl. Prof. Novotný také srovnával, ale špatně. Našel totiž to, že Nibling znal Eneáše, ale ne jeho „Historii“ a jeho tvrzení, v němž přece nejsou ta slova „prope Pragam“, která uvádí převor. A i jinak se rčení obou liší. Ostatně ani Novotný ve své přednášce nepřehlídí ebrašské zprávy tak docela, jistou cenu jí také přičítá. Až teprve v polemice s Pekařem ji najednou vyřazuje z pramenů samostatných. Ostatní jeho důvody proti, jak jsem ukázal, nemají platnosti. A s námitkami Novotného padají ovšem i bezcenná slova Bartošova.

Tedy Niblingova zpráva jediná

a přímo ukazuje na ves Husinec u Prahy oproti jihočeskému.

Norimberský kronikář Meisterlin opisoval ze Sylvia a proto se s ním nebudeme zabývat. Zbývá ještě Pálčův „Antihus“. Mistr Štěpán z Pálče byl, jak známo, dlouho věrným přítelem Husovým. Později se však toto přátelství změnilo v urputné nepřátelství a Pálč dokonce několika spisy vystoupil proti Husovi. Takovým spisem je též jeho „Antihus“. Vypravuje se v něm o schůzi universitního národa českého v domě „U černé růže“ r. 1408 a při té příležitosti, vytýkáje Husovi, že také on tam byl a hlasoval pro odsouzení článků Viklefových, praví Pálč: *De hoc sunt multi testes et habemus protocolum notarii Michaelis, tui compatriotae, de manu sua super illa cendernacione facta, qui oportet ex officio instrumentum conficere requisitus.* — Listina tato zachována není, ale veřejného písaře, kterého Pálč nazývá „compatriota“, krajanem Husovým, a který onu listinu z povinnosti úřední psal, dobře známe. Je to osoba, která se ke své povinnosti hlásí slovy: „*publicus auctoritate imperiali ac dominorum magistrorum doctorum et scholarium universitatis studii Pragensis iuratus notarius*“, osobní přítel Husův, jemuž často i za pobytu v Praze i před cestou do Kostnice rozličné notářské spisy vyhotovoval, jemuž Hus v listě, Martinovi z Volyně dne 16. června 1415 krátce před smrtí ze žaláře psaném, vzkazuje vřelý pozdrav, a který se sám podpisuje „*Michael natus quondam Nicolai de Prachaticz*“ (Michal, syn někdy Mikulášův z Prachatic). Slovo „compatriota“ nelze správně jinak vykládati, než tak, že znamená „krajana“, člověka, pocházejícího z téhož místa, z jedné krajiny. Nemůže to značiti syna jedné vlasti, poněvadž jím byl Pálč také. A Pálč jako dobrý znalec, jak písaře, tak také Husa, nemohl by písaře z Prachatic pocházejícího nazvati krajanem Husovým, kdyby tento pocházel z Husince u Klecan. Argument tento pokládá prof. Novotný za hlavní a rozhodující a myslím, že správně.

Pokud se týče data, má prof. Pekař rok 1403 a protokol z téhož roku, psaný Michalem z Prachatic, jakožto písařem universitním, kdežto v uvedeném svědectví Pálčově jde o schůzi z r. 1408, jejíž protokol zachován není. Ale na tom tolik nezáleží. — Důležitější jest nejistý výklad Pekařův, týkající se právě výše řečeného slova „compatriota“. Vykládá je v tom smyslu, jakoby Štěpán jmenoval notáře Michala pouze obrazně spoluvlastencem, spoluobčanem, krajaninem. Ukazuje (Pekař)

na některé řečnické apostrofy, dané útočnou náladou a vášnivou výzvou Štěpánovou, jak vůči Husovi, tak vůči jeho straníkům. Ty a tvoji „sequaces“, nebo „complices“ nebo „co-postoli“, říká Pálč. Proč by tedy nebyl mohl mínit i slovo „compatriota“ v témž smyslu? Je pravda, mohl pronést to slovo také v tomto smyslu, vždyť jej skutečně (totiž toho písaře) Hus nechává pozdravovati v jednom listě z Kostnice, jmenuje jej mezi „všemi přáteli pravdy“, což svědčí o přátelství dvou zmíněných a snad i o společné víře (viklefské), ale na věci, skutečném faktu to nezmění ničeho. My můžeme to, co Pekař praví, předpokládati, po případě také nemusíme, ale to, co praví Pálč a co zdůrazňuje Novotný, to jest skutečný neměnitelný fakt, to jest indisputabile. Nemůžeme ani připustiti za evidentně správné Pekařovo vysvětlení o Michalově spoluobčanství duchovním a zkrátka všechny, třeba dost dobré vývody ostatní, poněvadž fakta Novotným snesená vyvracejí každou pochybnost. Pekař ukazuje na to, že zmíněný notář se podepisuje „syn někdy Mikuláše z Prachatic“, což prý znamená, že z Prachatic pocházel otec jeho, otec, jenž byl již r. 1403 mrtev, ale že odtud nemusil pocházeti syn. Nicméně hned v dalším pokračování praví Pekař, že Hus sám v dotčeném listě z Kostnice nazývá notáře pouze „Michal z Prachatic“ a akta konsistorní jednou jej také tak zvou. To samo tedy vyvrací každou pochybnost i Pekařovu možnost, že by jméno otcovo, jenž v Prachaticích se zrodil, přešlo na syna. Novotný správně ukazuje, že, kdyby chtěl Pekař zde předpokládati nějakou možnost, musil by popříti veškerou středověkou praxi, důkazy doloženou. Tyto důkazy Novotný z části uvádí pěknými poukazy na Mon. Bohem. Vatik., V., č. 1790, kde jest listina, adresovaná Mikuláši de Direskwicz, v níž ho oslovuje papež: „*Nicolaus quondam Henrici de Direskwicz.*“ Nebo jinde „*Stephano quondam Stephani de Quarto*“, nebo „*Nicolaus quondam Mathie de Brune Olomucensis dioecesis.*“ V těchto dokladech však schází slovo „natus“. V listině z r. 1410 jest však označen veřejný notář slovy: „*Petrus, natus quondam Mathie de Mokrsko, clericus Cracoviensis dioecesis*“, který jest v aktech konsistoře dobře znám. Takové důkazy zcela postačí nejen nám, ale také Pekařovi. Pokud Bartoš se týče, i v této otázce nepřinesl skoro ničeho nového. Neboť v celé polemice opakuje z velké většiny to, co víme již z Novotného nebo Pekaře.

(Pokračování.)

—o—

O práci učitelské mimoškolní.

V čís. 2. letáčku, vydávaném Maticí C. M. v Olomouci („Rodina a škola“), vytyká se katolickému učitelstvu možné a nemožné. Protože pak článku byl ihned v Časopise čl. obce učitelské lidožroutským nožem rozpitván a nejnepříjemným výsměchem doložen, chci tímto článkem upozorniti, kolik dluží veškero učitelstvo svému národu.

Kdo zná dobře poměry venkovské ve všech oblastech naší republiky a kdo důvěrně s lidem se stýká, musil nabýti přesvědčení, že lid mimoděk přichází ve svém poměru ke škole do stoupajícího stadia vzájemné nedůvěry a vzrůstající chladnosti. Učitel, vychovatel dětí, vzor občanů, svou povýšeností, nesnášenlivostí a pokrokovou hrdoostí dívá se shůry na prostředí, z kterého vyšel, potlačuje pravý hlas svého já a buduje prostému lidu nový chrám — pokrokového modernismu. Učitel získává tím zcela nového charakteru, stává se hlasatelem a žrečem moderního pohanství, ale přestává býti učitelem; neboť potírá to, čemu má učit, a stává se vzorem toho, co by měl potírati.

Takový jest učitel, který nechce znáti lid, a podobá se zahradníku, který cizími způsoby štěpuje výhonky a zapomíná ošetřovati stromy dospělé, nebo je bez rozmyslu řeže a kazí.

Proto stalo se heslem dneška „učitel mezi lid!“ a Věstníky pokrokového učitelstva zajišťuje se statisticky pro případnou obranu. Katolické učitelstvo nikdy nezapomnělo, že jest mu žiti mezi lidem a že jest povinno k dobru jeho působiti. Ono je si vědomo, že slovo sebekrásněji mluvené zůstane mrtvým slovem a že je proto třeba prožívat s lidem vzorný život. Jest dosti podivno, že naši kolegové, jimž náboženství víry a mravů stalo se přežitkem a náboženství pokroku potřebou, vzpomněli si na rodiče žáků a to většinou proti jejich citění a chtění. A ještě podivnější je fakt, že teprve před nedávnem si na to vzpomněli a dnes že mají již hotovou statistiku o činnosti učitelstva mezi lidem a práci jeho pro veřejnost. Je to pouze statistika, ale povídá mnoho. Známe tuto práci, slyšíme její vášnivý tón, čteme o ní ve zprávách z kraje, dovídáme se o ní v rubrice „ze soudní síně“ a z četných žalob a výkřiků rozhořčeného lidu. Dovídáme se, že přednáška Dra Th. Chacherle na téma „15 let v klášteře“ je nejoblíbenějším tématem na školských schůzích rodičů! A kdo to sleduje, zná vlastně

celý program práce pokrokových učitelů mezi lidem.

Cítí-li se pokrokový učitel býti povolán na prvním místě k boji proti náboženství, nestačí tu práce kněze k paralysování toho boje. Zde platí proti falešným prorokům jedině hlas učitele katolického. Můžeme snad říci, že by k tomu nebylo příležitosti v našem katolickém táboře? Leda naší vlastní vinou. Mají-li pokrokoví své školské odbory, které jim mají sloužiti za plášť protináboženskému štvání, není tím řečeno, že by tam nemohl mluvit také učitel katolík.

Jen odvahy je třeba, a poněvadž 'nejvíce odvahy možno načerpati z vědomí vykonané práce, nuže k dílu!

Učitel ve spolku! Čím tam bývá? Jednatel, předsedou — a to je chyba. Jemu náleží vždy a jedině funkce vychovatele. Učitel, který v této době ve schůzi zastupuje to, co druzí mluví, nebo dokonce, který to pouze poslouchá, není na svém místě. Učitel katolický musí se státi hybnou pákou, musí státi se myslící duší celého sborování, musí udávati tón a ducha všemu, co se koná a mluví; musí býti duševně spoután s každým jednotlivcem a to vše znamená čestný čin a obrodný cíl. Nikoli vemlouvati lidem něco s gestem vševěda a v potu tváří snažiti se dokázati nedokázatelné a mluvit nesrozumitelné. Špatné je, není-li činů, blahořečiti úmyslům, neboť vždy, kdo lenošil, prohrál bitvu.

Jak vzácný je duch, který umí ty skrovinoučké a drobné myšlenky našeho lidu posilovat, prohlubovat, rozvíjet a tak poněmáhle odhalovati oponu širého rozhledu a přinést lidu poznání pravdy, krásy, jasna a jistoty! Vždy lid poučovati a nikdy polovičatě a nikdy s gestem profesora. Ba, dovolím si tvrditi, že nemá ani pokrokový učitel tak širokého pole činnosti uvědomovací, jako učitel našinec. Učitel socialista uvědomuje dělnictvo, nár. dem. učitel tihne ke kapitalistům, učitel agrárník nahání vodu na mlýn nové šlechty. Učitel katolík má v shromáždění všechny stavy, nepotřebuje pěstovati třídní a stavovské nesnášenlivosti, nemusí tlouci do omrzení na jeden buben, nemusí vylučovati z národa jedny, protože se nenarodili dělníky, a nemusí zanevřít na druhé, že neměli štěstí zroditi se v blahobytu. Nemusí národ tříštit, ale má nejlepší příležitost jej zcelovati.

Katolický učitel má ovládati školskou otázku, má státi za problémem katolické školy, křesťanské morálky, kulturní nábožen-

ské výchovy; má umění každého poučiti o časových otázkách, školy se týkajících.

Zda tvoříme rady rodičů, besídky dětské, kroužky k výcviku řečnickému? Zda vedeme ve spolcích mládež k ušlechtilému vystupování a srdečné družnosti? Dejme mluvit našemu svědomí a to nám poví, že dosavadní naše spoluzítí s kostelem a katolickým lidem nestačí; poví nám, „že již je čas“, chceme-li čelití záluďné práci pokrokového tábora. Zjednejme si volný přístup nejen

do chat svých spoluobčanů, ale hlavně do jejich srdcí.

Získejme ten dobrý lid náš pravdou, otevřeností a upřímností; důvěru získejme důvěrou a buďme přesvědčení, že prostý člověk věří z těžka, ale věří jen jednomu a jedenkrát. Vaše ruce povolány jsou k tomu, by rodinu a školu spojily v jeden chrám, ve kterém v úctě k jedinému Bohu a lásce jednoho ke druhému prospívati bude národ náš v lásce a moudrosti, ctěn světovou veřejností.

J. H.

Zvláštní zjev.

Začne-li kdo mluvit na schůzi o kulturních otázkách nebo píše-li o nich v časopise, nepomene vzpomenouti na prvním místě národního školství a poukazovati na jeho nedostatky, po případě navrhovati hned i opravy. Pojednává-li o politice, činí jistě totéž. Jest jednání takové správné? Není pro školu vlastně urážkou, že jest tak vláčena přímo kalem všednosti a politického boje? Není pak urážkou i pro každého poctivého příslušníka národa, že místo, které má mu býti svaté, jest sníženo, zesměšňováno, ba někdy i tupeno?

Člověk vážných názorů životních nechť se zamyslí nad touto otázkou a rozhodne, zda jest oprávněn pojednávati o školských otázkách jednotlivce, který od té doby, co vyšel z venkovské dvoutřídky, se školou vůbec již do styku nepřišel. Jest dovoleno mluvit na schůzi nebo psáti v časopisech laikům o lékařství, právech, mathematice, fysice, chemii? Jistě by byl ten, kdo by se v těchto oborech pouštěl do debaty, aniž jim rozuměl, ihned rázně někým, třeba i neodborníkem, zakřiknut.

Otázky školské vyžadují neméně důkladného studia, má-li jim býti náležitě porozuměno, ale přes to o nich hovoří každý, kdo umí jen trochu více otevřítí ústa nebo kdo jen poněkud vládne perem. Tím vším se

ovšem škodí nejen škole, ale i národu, který jest školou vychováván.

Člověk, který chce ukázati, že rozumí veřejným otázkám, začne obyčejně napřed se školstvím. Řeč jeho jest vlastně pouhou profanací školy, ale lid sleduje jeho vývody se zájmem. Proč, ví milý Bůh. — Snad v tomto případě lid jen napodobuje výrostka, který nerad chodil do školy a kterému jest proto lahodnou hudbou, slyší-li o škole nepěkně mluvit.

Jsou vlastně dvě otázky, které bývají takto brány na přetřes kde kým. Onou druhou jest otázka náboženská. O ní rovněž mluvívá a píše, kdo jen trochu se domnívá, že kultuře rozumí. O náboženství obyčejně nejvíce trouse rozumy ten, kdo ho nejméně má v srdci. O škole pak rovněž nejraději pojednává právě ten, kdo nejméně do školy chodil. Není však třeba starati se v těchto případech o nápravu? Možná nechatí vše bez povšimnutí? Jistě ne! —

Škola byla stržena v boj, když průkopníci nových ideí chtěli získati pro t. zv. pokrok (jest to však pokrok nepravý) naději národa, mládež. O školu se rozvinul boj, který tak dalece neuškodil ani jedné ani druhé straně, ale uškodil škole a tím vlastně i celému národu. Bude jednou škole vráceno to, co jí bylo vzato, totiž důstojné místo, jakého si zasluhuje? Doufejme!

ZPRÁVY SPOLKOVÉ A ORGANISAČNÍ.

Hlidka mladých.

Referát kol. redaktora Janáčka o stycích s kandidáty a uskutečnění jejich organisace ve schůzi širšího výboru.

Styky s kandidáty učitelství.

Jest živelným zájmem každé organisace, aby měla postaráno o zdalný dorost, jenž by

slibné základy organisační pevně podchytil a přivedl po stopách starších svých předchůdců k cíli.

Musí býti přirozeně i zájmem nás, katolických učitelů, aby na místa starým opouštěná nastupovali mladí a sice aspoň v trojnásobném počtu.

Potřebujeme dorostu. Jeho příliv jest však nutno pevněji zorganizovat, aby šel cestami, které by jej skutečně také přivedly v naše řady a ne v tábory cizí.

Všem vám jest jistě dobře známo, jaké úsilí věnují protináboženští učitelé organizování tak zvaných „odborů mladých“. Není nám také tajno, jaké obtíže jim také hlavy mladých působí. Přes to jsou tu i tam v organizačních zprávách četné poznámky o schůzích učitelských, jimž hromadně jsou přítomní kandidáti učitelští. Poslední schůze na př. konána za přítomnosti okr. škol. inspektora v Chrudimi.

Nesmíme tedy bez ohlasu nechat jíti mimo tuto tak ožehavou otázku učitelského dorostu a chceme se jí chopiti vážně, bez postranních cest a úmyslů. Z 1. čísla „Věstníku“ jest patrné ze zprávy o schůzi v Kroněříži, že o věci bylo jednáno. Náběhem takovým byly i celé řady příprav, které konala Sekce uč. při Ústředí katolického studentského, a snahy, které, jak se zdá, měly v poslední době úmysly likvidační. Všem vám jest jistě znám projev pana Nováka, předsedy sekce, jež jsem uveřejnil v 6. čísle „Věstníku“ s příslušnými poznámkami. Jsem tomu povděčen, že právě mé dopisy a poznámky vzbudily živý ohlas a nové oživení této akce, již možno na základě dnešního jednání s přítomnými zástupci kandidátů dati věcný podklad. Dostal jsem nový dopis od kolegy Nováka, jenž mi leccos vytýká, zejména neznalost a neinformovanost doavadních kroků. Žádá, abych jej uveřejnil jako odpověď na své poznámky v minulém čísle. Učiním tak milerád, bude-li ovšem pan kolega ještě po dnešním jednání, jehož účelem bude akci skutečně rozproudit, na jeho uveřejnění trvat.

Pan kol. tam jen rekapituluje jednotlivé body programu sekce, už z dřívějšíka známé. Uskutečnění velké části programu leží v rukou sekce samé. „Svazu“ dotýká se přímo jen část II. Pan kolega se totiž také divil, že jsme o nich nevěděli. I věděli, ale — nebyli jste tu! Nemohli jsme zasáhnouti nikde, dokud jsme neměli v rukou aspoň přihlášky lidí, mezi nimiž by bylo možno pracovati. Proto teď, když bezpečně kolegové o sekci vědí, kolik kandidátů a kteří bezpečně jsou ochotni se sekci spolupracovat na díle „Svazu“, nechť se seskupí v jednotu, nebo Svaz českatelů. Ochotně svým sekretářem jim podáme k tomu ruku.

Nejbližší odbor, jehož budou českateli, pošle jim pak pozvánky na své schůze, které se budou konat. — Odbory pak na přání kandidátů obešlou i je-

jich schůze, v nichž by se mohly řešit otázky jich přímo se týkající. K vzdálenějším ústavům se pošle ochotně řečník z nejbližšího odboru. Členům sekce budeme rádi poskytovat — jak navrhuji výboru — „Věstník“ za členský režijní poplatek.

Přimlouvám se, aby i „Věstník“ měl v každém čísle „rubriku mladých“ nebo „čekatelů“, která by obsahovala nejen jejich zprávy organizační, nýbrž i články, je přímo a prakticky v život uvádějící.

Doufám, že tak ve vzájemném přátelském a pevném styku nabudeme brzo i dalších poznatků, jak bychom nejlépe cíle dosáhli. Je věcí přítomných zástupců, aby se rozhovořili o přijatelnosti těchto mých návrhů, abychom konečně nějak přijatelně a prakticky věc vyřešili, bez zbytečného platonického mluvení.

Byl bych tomu velice rád, aby z dnešní schůze vyšel konkrétní návrh organizační, podle mého návrhu upravený, abychom hned po velikonočních svátcích uvedli přípravné práce v čilý život.

Jk.

NB. Usnesení výboru o organizaci katol. kandidátů a debata toho se týkající jest v Hlídce organizační.

Kandidátky a kandidáty IV. a III. ročníku na katolických ústavech soukromých prosíme o adresy všech chovanců nejvyšších ročníků, aby naši členové mohli s nimi vejíti ve styk.

Dorostu učitelskému budeme zasílati Věstník katolického učitelstva československého za sníženou cenu 8 Kč ročně. Kandidátky a kandidáty, přející si Věstník, přihlastež se u Sekretariátu Svazu křesť. učitelstva čsl. v Praze II., Jindřišská ul. č. 20.

SVAZ KŘESŤANSKÉHO UČITELSTVA ČSL. V ČECHÁCH.

Svaz křesťanského učitelstva čsl. v Čechách.

Širší výbor Svazu konal II. čtvrtletní schůzi na Květnou neděli, dne 13. dubna t. r. o 2 hodiny odpolední u Sv. Anny v Praze za přítomnosti 13 členů výboru a mnoha hostů. Schůzi řídil p. prof. Vojáček. — Protokol I. výborové schůze přečten a schválen. — Předseda sdělil, že došlo pozvání k pracovní konferenci o reorganizaci měšťanských škol; delegovány k ní: kolegyně Čermáková z Velvar a Trojanová z Prahy. — Tajemník sděluje: Do komisií pro obecné a měšťanské školy při I. odboru ministerstva školství a národní osvěty je ze šestí Svazem navržených členů jmenován jen jeden (předsedatelka Emilie Schmutzerová), a to jen stálým náhradním členem pedagogické komise. Do administrativní a legislativní komise nám nebylo dáno žádného místa. Počet členů všech

tří komisi byl snížen ze 36 na 15 a tu prý se již na nás nedostalo. — Agenda sekretariátu od I. výborové schůze o vánocích byla 276 aktů, intervencí, schůzí, porad atd. Agenda roste a vyžadovala průměrně týdně 18 hodin času proti týdenním 12 hodinám v minulém správním roce. Kromě toho je tajemník zúčastněn i na péči o tisk Věstníku a v dozoru na administraci. — Na cirkuláře o přetěžování žactva odpověděl dosud jen odbor z Č. Budějovic. — K revisii členstva připravil tajemník odborům: v Praze 168 adres, v Č. Budějovicích 80, v Hradci Králové 60, v Jičíně 45, v Kolíně 43, v Něm. Brodě 57, v Lounech 57, v Plzni 66. Odbory nechť laskavě vrátí zveřejňované adresy asi do 15. května sekretariátu, aby mohly být členstvu v druhé polovině května a v červnu zaslány složenky na zaplacení členských příspěvků. — Pokud se týče administrace Věstníku, je ustálený počet platících odběratelů okrouhle 1120 a stále ještě jsou hlášeny nové adresy. Kromě toho je na 40 volných a povinných exemplářů. — V debatě o zprávě navrhuje kol. Mašát z Kamenice nad Lipou, aby Svaz protestoval důrazně na povolaných místech proti pomíjení Svazu křesť. učitelstva. Jako bližňování křesťané nemáme se báti, nýbrž bojovat pro uplatnění svého katolického přesvědčení a jeho respektování. Řady katolických učitelů čekají na naši váhu v ministerstvu a školních úradech, aby se k nám přidali. — Předseda zmiňuje se o řadě uprázdněných míst okresních školních inspektorů. Nejqualifikovanější žadatelé o ta místa byli a jsou pomíjeni, protože jsou velmi katolíci. Místa řidičích učitelů se obsazují bez vypsaní konkursu, aby oprávnění katolíci neměli příležitosti podat žádost a aby místo mohli dostat i protikatolíci. — Usneseno podat protesty v záležitostech komisi při ministerstvu a uprázdněných míst a domáhat se nápravy, zejména, aby na všechna uprázdněná místa všech kategorií a stupňů byl vypisován řádný konkurs. — Strani vydání na Věstník kláze se kol. pokladník, z čeho má vydání platit, zda z běžných příjmů, které jsou nedostatečné, nebo předplatné i členské příspěvky se schází líknavě, nebo použití hotovosti v bance uložené. Předseda připomíná, že přirozeně se použije hotovosti. Po vysvětlení tajemnickově usneseno, aby byli upomenuti: členové o členské příspěvky a odběratelé a inserenti Věstníku o předplatné, vztažně o insertní poplatky. Za tím účelem označí kolegyně pokladník na adresách členů a odběratelů, kdo má zaplacený členské příspěvky a předplatné; sekretariát pak upomene dlužníky, kterým zašle složenky. — Redaktor Věstníku, kol. Janáček, konstatuje, že

už je několik stálých spolupracovníků. Jsou však i spolupracovníci negativní, kteří zaplavují redaktora spoustou kritik, ale ničím pozitivním nepřispívají. Organizační zprávy, vyjma z pražského ústředí, nikdo nezasiílal. Apeluje na odbory Svazu, aby horlivěji dopisovali o své činnosti. Čile jsou dotazy do právní hlídky, kterou řídí kol. Mašát. Navrhuje, aby žadatelé přiložili v dopisech známky nejméně za 3 Kč na výlohy a aby dotazy právní byly zasílány přímo kolegovi Mašátovi Jos. do Kamenice nad Lipou. Redaktor zavede hned hlídku mladých a žádá, aby bylo započato též s hlídkou profesorů. Předseda poznamenává, že s hlídkou profesorskou bude počato po hlavních prázdninách. — K bodu programu: Styk Svazu s kandidáty učitelství, referuje kol. red. Janáček o jednání s některými horlivými kandidáty a poukazuje na nevysvětlitelnou zaujatost některých pánů ze Sv. Jana pod Skalou proti našemu Svazu a s uspokojením vítá přízeň nebo aspoň nestrannost vedoucích činitelů na dívčích katolických ústavech učitelských. Usneseno, aby sekretariát opatřil adresy kandidátů a kandidátek III. a IV. ročníku a předal je odborům, aby měli ve svém obvodu dorost v evidenci; dále usneseno, aby Věstník byl kandid. učít. zasílán za 8 Kč ročně, tedy za mimořádně sníženou cenu pod režijní výlohy. Též usneseno zakročit vhodným způsobem ve Sv. Janě pod Skalou. — Na to referovala kol. Marie Roudnická o dětských besídkách. Bohatě své zkušenosti sdělí v některém z příštích čísel Věstníku. — Stamovisko ke zrušeným svátkům. Referent red. Janáček přednáší: Věc zrušených svátků zajímá dnes naše učitelstvo každou chvíli, nejméně však aspoň třikrát do roka — vždycky v nešťastný den — který není ani rybou, ani rakem. Katol. učitelé moravští o věci té jednali také na schůzi za Velké Brno a žádali konečné a definitivní rozřešení otázky. Není to jen přáním našim, i pokrokové učitelstvo v županu a v nedbalkách nařiká nad tím, že otázka svátků nebyla řešena zásadně a dovolává se ho. Proto také přináším na přetřes i já dnes věc zrušených svátků, abychom konečně definitivně se postavili na určité stamovisko a dožadovali se zástupců politických, aby se věci v zájmu školy a učitelstva ujali. Díváme-li se na zrušené svátky jako učitelé katolíci, tvrdím, že bychom klidně mohli dát souhlas k tomu, aby zavedena byla v tyto dny povinná docházka pro všechny, aniž bychom tím ublížili svému smýšlení katolickému — neboť žádný zákon, ani církevní, nás nenutí, abychom nešli ten den na služby Boží. Jsou tu ovšem okolnosti, které souhlas s tím nám velice ztěžují — zejména

tím, že otázka zákonem upravených svátků úzce se dotýká tak zv. rozluky církve a státu, s níž rukou v ruce přijde i řešení státních a zrušených svátků. Na druhé straně však jsem toho názoru, že by nám ani ten malý průlom do práv církevních tolik neuškodil, jako nám škodí ten kalimatiáš, třikrát ročně se opakující. Učitelé vítají rádi tu příležitost ke štvání a odvrácení děti od bohoslužeb a jest vám jistě dost případů známo o jich teroru, který provádějí před i po svátku nemístným vymáháním úkolů a omluv. A proto, mám-li přesně formulovat stanovisko Svazu, které bychom ve věci té zaujmout a za ně pracovat a žádat, aby i politickou cestou byl mu dán důraz, přál bych si, abychom v petici k našim poslancům žádali — aby vymohli v době co nejkratší zásadní, pevné a určité rozhodnutí o svěcení neb nesvěcení těchto svátků bez výhrad jakýchkoli. Toto řešení však ať se děje vzhledem k ostatním státním úřadům a živnostem. Buď se bude všeobecně světit, nebo nesvětit. Buď budou všude úřadovat nebo nebudou, a nebude jen škola odsouzena k této nemravné protikatolické provokaci a znásilňování svobody valné části dětí — ne sice přímé, ale nepřímé a tím účinnější. Poněvadž však všeobecné svátky ty uznány jsou, jako dosud platné v úřadech státních i u živnostnictva, a poněvadž předčasné rozhodování o nich ministerstvem bez zákonného podkladu jest předbíhání uzákonění rozluky církve a státu, přimlouvám se za to, abychom formulovali svůj požadavek tak, aby zavedeno bylo všeobecné svěcení těchto svátků až do té doby, dokud se v parlamentě o rozluce a svátkových zákonech s ní spojených, pro všechny státní úřady platných, jednati nebude. Všichni docela dobře víme, že proto mluví zájem klidu a pokoje ve škole, tedy důvody pedagogické, důvody hygienické a důvody jednoty ve všem společenském životě. Žádám tedy, abyste se o věci rozhovořili a vyslovili své názory, abychom je v petici mohli formulovati. Usneseno, aby podána byla v tom smyslu petice. Referát bude ve Věstníku. — O Konfederaci mezinárodních duševních pracovníků podala obšírný informativní referát kol. Budělovská. V prosinci 1923 bylo v této konfederaci sdruženo na 1.000.000 inteligentů. Referentka nedoporučuje styků s touto organizací. — Poněvadž volných návrhů nebylo, ukončil předsedající schůzi. — Příští (III.) schůze bude ku konci června t. r.

Právní dotazy členů Svazu budíž od nynějška dle usnesení širšího výboru adresovány přímo o redaktoru právní hládky, kol. p. Josefu Mašátově, odb. učitelů v Kamenici nad Lipou, Čechy. Dle usnesení výboru jest povinen

každý lazeatel přiložit k dolazu poštovní známky nejméně za 4 Kč na výlohy.

Organizační dotazy a žádosti za intervence v osobních záležitostech členů Svazu budíž zasílány jen na Sekretariát Svazu křesťanského učitelstva čsl. v Praze II., Jindřišská ul. č. 20.

Odbory Svazu prosí sekretariát o brzké vrácení zasláných jim adres, abyohom jednali mohli opravit členskou matriku, jednali upomenouti členy o příspěvky a doplatek na Věstník.

Upozorněte sekretariát Svazu křesťanského učitelstva na uprázdněná místa učitelská definitivní i zastupní již předem, abyohom mohli včas informovati členy Svazu a vůbec katolické učitele, toužící po jiném místě. Jak je to dobré, když jsme včas, než místo je uvolněno, informováni, dokazuje nedávný případ, když na naše upozornění se informovalo 7 katolických učitelů o místech řídících učitelů, která jim dle staršínského zákonného ustanovení musí připadnouti.

Německobrodský odbor katol. učitelstva čs. konal dne 23. března členskou schůzi v Něm. Brodě. Živý zájem budil rozhovor o známé anketě o přetěžování žactva a o protináboženských usneseních učitelů v té věci učiněných. Kol. Janáček přednáší zprávu o šetřeních v tom směru na měšť. škole v Chotěboři vykonaných a poukazuje na to, v čem jest spatřovati přetížení žactva: v jakosti, množství, nepsychologickém založení učiva, v přílišném počtu předmětů a jejich roztržitosti a ve velikém počtu hodin. Po čilé debatě přijat text petice ministerstvu, ovšem dle místních požadavků upravený, a ten ministerstvu zaslán. Jednomyslně přijat byl návrh, aby se již konečně upravila otázka t. zv. zrušených svátků definitivně, aby se předešlo všem těm zmatkům na škole z toho vznikajícím. Vysloveno přání, aby se té věci ujal širší výkonný výbor a domáhal se vyjasnění. Předseda předčítá došlé dopisy a klade na srdce všem poslední oběžník organizační. — Jako delegát za odbor byl na velikonoční schůzi v Praze vyslán kol. předseda. Jednáním vanul příjemný duch jednoty a laskavosti, jen by si bylo přáti, aby také venkovští kolegové, pro něž se schůze koná v Brodě, se schůzi horlivěji zúčastňovali. Jk.

Schůze katol. učitelstva pro Velké Brno a okolí konala se 16. března 1294 za četné účasti. Hlavním bodem jednání byla oslava 100leté památky narozenin Bedřicha Smetaný. Předseda přečetl obsáhlou přednášku, v níž snažil se vystihnouti pohnutý život Smetanův, načrtnouti jeho nesmrtelná díla a zdůrazniti kulturní důležitost jeho i jeho odkazu. Profesorka sl. Váňová znovu poukazuje na různost míně-

ní v otázce zatímne zrušených svátků. Přítomní odsuzují ústupnost a lhostejnost našeho katol. lidu. Je nejvýše potřebno, již pro pořádek školní, definitivně otázku tu zákonem upravit. K otázce „přetěžování žactva“ rozpředla se čilá debata. Z vedoucích míst pokrokového učitelstva posílá se vedle úředního dotazu ještě jiný soukromý dotazník. V tomto se navrhuje, aby správy škol jednomyšlně radily vymýtit z rozvrhu hodin náboženství, čímž by „snadno a rychle“ přestalo přetěžování žáků. Po pohnuté debatě, shrnujíc projevené názory, prohlašuje ředitelka Šebíková: „Zde mluví zákon a ten právem a po dobré úvaze zařadil do rozvrhu školních hodin vyučování

náboženské; nechť tedy pro odstranění přetěžování žactva hojí se vada na úkor oněch předmětů, jež byly zavedeny ministerskými nařízeními!“ Usneseno, že katoličtí správci škol odpoví pouze k úřednímu vyzvání ve smyslu návrhu, na „moták“ pokrokovými do školy vpašovaný, že se neodpoví. Po schůzi vykonána sbírka pro účely katolické charity. — Usneseno dále pořádati příští schůzi v dubnu s přednáškou dp. Bláhy, ředitele charity „O organizaci katol. charity ve škole.“ — Příští schůze koná se podle domluvy pozdější v neděli dne 27. dubna o 10. hod. a bude spojena s valnou hromadou. Pozvání dojdou a žádá se účast všech členů. Předsednictvo.

PRÁVNÍ HLÍDKA.

Dotazy zasílejte přímo na adresu: J. Mašát, odborný učitel v Kamenici n. Lipou, ČSR. Připojte prosím také aspoň 4 Kč ve známkách na manipulační výlohy. R.

Němčina. Všem kolegům, kteří se z výměru ošv. odvolali k zšr., byla odměna za vyučování němčině za I. pol. na mčšf. škole vyplacena, byť měli jen zkoušku pro školy obecné. Slova „výjimečně až na další rozhodnutí“ ve vynesení zšr. ukazují, že § 10. k čl. 1.—I. § 9 zákona, že totiž odměna náleží toliko učitelům, kteří mají pro toto vyučování zkoušku způsobilosti, předepsanou pro příslušnou kategorii školní, bude dodatečně doplněn nebo změněn výkladově, ač z pojmu zákona vyplývá, že obecná a mčšf. škola k jedné kategorii obecného školství náleží.

Dotaz: Ošv. v Ž. započítal mi k 1. I. 1923 = 24 let 5 mės. Jsem správně zařazen, v kterém stupni a třídě jsem, jak dlouhá jest doba v té které třídě hodnostní a stupni, v kterém roce a dni postoupím, je třeba o postup žádat, žádost snad kolkovat nebo jen oznámit a v jakém smyslu? Byl jsem dříve v T. na německé obecné škole a tam mi bylo započteno: z duchovní správy 5 let, 7 mės., 15 dní; z katechet. služby 8 let, 3 mės., 15 dní; z theolog. studia 4 leta; z válč. doby 2 leta, 6 mės.; celkem 20 let, 5 mėsiců, správně k 31. XII. 1920.

Dnem 1. XI. 1922 vstoupil jsem jako definitivní katecheta na mčšf. školu v Ž., kde mi řekli, že k 1. VIII. 1925 budu v VII.-2. stup.

Odpověď: Je-li správně k 31. XII. 1920 = 20 let, 5 mės., máte k 1. I. 1923 = 22 let, 5 mės., k 1. I. 1924 = 23 let, 5 mės., k 1. VIII. 1924 = 24 let = VII.-2 st., k 1. VIII. 1925 = 25 let = VII.-2 stup. (ale druhý rok). Plat při pl-

ném počtu hodin (bez exhort) jako odb. učitel té třídy a stupně, 22 s exhortou = jen 90% platu, žádost se nepodává, jen oznámení bez kolku dle „Věst. Vlád.“ z 1920 str. 155. V VII.-2 st. jste 3 roky, v VII.-3 budete také 3 roky, v VII.-4 do konce služby.

Dotaz: J. M. B. z V. Mám týdně 20 hodin bez exhorty. Srážka z platu 10%. Je to správné? Dostává katecheta z občanky nějaký plat (příplatek) na hospodyně nebo diety (na škole menšinové) jako učitel ženatý? Může o ně dodatečně žádat?

Odpověď: Srážka 10% při 20 hodinách bez exhorty správná. Diety? Zač? Příplatek na hospodyně? Katolický kněz je svoboděn a bezdětný, služné a přídavky pouze na jeho osobu.

Dotaz: J. M. B. z V. Jsem narozen 1857. Ordinován 1884. Kaplanem od 26. VI. 1884 do 8. VII. 1887. Katechetou občan. menšinové školy od 1887—1893. Farářem od 1893—1913, z toho 15 let v Dolních Rakousích. Patříme k arcidiecesi vídeňské. Od 1. IX. 1921 byl jsem jako farář v pensii. Od 1. IX. 1921 jsem definitivní katechetou obč. menš. školy ve V. Jsem narozen na Moravě a patřím do Čsl. republiky. Naše republika čítá mi jen 5 roků rakouských. Do června 1923 měl jsem služby bez čekatek roku 18 let 9 mės., a byl jsem v VIII. hodn. třídě ve 2. stupni. Mám nyní jít do pensie. Dle přípisu mám školství a mým. financii může se u mne jednat o započítání předchozí působnosti ve veřejné duchovní správě v případě mého trvalého odpočinku. Mohla by se mi čítati všechna dřívější leta kaplanská, farářská a katechetická do pensie? Jaká by byla pensie?

Odpověď: Jest Vám již 67 let. Byl jste již v pensii. Dle vynes. z. š. r. z 25. VIII. 1921

bylo dovoleno použití pensionovaných — smluvních sil — zatím na rok 1921 a dále pak do 1925—26. Pensijní požitky jich neztenčeny, remunerační roční 8400 Kč k pensii. Těm, kteří byli dáni do pensie před 1. I. 1914, poskytují se od 1. I. 1919 pensijní přídatky 35%, místo podpor 15%. Ustanovením před 5. VI. 1919 byla již leta bohoslovecká započítána, ve smyslu § 5 se jim již 2 leta nezapočítávají. Dle vynes. min. ze 7. IV. 1923 a min. financí z 29. III. 1923 redukce platů smluvních zaměstnanců — srážka 20%. Zachovávání nároku na větší pensijní zá-

kladnu odst. 3. k čl. XIV. jest prováděti teprve tehdy, když přijde k výměře požitků odpovídajících. Dle našeho názoru zařazení Vaše není definitivní. Propočítání let bude provedeno s Vaším pensionováním. Nepochybně 3 leta kaplanská, 6 let katechetských, 10 let farářských a 2 leta 8 měsíců do 1. IV. 1924 katechetských, což se započítáním let bohosloveckých bude k 1. IV. 1924 VII. hodn. třída, stupeň 1., pensie 9701 Kč 04 hal. ročně. (Přirozeně, že leta v pensii již strávená vpočítána nebudou.)

DROBNÉ ZPRÁVY.

Tu to máte! Býti členem protináboženských organizací učitelských znamená, věřiti všemu, co „Český Učitel“ členstvu k věření předkládá a hlasovati a chváliti vesele všechno, co vedení jednot učitelských za dobré uzná. Zajímavé obtíže mají tyto organizace v nejnovější době s novými předměty a přetěžováním žactva. „S jásosem“ muselo učitelstvo tento dar předáků přijmouti, ale smlslo si na nich při poradách o přetěžování a valem všude zvedali ruce pro jejich odstranění. (Co v soukromí o těch předmětech učitelé hovoří, ví každý nejlépe.) Dostalo se tedy členstvu upřímného ponaučení v jednom čísle „Českého Učitele“, že jsou konservativní reakcionáři, bojíci se ozvat a že jsou líní v myšlení a práci. A že jsou mnozí členové docela jiného názoru než všichni věrně organisovaní, o tom svědčí tato redakční noticka: **Z r e d a k c e.** Jsme si vědomi, že „Český Učitel“ je organizační orgán, proto rádi otiskujeme v něm, pokud lze všechny projevy členů ZÚS., ale přesto jsme si vědomi určité odpovědnosti vzhledem k jednotné myšlence organizační. Z té příčiny nemůžeme dáti do tisku články a mínění jednotlivců, které se v zásadách nesrovnávají s organizačním usnesením nebo úmyslem. Také je tomu v otázce reformy školy a učitelského vzdělání, ručních prací, občanské nauky a výchovy a tělesné výchovy. Rovněž i názory o domácí nauce nutno podříditi organizačním usnesením. Zvláště však v otázce řešení reformy učitelského vzdělání neseme nyní značnou odpovědnost před veřejností a organisovanými členy. Že o tomto předmětu nereferujeme, jak nám někteří vytýkají, má své závažné důvody: reforma se řeší a nelze referovati potud, pokud celá otázka nebude do té míry rozhodnuta, aby se mohlo o ní veřejně referovati. Je sice velmi hezké, má-li jednotlivec určitý názor o věci tak důležité, ale dnes již je pozdě. Dnes nejde o

ideové směrnice jednotlivcovy, ale o to, co je možno uzákoniti! Pod tímto zorným úhlem nutno řešiti celou otázku. Prosíme tedy kolegův, kteří nám zaslali články o reformě učitelského vzdělání a my jsme jich prozatím neotiskli, aby se nehoršili a uvěřili, že jsme tak jednali jen proto, abychom zbytečně nepůsobili zmatek. Rovněž tak i s předměty nahoře uvedenými. Dnes jedna škola nemůže rozhodovati. Věc je zásadní a jen tak může býti řešena. Nehledejme, co nás dělí, ale co nás spojuje v práci i snažení!

„Český Učitel“ Chce-li se člověk dobře pobaviti, rád sáhne k některému číslu „Věstníku“ protináboženských učitelů. Dobrá polovice čísla není nic jiného než zatrpklé štěkání na všechno, co je katolické. Nešetří se tam místem, časem, energií. „Český Učitel“ jest již pomalu filiálkou „Vlné Myšlenky.“ Redakce „Pražského Večerníku“ snad ani netuší, jakým životadárným zdrojem jest pro „Čes. Uč.“ A nejen „Zprávy a šlehy“, nýbrž organizační zprávy chrlí přes tu chvíli nějakou „protiklerikální bombu!“ Tak v Čechicích si zvolili protináb. učitelé na schůzi dokonce „protiklerikálního“ referenta a usnesli se, že příští presenční listina musí obsahovati také rubriku pro náboženské vyznání. Všude jen samý nářek na „klerikály“ nebo harcování proti nim. O čem to vlastně ti páni učitelé na těch svých schůzích jednají? R.

Škola měšťanská či občanská? Jedním z prvních činů popřevratových tak zv. „reformátorů“ školství byla změna názvu školy měšťanské. Co bylo popudem k tomu, aby ustálený a vžitý název této školy zaměněn, jest těžko vypátrati. Důvod, že prý se v této škole vychovávají občané, jest velmi slabý. Tomuto účelu slouží přece každá škola, ať obecná či vysoká, střední neb odborná. Změna názvu jest ovšem jen pouhou malicherností, ale vnáší do

veřejnosti zmatek. Někteří říkají, že název škola měšťanská jest zastaralý. Je-li zastaralý po čtyřicetiletém užívání, jak zastaralé jsou teprve názvy gymnasium anebo reálka! Což jest gymnasium jen nějakým rejdištěm? Učí se realím jen na reálce? Celá akce, snažící se zavést nový název, jest proto zcela zbytečná a nelze ji z tohoto důvodu považovati za nic jiného, než za zcela obyčejné „troušení rozumem,“ jak říká lid. Akce ta jest jen jednou ze složek onoho planého školského „pokroku.“ Učitelstvo vážných názorů nemá si však dáti líbiti podobné pokrokové výstřelky, neboť škola není pokusným králíkem. Uvědomujme proto veřejnost, jak ve styku osobním, tak i v dopisech, že nějaká škola „občanská“ neexistuje, a řekněme to též úřadům. J. H.

Nestaráme se o své hmotné zájmy. Důstojníci a poddůstojníci dostávají příplatky, úředníci o ně žádají, některé kategorie mají již je slíbeny; jen my, učitelé, skromně stojíme v pozadí. Nás organisovaných katolických učitelů jest ovšem v poměru k veliké t. zv. „pokrokové“ organisaci jen hrstka, nemůžeme tedy mnoho zmoci, jest však s podivem, že tato veliká organisace mlčí. Víím předem, že některý z „pokrokových“ kolegů řekne, že jsme chlebaři, poněvadž chceme zlepšení svých sociálních poměrů; tak tomu totiž bývá vždy, chce-li jedna část učitelstva pracovati za lepší skývu chleba. Ostatní ovšem po ní touží též, ale nemluví o ní a čekají, až se začne páliť za ně někdo jiný. Touží po chlebě, ale říkají dle Komenského: „Učitel jest svíce, která sebo spalující jiným svítí.“ Kdy nastane v našem stavu v tomto ohledu náprava? J. H.

Učitelské veřejnosti Bez hluku podala „Zemská jednota učitelů měšťanských škol v Brně“ ministerstvu školství žádost o novelisaci čl. IV. zák. z 9. IV. 1920, č. 306. Sb. zák. a nař. a sice z té příčiny, aby odborným učitelům, žádají-li o místa na měšťanských školách, připočítala se k odslouženým letům celá doba od odborné zkoušky pro měšťanské školy. Nehledě k tomu, že žadatelé tak činí, na svůj vrub z ohledů sobeckých, zapomínajíce na všeobecné dobro ostatních, vyvolávají akci nejvýše nespravedlivou. Znehodnocuje se tím práce učitelů škol obecných, podceňuje se několikaleťá poctivá příprava starších odborných učitelů a učitelek, běže se chuť mnohým na zkoušky se připravujícím a vyvolává se nespokojenost při obsazování míst ředitelských. Neboť podle tohoto klíče měl by učitel A, který má celkové doby služební 22'roků, od zkoušky na měšťanské školy 16 roků, s válečnými 2 a půl roky = služebních let 40 a půl za to učitel B, který má celkové služební doby 26

roků, od zkoušky na měšťanské školy 4 roky, s válečnými lety 2 a půl, měl by služebních let 32 a půl. Nebudeme udávati příčiny, proč který kolega později zkoušku podstoupil, než to tvrdíme, že v oné době nespál, nýbrž nesl stejně břímě dne i horka, třeba na obecné škole. Tomu také dávají za pravdu nespokojení pokrokové odborní učitelé, kteří o tomto úskoku nevěděli, a nyní podávají memorandum na ministerstvo školství, aby se čl. IV. zákona novelisoval. A to se také stane, neboť je nařízena, zvláště ve školství, co největší šetrnost. — ja. —

Bída učitelských pensistů. Zemský spolek pensionovaného učitelstva obec. a měšť. škol na Moravě vybízí všechny neorganisované, aby se přihlásili do spolku a podpořili akci za zrovnoprávnění nynějších i budoucích pensistů podle zákona z 20. prosince 1922 čis. 304. — Podle statistiky jest na Moravě 2130 učitelů (učitelek literárních i industriál.) pensistů, 1540 vdov a sirotek po učitelích. Z těchto přistoupilo k uvedenému spolku toliko 320 pensionovaných učitelů s nepatrným zlomkem učitelských vdov. Ještě hůře jsou na tom pensisté slovenští a rusínští. Pro slovenské je pomocná akce již v chodu. Za to hmotné poměry učitelů ze státních škol obecných a občanských na Podkarpatské Rusi nemohly dosud býti upraveny. Nejbolestněji se tu pocítovalo, že pensijní a zaopatřovací požitky těchto učitelů vyměřovaly se pouze podle předpisů z dob předválečných a že proto nevyhovovaly dnešním drahotným poměrům. Protože pomoc těmto pensistům nelze dále odkládati, vypracovalo ministerstvo školství a národní osvěty osnovu zákona o výplatě pensí a zaopatřovacích požitků, jakož i jednorázových výpomocí k nim pro učitele na státních školách obecných a občanských a pro opatrovatelky dětských opatroven na Podkarpatské Rusi. Tato osnova shoduje se v podstatě s platební úpravou na Slovensku podle zákona z roku 1922. Při zavedení této úpravy počítá se s ročním nákladem asi 120.000 Kč.

LITERATURA.

Laciné kapesní vydání Písma sv. Nového zákona. Nákladem Dědictví Svatojanského vyšlo právě třetí vydání Evangelii v kapesním formátě. Značným darem svěřícího biskupa Dra Ant. Podlahy bylo možno snížit cenu této úhledné knížky, čítající 290 stran se 6 Kč na pouhé 3 Kč a spolu snížit i cenu dříve vydané části druhé Nového zákona, obsahující Apoštolář a Skutky apoštolské, čítající 636 stran, s 10 Kč na pouhých 5 Kč; kdo koupí obě části najednou, obdrží je za 7 Kč (místo 8 Kč).

Naskytá se tak příležitost šířiti Písmo sv. Nového zákona za neobyčejně levný peníz. Příhlášky přijímá Dědictví Svatojanské v Praze IV., čp. 35.

Při projednávání předloh o sociálním pojištění v Národním shromáždění dobře poslouží těm, kdo o ně se zajímají, kniha: „Dělnická otázka a snahy o její rozřešení“; napsal Dr. Hltze, universitní profesor, přeložil a pro naše poměry upravil J. Voňavka. Stran 304, velká 8°. Cena 4 Kč 50 h, poštou 6 Kč 50 h. Zasláá administrace časopisu „Ludmila“ v Českých Budějovicích. Z bohatého obsahu uvádíme aspoň některé oddíly a kapitoly: Prostředky a cesty k řešení dělnické otázky. Oprávněnost a úkoly ochranného zákonodárství dělnického. Ochrana zdraví a mravnosti. Ochrana mladistvých dělníků. Ochrana dělnic. Omezení pracovního času. Ochrana svobody a spravedlivého provádění pracovní smlouvy. Ochrana rodinného života. Úkoly zajištění důchodů. Dělnické pojišťování. Pojišťování nemocenské. Úrazové pojištění. Starobní a invalidní pojištění. Vdovské a sirotčí pojištění. Pojištění v nezaviněné nezaměstnanosti. Podpora spornosti. Budování dělnických bytů. Povznesení duševního vzdělání dělníků. Podíl dělníků na zisku z podniku a m. j. — Cena knihy je neobyčejně mírná.

REDAKCE.

Rukopisy pro Věstník pište jen po jedné straně.

ADMINISTRACE.

Předplatné na II. ročník Věstníku bylo upraveno na 15 Kč ročně.

Členové Svazu v Čechách platí přímo 5 Kč a Svaz za ně 10 Kč.

Členové Spolku katolického učitelstva na Moravě a ve Slezsku platí přímo 10 Kč a jejich spolek za ně 5 Kč.

Nečlenové z Čech i z Moravy platí přímo administraci celé předplatné 15 Kč.

Kdo platí poštovní poukázkou, musí poslati o 50 haléřů více na dodavné.

Členové založte všude Sdružení katol. rodičů a přátel křesť. výchovy, jak doporučuje ústř. výbor Svazu, a to v dohodě s duchovní správou, a vezměte na sebe funkci paedagogického rádce. Informace a přípravné tiskopisy vám pošle a stanoví na zem. polit. správu podá: Sekretariát Ústředního Sdružení katol. rodičů a přátel křesťanské výchovy v Praze II., Jindřišská ul. č. 20.

KATOLICKÉ UČITELKY, POZOR!

Elegantní jarní novinky pláště, kostymů a šatů má již na skladě, též večerní toalety náš křesťanský závod. Žádný krám ani drahá reklama, domácí závod, vlastní výroba všeho druhu oděvů, proto ceny levné bez konkurence.

Přesvědčte se, že skutečně dobré látky, čistě vypracované a levně koupíte jen u

F. STRÁDALOVÉ, PRAHA II.,

Hálkova ul. 8, druhý dům od Sokolské tř.

Elegantní vlněný angl. kostym . . . Kč 240.—
Eleg. černý, neb v jiné barvě kostym Kč 300.—
Angl. apartní pláště Kč 175.—
Bohatě zdobené čistě vlněné šaty . . . Kč 165.—
Angl. prakt. širákové moder. sukně Kč 35.—
Bluzy prací Kč 19.—
Velké zástěry kuchyňské Kč 20.—
Glot. spodničky prima Kč 35.—
Kombiné boh. vyš. Kč 46.—

Vše dle jarních moderních modelů zhotoveno, čistě vypracováno. Též šijí z přinesených látek kostymy, pláště již od 100 Kč. Mužská práce, šaty od 35 Kč výše. Objednávky během 24 hod. Velký výběr smutečních oděvů.

Svůj k svému!

Projekty, opravy, novostavby

levně a solidně provádí

B. V A R H A U T,

stavitel

Praha — Dolní Krč čís. 154.

... HUMPOLECKÁ SUKNA ...

MODNÍ LÁTKY PÁNSKÉ I DÁMSKÉ

NABÍZÍ FIRMA

HEZINA A SPOL., HUMPOLEC.

VÝROBA SUKEN A MODNÍCH LÁTEK.

... VZORKY IHNEDE NA POŽÁDÁNÍ. ...

Levné ošacení celé rodiny.

Učitelstvu, kněžím, státním úředníkům, zřízcům a jiným zaměstnancům, gázistům mimo hodnostní třídu, železnic. zřízcům zašleme 20 metrů skutečně dobrých, hezkybých, zaručeně stálobarevných zbytků košacení dětí i dospělých a sice: 5 m dobrého moder. šatového barchetu, 5 m tlustého hřejivého flanelu na košile, 5 m pěkného pestrého kretomu na šaty, 5 m dobrého plátna na košile celkem 20 metrů, které jsou ve směr zaruč. dobré jakosti, čítáme pouze 126 Kč i s poštovým, přílohy jiné nečítáme. Dobrou zaplatíte 66 Kč, druhých 60 Kč ve dvou po sobě jdoucích splátkách měsíčních.

Každé rodině vřele doporučujeme! Vzorů zaslali nemožno, barvu může každý určit. Objednejte i nadále s důvěrou u firmy:

Josef Stolin a spol., Náchod.

VĚSTNÍK

KATOLICKÉHO UČITELSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO.

Vychází měsíčně s přestávkou o hlavních prázdninách vždy 20. dne v měsíci. Redakční uzávěrka 15. dne v měsíci. — Předplatné 15 Kč ročně. — Řídí redakční sbor pětičlenný. — Rukopisy se zasílají na adresu: Josef Janáček, učitel dívčí školy v Chotěboři. — Administrace: Praha-II., Jindřišská ul. č. 20. — Otevřené reklamace se nefrankují.

OBSAH: Jos. Juda: Kapitola o teroru. — Jindřich Hrbáček: Za Jos. M. Kadlčákem. — Biskup Brynych o katolické škole. — J. H.: Přiznali se. — V. N. H.: Kde se narodil Mistr Jan Hus? — Josef Janáček: Jak vyhověti individuálním požadavkům výchovy. — Poradní komise při ministerstvu školství Schválena změna stanov „Svazu“. — Zprávy spolkové a organizační. — Právní hlídka. — Drobné zprávy. — Literatura. — Reoakční. — Administrační.

Jos. Juda:

Kapitola o teroru.

Teror, znásilňování, útlak, jsou zbraně, které se staly nejstrašnějšími činiteli v rukou mas ultrasocialistických; jsou také příčinou a věnem jejich vítězství, moci a slávy a posléze výstražným majákem jejich pádu. V továrně na Ostravsku byly přede dvěma lety zterorisovány křesťanskosociální dělnice způsobem, jaký dovedou vymyslet jenom zfanatisované masy.

Dvě leta po skončení soudní pře tohoto všeobecně známého případu konány v této továrně volby závodní rady a hle, křesťanskosociální organizace obdržela tolik mandátů, kolik všechny ostatní socialistické organizace dohromady.

Byli jsme vždy přesvědčeni, že teror může býti (pomíjivě) účinnou zbraní pouze lidem podprůměrné inteligence, lidem s dosud nepřekonanými pudy prapředků (dle Darvina). Neboť k provádění násilí je třeba tupých nervů, pádných pěstí a ještě silnějších mluvidel, při čemž jsou na překážku všechny ušlechtilé vlastnosti lidské..

Bohužel, musela nastoupiti organizace pokrokového učitelstva československého, aby nás přesvědčila o opaku.

Socialisté všech odstínů, odrud, kmenů, řádů a podřádů po mnohých smutných zkušenostech vypustili znásilňování z programu (čímž byli ochuzeni o historicky nejdůležitější bod svého programu) a této odhozené husitské zbraně ujalo se vedení pokrokového učitelstva

A tak dochází po dlouhé době »temna« na školách českých k prvním poslům blížících se červánků: svobodné, laické, vysoce vědecky založené a zušlechtěné školy československé. Tato škola i se svými inspektory a učiteli terorizuje žactvo, znásilňuje vůli rodičů, utiskuje katechety, špiní a znehodnocuje práci svých katolických kolegů a nejhrubším způsobem utlačuje ducha předmětů vyučovacích. Způsob, jakým přednáší se dnes namnoze historie národní, je znásilňovací »kopaná«, o které budou budoucí historikové raději mlčet. Zákon proti teroru zde neplatí, neboť je svoboda víry, svoboda školy, zvláště však svoboda — násilných oprav.

Zdá se býti neuvěřitelné, kam až se zachází s nenávistí ke katolické víře. Pod trestem vyloučení přísně se zakazuje organizovaným učitelům ve znamení pokroku hráti na varhany, avšak vroucně se doporučují pěstování hudby církevně-národní při obřadech sektářů a zpěvné doprovody při pohřbech žchem! Visitace katolické církve odpadla a školní kaple byly zničeny, avšak v ozdobených učebnách konají se obřady čsl. církve. Obvykle vše kupluje a řídí pan řídící, pozvání roznášejí žáčkové; pan učitel kostelníčí, druhý ministruje a třetí doprovází zpěv »věřících« (již dříve o katolický kostel nezavadili) na harmonium. Jak jest vše dojemné a jakého lesku, vážnosti a pochvaly dostává se těmto »věřícím« pánům

učitelům a naproti tomu jak hnusné je doprovázeti píseň v katolickém kostele, anebo doprovoditi s knězem katolíka na hřbitov!

Sem také spadá matení pojmů, jaké způsobil nátlak na vystupování z církve. Napřed se nařizovalo: »Pryč od Říma, pryč z církve ven!« Horlivci zakládali odbory učitelů bezvěrců a inspektoři rozdávali na všechny strany pochvaly. Pak se do toho vplazila hlava hada církve československé s nerozlučným dvojníkem »Volnou Myšlenkou«. Vydány nové pokyny, jež nejasně koktaly o nutnosti národně-církevního obrození a chudáci učitelé, aniž se v bezvěrecké domácnosti řádně opeřili, horempádem převlékli kabát a vlezli do nové církve; 60 procent bezvěrců vyrovnalo svůj kontokorent s Volnou Myšlenkou; položili prostě nové žezlo k ohni protekce. Jaká nařízení budou nyní následovati, když čl. sekta se drobí, nebo hledá ochrany v starších sektách, nevíme, aniž ví »rada starších«.

A 75 procent přestrašených dušiček z pokrokové organisace — jež jsou duši u nás, slabým tělem tam — přiloží takový ferman pokrokového teroru uctivě na čelo, ústa a prsa, pokloní se k Praze a přikývna znovu vážně hlavou v úžase nad tak dojemnou starostí svých vůdců. Často snad mnohý zatne také pěstě, avšak ohlédne se bolestně na ženu a děti, požehná se křížem a poslechne. Nepřipadají maně člověku na mysl slova básníkova: »Myslíš, kdo hlavu má, že má rozum taky?..«

Víme, že ten, kdo kritikuje, ještě kritikou nepomáhá; ale přáli bychom si, aby alespoň doma, někde v koutku, ti a jim podobní se zastyděli, že nesouhlasíce neodporují..

Vždyť musí se takový kolega báti, rozřezává čerstvé číslo, že bude znovu útočeno na jeho zbabělost, že bude čisti o novém teroru, který jako svištění biče bude drásati jeho nitro a jeho nespokojenou duši.

Než to, o čem mluvíme, je útisk všeobecný, útisk, který docela vůči zákonu ze dne 12. srpna 1921, č. 309, »proti útisku a na ochranu svobody ve shromážděních«, pocituje mimo katolické učitelstvo i 80 proc. katolického lidu v republice; a nejen pocituje ale i odsuzuje.

Nyní krátce poukážeme na doklady útisku, jímž zlomiti chtějí, jak inspektoři, tak fanatičtí nadřízení kolegové, náboženské cítění svobodného katolického učitelstva. (Týká se pouze Moravy).

Není-li to útisk, řekne-li inspektor M. ve shromáždění učitelů: »Hanba oněm učite-

lům, kteří posílají své děti do náboženského vyučování!«, nebo řekne-li inspektor K. při konferenci: »Stydím se za svůj okres, že v něm mám posud 80 procent katolických učitelů!« Nejsou-li to přímé útiskové rozkazy? Jiný inspektor zase předvolává k sobě katolické učitele, kteří se ve škole modlí, a naznačuje jim krčením ramen svou nepřízeň. Či je to jen nahodilé, že na jistém pašalíku mají všichni katoličtí učitelé i učitelky prospěch dostatečný, ač bývali dobrými a velmi dobrými učiteli po celou řadu let? Jak nazvati takové obsazování míst, kdy katolický učitel s výbornou kvalifikací, služebně nejstarší a nejvhodnější jižjiž musí ustoupiti, ježto »pokrokoví« kolegové oboří se na kolegu inspektora, jenž couvne, nalezne v aktu formální chybu a jmenování se odloží do budoucího sezení! A zatím najde se přesloužilce s 45 služ. lety a při příštím jednání jmenován dědeček drkotající dásněmi.

A tak by se mohly vyplniti těmito žalobami všechny stránky našeho listu a nestály by na líčení nespravedlnosti některých inspektorů a jejich teroru. A což teprve jejich nohsledové, páni řídící, ba i jejich »milstivé«! Ti teprve dovedou ztrpčiti svým pokrokovým »já« život katolického učitele či učitelky, zvláště začátečníkům! Kolik již vzácných, nám dobře známých učitelek bylo vyštíváno péčí roztomilých druhů z lepšího místa do dědiny zaostalé, kolik jich bylo udáno pro nepatrné věci, z nichž se nafoukla celá aféra! Nedávno mladý snaživý kolega H. z okresu brněnského byl dvakráte udán pro trestání dětí; po prvé řídícím, po druhé na návod řídícího, bez domácího vyšetření. Poctivý kolega H. však netrestal vůbec a že je »Nebojsa«, vyhrál při. A právě tento řídící rozešťval terorem celou obec dříve katolickou, učiní ji při sečítání lidu filiálkou církve čl. a způsobil, že klidná druhdy obec putuje v zástupech k okresnímu soudu do Brna.

Nyní, když ani dělníci katoličtí nemusí se již báti teroru, učitelstvo jediné je deptáno tímto křováckým cepem. A teror nepřestává.

Právě v tomto školním roce přihlásilo se několik mladých učitelek do spolku katol. učitelstva na Moravě. Po několika týdnech vrátily tři z nich legitimace s ujištěním, že zůstávají katoličkami, avšak pro teror ze spolku vystupují. Jedna z nich píše: »... nerada se odhlašuji, avšak jsem příliš slabá a osamocená, než abych mohla vytrvati. Dlouho jsem od kolegů trpěla, konečně, abych

nabyla klidu, odhodlala jsem se velmi nerada...»

Náš Věstník má heslem nepěstovati sporů; leč dovedly-li katolické organizace zlo-

miti teror dělníka proti dělníku, musí se najít cesta i prostředky k odstranění »kolegiálního« teroru inteligencí stavovskou!

Biskup Brynych o katolické škole.

A jak si představujeme ten vliv na správu školy se strany církve a státu, co se týká dozoru na učivo a osoby?

Co se týká dozoru na učivo, tu snad je věc již jasná. Řekl jsem to hned na začátku své řeči. Jmenuji to proniknutím všeho učiva Božím dle naší konfesse, a o tom by se měl stát s církví dohodnouti. Co se týká osob čili učitelů předmětů světských, ponecháváme věc rádi státu a spokojili bychom se rádi s tím, co dělá stát církvi. Stát — nehledíme-li k privilegiím, církvi jemu popuštěným — vykonává nym právo exklusivy i na samých farářích, ba nepřímo i na kněžích jiných.

Kdo má tedy smysl pro spravedlnost a právo, musí říci, že není mnoho žádáno, když by se církvi přiznalo právo totéž. Učitel pohan (bezkonfessi), žid, evangelík, schismatic — ten ovšem již předem byl vyloučen ze školy katolické, jako zase katolík ze škol židovských a evangelických. Co pak se týká katolíků formálně k církvi náležejících, záležela by nejmenší míra práva našeho na vyloučení učitele, který projeveným smýšlením, působením a nepřítelným životem katolíkem není.

Námítka, že by se pěstovalo pokrytectví, padá, uváží-li se, že by vychování učitelů v paedagogiích musilo býti jiné než nyní.

A pak i nyní se žádá dozor na děti od učitelů. I nyní se žádá loyality od učitelů.

Co pak se týká obavy, že by stav učitelský nebyl svoboden, tu prosím, aby se uvážilo, je-li svoboda nyní. A pak nejedná se o nic, než o svobodu katolických rodičů, aby nebyli nuceni své děti vydávati liberalismu. Kdo v pouta jímá otroky, sám svobody nemá hoden. Kdo by chtěl býti svoboden na úkor práva jiného, toho ať poutají okovy. Ale kdo v uctivosti má právo a svobodu jiných, pro toho není okovů na tomto světě. Ano! Jen ten, kdo poutá vášně své lchým a zlatým poutem náboženství, ten je opravdu svoboden. A právě takto svobodní učitelé jsou naším ideálem. Co pak se týká úcty k učitelům, tu nesmí se směřovati politický vliv učitele agitátora s opravdovou a něžnou úctou lidu.

Přišel jsem na osadu venkovskou jako kaplan, ve které působil po mnohá léta starý učitel. A co jsem shledal? Bývalí jeho žáci i žákyně líbali mu ruku na ulici. Odkud ta vážnost? Je to svaté, světu neznámé tajemství. Duše jest přirozeností svou křesťanská. Má úctu ke všemu, co souvisí s náboženstvím. A proto pravý křesťan i k chybuujícímu knězi má úctu a mezi knězem opravdu katolickým a osadou vyvine se poměr otce a dětí.

Až podnes jsou takové osady. Vzorný učitel doby staré byl křesťanským učitelem. Náboženství dodávalo mu vážnosti posvátné a odtud ta úcta k němu, podobná úctě dobrého kněze, odtud to pouto lásky, vděčnosti a úcty, jímž připoutáno bylo srdce lidu k srdci učitele. Jest tomu tak nyní?

Myslím, že se nemýlím, když řím: Čím více bude škola náboženská, čím více křesťanem bude učitel, tím více vstoupí do výše jeho vážnost. Lidé bezbožní a zpusť ovšem ho čtí nebudou, v tom ohledu bude sdíleti osud biskupův a kněží nejlepších, ba samého Krista.

Myslím, že tím vším, co jsem až dosud řekl, jest lidem dobré vůle zřejmo, co souditi o oblébené nyní u některých frási: My nejsme nepřáteli školy náboženské, ale nechceme školy klerikální. Nám, katolíkům, není klerikalismus ničím jiným, než proniknutím člověka či veškeré společnosti Kristem — naším klerem — to jest podílem. Podkládání slovu „klerikalismus“ smyslu jiného, jest obyčejným nepoctivým manévrem novinářsko-politickým a pak politování hodnou nevědomostí a lehkověrností čtenářů novin, které praobyčejným frásovitým článkem leckterého listu anebo vášnivou — jinak tomu říkají úchvatnou — řečí „lidového“ řečníka možno zfanatisovat čili o klidné užívání rozumu připravit. Nebýti tedy prý nepřitelem školy náboženské, ale nechtíti školu klerikální jest asi tolik, jako: Já nechci býti hloupým, ale učit se nebudu.

A proti tomu poctivému vyjádření, čím nám klerikálům klerikalismus jest, vytáhnouti protestantský konvers. lexikon nebo pamflet a zrobiti článek, podobný článku od 8. pro-

since 1. P. 1896 v jistém listu prošpikovaný slovy: hierarchie — panovačnost — tyranie — poroba — okovy — tma atd., jest asi tolik, jako postaviti do pšenice strašáka, kterému

na letním bytě dlíci, o blaho lidu pečlivý, však krátkozraký profesor deštníkem hrozí, zatím co si mu až na klobouk sedne jen poněkud zkušený vrabčík. (Pokračování.)

Jindřich Hrbáček:

Za Jos. M. Kadlčákem.

Umřel muž, který pro katolickou myšlenku věnoval práce mnoho — velmi mnoho. V senátoru Jos. M. Kadlčákovi odešel jeden z našich nejpilnějších a nejzasloužilejších pracovníků. Jeho odchodu želi všichni složky katolického hnutí.

Pracoval jak v oboru otázek politických a sociálních, tak i v oboru otázek hospodářských a školských. Posledními zabýval se obzvláště důkladně a po dlouhou dobu. Nelze se však diviti, že otázky školské tak velice ho zajímaly. Věděl, jaké jsou důležitosti, a že jsou vlastně základem řešení všech jiných kulturních, politických i hospodářských problémů.

Jos. M. Kadlčák byl učitelem. Byl si proto vědom toho, že při své veřejné činnosti musí si školy co nejvíce všimati, že musí pečovati o její obrodu, a její rozkvět. Byl prozíravým politikem, byl obezřelým a bdělým vůdcem svého lidu. Viděl, že jest jeho prvou povinností starati se, aby lid měl takové školy, jakých skutečně potřebuje, to jest školy v každém směru nejlepší a rozumí se samo sebou, založené na idej katolické.

Školu tvoří mnoho složek. Nestačí jen někná budova, pěkné vnitřní zařízení. Ve škole musí vládnouti zdravý duch, duch opravdovosti a vážnosti.

Jaký duch ve škole vládne, o tom rozhoduje učitel. Učitel jest silou, která do školy vnáší život. Učitel rozhoduje nad školou, neb on ji vlastně tvoří.

Propagátoři nových ideí vědí, že nejlepší půdou pro jich působení jest škola. Odedávna snažili se tedy na prvním místě zde svůj vliv uplatniti. Tak bylo vždy a všude.

Když tak zvaný liberalismus počal rozprostíratí síť i v českém národě, vrhl se se vším úsilím na školu. Učitelé byli každým způsobem lákáni do řad bojovníků za nové idee. Dali se také z velké části svěsti novými proudy a stali se v boji, jenž byl některými nazýván kulturním, důležitými činiteli.

Nevstoupili sice všichni čeští učitelé přímo do služeb těch, kteří říkali o sobě, že jsou šířiteli pokroku, ale akci této prospěli nepřímou vlastně přece všichni. Ústředí učitelských spolků vzalo na sebe pomalu zcela ráz takový, jenž nepřipouštěl pochyby o

opravdové sympatii učitelstva k boji, směřujícímu proti katolicismu.

Tehdy bylo třeba katolíkům jednati a to jednati velmi vážně, nechtěli-li ztratiti naprosto všeho svého vlivu na školství, instituci to jednu z nejdůležitějších. Mnozí z nich přemýšleli, jak čeliti vlně, deroucí se mocně do školství, přemýšleli o tom usilovně, ale teprve J. Kadlčák rozřešil obtížný problém. Založil totiž s několika stejně smýšlejícími pracovníky, na prvním místě třeba jmenovati zvětšenou ředitelku Hofmanovou, na Moravě spolek katolického učitelstva.

Spolek tento měl umožniti učitelům, uvědoměným katolíkům, aby nemusili býti odkázáni na dosavadní všeobecnou učitelskou organizaci, která pracovala po většině jinak, než jaké bylo jich smýšlení. Nově založený spolek nezklamal katolickou veřejnost. Soustřeďoval katolické učitelstvo, nabádal je k vytrvalosti a soustředil takto mnoho jedinců, kteří doma vlastně o sobě ani nevěděli.

Hned v prvních letech po svém založení vzrostl Spolek katolického učitelstva na Moravě na organizaci, se kterou hnutí katolické vážně při své práci počítalo. Těž nepřátelé, a těch bylo mnoho, hlavně z řad učitelstva, musili je respektovati. Přišly ovšem na Spolek mnohdy doby velmi těžké, ale vše bylo vždy šťastně překonáno. Z těch, kteří stáli před více než čtvrt stoletím u kolébky Spolku, odcházel ovšem jeden po druhém tam, odkudž není návratu. Odcházel, a na jich místa nastupovali jiní. Jen zakladatel a první předseda byl zde stále, stoje na stráž a odrážející útoky, jež měly lidu vyrvati víru.

Konečně došlo i na něho. Koncem dubna zesnul v Pánu. Prvého května doprovodili jsme ho k poslednímu spánku. Loučili se s ním se slzami v očích všichni katolíci, loučili jsme se s ním i my, katoličtí učitelé. Těžké a chmurné myšlenky táhly našimi hlavami, když jsme stáli nad jeho otevřeným hrobem. Vzpomínali jsme na vše, co vykonal, ale také na to, kolik bojů bylo mu za všechnu jeho práci prožiti.

Nechť jeho život je příkladem života, jaký má vésti i každý z nás.

Přiznali se.

Loňského roku ozýval se mezi »pokrokovými« kolegy jeden hlas: Zaveďte do škol občanskou nauku (dříve chtěli laickou morálku) a ruční práce chlapecké! A prospěšnost těchto předmětů, jak pro jednotlivce, tak i pro celý národ byla dokazována při každé příležitosti. Učitelé poctivě katolického smýšlení nepřáli těmto novotám, neboť nevěřili ani jim, ani těm, kteří po nich volali. Věděli, že za tím za vším něco vězí; bránili jsme se proto propagovaným předmětům vši silou. Bránila se jim ostatně celá katolická veřejnost. Leč pracovali jsme marně proti »pokroku«, hrnoucimu se do školství plným proudem. Letošního roku bylo tedy započato jak s vyučováním občanské nauce, tak i s vyučováním chlapeckým ručním pracím.

Ti, kteří po těchto předmětech volali ze skutečného idealismu, vystřízlivěli ze svého nadšení velmi brzy. Tak rychle, jak jejich nadšení vzplanulo, tak rychle nastala ochablost. Poznali, že prospěch z nových předmětů nebude pro žactvo příliš velký, ba že, vezmou-li se v úvahu mnohé okolnosti, žáci nebudou mít z nich prospěchu, ba spíše škodu. Vždyť v hodinách, kdy žák naslouchá výkladům z občanské výchovy (na př. o volbách), kterým nerozumí a kterých může chápat až teprve ve věku mužném, měl by si raději psátí uložené úkoly a měl by se připravovat na vyučovací hodiny příštího dne. Rovněž tak hodin, ve kterých se zabývá bezúčelným hračkářstvím ve špatně chápaných ručních pracích, mělo by býti lépe a účelněji využito. Žáci mají za dnešních poměrů ve školství málo volných chvil, takže, chtějí-li z nich aspoň některých využití k zábavě a k zotavení, kterého jim ze zdravotních ohledů nesmí býti odepřeno, nezůstane

jim na přípravu k vyučování tolik času, kolik jest ho potřebí. Ten, kdo nehorlí tedy pro občanskou nauku a pro ruční práce chlapecké jen z pouhé zaujatosti, uzná, že jsou to vlastně předměty zbytečné a touží po tom, aby zase jednou byly odstraněny.

Jak však soudí o těchto předmětech kolegové, kteří volali po jejich zavedení jen proto, aby ukázali něco modernějšího? Dívají se dosud na věc stejně, jako se dívali loni? Nikoli.

Zdůrazňují sice dosud důležitost občanské nauky a ručních prací chlapeckých, ale zároveň také říkají, že mládež nesnese nyní většího velikého počtu vyučovacích hodin. Loni toho ještě tedy nevěděli? Loni jim snad nenapadlo, že počet vyučovacích hodin, zvětší-li se o čtyři, bude skutečně větší? I bylo jim to známo již loni, avšak v tom jest vlastně celý vtíp.

Říkají, že dítě jest vyučovacími hodinami přetíženo, a hned dávají návrh, jak tomu přetížení čeliti. »Odstraňte povinné hodiny náboženství a bude dětem pomoheno!« Tak volají nyní po sedmi měsících vyučování občanské nauce a ručním pracím chlapeckým. Netají se tedy již s účelem, za kterým byly vlastně tyto předměty zavedeny. Mluví zcela jasně.

Pracovali chytře. Co chtěli, toho dosáhli. Můžeme se však na takovou hru jen tak nečinně divati a nesnažiti se zároveň jí čeliti? Vysvětleme na schůzích katolické veřejnosti školské otázky a objasněme způsob, jakým ve jménu »pokroku« bývají řešeny. Budou-li katolíci uvědoměni o tom, jak se s náboženstvím ve školství našem přímo hazarduje, oprou se naši lidé rázně všem dalším podobným reformám. Bude-li se pracovati, nastane náprava.

V. N. H.:

Kde se narodil Mistr Jan Hus?

(Psáno se zvláštním zřetelem ke sporu o Husovo rodiště a sociologické přednášce Dr. E. Chalupného konané 19. ledna 1924.)

Dosud brali jsme v úvahu nejhlavnější tři svědectví, založená na přímých historických pramenech. Jest však zapotřebí všimnouti si i některých vedlejších, ale přece dosti důležitých věcí. Sem patří tradice husinecká, zprávy o prvním Husově vzdělání, záznam v matrice svěcených v letech 1395 až 1416 a pak zmínka o synovcích Husových, kterou uveřejnil Vančura. Tradice o rodišti

Husově v kraji prácheňském chce Vančura vesměs přičítati vlivu Eneášovu. Z Eneáše však lze vyčísti zprávu o Husově působení v kraji prácheňském a z této zprávy pak čerpali asi pozdější spisovatelé. Tím ovšem, jak praví Novotný, není ještě řečeno, že by tam předtím vůbec žádná tradice nebyla existovala a že veškerá tradice tamější pochází jedině z Eneáše. Záleží ovšem

na tom, jaká ta tradice jest, zda umělá či přirozená. Nikdy nemůže mít průkaznosti naprosto přesvědčující, poněvadž v ní bývá mnoho legendárního vyprávění. Vančura poukázal na kněze Jiřího Heremíru s počátku 16. stol., který ve své knize o životě M. Jana Husa přejímá údaj Sylviův o rodišti Husovů v Husinci nad Blanicí a rozmnožuje legendu o škole prachatické. Novotný však neuznával Heremírova čerpání ze Sylvia a praví, že Heremíra vůbec o působení Husovů mimo Prahu ničeho neví, kromě dvanáctileté Husovy působnosti v kapli Betlémské, takže jeho vědomosti nemohly vůbec ze Sylvia vyplynouti, ale mohl zato hojně použít třeba již znešvažené tradice místní. To jsou však dohady, na něž se spolehnouti nelze. Dobře to dosvědčuje Heremírova legenda o cestě Husovů do Prachatic v průvodu matky, která ze Sylvia vyplynouti nemohla. Vymyslel-li si tuto legendu Heremír sám nebo ji čerpal z místní tradice, toho určitě nelze; pro rozmanité zkrouceniny a jiné nepravdy musíme Heremíru všeobecně odmítnouti a s ním každou omluvu a nemožné výklady Novotného. Do téže kategorie spadá Codicillova zmínka o sebetrýznění Husovů a též písně o Husovi ze 16. stol. nemohou mít ceny (z části jest podnětem tato zmínka Sylviem ve sborníku Strahovském). Všechny tyto, třeba nesprávné, pověsti vztahují se na Husinec jihočeský, třeba nemají a nemohou mít vlivu na spornou otázku, zrovna tak jako Husův domek, o němž víme teprve od 17. stol. a který vznikl podle mínění Pekařova jen asi jako závěrečný akt lidové invence, vnesené do městečka Husince z literatury. Těžko jest si samozřejmě vysvětliti tu okolnost, jak mohla v jihočeském městečku památka tak proslulého muže zaniknouti, jak mohla se vůbec neobjeviti záhy a určitě v písemném podání. Z toho ovšem nelze vyvozovati, jako to dělá Pekař, nějakých konsekvencí, vztahujících se k Husinci klecanskému, poněvadž k tomuto neukazuje také nic. Omluva, že husinecká ves na Klecansku vznikla dříve než jihočeské městečko a že, jsouc jen asi o třech staveních, nebyla známa, nic nevyvážá oproti proslulosti osoby Husovy, nic nevyvážá ani proti chybným tradičním zmínkám, nepatrným u Husince nad Blanicí. Tedy závěr: Tradice neukazuje a nemůže ukázati cesty k vyřešení sporné otázky Husova rodiště, vztahuje se však na Husinec jihočeský. Pokud prvního vzdělání mistrova se týče, se zřetelem na školu prachatickou, konstatuje Novotný, že pověst o návštěvě této školy jest asi pozdní, jak také věří Vančura, poněvadž snad i nižšího vzdělání došel

asi Hus v Praze. Flajšhans stanovil za pravděpodobný rok Husova narození 1373; v Praze na studiích dlel již asi r. 1386, tedy od třinácti let svého věku. Tento fakt dává zase za pravdu Pekařovi, že mohl mistr pocházeti z Husince, ležícího blíže Prahy, hlavního města, než z dálného, chudého městečka pošumavského, od chudých rodičů. Novotný sice poukazuje na tu okolnost, že tehda z blízkého okolí Husince i několik jiných studentů pocházelo a že nemě zapotřebí spatřovati v poslání chudého synka jihočeského na studie ničeho nápadného Chudobu však u „těch několika studentů“ nezjistil, kdežto u Husa zjištěna jest, takže Husinec klecanský tím porážky neutrpěl. Řekl jsem již, že pověst o prachatické škole je asi pozdní (od Lupáče z r. 1580), avšak mistr nemohl docházeti ani do školy domácí, husinecké (jak by tomu chtěl Samuel Martinus, který pověst tuto oznamuje a po Lupáčovi r. 1619 zvěst o škole prachatické opakuje), poněvadž tam prostě nebyla; nebyla tam ani fara. Filiální tamější kostel byl přifařen do Vlachova Březí. Husova listu, psaného příteli a spolupracovníku M. Martinovi z Volyně, synovců Husových se týkajícího, použití snad ani nelze při této tak sporné otázce, jelikož není schopen pro rozmanitý výklad svůj nějakého přímého podání. —

Přicházíme tedy k poslední okolnosti, totiž k matrice svěcených z let 1395—1416. Prof. Jindřich Vančura pokládá ji za současný pramen úřední. Mezi kandidáty, kteří 3. dubna 1400 přijali svěcení na jáhna, uvádí se také Johannes Michaelis de Husinec. Na tuto zprávu upozornil první Tomek, ale odmítl, že by tím měl býti míněn Mistr Jan Hus. Důvodem k tomuto odmítnutí bylo, že v této matrice není uvedený Hus označen titulem mistrovským jako při jiných uvedených mistrech této knihy. Kdo tehdy r. 1898 proti odmítnutí Tomkovu vystoupil, nebyl nikdo jiný, než pan prof. Novotný. Bezděčně vraťme se k počátku této přednášky a uvidíme, že se tam Novotný diví tomu, jak Husinečtí z Pošumaví jej označují jako původce sporné otázky o rodišti Husovů. Tady naednou se sám přiznává. — Vedle důvodu Tomkova přistupuje i jiný, důležitý tím, že onen Jan Michalův z Husince uveden je mezi kandidáty „de titulo Boleslaviensi“ — z arcijáhenství boleslavského — kde ovšem Husinec nad Blanicí neleží. To jediné jest Novotnému důvodem, že onen Jan Michalův není Mistr Jan Hus, nýbrž osoba jiná, snad z Husince u Klecan, jenž snad mohl náležeti tomuto arcijáhenství. Ale i tato poslední slova hledí Novotný všemožně zeslabiti, aby neměla vážnějších následků. „V

úředních seznamech se ani klecanský Husinec do arcijáhenství boleslavského nepočítá, ale leží velmi blízko jeho hranic, které byly jistě velmi pohyblivé; také jistá libovůle při zápisech do matriky, jak velmi mnoho případů ukazuje, musí se bráti v zřetel. Sedlák beze všech rozpaků onoho Jana Michalova skutečně také považuje za Mistra Jana Husa, jak ukazuje jeho práce na str. 83. Když jmenovaná matrika novosvětcenců r. 1910 a 1920 vyšla, tu prof. Aug. Sedláček r. 1921 při posudku tohoto vydání opakoval dřívější námitku Novotného s odůvodněním, že „při té spouště jmen titul takový, který s kněžským důstojenstvím nesouvisí, snadno se mohl vynechat.“ Novotný však přišel na to, že prý kniha světcenců zpravidla u nich hodnotu mistrovskou zaznamenává, tím spíše, že zjev sám byl dosti vzácný. Mezi těmi tisíci napočítal pouze 84 mistry a jednoho bakaláře a poněvadž se některá jména opakují, jest jich ještě méně. To všechno, co Novotný zjišťoval a zjistil, nemůže stačiti k úplnému rozhodnutí a zápis stále ještě ukazuje na Husinec klecanský. Novotný sám najednou praví: „Nicméně nějaké absolutní platnosti námitka Tomkova přece jen nemá;“ — tedy napřed ji zastával, dokonce jakýmsi pravidlem a najednou ji sám porazil. Lze tedy doufat, že ani

všechny námitky Novotného nemají platnosti ani poloabsolutní. Ukázalo se totiž, že leckde je titul mistrovský skutečně vynechán a teprve při opětovné zmínce jest dodatečně uveden. A ta vynechávka mohla se zcela dobře stát i u onoho Jana Michalova z Husince. Tomuto tvrzení dodává váhy i ta Novotnému nemilá skutečnost, že přece leckde dají se nalézt opominutí záznamu titulu mistrovského, jako na př. u Mikuláše z Podviní a nebo Michala Čížka z Malenic. Jest snad pravda, že se v matrice vyskytují i jména podobně stejná, avšak osob rozmanitých, ale to nemůže sporu oslabiti, poněvadž Hus r. 1400 nezaujímal ještě nějakého zvláštního postavení. Prof. Novotný hledí vše omluviti, ale nedaří se mu to a tak přese všechny své snahy musí uznati, že „kdyby bylo nutno mysliti na omyl, jak chce Sedláček a Vančura, byl by za rodiště Husovo snáze myslitelný Husinec u Klecan.“ Ale jak bylo zjevno, nelze na tomto udání bazírovati, poněvadž tu není jistoty. Tak uznaly všechny sporné strany. Něco podobného platí také o výtce Husově prachatickému faráři M. Závišovi, která jest málo důležitá a nejista, poněvadž spadá do doby, kdy Mistr Jan Hus byl již na studiích, tedy doma hostem. —

(Pokračování.)

Josef Janáček:

Jak vyhověti individuálním požadavkům výchovy.

Ani jediný projev žákovský neměl by ujíti svědomitému učiteli bez povšimnutí. Má-li totiž učitel plniti dokonale svůj úkol vychovatelský, jest mu třeba znáti všechny okolnosti, v nichž žák žije, vše, co shrnujeme pode jménem individuality žákovské.

Odpadlo by mnoho nářku na neprospěch žactva a na jeho přetížení, kdyby jen byly splněny předpoklady, které by učiteli umožňovaly dokonale poznání individua a snadné zasálení v jeho dokonalý vývoj.

Jest samozřejmo, že přeplněná třída, časté střídání učitelů, ba řekl bych i systém měnětřídních škol velmi málo hovoří této zásadě. Jak mohu věnovat své úsilí studiu jednotlivce, jeho tělesných a duševních projevů, jeho sociálních poměrů, když jsem nucen věnovati půl roku jen tomu, abych dokonale podle jména žáky své poznal! Což teprve změním-li v jednom roce třídu třeba třikrát!

Dokud ovšem není po této stránce práce učitelova usnadněna, může konati jen tolik, co za daných okolností dělati se dá!

Plně tedy tento úkol, rád jsem si sbírával o svých žácích poznatky, které leckterou

povahovou zvláštnost lehce vysvětlily. Konal jsem zde onde i různé pokusy, v nichž jsem došel zajímavých výsledků.

Pokuste se jen při malém cvičení zkusiti, jaké jsou u různých žáků různé předpoklady neúmyslné pozornosti. Malý pokus stačí. Píšíte diktát a v něm větu: „...všude je sníh a jen sníh.“ Zastavíte. Řeknete zřetelně všem: „Sníh píšeme s h, protože říkáme sněhy.“ A hned dále: „Na Koubku je plno dětí, samé sáňky a brusle.“ Napište jen jako mimochodem na tabuli: Koubek (velké K).

Prohlédněte pak cvičení doma a shledáte s úžasem, jak malé procento je těch, kteří si těch vašich pokynů „jen tak“ řečených povšimlo. Udělejte zkoušku v počtech, mluvnicku, kreslení a shledáte hned ve třídě řadu těch, jež dlužno míti v patrnosti.

Rád si zaznamenávám ve svém sešitku u jmen žáků všechny individuální ústní i písemné (kreslířské) projevy svých žáků, jež buď osvětlují způsob jejich usuzování a představování, chyby a nedostatky rozumového poznání. Poznamenávám si to proto, poně-

vadž bez písemných dokladů nelze poznati ani vývoje žákovy, aniž se můžeme na paměť spolehnouti, že by nám věrně zachovala všechny znaky, individualitu žákovu určující. Do osobních úředních výkazů to nedělám proto, poněvadž je to práce příliš úřední, šuplíková a pro osobní potřebu málo užitečná.

Vděčným polem poznání žáků jest slohový projev žákův, ať ústní, ať písemný. Vítanějším jest mi písemný (na vyšším stupni ovšem), protože si jej mohu nenápadně zaznamenat a jistěji posoudím jeho pravdivost.

Tak jenom malou ukázkou ze svých poznámek. Četli jsme článek „Černá hodinka“.

Několik přípravných slov pro vzbuzení nálady stačí v příští hodině, abychom si takový článek napsali sami o sobě. Tedy „Naše šč černá hodinka.“

Seberu a doma pročítám a zaznamenávám vše pozoruhodné, co mi leccos vysvětlí. Nahlédnu často i hluboko do soukromého života svých žáků, snad dost pravdivě líčeného, protože v písmě se dítěti těžko lže.

Nuže, něco z poznámek.

Chudý žák prostředního nadání, napsal: „... Brzo je tma. Nechceme rozsvěcet, protože je škoda tak brzo svítit. Ale maminka si musí rozsvítit, protože jde do stáje krmit dobytek. Když přijde tatínek, maminka zatopí a vaří večeři. Když má uvařeno, dá to na stůl. Večeříme. Po večeři derou naši peří a tatínek si zapálí „fajku“. V deset hodin jdeme spat...“

O upřímnosti tohoto projevu nelze pochybovat, a vy dobře si umíte nakreslit obrazy této rodiny ve večerních hodinách.

Jak se zamyslete nad úkolem chlapcovým, jehož matka žije v rozloučení od muže, když vám napíše:

„Jsme sami dva. Odpoledne si vezmu sešit nebo knihu a čtu nebo píši. Včera jsem byl na honě (nadháněl). Večer čekám na maminku před domem nebo v prádelně. Dá mi tam večeři, co vysloužila, a pak jdeme spat.“

Ještě trpčí osud má hoch, úplně od rodičů odloučený ve službě:

„V zimě jest brzo tma. Nechceme (napsal „maminka“, ale přeškrtnl; síla pravdivosti a okolností, v nichž žije) svítit. Před večeří nakrmím. Panímáma vaří kafe (kávu). Pak dereme; Josef (čeledín) čte nahlas noviny nebo kalendář. Já vybírám brambory a krájím řepu pro dobytek.“

Zaznamenávám jen na ukázkou úkol hochův, jehož otec je pekařem, druhý, jehož matka jest posluhovačkou (kluk jako rtuť), třetí, jehož otec je školníkem.

„... bratr a já nanosíme dříví k peci. Rozsvítíme a já zavru krám. K večeři máme kávu nebo salám. Tatínek čte Humory (t), maminka kalendáře. Potom tatínek zadělá a jdeme spat.“ —

Hoch posluhovačky píše: „... jdu za maminkou. Když povečeříme, vlezu do postele a dělám komedie, dokud nejdeme spat.“

Školník napsal: „... tatínek přijde s poštou a nese ji nahoru (t. j. do ředitelny).“

Následují všeobecné poznámky, které mi poslouží k celkové charakteristice třídy.

Jediný napsal, že se večer učí (řemeslníkům), tatínek jednoho žáka jde do hospody. Všichni začali větou (v různých ovšem variacích): „Je brzo tma...“

Slova maminka, tatínek psali vesměs s velkými počátečními písmeny. Proč asi?

Chybovali ve slově rozsvěcovali, psali všelijak, jen ne dobře.

Málo pravděpodobné jest, že čtou (skoro všichni). Napsali, že čtou pohádky. Dítě ovšem říká pohádka všemu, co je zajímavé. I na měšťanské škole. Čítám někdy za špatného počasí leccos výchovného místo tělocviku a hoši žadoní, abych zase četl pohádku.

Přidávám-li takhle ke stavbě poznání svých žáků káminěk za káminem, pochopím mnohé, co by mi zůstalo nevysvětlitelným; mohu býti i mnohem spravedlivější při klasifikaci a omlouvání poklesků. Dbám slovem toho, že mám nejen učit, nýbrž i vychovávat i vésti k dobrému vše, co mi bylo svěřeno...

Poradní komise při ministerstvu školství.

»Českoslov. republika« ve zprávě z 26.-IV. cituje z »Čes. učitele« vřelé uvítání jmenování poradních komisí při ministerstvu školství a spokojenost »Čes. učitele«, že »Z. Ú. S.« má z 12 členů 4 členy, tedy plnou třetinu z českých. Komise jsou tři: paedagogická, osobní a administrativní a každá sestává z 5 členů. Dva jsou vzati ze zástup-

ců organizací čes., jeden z německých a dva zástupci ze řad učitelstva bez ohledu na organizaci a kategorii (tedy za neorganizovaného), celkem 15 členů. »Svazu křesť. učitelstva« dostalo se zastoupení 1 členem, a to ještě jen náhradníkem v komisi jen jedné, paedagogické. V administrativní a legislativní nebylo pro nás místa z důvodu, že po-

čet členů byl z 36 u ministerstva snížen na 15, a tu prý se na »Svaz křesť. učitelstva« nedostalo. Víme, že v »Z. Ú. S.« pokrokového učitelstva jest ještě dosti učitelů katolíků, kteří, byť s tendencí protikatolickou nesouhlasili, zůstali členy »Z. Ú. S.«, resp., že je »Z. Ú. S.« po utvoření »Svazu křesť. učitelstva« z důvodů taktiky nevyloučil z organizace. Ale to mělo býti také ministerstvu podkladem, aby k tomu při jmenování členů ze »Z. Ú. S.« bylo přihlíženo, a nestalo-li se tak při »Z. Ú. S.«, aby se tak stalo při jmenování z oněch dvou zástupců ze řad učitelstva, bez ohledu na organizaci a kategorii. Tím by býval důvod, že se na »Svaz křesť. učitelstva« nedostalo, opodstatněn. A poněvadž se domníváme, že se tak nestalo ani při

prvém, ani při druhém, má »Svaz křesť. učitelstva« příčinu k důvodné žádosti, aby se mu zastoupení v poměru 1:5 resp. 3:15, dostalo, (členů i náhradníků). Mluví proto i ten důvod, že dle statistiky úřední z r. 1921, kterou zpracoval Čsl. paedagogický ústav J. A. Komenského, jest v Čsl. republice 70.5 procent učitelů katolíků, 5.5 proc. českoslov. a jen 14.9 proc. učitelů bez vyznání, ve školách pak katolických dětí velická většina a náboženství katolické je předmětem povinným. A s tím dlužno počítati i při námitce, že ráz školy interkonfesijní musí býti zachován. Z právního odboru »Svazu katol. učitelstva v Čsl. republice«. (Výbor Svazu již protestoval. Pozn. red.).

Schválená změna stanov „Svazu“ na Zemský spolek katolického učitelstva československého v Čechách.

§ 1. Jméno, sídlo a jednací řeč spolku.

Spolek se jmenuje: Zemský spolek katolického učitelstva československého v Čechách. Sídlem jeho je Praha. Jednací řeč je česká. Spolek je nepolitický.

§ 2. Účel a úkoly spolku.

Účel a úkoly spolku jsou tyto:

1. hájiti zásadní a stavovské zájmy katolického učitelstva československého, světského i duchovního, domáhati se všude ochrany katolické výchovy a usilovati o její rozkvět;

2. pečovati o výchování a vyučování mládeže na základě zásad nábožensko-mravních ve škole i mimo školu;

3. spolupůsobiti, aby školou nepovinná mládež byla vedena k sebevzdělání a sebevýchově v duchu náboženském a vlasteneckém;

4. starati se to, aby se vzájemně doplňovala výchova rodinná i školská;

5. probíratí otázky pedagogické i metodické pro všechny druhy škol;

6. soustřediti katolické učitelstvo v Čechách v jednotnou stavovskou organizaci;

7. vstupovati ve spojení s ostatními odborovými svazy a skupinami;

8. podporovati mravně i hmotně katolické podniky, ústavy a vzdělávací spolky mládeže;

9. podávati petice o dobrozdání a zájmech školských a učitelských směrodatným činitelům.

§ 3. Prostředky.

Účelu toho dosahuje Zemský spolek katolického učitelstva československého v Čechách (ZSKU v Č.) činností náboženskou a vzdělávací:

1. zakládá odbory a sdružuje založené již sourodé nebo příbuzné spolky a korporace;

2. pořádá pedagogické schůze, kursy, sjezdy a výstavy;

3. pořádá duchovní učitelské exercicie, odborné učitelské i lidové přednášky, extenze, ankety o odborné náboženské výchově;

4. vydává a rozšiřuje vychovatelské spisy a časopisy, pečuje o vydávání školních učebnic a pedagogických spisů vůbec;

5. zřizuje podle potřeby různé sekce při ústředním výboru a sekretariátě;

6. podává návrhy a petice o věcech školských a stavovských úřadům a sborům zákonodárným;

7. účastní se k dosažení účelu spolku i společných akcí s jinými nepolitickými spolky a korporacemi;

8. musí býti členem „Říšského Svazu učitelstva československého“ — až bude tento ustaven, a pokud bude tento Říšský Svaz trvati.

§ 4. Peněžité prostředky

opatřuje si spolek příspěvky členů, dary, subvencemi, výtěžky spolkových podniků a sbírkami. Výši členských příspěvků stanoví valná schůze.

§ 5. Členové.

Členy jsou buď jednotlivci nebo korporace.

1. Činnými členy mohou býti pouze katoličtí učitelé (učitelky) světské i duchovní, jakož i korporace, jejichž účelem jest vyučování a vychovávání mládeže. Tyto korporace mohou však přilásiti své členy, po-

kud jako učitelé (učitelky) působí na jejich ústavech, i jednotlivě za členy čimé.

2. Členy přispívajícími mohou být i jednotlivci i neučitelé, kteří přispívají spolku pravidelným ročním příspěvkem.

3. Členy zakládajícími jsou ti, kteří buď najednou nebo po částkách složí aspoň 300.— Kč;

4. Členy čestné jmenuje valná schůze po návrhu výboru.

§ 6. Přijímání členů.

Členy přijímá ústřední výbor prostou většinou hlasů. Důvody nepřijetí se neuvádějí. Z rozhodnutí výboru není odvolání.

§ 7. Členem spolku přestává být:

1. kdo oznámí předsednictvu, že ze spolku vystupuje;

2. kdo byl ze spolku vyloučen ústředním výborem, případně výborem odborovým nebo čestným soudem.

Vyloučen může být člen, který by jednal proti stanovám nebo poškozoval zájmy spolku nebo se nepodrobil rozhodnutí smírného soudu.

Vystoupivší a vyloučení členové pozbývají nároků na vrácení příspěvků, musí však dlužné příspěvky zapraviti.

§ 8. Práva členů.

Členové mají právo:

1. zúčastniti se veškeré spolkové činnosti;

2. voliti a volenu býti.

3. podávati písemné dotazy a návrhy výboru a valné schůzi;

4. žádati svolání mimořádné valné schůze do 23 dnů za podpory jedné čtvrtiny činného členstva.

Členové zakládající a přispívající mohou se zúčastniti podniků spolkových jako hosté, mají však hlas toliko poradný.

§ 9. Povinnosti činných členů jsou:

1. zachovávat řádně stanovy a usnesení spolková;

2. účastniti se aktivně spolkové činnosti;

3. zastávati svědomitě uložené funkce;

4. platiti členský příspěvek a odebírat spolkový časopis.

§ 10. Správa spolku.

Záležitosti spolku řídí:

1. valná schůze;

2. ústřední výbor.

§ 11. Valná schůze.

Valná schůze koná se jednou za rok, svolává ji výbor. V případech nutných svolá předseda mimořádnou valnou schůzi na žádost výboru nebo na přání jednotlivého člena spolku, je-li toto podporováno jednou čtvrtinou všeho činného členstva.

Konání valné schůze oznámí se v orgánu spolkovém i v jiných katolických listech nejméně 10 dní předem.

Val. schůzi oběsílají s právem hlasovacím:

1. členové ústředního výboru;

2. delegáti odborů a sdružených spolků, volení na základě poměrného zastoupení a to tak, že jeden delegát připadá na počet členstva, který stanoví valná schůze; pro prvou valnou schůzi vyšlou odbory za každých 15 členů po jednom delegátu;

3. sekretáři spolku, jakož i redaktoři spolkových listů, jsou-li činnými členy spolku.

Všichni ostatní členové mohou se zúčastniti s hlasem poradným.

Před valnou schůzí svolá výbor členskou schůzi, kde se pořad valné schůze předem prodebatuje.

K platnému usnesení valné schůze jest potřebí přítomnosti nejméně dvou třetin plnoprávných účastníků. Není-li v ustanovený čas přítomna nutná část plnoprávných účastníků, koná se valná schůze o půl hodiny později a usnáší se právoplatně za přítomnosti každého počtu plnoprávných účastníků většinou hlasů. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy, který jinak nehlasuje.

§ 12. Působnost valné schůze.

Valná schůze:

1. volí předsedu spolku a ostatní členy výboru vysílané přímo valnou schůzí, jejich náhradníky a revisory účtů na dobu 1 roku;

2. volí, případně doplňuje delegáty pro valnou schůzi Říšského Svazu KUČ. Počet delegátů stanoví se dle klíče určeného říšskou valnou schůzí;

3. schvaluje dodatečně usnesení výboru, přijímá zprávu jednatele, pokladníka a revisorů a udílí absolutorium;

4. schvaluje rozpočet na příští rok;

5. vykládá a dle potřeby mění jednotlivé paragrafy stanov a předkládá je prostřednictvím spolku ke schválení úřadům;

6. rozhoduje o jmění a podnicích spolkových;

7. usnáší se o volných návrzích, které musí být oznámeny výboru nejméně 3 dni předem, leč by valná schůze sama po doporučení výboru většinou hlasů přítomných připustila hlasování o návrzích později podaných;

8. rozhoduje o zániku zemského spolku. Ke zrušení spolku je třeba přítomnosti poloviny odborů a spolků zastoupených všemi jim patřícími delegáty a usnesení učiněného dvou třetinovou většinou přítomných plnoprávných účastníků valné schůze. (Pokračování).

ZPRÁVY SPOLKOVÉ A ORGANISAČNÍ.

Hlidka mladých.

Vám, kteří se chystáte na cestu do učitelského života. Jen malá již chvíle dělí vás, abiturienty učitelských ústavů, od posledního kroku do školních budov, kde seděli jste jako žáci. Zasednete po krátkém oddechu před své žáky jako učitelé. Mám na mysli vás všechny, kteří odcházíte nejen ze soukromých ústavů katolických, ale i vás, kteří v ostatních školách zůstali jste pevní při náporu, který kolem vás zuří. Prohřešil bych se na vás, kdybych vám chtěl brát síly a podlamovati nadšení, s nímž hledíte nové práci vstříc. Jsem přesvědčen, že jdete dobře vyzbrojeni do nové školy, jež jest dnes už naprosto jiná, než byla ta, do níž jste chodili sami. Než i ty obtíže snadno překonáte. Obávám se však, že mi brzy řeknete, že jsem na vás chtěl příliš mnoho, žádaje, abyste i jako učitelé zůstali tím, čím jste byli, totiž věrnými katolickými učiteli. Ted' zdá se vám to velice lehké, nikdo vám v tom nepřekáží; ale, až budete chtít jako samostatní, svobodní občané jít svou cestou, uvidíte, proč napsala jedna ze tří mladých učitelek: »...nerada se odhlašuji, avšak jsem příliš slába a osamocena, než abych mohla vytrvati. Dlouho jsem od kolegů trpěla a konečně, abych nabyla klidu, odhodlala jsem se velmi nerada...« Přijdete k poznání, že můžete býti vším, jenom ne — organizovanými katolickými učiteli... Přesvědčí vás o tom výsměch a posupné řeči vašich kolegů, kteří, věřte, dovedou býti jizlivými i útočnými, jen až jim povíte, že nechcete býti členy jejich, nýbrž své organizace, nemohouce přece svým členstvím v jejich táboře dáti souhlasu všem útokům proti svatosti svého přesvědčení. Poznáte, že jste proskribovanými »tmáři«, až vezmete ve sborově ležícího »Českého učitele« a budete čísti, co se o katolických lidech a učitelích v učitelském »odborném« listě píše. Máte-li už teď na ústavě poslední jeho číslo, jistě mi dáte za pravdu. Jistě jste četli článek: »Neustupujme!« Je psán proti vám! Organisační referáty ukazují, že se bez řeči o katolicích a katolických učitelích neobejde ani jediná schůze, že se v článku o přetěžování žactva brojí jen proti náboženství. To je přece tak samozřejmé! A tak jde ta jejich litanie »protiklerikální« až po ty »rovy« a »literaturu«. Jádrem jsou »zprávy a šlehy«, které si s »Volnou Myšlenkou« v ničem nezadají. A přes to přese všechno chci, abyste nedbali těchto útoků. Čím méně se jich budete báti, tím budou bezúčinnější, čím více vzrostou vaše řady, tím budou směšnější a čím odvážnější budete, tím více jich bude ubývat. Jste-li nebojácnými katolíky, jděte mezi své a buďte jisti, že se za vás postaví. Nemáte-li v sobě důvěry, že byste dovedli odolat

výsměchu, pak jest mým přesvědčením, že jest pro vás lépe zůstatí mimo řady každé organizace, protože jest věcí svědomí a těžké zodpovědnosti, platit desítky korun na to, co si vzalo za účel náboženství zabít a zotročiti. Či chcete být přece členy spolku, ve kterém se vám budou divit a vysmívat, že jste zůstali katolíky? Chcete každých 14 dní čísti ve spolkovém orgáně posměšky a útoky na církev? Nikoli? Nuže! Stojíte na rozcestí. Přeji vám všem mladým, aby i tato otázka nového života byla rozřešena tak, aby bylo uspokojeno i vaše srdce i svědomí. Mnoho síly a odhodlanosti s požehnáním Božím v práci vám všem přeje váš redaktor.

První do šiku! První na výzvu, uveřejněnou ve »Věstníku«, se hlásí učitelský ústav v Chrudimi do řad našich mladých čekatelů. Bude to jistě první článek řetězu ostatních ústavů, v nichž kandidáti nejvyšších tříd se přihlásí za čekatelé našeho »Svazu«, aby se stali jako učitelé jeho skutečnými členy. R.

Kolegové a kolegyně abiturienti! Dokončili jste svá studia. Po prázdninách rozejdete se po našich vlastech a přijdete do neznámých krajín, mezi neznámý lid. Vcházíte do nového života. Jaký bude, je zajisté otázkou všech. Bude snad volnější než v letech studií, ale za to mnohem bouřlivější, než byl dosud; bude proniknut hesly proti vaší víře, bude na smrt nenáviděti všechno vám svaté, bude odkazem zděděným pohrdat a vám se smát. Jdete do boje. Je jistě mnoho těch mezi vámi, kteří si zachovali vznešené idee katolické, a těm patří tato slova. V době studií připravovali jste se pro hlavní svou povinnost, pro školu a žáky, ale také pro činnost mimoškolskou, na kterou vám vždycky zbude dosti času. K této činnosti budete voláni svým svědomím jako členové společnosti, v níž budete žítí, ji se jako mladí a nadšení pro práci nevyhnete. Především buďte starými českými kantory. Jděte mezi lid a s ním žijte. Hleďte získati ztraceného kontaktu. Budou-li vzdělané třídy scházeti mezi naším lidem, bude to mít za následek málo energické provádění našeho katolického programu a demagogické fráze pokroku budou slavit hody. Proto přední vaší povinností musí býti poučovati lid, aby tento odvykl věřiti demagogickým hrobařům národa. — Konejte povinnost křesťanskou, čelte nájezdům nepřátel lidovou politikou výchovou, tiskem i slovem živým, hajte veřejně církev katolickou, odhodte všecku netečnost a liknavost a vzhůru do boje a práce! Nedejte se zmásti nikdy a ničím, pracujte vytrvale, ozbrojte se statečností, odhodlaností a nadšením, abyste svrhli vládu bezpráví, křivdy a lži, která často vítězí zde na zemi. Jste mladí, prodchnuti láskou ke Kristu a

jeho církvi, bijte se neohroženě za svou i národa svého věc podle hesla našeho nejvyššího pastýře Pia XI.: »Nebojte se a nedejte se!« Nebojte se teroru nepřátel a nedejte sobě, církvi ani vlasti kopati hrob. Hajte neohroženě spravedlivých práv svých i svých bližních, veřejně vystupte proti parádním vlastencům. Proti boji boj! Půjdete-li do světa za svým světovým názorem s jasnou myslí, s odhodláním, nesmete vás teror, nezastraší posměch pohrdání. Buďte vždy přímí, jedněte čestně a vaše slova nechť jsou obrázky duše. Buďte pevní v přesvědčení a ve víře, hajte pravdy a práv, byť by vám to i škodilo. Vůdčí myšlenkou budiž vám prospěch celku a společnosti a ji obětujte sebe a své počinání. Budete-li takoví, budete mít nepřátele, ale těšiti vás bude vědomí, že prospíváte jiným, že se obětujete národu a Kristu. Nezapomenejte na ústavy, v nichž jste nabyli vědomostí pro život; nebudte zaujati proto, že se vám něco nelíbilo, pomáhejte napravovati chyby a s těmi, kteří ještě na ústavech zůstali, buďte ve styku. Vám, kolegové a kolegyně, věrným zásadám, posílám ještě tento výkřik duše své. Nestaňte se nikdy členy organizace pokrokových učitelů. Nerozmnožujte řad svých odpůrců, kteří hrubými urážkami se dotýkají vašich nehlubších citů. Budou vás sice lákati, přinesou vám již vyplněné legitimace, budou vám slibovati a dokazovat, že nejsou proti víře. Buďte však stateční! Odmítněte jejich nabídky a vstupte do organizace učitelstva katolického; jděte tam, kde najdete upřímné stoupence vznešených svých cílů, kde naleznete útěchu a sílu k svěmu poslání. Nechť jak chce vítr pokroku duje ve vaše skráně, hořící pro svaté věci, jděte pod bílým praporem křesťanského idealismu neohroženě! Svůj život dejte národu a církvi a Bůh vás posiluj!

—k, jeden z mladých.

SVAZ KŘESŤANSKÉHO UČITELSTVA ČSL V ČECHÁCH.

Zemský spolek katol. učitelstva československého v Čechách vznikl dne 8. května t. r. právoplatně po státním schválení změn stánov »Svazu křesť. učitelstva«, již dříve církevně schválených. Otiskujeme ve Věstníku změněné stanovy. Do 14 dnů vyjdou stanovy Zemského spolku KUČ. v č. tiskem v arších a pak v brožuře. Archů bude použito k zadání změny stanov dosavadních Odborů »Svazu« v Odbory »Zemského spolku« tak, aby koncem prázdnin mohla býti valná schůze již dle nových stanov. Sdělujeme s radostí tuto událost svým členům, neboť tím z naší iniciativy dostává se katolickému učitelstvu v Čechách stavovské zemské organizace nepolitické — kanonicky i státně schválené — v jejíž rámci je všem dosavadním korporacím a spolkům katolických učitelů dobré vůle v Čechách umožněno vstoupiti do jednotné

fronty katolického učitelstva, aniž by ztratily svou dosavadní samostatnost a právní osobnost.

Užší výbor »Svazu« konal schůzi dne 3. května t. r. za příčinou provedení usnesení širšího výboru ze dne 13. dubna. — Koncipována podání na povolaná místa: 1. o zrušených svátcích, 2. o členství v komisích při I. odboru ministerstva školství a národní osvěty, 3. o definitivě okresních školních inspektorů. Výbor se připojuje k prázdninové péči odboru Lidové Akademie a bude ji všemožně podporovati. Styk s dorostem učitelským bude proveden během května a první polovice června, aby před prázdninami bylo vše hotovo. — Nato projednány vnitřní záležitosti spolkové.

Revis. členstva provedly dále odbory: budějovický, hradecký a německo-brodský. Prosíme odbory o zaslání výsledků revise.

Dary členů a odběratelů pro katolické feriální osady na venkov a prázdninové výpravy katolických dětí z venkova do Prahy přijímá administrace tohoto listu. Račte poslati poštovní poukázkou. Dary došlé od členů do 15. června budeme kvitovati v 9. čísle »Věstníku«.

Sekretariát »Svazu« prosí členy o sdělení, kolik a která místa na jejich školním okrese budou k zatímnímu nebo pomocnému obsazení po prázdninách, abychom mohli náš dorost učitelský včas informovati.

Prázdninové výpravy školních dětí do Prahy pod vedením katolických učitelů a učitelek jsou nutné, neboť dle dosavadních zkušeností odnášejí si děti z výprav, vedených pokrokovými učiteli, dojem, jakoby Praha a její památky byly čistě husitské a protestantské. Výpravám katolických dětí do Prahy obstará průvod a výklad náš spolek. O ubytování bude postaráno.

Porad'te nám, kde by mohla býti feriální osada chudých katolických dětí (místnosti, kuchyně, jídelní a ložní potřeby), nebo placený prázdninový pensionát pro zámožné děti. — Tajemník.

Stran Poradních komisí při odboru obecných škol při ministerstvu školství podán tento protest: »Z ministerstva školství a národní osvěty došel nás dne 23. XII. 1923 následující přípis: Ministerstvo školství a národní osvěty. V Praze, dne 22. prosince 1923. Č. j. 156.516-I.-23. Věc: Poradní komise při odboru obecných škol. Svazu křesťanského učitelstva československého (do rukou prof. Ant. Nováka) v Praze II., Spálená 15. Ministerstvo školství a národní osvěty zřídí pro záležitosti obecných a občanských škol tři poradní komise, a to pedagogickou, administrativní a osobní. Z toho důvodu žádám, aby mi byl zaslán co nejdříve návrh 1 člena a 1 náhradníka pro každou uvedenou komisi. Za ministra: Mlčoch.« — Vyhověli jsme přirozeně tomuto vyzvání a navrhli jsme do každé komise 1 člena a 1 náhradníka. Ale výnosem ministerstva školství ze dne 11. dubna 1924 č. j.

40039/24-I. byla z navržených 6 osob jmenována jenom paní Emile Schmutzerová, ředitelka mčšf. škol, a to pouze stálým náhradním členem poradní komise pro pedagogické záležitosti. Do ostatních komisí, pro učitelstvo naše zvláště důležitých, jsme zastoupení nedostali vůbec. To nás ovšem nemůže uspokojiti, poněvadž spolek náš měl býti jinak respektován, neboť: 1. katolických učitelů a učitelek je jen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku stavovsky organisováno přes 1200 při všech těch protivenstvích, jež jsou za nynějších poměrů neohroženým katolickým učitelům účelem. Jsme tedy mnohem silnější než sociálně-demokratičtí učitelé, jichž dle prohlášení na sjezdu ostravském je politicky v soc. dem. straně organisováno jen 1000, a z toho tisíce je odborově organisována jen část. A přece soc. demokratičtí učitelé zastoupení v komisích dosáhli. 2. Náš Svaz hájí zájmy všeobecně katolické ve škole i stavovské zájmy učitelů katolíků — též u nás neorganisovaných — jichž ještě je stále přes 60 procent ze všeho českého učitelstva. 3. Jsme odborovou nepolitickou složkou strany lidové a již jako stoupenci koaliční strany, jejíž školský program propagujeme a hájíme, máme nárok na pětinové zastoupení ve všech poradních komisích. Z uvedených důvodů činíme nárok na zastoupení aspoň jedním členem a jedním náhradníkem v každé ze zmíněných tří komisí a prosíme, aby nám k právu dopomoženo bylo. Učitelstvo ostatních koaličních stran je nadměrně obmýšleno zastoupením v komisích. Dovolujeme si upozorniti, že zastoupení naše v uvedených komisích — aspoň v té míře, jak výše žádáme a jak jsme původně samým ministerstvem školství vyzváni byli, je kardinální podmínkou rozvoje naší učitelské stavovské organisace, neboť mnozí hodní učitelé katolíci-Nikodémové, čekají na náš vliv ve školských úřadech, aby se k nám veřejně přidali.»

Z Jihočeského odboru »Svazu«. Zpráva jednatele. V měsíci únoru konal Jihočeský odbor Svazu křesť. učít. v Č. Budějovicích členskou schůzi, která měla ráz jednak poučný, jednak organizační. Duchovní rádce, dp. K. Reban, velmi zajímavým a poučným způsobem promluvil o »orientaci po nové katolické literatuře«. Nejprve probrána kritika díla Giovanni Papini: »Život Kristův«. Podán stručný nástin studií o pracích Giov. Papiniho a pak rozbor jeho díla »Život Kristův«. Není to vědecký výklad. Kristus zde stojí jako lékař moderní choré duše. Sloh je podmanivý. Básník neobyčejné velikosti. Některé kapitoly jsou silně sociálně zahroceny. Krista předvádí jen jako člověka — málo božsky. Zdá se, jako by tím lidským líčením chtěl získat pro Krista, ale je otázka, zda to poslouží též duši. Jsou tam věci dobré i pochybné, nelze dílo bez výhrady doporučit. — Dalším bodem promluvy bylo řešení otázky »novoidealismus a novothomismus«.

Kontroverzi vyvolal P. Břejlo, O. P. (P. Bořila) v »Životě«, kde ironisoval »novoidealismus«, směr filosofický, zastávaný drem J. Kratochvílem. Veřejnost přidala se k straně dra Kratochvíla, který jest významnou osobou pro českou filosofii. Jsme též thomisty, ale nevidíme žádného nebezpečí v idealismu, který snaží se spojit všechny směry v katol. filosofii. Věnována též vzpomínka sv. Tomáši Akv., jehož památka 600. výročí slaví se po celém světě a jenž dodnes je moderní a nepřekonatelný. — Dále promluveno o tom, v jakém poměru stojí katol. moderna k dnešní nové generaci katol. literátů. Katol. moderna v době umění i v praxi má význam. Zanechala dobrých stop, i přes to, že měla též rub. Chybou jest, že máme jen zálibu v napodobování ciziny. (Na př. snahy franc. katol. nejsou všechny správné.) V další přednášce poukázáno bylo na Jaroslava D u r y c h a, zakladatele »R o z m a c h u«. Hnutí Durychovo má za program rozvoj čes. literatury, čes. vzdělanosti v duchu katol. J. D. nechce býti politikem, zasahuje však činně do života církevně politického. Zastává své názory až fanaticky. Nemůžeme s ním souhlasiti zcela. Nedá se určitě říci, zda je opravdu katol. spisovatelem. Promluva zakončena potvrzením nutnosti pevného centra myšlenkového — Církve — proti vlivům časových názorů. Musíme plně a z hluboka načerpati pravé církevní nauky, zásad, smýšlení a ducha, míti jemný kritický smysl a pevné odhodlání býti ve všem vpravdě katolickými. Duch pokorný, do nitra obrácený, nehledající vlivu, úspěchu světského, živý z ryze katol. pramenů, jest ochráněn před zblouděním. Poté probrány věci organizační. — O velikonočních pořádkách odbor velkou schůzi členskou, na niž promluvil p. odb. uč. V. C h u d á č e k, redaktor čas. »Dětský svět« a »Šťastná rodina«. Pan odb. učitel zajímavě a věcně poučil členstvo o tom, jak si počínati zvláště za nynějších poměrů ve škole a čím možno imponovati a předstihnouti učitele pokrokové. Klade důraz, že nová doba ukládá nové úkoly, zvláště katol. učitelům. 1. Doporučuje seznati okolí svého působení. 2. Studovati a vyhledávati paměti krajiny a okolí, zavést sborníky vlastivědné, které výborně poslouží v praxi uč. a budou tak získány pomůcky v duchu katol. 3. Veškeré učivo připínati k poměrům kraje. Nutná je též znalost biologická. Všimati si poměrů sociálních. Velikou důležitost mají též paed. semináře. P. odb. uč. zmiňuje se též o nově zavedených předmětech, načež zavedena čilá debata. — Duchovní rádce podává referát o schůzi při zasedání okr. šk. výboru, kde projednávány různé návrhy k odstranění přetěžování žactva. Též náš odbor zaslal projev. Z návrhů došlých zajímavý byl ten, jenž propagoval zavedení 45 minut. hodiny. Byl většinou ve schůzi okr. šk. výboru odhlasován. — Po několika informačních zprávách o povinnostech členů odboru Svazu schůze skončena.

Letos končí funkční období místních školních rad. Je na našich obecních a samosprávných pracovnících vůbec, aby se pro ten případ vyzbrojili vědomostmi o rozsahu činnosti dozorčích orgánů školských. O školu vede se nyní největší boj. Je na rodičích, kteří uplatňují přirozený nárok na své dítě, aby na základě nynějších školských zákonů

dovedli svá práva hájiti. Ústřední sekretariát vydal praktický spisek, v němž jsou obsaženy všechny důležité předpisy ve věci školské. Název spisku: »Pravomoc a složení místních školních rad«. Cena Kč 3.10 s poštovní zásilkou. Peníze nejlépe předem ve známkách. Adresa: Ústřední sekretariát čsl. strany lidové v Praze II., Na Slupi č. 14. .

PRÁVNÍ HLÍDKA.

Dotaz pod značkou »Grun«. Roku 1920 maturoval jsem na reálce, 1921 na ústavě, 1923 na jaře vykonal zkoušku způsobilosti. Učím již 4. rok, v r. 1921 jsem byl 9 týdnů na vojně. Od 1. IX. 1922 do 31. III. 1924 jsem měl 681 Kč měsíčně, nyní jsem obdržel 722 Kč; na byt mi stáhli najednou 330 Kč. Kolik jsem měl mít do 31. III. 1924, a kolik mám mít od 1. IV. 1924?

Odpověď: 1. Plat od 1. VII. 1923 do 31. II. = XI. tř. 1. stup. Služné 400 Kč, míst. příd. 82 Kč, jed. drah. 288 Kč, úhrnem 799 Kč. — Srážky: pense 37 Kč, daň z příj. 16 Kč 25 hal., úhrnem 53 Kč 25 hal. Čisté služné Kč 725.35. — 2. Plat od 1. IV. 1924, t. j. XI. hodn. tř. 2. stup. — Služné 453, míst. příd. 91 Kč, jed. drah. 272 Kč 880 hal., úhrnem 816 Kč 808 hal. Srážky: pense Kč 41.44, daň Kč 19.50, úhrnem Kč 60.94. — Čisté služné Kč 755.86. — 3. Plat od 1. I. 1923 = XI. hodn. tř. 1. stup. bez srážek = 851 Kč. Srážky od 1. III. do 31. XII. 1922 = Kč 28.28. — 4. Srážky od 1. I. do 31. III. 1923 = Kč 47.14, 20% = 72 Kč, od 1. IV. 1923 úhrnem = Kč 103.75. — Skutečně vyplácené služné od 1. IV. do 30. VI. 1923 = Kč 729.41. — 5. Srážka na byt správcům škol rozpočítá se na měsíce.

Ještě dotaz J. M. B. z V.: Od r. 1884 byla leta kaplanská na Moravě, pak ona katecheteská (první) také na Moravě a 5 let farářských také na Moravě. Pak 15 let farářských v Dol. Rakousích. Po 1. I. 1913 pense. Od 1. X. 1921 opět def. katechetou na české občance menšinové až dosud. Z rakouských započítáno mi nyní 5 roků místo 15.

Odpověď: Byl-li jste jako dolnorakouský farář skutečně přijat do Čsl. republiky a ustanoven def. katechetou, jest na vůli min. škol započítání 5 let z cizího státu. Jako def. katecheta máte ovšem nárok na započítání služebních let moravských a to 3 kaplanských, 6 katechetických, 13 farářských a 88 katechetických nyní, úhrnem 30 let, což se započítáním bohosloveckých let jest VII. hodn. třída 4. stupeň, první rok. — Služné od 1. I. 1923 do 1. VII. 1923 čisté 1681 Kč 85 hal. měsíčně, od 1. VII. 1923 čisté služné 1719 Kč 45 hal. Pense měsíčně Kč 1378.96. — Byl-li jste ale přijat jen

jako p.o.n.s.i.s.t.a d.o.č.a.s.n.ě (na čas potřeby) (do 1925—26), pak ovšem plat tak, jak jsme v předešlých číslech uvedli, i pense.

Dotaz: Jest mi 59½ let, jsem industriální učitelkou na 5 tř. obecné škole v L. na Moravě u Tišnova, v III. hodn. tř. 3 st., mám 34½ roku služebních (bez válečných let), definitivu 15 let, vyučuji 18 hodin týdně (s cestami 1¼ hodiny přes lesy a kopce — 9 hodin týdně). Jaké jest mé služné, jaká pense? Mohu dostati jednoroční dovolenou před pensí?

Odpověď: Jste-li v VIII., 3 st., máte při plném počtu hodin měs. služného 1807.08 Kč, srážky 224.29 Kč, čisté služné 1583.51 Kč. Pense při 34 letech 1415.69 Kč, při 35 letech 1450.5 Kč. Plné požitky třídy D lze však od 1.-VI. 1922 ponechatí toliko těm učitelkám, které vyučovaly nejméně 21 hodin. Učitelky, které vyučují na obecné i měšť. škole od 13. služeb. roku, obdrží postup o dvě léta více. Učitelky, které mají méně než 21 hodin týdně, přeřadí se od 1. VI. 1922 do příslušné percentuelní výměry požitkové. Aby se nabyla výše nároků a požitků osob. přídaveků, starají se úřady školní, aby se doplnila pokud možno míra vyučovacích hodin z místa neb okolí. Jste-li nemocná a obdržíte vysvědčení od okres. lékaře, můžete žádat o započítání plné 35leté služby do pense. Poněvadž nemáte plný počet hodin, jest vaše služné a bude i pense percentuelně menší. K podr. rozboru chybí všechna patřičná data.

Dotaz: Byl jsem katechetou na obecné škole v T. Dnem 1. XI. 1922 přestoupil jsem definitivně na občan. školu v Ž. Okresní školní výbor v T. započítal mi k 31. XII. 1920 — 20 let 5 měs. Okresní školní výbor v Ž. čítá mi k 1. I. 1923 — 24 let 5 měsících a VII./1. st. Do VII./2. st. přijdu prý až 1. VIII. 1925. Je to správné?

Odpověď: Bylo-li Vám v T. správně započítáno k 31. XII. 1920 — 20 r. 5 měs., měl jste k 31. XII. 1922 — 22 r. 5 měs., což byla tř. VII./1. st. pro nynější zařazení. K 1. VIII. 1924 budete mít 24 let, což bude VII./2. st. první rok, k 1. VII. 1925 bude VII./2. st., ale druhý rok.

Dotaz pod značkou »Nedostatečně«: 1. Propadne žák na obecné nebo měšťanské škole, když má jen z náboženství známku nedostatečnou? 2. Je

dovoleno učitelům v neděli dopoledne mezi mší sv. pořádati pro zábavu se žactvem besídky, že žactvo nemůže do kostela?

Odpověď: 1. O postupu a zařazení dětí do tříd rozhoduje učitelská konference dle § 92. Nepřihlíží se tak ke známce jako k celkové duševní způsobilosti dítěte, aby v příštím školním roce na vyučování stačilo. — Děti katolické, které se chtějí zúčastnit mše sv., nemusí jít do besídek. Besídky mají se pořádati tak časově, aby se jich děti bez újmy důležitějších povinností zúčastniti mohly, tedy v neděli dopoledne.

Dotaz (Morava). Četl jsem ve »Věstníku« radu, aby místní školní rady zažádaly o sraženou část aktivního přídatku správců škol na byt. Místní školní rada v H. Š. u J. požádala, ale okres. školní výbor žádost vrátil jako bezúčelnou. Co činiti dále?

Odpověď: Žádost měla býti adresována zemské školní radě. Obnovte žádost, resp. odvolejte se k z. š. r. (2 Kč žádost, 50 h příloha) i se zamítavým přípisem o šk. v. V Čechách byl jeden případ vyřízen příznivě a v krajinském časopise »Táborsko« upozornil naň dr. Šnejd. Odtud se dostal i do »Věstníku«.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Senátor Jos. M. Kadlčák, zakladatel Katol. spolku učitelského na Moravě, byl po pohřebních obřadech v Praze převezen do Frýdlantu, kde působil od let devadesátých. Ač počasí bylo velmi nepříznivé, sešlo se přece účastníků na tisíce. Orli jak z Ostravska, tak i ze střední Moravy zúčastnili se v počtu, jenž dokazoval, jak jim byl zemřelý drahým. Nad rakví promluvil sen. Donát posl. Hruban, předseda mor. učitelského katol. spolku Bartoš, starosta orelské župy Kadlčákovy P. Kavík a sen. probošt Valoušek. Zemřelý byl uložen v lůno země nedaleko své choti, zemřelé před půl rokem. Katolické učitelstvo zastupovali uč. Bartoš a odbor. uč. Hrbáček.

Práce o prázdninách. Brzy nastanou prázdniny, doba odpočinku jak pro žáky, tak částečně i pro učitele. Nebudeme ovšem odpočívati docela. Vždyť nás, katolické učitele, čeká práce tak mnoho. Bude nutno, bychom i o prázdninách uvědomovali katolickou veřejnost, jak má brániti své nároky na školu, bude nutno pak říci i širší veřejnosti, co katolický lid od školy žádá. Musíme uvědomovati ovšem jak slovem tak i tiskem. Však jest třeba, bychom my, katoličtí učitelé, pamatovali i na svou organizaci. Musíme se opět sejíti, promluvíti o svých snahách a o všem, co jich splnění se staví v cestu. Jen v organizaci jest dnes síla. Musíme si proto navzájem sdělit své zkušenosti, říci sobě, kterak máme dále pracovati, by práce naše byla účelnou, musíme se povzbudit, nadchnouti. Bez nadšení nelze ničeho dokázati. Jest ovšem třeba, by o našich sjezdech zvěděla veřejnost. Neví-li se o nás a o naší organizaci, nemůžeme býti respektováni! Učitelů smýšlení katolického jest poměrně dosti velký počet, avšak mnozí z nich jsou dosud v organizaci t. zv. pokrokové, mnozí pak nejsou vůbec organizováni. Jest to ovšem chybou velkou, že nejsou všichni v našich řadách. Získali bychom my, učitelé, získalo by celé katolické hnutí. Nedivíme se však, že dosud nejdou všichni s námi. Vědí o nás namnoze málo, neb třeba i nic. Snad o těchto

prázdninách dozví se však o nás více a spojí se pak s námi k boji za pravdu a právo, k boji vítěznému.

»Český Učitel« v č. 33. uveřejnil článek »Svaz křesť. učitelstva při práci«, v němž vytýká našemu »Svazu«, že zaujal své stanovisko k novým předmětům a nepromluvil o náboženství ani slůvka. Pro rozum si ovšem k pokrokářům nepůjdeme a budeme pracovati dále. Na otázky: kdo je pro občanskou nauku a ruční práce nepřipraven, kdo jim nerozumí, kdo je chudý duchem, a či nebude král. nebeské, komu nepatří škola a komu se v ní nevede, kdo není dobrý a poctivý, kdo měchy nešlape, ale kartami a flámu rozumí, kdo chtěl mluvit o náboženství a hodiny náboženství škrtat, odpovídati nebudeme. — »Český Učitel« sám prozradil, že pokrokáři v dotaznicích ministerstva školství skutečně odpovídali na to, nač se jich z ministerstva neptali.

M.

»Český Učitel«. Není již možno, abychom mlčením přecházeli neurvalé výkřiky organizačního věstníku Zemského ústředního spolku jednot učitelských. Úvodník čísla 36.—37. má zase plná ústa lidové strany, klerikálů a všeho, co k této písničce patří. Jen do nich! — jest smysl celého článku »Neústupujme«. Že se schůze širšího výboru Z. Ú. S. neobešla bez šťavnatých slov o reakci, poznáte z referátu a zpráv organizačních. I ty posmrtné zprávy jsou plny agitační žluči protikatolické. V Sobotce pan učitel Franc měl smuteční řeč nad 1 kol. Uhrem. Mezi jiným se přiznal, že mu kazí náladu pomyšlení, že je v Sobotce v »Budči« ještě 60% učitelstva římsko-katolického, a zle se na ně katí. Za to v nové Pace — tam jsou chlapci! 80 procent je jich tam bez vyznání... V článku o přetěžování žactva se týká zrovna první bod náboženství. Přežitek, zbytek minulého vývoje, laicisace, moderní vývoj — to jsou stále »moderní« fráze ještě z let, kdy ti, co je pronášejí, byli hodně mladí. I ty soudy o knihách jsou horší než »index«, strašáci v jejich hlavách; běda knížce, v níž jen jedna

věta »pere« do husitství! Nu, a kdo čte »Zprávy a šlehy«, nemusí čísti ani »Rašpli« ani »Kopřivy«; je v nich hrubství dost. Kdo přečte jen jedno číslo »Českého Učitele«, nediví se, že bylo nutno roztržiti jednotnou frontu a založiti »Svaz«. Čtu-li však organizační »Věstník« od první do poslední stránky, jest mi jen jedna věc nepochopitelnou: jak totiž mohou ti, jichž se věc týká, mlčet a všechno snášet. To je jen tehdy možné, nečte-li se list a do schůzi se nechodí; nebo jsou snad čtenáři »Věstníku« tak málo odvážní, že se promluvit bojí? R.

LITERATURA.

J. Staněk, spisovatel v Řimově u Č. Budčovic, odhodlal se, nenalézaje nakladatele, vydávati své romány a povídky sám. Vydá ročně 4 sešity po 2 Kč (přijímá se též předplatné na 4 sešity ročně, 8 Kč). První sešit s románem »Květ Západu« (o vystěhovalcích do Sev. Ameriky) právě byl vydán. Objednávky (stačí korespondenční lístek, k sešitu bude přiložena složenká poštovní spořitelny) vyřizuje z ochoty administrace »Hlasu Lidu«. Pan Jan Staněk je čtenářům našim znám z románů v našich časopisech uveřejňovaných a zasluhuje naši podpory.

REDAKCE.

Rukopisy pro Věstník pište jen po jedné straně.

ADMINISTRACE.

Předplatné na II. ročník Věstníku bylo upraveno na 15 Kč ročně.

Členové Svazu v Čechách platí přímo 5 Kč a Svaz za ně 10 Kč.

Členové Spolku katolického učitelstva na Moravě a ve Slezsku platí přímo 10 Kč a jejich spolek za ně 5 Kč.

Nečlenové z Čech i z Moravy platí přímo administraci celé předplatné 15 Kč.

Kandidáti a kandidátky učitelství dostanou »Věstník« za sníženou cenu Kč 8.— ročně.

Kdo platí poštovní poukázkou, musí poslati o 50 haléřů více na dodavné.

Členové založte všude Sdružení katol. rodičů

a přátel křesť. výchovy, jak doporučuje ústř. výbor Svazu, a to v dohodě s duchovní správou, a vezměte na sebe funkci paedagogického rádce. Informace a přípravné tiskopisy vám pošle a stanovky na zem. polit. správu podá: Sekretariát Ustředního Sdružení katol. rodičů a přátel křesťanské výchovy v Praze II., Jindřišská ul., č. 20.

KATOLICKÉ UČITELKY, POZOR!

Elegantní jarní novinky pláští, kostýmů a šatů má již na skladě, též večerní toalety náš křesťanský závod. Žádný krám ani drahá reklama, domácí závod, vlastní výroba všeho druhu oděvů, proto ceny levné bez konkurence.

Přesvědčte se, že skutečně dobré látky, čistě vypracované a levně koupíte jen u

F. STRÁDALOVÉ, PRAHA II.,

Háčkova ul. 8, druhý dům od Sokolské tř.

Elegantní vlněný angl. kostým . . . Kč 240.—
Eleg. černý, neb v jiné barvě kostým Kč 300.—
Angl. apartní pláště Kč 175.—
Bohatě zdobené čistě vlněné šaty . Kč 165.—
Angl. prakt. štráfové moder. sukně Kč 35.—
Bluzy prací Kč 19.—
Velké zástěry kuchyňské Kč 20.—
Glot. spodničky prima Kč 35.—
Kombiné boh. vyš. Kč 46.—

Vše dle jarních moderních modelů zhotoveno, čistě vypracováno. Též šiji z přinesených látek kostymy, pláště již od 100 Kč. Mužská práce, šaty od 35 Kč výše. Objednávky během 24 hod.

Velký výběr smutečních oděvů.

Svůj k svému!

Projekty, opravy, novostavby

levně a solidně provádí

B. V A R H A U T,

stavitel

Praha — Dolní Krč čís. 154.

... HUMPOLECKÁ SUKNA ...
MODNÍ LÁTKY PÁNSKÉ I DÁMSKÉ

NABÍZÍ FIRMA

HEZINA A SPOL., HUMPOLEC.

VÝROBA SUKEN A MODNÍCH LÁTEK.

... VZORKY IHED NA POŽÁDÁNÍ. ...

Levné ošacení celé rodiny.

Učitelstvu, kněžím, státním úředníkům, zřizencům a jiným zaměstnancům, gážistům mimo hodnostní třídu, Železnic. zřizencům zašleme 20 metrů skutečně dobých, bezchybných, zaručeně stálobarevných zbytků k ošacení dětí i dospělých a sice: 5 m dobrého moder. šatového barchetu, 5 m tlustého hřejivého flanelu na košile, 5 m pěkného pestrého kretonu na šaty, 5 m dobrého plátynka na kosile celkem 20 metrů, které jsou vešmě zaruč. dobré jakosti. čítáme pouze 126 Kč i s poštovým, přiznávk. jiné nečítáme. Dobrou zaplatíte 66 Kč, druhých 60 Kč ve dvou po sobě jdoucích splátkách měsíčních.

Každé rodině vše doporučujeme! Vzorů zaslati nemožno, barvu může každý určit. Objednejte i nadále s důvěrou u firmy:

Josef Stóln a spol., Náchod.

Majitel a vydavatel »Svaz křesťanského učitelstva« v Praze. Za vydávání a redakci zodpovídá Antonín Novák. — Tiskem Československé akciové tiskárny v Praze-II., Spálená č. 15.

VĚSTNÍK

KATOLICKÉHO UČITELSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO.

Vychází měsíčně s přestávkou o hlavních prázdninách vždy 20. dne v měsíci. Redakční uzávěrka 15. dne v měsíci. — Předplatné 15 Kč ročně. — Řídí redakční sbor pětičlenný. — Rukopisy se zasílají na adresu: Josef Janáček, učitel dívčí školy v Chotěboři. — Administrace: Praha-II., Jindříšská ul. č. 20. — Otevřené reklamace se nefrankují.

OBSAH: Jos. Juda: Za chlebíčkem. — Biskup Brynych o katolické škole. — Josef Janáček: Jak se naše děti rozpočítávají při hře. — M. Roudnická: Skolské besídky. — Karel Reban: Mravní a kulturní základy tělesné výchovy. — V. N. H.: Kde se narodil Mistr Jan Hus? — Schválená změna stanov „Svazu“. — Zprávy spolkové a organizační. — Právní hlídka. — Drobné zprávy. — Redakční. — Administrační.

Jos. Juda:

Za chlebíčkem.

Pravidelný, mohutný a nezadržitelný vzrůst světového hnutí katolického nedá se zastaviti nikde, tím méně v naší republice. A to nás nutí k vážné úvaze, zda s přírůstkem nemění se i početný poměr vzdělanců k vrstvám nestudovaných.

Nemáme statistických dat, ale i tak jest dostatečně známo, že naše organizace křesťansko-sociální utěšeně roste a co den získává nové, ohromující úspěchy. Naše rolnictvo vítězně rozráží kolísající řady agrárních pašů, a Orel, živnostníci, invalidé a domkáři katoličtí nabývají den ze dne většího významu i vážnosti, jak u našich úřadů, tak u našich odpůrců.

Je tedy jisto, že prostý, přemýšlející lid velmi rychle přichází k poznatku, že opravdové katolictví — upřímné a myslící — nedá se sloučiti se žádným programem stran, jež si beze studu říkají „pokrokové“.

A je zajisté správný závěr, že přirozený tento důsledek pokrokářské politiky Čechoslováků nabývá u malých venkovských lidí neustále formy vyhraněnější, jak výsledky obecních voleb v městech i dědinách nám denně dosvědčují.

Leč můžeme-li tento potěšující zjev pozorovati též v řadách katolické inteligence? Předchází zde lid dobrým příkladem i jeho učitel? Nemůže býti markantnějšího rozdílu, než v politické otevřenosti a dochvilnosti prostého venkovana proti maskované a kluz-

ké politické mazanosti velké většiny tak zvané inteligence.

Kdysi, v dobách před válkou, osvojovali si výhradní právo na pěstování politiky novináři, dělničtí zástupci a na venkově lidé studovaní. Fotrovská politika našich venkovanů a měšťáků večer u džbánu pěstovala se, jen aby humoristům čas od času poskytla látku. Vyhraněná katolická politika se neznala, poněvadž katolíci tehdy ještě nemuseli o svá práva bojovati. A také se za katolictví nikdo nestyděl.

Veliký světový převrat způsobil však náhlý a neočekávaný obrat v politice, která se stala živností, chlebíčkem, ba životní otázkou značné části obyvatelstva naší vlasti, chlebíčkem stejně vydatným jako biblická manna židů Mojžíšových. A padala do klína bez námahy a znalosti věci, právě těm nejlhodovějším a nejkřiklavějším. A ku podivu nebyli těmi šťastnými nezaměstnaní, invalidé, domkáři a dělníci, nýbrž jenom a jenom jejich inteligentní (!) vůdcové, sekretáři, důvěrníci, zástupci a mluvčí...

Jaký div, že se pak dívala inteligence na politické programy stran s hlediska svých kapes a žaludků. Uznávalo-li se dosud právo na stavovskou a zájmovou organizaci těch, kdo pracují fysicky, staly se dnes nutností zájmové organizace všech stavů.

Pokrokářství našeho národa spíato je šňěrovačkou stavovské politiky, ne aby národ zpřímá stál a velel, ale aby se nemohl pohy-

bovat, aby nesměl něco říci dříve, než k tomu odborný stav zaujme své stanovisko.

Také učitelstvo vydrží si stavovskou, pokrokovou organizaci, jejíž vůdce jsou za 90 korun ročně ochotni říci vždycky „ne“, když se jedná o poškození stavu učitelského.

Řekli „ne“, když šlo o modlitbu ve škole; řekli „ne“, když se jednalo o varhaníky, zkrátka „ne“ vždy tenkrát, když šlo o věc katolickou.

Jindy zase křičeli „ano“; volali tak při laické morálce o vyhození křížů ze škol; volali tak při výstupu z církve a při osvobodování žáků z nábožensko-mravní výchovy, tedy vždy, když šlo o věc protikatolickou.

Nebylo-li jim popřáno užití těchto stručných slov k hájení hospodářských zájmů učitelstva, pak to bylo jen proto, že je řídí ministr financí a ne osvěty.

A přece stalo se toto vedení idolem učitelstva, do jehož rukou vkládá (kromě zmíněných 90 Kč) i veškerou svou naději. Jeho rozkazy, sebe nesmyslnější, jsou plněny a jeho názory, sebe nelogičtější, jsou uctívány.

Biskup Brynych o katolické škole.

O jedné však námitce proti škole katolické nutno přece ještě se zmíniti. Jest to námitka, že zamítnouti nutno školu katolickou, jelikož jest třeba vychovávání vlasteneckého.

Co jest vlastenectví? Myslím, že to jest láska, která radostí plní duši, když se vlasti, jejímu lidu a jazyku dobře vede, která však ze srdce vyluzuje zármutek, když vlast, její lid a jazyk škodu trpí. Pouhý cit lásky však by vlasti mnoho neprospěl. Musí to býti láska, která plodí činy vlasti prospěšné.

V člověku, velectění, dřímají, avšak se i probouzejí nepěkné vášně. Mezi nimi na předním místě je sobectví čili touha, aby každý sám co nejvíce byl oslaven, co nejvíce měl a co nejvíce užil. A proto obzvláště za dnů našich, náboženství nepřátelských, jest u velmi mnohých vlastenčení vlastně sobectvím. Ale kdo má sílu náboženství, kdo ví, jak náboženství katolické, proniká-li člověka dokonale, umí tlumiti vášně, obzvláště pak pýchu a mamonářství, ten nám snad rozumí, proč chceme, aby žák, student český, byl proniknut náboženstvím. Volá se: „Potřebujeme charakterů.“ Ano, ale bez pevných zásad náboženských a bez působení jich na vůli nedoděláte se nikdy charakterů. Slavomam a zisk, nestatečnost a bázeň před sou-

Stačilo několik odstrašujících případů krevní msty těchto zástupců v pokrokovské líně učitelstva a celý dav se klaní a není nevěrných ani nespokojených.

Organisace katolického učitelstva vzrůstá sice také, ale o jejím vzrůstu v poměru k vzrůstu strany lidové se nedá ani hovořiti. Kam se obrátíme, vidíme učitele choditi do kostela a vésti katolické podniky, hráti na varhany a psáti do katolických listů články zbožností dýšící, ale katolické učitelské organizaci vyhýbají se na sto honů. Všichni tihnou „za chlebkem“, za hrstí „ztuchlé rýže“. Raději se strachy třesou, jak to bude, až to na ně někdo „píchne“, a křečovitě se drží pavučiny, na jejímž konci domnívají se viděti třepající se mušku, naději na lepší bydlo za ohavnou porobu. Přejeme jim, aby to nebyla muška dávno vyssátá těmi, kteří k ní měli blíž a jichž žaludky jsou bezedné...

Jistě těmto „také katolíkům“ často vnitřní hlas šeptá „Quo vadis?“, než bázeň a lidská hamižnost hlas ten přehluší.

Jak daleko je předstihují prostí dělníci, kteří dávno své vůdce prohlédli!...

dem odpůrců, cit na místě rozumu bude dále řádit s národem.

Ale, i kdyby láska k vlasti plodila činy, přece ještě je něčeho třeba, co zase jen náboženství katolické bezpečně poskytuje. Jest to obsaženo ve slovech Písma: „Spořádejte ve mně lásku.“ Láska k vlasti, náboženstvím katolickým spořádaná, vedená staví, láska jiná bořivá. — Postavte vedle sebe katolíka Karla IV., jenž moudrými zákony stavěl hráz proti hynu národa, a Táboritu, jenž palcátem, krví a ohněm bil bratry a bořil, a lehce se přesvědčíte, že katolické náboženství, jež lásku k vlasti pořádá, prospěšnějším jest, než bořivé vášně bezbožců, klerikální lásku k vlasti posměchem zasypávajících. Že názor náš nemá nesprávný, vysvítá z toho, že čím více se u nás vlastenčí bez náboženství, tím více řádí bouřlivé vášně. Schází duchům ona pořádavá síla, náboženství.

Má-li pak národ zkvétati, musí býti mravně silný. Bezbožecký liberalismus působí všude mravní spoustu. Co nejhoršího právě mezi těmi, kterým se školního cvičení více dostalo, nyní shledáváme, co přímo k vyhynutí národů vede, jest podrytí rodiny, zneuctění a zneužívání manželství. Jak děsně tato věc řádí, vidíme z inserátů novin, jistě pekelné zboží bez ostychu nabízejících, až

I jmény graduovaných podepsaných! K tomu pak račte přidati pohlavní spoustu svobodných, přepych a požívavost nahoře i dole, nad to pak zesurovělost v obcování, hledání velikosti v hrubství, spoustu mravní, kterou v oboru pomluv, štvanic, lží, nadávek a fanatismu šíří zkažené novinářstvo, pak snad přece řeknete: „Mravně klesáme!“

Nuže! A mravně nelze zesílití národ, leč náboženstvím. Zkusili jsme to se vzdělaností liberální a máme toho zajisté dost. Přidám-li ještě, že osudy národů řídí Bůh, který zpustlé národy trestá, a řeknu-li, že čím více liberalismu, tím více hřeší národové, tu i z toho ohledu třeba jest, aby vzdělání našeho dorostu bylo katolické. Obzvláště národ náš to zkusil, co to jest, upadne-li národ „v ruce Boha rozhněvaného“.

Konečně poukazuji na jednu věc. Vroucím přáním právě nás katolických vlastenců českých jest znovuzřízení království Českého, ovšem ve spojení s Rakouskem. Právě my, katoličtí Čechové, stojíme o to, aby se zastkvěla koruna sv. Václava na hlavě našeho panovníka jako krále českého, přísahou převzatou před Bohem vševědoucím rovněž národu zavázaného.

Prosím! Co pak má s přísahou, s Bohem, s právem, se sv. Václavem, s posvátností koruny co dělati bezbožectví? Tu abych se krátce vyjádřil, „korunovace“ je něco rozhodně katolického.

A proto, čím dále jsou naši vlastenci od zásad křesťanských, tím vlažnější jsou ke korunovaci. A kde plné bezbožectví, tam vůbec vlastenectví není, tam je vlasti a mateřskou řečí — žaludek a zvířecí rozkoš. A marné jsou námahy liberálních vlastenců, studenty a nevlastenecké dělníky chtít obrátiti tím, čím se nevlasteneckými stali. Marná práce! Jen kde jest Bůh, tam jsou nejvyšší ideály.

A když tedy chceme školu katolickou, chceme právě tím i školu vlasteneckou. Chceme vychovávatí muže a ženy sobectví prázdné, obětovné, mravně silné. Chceme rozvíti v mládeži lásku, obětovnou lásku k tomu, co z časů katolických zachráněno v srdci lepší části národa a jako něco drahého, posvátného: korunu sv. Václava, korunu Karlovu na hlavě zákonného krále našeho.

Neříkejte, že majíce Otce v Římě, nemáme vlasti. Proti tomu nařknutí ohražujeme se slavně. K vlasti věčné jest nám ovšem vůdcem sv. Otec, ale právě ta nauka, jejíž on jest strážcem, činí nás — budeme-li ji zachovávatí — nezištnými, rozhodnými milovníky vlasti časné. Čím lepším synem církve své je český katolík, tím spolehlivějším jest synem vlasti své, tím svědomitěji oddán jest

též zákonnému panovníkovi. Kdyby katolická víra naplnila srdce všech, ihned odklizená jest otázka sporu s Němci, ihned by spořádaná láska k vlasti užší spořádala i srdečný poměr k širší vlasti naší, k Rakousku. Proč právě nejkatoličtějšího císaře a krále Karla IV. nazvali Čechové otcem vlasti a tím tedy sebe syny jeho? Zajisté! Náboženstvím katolickým proniknuté vychování všech bez rozdílu přivedlo by nám zase časy, v kterých by posvátnou naší korunou královskou zdobený císař vládl šťastným, blaženým, jemu vstříc jásajícím synům, svým věrným Čechům.

Ať žije tedy škola katolická, jako ryze vlastenecká! (Potlesk.) Spěchám ke konci a zavděčím se snad posluchačům svým právě ukončením této řeči. A čím tedy skončím? Slovnutý jeden paedagog — oprávec školy — píše: „Pro milosrdenství Boží prosím, nechať již jednou přece křesťanské vrchnosti i představení církve opravdově prohlédnou, by nedopouštěli Molochovi obětovati mládež křesťanské, v Kristu zrozené a křtem posvěcené.“ Kdo, prosím, napsal tato slova? Jistě nějaký jesuita, klerikál, ne-li dokonce biskup královéhradecký? — Nikoliv! Ta slova napsal Komenský ve své Didaktice, kap. XXV. Ano ta slova napsal Komenský, biskup českobratrský. Komenský to jest, který ve své velké Didaktice praví, že žák má poznati, že poslední cíl člověka jest kromě tohoto života (hl. II.), že přípravy k věčnosti jsou tři stupně sebe (a vedle sebe všecko) znáti, spravovati a k Bohu obracet. Nejznamenitější v tom ohledu jest hlava XXIV., která podává metodu vštěpování pobožnosti, k čemuž vypočítává „ředitel“ čili pravidel 21.

Z nichž nejzajímavější jsou:

I. Péče vštěpování nábožnosti ať počíná v útlém dětství.

II. Tedy od prvního hned očí, jazyka, rukou, noh užívání ať se učí k nebi vzhledati, ruce vzhůru spínati, Boha Krista oslavovati, před neviditelnou velebností kolena skláněti a ji ctíti.

III. Když pak pro věk cvičeny již být mohou děti, třeba jim především vštěpovati, že pro tento život zde nejsme, nýbrž že k věčnosti směřujeme, tímto jenom že průchod jest, bychom náležitě připraveni jsouce, hodně vstoupili v sídla věčná.

V. Potom učení budtež, že dvojí jest život, do kterého odtud berou se lidé, blažený s Bohem a bídný v pekle a obojí že věčný.

X. Nechať pak se učí od mladistvého věku co nejvíce zanášeti se tím, co přímo k Bohu vede, čítáním Písem sv., cvičeními bohoslužebnými a zevnitřními dobrými skutky.

XI. Protož Písmo sv. budiž ve křesťanských školách alfou a omegou.

XIII. Víře, lásce, naději ať učeno bývá ke skutkům.

XVI. Bohoslužbě vnitřní a zevnitřní by velmi nábožně se oddávali, k tomu vedeni nechať jsou všichni; by vnitřní bez zevnitřní nechladla, zevnitřní bez vnitřní nezvrhla se v pokrytství.

XIX. A napomínány dítky buďtež, že nejbezpečnější cestou jest cesta kříže, i že proto po ní napřed šel vůdce cesty, Kristus, že na ni zove jiné, že po ní vede ty, kterým nejlépe přeje.

XX. Prohlédati pak k tomu, aby, když tomu všemu učeno bude, nic od rovných příkladů se nenalézalo, aby znamenali, kamkoli se obracejí, úctu k božství, šetrnost k náboženství, ostříhání svědomí.

Neméně zajímavá jest hlava XXV., která by byla s to zreformovati ve smyslu našem naše gymnasia! Zní: Chceme-li školy podle pravých, pravého křesťanství pravidel naprosto přetvořené míti, že pohanské knihy buďte jest odbýti, neb alespoň opatrněji než posud s nimi se obírat. (Potlesk.)

Nemohu pak si odepřítí nějaký výňatek z Didaktiky Komenského, hlavy XXIX., Obraz školy národní, kde praví: „Koncem i cílem národní školy bude, aby však mládež mezi

šestým věku letem a dvanáctým (!) či třináctým) tomu naučena byla, čeho by prospěšnost vztahovala se na život všecken!“

Štěstí, že Komenský už nežije. Toho by noviny strhaly, že je pro „snížení úrovně vzdělání“ — dle Lichtensteina neb Ebenhocha! (Hlučný potlesk a smích.)

Velectění! Vidíme před sebou zajímavý zjev 19. století, jemuž potomstvo jistě se bude diviti.

Na jedné straně vidíme celé zástupy „ctitelů Komenského“, kteří dokonce i sochy jeho stavějí na ulice a na školy a jsou při tom často až i fanatickými odpůrci školy křesťanské, školy konfesní, kterým odporné jest každé „vštěpování nábožnosti“ do srdcí dětí i v neděli a obzvláště návštěva školy jen do dvanácti let. Na druhé straně však vidíme muže, nesvědomitými pisateli a zfanatizovanými čtenáři novin potupami zasypané a slepou záští za tupitele Komenského vyhlášené, kteří chtějí míti školu dle zásad Komenského zřízenou. (Výborně!) Ale právě proti této spoustě duchů jest škola Komenského, škola křesťanská, lékem nejlepším. A proto právě my čeští katolíci — ač s Komenským, pokud ve svých spisech ukazuje se protestantem, církve naší neznalým, ve všech náboženských naukách souhlasiti nemůžeme — jsme nejupřímnějšími přáteli školy jeho a ctitelé jeho jako paedagoga. Právě proto my, katolíci, kteří ovšem v duchu své církve žádáme školu křesťanskou, žádáme tím v podstatě školu Komenského.

Josef Janáček:

Jak se naše děti rozpočítávají při hře.

Děti naší Českomoravské vysočiny mají hojně příležitosti ke hře. Na jaře, na podzim, v létě. V zimě si snad hrají děti všechny. Pastva, na kterou po škole u nás musí jíti každý kluk, jest jediným místem, které našeho chlapce úplně osamostatní. Zeptejte se dětí a uvidíte, co veselých, smutných i hrůzných kousků vám napovídají ze svého života na pastvách!

Tam se pouštějí do kuchaření, v zápětí chytí se do křížku a zápasí jako kohouti. Za pět minut se některý z nich topí už v gatích v potoce. Co chvilí najdete je v chumáči nad slepýšem nebo honbě za myší.

Nejvíce času zabere na pastvě hra. Ještě se ani kozy nezakously do trávy a už slyšíte hlaholný řehot. „Máš ji, máš!“ ozývá se hned s toho, hned s onoho konce.

Bohužel, že všechny krásné a zdravé hry ustupují i na našem venkově morové nákaze,

kopané. Děti si již nehrají, ale kopou. Všude a všechny. Již můj malý synoveček dělá strýcovi: „Top!“ (Kop!) I ten mrzáček s pokřivenýma nohama na našem náměstí zvedá svou nožku a šoupe se za hadrovým míčem a namáhá se, seč jest, také „dátí vejšku“. Není-li míče, stačí kámen, drn; jen když se kope.

Škoda těch krásných her našich skotačilů! Zapadnou-li, zaniknou s nimi i charakteristická říkadla, jimiž se děti rozpočítávaly před svou hrou. Na svých potulkách mezi našimi kluky jsem sebral hromádku takových říkadel a podávám je tu bez ladu a skladu tak, jak jsem je z dětských úst slyšel. Neopravuji jich, protože by tím ztratily rys pravdivosti.

Kdo je přečte, vzpomene jistě, že jsou to jeho vlastní reminiscence mládí, že je to on

sám, jenž stojí v kruhu dětí a „vypichuje“ a zkoumá, kdo bude mít „babku“.

Je tomu tak. Říkadla jsou dědičným majetkem všech dětí. Mají snad stejný původ jako národní píseň, s tím pouze rozdílem, že říkadla skládaly děti, písně dospělí. Projděte celé Čechy a poznáte, že všude, všude znají děti to prastaré:

„Jeden, dva, tři, my jsme bratři. Kterej je to mezi námi, co se podál do tej slámy? To je tuhle ten, vyhoďme ho z vokna ven!“

To umí každý náš hoch, i ten, který neumí ničeho jiného.

Děti nejraději slyší říkadla těch, kteří umějí nejlepší. Přišel-li někdo s jiným, mohl býti jist, že bude dlouho rozpočítávati sám. Snad můj zájem o dětskou hru byl hochům pobídkou, aby šfárali i v paměti svých dědečků. Nejraději se pochlubil kluk něčím, čemu nikdo nerozuměl, nebo říkadlem, kde mohl ukázat, že umí dokonce „německy“. Taková říkadla těšila všechny nejvíce. Tak počítá jeden:

„Enyky, benyky, nemastné knedlíky, kdo si je omastí, ten si je sní!“

A podobné příklady snáší mi hned i druhý, třetí:

„En ten týny, kdo viděl šíny? Já šíny neviděl, já viděl vlka, stál u potoka. Já za ním házel, on bobky sázel. Šel tamtady kavalír, on ty bobky povalil, šel tamtady Rus, on ty bobky slus.“ — „En ten tyč, kadla, madla (Karla, Madla?), z kola pryč!“

„Kadla, Madla povídala, že to dobře zamíchala, en ten tyč atd.“

„Enyky, benyky, tuky be, ánr, fábr, domine, elce, pelce do pekelce, ráz, dva, tři!“

Jiný němčí ještě víc:

„Enyky, benyky, klika be, ábr, fábr, domine, elce, pelce do pekelce, alca, pulca, trous!“

„Byla jedna mutr, matka, měla gártu, zahradu, přišla na ni cige, koza, sežrala ji kraut, zelí. Přišel na ni vátr, otec, vzal si na ni štokrdle. Urazil jí švance, ocas, udělal z ní halbe, půl.“ To bylo jedno z říkadel, která se nejvíce líbila, a jest asi nejnovějšího původu.

„En ten týny, samarika rýmy, samaryka, en ten tuk, já jsem pánem, ty jsi kluk!“

Tak se vesele chlubí jeden; druhý zase plete latinu do své řeči a vesele se zubí:

„Uno, duo ráby, kvatkvinkva žáby, uno, duo, teks, kvatkvinkva seks.“

Známa jsou i říkadla Honzova a Jankova, jichž jest po Čechách snad nejvíce:

„Jeden, dva, tři, čtyři, pět, pověz, Honzo, cos to sněd'. Snědl jsem tři koláče, Mařka pro ně zapláče.“ —

„Jedna, dvě, Honza jde; tři, čtyři — z ho-spody; pět, šest — nemá čest; sedm, osm — nemá rozum, devět, deset — jde se věšet; jedenáct, dvanáct — už tam visí, jako paňác...“

„Jedna, dvě, tři, čtyři, pět, cos to, Honzo, sněd? Brambory pečený, byly málo maštěný!“ —

„Honza jede s vršku, roztrhl si držku, máma mu ji zašívala, kuchařka se posmívala. Ale lusty, stehno tlustý, hodíme ho do kapusty.“

Říkadla nešetří nikoho: žida ani Turka, kominíka ani kněze; ba ani zvířeti nedají pokoje.

Řada jich mluví o kostele, knězi a jiných nedotknutelných věcech.

„Spad' nám kostel, zabil kněze; proč tam leze? Pro peníze! Nač peníze? Na kořalku! Nač kořalku? Do žaludku, ze žaludku ven!“

Jiná:

„Ene, bene, sláva s nebe. Cukr, káva, omrk; honily se pražské holky, mezi nimi kluk.“

Hrozné věci se líčí tuto:

„Přijela k nám jeptiška s krvavýma zubama; kdo ty zuby najde, čtyři míle zajde, čtyři míle za Prahou, najde bábu čochtavou.“

Také Turek a kominík dostává svůj díl, stejně jako Žid.

„Žid nám umřel, pod lavicí ležel, nebudem' mu zvoniti, až nás bude honiti.“

Proto, kdo nechytí, zůstává na konec Židem a pro ostudu naň všichni po hře pokřikují: „Žide, žide, chyť nás!“ —

„Jedna, dvě, tři, honili se Turci, jeden Turek popad' zvonek, uhodil ho k srdci, srdce mě bolí, hlava mi stojí. Ekce, pelce, do pekelce, ten honí!“

„Jede Turek od Kolína, šavle se mu blejská, já se Turka nebojím, ani jeho vojska, ani jeho pistole, když mám buchty na stole!“

„Jedna... devět, kominík má hezkou dceru, chodí za ní medvěd.“

Našel jsem i jedno říkadlo národnostně zabarvené:

„Enyky, benyky, kliky be, hádaly se Němyně, mezi nimi Češka, že je kousla bleška.“

O zvířatech a vodě je říkadel celá řada:

„En ten týny, severáka dyny, severáka dykyta, kdo ty raky vychytá.“ —

„Leze žába do bezu, já tam za ní polezu. Kudy ona, tudy já, až ji chytnu, bude má.“ —

„Běžel ježek kolem plotu, roztrhl si novou botu, liška mu ji zašívá, veverka se posmívá. Co ty se máš posmívati, když neumíš zašívati, ven!“ —

„Ryje, ryje černá svině, na zahradě, na poli, vyryla tam křen; kdo se na ní bude vozit, to je tuhle ten!“ —

„Na pasece na pařízku zlatý bič, kup ho, Honzo, od jelena, dej mu za něj fůru sena a ied honem z kola pryč!“

„Jedna, dvě, tři, čtyři, pět... devět, ty jsi starý medvěd, a já stará medvědice, ukradli jsme jitrnice, kolik bys jich za den sněd?“

A ještě několik drobných říkadel uzavírá řadu toho, co naši hoši umějí.

„Spadla lžička do potůčka, udělala žbluňk! byli prý tam velcí páni, mezi nimi kluk.“ —

„Deset, dvacet, třicet, narodil se Pícek, Pícková ho měla ráda, koupila mu maškáráda, Pícek ho měl ještě radši, povozil ho na trakači.“ —

„U potoka roste kvítí, říkají mu petrklíč, na koho to slovo padne, ten musí jít z kola pryč!“

A ještě buďtež tu uvedena dvě říkadla „latinská“, jak jim hoši říkají:

„En ten ticion, šifr karfion, ana viva, viva ven!“ —

„Savrka dykyta, prala se matika, po matice puca puc!“

Je ještě celá řada jiných říkadel, neméně charakteristických, ale ta jsou příliš otevřená a svérázná, než aby bylo možno je zde uváděti:

Tato malá sbírečka ukazuje jasně, co svérázného skrývá v sobě náš venkov jen v této malé kapitolce.

Jaká nepřehledná řada prostonárodního svérázu by nám povstala, kdybychom si na příklad všimli, co říkají a zpívají u nás mnohým dětem! Zeptejte se dětí, nechte si to od nich napsat a uvidíte, že to nebude jen: Houpy, houpy, kočky snědly kroupy...“, ani jen: „Vařila liška kašičku na malinkým rendlíčku...“ Takové sběratelské práce těší a baví.

M. Roudnická:

Školské besídky.

(Ze schůze širšího výkonného výboru.)

Byl mi přidělen referát o zkušenostech z dětských besídek.

Vyhovujíc tedy přání, dovoluji si podati hrstku vzpomínek na besídku kolínskou, jak byla konána ve školním roce 1922—23 a připojuji k ní několik poznámek.

Tyto nedělní schůzky dětské se konávaly na podzim a v zimě od 3—5 hodin. Kde není spolkového domu, může snad býti pořádána besídka ve školní budově se svolením místní školní rady; nebo snad i duchovní správce propůjčí vhodné místo pro besídku. Volili jsme čas od tří do pěti, ježto se zdál nejvhodnějším. Matky, jež provázejí dítky do besídky, mívají již po úklidu v domácnosti a také dětem bývá tato doba nejvítanější k zábavám a hrám. Besídka pak, sledujíc též ochranný cíl, zachycuje tedy právě v nejvhodnější chvíli dítě z prostředí, v němž by mohlo utrpěti újmy.

V tuto dobu bývalo též v děkanském chrámu po požehnání, takže mládež přicházela do besídky již po odpoledních bohoslužbách. V tomto ohledu postačí dohoda s duchovní správou. Děti besedovaly v zimních a v podzimních měsících, neboť z jara a v létě podnikaly vycházky do přírody s rodiči. Bude však dobře pro společenskou soudržnost besídkovou uspořádat i v těchto měsících občas společný výlet, anebo zábavné odpoledne v přírodě.

Jaká byla a v čem záležela naše práce v besídce?

Přednášeli jsme a přednášky jsme provázeli světelnými obrazy, pořádali jsme dětské zábavy a hry; hráli jsme loutkové divadlo, vyprávěli jsme pohádky, dávali jsme řešiti hádanky a pěstovali zpěv.

Naše katolická besídka se lišila úspěšně od druhých besídek tím, že 1. věnovala též péči náboženskému vzdělání mladých besedníků a 2. že plnosti svých zábav a her, rovnajíc se besídkám druhým, dbala povahou a rázem zábavné části nejen osvěžení dětské mysli, nýbrž i jejího zušlechťení.

Vzdělání mládeže hově v besídce především přednášky ve formě přístupné věku většiny členů besídky, takže menší její členové musí občas přinášeti oběť, již jim opět starší nahradí jindy, na př. při pohádkách.

»Duše lidská jest přirozeností svou křesťanská,« praví starokřesťanský filosof Tertulián ve 3. století a pravda této věty stvrzuje ve zvláštním smyslu gravitaci dětské duše k Spasiteli. Pomozme i v besídce mladé révě přivinouti se k vinnému kmeni uspořádáním společného přijetí svatých svátostí.

Život Spasitelův prožívá znova církev svým rokem.

Proto přičleníme, pokud v besídce lze, její duchovní i duševní život k církevnímu roku a uspořádáme i přednáškovou část podle něho. Tak hned vánoce svými jesličkami, vánočními slavnostmi, hrami, zpěvy, básněmi a koledami zaplní a zaujmou duši

našich besedníků v jejich schůzkách i mimo ně. Jesličková výstava klementinská svědčí, že soubor vánočních skladeb a her nebude lze ani vyčerpati.

Pro dobu postní se hodí promítané obrazy ze života a utrpení Spasitelova, provázené výkladem katechetovým, anebo výkladem duchovního správce. Platných služeb v tomto ohledu prokázati může k přednášce »Svatá země«, t. j. sbírka obrazů palestinských, jež výklady a poznámkami opatřili kanovník Müller a profesor Žák. Pro další část roční, jež znázorňuje dílo Ducha sv. v jednotlivci a ve společnosti lidské, se hodí obrazy ze života dějin a církve. Přední místo tu ovšem náleží prvotním dobám křesťanství, dobám pronásledování. Moc-

ným dojmem také působí na mladou duši líčení života mladistvých světců; s napětím sledovali besedníci na př. životopis eucharistického mučedníka, chlapce sv. Tarsicia.

Životopisy našich sv. patronů československých dodají též látky k velké řadě zajímavých přednášek. S dějinami národa našeho jsou ovšem úzce spjaty i dějiny církve.

Z dějin našich českých bývají čerpány proti církvi námitky, jež přednáškou a knihou pro mládež sdělovány bývají s mládeží a proto jest nutno bráti zřetel v přednáškách besídkových k době husitské, před- a pobělohorské. Besídka svými schůzkami poskytuje volnou půdu, by tyto doby byly mladému Čechu a Češce záhy osvětleny přiměřeným způsobem. (Pokračování.)

Karel Reban:

Mravní a kulturní základy tělesné výchovy.

Kapitolka z náboženské i přirozené morálky.

K charakteristickým rysům naší doby a také nové paedagogiky náleží zvýšená péče o tělo. Máme ministerstvo zdravotnictví, Československý Červený kříž, máme různé eugenické spolky a ligy, máme úřady a ústavy, poradny a ochrany pro zdraví lidu. Vše to má svou důmyslnou moderní organizaci i svou vlastní tiskovou službu k účelům propagačním. Máme od škol. roku 1923—24 i nový učebný předmět na školách obecných a měšťanských, totiž tělesnou výchovu.

Toto úsilí o zdravý národ lze jen vítati. Národ tak málo početný, jako náš, se zeměpisnou polohou tak nepříznivou, s poměry hospodářskými ne právě nejskvělejšími, ochuzený o mnoho lidských životů světovou válkou a ohrožený průvodními jejími zjevy, hladem a nedostatkem životních potřeb, jistě musí napnouti všechny síly ke své fyzické sebezáchově.

Ale v moderní péči o tělo je něco více než tento zřetel na dobro národa. Je mnoho lidí, kterým je tělo modlou a kteří při tom ani zdaleka nepomýšlejí na službu národu. Hovějí pouze svému tělu pro cit vlastní libosti, který nejčastěji maskují důvodem estetickým: ideálem jejich je krásné tělo. Tyto směry vnikají i do výchovy. V některých pokusných třídách pražských na př. děti cvičí úplně bez šatu. Více méně jeví se tato záliba v pěstění tělesné zdatnosti a krásy také jinde.

A tu docházíme k otázce, která byla položena již bezpočtukrát v dějinách výchovy: Jak se k těmto směrům zachová křesťanství?

Je mnoho žalob, že křesťanství v těle vidí pouze hřích, satanovu léčku, něco, co nutno mrtvit a ubíjet. Všimněme si proto této věci, dnes svrchovaně časové a důležité!

Stanovisko křesťanství k péči o tělo jest vlastně o t á z k a s p r á v n é h o h o d n o c e n í d v o u s l o ž e k, jež tvoří živého člověka; jest to ono staré thema: duch a tělo. Z víry — a ne pouze z víry, nýbrž také z přirozeného, vědecky získaného a odůvodněného poznání, že nejsme pouze hmotou tělesnou, nýbrž že to, co v nás žije nejušlechtlejšího, jest duchová, osobní, nesmrtelná podstata duše, vyplývá naše stanovisko, naše zásady pro péči o tělo. Tyto zásady jsou dány poměrem duše a těla. Máme při tom jedinou snahu, totiž dáti každému své, nic více a nic méně, aby ani něco cennějšího nebylo podceňováno, ani aby něco méně cenného nebylo přeceňováno. Duše a tělo. V jakém jsou k sobě poměru?

Je pomlouvou a lži, tvrdí-li se, že křesťanství je nepřítelem rozvoje tělesného, že pokládá lidské tělo za hřích, za něco nečistého a hanebného, co musí býti trýzni a odpíráním umrtveno. Nikoli, křesťanství nemá tělo za hříšné, ani nezanedbává přirozených povinností k němu. Tělo křesťanovo je mistrovské dílo Boží, div jeho moudrosti, křtem sv. a jinými svátostmi posvěcený a určený pro slávu vzkříšení a věčné blaženosti. Přirozené a pravé blaho tělesné, totiž život, zdraví, neporušenost, střídmost a čistotu chrání křesťanství dvěma příkázáními Desatera, pátým a šestým, důkaz to, že zákon

Boží není obmezení a znásilnění toho, co od přirozenosti jest dobré, nýbrž že je jeho nutnou a velmi prozíravou ochranou. Křesťanství nepustoší tělo; to činí nestřídmy a nečistý hřích. Křesťan smí se radovati ze zdraví, svěžesti, hbitosti tělesné a pěstuje tělo. Jest mravně povinen dáti mu svou míru pokrmu, nápoje, odpočinku, tělocviku a zábavy. Zanedbávání těla mstí se těžce na duši.

Tělo zakrnělé, nevyvinuté, nezdravé je špatný nástroj duše, je živnou půdou pokušení a tísnivých, úzkostných stavů duševních a mnohých nervových chorob, je překážkou na cestě k ideálům křesťanské mravní dokonalosti. Není to laxismus ani zapření církevní tradice, řekneme-li, že strohá askese, ba přímo trýznění těla, o němž čteme v životech dávných světců, bylo cosi, co souviselo se zcela jinou životospřávou, prostředím, tempem a obsahem denního života. Přísná tělesná kázeň, kterou středověký křesťan ukázněval svou přirozenost, byla pro lidi jiné konstrukce, jiných nervů a vůbec zcela jiných životních poměrů. Dnes účel askese nahraňuje přetížení povinnostmi a zaměstnáním; jeť moderní život nesrovnatelně složitější, rušnější, únavnější než tehdejší. Kdo ve shonu denních prací nedá se jimi zcela strhnouti, kdo zachová svému srdci směr k věčným pravdám, žije duchem modlitby a kdo břímě života nese trpělivě, s pokornou láskou k Bohu a bližnímu v každém skutku, ten, tuším, při nejmenším jest stejně ukázněn a pánem svého těla a jeho nálad a choutek, jako byl středověký asketa. Ničím pevněji nelze opřítí spravedlivou péči o tělo než pátým přikázáním Božím, jež zní: Nezabíješ! — Tedy ani sebe nebudeš pomalu ubíjeti zanedbáváním životních potřeb. A kladné vyplnění tohoto Božího zákona praví: Dej tělu vše, čeho nutně potřebuje! Miluj pohyb, slunce, vzduch, vodu, zkrátka přírodu! Nepřetěžuj těla přílišnou, jednostrannou duševní prací!

Ostatně, vzpomínáme-li svatých a vůbec nadprůměrných duší, mějme na mysli, že to jsou zjevy mimořádné a zvláštní; zde však běží nám o všeobecnou zásadu vychováteelskou, kolik a jakého sebezáporu žádá křesťanská morálka od každého. Tím nijak nevylučujeme případy mimořádné, vysoko převyšující dnešní průměr, jestliže v nich jest činna milost Boží.

Pravíme-li: Dej tělu, co mu patří!, dodáváme hned: Nedej mu všechnu zvlášť! Poslouchat musí, nikoli poroučet. A tu jsme u jádra věci.

Křesťanství jde především o duši, která rozhoduje o ceně lidského života a určuje věčný jeho úděl. Duše a tělo nejsou rovnocenné. Je mezi nimi poměr asi stejný jako mezi virtuosem a jeho houslemi: jedno na druhé jest odkázáno. Co může umělec bez nástroje nebo s chatrným nástrojem? Ale není umění v nástroji, nýbrž v myslícím a citícím umělci. Tak nutně potřebuje duše těla; ale onať je více, je královnou, jest oživujícím principem těla. A proto nade všechny potřeby, zájmy a požitky tělesné stojí nebetyčně výše duše a její potřeby. »Duši kultury jest kultura duše,« dí výstižně kardinál Faulhaber.

Co křesťanství v těle chce uhasiti, toť oheň hříšné žádosti, vášně, jež směřuje k předmětu špatnému; křesťanství v těle umrtvuje náklonnost ke hříchu, lenost, nestřídmost, nečistotu, ale hubí tyto zárodky hříchu jen proto, by uvolnilo půdu náklonností k dobrému, které šlechtí člověka. Ponechte zahrádku bez rýče, dejte svobodu pleveli a co z ní bude? Proto zahradník záhy z jara ostrými nůžkami nemilosrdně sestřihává strom, ale tato krutost jest k dobru stromu, protože jej zbaví všech výhonků neúčelných a umožňuje přítok mízy do větví zdravých, nadějných. Oheň sevřený v parním kotli, koná služby veleužitečné; dejte mu svobodu, rozněte jej po volné prostoře, kde najde mnoho potravy a — co způsobí? A tak je to i s pudem lidského těla. Nemá-li padnouti vyšší, opravdu lidské štěstí naproti pocitům rozkoše, již máme se zvířaty společnou, je nezbytně nutno stříhati, pročišťovati, svírat a umrtvovati, což zlého je v přirozenosti naší a zvláště v tělesné její součástce.

Toto dílo očisty, zušlechtění a povzneseení do vyššího řádu, tvoří křesťanská askese (řecké askéo = cvičím). Není to znásilnění lidského těla, není to znehodnocování přírody. Příroda není ideál, není dokonalá; proto ji opravujeme, podmaňujeme. Proč šlechtíme pláň roubováním a štěpováním? Proč regulaci svíráme v pevné břehy potok, který svobodně běžel? Toť také znásilnění přírody! Ale jak užitečné! Ovšem křesťanská askese užívá prostředků přírodních, před nimiž se zhýčkané tělo choulí jako před bičem, anebo operačním nožem.

Avšak musí tak býti: vrozené sklony ke zlému jsou tak mocné a každým hříchem na úkor duše tak mohutnější, že pouze svaté, rozhodné a bezohledné násilí je zkrotí a osvo-

bodí duši a její výsostná práva z područí těla a hmoty. Askesi znali již pohané, a to nejen filosofové, jichž heslem byla mírnost a střídmost (sustine et abstine! — Trp nepřijemné, zříkej se příjemného!), stoici, enkratité, nýbrž i lidé, kteří pěstovali kult těla, totiž gymnasté a atleti, takže svatý Pavel mohl odtud vzít základ svého klasičeského průměru života křesťanského k zápasu v aréně: »Nevíte-liž, že ti, kteří běží o závod, všichni sice běží, ale jen jeden dostává cenu vítězství? Tak běžte i vy, abyste dosáhli. Každý však, kdo závodí, zdržuje se všeho; a oni to činí, aby obdrželi věnec porušitelný, my však korunu neporušitelnou. Já tedy běžím nikoli tak, jako na nejisto, zápolím ne jako do vzduchu bije, nýbrž trestám tělo své a podrobuji v služebnost, abych snad, káže jiným, sám nebyl zavržen.« (1. Kor. 9, 24—27.)

A čím by byli a co by dokázali i dnešní sportovci bez přísné sebekázně, střídmosti, zdržlivosti a otužování? Askese křesťanská chce uvolnit, vybavit duši, její nejvyšší síly, by mohly vytvořit mistrovské dílo pomocí milosti Boží — v tom jest náš podstatný rozdíl od laické morálky, pracující

pouze s přirozenými silami — čistý, krásný lidský život, v němž duše prosvítá, proniká tělem a je zduševňuje. Máme krásnější heslo než hygienické: Ve zdravém těle zdravý duch! Nám jest heslem: Čisté tělo, posvěcené svatou, věřící duší!

Křesťanská askese nehubí přirozenost, nýbrž jen to, co je v ní škodného. Základní její síly, žádosti a vášně, nejsou samy o sobě špatné, ale stávají se špatnými, směřují-li ke hříchu. Askesi, sebezáporem chceme je odvést od hříchu a dát jim směr k dobrému, sílu jejich upnouti a tak získati soustředěnou energii vysokého napětí, jež by se propůjčila každé ušlechtilé touze.

Toto křesťanské hodnocení duše a těla praví tedy, že výchova tělesná sama o sobě je kusá a že tak jako kmen stromu rozzrůstá v korunu, tak musí tělesná výchova vyústiti ve výchovu mravní a kulturní. Protože poměr duše k tělu po stránce mravní je nejpatrnější a nejdůležitější v životě pohlavním, lze říci, že nejhlubším základem veškeré výchovy tělesné musí být i výchova k čistotě.

V. N. H.:

Kde se narodil Mistr Jan Hus?

(Psáno se zvláštním zřetelem ke sporu o Husovo rodiště a sociologické přednášce Dr. E. Chalupného konané 19. ledna 1924.)

V dějinách osoby Husovy jsou velice zajímavé ještě dvě věci: jednak větší počet osob toho jména, a jednak podklad pro vznik světecké glorioly Husovy na půdě katolické. Pokud se týče prvního, Novotný rozeznává asi čtyři Jany Husy. První jest M. Jan Hus z jihočeského Husince na př. podle kroniky Sylviovy, druhý podle zápisu v matrice svěcených, třetí M. Jan Hus, který podle soudních akt Tatrových V. se nazývá „de Bor“ a pak čtvrtý Jan Hus ve službách kostela P. Marie před Týnem. Ten označen jest slovem presbyter, kněz, ovšem o 10 let dříve než byl knězem náš M. Jan Hus. Tolik jen pro zajímavost, že by bylo po příkladě Bartošově lze tvrditi totéž, co o osobě sv. Jana Nepomuckého.

Druhá zajímavá otázka týká se legendárního vypravování o Husovi. Pekař dobře ukazuje, že jest zajímavé sledovati, jak lidová tvorba světce Husa s počátku se pohybuje prostomyslně na katolické půdě nebo aspoň bezmála katolické. Jedna z nábožných písní o Husovi doporučí pro poznání života Husova sepsání papeže Eneáše Sylvia. Lido-

vá tvorba teprve ke konci 16. stol. se protestantisuje a trpí tím, že nemá opory v domácí snaze vědecké, jež by obecné touze po poučení plnějším vyšla vstříc. Je až bolestno pozorovat, jak český skladatel musí poukazovati na Eneáše Sylvia, jehož český překlad vychází u nás tiskem v 16. stol. dvakrát, nebo na „jednoho Němce, jenž v latině život jeho vydal“ a jak plné omylů jsou prvé české životopisy Husovy, Lupáčův a Codicilův, pocházející z poslední čtvrti 16. stol. Pro české vztahy k Husovi v 16. stol. není to jistě příznivé. Tolik píše Pekař. Taková slova jsou znamenitým důkazem toho, co již Pekař řekl v historii svatojanské, když pravil proti československým Herbenům, že čeští evangelíci doby předbělohorské nevěděli o Husovianistý dílo toho, co víme dnes my. —

Pekař však ve svém prvním článku, týkajícím se sporu o rodiště Husovo, dochází také k zvlášť povšimnutí hodnému závěru.

Dějiny klecanského Husince končí slovy: „Mám za to, že tyto 3 usedlosti byly v Husinci, a to pravděpodobně v týchž hranicích,

již v 14. stol.; v jedné z nich narodil se po mém soudu M. J. Hus.“ Této poslední odvážné, ale nesprávné věty si povšimneme později; zatím ohlédněme se po dalším: „Z podkostela levohradeckého odchází na školy pražské mladý selský hoch, jenž dospívá v muže, měl dáti počátek nové podobě českého křesťanství. Jména Levý Hradec a Hus, jež dnes po prvé v jedno spojujeme, jsou takřka symboly dvou velkých tradic, jež zápasem svým naplnily tak bohatě a tak tragicky dobu druhého pětistiletí.

Ukáže-li se jednou, že měl Pekař pravdu, pak i tato slova nabudou větší platnosti. Je-li Pekař přesvědčen, že klecanský Husinec je vskutku asi rodištěm Husovým, pak není zapotřebí takovému spojení nějak se podívat. Dnes zní to poněkud naivně, přiznává Pekař, ale listina převora ebrašského klade k tomu základy. Samozřejmě, že to není jedno na př. Bartošovi, který ve své horlivosti připomíná, že spojení dvou tak významných jmen jest dnes nejen ponejprv, ale také naposled. Kam tím autor „Světce temna“ míří, víme.

Částečný závěr bez ohledu na Chalupného přednášku zní tedy takto: Pošumavský Husinec Novotného podpírá jednak „Historie“ Sylviova a pak Pálčův „Antihus“ z důvodů hlavních a z vedlejších chybná tradice z dob pozdějších.

Husinec klecanský, a tedy mínění Pekařovo, spočívá z hlavních důvodů na zprávě Niblingově a z vedlejších na matrice svěcených a zprávách o prvním Mistrově vzdělání. Čili jinými slovy: Spor o rodiště Husovo jest dosud nerozřešen. Lepší a cennější tvrzení má prof. Novotný pro Husinec jihočeský, poněvadž pocházejí jednak z doby přítomné nebo aspoň blízké, jednak z kruhu Husových přátel a také významných vzdělaných cizinců, našich poměrů, znalých. Pekařova zpráva Niblingova jest ovšem neméně důležitá, ale jest pozdější a jen od cizince.

Spor tedy rozřešen není. Na takové stanovisko staví se, tuším, také většina naší veřejnosti a, jak vidno, zcela právem. Odtud také začal svou bezvýznamnou takřka přednášku doc. Dr. E. Chalupný. Proč bezvýznamnou, ukáží hned. Chalupný zasáhl do sporu o rodiště Husovo s myšlenkou sociologickou. Již dříve totiž prof. Flajšhans dobře zdůrazňoval, že se na příklad filologie do podobných věcí míchat nemá a nesmí. To řekl tedy muž jistě povoláný a dobrý znatel Husův. Jest si toho vědom při sociologii i Chalupný, ale přes to zůstává věren slovům nejlepšího našeho historika prof. Pekaře, že totiž „v situaci, v níž se spor

svědectvími navzájem se vyvraccjícími ocitl, máme nejen právo, ale i povinnost hledati východiska, kdekoli se příležitost k němu naskytne.“ Chalupný se chápe slov Pekařových, která jistě se sem nevztahovala (poněvadž by jistě byl poukázal na Flajšhansovo mínění) a obrací se proti Pekařovi a jeho mínění. Ostatně také první sociolog Masaryk tvrdí, že je důležité, že t. zv. reformace vznikla na jihu, ale nesmí se z toho nic vvozovati, poněvadž později se ukázalo, že právě ostatní části Čech byly „reformovány“ a jih jest nejkatoličtější. Tedy vidíme, že i Masaryk nevěřil dosti sociologii, ač byl prvním jejím propagátorem u nás. — Chalupný tvrdí, že také Denis, Novotný, Šusta i Urbánek postupují ve svých důležitých pracích sociologicky. K tomu postačí říci tolik, že tam, kde skutečně tomu tak je, všechno jest takřka založeno na výsledcích historického badání a ne, jak by chtěl skoro Chalupný, aby historické badání bylo pod přísným dozorem sociologie. Chalupný se odvolává na Pekaře, jako by chtěl na příště odzbrojiti mnohé ty nedůvěřivé skeptiky, praví, že se vyskytnou jistě někteří, kdož budou ten výrok vykládat v ten smysl: hledejme východisko kdekoli, jenom ne v sociologii. Ukázalo se však dosud, že nejen Pekař, ale i Novotný a ostatní historikové odmítli rázně vývody Chalupného jednak tím, že, ač věděli o přednášce, spontánně vůbec do ní nepřišli a vůbec se o ní ani dost málo nezminili.

Chalupný dal se do rozebírání Holečkova románu „Naši“, eventuálně do rozboru povahy Kojatovy, poukazuje k tomu, jak jihočeský člověk měl v žilách mnoho religiosnosti, která tam žila již v dobách pohanských, byla tam i v dobách kacířských a nikdy odtud nevymizí. Ve sporu o rodiště Husovo byl prý každý výrok jedné strany, druhou ihned popřen a zlehčován a proto prý při takovém počínání ani s výsledky počítati nemůžeme. Ani jediný důvod historický není prý úplně přesvědčivý.

K tomu můžeme dodati, že to, co myslí o povaze i historických důvodech, lze říci jen leckde povšechně, ale ne jednotlivě a ještě se značným omezením. Přes to, i kdyby se řádně sociologicky postupovalo, musil by býti výsledek pouze pravděpodobný, kdežto Novotný po svém mínění dospěl k rozhodnutí úplnému a taktéž skoro Pekař. Povahu jihočeskou líčí Chalupný jako zvláště svéráznou, beze sklonu ke kompromisu, zvláštní hloubavosti a náklonnosti k prostotě. Za příklad uvádí Jakuba z Kaplic. Také 4 artykule pocházejí prý z českého jihu, poněvadž někteří jejich původci

jsou Jihočeši a oficielní jejich formulace ukazuje, jak se zdá, na spolupůvodce Žižku. Jan Rokycana pocházel z jihozápadních Čech (a zatím jsou to již skoro střední Čechy), Hus kdyby byl z Husince u Prahy, byl by obrovskou výjimkou mezi svými krajany.

Já sám nesledoval všechno, co tu Chalupný nadhazuje, poněvadž nejsem odborníkem, a také vše to pokládám za zbytečné. Ale

rozhodně bych se ohradil proti tomu, aby se stanovila povahová pravidla pro všechny lidi určitého kraje. Takové škatulkování jest nepřipustno v každé době a h l a v n ě ve středověku. Tam právě se objevuje snaha nemít pravidla pro nic, vše určití bez odporu, od případu k případu. Na to dobře ukazuje Pekař nejen ve svých čteních universitních, ale i ve svých pracích historických.

Schválená změna stanov „Svazu“ na Zemský spolek katolického učitelstva československého v Čechách.

§ 13. Ústřední výbor.

Ústřední výbor skládá se z předsedy, 10 členů výboru a 5 náhradníků, volených valnou schůzí, a ze zástupců vyslaných odborů a sdruženými korporacemi a ze zástupce jmenovaného arcibiskupským Ordinariátem v Praze. Volí ze sebe 2 místopředsedy, jednatele a pokladníka, a když je třeba, i jiné funkcionáře.

Oba revisoři, volení valnou schůzí, a sekretář i redaktor, jsou-li ustanoveni, jsou plnoprávními členy ústředního výboru, jsou-li zároveň činnými členy spolku. Jinak mají hlas pouze poradný.

Rovněž zástupce arcibiskupského Ordinariátu pražského je plnoprávným členem výboru.

Jménem ústředního výboru vyřizuje běžné a jiné svěřené záležitosti výkonný výbor.

Odbory a sdružené korporace volí si zástupce do výboru dle klíče určeného valnou schůzí zemského spolku.

§ 14. Působnost ústředního výboru.

Výbor je schopen platného usnášení, je-li přítomno aspoň pět členů. Usnáší se prostou většinou hlasů. Předseda hlasuje jen při rovnosti hlasů.

Ke schůzím buďtež zváni i náhradníci, zvolení valnou schůzí, aby v případě potřeby zastoupili nepřítomné členy, volené valnou schůzí. Členové vyslaní do výboru odbory, mohou, není-li jim možno na schůzi se dostavití, poslati za sebe svého náhradníka. Náhradníci, jimž nepřipadlo zastupování nepřítomného člena, mohou se účastnití výborové schůze s hlasem poradným.

Výboru přísluší veškerá vnitřní i vnější činnost spolková, pokud není vyhrazena valné schůzi, zejména:

1. vykonává usnesení valné schůze a radí se o prostředcích k dosažení účelu spolku;
2. radí se o podnicích spolkových a podává o nich návrhy valné schůzi;

3. vysílá 2 zástupce a 2 náhradníky do ústředního výboru Říšského Svazu;

4. spravuje jmění zemského spolku a odpovídá za jeho upotřebení valné schůzi, které předkládá každoročně účty;

5. přijímá a vylučuje členy a navrhuje členy čestné;

6. určuje program, čas, a místo valné schůze a schůzí spolkových;

7. působí ke zřizování odborů;

8. ustanovuje tajemníka spolku a redaktora zemského spolkového časopisu;

9. všichni členové ústředního výboru, vyjma zástupce Ordinariátu, ručí, pokud jsou plnoprávními členy výboru, rukou společnou a nerozdílnou za spolkové jmění a jeho řádné vedení.

Všichni členové výboru buďtež uvědoměni o času a místě výborové schůze aspoň týden předem, aby mohli své náhradníky požádati o případné zastoupení. Zároveň budiž jim sdělen program výborové schůze.

Ústřední výbor schází se nejméně čtyřikrát do roka; z vážných důvodů může předseda svolati výbor kdykoliv. Předseda musí výbor svolat, žádá-li o to třetina členů výboru.

§ 15. Výkonný výbor.

Výkonný výbor se skládá z předsedy, obou místopředsedů, jednatele, pokladníka a tří členů vyslaných ústředním výborem.

Vyřizuje běžné záležitosti jen v mezích plné moci, udělené mu ústředním výborem. Oba revisoři, tajemník a redaktor zemského časopisu mají hlas poradný.

§ 16. Předseda.

Předseda je volen valnou schůzí na jeden rok. Zastupuje zemský spolek před úřady a na veřejnost. Přijímá návrhy členů a předkládá je výboru k projednání; sestavuje s jednatelem a tajemníkem program schůzí výborových, svolává je a předsedá v nich, i ve valných schůzích a jiných schůzích. Stará se, aby stanovy spolku se přesně zachovávaly,

podpisuje s jednatelem protokoly, ohlášení a spisy spolkové.

§ 17. Spolek zastupuje na venek předseda, v jeho nepřítomnosti místopředseda a jednatel.

§ 18. Místopředseda zastupuje předsedu ve všech jeho povinnostech, je-li tento zaneprázdněn nebo odstoupí-li. Je-li první místopředseda zaneprázdněn, zastupuje ho druhý místopředseda.

§ 19. Jednatel obstarává všechny písemnosti a jiné potřeby výboru, podpisuje s předsedou úřední listiny a sestavuje výroční zprávu o činnosti spolkové.

§ 20. Pokladník přijímá veškeré spolkové peníze, členské příspěvky a vůbec cenné věci, vyplácí spolkové účty, zapisuje příjmy a vydání do pokladní knihy a předkládá ji revisorům; je povinen dovoleti každému členu výboru nahlédnutí do pokladních knih a do pokladny. Způsob spravování a vydávání peněz stanoví jednací řád.

§ 21. Revisori konají revisi spolkového jmění a jeho spravování a podávají o tom zprávu ústřednímu výboru a valné schůzi. Mají právo revidovati i jmění a hospodářství odborů a sdružených spolků.

§ 22. Právní listiny, jimiž se spolek zavazuje právně, podepisuje předseda, jednatel a pokladník.

§ 23. Tajemník, je-li ustanoven, vede běžnou agendu spolkovou a zprostředkuje styk se členy, odbory a sdruženými spolky, pečuje o organizační záležitosti a spolkový archiv, spravuje kancelář spolkovou.

§ 24. Redaktor zemského věstníku spolkového, je-li ustanoven, řídí spolkový věstník za součinnosti re-

dakční rady, zvolené ústředním výborem. Není-li tato rada zřízena ústředním výborem, vykonává její funkce výkonný výbor.

§ 25. Smírčí a čestný soud. Spory vzešlé z poměrů spolkových rozsujuje smírčí a čestný soud. Do smírčího soudu jmenuje každá sporná strana 2 členy. Ti volí si člena pátého jako předsedu. Nemohou-li se dohodnouti, jmenuje předseda zemského spolku předsedu ze středu ústředního výboru. Z nálezů smírčího soudu není odvolání. Kdyby byl výbor sám spornou stranou, rozhoduje o sporu valná schůze zemského spolku. Smírčí soud rozhoduje většinou hlasů. Při rovnosti hlasů rozhoduje předseda. Čestný soud ustavuje se a jedná dle týchž zásad jako soud smírčí.

§ 26. Za zemřelé členy spolku slouží se každoročně před valnou schůzí mše svatá, možno-li zádušní.

§ 27. Vyhlášky spolkové vyvěšují se ve spolkové místnosti a oznamují se v listech výborem k tomu určených.

§ 28. Spolek přestává:
1. čítá-li méně než 18 členů;
2. usnesla-li se na tom dle § 12. zvlášť svolaná valná schůze.

§ 29. Spolkové jmění. V případě rozejití se spolku připadne spolkové jmění tomu, komu poslední valná schůze je přiřkne, ale vždy jen k účelu, který je v intencích rozcházejícího se spolku. Neusnese-li se valná schůze na ničem, připadá jmění arcibiskupu pražskému, který s ním naloží v intencích stanov spolku.

§ 30. Odbory. K obstarávání jednotlivých částí spolkové činnosti může si ústřední výbor ustanovit odbory. Jednací řád odborů ustanoví ústřední výbor.

Marie Roudnická.	Alois Brynych.
Růžena Budělovská.	Antonín Novák.

ZPRÁVY SPOLKOVÉ A ORGANISAČNÍ.

Hlidka mladých.

Chrudim. Na výzvu ke kandidátům odpověděly, jak jsme již posledně sdělili, kandidátky učitelstva v Chrudimi. Předsedkyně SSS. na ústavě, sl. kol. Kostková, rázně se chopila práce. Redaktor Věstníku kol. Janáček ochotně na její výzvu přijel do Chrudimě, kde promluvil ku shromážděným kandidátkám o tom, proč se organisuje učitelstvo,

proč se organisuje učitel. katolické a proč věnuje nyní péči dorostu i jaké cíle si vytýká do budoucnosti, a seznámil je s organizací našeho katolického učitelstva. Hned po jeho přednášce přihlásilo se 53 a příští dny ještě více kandidátek do čekatelské sekce Zem. spolku katol. učitelstva čsl. v Čechách. Mezi nimi je jich velice mnoho ze IV. ročníku, tedy kandidátek, které stojí přímo přede dveřmi

svého učitelského povolání; ty tedy po prázdninách uvidíme ve svých řadách... — Na schůzi a po ní bylo se zájmem také jednáno o oživení odboru chrudimského nebo pardubického, k němuž budou kol. přičleněny a jenž je bude také na své schůze zvat, po případě v sekci také čas od času přednášet. Jest ovšem žádoucí, aby naši kolegové nepřestávali nikde na jediné schůzi, nýbrž aby všude, kde se sekce uvede v život, při SSS. živě se pracovalo, aby neusnulo to, co tak slibně započalo. — Po prázdninách přijdeme tedy do Chrudimě mezi své staré známé. Kdo přijde po nich? Zdaru přeji všem!

R.

ZEMSKÝ SPOLEK KATOLICKÉHO UČITELSTVA ČSL. V ČECHÁCH.

Výkonný výbor ZSKUČ. konal schůzi dne 25. května t. r. za řízení místopředsedy prof. Nováka v zastoupení předsedy p. Brynychy. Tajemník oznamuje: Změna stanov Svazu na Zemský spolek katol. učitelstva čsl. v Čechách nabyla právní platnosti. Podány tři petice na směrodatná místa. Je naděje, že některých požadavků docílíme. Dorost učitelský: Získány adresy abiturientů, kandidátů a kandidátek z III. ročníku. 20 abiturientek přihlásilo se k Zemskému spolku. Dále referuje o zvláštním případě vyřízení ohrazení proti sexuálnímu poučování dítek. Stanovy Říšského Svazu musí býti podány přímo na ministerstvo vnitra. O zájmech industriálních učitelek. — V debatě, které se zúčastnili všichni přítomní členové, uvedeno: Stal se případ, že mladší učitel bezvěrec dostal místo učitelské proti dvěma starším katolíkům; jindy, nebyl-li katolík, postupovalo se podle zákona. K tomu bylo upozorněno: do 14 dnů po obsazení (po oznámení, že místa nedostal) má každý pominutý žadatel právo rekursu; ovšem tu se musí u okresního školního výboru postarat o svoji kvalifikaci, aby zjistil, nebyl-li protizákonně pominut. Každý okresní školní inspektor musí dovolit nahlédnouti do kvalifikace. Cítili se postižení zhoršením kvalifikace nespravedlivě poškozeným, má právo žádati o revisi kvalifikace: o zemskou inspekci. Na schůzi do Kutné Hory delegována pí řed. Schmutzerová. — Paní řed. dala cenné pokyny o občanské nauce a výchově. — Pokladní slč. Roudnická vydala 300 Kč jako dar na katol. feriální osady. Při té příležitosti rozvinul se rozhovor o dozoru v osadách. — Usneseno svolati schůzi ústředního výboru na den sv. Petra a Pavla 29. června.

Odborná místa učitelská s volnou kompetencí jsou vypsána na měšť. dívčí škole v Bystrém u Poličky. Kolegyně pro II. a III. odbor podejtež žádost.

Sekretariát žádá všechny členy o sdělení, kde jsou nebo budou zatímni nebo výpomocná místa učitelská po prázdninách k obsazení, aby mohl informovati naše abiturienty a abiturientky.

Pokladník žádá o zaslání členských příspěvků. Ještě mnoho členů dluhuje za rok 1924 ano i za r. 1923. Složenky byly už dvakrát přiloženy k Věstníku.

Záslohou našich členů bylo zřízeno již 18 far-ních Sdružení katol. rodičů a přátel křesťanské výchovy. Následujte, následujte!

43 abiturientek a kandidátek přihlásilo se ku Zemskému spolku katol. uč. čsl. v Čechách kromě shora uvedených 20.

Na vysvětlenou. V minulém čísle t. l. otištěn byl referát o mé přednášce, kterou jsem konal v únoru na schůzi českobudějovického odboru a jejímž předmětem byly některé zjevy moderní katolické literatury české i přeložené. Pokládám za svou povinnost podotknouti, co jsem tehdy přednášce předeslal a co jsem v ní několikrát opakoval, že totiž nepokládám sebe za povolaného literárního kritika, nýbrž pouze za diletanta, který se zálibou ty věci sleduje a že projevují pouze své osobní mínění, nikoli definitivní úsudky. Přednáška nebyla vůbec pro veřejnost určena, chtěla jen něčím přispěti k orientaci po literárních aktualitách, o nichž se právě v katolickém tisku diskutovalo. Snažil jsem se upřímně na zjevech, o nichž jsem mluvil, najíti více světla, než stinu. Referát, který na několika místech odchyluje se od mých vlastních slov, dostal se do veřejnosti bez mého vědomí. Nebylo by proto správné, tvořiti si dle něho závěry o mém nazírání nebo o předmětech, jichž se týká. — Čes. Budějovice, dne 26. května 1924.

K. Reban.

Z Moravy. V tomto správním roce založeny na Moravě dva nové Krajské odbory katol. učitelstva. První založen 23. září 1923 na ustavující schůzi v Hodoníně a to pro polit. okresy Hodonín, Kyjov a Hustopeč. Předsedou zvolen dr. Blažej Koukl, profesor v Břeclavě, místopředsedou a právním referentem Oldřich Vařeka, odborný učitel ve Strážnici, jednatelem Frant. Vařeka, učitel ve Tvrdonicích. Odbor konal doposud 8 velmi zdařilých schůzí a to střídavě v Hodoníně, Břeclavě, Kyjově a Hustopeči, na nichž mimo obvyklé referáty přednášeno o zkušenostech nabytých při vyučování občanské nauce a výchově a výchovným ručním pracím chlapeckým. — Druhý odbor založen dne 28. května 1924 v Rudě na severní Moravě pro polit. okresy Šumperk a Zábřeh. Předsedou zvolen řídící učitel Stanislav Spáčil v Bušině, místopředs. Fr. Dostálová v Zábřeze a jednatelem a právním referentem J. Šaj, odborný učitel v Bludově. Na ustavující schůzi tohoto odboru o hesle »Kdo má mládež, tomu patří budoucnost« a o účelu katol. spolků promluvil Jos. Vařeka, ředitel školy v. v. v Raškově.

O. V.

Schůze odbočky V. Brna a okolí. Dne 27. dubna sešli se členové brněnské odbočky k valné hromadě. Dostavila se pouze třetina členů. Před-

seda v předmluvě touží po lepším plnění povinností, zvláště po dochvilné docházce do schůzí. Přeje si, aby heslem dnešních voleb bylo: »Ti nejschopnější vpřed!« Nechť budoucí valná hromada vykáže působavnější obraz práce a činnosti, a lepší návštěvy členů, ať každá schůze chlubit se může významnou hodnotou a přivede spolek blíže vytčenému cíli.

Dále vítá slečnu Jos. Muchovou a děkuje jí, že tolik členů v poslední době spolku získala. Do výboru zvoleni byli páni a dámy: Zháněl, Klímová, Teplá, Bobrovský, Juda, Pešková, Špačková, Čelechovská a Sochor. Usneseno konati jako posud měsíční schůze, vždy v poslední aneb předposlední neděli v měsíci.

PRÁVNÍ HLÍDKA.

D o t a z. Modlím se s dětmi před a po vyučování, děti katolických ve škole veliká většina. Místní školní rada zakázala mi modliti se; když jsem neposlechla, poslala mi zákaz písemně. Zavádím prý novotu, před vyučováním se prý vůbec nemám modliti, po vyučování jen s dětmi katolickými, děti nekatolické mám prý pustiti domů. Co mám dělat?

O d p o v ě ě: Místní školní rada měla Vám oznámiti, kterým rozhodnutím zákaz odůvodňuje. To se nestalo. Bude-li místní školní rada zákaz opakovati, požádejte správu školy, aby Vám předložila protokoly o usnesení nemodliti se. Stalo-li se usnesení po 9. květnu 1919, je neplatné, stalo-li se po 17. srpnu 1921, musilo býti posláno místní školní radě, odtud k ošv. a odtud správě školy, aby nabylo platnosti. Z Vašeho vypsání vidno, že správa školy mlčí, že tedy platného usnesení nemá. Modlete se tudíž dál a další nám oznamte!

D o t a z pod značkou R. L.: V roce 1919 po tříleté praxi učitelské byl jsem z učitelství na svou žádost propuštěn. Vstoupil jsem ke dráze. Jsem adjunktem čsl. státních drah v N. na H. (Morava). Mám maturitu na gymnasiu, zkoušku dospělosti na učitelském ústavě, tři odborné zkoušky u dráhy. Cítím se však u dráhy nespokojen pro veliké nesrovnalosti sociální. Pomýšlím proto vrátiti se zpět k učitelství. Budu přijat a za jakých podmínek? Budou mně započítána a jak služební léta?

O d p o v ě ě: Můžete býti přijat jako zastupující učitel s odměnou. Budete-li přijat, započítají se Vám ona tři léta učitelská, služba u dráhy nikoli. Informujte se také u okres. inspektora toho okresu, kam chcete žádat. Dle našeho názoru bude zkoušek a let dráhy škoda, budete za svými kolegy pozadu; ti mají již po konkursu a mají definitivu, Vy musíte dělati způsoblost a pak teprve býti zařazen se započítáním let. Proto si krok dobře rozmyslete!

Důležité rozhodnutí ministerstva školství. Zákon z 13. července 1922 nezrušil práv učitelů řádně zatímně jmenovaných před platností tohoto zákona. (Na jedné škole pětileté nepřetržité působení — nárok na jmenování definitivním ad personam.)

Započítání vojenské služby. Vynesením min. zemské obrany z 10. prosince 1915 č. 362, z 5. května 1920 č. 483.085, zákon z 17. února 1922 č. 76 a § 12. nařízení vlády z 22. prosince 1920 č. 666.

Berní úřady a správy. Učitelstvu srážejí se již po tři léta plné peníze na daň z příjmů. Platební rozkazy za tři léta nebyly dosud doručeny. Hmotné poměry učitelstva vyžadují, aby se tak stalo co nejdříve, a aby byly učitelstvu vráceny přeplacené peníze na dani příjmové. Některé okresy již nápravu zjednaly.

K bližícimu se období pensionování. Kolegové, kteří dosluhujete, neopomeňte požádati závčas o snížení pensijního příspěvku, jestliže jste dosáhli dovršení nároků na plnou pensijní výměru, t. j. 35 roků do pense započítatelných. (Zlomky přesahující šest měsíců počítají se za plný rok služby, tedy na příklad 34 roky 8 měsíců k 1. červenci jest 35 let úplných.) — Žádost adresujte zemské školní radě a k ní přiložte dekrety a propočítání.

D o t a z: Dne 14. listopadu 1918 byl jsem ustanoven zatímním katechetou na měšťanské škole a z toho ustanovení byl mi vyměřen poplatek 72 Kč. Dne 6. srpna 1919 byl jsem zsr. jmenován definitivním na téže škole a vyměřen mi z dekretu poplatek 208 Kč. Oba poplatky jsem zaplatil nevěda, že jsme od 1.-XI. 1918 od placení poplatků osvobozeni. Žádal jsem finanční ředitelství dle návodu v »Čes. Učitelce« za vrácení zaplacených poplatků, ale dostal jsem odpověď, že berní úřad není oprávněn poplatky vymáhati, ale také není povinen zaplacené vraceti. Jakým způsobem mohu přeplacený peníz 280 Kč dostati zpět?

O d p o v ě ě: K poplatkům služebním přihlížejí zákony: a) z 12.-VI. 1920, kterým min. financí upustilo od poplatků po 31.-X. 1918; b) z 26.-IV. 1920, kterým vymáhání poplatků z učit. ustanovení zastaveno a od vyměřování upuštěno; c) rozhod. Nejv. správ. soudu z 29.-XII. 1923, kterým nebudou se poplatky odváděti. — Těžko domáhati se navrácení, když zákon výslovně praví, že, co z a p l a c e n o, n e v r á t í s e. Jediná námitka by byla kdyby berní úřad po 26.-IV. 1920 poplatek předepsal n e p r á v e m; proti tomu ovšem měl býti podán do 30 dnů rekurs.

Dotaz: Školní kamna. Ředitelství měšťanské školy, jež jest odběratelem t. l., žádá zdvořile pp. kolegy o radu, která kamna se pro školu dobře osvědčují. Za radu předem vřele děkuje a o přímé sdělení na lístku prosí: Ředitelství soukromé měšť. školy ve Vyškově, Morava.

DROBNÉ ZPRÁVY.

»Lidové Noviny« otiskly zprávu »Bohemie«, že se připravuje zákon, jímž se zavádí pro ženské státní zaměstnance a jim na roveň postavené celibát. Také mají býti ze služby propuštěny úřednice, jež jsou provdány za státní úředníky. Pomýšlí se vyplatiti jim odbytné, nebo je pensionovati.

»Československá Republika« vzpomněla pětiletí paritního zákona. Ukazuje na důsledky reparačního zákona z 13. července 1922. Nedostatek kvalifikovaného učitelstva pro školy měšťanské ohrožuje již vážně i samu existenci této školy. Nepatrné zlepšení platů neláká nikoho k odborným zkouškám a k nesporně těžší práci na škole měšťanské. Počet učitelů se zmenšuje. Historie zrovnoprávnění učitelstva se státním úřednictvem nás přesvědčuje, jak je nesnadné tuto naprosto spravedlivou zásadu uskutečniti. Škola a učitelstvo nedá se lehce vměstnati do schematu úřadů a úřednictva, poněvadž práci učitelstva nelze mechanicky srovnávati s prací kancelářskou. Snad jen při úplně změně platového systému všech státních zaměstnanců dala by se tato otázka uspokojivě rozřešiti, zřízením nových kategorií úřednických.

Poradní komise při ministerstvu školství. Sotva byly ustaveny a prvně zasedly, projevuje již »Český Učitel« obavy, aby se nesvolávaly v posledních chvílích a nesměly zasahovati hlouběji do struktury předložených zákonů a návrhů a tím nepozbývaly na významu a nebyly pláštíkem byrokratických snah.

Slovensko. »Český Učitel« v č. 39. zaznamenává na Slovensku organizaci církevních škol (Z. Ů. Sp. Uč.), pokrokového učitelstva (Ů. S. P. U.), Slovenskou obec učitelskou (S. O. U.) a všeobecný maďarský spolek a volá po splynutí tří organizací učitelských. — V našem »Svazu« bude potřebi rovněž ohlédnouti se po Slovensku.

Morava. Diktát »Z. Ů. S.« pokrokového učitelstva začíná se nelíbiti »Z. Ů. J. U. M. Š.« i »Č. O. U.« v Čechách a »Ů. Sp. J. Uč.« na Moravě. »Český Učitel« v č. 39. na str. 629. přináší Moravě nový diktát slovy: »Nevyhovuje-li náš návrh Moravě, ať se přizpůsobí! I my jsme to zkusili!« — Bratři-Moravci, kolegové katolíci, prohlédněte a a přistupujte za členy »Svazu katol. učitelstva«!

Doznání »Českého Učitele« na str. 630. v č. 39. Život si zvykal rozvíjeti bez učitele, místo politického přesvědčení nastupovala nepolitická vlažnost, která zasahovala i do veřejnosti a stala se tak bezděčnou podporou vzrůstající, kalkuluující reakce. Nechtějíce pomáhati jsme plésti na sebe bič. Postrádali jsme vůdce. To je naše největší popřevratové minus, také největší bolest. Učitelská kára už nikoho nezajede. Silnice je široká a proto jedeme. Kam?

»Český Učitel« začíná věnovati »Svazu katolického učitelstva« nápadnou pozornost. V č. 34. doporučí »Svazu«, aby do »Praktické morálky«, která má býti vydána, vevázal »Rajtky z nádherné látky«. — Jak vidět, neomalené vtipy z pokrokářských kalhotek zapáchají už z daleka.

»Český Učitel« v č. 34. se zlobí, že k pracovní schůzi učitelstva měšťanských škol pozvána byla i strana lidová, která též svého zástupce do schůze vyslala. Píše: »Budou-li v tom postupu vůči klerikálům následovati i ostatní organizace pokrokového učitelstva, bude to podívaná pro bohy. Učitelstvo bude státi v boji se stranou lidovou, ale representanti organizace ji budou mezi sebe zváti.«

Doplňujeme: Učitelstvo měšťanských škol jest patrně na lepší cestě a to se nelíbí »Zem. Ústřed. Spolku« obecněškoláků, který dle č. 35., str. 562. v »Českém Učiteli« nepatří k žádné straně, ale dle str. 566. má naději, že dojde k pravidelným stykům se stranami socialistickými, když republikánská a národně demokratická odmítly svou účast.

»Český Učitel« v č. 40. ve článku »Za jímavý pohled« uveřejňuje statistiku bezvěrců v Čechách a dochází k závěru, že i mnoho učitelstva a hlavně skoro všichni inspektori jsou dosud »u římských«. Proto volá: »Odřímštit a příkladem napřed!« — Daleká cesta, příteli, a marné volání. Příklady netáhly a nepotáhnou. »In hoc signo vinces!« voláme my. Jest na skále a brány pekelné jí nepřemohou!... Ne hesla, ale klid, soužití a práce mohou spasiti české školství. M.

Kolegům profesorům! Dostalo se nám od člena spolku, profesora, výtky, že si náš »Věstník« hledí jen zájmů učitelstva škol obecných a občanských a že si nevšímá bolestí učitelstva škol středních. Redakce je si dobře vědoma toho nedostatku a ústřední výbor o věci nejednou jednal. Bohužel, pro letošek nebylo možno docíliti nápravy, ježto ti kolegové profesoři, kteří jsou členy ústředí a spolu redakčního kroužku, byli také letos přímo zasypani jak prací školskou, tak funkcemi (ovšem nehonorovanými!) a pracemi mimoškolními a nemohli již při nejlepší vůli pracovati více, z ostatních pak profesorů, kteří jsou členy spolku, si na »Věstník« ani jediný článkem nevzpomněl. Bude tedy pro příště potřebi ne pouze nařikati a vytýkati, ale i přiložit ruku k dílu a také něco pro společný časopis napsat. Redakce ubezpečuje, že každý dobrý článek neb a s p o ň p o p u d k n ě m u s radostí uvítá.

Kolegové správcové škol! Máme řídit do školy nová kamna. Porad'te nám ze své zkušenosti, která kamna by konala nejlépe službu. Zkusili jsme leccos, ale dosud nejsme spokojeni. — Laskavé rady přijímá redakce »Věstníku«.

Kdo z českých kolegů, po případě správců škol by přijal asi na šest neděl za plat německého kolegu? Chce se zdokonalit v češtině. Chce, by místo bylo buď větší vesnice nebo město, ale v lesnaté krajině. — Rovněž i jedna německá kolegyně by chtěla na venkov, aby se zdokonalila v češtině. Chtěla by též dávat německé hodiny. Nabídky zašlete redakci »Věstníku«.

Doplňky. Dp. dr. B. nás upozorňuje: K str. 6., č. 1.: „Členem komise pro reformu středních škol je ředitel A. Kudrnovský, laik a náš odpůrce, a nikoli univ. profesor dr. Kudrnovský. O dr. Kratochvílovi pak píše „Život“, že jeho filosofie není katolická (č. 1., str. 30).“ — K str. 10., č. 1.: „Jakmile žák, žákyně navštěvovali plných 8 let školu, dostanou i bez dispense propouštěcí vysvědčení, i když plného 14. roku věku nedosáhli. Přihlíží se k osmiletí a ne k dokonanému 14. roku.“

Došlé dopisy.

1. Kolegům a příznivcům do Plzně! Německá kol. učitelka z Chebu ráda by získala výměnu dívka z některé plzeňské rodiny pro příští školní rok pro svého bratra. Bratr její (šestnáctiletý) studuje na vyšší obchodní škole v Plzni, a poněvadž matka je vdovou po úředníku, jeden bratr jest učitelem bez místa a sestra ještě studuje, jest jí těžko syna v Plzni vydržovat. Ráda by si tedy výměnou chlapce nebo dívky z plzeňské rodiny náklad ulehčila. — Prosím, abyste laskavě své nabídky zaslali redakci tohoto listu pod značkou »Cheb«. Táž rodina přijme za plat na prázdniny katolickou učitelku nebo slečnu, která by se ráda učila německy.

REDAKCE.

Po tomto čísle nastane ve vydávání »Věstníku« malá prázdninová přestávka. Upozorňuji pp. odběratele a členy S. K. U., že poslední, t. j. 10. číslo »Věstníku« vyjde v září na počátku nového školního roku. Přeji všem milým kolegům a příznivcům šťastné a krásné prázdniny. Prosím zároveň snažně pp. dopisovatele, aby na »Věstník« ani o prázdninách nezapomínali. — Na shledanou za dva měsíce při nové práci! Váš redaktor.

Rukopisy pro Věstník pište jen po jedné straně.

ADMINISTRACE.

Poslední číslo tohoto ročníku vyjde až po prázdninách v září. Páni odběratelé, račte to vzít na vědomí.

1. číslo III. roč. Věstníku vyjde v říjnu t. r. Žádáme o zaslání nedoplatek předplatného za II. ročník.

Předplatné na II. ročník Věstníku bylo upraveno na 15 Kč ročně.

Členové Svazu v Čechách platí přímo 5 Kč a Svaz za ně 10 Kč.

Členové Spolku katolického učitelstva na Moravě a ve Slezsku platí přímo 10 Kč a jejich spolek za ně 5 Kč.

Nečlenové z Čech i z Moravy platí přímo administraci celé předplatné 15 Kč.

Kdo platí poštovní poukázkou, musí poslati o 50 haléřů více na dodavné.

Kandidáti a kandidátky učitelství dostanou »Věstník« za sníženou cenu Kč 8.— ročně.

Členové založte všude Sdružení katol. rodičů

a přátel křesť. výchovy, jak doporučuje ústř. výbor Svazu, a to v dohodě s duchovní správou, a vezměte na sebe funkci paedagogického rádce. Informace a přípravné tiskopisy vám pošle a stanoviny na zem polit. správu podá: Sekretariát Ústředního Sdružení katol. rodičů a přátel křesťanské výchovy v Praze II., Jindřišská ul. č. 20.

Projekty, opravy, novostavby

levně a solidně provádí

B. V A R H A U T,

stavitel

Praha — Dolní Krč čis. 154.

... HUMPOLECKÁ SUKNA ...

MODNÍ LÁTKY PÁNSKÉ I DÁMSKÉ

NABÍZÍ FIRMA

HEZINA A SPOL., HUMPOLEC.

VÝROBA SUKEN A MODNÍCH LÁTEK.

... VZORKY IHED NA POŽÁDÁNÍ ...

Levné ošacení celé rodiny.

Učitelstvu, kněžím, státním úředníkům, zřizovatelům a jiným zaměstnancům, gázištům mimo hodnostní třídu, železnic. zřizovatelům zašleme 20 metrů skutečně dobrých, bezchybných, zaručeně stálobarevných zbytků košacení dětí i dospělých a sice: 5 m dobrého moder. šatového barchetu, 5 m tlustého hřejivého flanelu na košile, 5 m pěkného pestrého kretonu na šaty, 5 m dobrého plátna na kosile celkem 20 metrů, které jsou ve směr zaruč. dobré jakosti, čítáme pouze 126 Kč i s poštovným, přiznávk. jiné nechtáme. Dobrou zaplatíte 66 Kč, druhých 60 Kč ve dvou po sobě jdoucích splátkách měsíčních.

Každé rodině vše doporučujeme! Vzorů zaslati nemožno, barvu muže každý určí. Objednejte i nadále s důvěrou u firmy:

Josef Stóln a spol., Náchod.

VĚSTNÍK

KATOLICKÉHO UČITELSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO.

Vychází měsíčně s přestávkou o hlavních prázdninách vždy 20. dne v měsíci. Redakční uzávěrka 15. dne v měsíci. — Předplatné 15 Kč ročně. — Řídí redakční sbor pětičlenný. — Rukopisy se zasílají na adresu: Josef Janáček, učitel dívčí školy v Chotěboři. — Administrace: Praha-II., Jindřišská ul. č. 20. — Otevřené reklamace se nefrankují.

OBSAH: Jos. Juda: Tu felix Bohemia! Karel Reban: Mravní a kulturní základy tělesné výchovy. — V. N. H.: Kde se narodil Mistr Jan Hus? — Biskup Brynych o katolické škole. — M. Roudnická: Školské besídky. — Schválená změna stanov „Svazu“. — Zprávy spolkové a organizační. — Právní hlídka. — Drobné zprávy. — Redakční. — Administrační.

Jos. Juda:

Tu felix Bohemia!

Z Moravy na počátku škol. roku.

Heroldové našeho národního zastupitelství roztroubili již do celého světa zprávy o nedostupném stavu našeho školství a není divu, že i v zahraničním tisku dočteme se ve skromně ukryté notici zprávy o „vzorné škole“ republiky Čsl. Národ, jehož chloubou jest, že dal světu „učitele učitelů“, nemůže ani jinak, než vyplnit první bod svého desatera heslem: Škola naší spásou! a doplňovatí slavnou svoji tradici novými a intenzivnějšími snahami. Šest let naší samostatnosti vyrylo hlubokou stopu československého svérázu do našeho školství. Již ve stavu zrodu byly to těžce okované boty prvního ministra školství Habermanna, jichž šlépěje zůstanou v mnoha případech nesmazatelným znakem: obrozené české školy ve smyslu pokrokové internacionály.

Mnoho toho bylo ve škole české změněno a opraveno, nelze však říci, že vždy k jejímu dobru. Má-li se mluvit o aktivní práci na poli školství, pak možno zmíniti se leda o práci na odkřesťanění školy a postavení její na hliněné základy nemožné laicko-pokrokové kultury. Jedině v tomto smutném směru docíleno bylo politickými chapadly jakýchsi výsledků; zda k prospěchu školy, o tom promluví nejbližší budoucnost.

Po sedmé vstupuje již učitel do osvobozené školy a po sedmé bude vítán těmitěž neklamnými známkami pokrokového ducha „osvíceného“ češství. Schůze a vyhlášky o

možnosti osvobození od docházky do hodin náboženských a nátlak různých politických stran na rodiče jsou na venek jedinými veřejnými dokumenty, že dnešní škola se liší od bývalé školy rakouské. Detailní učebné osnovy, vzorné učebnice beze všech hrubých nájezdů, vypracované opravdovými znalci z ministerstva kultu, nové pomůcky, příručky a schválené postupy vyučovací — to vše má čas, až republika bude hospodářsky upevněna.

Všecka horečná snaha panstva čelí k tomu, aby náboženství bylo ze škol vypuzeno, katecheta znemožněn a v dětské duši aby nastala nejistota a chaos. Veliké a důkladné zákony na to nestačily, musil tu vypomoci ještě „Malý školský zákon“. Malý pohlavek je sice také pohlavek, ale tímto „Malým školským zákonem“ rozdávány velké pohlavky na všechny strany. Dostali jej katolíci, cítí jej stejně i učitelé pokrokoví, ba cítí jej i ti, kteří jej vyrobili.

A tak učitel po krátkém oddechu prázdninovým opětně spěchá vstříc všem vymoženostem, které vymyšleny a zavedeny byly jemu k potěše. Zase ty říšské hodiny ručních prací, znovu promávané hodiny laické morálky a koruna všeho „veselá polosvátka“, slavené dětmi v přírodě a učitelem v prázdné třídě!

Novinka? Opomenuté hodiny náboženství v osnově pro kurs při škole měšťanské, okle-

štění svátků s povolením jich svěcení a zatížení existence všech rodin učitelských vlnou drahoty bez naděje na zlepšení. Samá cucrátka, jichž pozření působí dávení.

Katolický lid moravský vyslechl celou serii z černé knihy republiky o české škole na svém sjezdu v Brně v sekci školské. A není bez zajímavosti, že právě tato sekce byla skoro jediná, které si dopodrobna všiml pokrokový tisk; a zvláště její resoluce byla nejzřetlivěji kritisována a nejfanatičtěji komolena. Vždyť se hrálo na nejcitlivější struně. Proč?

Přece katolíci na sjezdě nejednali o dětech bezvěrců, fanatiků a církve československé, nýbrž pouze a jediné o svých dětech katolických, a dožadovali pro ně věci naprosto samozřejmých a spravedlivých, svobodou občanstva v republice zaručených. Že bezvěrci a jim blízké církve žádají, aby se jejich děti ve škole nemodlily, je požadavek jejich směru odpovídající a zřejmý; stejně však je spravedlivý požadavek náš, aby se děti katolíků modlily.

Této jednoduché rovnici však nadlidé tábora protikatolického nemohou a nechtějí porozumět. — Že národ náš má nejméně analfabetů a v občanském vzdělání je nepokročilejší, o to má zásluhu ne dnešní moderní učitel, ale poctivý katolický kantor, ten ctihodný, nezištný a vzorný vlastenec, který mimo základní všeobecné vědomosti snažil se vložit do duše svěřených dětí celé svoje poctivé nevyumělkované jádro. A tím právě se lišil starý kantor od dnešního

učitele, stejně jako se liší dnešní školní mládež s rafinovanými požitkářskými touhami od té, o které s potěšením čítáme ve vlasteneckých povídkách starých pedagogů.

Katolický učitel zahajuje sedmý rok ve svobodné škole s vědomím, v mezích zákona všemožně vyhovět požadavkům katolického lidu a nábožensko-mravní výchovou na všech jemu svěřených dítkách, i nekatolických, všem přemoudřelým novotářům dokázat, jaká propast dělí laickou morálku od náboženské. A jeho útěchou a posilou je právě ono vědomí jistého cíle, které schází všem pokrokovým učitelům.

My, katoličtí učitelé, víme, co chceme a kam dojdeme, zatím, co nejlepší pokrokový učitel pouze tuší, co chce.

Vždyť s přibýváním nevěry, sektářství a boje proti věčným pravdám upadá více a více mravnost a poctivost. Čili: čím více se mluví o pokroku, tím více se blíží člověk k praotci, o kterém pokrok mluví.

V poctivém vědomí svých předností zahajujeme letos nový školní rok a nemáme jiného přání, než ono, aby drahá naše vlast, pokud možno, bezbolestně a bez následků přežila veškeré operace těch samozvaných chirurgů-amateurů, kteří řezí a zapomínají sešívati, amputují a zapomínají na prothesy.

Jako věrní synové a dcery své vlasti budeme se snažit zmírnit tyto rány a snad dá Bůh, že dočkáme se oněch výsledků své nezištné práce, které umlčí nepřítelny náskoky našich nepřátel a znemožní jejich úlisné rejdy, otravující kořeny mladé naší republiky.

Karel Reban:

Mravní a kulturní základy tělesné výchovy.

Kapitolka z náboženské i přirozené morálky.

(Dokončení.)

Moderní tělesnou výchovu, vševládnou ve škole i mimo školu, ať se projevuje snahou zdravotnickou nebo cvikem, sportem či užitím těla v umění, velmi často lze usvědčit z negativních následků pro výchovu mravní a kulturní. Je to nutný důsledek materialismu, na němž buduje přepjatá tělovýchova.

Mravní poměry mezi mládeží jsou tak kritické, že jest otázkou národní budoucnosti, budeme-li mít čistou mládež či nic. Cifry venerických chorob mezi mládeží jsou toho nebezpečí nejsmutnějšími důkazy. Značné části mládeže se sugeruje domněnka, že úplná zdrženlivost jest nemožná, protipřirozená a škodlivá. Není ve výchově zhoubněj-

šího omylu než tento. Mládež jest ustavičně drážděna otrávenou hypererotickou a hrubě smyslnou literaturou, dramatem, filmem a vůbec celým způsobem života. Nesmírné škody způsobilo otupení dívčího a ženského studu moderními tanci, sportem, lázeňským životem a modou. Odtud vychází slabost moderního člověka, který je loutkou bouřící se tělesné žádosti.

Stejně má přílišná tělovýchova škodlivé následky na kulturu mysli. Sport, hlavně hrubý sport (kopaná, zápasy, rohování a j.), přivedl mládež k zesurování a k netečnosti k duševní práci. Dnešní mládež na př. neumí zpívat (leďa chansons à la Hašler), žalostně málo čte literaturu opravdu cennou,

bez účasti nechává příležitosti ku vzdělání (přednášky vědecké, opravdu umělecké požitky). Tak tomu jest u studentů; jak teprve mezi mládeží, která jest inteligenci ještě vzdálenější?

Nechť se nikdo nemýlí: nemírná tělovýchova jest zjevem úpadkovým — vizme jen Řecko a Řím před rozvratem! Ani snahy a zdravý národ neospravedlní tuto přemíru tělovýchovy, protože kultura mravní a duševní stojí hodnotně mnohem výše než výpěstěné tělo. Všechna eugenika zůstane bez úspěchu, nebude-li řízena zušlechtěním mravů a duše. Člověk nemravný a nevzdělaný nikdy nebude se svým zdravím řádně zacházeti.

Aby tělo nebylo na překážku výchově mravní (čistotě) a kulturní, třeba kultivovati celého člověka a úměrně k důležitosti jednotlivých složek všechny jeho síly. Máme-li s hlediska pedagogiky před sebou jako nejvyšší cíl člověka mravně čistého a schopného čilého života duševního, nutno říci:

Kultivujeme rozum! Jinoch a dívka musí poznati, že stojí na rozcestí. Čím jednou budou, zda lidmi ušlechtilými či opakem toho, o tom rozhoduje nejčastěji tato otázka: Máš tolik síly a odvahy, bys přese všechnu vášeň, přese svody a úklady špatné společnosti a všech lákavých dráždidel zůstal čist? Svou neušlechtlejší hrdost měj právě v tom, žes člověk čistý. Bude to boj, prudký boj a dlouho trvající, ale stojí za to, aby byl bojován. Poznej cenu zdrženlivosti! Přemáháš se pro vysoký cíl; dosáhneš-li ho, bohatě nahradí ti všechny oběti. Neseš odpovědnost (to zvláště třeba všípiti jinochům). Víš, čím jsou způsobeny a čím se šíří v kruzích vždy rozsáhlejších a přenášejí se z pokolení na pokolení vyčerpané, zmařené životní síly, těžké poruchy nervové a mozkové, dědičná zatížení? Na činu, spáchaném v okamžiku neblahého opojení, lpí kletba, příšerná zkaženost a stále větší a větší plíží se za ním, zasahuje tebe, oběť tvého hříchu i nevinné oběti další... Toť bojiště, na němž národ má každoročně ztráty větší než v krvavých válkách.

Čistota je možná a kéž bys tušil, co krásných, velkých duší žije! Jest přirozená a zdravá, je zřídlem síly, svěžestí duševní i tělesné. (Povězme a dejme čísti mládeži, co soudí řádní lékaři o té věci; kdo tvrdí opak, má zájem na degeneraci křesťanů.) Ovšem pouhé vědění, jenom poučení samo (přednáška, film, literatura, divadlo) málo pomůže; stačí pro dobu klidu, ale když ti pokušení dýchá svůdným horkým dechem do

tváře, když sám již hoříš — pak tě nezachrání. Čistota není věcí vědění, ale síly (Fr. W. Förster). Kdyby jen na vědomostech záleželo, musili by býti medikové a lékaři nejcudnější, a to nebývá vždy pravdou. (O užitečnosti včasného, šetrného a náležitého poučení nebude dnes již mezi vychovateli sporu. Je sice první povinností rodičů, ale v kolika případech tito chtějí a umějí je podati? Přechází tedy tato povinnost na kněze a učitele. Ani společné poučení (při exerciciích, ve třídě a pod.) nezaslouží, bychom je již předem odmítli. Je spojeno s většími potížemi, ale lze najíti pravá slova a cestu k lepšímu „já“ v mládeži. Bude nám vřele děkovati za včasné, správné poučení, kdežto jinak buď bude se trýzniti pochybnostmi nebo najde si poučení z kalných pramenů a klesne! Nebojme se tedy této nepříjemné úlohy; katolická literatura pedagogická dává nám již četné, dobré návody.)

Kultivujeme vůli! Nestačí vědět, že čistota je dobro; třeba chtítí cele vsí energií býti čistý a přemáhati se. Schází nám síla, ideály vtělovati ve skutky; jsme slaboši. Proto cvič vůli sebekázní; buď neúprosný v povinnostech; nepolehčuj si, ať je to studium, ať jiná práce, ať jakýkoli sebezápor. Kdo koná povinnost, roste a sílí vnitřně, ten je vpravdě svoboděn. Kdo si nedovede odepřiti cigaretu nebo sklenici piva, stěží si vybojuje čistotu.

Síla vůle se zkouší přesností a pořádku-milovností v práci, oděvu, knihách, obydlí, dále důsledným přemáháním nestálosti, povrchnosti a tékavosti. Velmi významný je boj proti lhavosti; lež a hřích nečistý bývají totiž pravidelně spojenci. — Mladé vůli, která přese všechnu touhu po svobodě na druhé straně ochotně dává se vésti, nutno vytknouti veliké strhující vzory. Těmi jsou světci hlavně věkem, povoláním a poměry nám blízcí, ve svém věrném, statečném a radostném konání povinností a zápolení o mravní ideál. Také ty můžeš, chceš-li jen!

Kultivujeme fantazii! Bdi nad ní, ovládej ji, živ ji čistou stravou, t. j. čistými představami. Výchova k čistotě směřuje k zásadě: Nepusť zbytečnou, rušivou myšlenku do kruhu svých představ!

Kultivuj smysly a celé tělo! Bdi nad svým zrakem (pohledy, četba) a sluchem (řeči)! Zachovej si jemnou, citlivou stydlivost! Tou je vnitřní a upřímná úcta k vlastnímu i cizímu tělu. Jeť ono dílem Božím, posvěceným svátostmi, živým chrámem Duchu sv. Je to cosi, čemu Bůh propůjčuje

veliké, důležité cíle a zač neseš velkou zodpovědnost.

Pravá, čistá radost je jako slunce. To ničí chorobné bakterie, čistá radost vypuzuje hřích. Té čisté radosti okusíš při nevinné hře, hudbě, zpěvu v přírodě, v umění; radost z domova, ze štěstí rodinného, ze svěcení dne svátečního je daleko krásnější než okamžik rozkoše, po němž přikvačí hanba, hnus a výčitky svědomí. Kde duše žije v míru s Bohem, tam je pravá radost, ale ruinou radosti je hřích. Proto daleko od kalných otrávených pramenů zábavy: od špatné společnosti, četby, divadla, kina atd....!

Důležitý je správný poměr k rodičům, zvláště k matce; ze zkušenosti možno soudit, že úcta k rodičům je měřítkem čistoty. Právě dospívající syn a dcera mají býti k rodičům otevření, důvěřiví a sdílní.

To jsou prostředky přirozené, jichž s užítkem použije výchova k čistotě. Katolickému pedagogovi jest ovšem jasno, že všechny tyto přirozené prostředky nestačí zdolat větší pokušení, zejména u vznětlivých povah, v nebezpečnějším prostředí. To také chovanci řekneme: Nečekej záchrany od vědění, kultury, tělovýchovy; je záchrana jediná a tou jest Ježíš Kristus. Jeho náboženství, veliké a svaté myšlenky, jeho milost. Náboženství musí býti nikoli povrchní, cizí, kolísavé, nýbrž pevné, zažité, pronikající celou duši.

Zejména je to živá a útlá bázeň Boží, vroucí a pokorná modlitba, s pravidelnou

věrností konaná, denní zpytování svědomí, časté přijímání sv. svátostí. Častá sv. zpověď děj se u stálého zpovědníka a vůdce, dobrého znalce tvých potřeb, k němuž buď naprosto důvěrný a otevřený. A co říci o sv. přijímání? „Kdo miluje Tělo Kristovo, nebude milovati svého těla.“ (Sv. Řehoř Nazianský.) Ono způsobí sblížení, sprátcení se Spasitelem, následování jeho a k tomu nejlepší školou jest úcta k Božskému Srdci Páně. Blahodárný vliv vyvíjí také úcta mariánská. Maria, svatá matka a čistá panna, jest ideálem ženy. Pobožnost k ní idealisuje také touhy mladé duše. Trvale čistým zůstane pouze jinoch a dívka, kteří žijí duchovním životem se všemi jeho součástkami. Život čistých duší je život na vysokých vrcholcích, kde je bělostný sníh a čistý vzduch; je to život radosti, síly a klidu, když jsme si prvotní dětskou nevinnost dobrovolně a vědomě vybojovali a vykoupili obětmi nižší přirozenosti; jest to život blízký Kristu — Bohu, neboť „Blahoslavení čistého srdce...!“

Ve světle těchto zásad řeší katolická pedagogika vztah duše a těla. Oběmu dává, což jeho jest, a tak docílí zralosti tělesné i duševní. A v tom dosahuje cíle pravé výchovy. Každá jednostrannost, ať hrubý materialismus či nezdravý, přemrštěný spiritualismus, jest poruchou a zřudou výchovy. Přijme-li tělovýchova a přirozená etika, hlásaná dnes občanskou výchovou, tyto zásady křesťanské za své, bude to jen v jejich i národa prospěch.

V. N. H.:

Kde se narodil Mistr Jan Hus?

(Psáno se zvláštním zřetelem ke sporu o Husovo rodiště a sociologické přednášce Dr. E. Chalupného, konané 19. ledna 1924.

(Pokračování.)

Hus prý šel na koncil volněji, lhostejněji, ale neodvolal; Jeroným však šel ostře, ale odvolal. To má býti důkazem pevné povahy Husovy. Kdo však jen poněkud tu „povahu“ studoval, ten s Chalupným souhlasiti nebude. Nebýti ohledu na přátele a význačné občanské postavení, byl by Hus jistě odvolal. Vždyť neměl k odvolání daleko a to vzbuzovalo velikou bázeň u přítomných českých pánů, takže ho musil Jan z Chlumu napomínati slovy: „Et ideo propter deum et salutem vestram et veritatis promotionem, ne recedatis propter ullum metuum miserabilis vitae perdendae“. Tedy nelišil by se nikterak temperament jihočeský od klecanského. Pevnost Husova prý se jeví i v písemné prosbě přátelům, kterým píše, aby se zaň modlili, aby neustoupil a ne, aby nebyl upálen. To je prý

jihočeská povahová neústupnost. Kdyby bylo toto mínění Chalupného správné, pak bychom směle mohli říci, že Hus nebyl Husem, poněvadž šel do Kostnice, ne aby, jak říkal, byl o lepším poučen, ale s předsudkem, že nikdy neodvolá, třeba by se ukázalo jeho mínění chybným. Tím by padala celá jeho velikost.

Dále se Chalupný odvolává na poměry hospodářské a sociální. Bohatý a lehký, radostný kraj, v němž vyrostl zpěvný Hálek a Dvořák, kraj pražský, jest všeobecně proti povaze Husově. Není možno, kdo zná krajiny obou Husinců, aby minutku váhal, kam Husa položit. K tomu dodávám: Kdo chce o Husově povaze mluvit, musí ji především znáti, a toho u Chalupného, jak jsme viděli, není. Proto, že ze severu pochází zpěvný Hálek, proto zase na jih stavíme slavíka pootavského

Heyduka. Také u Sovy, Thomayera a Jablonského bychom marně nějakou povahovou pevnost charakteristickou hledali. Nepostačí jen charakterisovatí sever Němcovou, Jiráskem a Raisem. Obzvláště v Raisovi a také i v Jiráskovi není ta povaha tak lehká, radostná, jak si myslí Chalupný. Jest to ostatně známo. Ke konci i Chalupný sám se přiznává, že sociologie nemůže ničeho tvrditi s takovou absolutní jistotou, jako to dělá historie; ale, pokud Husa se týče, celá jeho bytost, povaha i temperament ukazují k jihu.

Taková přednáška, dle mého názoru, nemůže postačiti nejen historikovi, ale ani ne sociologovi. Také se nikdo ke slovu nepřihlásil a předseda schůze byl nucen prohlásiti, že všichni patrně s Chalupným souhlasí a jsou stejného přesvědčení, jako on sám. Tedy spor o rodiště Husovo je dosud nerozřešen.

Novotný se ovšem bojí, že by někdo té otázky zneužíval k cílům stranickým, což je nemožno aspoň u strany lidové, na niž jsou jeho slova šita a proti „klerikálu“ Pekařovi namířena. Ale českoslovenští pokrokaři mohou býti bez starosti, že se budeme chovat tak, jako oni se chovají ve vyřešené již otázce svatojanské. Tam by měl, myslím, Novotný více příležitosti k napomínání a k obavě.

D o d a t e k.

Přednášku o rodišti Husově jsem zakončil závěrečnou úvahou, která připustila prof. Novotnému 2 z hlavních důvodů pro jihočeský Husinec a jeden vedlejší a prof. Pekařovi 1 hlavní důvod a několik vedlejších. Výsledek byl ten, že spor o rodiště mistrovo zůstal nerozřešen a povšechná bojovná, dříve dosti živá debata uhasínala. Ale aby se hned nezapomnělo, a aby bojovné strany si mohly přivlastniti pochybené vítězství, začal prof. Pekař svým článkem „Ještě k sporu o rodiště Husovo“ znova a tím jsem nucen v sporné otázce pokračovati, ovšem v hlavním ohledu na Pekařův článek.

Prof. Novotný, jak se pamatujeme, ve svém článku z 21. prosince 1923 ke konci zaobaleně vyčítá lidové straně, že by chtěla, nebo používala otázky o rodišti Husově ke svým stranickým cílům a pod. V poslední své stati odbyl jsem takovou řeč ujištěním, že to lidová strana není a nebude, aby agitačně husovského sporu využívala, ale že jest míti stále na paměti, jak v podobné situaci, totiž svatojanské, se zachovali čeští „pokrokaři“ a jejich fanatismus; ač Pekařova knížka „Tři kapitoly“ podávala chápateľné jasno. Tehda

neměl Novotný obav o agitační zneužívání a proto chytrácky mlčel. ač bylo jeho morální povinností jako historika dějin českých, aby tasil zbraň za pravdu. A dnes při Husovi najednou veliké strachy. Jest jisto, že spor tento vyvolal velikou diskusi a také stejně zajímavou, jako je otázka svatojanská, poněvadž pokrokovému táboru běží o pošramocenou úctu domku a tradice v „rodišti“ „sv.“ M. Jana Husa. Avšak spor mezi dvěma hlavními historiky prof. Pekařem a prof. Novotným se vedl způsobem vyvěrajícím z upřílišených moderních metod vědecko-dogmatických, jež pak připouštěly výklady nejrozmanitější i zcela opačné, takže výsledek každé strany v boji byl, že porazila druhou tak, že nezůstal kámen na kameni. Následkem toho mohla míti veřejnost dojem dvojí, buď krizi historické vědy nebo hádku za každou cenu při nejistých pramenech. Takovou myšlenku tlumočila ústy dra E. Chalupného. Nebylo by a není vůbec nevěčné, jestliže kterýkoliv denní list konstatuje tento fakt, konstatuje „legendu Husovu“ v pravém slova smyslu. To učinil „Pražský Večerník“ a zavalil příčinu k rozhořčení pokrokových domobranců, příčinu, aby se postavili veškerou svojí vehemencí za pokrokový Husinec prachatický proti „klerikálnímu“ Husinci u Klecan. (Platí to i o přednášce Chalupného.)

Prof. Pekař na začátku svého článku praví, že jej nejvíce přivedly do rozpaků a odpověď znesnadňovaly apodikticky určité závěry prof. Novotného, formulované na základě daných pramenů jistotou naprostou, bezpečnou a nezvratnou, takovou, jaké vůbec v historickém badání dosíci lze, která svědčí, že rodištěm Husovým jest Husinec jihočeský nad Blanicí. Oproti tomu klade Pekař hlavní důraz na to, že nic určitého se dosud říci nedá, že lze zjišťovati zatím jenom pravděpodobnost. Svými slovy staví výroky Novotného do podivného světla poukazem na svou nebo historickou odbornou vzdělanost. Vzpomeneme-li ale na Pekařův článek v Č. Č. H. (poslední loňské číslo), kde se praví „v jedné (totiž usedlosti) z nich zrodil se po mém zdání Jan Hus“, vidíme i zde značnou určitost, které si také Novotný dříve všiml, jak náleží. Můžeme tedy dost dobře říci, že určité závěry byly do jisté míry na obou stranách, ovšem u Novotného očividné a bezpečné, u Pekaře řídké a pochybnější. Správně poukazuje Pekař, jak Novotný měl ve své přednášce 8. listopadu pouze jediný jistý důvod pro prachatický Husinec, totiž Pálčova „Antihusa“, kterým chtěl Vančuru přesvědčit, zejména citátem „tui compatriote“.

Ale v pozdějším boji používal pramenů a věcí nejistých, na něž sám zprvu nekladl veliké váhy. Je to však věc vedlejší a omluvitelná slovy samého Pekaře, že v situaci,

v níž se spor svědectvími navzájem se vyvracejícími ocitl, máme nejen právo, ale i povinnost hledati východiska, kdekoliv se příležitost k němu naskytne.

Biskup Brynych o katolické škole.

A proto volám: Kdo horujete o školu Dittesovu, o školu Haasnerovu, nebežte jména Komenského nadarmo. (Výborně!) — Kdo jste nepřáteli školy, která vštěpovati má nábožnost křesťanskou, nestavte na školu soch jeho. (Výborně!) Padá již, padá ta škraboška, která zevně ukazuje tvář Komenského, uvnitř však je to, co, aby odstraněno bylo, pro milosrdenství Boží Komenský prosil. (Potlesk!) Ano, Komenský jest vám jen prostředkem ku snížení církve, ale duch váš daleko jest od něho. (Bouřlivý potlesk.) Dolů se škraboškou a řekněte: Komenského škola se vám protíví, tak aspoň v něčem dojdete chvály — totiž v tom, že se nepřetvařujete! Učte se od těch, kteří praví: S užíváním Komenského na potupu své církve nesouhlasíme, ale školu jeho schvalujeme!

A pak si dovoluji jednu otázku k našim liberálním vlastencům: Jste ctiteli Komenského anebo nejste? Nejste-li, řekněte to zřejmě, jako muži. Něco té novinářské potupy snesete snad. A jste-li jeho ctiteli, kterak pak můžete se obávati, že škola dle jeho zásad zřízená bude škoditi vlasti? Věděl bych, pánové, jednu radu pro vás: Prostudujte Didaktiku Komenského (Výborně!) — z latiny ji přeložil prof. Jos. Šmaha. Vydána byla ve velice „svobodomyslné“ knihtiskárně pana Rathouského v Rychnově n. Kn I. P. 1883.

Nyní pak již končím, a to slovy apoštola, řkoucího: „Povstaň, jenž spíš, a osvíti tě Kristus.“ Ano! Kristus je v každém ohledu pramenem osvěty; kde není Krista, tam bloudí rozum, tam slabne vůle, tam klesá osvěta, tam vrací se barbarství. A proto volám: „Povstaň, lide český, jenž v náboženském ohledu namnoze ještě spíš; povstaň, národe drahý, žádej od zákonodárců školu Kristovu, a budeš osvícen, vzdělán, posílen; budeš žíti a nepřátelé tě nepřemohou. A kdyby se ti podařilo vymoci si nejen snad školu pro děti, nýbrž i školu střední a vysokou, Kristem proniknutou, pak by s obdivem na tebe hleděli bezbožectvím hynoucí národové ostatní, že k novému životu vstáváš z mrtvých; pak by přišel zase ten čas, kdy Čechů jméno po celé Evropě bylo ctěno!“

Po sjezdu vydal biskup Brynych nový pastýřský list, kde praví: „Nedivte se, nejmilejší, že tak brzy opět tímto listem pastýřským mluvím k Vám. Považuji za svou povinnost před tvář svých upřímných katolíků poděkovati nejprve Bohu, který nám k tomu pomohl, že jsme svůj katolický sjezd, jejž jsem Vám v neděli IX. po sv. Duchu oznámil, dne 22., 23. a 24. srpna t. r. slavně a důstojně vykonali.“

Děkuji pak i všem, kteří se ku sjezdu tomu do Hradce Králové dostavili a tím k Pánu Ježíši a jeho církvi se veřejně přihlásili. Mnozí z nich vytrvali s námi po tři dny v přehojném počtu, po kolik hodin denně naplňující místnost, kde se řeči přednášely, takže jsem se tomu sám divil. Jsou to stateční vyznavači a neohrožené vyznavačky víry naší. Dočkají se zajisté na sobě vyplnění slov Kristových: Kdo mne vyzná před lidmi, toho i já vyznam před Otcem svým nebeským.

Předrazí! Vše, co se na tom sjezdě dalo a mluveno bylo, vyjde ve zvláštní knížce, kterou Vám ku čtení co nejvřeleji doporučím. Žádejte ji od svých duchovních správců. Obzvláště pak prosím, abyste si pozorně a svědomitě přečetli řeč o škole, kterou biskup Váš na sjezdu přednesl.

A proč si přeji, abyste tuto knížku a ty řeči četli? Předně proto, že to bude milou upomínkou na ty slavné a radostné dny sjezdu našeho těm, kteří tam byli. Za druhé, proto, že velmi mnozí při sjezdu nebyli a tudíž žádostivi budou zvěděti, co se tam dalo a mluvilo. Konečně však proto, že odpůrci našeho svatého náboženství ve svých novinách o sjezdu našem lživé zprávy přinesli.

Zvláště se vyznamenaly noviny u nás nejrozšířenější, které se národními nazývají. Hned o slavném průvodu našem, který jsme za účastenství několika tisíců lidí při otevření sjezdu konali, přinesly noviny ty zprávu lživou a utrhačnou.

Nejmilejší! Když pak povážíte, že jsou lidé, kteří nic jiného nečtou, než listy takové a jim na slovo věří, když povážíte, že se takových novin tiskne a čte mnoho tisíc, tu si potom vysvětlíte, proč jest nyní tolik lidí i mezi katolíky, kteří biskupa Vašeho a Vaše kněžstvo tupí, na svou vlastní církev hanu

kydají a při tom ještě za osvětlené se mají. Tu si vysvětlíte, jak je to možno, že lež panuje a pravda jest utlačena.

Vyzývám tudíž všechny čtenáře takových národních prý listů, aby slyšeli i to, co druhá strana — totiž katolíci — píší, aby se mohli ze tmy lži nesvědomitých novinářů vyvétiti. Vyzývám veřejně před tváří Boha vševědoucího všechny, kteří dle jména katolíky jsou, ve skutečnosti však za peníze lživé zprávy o nás i naší církvi píší, aby se upa-

matovali, dokud jest čas. Žijet totiž Bůh vše-vědoucí, který takové lži a potupy svého učení a své církve bez trestu nenechá.

Všecky pak čtenáře takových novin prosím pro Boha: otevřte přece jednou oči a rozvažte, nač platíte, jak jste obelháváni a jakými prostředky vás v domnělé svobodomyšlnosti, zatím ale vlastně ve službách svých chťi udržeti buď zaslepení vůdcové nebo vědomí svůdcové vaši, jimž se jen o peníze jedná.

M. Roudnická:

Školské besídky.

(Ze schůze širšího výkonného výboru.)

(Dokončení.)

Sedlákovovo dílo o Husovi, Svobodovy práce v době předbělohorské a pobělohorské (jako Katolická reformace a Mariánská družina, Studium našeho dějepisu z kraje hradce-kého a prácheňského, práce Hammeršmídivy, Vávrovky, Podlahovy v prvních ročnících Historického kroužku) vykonávají přednášejícímu službu základních pomůcek v tomto oboru.

A dovolí-li poměry, byly by s nemalým prospěchem estetickým i ukázky církevního umění pro dospělejší mládež.

Brněnský dr. Vychodil napsal v díle „Básnictví a mravouka“ (ve Vzděl. knihov. č. 2), že naše generace příliš jest oddána krásné literatuře a že zapomíná na četbu vědeckou a tím že již u mládeže se sílí více život illusí, zdajový, život vysněný na újmu života reálného. Proto doporučuji mládeži více četby zeměpisné, přírodopisné a zpytné vůbec.

Přednáškami z těchto oborů probudíme záhy v duši dětské smysl pro reálný, skutečný život.

Cestopisy, krajinné panorama jak z naší vlasti, tak ze zemí cizích, obrazy jich květeny a živočišstva naleznou stálý domov v besídkovém skioptiku.

I v této části přednáškové při líčení krás přírodních nikdo a nic v besídce nepřekáží, abychom z účelnosti světové nepoukázali na rozumného a mocného původce všehomíra, když zákon příčinnosti ve všemíru vládnoucí tak snadno bývá chápán i probuzeným rozumem dětským.

Bude tím splněna část úkolů katechese laické.

Nezbytným pomocníkem v poučné části naší činnosti jest ovšem skioptikon. Dovoluji si jen podotknouti, že by bylo lze opatřiti

skioptikon sbírkou a vstupným, kdyby se nevyskytl dobrodinec, jenž by jej koupil. V Kolíně zaplatili jsme skioptikon skoro ze vstupného. V besídce se střídá přednáška se zábavou. Byl-li předmět přednášky ryze náboženský, není radno, by se k přednášce připínala či po ní následovala čísla zábavná, neboť by účinek byl setřen.

V takových případech mohou se cvičiti kostelní písně nebo přednášeti básně. Jinak ovšem není důvodu, proč by na př. po cestopisné přednášce nemohla následovati čísla zábavná, jimiž program besedování se zpestří.

Zábavná část v besídce obsahuje především dětské hry. Tělocvik jest vyhrazen orelské skupině mládeže, ač tato skupina by mohla provésti svoje cvičení v těch odpoledních besídkových, jichž program jest ryze zábavný (na př. koncem ledna a počátkem února) a kdy též by mohl koncertovati sbor mladých besedníků-hudebníků.

Neobyčejně se zamlouvá dětem loutkové divadlo.

Produkci mohou obstarati někteří z dospělejších návštěvníků besídek. V Kolíně velice rádi úkol ten vykonávali studenti.

Zvláštní půvab pro dítě chová v sobě pohádka.

Literatura jak pohádková, tak i loutkového divadla jest velmi bohata, jak svědčí knižní trh vánoční, a není tedy těžký výběr. Hry Kopeckého jsou u mládeže velmi oblíbeny.

Ale nejkrásněji zdá se mi probleskovati svěží půvab lidové fantasmie národní v pohádkách B. Němcové.

Rovněž o bajky a pohádky o zvířatech se zajímá dítě velice živě, ale jest nutno, aby byly stále „nové“; podtrhuji slovo nové

jménem dítek, ač těmito bajkami mohou býti znázorňovány a vykládány staré, osvědčené zásady mravní.

Cvičíme ve škole národní píseň. Užijme jí k rozmnožení veselí v besídce. Stupňovaná láska k melodiím písně národní pomůže lámati zálibu k šumnému rytmu zpěvů všedních.

Obojí skupina činnosti besídkové, jak vzdělávací, tak zábavná, musí býti řízena zásadou „rozmanitost baví“.

Z podaného náčrtku zkušenostního jest zřejmo, že práce v besídce nemůže spočívat na bedrech jedněch, ale že musí býti tříděna a že blahodárný vliv její se rozmnoží jediné vzrůstem pracovníků.

Schválená změna stanov „Svazu“

na Zemský spolek katolického učitelstva československého v Čechách.

STANOVY

odboru Zemského spolku katolického učitelstva československého v Čechách

v

§ 1. Jméno, sídlo, obvod působení a jednací řeč odboru.

Spolek se nazývá:

odbor Zemského spolku katolického učitelstva československého v Čechách.

Sídlo spolku je v

Obvod působnosti je

Jednací řeč je česká.

§ 2. Účel a úkoly odboru.

Odbor je filiálním spolkem (odbočným) Zemského spolku katolického učitelstva československého v Čechách. Účelem jeho jest, aby pomohl ústřednímu výboru dosáhnouti účelů a úkonů v § 2. hlavních stanov ZSKUČvČ. uvedených a byl mu radou.

§ 3. Prostředky k dosažení účelu.

K dosažení účelů a úkolů spolkových užívá odbor prostředků vyčleněných v § 3. hlavních stanov, zachovávaje dobře dorozumění s ústředním výborem.

§ 4. Členové.

Platí § 5. hlavních stanov.

§ 5. Přijímání členů.

Platí § 6. hlavních stanov.

§ 6. Kdo přestává býti členem?

Platí § 7. hlavních stanov.

§ 7. Práva členů.

Platí § 8. hlavních stanov.

§ 8. Povinnosti členů.

Platí § 9. hlavních stanov.

§ 9. Správa odboru.

Záležitosti odboru řídí:

1. valná schůze;
2. výbor odboru.

§ 10. Valná schůze.

Výbor svolává valnou schůzi aspoň jednou za rok a to nejméně 12 dní předem. Konání její oznamuje se členstvu pozvánkami a v časopisech výborem k tomu určených.

O svolání mimořádné valné schůze platí § 11. hlavních stanov.

K platnému usnášení valné schůze je třeba přítomnosti nejméně jedné pětiny členstva činného. Nesejde-li se v ohlášenou hodinu dostatečný počet členů, koná se valná schůze o půl hodiny později, bez ohledu na počet přítomných. Usnášení děje se většinou přítomných.

§ 11. Působnost valné schůze odboru.

Platí § 12., bod 1., 3. a 4. hlavních stanov. Změnu stanov odboru může provést pouze ústřední valná schůze.

Valná schůze volí, po případě doplňuje delegáty pro valnou schůzi Zemského spolku na jeden rok, a 2 revisory účtů.

§ 12. Výbor odboru sestává:

1. z předsedy

2. a nejméně ze 4 členů výboru. Všichni jsou voleni na valné schůzi.

§ 13. Povinnost odborového výboru.

Výbor je povinen zvoliti místopředsedu, jednatele a pokladníka odboru.

§ 14. Povinnosti funkcionářů odborového výboru.

Platí §§ 16., 18., 19. a 20. hlavních stanov.

§ 15. Všechny právní listiny, kterými se spolek zavazuje, podepisuje předseda nebo místopředseda a jednatel, a to po usnesení výboru.

§ 16. Revisori
přehlízejí jmění a hospodaření spolku.

§ 17. Schůze odboru
výborové i členské svolává předseda odboru, aspoň týden předem.

§ 18. S m í r ě í s o u d.

Platí § 25. hlavních stanov.

Je-li výbor sám spornou stranou, rozhodne o sporu ústřední výbor dle spisů.

§ 19. P r á v a a ú k o l y o d b o r o v é h o v ý b o r u.

Odborový výbor je schopný usnášení, je-li přítomna polovice jeho členů.

1. vykonává usnesení ústředního výboru a spolupracuje s bratrskými odbory zemského spolku;

2. podává o své činnosti aspoň čtyřikrát za rok zprávy ústřednímu výboru;

3. získává a navrhuje nové členy ústřednímu výboru;

4. vysílá zástupce do ústředního výboru;

5. podává ústřednímu výboru návrhy a přání;

6. spravuje jmění odboru a povoluje běžná vydání. Je však povinen, vyžádati si souhlasu ústředního výboru, jde-li o podnik s větším vydáním;

7. rovněž může se účastniti společných akcí (kulturních i odborových) s jinými orga-

nisacemi a korporacemi jen po souhlasu ústředního výboru;

8. stanoví pro úpravu vnitřních poměrů odboru jednací řád, který podléhá schválení ústředního výboru. — Usnášení výboru děje se většinou hlasů přítomných.

§ 20. O d b o r p ř e s t á v á :

1. usnese-li se na tom valná schůze odboru za přítomnosti dvou třetin svých členů většinou třípětinovou; takové usnesení se může státi po předběžném schválení návrhu na rozšíření odboru ústředním výborem;

2. usnese-li se na tom ústřední valná hromada;

3. přestane-li ústřední spolek;

4. klesne-li počet členů odboru pod počet členů výboru.

§ 21. J m ě n í o d b o r u

po zániku odboru připadne ústřednímu Zemskému spolku katolického učitelstva československého v Čechách.

Zanikne-li odbor současně s ústředním zemským spolkem, platí o jmění odboru § 29. hlavních stanov.

ZPRÁVY SPOLKOVÉ A ORGANISAČNÍ.

Hlídka mladých.

Aby bylo jasno. Článek, pojednávající v minulém čísle »Věstníku« o »Sekci učitelské«, vzbudil jistou pozornost, která až překvapila. Vždyť se zdálo, že je již nemožno vzbuditi zájem pro naše snahy; nebyloť dosud nikoho, kdo by poradil a pomohl. — Článek jsem psal u vědomí, že nečiním nikomu křivdy, že nikomu neublizuji a nikoho ne napadám. Podal jsem věc tak, jak se vyvíjela, jak uzrála a jak jsem ji podati musil, nechtěje si nechati někdy vytknouti, že jsem svých povinností vůči »Sekci« neplnil. Poukázal jsem jen na to, co je příčinou naší likvidace. Nechtěl jsem kritizovati, tím méně zaváděti polemiky a debaty, které boří a ničí. Že by tento článek někoho více zaujal, jsem nečekal z té příčiny, poněvadž toho ne učinily ani mnohé dřívější. — Jako upřímní katolíci studenti jsme přednesli své požadavky, které zajisté uzná za spravedlivé každý, vážně už dávno. Od r. 1921 jsme budovali, získávali stoupence, hledali příznivce, pokud síly a čas dovolovaly, jsme pracovali zcela veřejně, a pan redaktor píše, že o nás ví teprve z našeho rozhořčeného volání. Sám bývalý předseda S v a z u, p. A. Novák roku 1922 napsal do »Jitřa«: »Svaz křesť. učitelstva« a »Ústředí katol. studentstva« rády poskytnou kandidátům pomocnou ruku. Ústředí svými or-

ganisačními zkušenostmi, S v a z udáním směrnic.« — A v 1. č. II. roč. »Věstníku« uveřejněna byla resoluce ze sjezdu kroměřížského, obsahující naše požadavky. — Tedy vědělo se o nás a nenadávali jsme hned. — Ustavením sekce nezaložili jsme žádného spolku, jak si to někteří představovali; nám bylo možno pečovati jen o soustředění, výchovu a vzájemný styk kandidátů a kandidátek, abychom se nestřetli s paragrafy školského řádu. Program náš, který vytyčoval již jednací řád Ústředí katolického studentstva čsl. v hlavě VI. paragrafu 46., a který jsme v 7. čísle roč. »Jitřa« rozšířili, zasluhoval, aby byl realizován. — Hlavním našim účelem a cílem bylo, vedle vytyčeného programu pro veškeré studentstvo katolické, vychovávat budoucí katolické učitele po stránce 1. teoretické: a) se zřetelem k výchově dítek, b) se zřetelem k rodičům, c) se zřetelem k občanstvu vůbec. — 2. praktické: podkladné vzdělání děj se dle potřeby v praxi: a) vzdělati se politicky s ohledem na postavení katolického učitele, b) zasloužit se do spolkové a osvětové práce mezi lidem tak, aby každý hned mohl vyvíjeti činnost. — Prostředky pak k dosažení těchto cílů jsou: 1. nejužší styk s organisacemi katolického učitelstva i s jednotlivci a toho lze dosíci: a) účastenstvím na schůzích, b) zvaním jich do svých krouž-

ků; 2. styky s jinými katolickými organisacemi jakéhokoli druhu za účelem: a) solidarity a jednotného postupu v zásadních otázkách, b) seznání jejich požadavků, programu atd. — Jinou přípravnou prací bylo provedení statistiky. — Nebyla to tedy věc malíčká, probíjeti se k životu s tak širokým programem samými překážkami. J. Novák.

Učitelům »novicům«. Jako na počátku každého školního roku, tak i letos obracíme se k těm, kteří po prvé přijdou mezi nás. Vidím vás, bratři, nejisté a rozpačité, toužící po někom, kdo by poradil a uvedl vás v práci, která je daleko od plané teorie. Vim, nestaráte se zatím o to, kdo kde na vás čeká. Ale až vám otrne, uvyknete si a utvrdíte pořádek svého denního života, všimnete si, že na vás volají mnozí, abyste přišli mezi ně. Vim také, že chvíle volby jest vždycky nepříjemná a tíživá. Vy mladí však mnozí také víte, že je tu Zemský spolek katol. učitelstva, i ten si přeje, abyste uvážili, není-li vaše místo v něm. Odpovězte svým jasným: Zde! a hlaste své mladé síly do jeho služeb. Nejsou ty jeho cíle ani malé, ani lehko dosažitelné. Tím líp. S velikostí úkolu roste vážnost člověka. Zkoumejte ducha a skutky a dle toho se rozhodujte! Čekáme vás. Janáček.

»Křesťanská Škola« v 6. čísle III. ročníku přinesla na zadní straně lokálku nazvanou »Lapačka«. V ní posuzuje a odsuzuje k své vlastní spokojenosti článek, který byl uveřejněn v 6. č. »Věstníku«. Výtky, které mi činíte, pane redaktore, nejsou nejpravdivější. Proč jsem článek odvolal, zajisté víte, a k diskusi o pravdě toho, co jsem napsal, přihlásím se později. Proč, to Vám také potom povím. Že článek bude někomu nevhod, toho jsem nedbal. Psal jsem jej tak, jak jsem myslel a cítil; nehladil jsem, ale otevřeně jsem řekl, co a jak je. A co jsem dříve dělal, pane redaktore, bylo z lásky k věci; jen prospěch celku jsem měl na mysli. Mně nešlo o pp. Nováky a Spálenou ulici, jimiž Vy se tak stále zaměstnáváte, ale šlo mi — stejně jako jiným — o prospěch celku, jednotu a svornost, v níž je síla. A pamatujete se ještě, když jsem v jedné schůzi o tom mluvil, že většina byla pro spojení anebo alespoň pro vzájemné dohodnutí. A pomocnou ruku spatřujete v tom, že píšete, co všechno jste udělali? Myslíte, že stačí po několikaleté přestávce vykonat na jednom ústavě přednášku? A co ostatní? Či tak málo si vážíte dorostu, který by měl doplňovati vaše řady? A že nám nevyšel Zemský spolek vstříc bratrštěji? Podívejte: Celou agendu vezme sám, bude konati přednášky na všech ústavech a často, ve »Věstníku« zřídil pro nás »Hlídku mladých« a cenu jeho snížil pro nás na polovinu. A to myslíte, že jest lapačka? To je upřímné jednání! Upřímnější, než Vaše lokálka, jejíž ostrá tendence nese se jako odměna za menší letos počet odběratel »Kř. Šk.« Za to, že jsem loni a předloni sehnal přes 110 od-

běratelů a letos jen 39, já, pane redaktore, nemohu. Příčiny hledejte sám, a ne daleko. Když jsem zapisoval nové abonenty a ptal se, zda budou i příští ročník »Kř. Šk.« odebírat, činil jsem tak veřejně, přede všemi a to dvakrát (aby se neřeklo, že jsem »agitoval« proti); mohl jste jít poslechnout to mnohé »ne« a ptát se jako já, proč. Byl byste slyšel: »Pro nás tam nic není, list je obsahem prázdný, jen samé šipy do vlastního tábora a hádky. A na to je škoda 14 Kč.« A ti kteří odebírali list k vůli něčemu, o čem se prozatím nezmiňuji, a jichž bylo také slušné číslo, ještě mne podezřívají, že sám o své újmě »hlásím«, kdo list bere a kdo ne. Že by mne byli na lžici vody utopili, nemusím snad podotýkat. Podobně ie to i s nestranností a zaujatostí, o níž raději pomlčím. Mohlo by to být zase »ukvapené«. — Tolik prozatím.

Jos. Novák, předseda Učit. sekce při Ú. K. S. čl.

Článek, o nějž tenkrát běželo, jest pod titulem »Aby bylo jasno« v dnešním čísle uveřejněn. Všichni, kteří se o jednání s kandidáty ústavu ve Svatém Janě zajímali, jistě četli články v čísle 6. a 7. Věstníku. Na velikonoční schůzi r. 1923 jsme se dohodli o upřímné spolupráci SKUčsl. a kandidátů uč. v SSS., neboť byli a jsou všichni budoucí učitelé přesvědčeni o naší dobré snaze po jednotě a vpravdě křesťanské snášenlivosti. Dnes už článek kol. Nováka patří historii, neboť mezi námi dnes už je jasno, ale přece článek přikládáme, aby »Křesťanská škola« o nic nepřišla. Rk.

Všem kandidátům v SSS. Na počátku nového roku voláme kand. uč. v katol. spolcích studentských k práci. Věčná škoda by bylo té myšlenky, která tak slibně loni počala kvést. Bude třeba rozjetí se do všech SSS., kde jsou kand. uč., a pozvati i nečleny ke schůzím, vyložiti jim účel Zemského spolku katol. učitelstva a proniknout tak na ústavy v celé republice. Pro nové však nesmíme zapomenouti starých. Chrudim rozkvetla tak slibně, k práci chvátá Sv. Jan pod Skalou, nuže, tam třeba začít znova na odpočatém díle. Víťame všechny nové i staré známé a těšíme se na radostnou práci v letošním roce! R.

MORAVA.

Valná hromada Spolku českého učitelstva katolického na Moravě a ve Slezsku. V povznesené náladě shromáždilo se katolické učitelstvo v druhý den sjezdový ve velké dvoraně na St. Brně. Na počátku bylo přítomno něco přes 100 členů, poněvadž mnozí nemohli se rozloučiti se sjezdovými přednáškami jinde, později se počet účastníků zdvojnásobil. Předseda učitel Bartoš vítá svěráznou řečí valnou hromadu, vzpomíná méně dobra, více zla v minulém roce a zmiňuje se o ústřích, jež bylo katol. učitelstvu trpěti. Povzbuzuje všechny k vytrvalosti a statečnosti křesťanské, neboť čtyř katolíků směřují k pevnému cíli pravdy.

Omlouvá profesora Nováka z Prahy a tklivými slovy vzpomíná na budovatele organizace, senátora Kadlčáka, letos zemřelého. Jednatel Otáhal a sekretář Juda podávají své výroční zprávy. Dle podaných zpráv je na Moravě 600 členů učitelských, zároveň je na Moravě 12 a ve Slezsku 1 odbočka krajinského odboru. Mimo to po boku nám působí Jednota katolických učitelů v Olomouci. Sekretář sděluje, že čím dále, tím větší jest potřeba po katolických učitelích a došlo od poslední valné hromady takových žádostí na 300. Jinak bylo postupováno v záležitostech služebních a existenčních dle doby a potřeby. Kol. Hanzelka navazuje na zprávu sekretáře a zehrá na lidové poslance, že v záležitostech školských neobracejí se na naši organizaci, jak to činí pokrokoví poslanci, čímž učitelstvo pokrokové je včas o všem zpraveno. — K slovu se přihlašuje katecheta dp. Peška a vyřizuje pozdrav dra Hrubana. Zároveň dp. Hofner z Jugoslaviie přináší od tamního učitelstva katol. pozdravy a sděluje, že tamní poměry katolického lidu jsou obdobné s našimi. — Profesorka Váňová podává stručnou zprávu pokladní. Revisori potvrzují přesnost účtování, dokonalou a přehlednou bilanci od měsíce k měsíci i celoroční. Předseda vyslovuje upřímný dík a přítomní žádají paní profesorku, která chtěla funkci ze zdravotních ohledů složit, aby vytrvala. K naléhavé prosbě uvolila se pí pokladní dále pracovat. — Předstupuje referent, odborný učitel Josef Hrbáček z Přerova, aby podal generální kontokorrent o výsledcích vyučování občanské nauce, jak ze zkušenosti, tak i dle úsudku zaslaných 14 referátů. Vynikající, do všech detailů propracovaná zpráva řečníkova pohlíží na tuto moderní nauku jako na danajský dar, který pokrokové učitelstvo samochťic vydupalo. Když dostalo se předmětu zákonitě sankce, ihned volali dárcové ve schůzích i v novinách o přetěžování žactva, jako by předem chtěli žactvo přetížiti, aby potom lehko vymýtili ze škol náboženství. Postřehl to celý národ, proč byla tato náhražka »upečena«. Řečník podrobuje občanskou nauku sřiravé kritice, vytýká všechny její stinné stránky, z vlastní zkušenosti ukazuje na nedostatečné, byť i censurou schválené poučky a shrnuje celek nedostatků v bodech: a) Občanská nauka, jak se praktikuje, je ve škole zbytečnou přítěží a tedy mrháním velmi drahého času; b) klasifikace z ní je nemožná; c) pokus zavedení se nezdařil; d) princip je pochybný, motiv je nezdravý; e) nejapný učitel zde více poškodí, než by prospěl (viz čtení »Temna«, výklady o narození dítěte, poučení o věcech sexuálních a jiné roztomilosti); f) podle příruček je titul »Občanská nauka«, úvodem však je laická morálka a obsahem tupení víry katolické; g) prospěch z nauky občanské má pouze její skladatel a nakladatel. Řečník břitce bčuje odkřesňování školy nesvědčitými učiteli, kteří dříve museli si ukládati mlčení a nyní

v občanské nauce mohou bez kontroly říci žákům i to, čím ledví jejich přetéká a nejméně do školy se hodí. Referent byl sledován s takřka rostoucí pozorností a jeho resumé končilo: »Občanská nauka se neosvědčila, budiž ze školy odstraněna.« Jednatel Otáhal radí kolegům, aby při konferenčních usnášeních, s nimiž katol. učitelstvo nesouhlasí, dali do protokolu své votum. — Přihlašuje se k slovu dp. Nejedlý, katecheta z Hlučína, který přináší pozdrav, s bolestí sděluje, že pokrokové učitelstvo z Čech učinilo mnoho národních i náboženských škod i na Hlučínsku, a prosí, aby katoličtí kolegové se na Hlučínsko hlásili. Předseda kol. Bartoš předkládá školskou resoluci ze schůze katol. sjezdu, jejíž znění postoupeno učitelstvu ku posouzení. Resoluce byla čtena bod za bodem a doložena přílehlými dodatky. Podobnou resoluci podá také samostatně valná hromada. Dále byly vyřízeny naléhavé věci v příčině úpravy a předplacení »Věstníku«. Usneseno, že každý odběratel z Moravy a Slezska je povinen zaplatit celé předplatné 15 Kč. Nacht administrace zašle každému odběrateli na Moravě a ve Slezsku slož. lístek na doplacení 5 Kč na r. 1924. K návrhu o učitelské knihovně, kterou má zatím ve správě Matice Cyrillo-metodějská v Olomouci, byl tazatel odb. uč. Vařeka odkázán, aby si vyžádal seznam. Dále byl vyslechnut referát učitele Vičánka o spolupráci s Říšským svazem německého učitelstva v otázce kulturní a náboženské, rovněž bylo promluveno o styku s katolickými kolegy na Slovensku. Konečně projednány volné návrhy, z nichž na úskalí debaty narazilo »Memorandum lidovému ústředí v Brně«, stylisované krajinským odborem novojičinským. Bylo uloženo výboru memorandum prozkoumati, upravit a teprve předložiti. Naši nejagilnější kolegové, Vičánek, Hromadník a Hanzelka, promluvili pak ku valné hromadě několik slov nejen od srdce k srdci, ale i od plic. Vysloviv nevoli nad tím, že naše sněmování, které trvalo 5 hodin, žádný z našich pánů poslanců nenavštívil, ukončil kol. Oldřich Vařeka valnou hromadu.

—ja—

Valná schůze Zemského spolku katolického učitelstva čsl. v Čechách.

bude se konati dne 2. listopadu 1924 o půl 10. hod. dopol. v čitárně Č. L. A. v Praze II., Voršilská ul. 1.

Program:

1. Zahájení a čtení protokolu.
2. Zpráva jednatele a tajemníka.
3. Zpráva pokladníka.
4. Zpráva revisorů účtů.
5. a) Volba předsedy, 10 členů ústředního výboru, 5 náhradníků a 2 revisorů účtů.
b) Oznámení zástupců vyslaných Odbory do ústředního výboru.
6. Volba delegátů pro ustavující schůzi Říšského

svazu KUČ. na dobu 2 roků (1 delegáta za každých 20 činných členů).

7. Návrh rozpočtu na správní rok 1924/1925.

8. Plná moc ústřednímu výboru k předání »Věstníku« do majetku Říšského svazu.

9. Volné návrhy.

Za výbor Zemského spolku katolického učitelstva československého v Čechách:

Růžena Budělovská,
jednatel.

Antonín Novák,
úřad. místopředseda.

*

Členská schůze Zemského spolku katolického učitelstva před valnou schůzí

(dle § 11., předposlední odstavec stanov)

bude se konati dne 1. listopadu o 6. hod. večerní v čitárně Č. Ligy Akad. v Praze II., Voršilská ul. 1.

P r o g r a m :

1. Otázka prázdnin (p. ředitel Trnka).

2. Učitelské ústavy (koedukace).

3. Odbor Zemského spolku katolického učitelstva pro styk s rodiči.

4. Dorost učitelský. Referent kandidát nebo abiturient.

5. Kandidátní listina pro volbu ústředního výboru.

6. Kandidátní listina pro volbu delegátů k ustavující schůzi Říšského svazu.

7. Prodebatování programu valné schůze.

Odbory, zvolte včas delegáty na valnou schůzi (1 na každých 15 činných členů).

Výbor Zemského spolku katolického učitelstva československého v Čechách.

*

Zemský spolek katolického učitelstva československého v Čechách.

Ústřední výbor Zemského spolku katol. učit. (ZSKUČ) konal schůzi za přítomnosti 15 členů výboru a 4 hostů. Předsedal v zastoupení omluveného předsedy místopředs. prof. Ant. Novák. Protokol předposlední schůze, přečtený jednatelkou, schválen. Předs. přečetl dopis, odpovídající na 3 naše petice, a referuje o otázce zasvěcených svátků. Pan Brož z Úpice sděluje, že podali též dobrozdání o přetěžování žactva. Zmiňuje se o platech učitelstva měšťanských škol. Tajemník podává zprávu o činnosti sekretariátu a referuje o prohlášení slečny Čermákové na poradě učitelstva měšťanských škol, jimž bylo stanovisko naše k reorganizaci obč. škol řádně vysvětleno. Povoleny výlohy (tiskopisy a porto) na revisi povinnosti členů a upomínek o příspěvky a doplatky na »Věstník«. Slč. Mayerová zavedla rozhovor o podílech z členských příspěvků pro Odbory. Usneseno odečísti za každého člena 10 Kč na »Věstník« a ze zbytku odvésti po ukrytí režie ústředí jednu třetinu Odborům. Odborům je volno vybírali (po schválení ústředním výborem) zvláštní organizační příspěvek pro sebe. Odboru hradeckému po-

volena záloha 100 Kč proti vyúčtování po vybrání příspěvků. — O »Věstníku« usneseno pro budoucí ročník: Otiskovati jen ukončené články a co možná stručně. Nutno šetřit místem a sazbou, neboť přesazba stojí mnoho peněz. — V rozhovoru o soukromých katolických učit. ústavách vysloveno přesvědčení, že ústavy ty budou nám k užítku jen, když na ně budou přijímáni kandidáti a kandidátky ze spolehlivých, katolicky také žijících rodin. — Slečna Roudnická podala pokladní zprávu s potěšujícím sdělením, že je čistého jmění spolkového na hotovosti Kč 10.190.85. Poněvadž máme za »Věstníkem« na zálohách přes 6000 Kč a na pohledávkách u členů (příspěvky) přes 10.000 Kč, možno označiti finanční stav spolku příznivý. Pohledávky budou upomínány; prosíme tudíž členy, aby po obdržení upomínky ihned poukázali dlužné obnosy. — Usneseno svolati valnou schůzi na den 2. listopadu t. r. dopol. se členskou schůzí dne 1. listopadu odpol. Program obou schůzí schválen dle návrhu výkonného výboru. Výkonný výbor plnomocněn, aby připravil návrh rozpočtu pro valnou schůzi na příští správní rok. — Příští schůze ústř. výboru bude dne 1. listopadu odpol. před členskou schůzí. — Přijato 67 nových členů. — Shváleno prohlášení proti nepřátelskému psaní »Křesť. školy«.

Výkonný výbor ZSKUČ. měl schůzi dne 12. září t. r. Tajemník podal zprávu o agendě spolkové, zejména že přes prázdniny vykonal 18 intervencí v záležitostech členů i některých nečlenů, kteří se na nás obrací. — Přijati 4 noví členové. — Usneseno otevřít v příštím ročníku »Věstníku« samostatnou rubriku pro zájmy učitelek ručních prací a domácích nauk. Vedením pověřena bude industriální učitelka. — Předneseny opět stížnosti na zlomyslné psaní »Křesťanské školy« a školského hlídkaře v »Čechu«. — Slečna Budělovská referovala o valné hromadě katol. Spolku učitelstva na Moravě a ve Slezsku. Usneseno dopsati předsednictvu téhož spolku. Litováno, že bratrský spolek nechce uznati nutnost organisování krajinských odborů jako odbočkových svých samostatných spolků se stanovami státně schválenými. — Usneseno podati opětně memorandum vlivným kruhům stran důraznější ochrany katolického učitelstva proti přehmatům školských úřadů a očividně nespravedlivého přecházení žadatelů-katolíků. — Bude podáno ohrazení proti pronásledování katolických dětských časopisů, zejména »Dětského Světa«, na školách.

Zprávy Jihočeského odboru budou pro nedostatek místa otištěny v 1. čísle III. ročníku v říjnu.

Kolínský odbor. Dne 27. dubna 1924 konána valná hromada. Po zahájení předsedou podala jednatelka zprávu o činnosti odboru za uplynulé období. Pokladní sl. uč. Peterová podala zprávu pokladní do 27. IV. 1924. Po ní přikročeno k volbě výboru. — Předsedou zvolen opět pan řídící Al.

Brynych z Krakova, místopředsdou p. uč. František Říha z Kamenného Zboží u Nymburka a jednatelem p. Jan Robl, odborný učitel z Kouřimě. Členy výboru jsou: sl. uč. Anna Petránková z Kostomlat, pokladní sl. uč. Katuše Peterová z Kolína, sk. uč. Emilie Vepřeková z Golč. Jenikova a sl. Josefa Suchá-Doležalová, uč. mčšřanské školy v Kolině. — Po vykonané volbě děkuje pan před-

seda bývalé jednatele M. Roudnické za její činnost. Dále ujednáno k návrhu uč. M. Roudnické darovati skioptikon čsl. straně lidové s výhradou bezplatného používání k účelům odboru. — Ke konci promluvil náš neúnavný a horlivý předseda, p. řídící A. Brynych, o spolupráci naší v obrodném hnutí křesťanském, individuální a kolektivní. Přednesený referát bude uveřejněn ve »Věstníku«.

PRÁVNÍ HLÍDKA.

D o t a z pod značkou F. J. v J. R. 1920 jsem absolvovala uč. kurs, 1.-IX. 1920 jsem nastoupila službu na obecné škole s právem veřejnosti, 1.-I. 1921 na škole obecné státní, 15.-IV. 1921 byla jsem propuštěna (učitelka, kterou jsem zastupovala, vrátila se z dovolené), 1.-IX. 1921 jsem opět nastoupila jako učitelka zastupující a od té doby působím nepřetržitě na okrese na různých místech do 30.-IV. 1924. V listopadu 1922 chtěla jsem podniknout zkoušku způsobilosti, ke zkoušce však nebyla jsem připuštěna; vykonala jsem ji tudíž v dubnu 1923. Pak zažádala jsem u okr. škol. výboru k zem. školní radě o udělení definitivy bez určení místa. Zem. škol. rada žádost zamítla z důvodu, že nepůsobím na místě s volnými požitky a dále že nevyhovuji podmínkám pro definitivu bez určení místa před 1.-VI. 1922 (zkouška až 28.-IV. 1923) a nejsou tudíž splněny podmínky § 17 výn. ministerstva ze 17. dubna 1923 č. 42, 105-I. Dnem 1.-V. 1924 byla jsem poukázána na výnos minist. školství na menšinovou školu v J. opět jako zastupující. Dne 10.-VI. 1924 obdržela jsem od okr. škol. rady dřívějšího okresu zproštění služby na okrese, zastavení platu tam a poukaz na doplatek za prázdniny ve výši 1558 Kč s vyrozuměním, že žádost za opětovné ustanovení tam mohu podati nejpozději do 15.-VII. 1924. Co mám podniknouti v otázce své definitivy, jak si zachovati možnost vrátiti se na dřívější okres, co dělati vdané, která bez své viny učí stále jen jako zastupující?

O d p o v ě ě: 1. Dle zákona č. 306 z 9. IV. 1920 jmenování definitivními bez určení místa provádí na oznámení o. š. v. sama zem. škol. rada a to dle nápadu dne a bez oznámení učitelstva. 2. Výpomocní zástupci nemocných nebo na dovolené jsoucích (kterým se vyplácejí požitky s jejich místem spojené), nemohou býti ani zařazeni dle § 16 č. 274-19, ani jmenování definitivními bez určení služeb. místa (dle čl. I. a III. č. 306 z r. 1920 o ustanovení na základě stáří a kvalifikace). — 3. Dle zák. ze 7.-IV. 1923 ti, kteří před 1. červnem 1922 splnili podmínky zákonné pro definitivní jmenování bez určení místa, nároku nepozbývají. — 4. Dle čl. IX. téhož zákona kvalifikování i nekvalifikování výpomocně ustanovení zastupující učitelé

mají nárok na odměnu po dobu skutečné služby v substituci, čítajíc i prázdniny. Za 10 měsíců služby požitky za 12 měsíců. (Kteří učili celý rok, obdrží odměnu i za prázdniny.) — 5. Dle téhož zákona odst. 2. čl. IX. do doby odsloužené v substituci, která je započítatelná do pense, postupu platového i pro definitivu bez určení místa, čítá se všechna substituční doba (i prázdniny) i částky bez zřetel na to, byla-li služba přerušena. — 6. Ustanovení čl. IX. zák. ze 7. IV. 1923 netýká se zastupujících dle čl. VIII. odst. 2. (odb. učitelé, ředitelé a řídící učitelé). — 7. Dle vynes. z 8. V. 1919 č. II. A 454-89 na str. 71. praví sama zem. škol. rada: a) Musíme trvati na tom, že nějaké ustanovení definitiv. ad personam, jak na definitivních místech uprázdněných, tak na definitivních místech s uvolněnými požitky — základní služné a aktivní přídavek bez zvýšení služného — přiči se platnému právnímu řádu. Doba působnosti na takovém místě definitivním nečítá se pro jmenování definitivní ad personam. b) Zatímni učitelé na místech definitivních odpadnětež, buďtež presentováni na jiné místo nebo místo systematisované. c) K započtení služebních let pro jmenování ad personam na neuprázdněných místech definitivních (kde jsou volny pouze požitky) dal zemský správní výbor svolení pouze na přechodnou dobu od 1.-I. 1918 do 30.-IX. 1918. d) Propůjčování definitivy ad personam na uprázdněných místech definitivních a na místech, na nichž se požitky uvolnily, přiči se řádu právnímu. — Tolik zákony.

Nyní k informaci: Dle zaslaných informací byla jste učitelkou výpomocnou, zastupující v substituci s nárokem dle odst. 2. čl. IX. a ne zatímni dle odst. 2. čl. VIII., ani ne dle zákona č. 454-89 (ustanovování zatímních na místech definitivních). Netýká se Vás čl. VIII.-2, ani čl. 454-89, ale týká se Vás čl. VIII.-1. a článek IX. celý. Je pravda, že nemůžete za to, že jste musela konati zkoušky až 28.-IV. 1923, ale podmínky k 1.-VI. 1922 nebyla byste splnila ani zkouškou v listopadu 1922. Ten nárok uplatňovati tedy vůbec nemůžete a proto i důvod zem. škol. rady odpadá. Ale můžete uplatňovati nárok — opak zem. škol. rady — že nepůsobila jste na místech s volnými požitky (že zapo-

žítání doby s volnými požitky je rozhodující spíše pro jmenování ad personam) a proto nárok máte; nebo působila jste na místech, kde nebyly volné požitky a opět nárok máte, resp. třeba žádati za vysvětlení, proč den vašeho nápadu neoznámil okr. škol. výbor k zem. škol. radě, že nároku jste pozbyla nezaviněně a pod. Možno podat odvolání do 14 dnů po doručení prostřednictvím správy školy (na 2 Kč kolku, s přílohou na 1 Kč), stížnost k min. školství. Je-li nepříznivě vyřízena, může se pak podati další odvolání k nejvyššímu správnímu soudu do 60 dnů, ale podepsat je musí advokát. Je-li lhůta 14 dnů zmeškána, je možný jen rozklad k zem. škol. radě (podobně), je-li však ten nepříznivě vyřízen, další odvolání není pak možné. Žádost na dřívější okres K. podejte. Vyřízení případu nám oznamte. Bude zajímati i jiné podobně postižené.

D o t a z pod značkou: A. E. v B. u J. (Čechy). Jsem učitelkou žen. ručních prací a dom. nauk. Službu jsem nastoupila 1.-III. 1909. Od té doby působím nepřetržitě. Definitivní jsem od 1.-I. 1916 na obecné, od 1.-IX. 1922 na měšťanské i obecné. K 1.-XII. 1922 jsem zařazena do IX.-4. stup., při

čemž mi započítáno 17 let 3 měs. do postupu. Nyní vyučuji 12 hodin na měšť., 15 na obecné a 2 hodiny za cesty, celkem 29 hodin. 1. Od kdy mám nárok na VIII.-1. stupeň? 2. Který je nejvyšší počet týdenních hodin?

O d p o v ě d': 1. K 1. XII. 1924 budete v VIII.-1. stup. K 1.-XII. 1927 v VIII.-2. stup. Pro nové zařazení rozhodná jest veškerá služební doba dle zákonů č. 274, 222, 666, 457 Šb. z. a n. Má-li učitelka žen. ruč. prací v třídě D hodin 21, přeřadí se od 1.-VI. 1922 do percent. výměry pensij příspěvků a požitků. Učitelce ustanovené na obecné i měšť. škole náleží od 13 roku služební zrychlený postup o 2 leta. Tato 2 leta i 2 roky 6 měs. válečných bylo Vám správně započítáno. — 2. Nejvyšší počet hodin pro učitele ustanovené na obecné i měšťanské škole jest 24. Na obecných školách, na nichž jsou ustanoveny učitelky žen. ruč. prací, budou literní učitelky zproštěny vyučováním, než učitelka žen. ruč. prací dosáhne plného počtu hodin. Na měšť. škole nemáte plný počet hodin, proto vyučujete, resp. jste ustanovena i na obecné, kterouž se řídí míra vyučovacích hodin.

DROBNÉ ZPRÁVY.

»Český Učitel« v č. 11. na str. 669, ve článku »Nebojte se!« radí: »K práci protiklerikální je třeba i jisté obratnosti, nejen odvahy. Není třeba mluvití nemastně a neslaně o klerikalismu, církvi atd., ale nutno sahati na elektrický drát v rukavici. Je nutno míti po ruce hojnost citátů z jejich vlastních novin, použití výroků autorů i se jménem autorů. Tím se docílí nejen mocnějšího dojmu u posluchačů, protože mluvím tu ne já, ale Palacký, Havlíček, prof. Novotný, »Slovák«, »Čech«, »Našinec«, Durych atd. a znesnadňuje se reakci úder do mé osoby. Ku konci: Nebát se, ale také ne zbytečně lézt do nastražené sítě, v boji protiklerikálním pak nutno cílevědomě vytrvati.« — Varujeme včas: Kdo by rozšiřoval útoky na církve výroky vlastních úst a dával výroky těm třebas autorství osob jiných, je stejně trestný.

»Český Učitel« v témže čísle ve čl. »Obchodně na to!« praví: »Vy se bojíte rozmachu klerikalismu? Vy mladí se dočkáte, že budou chtít na učitelích, aby učili náboženství, protože prořídí fary na to nevystačí. Věřte, že brzy bude svítání. Vydržme, než se rozední!« — Doplňujeme: I kdyby! — Bezvěrci v potaz jistě bráni nebudou. Ano, bude svítat; přišla noc, ježto bylo mnoho světla, z něhož oslepli mnozí. Rozední se, bude den a protíratí budou oči, kteří zaspali.

»Český Učitel« v témže čísle doporučuje učitelstvu »Požitkovou knížku« od Andrejska na 5

let. Je prý praktická. — Nepraktické ovšem jest laciné doporučení učitelstvu, které volá po zlepšení požitků a ne po knížkách požitkových.

»Čsl. Republika« uveřejnila článek: Učitelstvo se vrací na své staré místo. Z. Ú. Sp. Uč. vystoupil z Čsl. O. Uč. ne pro zamítnutí žádané změny stanov, jako pro rozpory mezi Z. Ú. Sp. a O. Uč., rozpory v taktice, poměru k polit. stranám pokrokovým, rozpory v názorech k úřed. styku se škol. úřady, politickými činiteli. Z. Ú. Sp. prý seznal, že je nutno spolupracovati s úřady a nechati děláni politiky politickým stranám a nevnučovati politické názory jednotlivců celým massám. »Čsl. Rep.« píše, že rozhodnutí Z. Ú. Sp. je důležité a bude s ním počítáno. Konflikt prý uzrál a jest ohláškou, že naše učitelstvo se vrací na své staré místo v organizaci národní. — K tomu my neintereso- vaní máme jen poznámku: Důležitou složku k navrácení učitelstva na jeho staré místo v organizaci národní — nevnučovati totiž názoru nábožen. a boje proti katolické církvi zvlášť — v rozhodnutí ještě postrádáme.

Z výboru senátu. Kulturní výbor jednal o požadavku učitelek, které se domáhaly zrušení neb změny výnosu ministerstva, jímž se omezuje přijímání žactva do učitel. ústavů. Zástupce ministr. škol. podal odůvodnění zmíněného výnosu: Počet absolventů je vyšší než je třeba, zrušováním tříd míst učitelských přibývá. Učitelky čekají ve mě-

stech, venkov se obsazuje výpomocnými silami. Učitelky se nehlásí zejména na okresy: Chotěboř, Pelhřimov, Ledeč, Sušice, Uh. Brod, Strakonice. Učitelek bude ještě stále více třeba než dosud.

K podzimnímu zasedání sněmovny. Ze zpráv denních listů se dočítáme, že se přece něco pro stát. zaměstnance chystá. V úvahu přicházejí především staropensisti, pak návrh z minist. financí na odstranění nivelisace platů a rozhodnutí, aby zaměstnanci od úhrn. platu až do 24.000 Kč odpočítávali si v přiznání k osob. dani z příjmů za léta 1921—1923 srážku 15% na pořízení šatstva.

Po zápisech. Nebylo ještě nikdy tak živo před zápisem, jako letos. Nespokojenost katolíků republiky se současnou školou jest čím dále tím ostřejší a školské úřady nesnaží se nijak ulámati hroty tomu, co nás ve škole bolí a utiskuje. Proto se dalo Sdružení katol. rodičů a přátel křesť. výchovy do tak výbojné práce a uspořádalo sta »školských neděl« s neočekávaným jistě zdarem, a naši řečníci se při té příležitosti v místech dověděli o četných lokálních bolestech katolíků, jen na školu a nevěrecké učitele žehrajících. Dospěli jsme k tomu poznání, že v současné škole není snahy po nápravě a jediným východiskem z tohoto Babelu nevěry že jest jen škola vpravdě katolická. Měli viděti ti, na nichž její uskutečnění závisí, to nadšení, s jakým po ní katoličtí rodičové volali! Že ani »Vlná myšlenka« nezapomněla s nevěreckým učitelstvem a tak zvanými pokrokovými stranami agitovat proti vyučování náboženství ve škole, toho dokladem jsou četné schůze. Ani Morava nebyla na ně chuda. Dostali jsme do redakce plakátek s lístkem na odhlášení z náboženství, jež ve výstahu předkládáme čtenářům. Týká se Brna, zve na schůzi rodičů, kde má mluvit docent Tvrdý, člen zem. škol. rady Hnátek a prof. Holý, a volá: »Rodičové! Přijďte, abyste se přesvědčili, že zavedením občanské nauky a výchovy do škol je úplně zajištěna mravní výchova dětí a že křik klerikálů je vyvolán strachem římské hierarchie o politický vliv. Nejedná se jim o budování mravnosti, nýbrž o zajištění světského panství Říma v republice. Církevní výchova nepatří do škol, ježto se tím vnáší do školních síní neklid. Římsko-katolická dogmatika boží, co má budovati na vědeckém základě učitel. Školství naše nesmí býti ani katolické, ani nekatolické; školy naše musí se státi jen »dílami lid-skosti«, jak žádal Komenský; a to je zabezpečeno občanskou naukou a výchovou. Proto použijte svého práva a při zápisech do škol ohlaste, že si nepřejete, aby Vaše dítě chodilo do hodin římsko-katolického náboženství. Občané! Dostavte se v hojném počtu! Poučujte ve svém okolí! Proveďte rozlučku státu od církve sami! — Československá Obec Legionářská, Osvěta, Odbočka Dělnické Akademie, Okresní výkonný výbor čs. soc. dem. strany, dělnické, Realistický klub, Socialistická škola, So-

kolská župa Rostislavova, Svaz národního osvobození, Ústřední spolek učitelský na Moravě, Vlná myšlenka, Župní výkonný výbor čs. strany socialistické, Župní výkonný výbor čs. národní demokracie.« — Jinak zůstala škola stejná jako loni. Tytéž obtíže a bolesti — snad ještě horší pro nás i pro děti. Z toho křiku o přetěžování žactva se udělala bublina, která praskla a mydliny máme v očích. Ztratil se zbytečně čas a popsalo trochu papíru. Několik úředníků má v ministerstvu aspoň co dělat. Ruční práce zůstaly, zůstala občanská nauka a výchova a s nimi vše, nač jsme si naříkali. Novinkou jsou osnovy ručních prací a tělesné výchovy. Přineseme o nich referát v příštím čísle. Katol. učitelé dají se do nové houževnaté práce v pevné naději, že přece se jim podaří uskutečnit mnohé z toho, co jest jejich snem. Přejeme všemu učitelstvu hodně trpělivosti, již jest třeba nyní víc než jindy, a hojně zdaru. -jk-

Prohlášení.

Členové ústředního výboru Zemského spolku katolického učitelstva československého v Čechách (dříve Svaz křesť. učitelstva čsl.), shromáždění dne 29. června 1924 na výborové schůzi v učitelském ústavu u sv. Anny v Praze, s rozhořčením odmítají zřejmé i zastřené útoky, jež na jejich spolek nebo jednotlivé pracovníky podniká »Křesťanská škola«, řízená panem V. Špačkem, a »Školská hlídka« nedělního »Čecha«, a prohlašují:

Neodpovídali jsme dosud na zmíněné výpady z té jediné příčiny, že jsme nechtěli nikomu poskytovat neradostné podívané na svářící se bratry; a věřili jsme, že i na druhé straně si posléze uvědomí starou pravdu, že »duobus litigantibus tertius gaudet«. Poněvadž však útoky neberou konce a nezasloužené podezírání neustává, prohlašujeme jednou pro vždy:

Pan redaktor »Křesťanské školy« dobře ví, proč byl náš spolek po převratu založen a že nebyl založen ani prof. Novákem, ani nikomu na vzdory; také ví docela dobře, proč zprvu přijal název »Svaz křesťanského učitelstva«. A proto působí dojmem velmi podivným, píše-li se stále ve zmíněných listech o naší organizaci jako o nějakém »trucspolku« a podezírá-li se a kaceřuje náš spolek právě pro tento název — »Křesťanskou školou«.

Litujeme, že se ve zmíněných listech nezasvěcenému čtenáři — ať už vědomě či nevědomě — zkresluje pravda, zejména pak že se tu s určitým úmyslem mluví o naší, té doby nejsilnější organizaci katolického učitelstva, jako o nějakém spolku »pana Nováka« nebo »pánů Nováků«. Prohlašujeme, že řídící redaktor dr. Josef Novák, přisídící zemského správního výboru, není vůbec členem výboru spolku a že nikdy svého vlivu na výbor ani neuplatňoval, ani uplatňovati se nepokoušel;

byl-li pak v ojedinělých případech jako člen spolku přítomen jednání, účastnil se ho pouze jako milý a vítaný host. Co pak se prof. Antonína Nováka týče, prohlašujeme, že si ho všichni bez rozdílu vážíme jako obětavého a nezištného spolkového pracovníka, který i své povinnosti jako katolik řádně, ba příkladně koná.

Vstoupili jsme do spolku v době, kdy nezapřít katolického přesvědčení bylo jistě odvahou, a proto nás bolí, že se nám z důvodů čistě osobních bere chuť ku práci a že z týchž příčin je buzena nedůvěra k naší stavovské organizaci, kterou opravdu milujeme a k jejímuž rozkvětu všichni bez rozdílu úplně nezištně pracujeme.

V Praze, dne 29. června 1924.

Adolf Brož, Růžena Budělovská, A. Čermáková, Lidmila Mayerová, Jana Pokorná, Marie Roudnická, Fr. Schmidtová, Emilie Schmutzerová, František Schwarzer, Terezie Trojanová, Rich. Vojáček.

REDAKCE.

Tímto číslem končíme druhý ročník »Věstníku katolického učitelstva čsl.«. Snažil jsem se, pokud to bylo v mých silách, udržeti »Věstník« na výši takové, aby členům co nejlépe vyhovoval. Vím, že mnohé mohlo býti lepší, mnohé jinak upraveno; myslím, že příští ročník chyby napraví.

Mám jen jediné přání, aby se na prahu nového ročníku přihlásilo dopisovatelů i odběratelů dvojnásobné množství. Budeť »Věstník« tím lepší.

Děkuji z duše všem, kteří mě v práci neopustili. Jejich jména najdete ve »Věstníku« snadno. Jím patří dík. Kdo přibude příštím rokem? Vítejte nám předem! Janáček.

Pány dopisovatele snažně prosím za redakci i za tiskárnu, aby psali zřetelně, čitelně a pouze po jedné straně. Uspoří nám tím mnoho času a práce. — včk —

Všem členům! Stalo se opět, že nám byla pozdě podána zpráva o spáchané křivdě, nebo že nám nebyla o tom, co se stalo protizákonného, zpráva podána vůbec. Z té příčiny vyzýváme všechny členy spolku, aby o každém případě, kde je potřeba pomoci nebo zakročení, zpravovali sekretariát spolehlivě a včas. — včk —

Rukopisy pro Věstník pište jen po jedné straně.

ADMINISTRACE.

1. číslo III. roč. Věstníku vyjde v říjnu t. r. Žádáme o zaslání nedoplatků předplatného za II. ročník.

Předplatné na II. ročník Věstníku bylo upraveno na 15 Kč ročně.

Členové Svazu v Čechách platí přímo 5 Kč a Svaz za ně 10 Kč.

Členové Spolku katolického učitelstva na Moravě a ve Slezsku platí dle usnesení poslední valné hromady v Brně celých Kč 15.—. Moravským odběratelům přikládáme proto složenku na doplatek Kč 5.—.

Nečlenové z Čech i z Moravy platí přímo administraci celé předplatné 15 Kč.

Kdo platí poštovní poukázkou, musí poslati o 50 haléřů více na dodavné.

Kandidáti a kandidátky učitelství dostanou »Věstník« za sníženou cenu Kč 8.— ročně.

Členové založte všude Sdružení katol. rodičů

a přátel křesť. výchovy, jak doporučuje ústřední výbor a to v dohodě s duchovní správou, a vezměte na sebe funkci paedagogického rádce. Informace a přípravné tiskopisy vám pošle a stanoviny na zem. polit. správu podá: Sekretariát Ústředního Sdružení katol. rodičů a přátel křesťanské výchovy v Praze II., Jindřišská ul. č. 20.

Projekty, opravy, novostavby

levně a solidně provádí

B. V A R H A U T,

stavitel

Praha — Dolní Krč čís. 154.

... HUMPOLECKÁ SUKNA ...

MODNÍ LÁTKY PÁNSKÉ I DÁMSKÉ

NABÍZÍ FIRMA

HEZINA A SPOL. HUMPOLEC.

VÝROBA SUKEN A MODNÍCH LÁTEK.

... VZORKY IHNEDE NA POŽÁDÁNÍ. ...

Levné ošacení celé rodiny.

Učitelstvu, kněžím, státním úředníkům, zřízcům a jiným zaměstnancům, gázistům mimo hodnostní třídu, železníc. zřízcům zašleme 20 metrů skutečně dobrých, bezchybných, zaručené stálobarevných zbytků košacení dětí i dospělých a síce: 5 m dobrého moder. šatového barčetu, 5 m tlustého hřejivého flanelu na košile, 5 m pěkného pestrého kretonu na šaty, 5 m dobrého plátynka na košile celkem 20 metrů, které jsou ve smyslu zaruč. dobré jakosti, čítáme pouze 126 Kč s poštovným, přizázkv jiné nečítáme. Dobírkou zaplatíte 66 Kč, druhých 60 Kč ve dvou po sobě jdoucích splátkách měsíčních.

Každé rodině vřele doporučujeme! Vzorůk zaslání nemožno, barvu může každý určit. Objednejte i nadále s důvěrou u firmy:

Josef Stolin a spol., Náchod.

P O Z V Á N Í K E S C H Ů Z I Ů Š T Ř E D N Í H O V Ý B O R U
Zemského spolku katolického učitelstva čsl v Čechách
/dříve Svazu křesť. učitel. čsl/,

která bude v neděli , dne 29. června 1924 přesně o 2. hod. odpolední
v kreslárně u sv. Anny v Praze-II., Ječná ul.č.27.

s. p r o g r a m e m :

1. Zahájení schůze a čtení protokolu.
2. Zprávy funkcionářů, tajemníka /změna stanov / a redaktora.
3. Přijetí nových členů.
4. Stav sjednocovací akce katolického učitelstva v Čechách.
5. Volba výkonného výboru / 3 členů / dle změněných stanov, § 15.
6. Péče o dorost učitelský.
7. Usnesení o svolání valné schůze ke konci srpna a o programu jejím.
8. Návrh rozpočtu na rok 1924/25 valné schůzi /§. 12., bod 4. stanov/.
9. Volné návrhy.

Účast všech členů Ústředního výboru žádoucí ! - Vezměte s sebou
s e z n a m u p r á z d n ě n ý o h m í s t ve Vašem kraji,
vhodných pro abiturientky a abiturienty.

V P r a z e , dne 21. června 1924.

Růž. Budělovská ,
jednatel.

Ant. Novák ,
úř. místopředseda.

Fr. Svatek ,
tajemník.